

స్వీరుథానిష్క వికృత్యము

[నమక చమకాంధ్ర భాష్యము]

ఆర్థవంచక సహితము

[యజ్ఞ, శివ, విజ్ఞానశాస్త్ర 9, శాస్త్రద్వైతపరము]

శ్రీ విద్యారణ్యాది భాష్యవిషయసహితము

ప్రథమ భాగము

గ్రంథ కర్త

సాహిత్య విద్యాప్రవీణ, బాషాప్రవీణ

తెలికి చెర్ల రాజేశ్వర శర్మ

వేదశాస్త్ర వండితుడు, విశ్రాంత ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుడు

మునిసిపల్ హైస్కూల్ - శ్రీకాకుళం (జిల్లా)

ప్రకాశకులు :

తెలుగు సారస్వత సంఘము

శ్రీహరికోట.

కాఫీరైటు

వెల: రూ. 45-00

(రెండుభాగములు కలసి)

PLACED ON THE SHELF

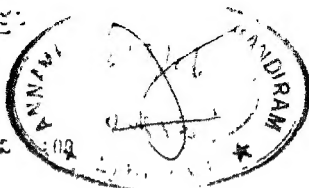
Date. 29/9/96

వర్ణరత్నములు : ప్ర. 1 కర్త

ప్రచురణము ప్రణామము : 10-12

చా. 10 : 12/1

ఇందు జరిగినందుక నామగలమనవి

నిర్దేశములు :

1. చా. : విహారణాభాష్యము
2. చా. చా. } వక్త చా.భాష్యము
3. వి. వి. } వి. వి. భాష్యము
4. వి. వి. భాష్యము } వి. వి. భాష్యము
5. వి. వి. భా. వి. వి. భాష్యము
6. వి. వి. భా. వి. వి. భాష్యము

Q23: 4146

35 M82

ప్రాప్తిస్థానము :

ముద్రణ :

T. RAJESWARA SARMA
Phase II. House No 1005
SRIHARIKOTA 524 124
Nellore Dist [A.P.]

కళాచిత్ర ప్రింటర్స్
నూనూరుపేట - నెల్లూరుజిల్లా.

SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY &
RESEARCH CENTRE

This book is published with the financial assistance of
Tirumala Tirupati Devasthanams under their scheme aid to
publish religious books.

Acc. No. 29285

Date....

TIRUPATI.

శ్రీ కాంచీ కామకోటి పీఠాధిపతులు
జగద్గురు శ్రీమచ్చంద్రశేఖరేంద్ర సరస్వతీ.
శ్రీమజ్జయేంద్ర సరస్వతీ. — స్వామివార్లు.

అగ్రస్థులు

శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యవర్య, శ్రీమద్భంకర భగవత్పాద ప్రతిష్ఠిత, శ్రీ కాంచీ కామకోటి పీఠాధిప జగద్గురు శ్రీమద్భండరేశ్వరేంద్ర సరస్వతీ శ్రీ పాదాదేశానుసారేణ శ్రీమజ్జయేంద్ర సరస్వతీ శ్రీపాదైః క్రియతే వారాయణ స్మృతిః॥

“వేదో ధర్మమూలమ్” అను సూక్తి ననుసరించి మన ధర్మగ్రంథములు వేదములని తెలియుచున్నది. వానిలో యజుర్వేదము శుక్ల కృష్ణ భేదమున ద్వివిధము. తైత్తిరీయశాఖలో శ్రీకృష్ణ యజుర్వేద సంహితలో సప్తకాండములు కలవు. వానిలో చతుర్థకాండమున పంచమ ప్రశ్నమున “నమకము”, సప్తమ ప్రశ్నమున “చమకమును” జెప్పబడినవి. వీనికి రుద్రమును నామము కలదు. నమకమున మధ్యను వచ్చినది “నమస్సోమాయానువాకము”. అందులో మధ్యను “నమశ్శివాయ” అను పంచాక్షర మంత్రము కలదు. రుద్రమున శ్రీ పరమేశ్వరుడు భగవంతుడుగా, సర్వవ్యాపక స్వరూపుడుగా జెప్పబడెను. సర్వాంతర్యామిగా వివరింపబడెను. ఈ రుద్రమును అర్ధసహితముగా జపించి నచో అది అమితఫలము నొసంగును. మహామహిమాన్వితమగు రుద్రమునకు విద్యారణ్య భాస్కరాచార్య విష్ణు సూర్యులు పెక్కురు మహానుభావులు పెక్కు వ్యాఖ్యలు వ్రాసిరి. ఈ రుద్రమునకు సర్వలకు మలభగ్రాహ్యమగునట్లు సంస్కృత వ్యాఖ్యల సాధారణముగా గైకొని మలభక్తైలిలో అర్ధ తాత్పర్య విశేష విషయసహితముగా, శ్రీ తెలికివర్గ రాజేశ్వరశర్మగారు ఆంధ్రమున రచించిన ఈ మహాగ్రంథమును స్థాల్పలాకన్యాయముగా జదివించి ఆలకించినారము.

శ్రీ సనత్కుజాతీయమును షష్ఠాంతభాష్య సహితముగా అంధ్రీకరించి ముద్రించిన
 ఓరి గ్రంథమును ఇంతరుమున్నే చదివెతిమి. అంధ్రభాషలో రచించి అంధ్రులను
 విజ్ఞానదాయకముగా మహోపకార మొనర్చిన వీరి కృషి శ్లాఘనీయము. మత
 సామరస్యముతోపాటు ఆధునిక విజ్ఞాన విషసూచకముగా అంధ్రమున, రుద్రభాష్య
 మును రచించుట, అద్భుతానందకరము. ఇది వైదిక విజ్ఞాన శాస్త్రద్వైత జ్ఞాన
 దాయకముగూడ నగుట శ్లాఘ్యము. విష్ణుపరముగా అర్థమును వ్రాసి అద్వైతా
 సక్తిని వీరు కల్గించినారు. బహుభాష్య విషయసహితముగ విరాటోద్యోగ పర్వ
 ములను విరిచించినారు ముదాపహము. వైదిక విజ్ఞానదాయకముగ సారాంశ
 రహస్యాది గ్రంథములను రచించి శ్రీ శర్మగారు వానిని సైతము లోకమున
 కొనంగి. ఆంధ్రప్రజానీకమునకు అనేక తత్వార్థములను, ధర్మగ్రంథ తత్త్వము
 లను దెలియజేయుదురు గాక. ఈ విషముగా లోకమున కుపయోగపడుటకు
 దగిన శక్తిని, ఆయురారోగ్యాదులను ఈ గ్రంథకర్త రాజేశ్వరశర్మగారికి పరమే
 శ్వరుడొనంగి, శ్రేయస్సును జేకూర్చునుగాక యని ఆశీర్వాదించుచున్నాము.

యాత్రాస్థానము

పాలఘాటు

నే 15-5-'82

దుందుభినాథ సంఃత్సర

వైశాఖ బహుళ ఉష్ణమీ ఆదిదశమి

ఇతిసారాయస్మృతిః

జగద్గురు శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీమదభినవ విద్యాతీర్థస్వామివారు
శ్రీ శృంగేరి జగద్గురు మహాసంస్థానము - తారదాపీఠము - శృంగేరి

ఆశీస్సు

తమరు ఒనంగిన అర్ధవంచక సహిత శ్రీ రుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యము చంద్రాసులో యాత్రాస్థానమున అందినది. శ్రీవారి సన్నిధినుంచగా వారు ఆ గ్రంథమును అచ్చటచ్చట నవలోకించి చదివిరి. గ్రంథకర్త కృషిని ప్రశంసించినారు. ఇట్లే ఉత్తమమైన వేదార్థప్రకాశక గ్రంథములను ప్రకటించుచు శ్రీహరికోట తెలుగు సారస్వత సంఘమువారు ఆంధ్రలోకమునకు మేలు చేకూర్చుచురు గాక యనియు, గ్రంథకర్త లోకమునకు వేదవిజ్ఞానమును అందిచ్చుచు, అభివృద్ధి చెందును గాక యనియు, శ్రీవారు ఆశీర్వాదించిరి.

యాత్రాస్థానము

మద్రాసు - జనవరి నెల 1982

నారాయణస్మృతిః

శ్రీశ్రీశ్రీ జనార్దనానంద సరస్వతీస్వామివారు

శంకరమఠము - విశాఖపట్టణము

(సలక్షణ ఘనాపాతీ, వేదార్థప్రకాశక

శ్రీ కుప్పా లక్ష్మణావధానిగారు పూర్వాశ్రమ నామధేయము)

మౌఖికాభిప్రాయము

తే 19—2—1982

శ్రీ జనార్దనానంద సరస్వతీ స్వామిజువారికి శ్రీ రుద్రాచార్యేక మాహాత్మ్య గ్రంథమును ఒసంగగా వారు స్థానీప్రలాకన్యాయముగా జదివి చెప్పిన విషయము ఏమని? “వేదోక్త ధర్మరక్షణ ప్రచారములకు ఉపయుక్తమగునట్లు ఈ గ్రంథము చాల శ్రవణీకౌని రూపొందించినారు. మీ బృహత్తర పరిశ్రమకు నేను చాల ఆనందించితిని. “తిస్ర ఉత్తరా అహతీర్ణహోతి” అనుచోట “ఉత్తరా హతులను” అని చెప్పవలెను. “బ్రహ్మవిద్యా రూపత్వాత్ ఉపనిషన్మంత్ర రాః ప్రశ్నః” అనుచోట “ప్రశ్నః” అను పదమునకు ప్రపాతకము అని యర్థము”; అని వారు వాక్రుచ్చినారు. ఈ వాక్యములను వారి ఛాయాచిత్రము చెంతను అద్భుతాంతిండుటకు అనుమతి నొసంగిరి. ఇది వారు సన్న్యాసదీక్ష కవిరుద్ధముగా మౌఖికముగా నొసంగిన లభిప్రాయము.

ఇతి. శమ్. ఓమ్.

శ్రీ నమక బాష్ప స్మారక చిహ్నము

గ్రంథకర్త శత్రుఘ్నముని

బ్రహ్మశ్రీ మోక్షకుర్తి వేంకటాచార్యనారాయణశాస్త్రిగారు,

వారినతిమణి శ్రీమతి సుబద్రమ్మగారు

— శ్రీ గురుభ్యోనమః —

శ్రీ సామవేదం సూత్యనారాయణశాస్త్రి

సాహిత్య విద్యాప్రవీణ, ఉభయభాషా ప్రవీణ

విశ్రాంత సంస్కృతోపాధ్యాయుడు

యం. హెచ్. స్కూల్.

శ్రీ గాథకం

28-3-82.

-: సమ్మోదవచనము :-

“తత్త్వాన్త్యప్యసదేష్టుముత్తమగుదూన్ దత్వానుగృహ్యతినః”

శ్రీ వేంకటాద్వరిః

పాఠకమహాశయులూ!

వరమకాదుణికుడగు భగవానుడు వ్యవహారపజ్ఞానరహస్యముల సువ
దేశించుగురువర్యులను మనకు లభింపజేయుచు మనల ననుగ్రహించుచున్నా
డని శ్రీ వేంకటాద్వరుల సూక్తిస్మగంధరాజముస్మరింపజేసినది.

మనము పురాతన నానాజన్మకర్మ ఫలముల ననుభవించుటకనేక జన్మ
ములను బొందుచున్నాము. సుకృత విశేషముననే జననమున
జ్ఞానము కలుగునో మోక్షనేముక్తులగుదూము. ఇందులకు “జ్ఞానేః హోమ
మాప్నోతి” మొదలగు ప్రమాణములెన్నియోగలవు. అంతవరకు “పునరపిజన
నం పునరపిమరణం పునరపి జననీ జతరేశయశమ్” అను శ్రీమచ్ఛంకర
భగవద్భాష్యవచనానుసారము సంసారచక్రమున పరిభ్రమింపవలసినదే.
జ్ఞానయోగులు విచారణచే ఈసుఖదుఃఖాత్మకమగు సంసారము తమకు
ప్రకృతి సంబంధమువలనగలిగినదని తాము యథార్థముగ అనంగబడదోపుల
మని తమకు ప్రకృతి సంబంధములేకగూడలేదని శ్రవణమనన నిదిధ్యాసము
లచే అనుభవమును సంపాదించి ముక్తులగుదురు మఱికొండలు ధృఢుగు
వైరాగ్యముకలవారై “త్యజేవశరణమమ్” అని చిత్తముస్వేచ్ఛ వేవతాయత్తము
గావించి తత్త్వరూపమునుభావించుచు ఆతనిగుణములను కీర్తించుచు అర్థ
జ్ఞానముతో తన్నామనంకీర్తనముజేయుచునందేనిమగ్నులయ్యెదరు. స్వహృ
భక్తియేయిట్టి సూక్ష్మభక్తినిగలిగించును. అప్పుడు భగవంతుడువారి హృద
యఘోషనే నివసించును. “నాహంవసామివైకుంఠే” అని గదాభగవద్భావ
నమువారిహృదయముననివసించి “తేషామజ్ఞానజంతయః” నాశయోక్త్యాత్మ

భావస్థోజ్ఞానదీపేనభావ్యతా” అని గీతాచార్యులు భక్తులరక్షించు విధములు చెప్పినారు.

భాగవతములో “సాధవోహృదయం మహ్యంసాధూనాంహృదయంత్యహమ్।
మదన్యత్తేజానన్తినాహంతేభ్యోమనాగపి” అని కలదు.

షణ్మయు “సాక్షాత్తత్వమసీతివేదవచసాయోభోధయత్యాశ్రితాన్।
అని భక్తులకు మహావాక్యభోధను తానేజేయునని,

“స్వాత్మానం ప్రకటికరోతిభజతాంయోభద్రయాముద్రయా”
అనియుదక్షిణామూర్తిస్తోత్రమున భక్తులకభయమొసంగుచు, అత్యవ్వరూప
మును ప్రకటించును; అని కలదు. కాన భక్తినిరపాయమగుడిత్తమమార్గము.
కాని అదియు నందఱికిగలుగదు.

“నమాండుష్కృతినోమూఢాఃప్రపద్యంతేనరాధమాః।

మూఢ్యయాపహృతజ్ఞానా అనురంభావమాశ్రితాః”

మూఢులుచేవారిజ్ఞానముదొంగిలింపబడినట్లు జ్ఞానములేనివారై మూఢులుక్రూర
కర్మములను జేయుచు తృప్తినొందుదురుగాని నన్ను శరణుపొందరు; అని
ఒకచోట, షణ్మయు, షణ్మయొక చోట

“తానహంద్విషతఃక్రూరాన్ సంసారేషునరాధమాన్।

షిపామ్యజన్మశుభానాసురీష్యేవయోనిషుః”

అట్టివారెన్నిజన్మలెత్తినను నన్నుపొందలేరు. వారునాకు శత్రువులనికోపముతో
భగవానుడు పల్కెను. కావున మనము మాయనుదాటుటకు భగవంతుని
సేనించుటకంటె షణ్మయొకదారిలేదు. “మమమాయాదురత్యయా” అనియు,
“మామేవయే ప్రపద్యంతేమాయామేతాంతరన్తితే” అనియు శ్రీ కృష్ణభగ

వానులు సెలవిచ్చారు. కావున భక్తితో సేవించివాని అనుగ్రహమును పంపా
 దింపవలెను. దానికి అనేక జన్మకృతపాపము ప్రతిబంధకమగుచున్నది.
 దురితక్షయద్వారా పరమేశ్వరప్రీతిని పంపాదించవలెను. అందులకు
 స్వాశ్రమధర్మాచరణము అవశ్యకరవ్యము. చిత్తశుద్ధియు ప్రయత్నపూర్వక
 ముగా పంపాదించవలెను. దానికై మనవూర్వులు పదాధారసంపత్తిని నిత్య
 కర్మానుష్ఠానమును జరుపుకొనుచునహంకారమమకారములవీడుటకై "దియో
 యోనః ప్రదోదయాత్" అని మనస్సునకు నిండ్రియములకనేకాగ్రతను
 సంపాదించెడివారు. అనిత్యము అనుభవము అయినతోకమునుబొంది
 వ్యామోహపడక నిచ్చిదానందరూపుని సేవించెడివారు. సత్కర్మాచరణపరులు
 భగవత్స్వరూపమును తనకంటెవేరుగా భావించురు.

"పర్వేవేదాయత్పదమామస్మి" సర్వవేదవాక్కులు అపరమాత్మనే చెప్పు
 చున్నవి. అపరమేశ్వరుడు యజ్ఞాత్మక స్వరూపుడు. శ్రుతిస్మృతి విహితము
 లగు యజ్ఞములు పవిత్రకర్మరూపములు. అందుచేనవి పరమేశ్వరరూపములు
 "యజ్ఞోపేషిష్ఠః" అనెత్తెత్తరీయము, "అహంక్రతురహంయజ్ఞః" అని
 భగవద్గీతావచనము "యజ్ఞో యజ్ఞవతిర్యజ్ఞా యజ్ఞాంగోయజ్ఞవాహనః॥
 యజ్ఞభృద్యజ్ఞకృద్యజ్ఞే యజ్ఞభుగ్యజ్ఞసాధనః" అని శ్రీ విష్ణుసహస్రనామ
 స్తోత్రములోను జెప్పబడినది కాన యజ్ఞములు యజ్ఞాంగములును భగవంతుడే.
 భేదభక్తిలో తన ఉపాస్యదైవతమునకు స్వరూపకల్పనముచే తన చిత్తముదాని
 యందు స్థిరపడును కరచరణాద్యవయవములందు పూజలు చేయగల్గును.
 నిరంతరధ్యానముచే తన చిత్తము ద్రవించును. అప్పుడందాదైవతస్థానము
 లభించును. దానితో అభేదభక్తియు నేర్పడును. మొదటభేదభావమున్నను
 క్రమముగా చిత్తశుద్ధినిబట్టి అభేదభక్తిగా నయ్యడిమారును. కాన భగవత్సా
 జపము, అభిషేకము, హోమము, ముఖ్యోత్సాహములుగల ఈగ్రంథరాజము,
 కర్మయోగులకు, భక్తులకు, జ్ఞానులకు సుపయోగపడుచున్నది సుస్పష్టము.

జానేనమోక్షమాప్నోతిభక్తిః జానాయకల్పతే।

కృష్ణప్రసాదాద్భక్తిస్యాత్మస్యాత్మేవ్యోహరిన్నదా॥

అనుభవలన మనయందున్న అనురభావముతోలగుటకు భగవత్సేవదానివలన భగవదనుగ్రహము తరువాత పరాభక్తి దానివలన జ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మోక్షముగలుగుటకి రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యమును గ్రంథమన్నివిధముల వహాయజగుచున్నది.

కరుణాకరుడగు పరమేశ్వరుడు తన అంశలైన జీవులను దుస్తరాపార సంసారసాగరమునుండి తరింపజేసియెన్నోయుపాయములను కల్పించెను. వానితో ప్రధానమైనదివేదవాక్యము. కాని అది సంస్కృతపండితులకు శాస్త్రజ్ఞులకుగూడ దుర్వగాహము. అందుచే సాయజాది మహర్షులు వేదములకు భాష్యములవ్రాసిరి. అయినను సామాన్యులుగూడ దానిని గ్రహించి ఉపయోగించుకొనవలెనని శ్రీ తిరుమలదేవస్థానమువారు వానికర్థాడులను పండితోత్తములచే దెనుగునవ్రాయించి ప్రచురింపజేయుచున్నారు.

శ్రీ నత్పంకల్పము తమంతట తమకేకబగగా “భక్తిపరులగు శ్రోత్రియులు నిత్యకర్మానుష్ఠానమున అదరముచే అంధప్రాయముగానైనను పారాయణము అభిషేకముహోమము, మొ॥ వానికి విద్యుక్తమని నమకచమ కమలను గ్రహించుటనుజూచి, అర్థజ్ఞానముతో వీరుజరుపుచున్నవి తలంచి, చి. నాశిష్యుడు రాజేశ్వరశర్మ “శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యో మమ పేర, శ్రీ నమకచమకాభాష్యాండ్ర వివరణముతో యజ్ఞ—కివ—విష్ణు శాస్త్రాద్వైత-విజ్ఞానశాస్త్రపరములగు నర్థములవివరించుచు, (అర్థపంచక వహితముగా) గ్రంథరాజమును పకలజనోపయోగముగారబించినాడు. కాన ఇది మహోత్తమగ్రంథరాజమై యొప్పుచున్నది.

ఈ గ్రంథకర్తనదాచార సంపత్తిగల శ్రోత్రియకుటుంబమున జన్మించెను. బాల్యమునుండి వడ్డణములతో పెరుగుచుండెను. వీరిసుగుణములలో భగవద్భక్తితోబాటు తల్లిదండ్రులయొడ భక్తియునగ్రగణ్యమే. ఉపనయనముకాగానే పితృపాడులనుండియు గురువరేణ్యులనుండియు మంత్రదీక్షను గ్రహించి దేవతో పాశన నారంభించిన మహాభక్తుడు. అవ్యాహతముగా పరీక్ష

లండుత్తీర్ణము ప్రాచ్యవిద్యావిరుదద్వయాంకితమయెను. శ్రీ కాకతీస్వత
 పాఠశాలకు ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుడై శ్లాఘ్యముగా పదవిని నిర్వహించుచు
 వాసిగాంచెను. పరామనమయములందు అత్యంతాసక్తితో వేదవిద్యనత్య
 పించెను. పరోపకారమునకు వైద్యము బహువకారియని దానిని అభ్యసించెను
 నిరస్తరక్ష్మపీచే నీజ్ఞాయై వ్యాసమహర్షి విరచితమైన షహారతమందలి
 వనత్సుజాతీయమును అమూల్యగ్రంథముగా పరికించి, చక్కని తెనుగున
 అందఱికి నందుబాటులోనున్నట్లు వివరణపూర్వకముగా ఉద్గ్రంథమును
 రచించెను. ఇప్పుడు పీఠీమహాగ్రంథమును అర్థశంపక సహితముగా భాష్య
 వివరణములతో కీర్చిదిద్ది ప్రచురించి కృతార్థుడాయెను. ఈవిధముగా శ్రుతి
 మాత ప్రసాదమునుపొందినందులకు నాకు నమ్మోదము ఇక గ్రంథమును
 గూర్చి, గ్రంథరచననుగూర్చి సేరూపించుకొన్నియంశములనుజూపెదను.
 గంభీరమును అతివిశాలమునగు నిందలివిషయములన్నియును ముఖ్యములే.
 శ్రుతిమంత్రమునకు నర్థతాత్పర్యములుకలవు. స్థాయణాచార్యభట్టభాస్కర
 భాష్యముల వివరణయు చక్కగా సాగినది. పిశిష్టవిమర్శయుతముగా అర్థ
 పంచకము, పురశ్చరణము ధ్యానశ్లోకతాత్పర్య పిశిష్టములు పాఠకుల
 హృదయమునకు హత్తుకొనునట్లు విరచింపబడెను. పెక్కుపిషయములవంకల
 నమ్మత్రంథమును పిస్తరింపజేసెను. షఠీయు బీజాక్షరపంపుటికొక ప్రత్యే
 కతకలడు. మంత్రములలోని బీజాక్షరములను, వానియధిదేవతలను, వారి
 శక్తులను తెలియజేయుచు మంత్రజపమువలన గల్గసిద్ధులను విశదీకరించెను.
 మంత్రములలోని నామములకు అనేక నిమంటువులనుబట్టియు, వ్యాకరణ
 శాస్త్రముననుసరించియు. వివిధార్థములు, వాని వ్యుత్పత్తులను విశదపఱచ
 బడినవి. అర్ధాంతరములు, విశేషములు బాగుగాపొందుపఱచబడినవి. మంత్రము
 లనేన్ని వర్ణాయములు జపింపవలెనో వానిఫలము లెట్టివో ఏయేవస్తువులతో,
 ఘోమములెట్లు జరుపవలెనో అను ప్రక్రియలు స్పష్టముగాగలవు. రుద్రావి
 సదముల వ్యుత్పత్తినిబట్టి యనేకార్థములను దెలియజేసెను. పాపక్షయము,
 సహికాముష్మిక శాఖ్యము, రోగనివృత్తి, గ్రహహరిష్టశాంతి, శత్రుభయము,

భగవత్పాన్తిధ్యము, భగవత్పారూప్యము, మోక్షము సిద్ధించుప్రక్రియలు అద్భుతముగా వివరింపబడినవి. సమారాధిత దక్షిణామూర్తియగు నీతడు తన సంపూర్ణశేషీ ప్రతిభచే గ్రంథము రుద్రాధ్యాయమేయనినను ప్రతినామము నకు శివకేశవపరములయిన రెండర్థములను సప్రమాణముగా నిరూపించి, కృతార్థుడాయెను. గ్రంథమందంతటను శ్రుత్యర్థముల నిరూపించుటకు స్మృతులు, భగవద్గీతా విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములనుండి ప్రమాణములనే కాక, భాగవతాది పురాణములనుండియు, భారవి కాళిదాసాది కవుల కావ్యములనుండియు, వేదోపశతకములనుండియు బ్రమాణములనిచ్చుచు తన ఐహాగ్రంథపాండిత్యమును వెల్లడిచేసెను.

రుద్రుడే పరమాత్మయనియు, అతనిరూపాంతరములే, మూర్తిత్రయమనియు, దిక్పాలుకనియు, పంచభూతములనియు, సూర్యచంద్రులనియు, త్రిభువనములనియు, నిదియవియననేల వ్యక్తావ్యక్తమలన్నియు రుద్రుడే అనియుపనిషత్ప్రతి పోడితార్థము తరచితరచి, యవరోక్షముగావించెను. శక్తిత్రయము అది శక్తికంటె భిన్నముకాడుగదా! మూలప్రకృతి స్వరూపమును దానిరూపాంతరములను నిన్పందేహముగా నిరూపించెను.

ఓకే పరమాత్మ ఇంద్రమితావిరూపములగలడనియు, అతనినే అనేక విధనామముల చెప్పుచున్నారను విషయము ఋగ్వేదాంతర్గత సారమున

"ఇంద్రంమిత్రంవరుణమగ్నిమాహారభోదివ్యః సనుషర్ణోగరుత్మాన్ |

ఏకం సస్విప్రాబహుధావదన్తి అగ్నింయమంమాతరిత్వానమాహః |"

అని కలడుకదా!

7 వ మంత్రార్థమున రుద్రుడే అదిత్యుడని, అతనికి భక్తిపూర్వకముగా నమస్కారములనర్పించిన, బోదకాలు, మూర్ఘ, కేన్నక, మొమ్మ; అరుణసౌరమంత్రములతో బ్రార్థనముచేసిన, బొల్లిమచ్చలు, కుష్టువ్యాధియొనివారింపబడునని చెప్పబడెను. సూర్యరశ్మిలు రుద్రుని అనుచరులని ధ్యానించుట, స్తుతించుట జీవుల కర్తవ్యమనియు చెప్పబడెను. అయానామ పీఠాక్షరనిగదితవస్తుసంపుటోకణముచే, వ్యోమసౌకభ్యుష్టించుట, సూతన స్వస్థిస్థానిస్థిమిత్త్యనామస్తుంభ్రనము, భూమిలోగలలో హుతైచాదివస్తువుల

గనిపెట్టుట జరుగనని చెప్పబడెను. ఏయేమంత్రముః జవముచే అణిమాది
సిద్ధిసాధనము, లంబినీయోగమునవాయుస్తంభనము, సావిత్రియొక్కయు గణ
పతియొక్కయు సాక్షాత్కారము, శక్తిపాసనము, భూతవైద్యము ఇంద్రియ
జయము, వకలైశ్వర్యసంపాదనము, మొ॥ ఫలితములేర్పడునోవివరింపబడెను
ఇట్టివిసహస్రాధిక విశేషములుగలవు చ. విగ్రహింపవలయునుగాని వ్రాయ
వలవికాదు. ఈ ఉత్కృష్టగ్రంథస్థరహస్యములు శూర్యరత్నలవలె, సముద్ర
రత్నములవలె సంఖ్యాతీతములని ఈతడు వ్రాసిన గ్రంథమువలన నందఱు
మెఱుంగుదురుగాక.

మఱియు “భిన్నరుచిర్హితః” అనునట్లు ఇందుగల విశేషములలో
అతివిశేషము, రహస్యములలో నతిరహస్యమైరదిగనా, శ్రీ విష్ణుశూరి కృత
భాష్యము. అయ్యదియెంతో రుచికరము. కావుననే. చి. శర్మకుదిని ప్రత్యేక
శ్రద్ధతో నుంచినాడు జీవుడు కర్మయోగియై, భక్తుడై, ఉపాసకుడై, తుదక
భేదభావమున నర్వైతియగునుగా! ఒకస్థితికివచ్చిన అభేదభక్తునకు అయ్యది
నుబోధమగుననుకొందును. తపనగల వత్సరువులు సంగ్రహింపవలెనుగదా!

ఇందెన్నోరహస్యములుగలవు. వానినన్నింటిని స్రవణమానువాకము
మొఱుదినఱుకు తెనుగున గ్రంథకర్త మనకందించినాడు. మనషద్వానిని మన
సముజ్జేయుటయే వానికిష్టివిషయము. మనకు ముఱువిముక్తి. ఇంతటితో పాతక
సోదరుల సెలవుతీసికొనుచున్నాను.

వీని ధర్మవత్తి అన్నిటవీనికి సహకరించు సద్ధర్మచారిణి; వచిత్రశీల,
సత్కులసంజాత పెద్దల తపస్సు వీని సత్కుటుంబమునకు అభివృద్ధిని, భగ
వదనుగ్రహమును, వకల శుభసంపదలనిరంతరము చిరకాలమును ప్రసా
దించుగాక.

నా శిష్యుడు చిరంజీవి శర్మ ఇట్టి సద్గ్రంథములను పాతకలోకమున
కింకను వ్రాసియుండుటకు సర్వేశ్వరుడు చిరాయురారోగ్యైశ్వర్యాది వకల
శుభములను వీనికి ప్రసాదించుగాక. ఇదియే నావమ్మోదవచనము.

ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః

జట్టు

పా. మూర్తినారాయణశాస్త్రి

శ్రీ B T A. రామానాథ్యులు గారు, శ్రీమతి వెంకటలక్ష్మీనాయుడు, వారి చిరంజీవులు.
 సంపూర్ణ గ్రంథోద్ధారకులు

కళాప్రపూర్ణ

డా. దివాకర్ల వేంకటాచదాని

ఎమ్. ఏ. (ఆనర్స్) పిహెచ్. డి.

అభిప్రాయము

వేదకావ్య పండితులు, సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ, భాషాప్రవీణ విరుదాంకితులు, అదీతయజుర్వేదులు, ఆంధ్రపండితులుగా పనిచేసి విశ్రాంతి నొందినవారు నైన, బ్ర. వే. శ్రీ తెలికిచర్ల రాజేశ్వరశర్మగారు రచించిన శ్రీ రుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యమును పేరుగల నమకచమకాంధ్రభాష్యము నందందు పఠించి యానందించి తిని. శ్రీ శర్మగారాంధ్రగీర్వాణములందు మంచి పండితులగుటయేకాక యజుర్వేదమునంతను సంప్రదాయసిద్ధముగా నధ్యయనము కావించిన పుణ్యాత్ములు. వారు మూడు నాలుగేండ్లక్రింద రచించి ప్రచురించిన సనత్సుజాతీయాంధ్రభాష్యమును పఠించి వారి ప్రతిభా పాండితీ పాటవముల కచ్చెరువందియుంటిని. అట్టివారిప్పుడు నమకచమకముల కర్థపంచక వివరణపూర్వకముగా నాంధ్రమున భాష్యము సంతరింపుట వేదార్థ జిజ్ఞాసువులైన యాంధ్రుల సుకృత విశేషము.

వేదత్రయిలో నడిమిది యజుర్వేదము. అందు నడిమిదైన చతుర్థకాండమున నమకచమకములున్నవి. శివుడు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు. అతనికిఁ గల పెక్కునామములు చతుర్థీ విభక్త్యంతములుగను నమశ్శబ్ద పురస్కరములుగను

నమకమున చెప్పబడినవి. నమకము నుపనిషత్తుగా భావించు సంప్రదాయము కూడ నున్నది. “చమే, చమే” అని పఠించువారికి కావలసిన వస్తువులన్నియు పేర్కొనబడియుండుటచే చమకమునకా పేరు స్థాపితమైనది. యజుర్వేదము నంతను అవ్యయనము చేసినను చేయకపోయినను, పలువురు ప్రాధాన్యమునుబట్టి నమకచమకములనైన నధ్యయనము చేసి, తన్మంత్ర పఠనపూర్వకముగా రుద్రాచి పేక మొనరించి దన్యాత్ము లగుచుందురు. నమకచమకముల అధ్యయనమువలన బ్రహ్మహత్యాది మహాపాపములుకూడ పటాపంచలై పోవునని పెద్దలు చెప్పుదురు.

సాయనాచార్యులవారు వేదముల కన్నిటికిని భాష్యము రచించియుండిరి. ఢిల్లీవాన్కురులు యజుర్వేదమునకు రచించిన భాష్యముకూడ లభించుచున్నది. విష్ణుసూరి నమకచమకములకు ప్రత్యేకముగా భాష్యము వెలయించియుండెను. ఇవన్నియు సంస్కృతమున రచింపబడియుండుటచే విద్యదేకవేద్యములు. సాయనాచార్యులవారు యజుర్వేద మంత్రములకున్న బహుళార్థముల నెఱింగియు వేదాంతార్థము విగూఢమగుటచే సామాన్యులకు దురవగాహముగా నుండునను నుద్దేశమున యజ్ఞపరమైన అర్థమునుమాత్రము వివరించియుండిరి. “జ్ఞానహేతుత్వమత్యస్య తతోపవిషదీత”మ్యని వారు భాష్యమున నుడివియున్నారు. అన్యులర్థాంతరములను కూడ విశదీకరించి లోకోపకారము కావించియున్నారు. వేదశబ్దము “విత్” ఛాతువునుండి యేర్పడినది. అది చాని సర్వజ్ఞానమయత్వమునకు తార్కాణము. వేదములను వల్లించు వారచ్చటచ్చట కనిపింతురు. కాని తదర్థవేత్త లంగుళి సంశ్లేయముగా నుందురు.

శ్రీ రాజేశ్వరశర్మగారు భాష్యములన్నియు పఠించి నమకచమకములకుగల యర్థము నాంధ్రభాషలో వివరించియున్నారు. అందును వానికి యజ్ఞపరముగను, శివపరముగను, విష్ణుపరముగను, విజ్ఞానశాస్త్రపరముగను, శాస్త్రాద్వైతపరముగను కూడ నర్థములను, విశదీకరించుట వారిపంటి మహాపండితులకు తిప్ప నన్యులకు సాధ్యముకాని పని. సాధారణముగా పండితులకు విజ్ఞానశాస్త్రములో పరివయముండుట అరుదు. అట్లే విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలకు సంస్కృతిభాషా పరివయముండుటయు మిక్కిలి యరుదు. అందుచే వేదములండిమిడియున్న విజ్ఞానశాస్త్ర విషయములు అస్పృహ స్ఫురితములుగనే యుండిపోయినవి, శ్రీ శర్మగారు

విజ్ఞానశాస్త్రజేతలనుండి మాయాశాస్త్రములకు సంబంధించిన విషయముల నెఱింగి యీ భాష్యమునందు సమన్వయము కావించియున్నారు. ఇది యెంతయు ప్రశంసింపదగిన విషయము. ఈ ప్రయత్నము విజ్ఞానశాస్త్రజేతల దృష్టివికాశ వేదములవై పు మళ్ళించుననుటలో సందేహము లేదు. శ్రీ శర్మగారు భాష్యమునందు భాగవత భారతాది గ్రంథములనుండియు, కాళిదాసుదుల కావ్యములనుండియుకూడ సందర్భోచితముగా పెక్కు పద్యములను శ్లోకములను ఉద్ధరించియున్నారు. ఇది వారి బహుగ్రంథవతనమునకును, పాండితీకౌండర్యమునకును పరోక్షపాటవమునకును విదర్శనము.

ఆంధ్రభాష్యమున తొలుత ప్రతిపచార్యమును తాత్పర్యమును, తరువాత సాయనాచార్య భాష్యగత విషయములును, పిమ్మట భట్టభాస్కర భాష్యగత విషయములును వివరింపబడినవి. అననరమైనచోట్ల ధ్యానశ్లోకములుద్ధరింపబడినవి. ఈ శ్లోకములందలి విశేషణములుకూడ మంత్రములందలి విశేషణముల అర్థమునే వివరించుచుండును. శ్రీ శర్మగారు పురశ్చరణ విధానమును ఆయా నామములందు గల ఓజాక్షరవిన్యాసమునుగూడ వ్యక్తముచేసియున్నారు. సమకమునందలి వివిధ నామములకు వారు నిఘంటు నిర్దేశపూర్వకముగా కావించిన బహుళార్థ వివరణము సమంజసమును పాండితీసౌరకమునై యున్నది. ఒక్క రుద్ర శబ్దమునకే భాష్యకారులెన్నో అర్థములను చెప్పియున్నారు. శ్రీ శర్మగారు వానినిన్నిటిని సర్వ సుతోధముగా వివరించియున్నారు. కొన్నిచోట్ల భాష్యకారులు సంగ్రహముగా నర్థముచెప్పి యూరకుండురు. అట్టియెడ శ్రీ శర్మగారు స్వప్రతిభోచితముగ నాయా భాగములందిమిడియున్న గంభీరార్థమును వ్యక్తముచేసి యున్నారు. “సమస్తేస్తు భగవతావిశ్వేశ్వరాయ” మున్నగునవిందుకు దృష్టాంతములు. కొన్ని మంత్రములకు వినియోగమునుకూడ వారు తెల్పియున్నారు. ఆ విధముగా హోమాదుల నొనరించుచో వాంఛితార్థప్రాప్తి కలుగుట విస్సంశయము.

గ్రంథాంతమున శ్రీ శర్మగారు శ్రీ విష్ణుసూరి భాష్యమును ఆంధ్రీకరించి యున్నారు. ఇది శాస్త్రద్వైత పరమైనట్టిది. విష్ణుసూరికృత భాష్యార్థమును చక్కగా నాకళించుకొన్నవారికి అజ్ఞానము తొలగును. సంసార బంధములు పాయును. జననమరణ కారణములగు కర్మబంధములు విచ్ఛిన్నములగును.

వారు యోగవిష్టాతులై, మోక్షము నొందుదురు. దేనిని జపించినచో అమృతత్వము కలుగునని యరిగిన జాచారికి యాజ్ఞపల్కుడు శతరుద్రీయముచేసని సమాధానము చెప్పెను. నమకము శతరుద్రదేవతాకమగుటచే దానికి శతరుద్రీయమును నామము కలిపెడిది.

ఈ విధముగా శ్రీ శర్మగారు కావించిన కృషి సర్వాండ్ర జన శ్రేయోదాయకమైనది. వారు తాము తరించుటయే కాక తోడివారికిని తరణోపాయము చూపినారు. పరోపకారాయ సతాం విభూతయః. వారు భయభాషలందును మేలి పండితులగుటచే, సీ కార్యము నింత నిర్దుష్టముగను సమగ్రముగను చేయజాలిరి. వారి భాష వారి హృదయమువలెనే నిర్దోషమును నిరాదంబరమును నిర్మలమునై యున్నది. సాయనాచార్యులవారి గురువు విద్యాతీర్థ మహేశ్వరుడని చెప్పుదురు. ఆ పదమునకు శ్రీ శర్మగారు పరబ్రహ్మపరముగా కూడ నర్థము చెప్పియున్నారు. “గురుస్సాక్షిత్ పరబ్రహ్మ” అని కదా అభిజ్ఞుల సూక్తి. శ్రీ శర్మగారు “వేద వేద్యే వరేపుంసి” అను శ్లోకమున వేదమే ప్రాచేతసుని ముఖమున రామాయణముగా వెలుపడినదని చెప్పబడి యుండుటచే రామాయణముయొక్క వేదత్వమును వేదమంత్ర నిర్దేశపూర్వకముగా నిరూపింప యత్నించుచున్నారట. అది తప్పక చేయదిగిన పని. వారికే సాధ్యమైనపని. ఈ విధముగా బ్రహ్మవాచ్యములైన వేదములందలి అర్థమును సర్వ సుతోధమొనరించుచు జగత్కల్యాణమునకు తోడ్పడుచున్న శ్రీ శర్మగారి ప్రయత్నములను నిర్విఘ్నముగా నెఱవేర్చి పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచు వారికి ఆశీస్సు లొసగుచు విరమించుచున్నాను.

విదుషా మగ్రగణ్యేన

శ్రీ రాజేశ్వర శర్మణా

కృతా వేదాండ్రవాగ్విత్తిః

జీయావా చంద్ర తారకమ్

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము

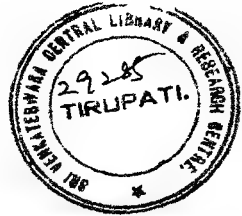
హైదరాబాదు

దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని

విశ్రాంతాండ్రాచార్యుడు

Dr. D. Arka Somayaji,

M A , Ph D ,

Secretary
Hindu Dharma Rakshana Samstha
Recipient of Presidential Award
as a Sanskrit Scholar
and
Retd Principal
D N R College, Bheemavaram

బ్రహ్మశ్రీ పండితవర్యైః శ్రీమద్రాజేశ్వరశర్మభిః సంప్రతి
శ్రీహరికోట నివాసిభిః రచితం శ్రీ రుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యం
జహోస్థనేషు పుయాపరిశీలితమ్. గ్రంథోఽయం శ్రీ శర్మభిః
కృతిం మహాంతం పరిశ్రమం వ్యనక్తి. బహువో విషయాః
హృదయంగవతయా ప్రతిపాదితాస్తత్ర. బహుముఖ పండితాః
ఇమే శర్మాణః ఇతి నిశ్చప్రచమ్ - ఛగవాన్ పరమహింస ఇమాన్
పండిత ప్రకాండాన్ బహునేతాదృశాన్ గ్రంథాన్ నిర్మాతుమను
గృహ్ణేయాదిత్యాశీ సమానః

ధూళిపాలోపాబిధః అర్కసోమయాజీ

హిందూ ధర్మ రక్షణ సంస్థ

తిరుపతి

20-8-82

విషయసూచిక

మొదటిభాగము

1. అభిప్రాయములు — గ్రంథకర్త పీఠిక	
2. కృతినమర్పణము — స్మరణము	
3. ప్రార్థన	
4. శ్రీ సాయనాచార్య కృతోపొద్దాతము	3
5. శ్రీ భట్ట భాస్కరాచార్య కృతోపొద్దాతము	6
6. 1 - 15 మంత్రముల అర్థములు. వరుసగా పేజీలు	
	22, 30, 33, 38, 42, 48, 58, 66, 76, 85, 90, 100
	108, 111, 114
7. రుద్రశబ్దార్థ వివరణము	23
8. శివధనుస్వరూపము - ఆతని శరీర భేదము	27
9. “గిరిశన్త” పద వివరణము	35
10. ఓంకార పద వివరణము	29, 37, 46
11. త్రిపుర, గిరిత్ర, గిరిశ పద వివరణములు	38 - 45
12. విద్యుచ్ఛక్తి పుట్టుక	44
13. దైవ్య, డిష్టక్, యాతుధాన పద వివరణములు	50 - 55
14. సూర్యుడు శివస్వరూపుడు - ప్రభావము	59 - 75
15. గోప శబ్దార్థ వివరణము	69 - 74
16. అనాచ్యప్తి నివారణము	74, 75
17. ఇంద్ర పర్యన్యులు రుద్రస్వరూపులు	77 - 82
18. అపుత్రులు పుత్రవంతులగుదురు	83
19. భగవచ్ఛర్మ నిర్వచనము	86, 88
20. శివుని ధనుస్సు; అంపహిడి; వాని స్వరూపము	87 - 95

21. శమము; భ్రమద్వయము; సతే; అననేమి ?	95 - 97
22. పడునైదు మంత్రములందలి విశేషములు	112
23. అజగవ పద విశేషము	114
24. మృడపదము దూరదర్శనాది శక్తిప్రదము	124
25. అధివక్తృ నామముచేగల్గు విజ్ఞానము	132 - 134
26. దైవ్యనామ విశేషములు	136 - 139
27. బ్రతునామమందలి అగ్ని వాయు సూర్య శక్తులు	146
28. సహస్రాక్ష నామ విశేషము	152 - 154
29. కపరి. మహాదేవ త్రయంబక నామ విశేషములు	157 - 165
30. త్రికాగ్నికాల - కాలాగ్ని రుద్ర నామములు	168 - 172
31. నీలకంఠులు శివతేజవులు	173
32. హింజ్యభాహు నామ విశేషము - అగ్నిగోళ సంచారాది విజ్ఞానశాస్త్ర విషయసూచకము	184 - 188
33. సేనాని (కుమారస్వామి) శివతేజవస్వరూపుడు	188
34. ఇంద్రాది దిక్పతులు శివవిష్ణు స్వరూపులు	190
35. నౌకానిర్మాణశక్తి సూచకము	192
36. పృథ్వి హరి తేజ నామములచే కిరణజన్య సంయోగక్రియ పృథ్వి జీవన విధానము తెలియును	193 - 197
37. పశుపతినామము నిధినిక్షేప విజ్ఞానాది విషయసూచకము	199
38. లేతగడ్డిలో గల శివశక్తి	201
39. సన్నింజర నామ విజ్ఞానము	201 - 203
40. త్విషీమన్నామోపాసకులు అపమృత్యు వినాశకులు	204
41. పథీనాంపతినామము భూజలాంతరిక్ష సంచారజ్ఞానప్రదము	205
42. ధూతప్రేత పితాదాది బాధానివారణశక్తి	209
43. యజ్ఞోపవీత ప్రభావము	214, 215
44. పుష్టి భేదములు - ప్రోజక్తులు నిర్మించు శక్తి	217 - 220
45. పంచబ్రహ్మ వాచకములు పంచముఖములు	226
46. ఆతతావి నామ విశేషము	227 - 229

47. క్షేత్రములు - శివలింగ భేదములు - కృత్రిమవర్ణ జ్ఞానము 230 - 234
48. శివకేశవులు సూతులు - అందలి అంతరార్థము 235 - 239
49. వనానందతి నామము - సముద్ర పరిశోధన శక్తి 244
50. స్థ + పతి — శిల్పి — స్థాపత్య వేదావిష్కర్త 250 - 254
51. ముంతి - పంచకృత్య పరాయణుడు - వాస్తుశాస్త్రజ్ఞాని 256
52. వాణిజుడు - దక్షిణామూర్తి - హయగ్రీవుడు 260
53. భక్తరక్షణము - భూమి విస్తరణశక్తి 267
54. పరివశ్యబ్ధి వాచ్యములు 271
55. ఊపిరితిత్తుల లోగవివారణము - పుట్టునైన నివాసము 281
56. శివి చక్రవర్తి మున్నగువారిలో గల శక్తి 296
57. కకుభులు వీణాదండమువలె ప్రధానులు 307
58. గుప్తచోరుల శిక్షణ 310
59. శ్రీరామార్జునులు - సూర్యకిరణశక్తి మున్నగునవి 315
60. గుప్తప్రకట చోరులు జంతువృక్షాదులలో గలరు 316
61. సముద్ర ఖని పరిశోధన శక్తి 320
62. పరీక్షితును బ్రతికించిన శక్తి 327
63. సృకము - పజ్రాయుధము 331
64. యోగాభ్యాసము - కామగమనాదిశక్తి 334
65. చులుంచపతి నామములో గల చమత్కారము 344
66. విషాడ్వాది ప్రమాదరక్షణము 352
67. స్థల జల వాయు మార్గ శత్రునాశకము 358
68. అశ్వనామ విశేషము 371
69. తృతీయానువాకమున పరమేశ్వరుని క్రియావిపత్త్యము 379
70. ప్రీమూర్తులలో శివుని సంహారశక్తి 379
71. గణపతి - శివకేశవ స్వరూపుడు 388
72. విరూపులందును విశ్వరూపులందునుగల శివకేశవ శక్తి 389
73. కల్పాలు - విశ్వకర్ములు - కుష్మరులు - కష్మరులు 401
74. జలోదరమును - కుష్మను - బొల్లిని నివారించుశక్తి 410

75.	వామనావతారులు శివకేశవులు	436
76.	వృథిపీచక్రధ్యానము	477
77.	అగ్నిస్తానోపనార్యత	489
78.	షష్ఠానువాకోపాసనాపలము	495
79.	డండభ్యనామమహిమ	497
80.	అహననము - వంశదండము, సుదర్శనచక్రము	498
81.	దూతలైన అగ్నిహనుమంతులు శివకేశవులే	508
82.	అయుధభేదము	507
83.	గ్రహాంతరయానశక్తి	511
84.	కేసరును నిర్మూలించుశక్తి	513, 514
85.	భూగర్భపరిశోధనశక్తి	521
86.	సోమనామమహిమ	528
87.	శంగనామోపాసనచేలబించుశక్తులు	540
88.	అణుశక్తిని-ఉదజనశక్తినికనుగొనుట	545
89.	ఖండాంతరవేదివ్యరూపులు	545
90.	తారనామవిశేషము	551
91.	సూర్యకిరణశక్తిపంపాదన	573
92.	కింకిలలోగల శివకేశవశక్తి	582
93.	కవర్ది-పులస్తినామార్ధవివరణము	584
94.	లోపనివాసులు చారిహరులు	591
95.	చర్మనామము త్రిసువర్ణవలాశవృక్షనూచకము	605

96.	ఉపగురమాణనామము సర్వరోగవినాకము	608
97.	అభిదన్ నామము దక్షరావణస్మగ్రీవాది కథాసూచకము	610
98.	కిరికనామము శిశి కోట్టి దేవతలను దెల్పును	616
99.	విచిన్వత్కనామముచే జలాంతర్గామిసృష్టితెలియును	620
100.	సువర్ణోత్పత్తిశక్తి	624
101.	దశమానువాకమునఁగలఫలప్రతి	628 To 668
102.	గర్తనదవదవిశేషార్థము	664, 665
103.	శివకేశవప్రార్థన	670 To 692

∴ శ్రీ రుద్ర నామానుక్రమణిక :-

అ కారాది గ

శ్లోకము ద్వితీయభాగములలో

పటలు

1.	నమో ౭ ది వక్త్రే	131, 924
2.	,, అరుణాయ	443, 925, 1036
3.	,, అన్నానాంపతయే	210, 944
4.	,, అహంకార్యయ	240, 946
5.	,, అసేమధ్యః	335, 961
6.	,, అస్యధ్యః	357, 964
7.	,, అశ్వేభ్యః	370, 966
8.	,, అశ్వవతిభ్యః	370, 966
9.	,, అరణ్యేభ్యః	395, 969
10.	,, అగ్రియాయ	445, 1007
11.	,, అజిరాయ	448, 1012
12.	,, అవస్యన్యాయ	453, 1016
13.	,, అవరజాయ	461, 1018
14.	,, అవగల్భాయ	464, 1019
15.	,, అవసాన్యాయ	477, 1020
16.	,, అవభిందతే	486, 1022
17.	,, అవహ్యాయ	521, 1030

18.	५१	అవద్యాయ	523, 1030
19.	५२	అగ్రేవదాయ	544, 1039
20.	५३	అవార్యాయ	565, 1043
21.	५४	అలాద్యాయ	570, 1048
22.	५५	అవగురమాణాయ	607, 1054
23.	५६	అలిప్పుతే	609, 1054
24.	५७	అంధసన్నతే	627, 1060
25.	నమ	అతకావినే	227, 946
26.	५८	అక్రందయతే	284, 949
27.	५९	అవ్యాధినీనాంపతయే	308, 953
28.	६०	అరణ్యానాంపతయే	328, 960
29.	६१	అతన్యానేభ్యః	349, 964
30.	६२	అయచ్చదభ్యః	353, 964
31.	६३	అసేనేభ్యః	360, 965
32.	६४	అవ్యాధినీభ్యః	379, 967
33.	६५	అశవే	447, 1012
34.	६६	అశుషేణాయ	483, 1021
35.	६७	అశురథాయ	484, 1022
36.	६८	అహనన్యాయ	498, 1025
37.	६९	అయుధితే	507, 1027
38.	७०	అతస్కాయ	529, 1031
39.	७१	అకార్యాయ	569, 1043
40.	७२	అభిదతే	610, 1054
41.	७३	అనిర్హతేభ్యః	620, 1059
42.	७४	అమీవత్కేభ్యః	622, 1059

		314, 959
43.	,, ఇషుదీమతే	347, 962
44.	,, ఇమమద్యుః	347, 411, 982
45.	,, ఇమకృద్యుః	434, 1006
46.	,, ఇమమతే	578, 1045
47.	,, ఇన్జాయ	528, 1031
48.	,, ఉద్రియాయ	214, 944
49.	,, ఉపవీతే	473, 1020
50.	,, ఉర్వరాయ	542, 1038
51.	,, ఉగ్రాయ	568, 1043
52.	,, ఉత్తరణాయ	601, 1053
53.	,, ఉలవ్యాయ	280, 949
54.	,, ఉబైర్హోషాయ	342, 952
55.	,, ఉష్ణిషితే	381, 967
56.	,, ఉగణాభ్యః	452
57.	,, ఉర్జాయ	603, 1053, 1014
58.	,, ఉర్జాయ	457 427, 584, 1005
59.	నమః కవర్తనే	170
60.	,, కాలాగ్నిరుద్రాయ	262, 948
61.	,, కజ్జణాంపతయే	276, 949
62.	,, కషధీనాంపతయే	289, 949
63.	,, కృత్సపీతాయ	306, 953
64.	,, కకుభాయ	344, 962
65.	,, కులుంచానాంపతయే	406, 980
66.	,, కలాలేభ్యః	406, 983
67.	,, కర్మారేభ్యః	

68.	,,	కనిష్ఠాయ	458, 1018
69.	,,	కష్ఠాయ	481, 1021
70.	,,	కవచినే	490, 1023
71.	,,	కాట్యాయ	512, 1028, 1051
72.	,,	కూప్యాయ	520, 1030
73.	,,	కూల్యాయ	562, 1042
74.	,,	కింశిలాయ	581, 1049
75.	,,	కిరికేభ్యః	614, 1054
76.	,,	ఖల్యాయ	474, 1020
77.	,,	గిరిశన్తాయ	124,
78.	,,	గిరిత్రాయ	127,
79.	,,	గిరిశయాయ	180, 1006
80.	,,	గిరిచరాయ	843, 962
81.	,,	గృత్నేభ్యః	384, 968
82.	,,	గృత్పపతిభ్యః	384, 968
83.	,,	గజేభ్యః	387, 968
84.	,,	గజవతిభ్యః	387, 968
85.	,,	గిరిశాయ	180,
86.	,,	గోష్ఠ్యాయ	586, 1049
87.	,,	గృహ్యాయ	588, 1050
88.	,,	గేహ్యాయ	590, 1050
89.	,,	గహ్వరేష్ఠాయ	592, 1051
90.	,,	జగతాంపతయే	224, 945
91.	,,	జీహంపదభ్యః	332, 961
92.	,,	జాగ్రదభ్యః	363, 965

93.	,,	జ్యేష్ఠాయ	457, 1017
94.	,,	జఘన్యాయ	466, 1019
95.	,,	తామ్రాయ	142, 1036
96.	,,	త్రయంబకాయ	164,
97.	,,	త్రిపురాంతకాయ	166,
98.	,,	త్రికాగ్నికాలాయ	168,
99	,,	త్విషేషుతే	202, 942
100.	,,	తస్కరాణాంపతయే	316, 959
101.	,,	తస్యద్భ్యః	365, 966
102.	,,	త్సంహతిభ్యః	382, 967
103	,,	తక్షభ్యః	404. 979
104.	,,	త్తిజ్జేషవే	506, 1027
105.	,,	తారాయ	551.
106.	,,	తిర్ధాయ	561, 1042
107.	,,	తల్యాయ	589, 1050
108.	,,	దైవ్యాయ	136,
109.	,,	దిశాంపతయే	190, 940
110	,,	ద్వీప్యాయ	445, 1017
111.	,,	దుందుభ్యాయ	496, 1023
112.	,,	దురేవధాయ	546, 1039
113.	,,	దేవానాంహృదయేభ్యః	615, 1058
114.	,,	ద్రాపే	627, 1060
115	,,	దరిద్రతే	627, 1060
116	,,	ధావతే	293, 950
117.	,,	ధన్వాదిభ్యః	347, 962

118	,,	దావద్యుః	365, 966
119.	,,	ధన్వక్తుద్యుః	411, 982
120.	,,	ధృష్ణవే	500, 1026
121.	,,	నీలగ్రీవాయ	149, 425, 1004
122.	,,	నీలకంఠాయ	173
123.	,,	నిషంగిణే	308, 313, 958, 959
124	,,	నిజేరవే	325, 960
125.	,,	నక్తంచరద్యుః	337, 961
126	,,	నిషాదేభ్యః	408, 981
127.	,,	నీప్యాయ	514, 1023
128.	,,	నాద్యాయ	518, 1029
129.	,,	నివేష్ట్యాయ	594, 1051
130.	,,	నీలలోహితాయ	627, 1060
131.	సమః	ప్రథమాయ	134, 446, 1007
132.	,,	సహనాంపతయే	198, 942
133.	,,	సతీనాంపతయే	204, 942
134.	,,	పుష్టానాంపతయే	217, 945
135.	,,	వర్తినాంపతయే	286, 949
134.	,,	వరివంచకే	321, 960
135.	,,	వరిచరాయ	326, 960
136	,,	ప్రకృంకానాంపతయే	339, 961
137.	,,	ప్రతిదధానేభ్యః	351, 964
138.	,,	పుంజిషేభ్యః	408, 981
139.	,,	వశుపతయే	198, 423, 1004
140.	,,	పూర్వకాయ	460, 1018

141.	,,	ప్రతివర్యాయ	496, 1019
142.	,,	ప్రతిశ్రవాయ	482, 1021
143.	,,	ప్రస్మకాయ	501, 1026
144.	,,	దూకాయ	502, 1028
145.	,,	ప్రహికాయ	504, 1028
146.	,,	ప్రత్యాయ	511, 1028
147.	,,	పార్యాయ	564, 1048
148.	,,	ప్రతరణాయ	567, 1048
149.	,,	ప్రవాహ్యాయ	576, 1045
150.	,,	ప్రవత్యాయ	580, 1048
151.	,,	వలన్తయే	585, 1049
152.	,,	పాంసవ్యాయ	595, 1052
153.	,,	వర్ణాయ	605, 1053
154.	,,	వర్ణశబ్దాయ	606, 1053
155.	,,	ప్రవృద్ధతే	611, 1054
156.	,,	పేన్యాయ	574, 1044
157.	,,	విక్రవే	145
158.	,,	విభుకాయ	207, 948
159.	,,	విభూతే	438, 1007
160.	,,	విద్వియాయ	467, 1019
162.	,,	విర్మితే	489, 1022
163.	,,	విషజే	140
164.	,,	భవవ్యహేత్యై	221, 945
165.	,,	భవన్తయే	267, 948
166.	,,	భవాయ	420, 983

167.	,,	భీమాయ	524, 1039
168.	,,	మృత్యుంజయాయ	174
169.	,,	మంత్రిణే	256, 949
170.	,,	ముష్ణతాంపతయే	338, 961
171.	,,	మహద్భ్యః	391, 969
172.	,,	మృగయుభ్యః	418, 982
173.	,,	వీఢుష్టమాయ	433, 1006
174.	,,	మద్యమాయ	463, 1019
175.	,,	మయోభవే	554, 1041
176.	,,	మయస్కరాయ	557, 1041
177.	,,	మృదాయ	122
178.	,,	యామ్యాయ	411, 1020
179.	,,	రుద్రాయ	119, 945, 1004
180.	,,	మహాదేవాయ	162
181.	,,	రోహితాయ	247, 947
182.	,,	రేష్మియాయ	531, 1031
183.	,,	రజస్యాయ	593, 1052
184.	,,	రథేభ్యః	395, 969
185.	,,	రథేభ్యః	397, 970
186.	,,	రథవతిభ్యః	397, 976
187.	,,	రథకారేభ్యః	434, 979
188.	,,	విశ్వేశ్వరాయ	160
189.	,,	వివ్యాధినే	208, 943
190.	,,	వనానాంపతయే	243, 947
191.	,,	వృషణాంపతయే	255, 947

192.	, వాణిజాయ	250, 948
193.	,, వారిపవస్కృతాయ	271, 949
194	,, వచితే	319, 959
195	,, విఘ్నదృఢ్యః	355, 964
196.	,, విద్యదృఢ్యః	38, 965
197	,, విఘ్నస్త్రీః	319, 967
198	,, వ్రాతేభ్యః	385, 968
199	,, వ్రాతపతిభ్యః	385, 968
200.	,, విరూపేభ్యః	389, 968
201	,, విశ్వరూపేభ్యః	389, 968
202	,, వ్యవృత్తేశాయ	427, 1005
203	,, వామనాయ	436, 1007
204	,, వర్షికుసే	439, 1007
205	,, వృద్ధాయ	442, 1007
206.	,, వన్యాయ	478, 1021
207.	,, వర్షిణే	487, 1022
208	,, వరూధికే	488, 1022
209.	,, వైశంకాయ	519, 1030
210	,, వర్షాయ	522, 1030
211	,, మేఘాయ	525, 1030
212.	,, విద్యుత్తాయ	526, 1031
213.	,, వాతాయ	530, 1031
214.	,, వాస్తవ్యాయ	533, 1032
215.	,, వాస్తుపాయ	534, 1032
216.	వృక్షేభ్యః	492, 941, 1040

217.	గా	విక్షేపకథ్యః	618, 1058
218.	గా	విచిన్వత్కేద్యః	619, 1058
219.	నమః	శివాయ	155, 558, 1042
220.	గా	శంకరాయ	179, 1041
221.	గా	శయాశేద్యః	851, 965
222.	గా	శ్వనిద్యః	418, 982
223.	గా	శ్వద్యః	415, 982
224.	గా	శ్వపదద్యః	415, 982
225.	గా	శర్వాయ	428, 1004
226.	గా	శిరికంతాయ	425, 1004
227.	గా	శతదన్వతే	429, 1006
228.	గా	శివివిష్ణాయ	431, 1006
229.	గా	శ్రీహిమాయ	449, 1013
230.	గా	శిఖాయ	450, 1013
231.	గా	శ్లోకాయ	476, 1020
232.	గా	శ్రవాయ	481, 1021
234.	గా	శూరాయ	485, 1022
235.	గా	శ్రుతాయ	491, 1023
236.	గా	శ్రుతసేనాయ	493, 1023
237.	గా	శంకాయ	540, 1038
238.	గా	శంభవే	553, 1041
239.	గా	శివశరాయ	560, 1042
240.	గా	శష్ఠాయ	572
241.	గా	శుష్ఠాయ	598, 1044, 1052
242.	గా	శోష్ఠాయ	600, 1052

243	,, నుమంగళాయ	147
244	,, నహస్రాజయ	152, 1005
245.	,, పర్వేశ్వరాయ	175
246.	,, పదాశివాయ	177
247.	,, సేనాశ్యే	188, 940
248	నమస్పస్పింజరాయ	200, 942
249	,, సూరాయ	235, 946
250	,, వ్యవతయే	250, 947
251.	,, పత్వనాంవతయే	295, 950
252.	,, పహమానాయ	301, 957
253.	,, స్తేరానాంవతయే	310, 958
254.	,, స్తాయూనాంవతయే	322, 960
255.	,, వ్యకావిద్యః	330, 960
256.	,, వ్యవద్యః	353, 965
257	,, వరాభ్యః	358, 966
258	,, వరాచతిభ్యః	368, 966
259.	,, సేనాభ్యః	399, 976
260.	,, సేనావిభ్యః	399, 976
261.	,, సంగ్రహశ్చర్యః	401, 979
262.	,, సంస్కర్షణే	443, 1007
263.	,, స్రోతస్యాయ	454, 1017
264	,, సోభ్యాయ	468, 1019
265.	,, స్వాయుధాయ	508, 1028
266.	,, సుధన్వణే	509, 1028
267.	,, స్రుత్యాయ	510, 1029

268.	,, సూద్యాయ	51', 1023
269.	,, పరస్యాయ	517, 1029
270.	,, సోమాయ	537, 1082
272.	,, సికత్యాయ	575, 1044
273.	,, సూర్యాయ	604, 1053
274.	,, నమోహిరణ్యబాహవే	184, 938
275.	,, హరికేశభ్యః	192, 941, 1040
276.	,, హరికేశాయ	212, 944
277.	,, హస్తే	548, 1039
278.	,, హనీయసేచ	549
279.	,, హ్రదయ్యాయ	593, 1051
280.	,, హ్రస్వాయ	45, 1007
281.	,, క్షేత్రాణాంపతయే	230, 946
282.	,, క్షల్లకేభ్యః	393, 969
283.	,, క్షత్తృభ్యః	401, 979
284.	,, క్షేమ్యాయ	471, 1020
285.	,, క్షయణాయ	58', 1049
286.	,, నివ్యాధినే	302, 058
287.	,, హరిక్యామ	599, 1052

సూచన:- పునరుక్తనామములను విడుదలచే 13 నామముల వంశ్యకగ్గిరది.

-: కృతి సమర్పణము :-

“మహాదేవస్వరూపస్వ వేంకటేశస్వచార్పణమ్!”

- (1) శ్లో॥ శ్రీ వేంకటేశఃపుకలావనీశః కతాయుగే భక్తజనార్థదాతా!
నవీవరుద్రోహరిరబ్జకాతన్పంహర నరక్షణ సృష్టికర్తా॥
- (2) శ్లో॥ మహాదేవో భూతరూప సూర్యచంద్రాగ్నిరూపభాక్!
చేతనా చేతనాకారో నమకేప్రతిదోభవత్॥
- (3) శ్లో॥ దక్షగర్వావహరీశన్ చమకేప్రతిపాతః॥
సర్వజీవన సంపత్తి ప్రదాతేతి నిరూపితః॥
- (4) శ్లో॥ కలౌషేంకటరూపస్సన్ భక్తప్రార్థనతోషితః॥
దదాతిసర్వంభక్తానాం మార్కండేయాది రక్షకః॥
- (5) శ్లో॥ తస్యభార్యామంగమాంబా శక్తిత్రయవిలాసిని!
శ్రీవాణీ గిరిజాయాప్రైత్వం భక్తైర్ఘృసేనితా॥
- (6) శ్లో॥ వేంకటేశోమహాదేవో దక్షిణామూర్తిరూపభాక్!
దదౌమేరచనాశక్తిం అంద్రసంస్కృతభాషయోః॥
- (7) శ్లో॥ యత్ప్రసాదాదహం లక్ష్మీకాంతాకామేశ్వరాత్మజః॥
రాజేశ్వరః పోయద్రస్య మాహాత్మ్య వలిఖంముదా॥

- (8) శ్లో॥ రుద్రాభ్యామన్య వరనం అపౌన్యంకృతవానసః।
ఇతిమత్వాశ్రీనివాసః కృతవాన్ గ్రంథమృద్రణమ్॥
- (9) శ్లో॥ కృతినాదస్త్రిభాగన్య గ్రంథస్యాన్య సదాశివః॥
న్యసింహశూర్యరూపాయః కులదైవమ భూన్మవ॥
- (10) శ్లో॥ యస్సాంబశివనామాభూత్ భక్తశ్శ్రీరామరుద్రయోః।
రచితోఽయం మహాగ్రంథస్తస్యకాంక్షాచిక్రీర్షయా॥
- (11) శ్లో॥ మోడేకుర్తికులేజాతః సత్యనారాయణాభిరః॥
శ్వతుఃశ్చాస్త్రివర్మోమే మహాదైవబిరౌమణిః॥
- (12) శ్లో॥ అహంసాంబశినాభ్యశ్చ తస్యజామాతరావృతౌ।
తస్యస్మారక చిహ్నోఽద్యోభాగోగ్రంథస్యనిశ్చితః॥
- (13) శ్లో॥ ఈశ్వరాన్యయనంజాతః సత్యనారాయణాత్మజః॥
శూర్యనారాయణాభ్యోమే ధీవనారోగ్యదాయకః॥
- (14) శ్లో॥ తస్యస్మారకచిహ్నోఽయం ద్వికియోభాగ-ఈరితః।
మయాచిలిఖితోనూనం చమకార్దప్రకాశకః॥
- (15) శ్లో॥ ఈశ్వరాన్యయనంజాతః సత్యనారాయణాభిరః।
జ్ఞానవిద్యాప్రదాతామే దాతృజామగ్రణీన్మధీః॥
- (16) శ్లో॥ శ్రీశ్రీయానందనాథాభ్యః శ్రీవిద్యాప్రతితోగురుః।
మహాగ్రంథప్రణేతాచ మహాపావక శేఖరః॥
తస్యస్మారక చిహ్నోఽయం శాస్త్రాద్యైకార్థభాగభావో॥
- (17) శ్లో॥ బుక్కవట్నం తిరుమలాభ్యకులవారధి చంద్రమాః।
న్యసింహాచార్యవర్యస్య పుత్రో నిష్కామకర్మకృత్॥
- (18) శ్లో॥ అనందరామనామాయం శతమర్షణగోత్రభావో।
శ్రీవేంకటేశభక్తోఽయం ద్రవ్యమార్జిత్యనందదో॥
- (19) శ్లో॥ రుద్రాభిషేకమాహత్వ్యగ్రంథ ముద్రాణకారణం।
గ్రంథోయశ్చాంద్రభాషాయాం రచితాశృంకరాజ్ఞయం॥
- (20) శ్లో॥ రామాచార్యం రామకృష్ణం మన్మిత్రందాతృమండలం।
అస్తవర్గం బంధువర్గం వేంకటేశ్వరరూపభావో॥
- (21) శ్లో॥ పాయాత్పదాశివోద్రో మత్కుటుంబంచమాంసదా।
అయురారోగ్యనంథాతా భక్తాభిష్టప్రదాయకః॥

శ్రీ దత్త దేవతలు

శ్రీ శివశక్తి రాజేశ్వరశర్మగారు
వారిసామె
శ్రీమతి మొకట పద్మనాభమ్మగారు

—: శ్రీ స ర స్వ తై న మ: :—

—: శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తియైనమ: :—

నివేదన

— శ్రీకాకుళవాసి, శ్రీహరికోట నివాసి : శర్మ.

శ్లో॥ సదాశివసమారంభాం శంకరాచార్యామధ్యమాం॥

అస్తదాచార్యవర్యంతాం వందే గురువరంవరామ్॥

“జస్తూనాం సరణస్మ డర్శభమ్” అని శంఖారావముగావించినారు నడ్లరువులు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు. “నాజననంబున్ నఫలంబుఁజేసెదఁ బునర్జన్మంబులేకుండగన్” అని యెలుగెత్తిచాటినాడు భక్తశిఖామణిపోతన్న. కావునఁ బ్రతిమానవునకును బహుజన్మపుణ్యలభ్యమైన మానవజన్మతోఁ బునర్జన్మలేకుండజేసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించుటయేకదా! ముఖ్యకర్తవ్యము. అందులకు (1) వైదికధర్మమార్గపరత్వమును (2) అర్థానాత్మనివేషనమును ముఖ్యసాధనములు. అసాధనములను జేఁబట్టినవాడే “నానాచిద్రమభోదశ స్థితమహాదీప్తప్రభాభాస్వరమైన” జ్ఞానమునార్జించుకొనఁగలడు. “యస్తు

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్యము

విజ్ఞానవాన్ భవతియుక్తేనమనసానదాః సతుతత్పదమాప్నోతియస్మాద్భూయో
 నజాయతే" అనుకఠోపనిషత్సూక్తిని ఆకళించుకొని, ఇంద్రియనిగ్రహడై
 బ్రహ్మప్రాప్తికిఁ బ్రయత్నించఁగలడు. అందుచే మానవుడు మూర్ఖులలక్షణమైన
 సతతనిద్రను విడిచి, మేల్కొంచి, భారతుడై = జ్ఞాననిరతుడై "రుద్రోవా
 వీషోఽగ్నిః" అను శ్రుతితోఁజెప్పినట్లు అగ్నియైన రుద్రుని ఆరాధించవలెను.
 ఈ విషయమునే "ఉత్తిష్ఠతమాస్వత్త, అగ్నిమిచ్ఛవ్యంభారతాః" అనెడి
 యారుణమంత్రము ప్రబోధించినది. పై విషయములను బెద్దలవలనవిని,
 వేదం = బ్రహ్మణంవేదయతీతివేదః" అను వ్యుత్పత్తినిజేసి, బ్రహ్మవస్తు
 ప్రతిపాదకవేదములుగల రుద్రమును నా 19 వ. యేటనవభ్యసించి, ప్రతి
 దినము పారాయణముచేయ దొడగితిని. రుద్రమనగా, "నవకము, చమ
 కము." అది అధిలోకము; అదిజ్యోతిషము; అదివిద్యము; అదిప్రణము;
 అధ్యాత్మమును. అది నిగమాభరణము; కృష్ణయజుర్వేద సంహితలోఁ జతుర్థ
 కాండమున 5, 7 ప్రశ్నలలోఁగలడు. దాని ప్రకావమే, వేదమందలి అన్ని
 వస్తుములందును వివరింపఁబడినది. బ్రహ్మాండమందలి భావలన్నింటను
 అందలి విషయమే వివిధరూపముల వివరింపఁ బడినదనుట అతిశయోక్తి
 కానేరదు. "ఉత్తముల మహిమనీరుకొలది తామరసుమ్మీ" అను పింగళి
 సూరన్నగారి సూక్తి నిత్యసత్యము. అధికారివేదము ననుసరించియు, వేద
 పాఠకుని పాటవమునుబట్టియు ఉత్తమమైనవేదముయొక్క మహిమపాఠకులకు
 దెలియుచుండును. వారిలో వృద్ధిచెందును. తామరకనీరువలె పాఠకులకుఁ
 బాటవము అవసరముకదా! విజ్ఞానభినులగు వేదములందు రుద్రుని విషయము
 ప్రత్యక్షరమునందునుగలదనుట నిస్సంశయము రుద్రుడే అగ్నియై ఆయువు
 నొసంగును అతడే అదిత్యుడై ఆరోగ్యమును, సోముడై అన్నమును, దక్షిణా

మూర్తియై విద్యలను, విష్ణువై రక్షణను, బ్రహ్మయై సృజనశక్తిని జీవుల కొపంగును. గణపతియై సర్వకార్యవిఘ్ననివారకుడగును. షణ్ముఖుడై విజేతయగును. దేవమనుష్యాదుల కార్యనిర్వహణమున, దూతలగు, అగ్ని, హనుమ, శ్రీ కృష్ణుడు మున్నగువారిలో, దేవస్విగానుండి మేమమునుజేకూర్చును. అతడే పాపాత్ములకు భయంకరుడై, భక్తులకు భయవినాశకుడగును. అతడు చేతనాచేతనస్వరూపుడగుటచే సకలజీవులకును సకలమునొపంగును.

ఇంద్రాదిదేవతలందును, లokaవృక్షాదులందును, రక్షాద్యచేతనము లందును మహాశివుని మహిమకలదు కావున మానవులు ఏమికావలెనన్నను శ్రీ రుద్రాభిషేకముగావించి శివునకు లక్షవత్రిపూజలు ఒనరించెదరు. ప్రతి మానవుడు తొలుత స్థిరాసనుడై, స్థిరచిత్తుడై జ్యోతిర్మయవిష్ణుశంకర చిత్రము నెడుటనిడుకొని చెక్కుచెదరని చూపులతోఁజూచుచు ధ్యానించవలెను. పిమ్మట చిత్రమునుఁజూడక కనులుమూసికొని ధ్యానించవలెను పిమ్మట కాన వచ్చువస్తువలందెల్ల శంకర విష్ణువుల స్వర్ణతేజంబున ధ్యానించవలెను. ఇట్లు సగుణుడుగా తొల్తధ్యానించి, పిమ్మట నిర్గుణునిగాఁ దేజోరూపునిగా ధ్యానించవలెను. “సమంకాయశిరోగ్రీవమ్” మున్నగు గీతాశ్లోకములలో దెప్పినట్లు నమాధిలోనుండి మానసిక పూజను వదాశివునకు సమర్పించవలెను. ఇట్టి నిష్క, తిష్కకుడురుటకే ఆననములు నిర్లయించబడినవి. అహోరనియమములు ఏర్పఱుపబడినవి “అలంకారప్రియోవిష్ణురభిషేకప్రియశ్శివః” అను సూక్తిలో విష్ణువును అలంకరించవలెననియు, శివునకు అభిషేకము గావించవలెననియు జెప్పఁబడెను. అందుచేతనే సకలజనులును శ్రీ రుద్రాభిషేకముచేసెదరు. “శ్రీ” అనగా ప్రణవము ఓంకారము. శ్రీ అనగా లక్ష్మి. రుద్రుడనగా శివుడు

కేశవుడు అభిషేకమునగా స్నానము స్నానమునకువలయు జలముప్రకృతి. ఇది శక్తి. శ్రీ రుద్రాభిషేకమున శక్తిశివులను, లక్ష్మీనారాయణులను ఏకాకారులగావించి లింగమును పూజించుట ఐరుగునన్నమాట, శ్రీ రుద్రాభిషేకమునకు, జలము, షీరము, తైలము, తేనె, తిలలు, శ్వేతతండులములు, పెఱుగు, అవునేయి, చెఱుగురసము, నారికేళజలము, శర్కరవినియోగించెదరు. కొబ్బరి, అరటి, వడవప్పు, పంచదార, పలువిధములగు ఫలములును నైవేద్యముగా ఐరమ శివునకు సమర్పించెదరు. మారెడువత్రి, తులసిదళములు, పలువిధములగు పూలుతెచ్చి పూజించెదరు. ఐంగారు వెండినగలతో, రత్నాలంకారములతో మహాదేవుని అలంకరించెదరు. నవగ్రహబాధానివృత్తికి నవరత్నములతో శివుని అలంకరించెదరు. కావుననే మానవులు రత్నాభరణములను దాల్చెదరు శ్రీ రుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యమును దెలిసికొనుటకు, ఆయావస్తువుల మహిమను అంచుకంత తెలిసికొనవలెనుగదా! అవి ఓవులకెట్లువకరించునో తెలిసి కొందముగాక. "భావప్రకాశిక" మున్నగు వైద్యశాస్త్రగ్రంథమును ఐరిశీలించి నచో శ్రీ రుద్రాభిషేకవస్తుమహిమ వైజ్ఞానికముగా వ్యక్తమగును. అదేమన?

(1) అపామార్గము (శ్వేతము, రక్తవర్ణము) ఇదియే ఉత్తరేణి ఇది దస్తవ్యాధులను నిర్మూలించును.

(2) అరటి. ఇది మధురపదార్థము. కఫహరము రక్తపిత్తదాహక్షయ వాతరోగనివారకము. మాంసకృత్తును వృద్ధిచేయును.

(3) అరటిదూంపమూత్రవ్యాధిహరము. కేశములను నలుపుచేయును.

(4) అవుపాలు-పెఱుగు-నేయి ఇవి క్షిద్రవనకరములు శక్రభాత

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

వృద్ధికరములు. వాతనాశకములు. మూర్ఛకు పొందురోగాడలకు నివారకములు. అయుర్వృద్ధికరములు.

(5) తిలలు ఉష్ణకపపితృహరములు. చర్మవాతరోగనివారకములై, సైర్యబలవృద్ధికరములై ధీర్జశక్తినిచ్చును.

(6) కొబ్బరిః-శైత్యకరము. జీతరాగ్నిదీపకము శూలవ్యాధినివారకము అపస్మారాదిరోగహ్నుము.

(7) చెఱకురసము మధురము, శీతలమునై, కపవాతమూర్ఛాదిరోగహరమగును. బలముచేకూర్చును.

(8) ప్రతిస్తన్యవృద్ధికరము. ఉష్ణకరము వాతఘ్నుము.

(9) తేనేపిషబాధాహరము.

(10) రజతము వాతపితృప్రమేహాదిరోగనాశకము.

(11) స్వర్ణము రక్తవృద్ధికరము క్షయవ్యాధినివారకము. ఊపిరి శివుల జబ్బులను దొలగించును.

(12) తామ్రము మధురము. శీతము. ఇంద్రియపటుత్వకరము. నేత్రరోగహరము. ఇట్లు పరిశీలించినచో శివపూజాద్రవ్యములన్నియు ఇంద్రాది దేవతాణుశక్తి సంపన్నములై, జీవులదేహములందు ఆణురూపమునగల దేవతల శక్తులను వృద్ధిచేయునని తెలియును. అందుచేతనే శ్రీ రుద్రాభిషేకమున కంశశక్తికలదని జనులెల్లరు తెలిసికొనియెడురుగాక గ్రంథవిస్తరభీతిచే

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

ఈ విషయమును ఇంతటితో ముగించుచున్నాను. ఈ విషయములన్నియును రుద్రమునఁగలవు. మతసామరస్యమునకు శ్రీ రుద్రము అటువట్టు అధ్యాత్మిక విద్యకు అకరము. విజ్ఞానశాస్త్ర విషయములకు నిలయము. తన్నునమ్మి ఆరాధించువారికి మోక్షదాయకము. కావుననే ఐదు ఆర్థములతో రుద్రమును యథాశక్తి వివరించి ఆంధ్రమున వ్రాసితిని. ప్రాంతులభ్యుపలమునకు ఆశించు వామనుడువలె హాస్యాస్పదాదనగుడునేమోయను, నాయొక్క శంకను ఆరుద్రుడే తొలగించినాచే ఈ గ్రంథమును ఆంధ్రమున వ్రాయించి తన మహిమను దానే లోకమునఁ బ్రకటించినాడు.

వేదమంత్రములందు అధ్యాత్మికజ్ఞానముతోఁబాటు పకల ప్రావందిక విషయములునుగలవు. పెఱుగును గవ్వమునఁదఱిచి అందలి వెన్ననుదీసి మఱిగించి పుకమును గ్రహింతురు. అటులనే వేదమంత్రార్థములను బహు ప్రమాణములనుసరించి గ్రహించవలెను. "స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యం! అను మానశ్చతుష్టయమ్" అను శ్రుతితోఁజెప్పినట్లు, స్మృతిని, ప్రత్యక్షానుమానములను ఐతిహ్యములనుసరించి, అంతర్థార్థములను గ్రహించవలసియున్నది. "శక్తిగ్రహంవ్యాకరణోపమానకోశాప్రవాక్యైః వ్యవహారతశ్చ! సాన్నిధ్యత శ్శబ్దవిదోవదన్తి" అను ముక్తావలి సూక్తిలో జెప్పినట్లు వ్యాకరణమును, ఉపమానమును, కోశాప్రవాక్యములను, వ్యవహారమును, సాన్నిధ్యమును ఆధారముగాఁగైకొనియు, ఆర్థములను గ్రహించవలసియున్నది. అంతేకాదు శ్రీ మమ్మటాచార్యుడు స్వనిరచిత కావ్యప్రకాశికలో జేర్పొనినట్లు "సంయోగము, విప్రయోగము, సాహచర్యము" మున్నగు 14 మార్గములనుసరించియు బ్రతిపదముయొక్కయు ఆర్థమును నిర్ణయించవలెను. అందుచే నేను ఖైస

నివేదనము

బేర్కొనినట్లు ఐదు అర్థములను యథాశక్తి వివరించిచూపితిని, పాఠకులీ విషయమును గ్రహించి, నన్ను మమింతురుగాక.

శ్లో॥ శరణం సద్గురుచరణం నిగమాభరణం భవాభీనంతరణం।

యత్పరిచరణం కరణమనిష్ఠనివృత్తైరభీష్ఠప్రాప్తే॥

సద్గురుచరణము సర్వలకును శరణము (రక్షకము) గురుచరణసేవ అనిష్ఠముల నివారించి, అభీష్ఠము నొసంగును. సంసార సముద్రమును దాటగల జ్ఞానమునొసంగును. ఏద్యాజీవన దాతలు ఈశ్వరాంశవంశమును బుకదా! వారినామస్మరణము పాపపరిహారకమును విద్యుక్తధర్మమునుగదా! కావున ఇప్పట్లున నాగురువుల నామములను, జీవనదాతలనామములను స్మరించుచున్నాను. మా తండ్రిగారు శ్రీ కామేశంశాస్త్రిగారే నాకు బ్రవ్రథమ ప్రధాన గురువులై సంస్కృతాంధగీబాషాభ్యాససాధనిర్మాణమునకు బునాదితాయి వేసినారు. పిమ్మట సాలూరునందలి వేదసమాజపండితులైన శ్రీ వచ్చునుబ్బయ్యశాస్త్రిగారు, శ్రీ సామవేదంశూర్యనారాయణశాస్త్రిగారును గావ్యనాటక పరిజ్ఞానమునుజేకూర్చినారు. తర్వాత విజయనగర మహారావారి సంస్కృతకళాశాలలో సాహిత్యాచార్యులైన శ్రీ కట్టిశ్రీరామమూర్తిశాస్త్రిగారు వ్యాకరణాలంకారశాస్త్రగ్రంథాలబోధించి, నాకు ఇంచుకంతజ్ఞానమును జేకూర్చినారు. వేపనికాలపు సెలవులలో శ్రీ ఈశ్వర సత్యనారాయణశర్మగారు నాచే వేదాంత విద్యాగ్రంథపఠనముచేయించి, తమ మనుమడు, డాక్టరు చి. సీతారామధన్వంతరితో మెత్తిచేకూర్చి, మాయరువురికిని విద్యాప్రదాతృమంత్రమునువదేశించినారు కళాశాలావిద్యాభ్యాసము ముగిసినపిమ్మట, ఇంటికడనే

నివేదనము

యుండి బాషాప్రవీణపరీక్షకు జదువుచున్ననాచే శ్రీ శ్రీతరిణి గండిరామమూర్తి గారు రుద్రాదివేదభాగములను అధ్యయనము చేయించినారు. అప్పటినుండి 19 సం॥ ప్రాయముగలనేను నిత్యము రుద్రాపారాయణము ఆచరించుచున్నాను శ్రీ ఈశ్వర సూర్యనారాయణశర్మగారు శ్రీ గైనేడి వెంకటరావు డాక్టరు గారును బ్రోత్సహింపగా శ్రీ వేమూరి రామచంద్రశాస్త్రిగారు (కమీషనల్) నాకు శ్రీకాకుళనగరమున M. H. స్కూలులో తే 1945-8-5 దీని ఆంధ్ర పండితోద్యోగము నొసంగినారు. వీరు మువ్వరునునాకు జీవనదాతలు. ఉద్యోగనిర్వహణకాలమున అప్రబంధువులు శ్రీ నాగవరపు సుబ్బారావుగారు (M. A; B. E. D.) అంగ్లభాషను గణితశాస్త్రమునుబోధించినన్ను అంగ్లభాషా పరీక్షలలో సుతీర్ణులగావించినారు పిమ్మట 50 సం॥ ప్రాయముననేను పలక్షణ ఘనపాతి, ప్రభుత్వ సమ్మానితుడునగు బ్రహ్మశ్రీ. గండి సూర్య నారాయణాచార్యునిగారియొద్దను, శ్రీ కృష్ణయజుర్వేదమును సంపూర్ణముగా పలక్షణముగా అభ్యసించితిని. పైనఁ బేర్కొనిన నాగురువర్యులను, జీవనదాతల కును, నాశతాధిక నమోవాకములను సమర్పించుచున్నాను.

సంస్కృతభాషలో శ్లోకరూపమునఁ గవికనట్లుకుయలవడినను గర్మానుసారిణియైన బుద్ధి ఉద్యోగజీవనముననన్ను జ్ఞాసిపి, పరులకు ఉచిత విద్యాబోధన, నాచేఁజేయించినది. పెక్కురు పలువిధములైన పరీక్షలకువలయు విషయములను నాచెంత నేర్చుకొని కృతార్థులైరి అంతలో "గద్యంకవినాం నికషంవదన్తి" అను వామనసూక్తిస్మరణకవచ్చినది. వచనరచనగావించ వలెననెడి బుద్ధిబోడమినది. అందుచే, నానలుబదవయేట ఆంధ్రవచన రచన కువక్రమించి, సంస్కృతమహాభారతమునందలి విరాటపర్వమును అష్టభాష్య విషయసహితముగను. ఉద్యోగపర్వమును బంధభాష్యవిషయసహితముగను శిష్టవ్యావహారిక భాషలో వ్రాపితిని. ఉద్యోగపర్వాంతర్గతమగు శ్రీనన్ను జాతీయమును (షడ్భాష్యాంధ్రానువాదసహితమును) గ్రాంథిక భాషలో బ్ర. శ్రీ వే మాతండ్రిగారికిరికననుసరించి వ్రాపితిని. ఇట్లుండమాతోటల్లుడు

అస్తికభక్తశిఖామణి, నవలారచయిత శ్రీ ఖండవల్లి సాంబశివరావుగారు, శ్రీ రుద్రమునకు అర్థశాస్త్రర్యములను వ్రాసియిచ్చునికోరిరి. అపుడించుకంత యాలోచించితిని. ఉపనిషత్తులకును సంస్కృతాంధ్రభాషలందలి కావ్యనాటకములకును జెందినగ్రంథములెన్నియోవఱపురు పెద్దలచే వ్రాయనిదినవి. కాని రుద్రమునకు మాత్రము అంధ్రభాషలో వివరణము విపులముగా వ్రాయనిదలేదు. దానిని వ్రాయుట మంచిదని మహాదేవుడనన్ను ప్రేరేపించగా వ్రాసితిని. దైవాజ్ఞ అనుల్లంఘనీయముకదా! శ్రీ రుద్రాంధ్రభాష్యమును అర్థపంపకముతో మహాగ్రంథముగావ్రాసితిని. ఇవేకాక, స్తోత్రమాల [నకాత్పర్యము] చారాయణ పదారము [ద్యైతపరము] లలితాశ్రమచరిత్ర [వైకౌగ్] సారారుణరహస్యములు అను గ్రంథములను సైకము వ్రాసితిని నావిద్యాభ్యాసఫలమును గురుజీవనదాతల నామర్చరణపూర్వకముగా పెద్దల యొడుటనుంచుట నావిధికదా మనివ్రాసితిని. చదువరులు క్షమించురుగాత.

కాలానుగుణముగా నేనెవ్వడనో నాగోత్రాదులేమో తెలుపవలెనుగదా! మాయించిపేరు తెలికిచర్లవారు. రాజేశ్వరశర్మయనునది నాశర్లివండ్రులు నాకిడిననామధేయము. మాదికొండిన్యసగోత్రము. ఓష్ఠికాంకాకామేశ్వర నామాంధితులు నాతల్లిదండ్రులు. నాకు విల్లనిచ్చినమామగారు 'ప్రహ్లాదేశ్వర' మోడేకుర్తి వెంకటసక్యనారాయణకాస్త్రిగారు. మా తండ్రిగారు సంస్కృతాంధ్రభాషాపండితులై, జ్యోతిషధర్మశాస్త్రవేదాంతశాస్త్రపండితులై పేరుగాంచి స్థూరు. మౌనామగారు వ్యాకరణాదిశాస్త్రములలో మహాపండితులై వెలసినారు. అంతేకాదు. వారు విజయనగరంజిల్లాలోని జామిగ్రామమునగల శుక్లయజుర్వేద సంస్కృతపాఠశాలావధానాధ్యాపకులై శతాధికపండిత శిష్యులను తయారుచేసి అంధ్రదేశమున నలుదిక్కుల వినిస్థిరజేసినమనులు. ఇరువురు మహాపండితుల యండదండలనండుకొనుట నాపూర్వజన్మపుణ్యఫలము.

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

నాపితరులస్మారక చిహ్నముగా వ్రాసిన “శ్రీననత్పుజాతీయము” మాకులదేవత శ్రీ రాజరాజేశ్వరీదేవికంకితముగా వింపబడినది. ఈ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము శ్రీ శ్రీనివాసస్వరూపమహాదేవునకంకితమొనర్పబడినది. దీనికి జెందిన విషయములు కృతినమర్పణశోకములందు వివరింపబడినవి. తే 1977-7-1 దీని అంధ్రపండితోద్యోగమునుండి విశ్రాంతినొందిన శేను బహుకుటుంబికుడనైన కారణమున నాజ్యేష్ఠపుత్రుడు. చి. T. R. K. కామేశ్వరరావు ఉద్యోగిగా మన్న కారణమున వానిచెంతనుండఁగోరి, రాకెట్టుకేంద్రమైన ఈ శ్రీహరికోటకు శ్రీకాకుళమునుండి సకుటుంబముగా విచ్చేరిరి. అవసరమగునపుడు అడవియామలకము అంబుధిలవణముతో చేరునుగదా! శేనికువచ్చువరికి వా ప్రియశిష్యమిత్రులును శ్రీకాకుళపురపరిమళములును ఈ గ్రంథముద్రణకు 5 వేలు పాయమొనర్పిరి వైజాగులోని డి.జి.ఎన్.పి. అఫీసులో, A. S. W. గా మన్న నాయాప్రబంధువులు చి. D. నారాయణమూర్తి బావగారు విష్ణుల్పాషాహిమానముతో శ్రీ B. తిరుమలరావుగారు, Chief Engineer శ్రీ రామ శేషాద్రిగారి వంటి అస్తిక శిశువులు పరిదయభాగ్యముచేకూర్చి, వారిచే మూడున్నరవేలుసాధుముచేయించిరి. ఈసహాయకుల సామములను గృతజ్ఞతా భావకముగా గ్రంథము చివరచేర్చితిని.

జల్లలికినమాత్రగ బంధుగగునా? ఈవనము కూడబెట్టిన మూర్ఖావ గ్రంథముద్రణఫలమబ్బునా? ఈ పొత్తమువెల్లులోనికివచ్చుచెట్టు? అనెడి యాలోచనలో మునిగియున్న నన్ను శ్రీ మహాదేవుని మహిమ శ్రీహరికోట వాస్తవ్యులైన విద్యావంతులయెడఁబెట్టినది. “విద్యాశేవ విజ్ఞానాతి విద్యజ్ఞు పరిశ్రమమ్” అన్నారుకదా! పెద్దలు. తొల్ల శ్రీ Gh. V. రమణరావుగారు.

వివేదనము

శ్రీ V. రామకృష్ణారావుగారింట నిత్యము సమావిష్టమగువృద్ధమిత్రమండలితో నన్ను జేర్చినారు. హృదంటురాయివలె శ్రీ V. రామకృష్ణారావుగారు పన్నాకర్షించి, వర్తమత సమన్వయమగునట్లు వాడే గొన్ని నెలలబాటు శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసము చెప్పించి, నాకు బాణమిత్తులైరి శ్రీరామాచార్యులు గారివంటి పెద్దప్రభుత్వోద్యోగులు వాయువన్యాసమునాలకించు వన్నివేశము కల్పించిరి. వారితో నాకు ఐరిషయముచేకూర్చిరి. అంతటితో అగక, ఈనా రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్య గ్రంథముద్రణకు దాము విరివిగా, విరాళమిచ్చి, వృద్ధమిత్రులనుండియు బెద్దపెద్ద ప్రభుత్వోద్యోగులనుండియు విరాళములను స్వీకరించి 2 వేల నిదినద్యోగుచేసియిచ్చిరి వారికివే నాకృతజ్ఞతాభివందన ములు. ప్రాచీనదేవాలయోద్ధరణమువంటి పునకార్యములనాచరించు శ్రీమాన్ చి. అనందరామాచార్యులుగారిలో గ్రంథముద్రణవిషయమును ముచ్చ టించగా వారు నాప్రాణమిత్తులు శ్రీ రామకృష్ణారావుగారికోర్కెను మన్నించి ఈనాగ్రంథముద్రణ కార్యనిర్వహణమునకు బద్ధ కంకణులైరి. వారు ఈ విషయమును శ్రీ శ్రీ శ్రీ T. T. D. ఎగ్జిక్యూటివ్ అఫీసరు శ్రీ P. V. R. K. ప్రసాద్ గారితో వివరించి చెప్పగా, వారు సరళహృదయులు, సత్కార్య చరణదీక్షావరులు నగుటచే చక్కగా నాలకించి, వెనువెంటనే ఈ గ్రంథ ముద్రణకు శ్రీ T. T. D. వారి గ్రంథముద్రణనిధినుండి సహృదయంతో విరాళము నిప్పించిరి. వారికిని నాశతాధికకృతజ్ఞతాభివందనములను వమర్పించుచున్నవాడను. అంతతో ఊరకొనక చి. అచార్యులుగారు దాత లచేసైతము ధనమునిప్పించిరి. గ్రంథముద్రణకైనవ్యయము లోక్యవంతుధనము చి. అచార్యులుగారు సమకూర్చినదేయని చెప్పకతప్పదు. కృతజ్ఞతా సూచక

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్యము

ముగా దాతల నామధేయములను దాతల వజ్జికలో జేర్చివారికి నాయభినందన లను నమర్పించుచున్నాను.

ఇప్పట్లునఁ గృతజ్ఞతాపూచకముగా అశీఃపూర్వకముగా జితితలకు, బి. అద్యాయులుగారి పరిచయముచేకూర్చుట నావిధికావున వారి విషయమును వ్రాయుచున్నాను నాయుపన్యాసమునకు శోతలుగా విచ్చేసిన చిరంజీవి రామాద్యాయులుగారు పరిచితులుగా, దాతలుగా, అప్తులుగా, హితులుగా మాడ్చుచెంది, వేదభాగముల నభ్యసించుకారణమున ఈనాడు నాకుఁబ్రయశిష్యమిత్రులై చిరంజీవులుగా నాచే విజవలదుకు విశేషము. వీరింటిపేరు బుక్కవట్లం తిరుమల. అనందరామాద్యాయులుగారన్నది వీరి నామధేయము వీరు శతమర్దజగోత్రోదభవులు. శ్రీ రాజ్యఃష్ఠీ యక్షీనర సింహాచార్యులనేడి వుణ్యదంపతుల పుత్రులు. తిరుపతిలోనుండెడి వీరివంశపు మూలపురుషులు శ్రీ కాళహస్తి రాజాస్థానవండితులై ముక్కుతిమ్మనార్యమహా కవివలె రాజపుత్రికతోబాటు హరణముగా న్యూజిలీడు సంస్థానమునుజేరిరి. రాజాదేవరణముచే విజయవాడ నమీనమునఁగల ఉరుటూరు అగ్రహారమును విహారముగాబొందిరి వీరితండ్రిగారు 1941 సం॥న బెజవాడలో కో అవరేజిష్ అపీకరుగా నినిచేయుకాలమున బి. అద్యాయులుగారు అటజన్మించిరి. - వీరికి 4 గురు సోదరులును, ఒక సోదరియుగలరు. ఉద్యోగకీర్త్యావిచ్చేసిన వీరి తండ్రిగారితోబాటు వీరును దమ కి వయేటవయసులో శ్రీకాకుళమండల ముఖ్యపట్టణమగు శ్రీకాకుళమునకు విచ్చేసి గుడివీధిలోనుండెడివారట. తెనాలిలో తమమేనమామగారింటనుండి విద్యనభ్యసించినారు. 1962 సం॥న హైదరాబాదులో B.Com., పట్టభద్రులైనారు. గుంటూరు వాస్తవ్యులైన శ్రీమాదభూషి వెంకటాద్యాయులుగారి ద్వితీయ పుత్రిక చి సా. వెంకటలక్ష్మి

నివేదనము

నామధేయవతి వీరికి ధర్మవత్తి. ఈనాడు వీరు శ్రీహరికోటలో వర్చేడి అపీఠరుగా బసించేయుచునే ఇచటను దేవాలయ నిర్మాణసంఘసభ్యులుగానుండి దేవాలయనిర్మాణముచేయించుచున్నారు. ఐహాకటుంబికులైన వీరికి అస్తికత, సత్కార్యాచరణదీక్ష, పరోపకారబుద్ధి, వమదృష్టి ఉగ్గుపాలతో లభించిన సుగుణములు. సంగీత విద్వాంసులు శ్రీ పారుపల్లి సుబ్బారావుగారికి శిష్యులై అతిబాల్యమునుండి సంగీత విద్యనభ్యసించి, నాటకములందు నటించుచు బెక్కురజతపతకములను ఐహామతిగా గైకొనిరి. నాటకములందు భక్తశుకారామ్, హరిశ్చంద్రుడు శ్రీనివాసుడు మున్నగుపాత్రలధరించి, నటించి, నాటక నిర్వహణచే సంపాదించిన ద్రవ్యముతో సత్కార్యములు చేయుచువీరికి పరిపాడియైనది. శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజావారి సంస్థానమునకుఁజేరినట్టియు హాళ్ళురుపేటతాలూకాలోగల మన్నారపొలాయందులి శ్రీకృష్ణదేవాలయమున ద్వజస్తంభపునఃప్రకటన, కుంభాభిషేకముచేయించినారు. అప్రకృతే గల మంగళంపాడిగ్రామమందలి శ్రీ వేణుగోపాలస్వామివారి ఆలయ మహామండపనిర్మాణకార్యమును గొనసాగించినారు. ఈనాడుద్రావిడమహాత్మ్య గ్రంథమును హాళ్ళురుపేటలోగల శ్రీ R. M. అంజనేయులగారి కళాచిత్రముద్రణాలయమున ముద్రింపించినారు. వీరికిగల నిష్కవట భక్తిభావమునకు మెచ్చి, శ్రీమన్మహాదేవుడు నల్లరు పుత్రికలు మాత్రమేగలవీరికి సుందర వేణుగోపాలనామక సుపుత్రుని ప్రసాదించి, ఈ పవిత్రదంపతులకు మహానందముచేకూర్చినాడు. ఈపిల్లవాని జాతకచక్రము ఆయురారోగ్యైశ్వర్య విద్యారితారాది సంపత్తిగల్గియున్నదని జ్యోతిష్యులువాక్కుచ్చినారు. వీరికిఁ బరమేశ్వరుడు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యవంశాభివృద్ధులను జేకూర్చి సుందరముగావుతన్.

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

శ్రీరామాచార్యవ్రసాదల సమ్మేళనము శ్రీహరికోటకు అపూర్వశోభావ హము, శ్రీ P. V. R. K. వ్రసాద్గారు I. A. S. అఫీసర్లు అయినను గర్వ రహిత జ్ఞానసంపన్నులు. సత్కార్య సమాచరణదీక్షబద్ధకంకణులు. హిందూ ధర్మ వ్రదాతకాగ్రేవరులు. వేదవిద్యాపోషణతత్పరులు. కావుననే అసంఖ్యాక దేవాలయములను వేదవిద్యాంసులతో విరాజిల్లజేయుచున్నారు శ్రీనివాస మండపముతో సత్రములతో విరాజిల్లు గ్రామనగరములే వీరి ఘనతను వేనోళ్ళదాటుచున్నవి. వైదిక ధర్మవ్రచారమునకు వీరుచేజ్జ్ఞిన ప్రణాళికలు లెక్కకుమిక్కుటములు. కావుననే నావంఠివారి గ్రంథరాజములెన్నియో వీరి సహాయమున వెలుగులోనికివచ్చినవి. ఈనాడు వీరు శ్రీహరికోటను శ్రీరుద్రాభి షేకమాహాత్మ్యముతో విరాజిల్లజేయుటమేకాక, దేవాలయాది నిర్మాణము తోడను బ్రకాశింపజేయుచున్నారు. పరమేశ్వరుడు వీరికి కుడిభుజముగానుండి నాకృషిని బోత్పహించిన శ్రీ రావుల తూర్కనారాయణమూర్తిగారిని (వజ్రకో రిలేషన్ అఫీసర్) అయురారోగ్యాదులనొసంగి సంరక్షించుగావుతన్.

కళాచిత్ర ముద్రాణాలయస్థాపకులైన శ్రీ R. M. అంజనేయులుగారు చక్కని విజ్ఞానముకలవారు. తమ ప్రెస్సు చిన్నదైనను ఈ షహగింథ ముద్రాణను సాహసించిచేపట్టినారు. వీరి పుత్రులు మువ్వరిలో పరీకాశ, బాస్కరినామదేయులును, కూర్పరియైన విద్యాసాగరస్వామకుడును గింథ ముద్రాణమును బిక్కగాసాగించి, శ్రీ అంజనేయులుగారికి అమితసహాయము

నివేదనము

అచరించుచున్నారు వీరికి వహదీవుడు అయురారోగ్యైశ్వర్యముల నొసంగి నంరక్షించుగావుతన్.

శ్రీ ననత్పుజాతీయమును, శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యమును ముద్రీతములై తప్పక వెలుగులోనికివచ్చునని యాశీర్వదించిన, లౌకికసాధువులైన, దివంగతులైన శ్రీ మాతండిగారికివే నా నమోవాకములు. విద్యాభీషనదాతలకివే నా యభినందనములు. కోరినవేతడవుగా అశీన్సులను అభిప్రాయములను ఒసంగిన పీఠాధిపతులకు, స్వాములకును సాష్టాంగనమస్కారముల వర్పించుచున్నాను. చక్కని యభిప్రాయములనొసంగి, నన్నాశీర్వదించిన బ్రహ్మశ్రీ, అర్కసోమయాజులుగారికి, శ్రీ వెంకటాచలార్చనగారికి, గురువులు శ్రీ S. శూర్యనారాయణాస్త్రిగారికి నా నమస్కారములను వమర్పించుచున్నాను. ఈ గ్రంథమును తనదిగాభావించి, నడుముకట్టి ద్రవ్యమార్పించి, అచ్చొందిన, చి. అనందరామాచార్యులుగారికి ఇతోఽధికాభివృద్ధికలుగాకయని యాశీర్వదించుచున్నాను. శ్రీ T. T. D. నుండి ద్రవ్యసహాయమందజేసిన శ్రీ ప్రసాద్ గారికివే నా యభినందనములు. ద్రవ్యసహాయమందజేయించిన, చి. నారాయణమూర్తిబావగారికి, వారికోరిక జేదాతలను బోత్పహించి సాయపడిన, చి. B. తిరుమలరావుగారికి వివే నా శుభాశీస్సులు. నా మిత్రులకు శ్రీ రామకృష్ణాదులకివేనాయభినందనములు. గ్రంథముద్రణకు ధనసహాయమొనరించినట్టియు, శ్రీకాకుళనగరస్థులైన పెద్దలకు నమస్కరించుచు, చి. నాశిష్యమిత్రుల నాశీర్వదించుచున్నాను. చక్కగా సాహసించి ముద్రించిన, చి అంజనేయులుగారికి ముద్రాణకార్యకారులకు వివేనాయాశీస్సులు. విద్యాభీషనదాతల చిత్రములను కృతజ్ఞకామాచకముగా ఇండు ముద్రించుచు, దాతలనామములను గ్రంథాంతమునఁబొందుపఱచినాను.

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

గ్రంథరచనలోను, ముద్రణలోను దొరలినలోపములను దెలియఁ జేసినచో మలిముద్రణమున సవరించుకొనగలనని పాఠక లోకమును పవనయ మగాఁ బ్రార్థించుచున్నాను. తప్పుపులపట్టిక ననుసరించి సవరించుకొని చదువవలసివడిగా నాప్తార్థన.

ఇట్లు

బుధ శర ౨ రేయుడు

విశ్రాంతవ్రధానాంధ్రో

పాద్యాయుడు

శ్రీ హరికోట

I. S. R. O.

తే 1-3-1982 డి

తెలికిచెర్ల రాజేశ్వరశర్మ

వేదశాస్త్ర శాఖాధ్యక్షుడు

సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ, భాషాప్రవీణ.

తెలుగు సారస్వతసంఘం (ఢిల్లీలో) కార్యచరణ సభ్యులు:
 (ఎడమనుండి) వర్వశ్రీ బి. వెంకటేశ్వర్లు, రాఘవయ్యనాయుడు, పి. రామకృష్ణారావు, టి. రాజేశ్వరశర్మ,
 పి. వెంకటసుబ్బయ్య, పి.వి. భ్రమణరావు గార్లు.

సమోదము

తెలుగు సారస్వత సంఘము - శ్రీహరికోట

-(.)-

అయ్యలారా!

నేను వేమూరి వెంకటసుబ్బయ్యను. ఏశ్రాంతోపాధ్యాయుడను. వీరు నా మిత్రులు (1) వి. రామకృష్ణారావుగారు. (రిటైర్డ్ అడిటర్ ఎగ్రికల్చర్) (2) సి. వి. రమణరావుగారు (రిటైర్డ్ టీచరు) (3) బి. వెంకటేశ్వరరావుగారు (4) రామవయ్యనాయుడుగారు. మేము ఉద్యోగులైన పిల్లలమూలమున శ్రీహరికోటకు పలుప్రాంతములనుండి పిచ్చేసి, కలిసి, మిత్రులమైతిమి. వృద్ధులమైనకారణమున ఒకచోటనుచేరి సద్బోధితులువుకొనుచున్నారము. ఇట్లుండ శ్రీ కొంఠూరి నరసింహంపంతులుగారు (రిటైర్డ్ లేడ్ మాడ్చుగేజి వేంకీ మేనేజరుగారు) కావలినుండి ఇటు నున్నకొడుకుచెంతనుండపిచ్చేసిరి. వీరు అంగమునగల అద్వైతవేదాంతగ్రంథము నెల్లఁపించి, విజ్ఞానులై, అధ్యాత్మికవిజ్ఞానమర్థించిన మాకు సాయం సమయమున, మా మిత్రులు, శ్రీ రామకృష్ణారావుగారి మేడపై జ్ఞానబోధచేయదొడగిరి ఇంతలో 1979 ఏప్రిల్ 1లో తమ ప్రతునిచెంతనుండవచ్చిన, ఈ శ్రీ తెలికిచెర్ల రాజేశ్వరశర్మగారిలో మా మిత్రులు, శ్రీ రమణరావుగారు వరచయ మొనర్చుకొన్నట్లు మాకు తెలియజేసిరి మేమెల్లరము శ్రీ శర్మగారి చెంతకువెళ్లి సంభాషించునపుడు మాటలలో వీరి ఘనతను తెలిసికొంటిమి. వీరుకేవలము ఏశ్రాంతినొందిన ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులేకాదు, వేదశాస్త్రవందితులు. శ్రీ సనత్కుటాపియాది మహాగ్రంథరచయితలు. ఉపన్యాసకులుకూడ మా నరసింహంపంతులుగారి కోరికపైని, వీరు వేదమహాత్మ్యమునుగూర్చి 4 దినములు ఉపన్యసించిరి. అది

మొదలు వీరితో మా వృద్ధమండలికి ప్రైవేట్ విప్పడినది. పిమ్మట మామిత్రుని మేడపైనే ప్రతిదినము సాయంకాలమున సమావిష్టలమగుచు, వజ్రాకవిష యములతో శ్రీ భగవద్గీతను వివరించి చెప్పగోరితిమి కోరినదే తడవుగా శుభముహూర్తమున అరంభించి వీరు గీతవ గూర్చి చెప్పబొడగిరి గీతాశ్రవణా నక్తులైన ఉద్యోగుల కోరికపైని ప్రతిదినము, సాయంకాలమున 7 గం. నుండి 8½ గం. వరకును గీతనుగూర్చి ప్రబోధించుచు, దానికి చెందిన ఉపనిషద్విషయములను సైతము వివరించి చెప్పుటకు 11 నెలలు వజ్రనది దానితో శ్రీహరికోటవాసులైన స్త్రీపురుషులకును, ఉన్నతోద్యోగులకును వీరి పైని గీతాగురువులను సద్భావమేర్పడినది.

మా మిత్రులు శ్రీ రామకృష్ణారావుగారు అస్తికులు; విజ్ఞానులు. దేవాలయము అశ్రమపాఠశాల నిర్మింపజేసినపునులు నిష్కామముగా గీతో పన్యాసకులైన, శ్రీ శర్మగారివద్ద ఘనగౌరవముకలవారు. ముఖములు కూచుకొనిన వేళావిశేషముచే శ్రీ శర్మగారికి ప్రాణమిత్రులై విరాళగ్రహణము నకును, సన్మాన స్వీకారమునకు విముఖులైన శ్రీ రాజేశ్వరశర్మగారి ఋణము తీర్చుకొనుటయొద్దాయని అలోచించు శ్రీ రామకృష్ణారావుగారు, శ్రీ శర్మగారి కోరికపైని వారురచించిన శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్యగ్రంథ ముద్రణ కార్య మును జేపట్టిరి. మదరాసులోని ప్రస్తులకేగి తెలిసికొనగా ఈ గ్రంథ ముద్రణకు షుమారు రు. 20 వేలు అర్చుమగునని తెలిసినది ఇపుడు 30 వేలు పైగా అర్చుమైనది శర్మగారిగ్రంథముద్రణకు శ్రీకాకుళమున, వైదాగులోను లభించిన రు. 8 వేలనువారినుండిగైకొని, శ్రీ రామకృష్ణారావుగారు శ్రీహరి కోటలోని శ్రోతలగు దాతలనుండి 8 వేలు గ్రహించగా మొత్తము రు. 11 వేలు అయినది. ఇదిదాలదే? సహాయకులెవరా? అని అలోచనబోనుండగా శ్రీ బి. డి. ఏ. రామాదార్యులుగా మా మిత్రుల స్మరణకువచ్చిరి గీతాశ్రోతలలో, శ్రీ రామాదార్యులుగాకొకరు. కొండనుతలక్రిందనిడుకొనిరాళ్ళకు వెడకనేల

అచార్యులుగారు న్యాయముగా దాతలు. అస్తికులు. విజ్ఞానవంతులు. బాల్యమునుండియు నాటకములు ప్రదర్శించి, వచ్చినద్రవ్యముతో సత్కార్యములనాచరించుస్వభావముకలవారు. శ్రావ్యమగు కంఠము, చక్కని సంగీతజ్ఞానముకలవారు తాము హరిశ్చంద్రుడు, భక్తతుకారాము మున్నగు పాత్రలు స్వీకరించి, నటించి ప్రజలమెప్పుడొంది, వృద్ధరజితపతకముల నందినపునులు. స్వశ్రమార్జితవిత్తముతో. మన్నారుపోలూరు, మంగళంపాడి గ్రామములందలి విష్ణుదేవాలయముల నుద్ధరించినపునులు. నిష్కాములు. వరోపకారనిరతులు. ప్రస్తుతము శ్రీహరికోటలో దేవాలయనిర్మాణము గావించు మహామహాలు కాన వారిని గ్రంథముద్రణకార్యము నెరవేర్చు నర్థించుట యుక్తమని తలంచి, శ్రీరామకృష్ణారావుగారు, శ్రీ శర్మగారినితొడ్డుకొని వారిచెంతకేగి, పైవిషయమును తెలియజెప్పిరి. తోడనే అచార్యులుగారు గ్రంథముద్రణ ద్వారా సరస్వతీసేవచేయ బద్ధకంకణులైరి.

శ్రీ అచార్యులుగారు, శ్రీ శర్మగారి పై నిష్కవబాధిమానముచూపుచు, క్రమక్రమముగా వేదవిద్యనేర్చుకొని వారికి శిష్యులై అఖండగురుభక్తిని నిరూపింపదొడగిరి. ఇటులనే షణ్కొండలు ఉద్యోగులును వేదవిద్య నేర్చు కొనుచుండిరి.

శ్రీ అచార్యులుగారిసహా ననుసరించియే, మేము శ్రీహరికోటలో తెలుగు సారస్వతసంఘమును స్థాపించి, కరవత్రములను అచ్చొత్తించితిమి. ఈ సంఘమునకు నేను కార్యదర్శిని మా గురువు శ్రీశర్మగారు చైర్మన్; శ్రీరామకృష్ణారావుగారు కోశాధికారులు. మిగిలిన మువ్వరును ధైర్యవంతులుగా నున్నారు, నూళ్ళూరుపేటలోగల “కళాచిత్ర” ప్రెస్సులో శ్రీ రుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యమును ముద్రించుటకు నిర్ణయించి, ప్రెస్ యజమానులైన శ్రీ ఆర్. ఎం. అంజనేయులుగారికి, 1980 మార్చిలో ఈగ్రంథమునొసంగితిమి. ఏమి పుణ్యపితృమో? గ్రంథమహత్త్వమేమో మాకు తెలియదు. శ్రీ అచార్యులుగారు

ర్యలుగారు గురుభక్తివరాయణులై, శర్మగారివరోక్షమున, శ్రీ వేంకటేశ్వరులకు మ్రొక్కులిడి, శ్రీ జి. జి. డి. ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్ ప్రసాద్గారితో మాటాడి, శ్రీ జి. జి. డి. ద్రవ్యనిధినుండి ఈ గ్రంథముద్రణకు రెండు ఖాగములకు 10వేలు అర్ధికసంపత్తిని సమకూర్చినహాకరించినారు. శ్రీ ప్రసాద్ గారికి శతాధికవందనములను సమర్పించుచున్నాము. ప్రసాద్గారు నిక్కల మనస్సులు. వక్కార్యాచరణదక్షులు వారి మహిమకొనియాడనలవికానిది. ఇక అచార్యులుగారి వ్రాయత్నము అత్యద్భుతము రు. 1116 ఒనంగుగ్రంథోద్ధారుకులు రు. 516 లు ఇచ్చు మహారాజపోషకులు, రు. 116 లిచ్చు రాజపోషకులు ఎందరువచ్చినదికో చదువరులకి తెలియును. శ్రీ అచార్యులుగారి అమృతవాక్కులు చెవులవడినదేతడవుగా, దాతలు శంభుముపేర చెక్కులంపుటకు వెనడియలేదు. అపుల అభివృద్ధినికోరవలెనేకానిపొగడరాదు. మహాదేవస్వరూపుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు అచార్యులుగారికి అన్నివిధముల అభివృద్ధిని చేకూర్చునుగాక.

హనుమంతునియెడటనా! కుప్పిగేంతులు. మాకు ఈనాడుమిత్రులును గురువులునగు శర్మగారియెడటనా! మామాటలు. ప్రారిఘనతను వారిగ్రంథములే లోకమునకు తెలియజేయును. వారి పొండిత్యమును వారి రచనాపాటనమును తెలియజేయుకత్తిమాకేది? ఒకమాటనువారి చెవినివేసినచో దానికెన్ని అర్థములను చెప్పగలరో వినితెలిసికొనవలసినదే. అభిప్రాయదాతల పొక్కులచే గ్రంథముయొక్కయు, గ్రంథకర్తయొక్కయు గోప్పతనము అందఱికిని తెలియును. మేమును కవిపండితులమగుడమేని గ్రంథకర్తల మహిమను చెప్పగలవారలమగుడము గ్రంథాదిదేవతయగు రుద్రుడేకదా! సర్వులకును పర్యమను ఒనంగువాడు. అ మహాదేవుడే గ్రంథకర్తతోబాటు మమ్ములను, మాసంఘమును, దాతలను సంరక్షించుగాక యని పదేసదే స్మరించుచున్నాను

మహాద్రుసిదయచే మాసారస్వతసంఘము గ్రంథప్రకాశకమయినందులకు,
మహాదేవునకును, గ్రంథకర్తకును, దాతలకును, ఇవే మాకృతజ్ఞతాభివందన
ములు.

ఇట్లు

శ్రీహరికోట

25-7-82

వి. వెంకటసుబ్బయ్య

కార్యదర్శి

తెలుగుసారస్వతసంఘము

ముద్రాపకులు

అర్. ఎం. అంజనేయులు

కళాచిత్ర ప్రింటర్స్

శూన్యూరు పేట.

మండ్రాపకుల విజ్ఞప్తి

వేదశాస్త్రపండితులు, సాహిత్యవిద్యావ్రవీణులు, వూజ్యాలు శ్రీ రాజేశ్వర శర్మగారి "శ్రీ రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యము"ను ముద్రించే మహదవకాశము మా కళాచిత్రప్రితురుకు కలగడం యాదృచ్ఛికమే లేకుంటే ఎక్కడ శ్రీకాకుళము! ఎక్కడ శ్రీహరికోట! శ్రీ శర్మగారు తాత్కలికంగా శ్రీహరికోట నివాసులుకావడం, వారు యీ విహద్గ్రంథాన్ని ముద్రించే సంకల్పంలో నుండగా రాకెట్ కేంద్రంలో ఉన్నతోద్యోగంలోవున్న శ్రీ B. T. A. రామాచార్యులుగారు వీరి సంకల్పానికి సహకరించి యీ గ్రంథముద్రణనుచేయ వలసినదిగానన్నుకోరినప్పుడు ఇంతటి గురుతరమైన బాధ్యతను స్వీకరించి పక్రమంగా నెరవేర్చగలమా? అనే సందేహం నాలోకలిగింది. కానీ శ్రీరామాచార్యులుగారు, శ్రీ రామకృష్ణరావుగారు, శ్రీ శర్మగారు, అశీస్సులతో నన్ను కుజంశట్టి ప్రోత్సహించారు. అప్రోక్తాహుతిమే నాలో ఎంతో ఉత్సాహాన్ని కలిగించింది. ఈ ముగ్గురుమూర్తుల అశీస్సుల ప్రభావమే నాకు రక్షకవచమై యీ గ్రంథముద్రణకు ధైర్యాన్ని ప్రసాదించింది.

రెండు పౌరముల ముద్రణ జరుగగానే శ్రీ శర్మగారు పూవులు దిద్దే భారాన్ని సైతం నామీదనే వదిలారు. ఇదివారికి నామీదవున్న అచంచలమైన విశ్వాసానికి అభిమానానికి తార్కాణం!

గ్రంథముద్రణపూర్తయి పెద్దల అభిప్రాయసేకరణ ముద్రణ అవుతున్న సందర్భంలో గ్రంథకర్త శ్రీ శర్మగారు యీ గ్రంథాన్ని గూర్చి నీ అభిప్రాయం వ్రాయమని నన్ను అదేశించారు. యీ మహద్గ్రంథాన్ని గూర్చి అభిప్రాయం వ్రాయగలిగిన శ్రద్ధతనాలోలేకపోయినా నేనంటే ఎంతో అభిమానంచూపే పెద్దలు శ్రీ శర్మగారి మాటను కాదనే ధైర్యంనాలోలేదు.

అందునా కవులు నిరంకుశులుకదా, అందుచే వారివాక్కును వేదవాక్కుగా భావించి యీ రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యమనే గ్రంథమును గురించికాక యీ గ్రంథముద్రణకు అవకాశముకలిగిన సంఘటనలను గురించి మాత్రమే నాలుగుమాటలు వ్రాయడం ధర్మమని యీ సాహసానికి పూనుకున్నందుకు వండితప్రకాండలైన పెద్దలు మన్నింతురుగాక!

ఈ బృహద్గీంధాన్నిగూర్చి తమ అమూల్య అశీస్సులను, అభిప్రాయాలను అందజేసిన జగద్గురువులు శ్రీకంచీకామకోటి పీఠాధీశ్వరులు, శ్రీశృంగేరి కారదా పీఠాధిపతులు, విశాఖ శంకరవరం శ్రీ జనార్దనానందవరస్వతి స్వాములులాంటి హిందూధర్మ ప్రభోధకులు, వండితప్రకాండలైన కళా ప్రవూర్ణ డా॥ దీవాకర్ణ వేంకటాచార్యునిగారు, హిందూధర్మక్షణ సంస్థ కార్యదర్శి శ్రీ అర్కసోమయాజీగార్లలాంటి ఉద్ధండ వండితులు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాల వరసననాబోడి అల్పజ్ఞుని అభిప్రాయం ప్రకటించడం హాస్యావృద్ధంగా వుంటుందని నాభావన అందుకే ఇది అభిప్రాయంకాదు. కేవలం విజ్ఞప్తి మాత్రమేనని వదినయంగా మనవిజేస్తున్నాను.

పూర్వపురోజాలలో రాజులవరిపాలనలో ఎందరో మహోద్ధండ వండితులైన కవులుండేవారు వారి సాహిత్యప్రోషణాభారాన్ని రాజులు భరించి వారిని ప్రోత్సహించేవారు అందువల్లనే ఎన్నో మహోన్నతమైన ప్రాచీన గ్రంథాలు మనకేనాడు : బి.చే అదృష్టం కలిగింది.

రాజ్యాలుపోయాయి ఎందరో రాజులు కాలగర్భంలో. కలసిపోయారు కానీ వారి సంస్కృతి సంస్కారాలు మాత్రం చరిత్రపుటలలో మనకు మిగిలి పోయాయి "ఎడరైనచో తన మదకరింద్రముఁడిగికిలాత యొసగియొక్కించు కొనెయి" అంటూ మహాకవిఅల్లసాని పెద్దనామాత్యులు రాయలవారి నిర్మాణానంతరం "ఓకకియున్నాడ బీవచ్చవంబనగుచు" అని వాపోయాడు.

ఈనాడు సాహితీసమరాంగణుడైన శ్రీ కృష్ణదేవరాయలైకపోయినా అష్టదిగ్గజాలవండి కవిశ్రేష్ఠులు మాత్రంవున్నారుదేశంలో, కానివాటికి అదరణీ భూస్యమైనది.

ఇది ప్రజాయుగం, ప్రజలే యీ నాడు రాజులుగా రాజ్యాలు పరి పాలిస్తున్నరోజులు, కావున కవులకు కళలకు ప్రోత్సాహం. ప్రజలు, ప్రజా ప్రభుత్వాలే కల్పించాల్సినరోజులవి.

అందుకు నిదర్శనంగానే శ్రీహరికోట జనరణ్యంలో సాహితీ విపా నుకులైన పెద్దలు కలసి “తెలుగుసారస్వత సంఘము” అనేసాహితీసంస్థను నెలకొల్పడం ఎంతో శుభసూచకం, దానికితోడు కలియుగదైవం శ్రీ వేంక ఠేశ్వరస్వామివారినిలయమైన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములపాలకవర్గం వారునేడు సాహిత్యపోషకలై ఎన్నో అమూల్యములైన గ్రంథముల ముద్రణ లకార్థికసహకారమందజేయడంఎంతో ముదావహము, శ్రీవేంక ఠేశ్వరస్వామి ఈనాటి కవుల పాలిటకామధేనువై అలనాటి శ్రీకృష్ణదేవరాయలవలె ప్రోత్సాహమందిస్తూ అభయహస్తంతో అడుకుంటున్నారనుట అతిశయోక్తి కాదు! దేవాలయపాలకవర్గము, కార్యదీక్షితత్వములైన కార్యనిర్వహణాధికారుల ప్రోత్సాహము నేటికవులకెంతో అండదండలుగావుండడం విశేషమని భావిస్తూ శ్రీహరికోట “తెలుగుసారస్వతసంఘం” ప్రప్రథమంగా శ్రీశర్మగారి “శ్రీ రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యము” ముద్రణకు శ్రీకారంచుట్టి విజయం సాధించినట్టే భవిష్యత్తులో అనేక గ్రంథరాజములకు శ్రీ వేంక ఠేశ్వరస్వామి వారి అశీస్సులతో వెలుగును ప్రసాదించి కవులకు, కళలకు నిలయమై సాహితీ వినీలాకాశంలో వింతకాంతులు విరజిమ్ముతూ విజ్ఞానజ్యోతులను ప్రసరింపజేసి తెలుగు ప్రతిభను విశ్వవిఖ్యాతిగావించేందుకు కృషిచేయగల దని విశ్వసనీయవారికి శ్రీ వేంక ఠేశ్వరస్వామి కృపాకటాక్షములు పరి పూర్ణంగా లభించాలని శ్రీవారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. భవదీయుడు

ఆర్. ఎం. అంజనేయులు

మామూరుపేట

కళాచిత్ర ప్రింట్స్

శ్రీః

—: శ్రీ మేఘా దక్షిణామూర్తయేనమః :—

—: శ్రీ మహా దేవాయనమః :—

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

—: ఆరపంచక సహితము :—

: ప్రార్థన :

- శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం
హరిసన్నవదనంధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥
- శ్లో॥ శారదా శారదాంభోజవదనా వదనాంబుజేః
సర్వదా సర్వదాస్మాకం సన్నిధిః సన్నిధింక్రియాత్॥
- శ్లో॥ గురవే సర్వలోకానాం, భిషజే భవరోగిణాం
నిధయే సర్వవిద్యానాం దక్షిణామూర్తయేనమః॥
- శ్లో॥ అహమేయత్రయాతీత నిర్మలజ్ఞానమూర్తయే
మనోగిరాం విదూరాయ దక్షిణామూర్తయేనమః॥
- శ్లో॥ శుక్లాం జగ్మూవిచార సారపరమా
మాద్యాంజగద్వ్యాపినీం
పీణా పుస్తకధారిణీమభయదాం
జాడ్యాంధకారాపహం॥

హస్తే స్పృహక మాలికాం విదధతిం
 చద్మాసనే సంస్థితాం।
 తాం వందే పరమేశ్వరీం భగవతీం
 బుద్ధి ప్రిదాం శౌరదామ్॥

శ్లో॥ వందే శంఖముమాపతిం నురగురుం
 వందే జగత్కారణం।
 వందే పన్నగభూషణం మృగధరం
 వందే వశూనాం పతిం।
 వందే సూర్యశశాంక వహ్నినయనం
 వందే ముకుందప్రియం।
 వందే భక్తజనాశ్రయం పరదం
 వందే శివం శంకరమ్॥

శ్లో॥ యోదేవస్సవితాస్మృకంధియో ధర్మాదిగోచరాః।
 ప్రేరయేత్తస్యయద్భర్గః తద్వరేణ్యముపాస్మహే॥

శ్లో॥ సదాశివ సమారంభాం శంకరాచార్య మధ్యమాం।
 అస్మదాచార్య పర్యంతాం వందే గురు పరంపరామ్॥

శ్లో॥ నమఃపుంసే పురాణాయ పూర్ణానందాయ విష్ణవే।
 నిరస్తనిఖిలద్వాంత తేజసే విశ్వహేతవే॥

శ్లో॥ నమ అచార్యేభ్యో బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయకర్తృభ్యః॥

: శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయేనమః :

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ

హరిః ఓమ్

శ్రీ దుద్రస్యసాయనాచార్య కృతోపొద్దాతః

శ్లో॥ యస్యనిశ్చయతం వేదా, యోవేదేభ్యోఽఖిలం జగత్.

నిర్మమే తమహం వందే,విద్యాత్థిర్గమహేశ్వరమ్॥

1

తాత్పర్యము :- పరమాత్మయొక్క ఉచ్చాస్యనిశ్చయములేవేదములు.

అర్థము వేదములద్వారా అఖిల జగంబులను, వాని విషయములను వివరించెను.

అర్థము సకలనిశ్చయమును స్త్రీగ్ధము. (అనగా సద్విషయములనుపదేశించువాడు)

కానీ తప్పజ్ఞవాఁడగు మహేశ్వరని నేను నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ ఇష్టకాచితయస్సర్వా శృణురేహిసమాపితాః।

రుద్రాద్భ్యాయే వందమేతుః చిత్వగ్నా హోమఉచ్యతే॥

2

తా॥ ఇష్టకలు, చితులు, అనునవన్నీ పశుధాన్యాయమునః (బూర్తి

చేయబడినవి. చిత్వయందు జేయు హోమము, దాని నిధానమును బదవ

దగు రుద్రాధ్యాయమున జెప్పబడుచున్నవి.

శ్లో॥ కర్మప్రకరణే పారాత్ కర్మాంగత్వమపిష్యతే।

జ్ఞాన హేతుత్వమవ్యస్య తథోపనిషదీతమ్॥

3

తా॥ కర్మ ప్రకరణమున బ్రతించుట వలన రుద్రమునకు కర్మాంగ

త్వమును ఇష్టమగుచున్నది. (అంగీకరింపబడుచున్నది.) అతఁడు రుద్రము

జ్ఞానమునకు హేతువు; అను విషయముకూడ ఉపనిషత్తులో జెప్పబడినది.

రుద్రము ఉపనిషత్తుగను జెప్పబడెను

శ్లో॥ కింజల్కేనామృతత్వంనోఽబ్రూహీత్యుక్తోమునిర్జగోఽ

శతరుద్రీయకేణేతి జాబాలా ఆమనన్తిహ॥

4

తా॥ ఏమి జపించుటచే మాకు అమృతత్వము (మోక్షము) లభించునో చెప్పుమని యడిగిన జాబాలమునికి, శతరుద్రీయముచే ముక్తి లభించునని యాజ్ఞవల్క్యముని చెప్పెను. అందులకు జాబాలులు అంగీకరించిరి.

శ్లో॥ స్మృత్యాగమ పురాణేషు రుద్రాధ్యాయ పశ్యంసనం

బహ్వస్తి తద్విస్తరేణ రుద్రకల్పేఽభిధాస్యతే॥

5

తా॥ స్మృతులు, అగమములు, పురాణములు, అనువానియందు, రుద్రాధ్యాయముయొక్క పశ్యంస ఎక్కువగా గలదు. అది విస్తరముగా రుద్రకల్పమందు జెప్పబడెను.

శ్లో॥ ఇహకర్మాంగతా యాదృక్ పర్ణితా బ్రాహ్మణేనతాః

బోధ్ధం శబ్దార్థమాత్రస్య వివృణికియతేస్సుతా॥

6

తా॥ బ్రాహ్మణమున, రుద్రమునకు జెందిన కర్మాంగత్వము సంపూర్ణముగా వర్ణింపబడినది. అవిషయ మెఱుగుటకు, పబ్దార్థ మాత్రము నకు వివరణము స్ఫుటముగా జేయబడుచున్నది.

కల్పము :— హోతఉవశ్శుఖండై, ఉలవ గంజితోడను, అడవి

నువ్వుల గంజితోడను, అడవి గోధుముల గంజితోడను, శతరుద్రీయమునకు జెందిన హోమము చేయవలెను. లేదా, ఉలవలతోనో, అడవి నువ్వులతోనో, అడవి గోధుముల పిండితోనో, నేతితోనో, నేతిలో ముంచిన మేడి పుల్లల తోడను, దర్శపుల్లతోడను, యవఘాస్యము తోడను, హోమము చేయవలెను. లేదా, మేకపాలతోడను, లేడిపాలతోడను, జిల్లేడాకులతోడను, హోమము చేయవలెను. ఉత్తరపు దిక్కుగాఁగాని, ఉత్తరావర దిక్కుగాఁగాని, వివరలు వచ్చునట్లు, దర్శల నుంచి, నీరు జల్లవలెను, దర్శను వ్యయముగా డ్రుంచి వేయవలెను. (పరిచారము ననుసరించి, చేయవలెను. “నమస్తే రుద్రమన్యవ”

అనెడి అనువాకములను, మూఁడుగా విభజించియు, ప్రపమానువాకమునుండి మొదలిడియు, జేయవలెను. “సమస్తక్షయ్యః” అను వానిని, శాను ప్రమాణమున ధరింపవలెను. “రథకారేభ్యశ్చ” అనువానితో మొదలిడి, సమస్సాన్వయుఁడాయ” అనువరకుఁగల వానిని, నాభిప్రమాణమున హోమము చేయవలెను. మిగిలిన వానిని ముఖప్రమాణమున హోమము చేయవలెను. “సహస్రాణి సహస్రశః” అనునది మొదలుగా బదియనువాకములతో హోమము చేయవలెను. పిమ్మట అష్టావరోహములను హోమము చేయవలెను.

“సమోరుద్రేభ్యోయేప్పదివ్యామ్” అని శానుప్రమాణమున ధరించిన వాడై “సమో రుద్రేభ్యోయేన్తరిజే” అనువానిని, నాభి ప్రమాణమున, “సమో రుద్రేభ్యోయేదివి” అనువానిని ముఖప్రమాణమున, హోమముచేసి, వానినే యజమానిచే బదియించి, విశరీతములైన ఈ వ్రత్యవరోహములను, హోమముచేసి, సంఘరమున బ్రథమైకు కీర్తేడు ఆకులను విడువవలెను. తన ద్వేషులకును సంఘరమున ఉంచవలెను.

శ్రీ రుద్రాద్యాయస్య భక్తభాస్కర కృతేపోద్ఘాతము

మహాపురాణమునకుః. “ఓమ్” హరిణపహుఁడైన మహాబ్రహ్మనకు నమస్కారము . అటుపిమ్మట అగ్ని ఋషిగాగల అగ్నికాండమునే ఆరాధింప వలెను. అది తుదిగానున్న ఇష్టకము సందు “నమస్తే రుద్రమస్యహ” అనెడి అనువాకముతో శతరుద్రీయమును హోమము చేయవలెను. “రుద్రోవా పిషయవగ్నిః సదీతర్హితాకః” అను భాగ్యము పై పిషయమునకు బ్రహ్మణము.

రుద్రుడే ఈయగ్ని. రుద్రుడు అగ్నియై జన్మించెను అని పైవాక్యము లకు అర్థము. “రుద్రోవాపిషయవగ్నిః తస్యైతే తనువా ఇత్యాదిచ” అగ్ని యైన రుద్రునకు ఇవన్నియు శరీరములు, అని పై వాక్యమునకర్థము. పై రెండు శ్లోకులును, రుద్రుడు అగ్ని స్వరూపుడనుటకు బ్రహ్మణములు.

“అవాక్షీరేణజహోతి గాగ్మహానాం, పహానాంపయసాజహాయాత్” ఇత్యాది వ్రాహ్మణమ్. “ఆర్ధపక్షేన జహోపీతి” “అంగిరస్సువర్గం లోకం యంతః” ఇత్యాది వాగ్మహామ్. అనెడి వ్రాహ్మణ శ్లోకులచే, మేకపాలతో హోమముచేయవలెను. గ్రామీణములైన వశువుల పాలతో హోమము చేయవలెను. జిల్లేడారులతో హోమము చేయవలెను. అని హోమవ్యక్తియ గూర్చి చెప్పబడినది. వానినావరించు వారికి స్వర్గలోకము పొందించుననియు చెప్పబడినది. అప్పుడు బ్రహ్మగమునకు జేందిన క్రిమము చెప్పబడుచున్నది. ఎందుక?

ఉత్తరాభిముఖుడై, ముఖపరిమాణమున ధరించుచు “నమస్తే రుద్రా
మన్యవే” అనుదానినీ పరిసరద్యానమునజేర్చి, పలికి, ప్రితీయ చక్రస్థాను
వారములను గుర్తించిన తర్వాత “నమః శత్రుభ్యః” అని స్వాహాకారము
చేయవలెను. తర్వాత తూర్పుగా అవరణముంచి, నాభిపరిమాణమున ధరించుచు
“సంగ్రహీత్యభ్యశ్చప” అనుదానితో అవశిష్టము నొంది పలుకవలెను.
పంచమ షష్ఠ సప్తమానువాకములను గుర్తించిన పిమ్మట “సమోవర్యాయచ”
అనుదానితో స్వాహాకారము చేయవలెను. తర్వాత పక్షిణముగా అవరణ
ముంచి, శానుపరిమాణమున ధరించుచు, “సమోవర్యాయచ” అనుదానితో
అవశిష్టము నొంది పలుకవలెను. అష్టమ నవమైకాదశములను గుర్తించిన
తర్వాత “యపితావంతశ్చ” అనుదానితో స్వాహాకారము చేయవలెను.

“త్రేతావిభక్తంజా హోతి” “ఇయత్యగ్రేజాహోతి” అను బ్రాహ్మణ
పఠనముననుసరించి, మువ్విధముల విడదీయించియు, ఏకభాగమును హోమము
చేయవలెను. ఈ విధమున తొంబదియారు మంత్రములు గలవు. పిమ్మట
బడమరగా (దిరిగి, గుల్పు ప్రమాణమున ధరించుచు, “సమో రుద్రేభ్యోయే
చ్చధివ్యామ్” అను మంత్రముతో హోమమొనర్చి, పై మంత్రమును యజ
మానిచే బలికించవలెను. “తిప్రీతితరా ఆహుతిర్బ్రహ్మోతి” అను బ్రాహ్మణ
మున, ఉత్తర ముఖము గానుండి, మూడుసార్లు ఆహుతులను హోమము
చేయవలెనని కలదు. “వీతావైదేవతాస్సు వర్గ్యాయా ఉత్తమా” అను మంత్ర
ముతో నాభిపరిమాణమున ధరించుచు, “సమో రుద్రేభ్యోయేదివి” అను
మంత్రముతో హోమమొనర్చి యజమానిచే బలికించవలెను.

ఈ రుద్రాధ్యాయమునకు భగవానుడైన రుద్రుడే ఋషి. అగ్నికాండ
ఋషియే ఛందస్సు, మహావిరాట్టైన శంభుడే దేవత. ప్రతి మంత్రమునకు
జేందిన ఋష్యాదులు, వ్యాఖ్యానమయమున జెప్పబడగలవు. ఈయజ్ఞ
సంయుక్తము కాని, లేక, యజ్ఞ సంయుక్తము లైన పరియోగములుకాని కల్పము
లగును. శ్రుతి స్మృతి పురాణాదులలో బ్రసిద్ధములును, బావనయకరములును,

మోక్షధర్మ పరితిపాదకములును, ధనాలోగ్యాయుద్ధాయాదుల నొనగటయను
ఫలములు పెక్కులుకలవు. వానిలో గొన్నింటిని జెప్పదుము. ప్రతిమంత్రము
నకు జెందిన జగయోగ విశేషములు, మున్నుండు జెప్పబడగలవు.

“అథ హైసం బ్రహ్మచారిణఃః; కింజల్పేనైవామృతత్వమశ్నుతఃః”
బ్రాహ్మిణిః సహోవాచ యజ్ఞవల్క్యః; శతరుద్రీయేణేతి”

బ్రహ్మచారులు యజ్ఞవల్క్యుని గాంచి, అయ్యా! ఏమి జపించిన అమృతత్వము
(మోక్షము) లభించునో చెప్పుడని యడిగిరి. శతరుద్రీయముచే మోక్షము
లభించుననియజ్ఞవల్క్యుడు వారికి సమాధానమొసగెనని, జాణాలోపనిషత్తులో
గలడు

“పితానిహవా అమృతస్య నామధేయానిభవన్తి;
ఏతైర్నవా అమృతో భవతి” కైవల్యోపనిషత్”

ఈసమకమండలి నామములన్నియును, అమృతుడైన వరమాత్మ నామములు.
పీనిచేతనే మోక్షము లభించునని, ముక్తుడగుననియు, గైవల్యోపనిషత్తులో
గలడు.

“యశ్శత రుద్రీయ మధీతేసోఽగ్నిపూతో భవతి;
స్వర్ణస్తేయాత్పూతోభవతి; సురాపానాత్పూతోభవతి;
బ్రహ్మహత్యాత్ పూతోభవతి; కృత్యాకృతాత్పూతోభవతి;
తస్మాద్ విముక్తమార్యోతోభవతి; అత్యాశోమీనర్పదానకృద్వాజపేత్;
ఆనేన జ్ఞానమాప్నోతి; సంసారార్థవనాశం, తస్మాదేవం విదిత్వైనం
కైవల్య ఫలమశ్నుతే; కైవల్య ఫలమశ్నుతఃః” కైవల్యోపనిషది.

శతరుద్రీయమును అధ్యయనమొనర్చినవాడు, (అభ్యసించి, నిత్యము పఠించు
వాడు) అగ్నివలె బలితుడగును. స్వర్ణచౌర్యమనెడి మహాపాతకమొనర్చినను
బలితుడగును. సురాపాన దోషము తొలుగించుకొని పవిత్రుడగును.
బ్రాహ్మణ హత్య అనెడి మహాపాతకమునుండియు విముక్తుడై పవిత్రుడగును.

నిత్యకృత్యముల నాచరింపకుండుట యనెడి దోషము తొలగించుకొని పవిత్రుడగును. అందువలన అవిముక్తుడైన (శాశ్వతముక్తుడైన) పరమాత్మనాశ్రియించినవాడగును. బ్రహ్మచర్యాధ్యాశ్రమముల నతిక్రమించువాడై, ఎల్లపుడు నొకమార్గమైనను శతరుద్రీయమును జపించినచో జ్ఞానము పొందును. శతరుద్రీయ పాఠకుడు సంసార సముద్రమును నశింపజేసికొనఁగలడు. అనగా జనన మరణరూప సంసారము తొలగినవాడగును. అందువలన ఈ మహాత్మ్య మెఱిగి, కైవల్యఫలమును అనగా మోక్షమును దప్పక పొందును; అని కైవల్యోపనిషత్తులో జెప్పబడెను. (1) నమకము (2) చమకము (3) పురుష సూక్తము (4) శ్రీసూక్తము (5) దుర్గాసూక్తము, అనువానిని జపించుటయు, వానితో రుద్రాభిషేక మొనర్చుటయును, శతరుద్రీయాధ్యయనమే అగును.

అహోబాతపః :—

"స్త్రీయంకృత్వా గురుదారాంశ్చగత్వా, మద్యంపీత్యా,

బ్రహ్మహత్యాంశ్చకృత్వా।

భస్మచ్ఛన్నో, భస్మశయ్యాశయానో, రుద్రాధ్యాయీ

ముచ్యతే సర్వపాపైః॥" ఇతి

దొంగతనము చేసియు, గురు భార్యను బొందియు, కల్లు తాగియు, బ్రాహ్మణులను సంహరించియు, మానవుఁడు మహాపాతకములను బొందుచున్నాడు. అట్టి వాఁడును భస్మనుదేహమున బూసికొని, భస్మనే పాన్చుగావించి, దానిపై నిద్రించియు, శ్రీనమక చమకములను నిత్యము వరించినచో, జై పాపముల నుండి విముక్తుడగును; అని శాతాతపుఁడు వత్కెను.

అహచయ్యాజ్ఞానలక్ష్మణః :—

"సురాపస్వర్ణహారీచ రుద్రాజాపీఞలేస్థితః।

సహస్ర శీర్షజాపీచ ముచ్యతే సర్వకల్పిపైః॥"

కల్లు త్రాగుటచే, బంగారమును అవహరించుటచే దాతరచైతన మానవుడు కూడ నీటనుండి, శ్రీ సమక పమకములను, బురష నూత్నమును జపించినచో, సర్వపాపముల నుండి విముక్తుడగును.

"శుక్రీయారణ్యక జపో, గాయత్ర్యాశ్చ విశేషతః।

సర్వపాపహరా హ్యేతే రుద్రైకావశినీ తథా,"

వేదమేక గుణంజప్త్వా, తదహ్నోవవిశుద్ధ్యతి।

రుద్రైకావశినీంజప్త్వా, తదహ్నోవవిశుద్ధ్యవీతి॥

శుక్ల యజుర్వేదమంపలి అరణ్యక భాగమును జపించుట, గాయత్రిని జపించుట, పదునొకండుసార్లు రుద్రాధ్యాయమును బఠించుట, అనునివి సర్వపాపములను హరించును. ఓకే దినమున వేదమును బూర్ణము గా బఠించువాడు అదినము ననే విశుద్ధుడగును. అట్లే ఓకే దినమున రుద్రాధ్యాయమును బదునొకండు సార్లు జపించువాడు అదినముననే విశుద్ధుడగును, అని యాజ్ఞ్యవల్క్యుడు పలికెను.

అహశంఖః :—

"సువర్ణస్త్రీయీ, రుద్రాధ్యాయీ ముప్యతఃకతి"

బంగారమపహరించుట మహాపాపము. అట్టి హాపహరించినవాడును, రుద్రాధ్యాయనమొనర్చినచో ముక్తుడగును.

అహతురత్ర్యంగిరసౌ :—

"ఏకాదశ గుణాన్భావి, రుద్రానావృత్త్యభర్మవితో।

మహాపాపైరపిస్పృష్టో ముప్యతేనాత్రసంశయః"

ధర్మవేత్త పదునొకండు పర్యాయములు, రుద్రమంత్రములైన సమకషమకములను అవృత్తిచేసి, పఠించినచో, మహాపాపములతో స్పృశింపబడినను,

ముక్తుఁడగును. ఈ విషయమున సందేహము లేదు; అని అత్తియును, అంగిరసుఁడును బల్కిరి.

వాయుపోత్రపురాణే : —

"యశ్చరుద్రాన్ జపేన్నిత్యం, ధ్యాయమానో మహేశ్వరం।
యశ్చసాగర పర్యంతాం సశైలపనకాననాం।
సర్వాత్య గుణోపేతాన్ సువృక్ష జలశోభితాం।
దద్యాత్కాంచన సంయుక్తాం భూమింబౌషధిసంయుతాం।
తస్మాదప్యధికంతస్య సకృదుద్యజి పాద్యవేత్।
మమభావం సముత్సృజ్య, యస్తరుద్రాన్ జపేత్పదా।
సతేనైవచదేహేన, రుద్రస్సంజాయతే ధ్రువం।
జపేననేన విప్రేంద్రాన్, నృపాశ్చాన్యే ద్విజాతయః।
హితైవ సంకలంపాపం గతాశ్శివపురంపురా।
అహంప పరమేశ్వర సాహస్యం లబ్ధవాన్ తథేతి॥"

మహేశ్వరుని ధ్యానించుచు, రుద్రములను (నమకచమకములను) నిత్యము జపించువాఁడు ముక్తుఁడగును. భూమిపై బర్హతములు, తోటలు, మహాగణ్యాములును గలవు. భూమి మహావృక్షములతోడను, జలము తోడను, శోభిల్లియున్నది. దాని నిండ బంగారు గనులు గలవు. ఓషధులు మిక్కుటముగాఁగలవు. అట్టి భూమండలమును, అత్యగుణోపేతులైన అనగా సుగుణ సంపన్నులైనవారికి అందఱికిని దానముగా నొసంగవలెను. అట్టి భూమి సంతతిని సంపూర్ణముగా నొసంగిన దాత, రుద్రమంత్రములను ఒక్కసారి జపము చేసిన, తానిచ్చిన భూమికంటె అధికముగా భూమిని బొందఁగలడు మమకారమును (నాదియను భావమును) బాగుగా విడనాడి, సమకచమకములను, సదా జపించువాడు, అ దేహముతోడనే రుదుఁడై జన్మించును. అది నిశ్చయము. ఈ రుద్రజపముచే విప్రోత్తములు, రాజులు, ఇతరులైన

ద్విజస్థులును(వైశ్యులు) సకల పాపములను బోగొట్టుకొని, పూర్వము శివపుర
మైన కైలాసమును బొందిరి. నేనును అట్లే శివసాన్నిధ్యరూప ముక్తిని
బొందితిని; అని వాయుపురాణమునఁగలదు,

“నమకం చమకం దైవ పురుషసూక్తంతదైవచ।

నిత్యంత్రయంప్రయుంజానో బ్రహ్మలోకేమహీయతే”

తా॥ నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, అను మూడింటిని, నిత్యము
అచరణలో నుంచి, పఠించువాఁడు బ్రహ్మలోకమున మహాత్మ్యము నొంది
యుండును.

“నమకం చమకం హోతృన్ పురుష సూక్తం జపేత్సదా।

ప్రవిశేత్స మహాదేవం గృహం గృహపతిర్యదా”

తా॥ నమకమును, చమకమును, చిత్రిపన్నమును, బురుష సూక్తమును,
నిత్యము జపించువాడు, ఇంటి యజమాని ఇంటిలో (బ్ర)వేశించినట్లు, మహా
దేవునిలో (బ)వేశించును. అనగా శివసారూప్యమనేడి ముక్తిని బొందును.

“భస్మ దీగ శరీరస్తు భస్మశాయీ జితేంద్రియః।

సతతం రుద్రజాప్యోసాపరాంముక్తిమవాప్స్యతి”

తా॥ భస్మమును దేహమున యాపింపకొని, భస్మమున శయనించి, జితేంద్రి
యుడై, సతతమున నమక చమకములను జపించువాడు, పరమమైన ముక్తిని
అనగా శివసాయుజ్యమును బొందఁగలడు.

“రోగవాన్ పాపవాన్దైవ రుద్రం జప్త్వా జితేంద్రియః।

లోగాత్పాపాద్వి విర్ముక్తో హ్యతులం సుఖమశ్నుతే”

తా॥ రోగవంతుఁడు పాపవంతుఁడునైనవాఁడు, జితేంద్రియుడై, నమకచమక
ములనుజపించి, రోగహీనుడై, పాపహీనుడై, సాటిలేని మోక్షసుఖమును
బొందును; అని వాయుపురాణమునఁ గలదు.

అహశంభః :—

“రహసికృతానాం మహాపాతకానామపి శతరుద్రీయం ప్రియశ్చిత్తమితి”

రహస్యముగాఁ జేసిన మహాపాతకములను సైతము పోఁగొట్టుకొనుటకు శత రుద్రీయమే ప్రియశ్చిత్తమని, తుంబుఁడు వత్సెను.

అహవస్తంబః :—

“యస్యరుద్రః ప్రజాఃవహన్వాభిమన్యేత, ఉదచ్చి

రేత్య రుద్రాన్ జపన్చరే దిత్య యజ్ఞసంయుక్తః కల్ప ఇతి”

రుద్రములను జపించువారు సంతానమును, బిశువులను బొందును; అని కల్పమునఁ జెప్పఁబడెను.

ఈశానయజ్ఞేవ :

“అత్యరుద్రాన్ జపేత్ ప్రథమోత్తమోవేతి”

అయంచ బ్రహ్మవిద్యా రూపత్వాత్ ఉపనిషన్మంత్రగ్రాహిః ప్రశ్నః”

ఉపనిషత్తు బ్రహ్మవిద్యా రూపము, అనగా బ్రహ్మవిద్యను బ్రతిపాదించును. రుద్రములుసంహితలోనివికదా? అవి ఉపనిషత్తులలోఁజేరునా? బ్రహ్మవిద్యను బ్రతిపాదించునా? సంహిత, ఉపనిషత్తు, అనువానిలో నేది ప్రథమము? వీది ఉత్తమము? రుద్రములను జపించవలెనందురు కదా? ఏమిచేయుటయని చశ్చ ఒదవెను.

“అతపేవ రహస్య ప్రకరణే అమ్నాయతే బ్రాహ్మణి వీని

యోగానురౌధేనత్వత్యవ్యాచక్షుఃపా ఏక శతము

ధ్వర్య శాఖాస్తాను సర్వానుచేయం రుద్రోపనిషదామ్నాయతే

శతంరుద్రాదేవతా అస్యేతి శతరుద్రీయ ముచ్యతే

శతంరుద్రాద్ధశ్చేతిపర్యత్యయః అనయావ రుద్రో

పనిషదాబ్రహ్మ విద్యా ప్రతిపాద్యతే”

దానికి సమాధానమిట్లు కలదు

వేదభాగాలలో సహిత ప్రథమమునఁ గలదు. బ్రాహ్మణము ద్వితీయ భాగము. ఉపనిషత్తు తృతీయ భాగము. మూడింటికిని సమిష్టిగానే వేదమను సంజ్ఞ కలదు. మూడింటను బ్రాహ్మపదార్థ బోధకలదు. రుద్రములనెడి ఈ సమక చమకములు సహితలో 4వ అష్టమునఁగలవు. అయినను వీనికి రుద్రోపనిషత్తు అనియు నామము గలదు. అందుచేతనే రహస్య ప్రకరణమున ఈ విషయము వివరింపఁబడినది. బ్రాహ్మణ వినియోగానురోధముతో (బ్రాహ్మ పదార్థబోధలో ఇది వినియోగింపఁబడునను తలంపుతో) ఇట విమర్శించి, విశేషించి చెప్పుచున్నాము. పరికింపగా అధ్యయ్య శాఖలు నూటయొకటి (101) కలవు. వానిలో అన్నింటియందును ఈ రుద్రోపనిషత్తు చెప్పఁబడుచున్నది. బ్రాహ్మపదార్థబోధచే దీనికి ఉపనిషత్తుఅను సంజ్ఞయుఁగలదు. దీనికి నూర్వయ రుద్రులు దేవతగా గలరు. కాన ఇది శతరుద్రీయమను నామమునఁ జెప్ప బడుచున్నది. ఈ రుద్రోపనిషత్తుచే బ్రాహ్మవిద్య ప్రతిపాదించఁబడుచున్నది.

"బ్రాహ్మణశ్చక్రీణి రూపాణీసంతి

ఏకం కార్యరూపం సర్వోపాదానతయాసర్వాత్మకమ్.

ఇతరత్ పురుషాఖ్యం సృష్టిస్థితి సహారనిమిత్తమ్

ద్వయమప్య విద్యకమ్

అన్యత్ పరంరూపం, నిర్గుణం, నిరంజనం, సత్యజ్ఞానానందలక్షణమ్."

పరబ్రాహ్మను మూఁడు రూపములు కలవు. వానిలో మొదటి కార్యమైన జగ ద్రూపము (బ్రహ్మాండరూపము) కలది. కార్యమైన జగత్తులో, బరమాత్మ, ఉపాదాన కారణముగా (బ్రహ్మన కారణముగా) సకల చస్తు :స్వరూపముగాఁ గలదు. రెండవదైన పరబ్రాహ్మరూపము పురుషుడను పేరుకలది. అదియే జగత్తుయొక్క సృష్టి స్థితి లయములకు నిమిత్తమైయున్నది. పరమాత్మకుఁగార్య కారణరూపముగా నేర్పబడిన ఈ రెండును అవిభా వ్య భావముచేఁగల్గినవే.

ఈ కార్యకారణరూపములు తెలిపింపకంటె అతీతముగా, విన్నముగానున్న మూడవరూపము. "పరము" అనునంజ్ఞకలది. అవిరత్వరజస్తమోగుణరహితము కాన నిర్గుణము. నిరంజనము (చోకసంబంధములేనిది). తామరాకుపై నీరు వలె ఉండునది. ఆ మూడవ రూపము "సత్యము, జ్ఞానము, ఆనందము" అను మూడను లక్షణములుగాఁ గల్గియున్నది.

తచేత దృష్టిజాప్యక్తమ్, "విశ్వం మాతం భువనం, చిత్రం, బహదా
చాకం, వాయుమానం చయత్. స్వోహ్యోషరుదగ్రి" ఇతి.

ఆ పరమాత్మ యే ప్రకృత్యుపసంహిత, విశ్వమాయెను. అందుఁ జిత్రములైన భువనములు కలవు. అవియును బరమాత్మయొక్క రూపాంతరములే. వానిలోఁ ద్రిసు మొదలు, బ్రహ్మ వరకు బహువిధ జీవకోట్లు కలవు. ప్రాణరహిత వస్తువులు కలవు. వాటన్నిటిలోఁ బరమాత్మ అణురూపమునఁ గలదు. ప్రకృతి మహిమచే అనేక విధములఁ బుట్టినాడు. పుట్టుచున్నాడు. అదంతయు నాతని కీడ. కావున ఈకావ్యవస్తువదంతయు చుద్రుఁదే; అని ఋషిచేఁ జెప్పబడెను.

"యోదేవానాం ప్రథమంపురస్తా ద్విశ్వాధియో రుద్రోమహర్షిః" ఇతిఁ,

రుద్రుఁడే దేవతలలోఁ గ్రీభభముఁడు. అతడే ఈ సమస్త విశ్వమును ఆయెను; అని చెప్పెను.

"సంసారి చిదచిద్యోగస్య క్వచిత్త్వవిదనావిలం।

జయత్యనాదినిధనో నుహదేవో మహర్ణవః" ఇతి.

సంసార హినుడైన పరమాత్మ మాయాసంబంధముచే సంసారియాయెను. ఒకప్పుడు చిత్తుకంటెను, అచిత్తుకంటెను అన్యుఁడుగా నుండెను. ఒకప్పుడు జనన మరణరూపమలము లేక నిర్మలుఁడైయుండెను. అదృష్టము లులేనివాడై సర్వోత్కృష్టుడై యుండెను. ఈ కావ్యవస్తు జగత్తు, మహర్ణవము కూడ ఆ మహా

దేవుడే అనియుఁజెప్పఁబడెను.

"మూర్త్యష్టక మధిష్ఠాయబిభర్తీదంచరాచరం।

అత్యత్రయ మధిష్ఠాయ, సృష్ట్యాది పరీకరోతిసః॥

మహాదేవుడే, (1) ఆకాశము, (2) వాయువు, (3) అగ్ని, (4) నీరు, (5) పృథివి, (6) సూర్యుడు, (7) చంద్రుడు, (8) సోమయాజి, అను నెనిమిది మూర్తులను ఆధిష్ఠించి, ఈచరాచర ప్రపంచమును భరించుచున్నాడు. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులనెడి మూఁడాత్మలను ఆధిష్ఠించి, సృష్టి స్థితిలయము లను అతఁడే చేయుచున్నాడు.

"తత్రయోఽసాసంహార కర్తాతంసర్వదాదేవోఽధితివృతిః।

కార్యకాలే, త్వన్యా, సా, చ, దేవస్య, ఘోరా, తనూః; అన్యాశివా॥"

సృష్టి స్థితి సంహారములలో సంహారమనెడి క్రియను సదా ఆచరించు దేవుడు, ఈ మహాశివుడే. అతడే సంహారమూర్తిని ఆధిష్ఠించియున్నాడు. పరమాత్మ కారణము ఈ బ్రహ్మాండమంతయు, అతని కార్యము. ఈ సృష్టికార్యమాచరించు కాలమున, ఆ దేవదేవుని శరీరము "ఘోరా" అను పేరుతో గలదు. కారణరూపముతోనున్నపుడు అతని శరీరము "శివా" అనుపేరుతో గలదు.

యథోక్తమ్; "రుద్రోవా ఏషయదగ్నిః,

తస్యైతే తనువౌ, ఘోరాన్యా, శివాన్యేతి"

ఈ యగ్ని రుద్రుడే. అతనికి ఘోర, శివ, అను నామధేయములతో రెండు శరీరములు కలవు.

"యచ్ఛత రుద్రీయంజుహోతి, యైవాస్య ఘోరాతనూః,

తాంతేన శమయతీత్వాదిచ"

శతరుద్రీయముతో, "ఘోర" అను పేరుగల శివుని శరీరము గూర్చి, హోమము చేయుదురు. ఆ శతరుద్రీయము తోడనే, అఘోర అను నామము గల శరీరమును శాంతింపఁజేయుదురు.

"శక్తిశ్చ సర్వదా త్రివిధా సంహారకారిణీ తస్య॥
సంహారకర్తుప్రవృత్తయో, దేవస్య ఘోరాస్తనవః
తాను భయ శంకా, తస్మాత్ పృథమేనానువాకేన,
తాదృశం, దేవం, స్రద్ధం ప్రసాద్య, తస్యోప సంహారకరణానిద,
నమ ఇత్యాదిభిః, నమస్త్వత్ ప్రసాదయతి."

సంహారకారిణీ మున్నగు నామములతోనున్న మహాదేవుని శక్తులు ముద్విధములు. సంహారకారి మున్నగు నామములతోనున్న మహాదేవుని శరీరములును గలవు. వానికి "మోర" అను నామము గలదు. వాని విషయమున భయమును, ఇంకును భక్తులకుగలవు. అందువలననే పృథమాను వాకముతో, క్రద్ధుడైన ఆ మహాదేవుని స్తుతించి, తమపై దయకల్గునట్లు భక్తులు కావించుకొందురు. "నమస్తే రుద్ర" మున్నగు మంత్రములతో మహాదేవుని శ్రోథమును ఉపసంహరింపజేయుదురు. అందుచే. అమంత్రములతో దేవుని నమస్కరించి, భక్తులు అతనిని బ్రసన్నుని గావించుకొనుచున్నారు. ● విషయమే

"యైవాస్య ఘోరాతనూః తాంతేన శమయతి"

అను మంత్రమున జెప్పబడెను.

"యద్వస్థోర్ధారాంబుహోతి"

అను మంత్రముతో "శివ" అను నామముగల శివుని శరీరమును, ఉపసంహరించి, భక్తులు, అతనికి ద్భక్తినిగావించుచున్నారు.

"సమో హిరణ్యబాహవే" అను మంత్రముతో అరంభమైన ద్వితీయాను వాకము మొదలుగాగల ఎనిమిది యనువాకములతో, మహాదేవుని విశ్వరూపమును, స్తుతించి, నమస్కరించుచున్నారు. ఇట్లు అచరించుటచే మహాశివుడు షిక్కిలి ప్రసన్నుడగుచున్నాడు. పిమ్మట 10, 11, అనువాకములతో అభయ మొసగుమని శివుని యాచించుచున్నారు. ఇదియే మహావాక్యార్థము.

ప్రథమానువాకముతోఁ గ్రోధమందిన దేవుని బ్రహ్మనునిఁ గాచింది, పిమ్మట ఎనిమిదనువాకములతో, దేవుడేయధిష్ఠానము నదిష్ఠించికలదో తెలియని వారై, సమస్త చరాచర ప్రపంచమును అలని యధిష్ఠానమేయను శంకతో నమస్కరించి, తుదియనువాకములతో అభయమొసంగుమని భక్తులు ప్రార్థించినట్లు కొందఱు చెప్పిరి. ఏమైననేమి?

స్వయం ప్రకాశమానుడైన మహాశివుడు పదమ స్వారంభము కలవాడు. అందుచేఁ గొంచెము కొంచెము ప్రకృత్తిపదిష్ఠించి, జగత్తునకుఁ జెందిన నిగ్రహానుగ్రహములను ఆచరించుచున్నాడు; అని చెప్పవచ్చును. అది యుక్తముగానున్నట్లున్నది. ఏమి?

(1) యక్ష రూపమున అవిర్భవించి, దేవతలను వ్యామోహపఠచెను.

(2) విటవేషమును దాల్చినవాడై కార్యలలోఁగూడి, రమించి ఋషులను వ్రేతమునుండి తొలగించెను.

(3) కిరాత వేషమును దాల్చినవాడై పాండుశ్రుంగుడైన అర్జునునిలో యుద్ధకీడ నల్పెను.

(4) దైరవ బీజ శరీరములో ఎట్లో వేషముదాల్చిన పార్వతీదేవిలో నహాకీడించి, గజాననుని జనింపజేసెను.

(5) ఇంద్ర రూపముతో ఒకానొక భృగుని నమీడించి, రవసు నుండి తొలగింపఁదలంచెను.

(6) అర్భుడుని చూడములోఁ పార్వతీదేవి తొడపైఁ గూర్చుండి యుండెను.

(7) గుడ్డగూట రూపముతో ఒకానొక ఋషికి వ్రానముపఱికించెను.

(8) ఉన్నత వేషభూషణుడై, దేవోత్తమునికి, అలంకృతమైన తన జననమును జగత్కారణముగా బ్రదర్శించెను.

(9) నేరముచేసిన కారణమున దననుదాను జంపుకొనఁగోరిన ఒకానొక వృక్షుని, అవని నుండి నివారిచుంటకు బట్టలనుతుకు తాతనుండి బ్రభవించెను.

(10) నేల కన్నమునుండి జారిన హవిస్సును, ఒకానొకని కక్కడనే ద్రవ్యమై రుచించెను.

ఇట్లు తనకిష్టమైన వివిధవేషములను, వివిధ రూపములను స్వీకరించి, క్రిడించు దేవదేవునియొక్క విలాసమై, ఈయైశ్వర్యమంతయు బ్రవర్తించు చున్నదని తోచుచున్నది. అందుచే భక్తులు ఈతని విశ్వరూపప్రభావమును, రెండు నుండి యెనిమిదనువాకములు పూర్తియగు వఱకును స్తుతించి, నమస్కరించిరి.

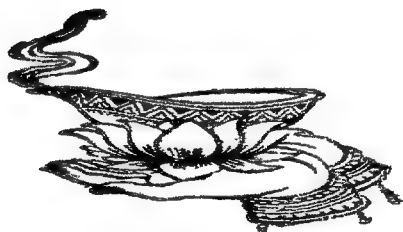
"చరితానివిచిత్రాణి గుహ్యాని గహనానిచ।

బ్రహ్మాదీనాంఘోషరేషాంధుర్విజ్ఞేయోఽసి శంకర!"

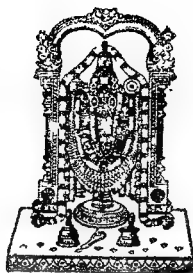
కాత్పర్యము :— శంకరా! నీ చరిత్రములు విచిత్రములు. రహస్యములు. చాలా గహనముగా (క్లిష్టముగా) నున్నవి. అందుచే బ్రహ్మాదులందఱిని దెలిసికొనఁ శక్యము కాకయున్నవి. -అని పెద్దలచేఁజెప్పఁబడెను.

—: ఉపోద్ఘాతము సమాప్తము :—

—: శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయేనమః ::

శ్రీరుద్రాభిషేక మాహాత్మ్యము

:: శ్రీ నమక.చమక భాష్యాద్ర వివరణము ::

:: అర్చపంచకసహితము ::

1) యజ్ఞవరము, 2) శివవరము, 3) విష్ణువరము,

4) కాక్తదైవతవరము, 5) విష్ణుకళ్యాణవరము.

1వ మంత్రము :

నమస్తే రుద్రమన్యవ ఉతోత్త! ఇషవే నమః॥
 నమస్తే అస్తుదన్వనే బాహుభ్యాముతతే నమః॥

అర్థము :—

హే రుద్ర! = ఓ రుశ్వరుడా!, తే = నీదగు, మన్యవే = కోపమునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారము అగుగాక. ఆ కోపము మా వైరుల వట్టనే పగనరించుగాక. మావట్ల వ్రసరింపకుండుగాక, ఉత = అంతేకాదు, తే = నీయొక్క, ఇషవే = బాణమునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక. అటులనే, తే = నీయొక్క, దన్వనే = ధనుస్సునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక, ఉత = అంతేకాదు, తే = నీయొక్క, బాహుభ్యాం = ధనుర్భాణ సహితమైన హస్తములకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక. ఈ సమస్తము వైరులవట్టనే తప్ప నావట్ల పగవర్తింపకుండుగాకయని అభిప్రాయము.

తాత్పర్యము :—

సా.తా. :— ఓ రుద్రుడా! నీ కోపమునకు: నమస్కారము. ఆ నీకోపము నా బాహ్య శత్రువులపైని, నా యాంతరంగిక శత్రువులైన రామక్రోధాదుల పైని వ్రవర్తించునుగాక. అనగా నన్ను బాహ్యశత్రుహినునిగా, అరిషడ్వర్గహినునిగా, జేయుడువుగాక. అంతేకాదు, నీ బాణమునకు, నీ ధనుస్సునకు, ధనుర్భాణ సహితములైన నీ బాహువులను, ఇదే నా నమస్కారము.

భ.తా. భాష్యము :— పై మంత్రమునకుఁ గశ్యపుడు. ఋషి. రుద్రుడు దేవత. అనుష్టుప్ చందస్సు. ఇది మొదలు పంచమంత్రములు పగత్యజ్ కృతములు.

విశేషములు :—

“ఓం, స్వాహా, స్వహా, వషట్, నమః” అనునవి పంచ బ్రహ్మలకు నామములు. వాఙ్మనః కాయములచే అరాధించు భక్తులకు వశుడగుటను, సంపాదించు నమశ్శబ్దము, పరబ్రహ్మతత్వమునకు అపర నామధేయము.

(1) రోదయతీతి రుద్రః = అంత కాలమున అంతటిని వీడిపించు వాడని యర్థము.

ఈ రుద్ర శబ్దముననుబౌరాణికార్థములు పెక్కులు కలవు. అవేవన?

(2) రుతే = నాదాంతే, ద్రవతి, ద్రావయతీతివా, రుద్రః = నాదాంతమున ద్రవించువాడు, ద్రవించఁజేయువాడు; అనగా మార్చుదేయాది భక్తుల మొఱవిన, మనసు కరగుటచే, దయచూచి, రక్షించి, అనందపఱచువాడు.

(3) రుక్మా = వేదరూపయా = వేదస్వరూపమైన రుతిచే భక్త్యాడ అను లోకమున కందించి, వ్యాపింపఁజేయువాడు. అనగా మహాదేవుడు వేదములద్వారా లోకములందు ధర్మములను వ్యాపింపఁ జేసెనన్నమాట.

(4) రుక్మావా గూఢయావాచ్యం ప్రాపయతి = అనగా వేదములు శాస్త్రములు, పురాణములు, కావ్యములు, స్తోత్రములు, మున్నగునవన్నియును. వాఙ్మయములే. వానిద్వారా, వేదవాచ్యమైన, అలోకిత బ్రహ్మస్వరూపమును, బ్రకృతి విషయములను, లోకమునకుఁ దెలియఁజేయువాడు మహాదేవుడే.

(5) రుక్మా పరిణవరూపయా స్వాత్మానంప్రాపయతి = అనగా పరిణవరూపమునఁదన స్వరూపమును బ్రకటించి, పొందించువాడు. పరిణవమనగా ఓంకారము. “అ+ఉ+మ్” పై మూడక్షరములును, విశ్వవైభవం ప్రాప్తించుటకు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను దెలియఁజేయును.

“అకారోనయతే విశ్వముకారశ్చాపిలైజనం

మహారశ్చ తథాప్రాప్తం, నామాత్మా విద్యతేక్వచిత్”

అనెడి. మాండూక్యోపనిషద్వాక్యము ప్రేషయమునే ప్రకటించును.

(6) రుద్రోరాత్రితిఃసత్యేరోరూచుమాణోద్రవతి, ప్రశాంతిమర్త్యాన్ =
రాత్రి. అనగా, దాండవసమయమున, సప్తర్షిరమయమును, నాదబ్రహ్మ రూప
మునగు, ధ్వనిగావిండువాడని యర్థము. లేక, సత్యము నందు, అనగా,
బరబ్రహ్మలో, జీవులనుగర్భభలానునవాంతమునఁజేర్చువాడు లేక సృష్ట్యారం
భవమున బ్రహ్మయందలి మాయశక్తి, వృషభరూపయై అనగా జీవహూనయై,
స్వయంప్రకాశమానయై, మహానాదమొనర్చుచు, మర్త్యులను, అనగా మరణ
స్వభావులైన జీవులను జేరును; అనియుఁ జెప్పవచ్చును.

"చత్వారిశృంగాః, త్రయో అస్యపాదా, ద్వీశీర్షే, సప్తహస్తాసోఅస్య।
త్రిణాబద్ధో వృషభోరోరవీతి, మహాదేవో మర్త్యాగ్ంఅపివేశ"

అను శ్రుతియుఁ బ్రేషయమునే బ్రకటించుచున్నది. ఎట్లు?

చరబ్రహ్మయే మహాదేవుడు. అనగా స్వయంప్రకాశమానుడు. అతనిలో
గల శక్తియే, మూలప్రకృతియే వృషభము. "శక్తిశక్తిమంతులకభేదము"
అను న్యాయమున, శక్తిమంతుడైన మహాదేవుడే, శక్తియైన వృషభమై అతి
శయనాదమొనర్చుచు, జీవులలో జేరునన్నమాట.

అవరేయమితస్త్యన్యాం ప్రకృతిం విద్ధిమేవరాం।

జీవభూతాం మహాబాహోయదేవందార్యతే జగత్॥

అను గీతాసూక్తిలోఁజెప్పిన వరాప్రకృతియే వృషభము. అదియే జీవభూతమై
జగత్తును ధరించుచున్నది. ఆ వృషభము, ఇలా, పింగళా, సుషుమ్నానాడుల
తోడను, సత్వరజతమోగుణములతోడను, బద్ధమైయున్నది. అదియే రోరూచు
మాణుగుచు, మర్త్యులను బ్రవేశించినది; అని ప్రాచీన తెలియఁజేయుచున్నది.

(7) రుక్ అనగా జేజున్ను. "భూమ్నినిత్యమోగేవారప్రకృత్యయః"
అను సూత్రముచే, రప్రకృత్యయముచేరి, వర్ణవ్యావృత్తి జరుగగా రుద్రః అను

దహనానంతరము దేవతలెల్లరు విచ్చేసి, "కోపం ప్రభో సంహర సంహర" అని విలపించినట్లు మహాకవి కాలిదాసు పేర్కొనినాడు. భక్తులపట్ల కోపమును ఉపసంహరింపవలసినదిగాఁ బ్రతిమానవుడు ప్రార్థించును. పిమ్మట శివుని శరంబునకు నమస్కారము సమర్పించుటచేను. శివుని శరము సోముఁడు, అనగాఁ జంద్రుఁడు అని "తజమగ్ం సగ్ం స్కుర్వతాగ్నిమనీకగ్ం సోమగ్ం శల్యం విష్ణుం తేజనమ్" అనుమంత్రమువలనఁ తెలియుచున్నది. పైమంత్రము వలన శివునకు అగ్ని సైన్యముగను, చంద్రుఁడు శరముగను, విష్ణువు తేజనముగనున్నట్లు తెలియుచున్నది.

"తస్యా అగ్ని రనీకమాసీత్, సోమశ్శల్కో విష్ణుస్తేజినం, వరుణః పర్రాని" అను సూక్తియుఁ బైవిషయమునే స్పష్టపఱచుచున్నది.

"ఓషవయస్సంవదన్తేసోమేన" అను శ్రుతివలన సోముడు ఓషధీశుఁడని తెలియుచున్నది. ఏ సస్యమైనను జంద్రకిరణ ప్రసారము చేతనే అహారమును గైకొనును. సస్యబీజములు సూర్యకిరణ ప్రసారముచే గట్టిపడును. పంట కాలమున సూర్యచంద్రకిరణ ప్రసారములేకున్నచో సస్యములన్నియును బొట్లు గింజలతో నిండును. "ఓషధీశ్యోఽన్నం" అను శ్రుతిలోఁజెప్పినట్లు ఓషధుల నుండియే, చెట్లు, లతలు, జేలు మున్నగువానినుండియే పింజరాహారము లభించును. లేకున్నచోఁ బ్రజలు అన్నహీనులగుదురు. సూర్యుని తేజస్సే చంద్రునిలోఁజేరును. అందుచేఁ జంద్రకిరణ ప్రసారమే లేకున్నచోఁ బ్రకృతి యంతయును అనారోగ్యభూయిష్ఠమగును. అట్టి సోముఁడు శివుని శరము కావున, సోమనిలోని శక్తిలన్నియును శివుని శరంబునఁ గలవన్నమాట. అందుచే సోమాత్మకమైన శివ శరంబు సృష్టిరంతజికిని, అహారారోగ్యముల నొసంగుగాక; అని శివుని శరంబుననున్నదింపఁజెను.

"ఇషవేనమః" అని నమః పదము ఇషుపదముతో జోడించుటచే బ్రహ్మశక్తి సంపన్నము శివుని శరంబని తెలియుచున్నది,

"మోక్షరథోహరిశరః" అను సూక్తిచే శివుని శరంజున నారాయణ తీజస్సు కలదని తెలియుచున్నది.

పిష్టుట పరమశివుని ధనస్సునకు నమస్కారము సమర్పింపఁబడెను. "హంకారేణేవధనుషా" అను కాకిదాన సూక్తియు శివునకు హంకారమే ధనస్సు అని తెలియుచున్నది. అట్టి హంకారముచేఁ బెక్కురు రక్కసులు శివునిచే నంహరింపఁబడిరి.

హంకారమందలి ఉకారముకారములు తైజసప్రాజ్ఞులను సూచించును. అనగా విష్ణువును, శివుని చెలియఁజేయును. అందుచే హంకారము శివకేశవ శక్తిసంపన్నము. అది శివ ధనుస్సు కావున దానిని నమస్కరించిరి.

"కనకశైలో దేవనృధనుః" అను పౌరాణిక సూక్తిచే శివునకుఁ ద్రిపుర సంచార సమయమున, బంగారు కొండయగు మేరువు ధనుస్సాయెను. మేరువులోఁగల శర్వులన్నియు శివధనుస్సులోఁగలవన్నమాట. వృషభకృవర్తి పరిపాలనలో ధర్మము నాల్గపాదములతో నడచిన కారణమున భూతార చుధికమాయెను. ఆ భారము తగ్గించుకొనుటకై భూమి గో రూపము దాల్చగా, హిమవంతుడు దోగ్ధకాగా మేరువు దూడ అయెను. భూమిలోఁగల సకలవస్తువులు సాష్టామేరువులోఁ జేరెను. అందుచే మేరుదూప ధనస్సులోఁగల వస్తువులు తమకు లభింపవలెనన్న యాశతో భక్తులు శివ ధనుస్సును నమస్కరించిరి.

మహాభారతమునందలి—

నశ్వత్వా ధనురోచారం సావిత్రింజ్యాంచుహేశ్వరః॥

హయాంశ్వ చతురోవేదాన్ నర్వదేవ మయారధః॥"

అను శ్లోకమును బరిశీలించినచో మహాదేవుని రథము, నర్వదేవమయమనియు, నాల్గుచేదములశ్వములైనననియు, సావిత్రి వంత్రీత్రాదాయెననియు, ఉండా

రము ధనుస్సు అయిననియుఁ దెలియుచున్నది. ఓంకారము త్రిమూర్త్యాత్మకము సృష్టి స్థితి లయములు గావించుటకు ఇచ్ఛాక్రియాజ్ఞాన శక్తులు మూఁడును ధనుస్సులోనున్నవన్నమాట. అనగాఁ ద్రిమూర్తుల నావరించియుండు, మూల ప్రకృతియే శవధనుస్సు అని తెలియుచున్నది. ఓంకార రూపుఁడగు చుద్రుఁడు పురుషుఁడు. ధనుస్సు నందలి త్రాడు ప్రకృతి. కావున శక్తిసహిత పురుషునకే నమస్కారములను సమర్పించినట్లు తెలిసికొనవలసియున్నది.

పిమ్మట శివుని బాహువులకు నమస్కారములు అర్పింపఁబడెను. బాహువులు రెంటిలో ఒకటి శరమును, రెండవది శరాసనమును బట్టుకొని యుండును. శరము నారాయణుడు, శరాసనము ప్రకృతియు సగుఁబడే, నారాయణుని రక్షణ శక్తి ఒక బాహువునకుఁ, బ్రకృతిశక్తి వేరొక బాహువునకుఁ గలవు. పంచభూతములు మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము అను నెనిమిదియును బ్రకృతి భేదములే.

“భూమిరాపోఽనలో వాయుఃఖండునో బుద్ధిరేవచ|

అహంకార ఇతీయంమేభిన్నా ప్రకృతి రష్టధా||”

అను గీతానూక్తి ప్రైవిషయమునకుఁ బ్రమాణము. కావున అట్టి ప్రకృతి వలనఁ బ్రమాదములు వాటిల్లకుండ నారాయణునిచే రక్షింపఁజేయవలసినదిగా రుద్రుని, భక్తుఁడు ప్రార్థించెను.

సకల వ్యసనములకు మూలమైన మన్యువు తొలినమస్కరింపఁబడెను. అటుపిమ్మట భయహేతువగు శరాసనమును, శరాసనధారులగు బాహువులును సమస్కరింపఁబడెను. ప్రైవిషయములను బరిశీలించినచో శివుఁడు, హృద్ధి రూపుఁడును, సమష్టిరూపుఁడనై యుండునని తెలియుచున్నది.

పురశ్శరణము :—

ప్రైమంత్రమును శ్రీ దక్షిణామూర్తి సన్నిధిని. II వేలు ఋషభాక్షరంబు నచో. సకలపాపములు వధించును. అ మంత్రముతో. లక్షసార్లు పఠించినచో

నన్ను జన్మకృత హాసము సరించును. అవక్షణమున చెంతనే అగ్నిని బ్రతిష్ఠించి, స్మృతహాసమును మాచరించినచో చైవ సాక్షాత్కారము జరుగును. పై మంత్రమునును కర్ణతలెనివారు ఈ క్రింది శ్లోకమును పఠించుటయు, జపించుటయును మంచిది.

ధ్యానము : —

శ్లో॥ అకర్ణకృష్టేధనుషిజ్వలస్త్రీం

వేదిమిమంభాస్వతి సందధానమ్

భ్యాయేన్మహేశం, మహనీయవేషం

దేవ్యాయుతం యోధతనూయంవానమ్॥

తాత్పర్యము

మహాశివుడు మెఱయుచున్న ధనుస్సును జెవుల వలకులాగి, అండు జ్వలించుచున్నట్టి దేవిస్వరూపమైన భాణమును సంధించెను. అతడు మహనీయ వేషుడు. దేవి సహితుడు. యోధ వేషధారి, యువకుడు. అట్టి మహాశివుని ఛానించవలెను. ఇండు రుద్రుడు యోధ శరీరుడు.

చిరీషము :

మోక్షులకు దన శత్రువులను జయించవలెనను తలంపుండును. అందుచే వారిపై, మన్యువు (అనగా) కోపముండుట సహజము. దానిని దన చాహ్యస్తగ్ధత శబ్దపులపైనేకాని, తనపై బ్రసరింపజేయరాధని భర్తులు శివుని ప్రార్థింతురు. మంత్రమందలి "సమస్తే.....మన్యమే" అను చాక్యమందలి భావము, శ్లోకమందలి "యోధతను", వదముచే నూచింపబడెను. మంత్రమందలి "ఇషవే, ధన్వనే" అను పదములందలి విషయము, శ్లోకమందలి "ధనుషి, ఇష" అనుపదములచే నూచింపబడెను. ధనుర్భాణములు కాహ్యపులచే గదా బాల్కుబడును. కావున మంత్రమందలి "భాహాభ్యాం" అనుపదమందలి భావము "అకర్ణకృష్టే-సందధానమ్" అనెడి శ్లోకస్థ వదములచే నూచింపబడెను. కావున శ్లోకము బహర్లునుని తెలియుచున్నది.

2వ మంత్రము :

యాత ఇషుశ్శివతమా శివంబభూవతే ధనుః॥

శివాశరవ్యాయాతవతయానో రుద్రమ్మృడయ॥

అర్థము :—

హే రుద్ర! = ఓ శివుడా!, తే = నీయొక్క, యా = ఏ, ఇషుః = బాణము, శివతమా = మిక్కిలి శాంతముగలది, జభూవ = అయినో, తథా = అట్లే, తే = నీయొక్క, యా = ఏ, శరవ్యా = అమ్ములపొది, కలదో, అది, శివా = శాంతినిందినది, జభూవ = అయిన, తయా = చాతించిన, ఆశరము తోడను, ధనుస్సు తోడను, సశ = మమ్ములను, మృడయ = సుఖపరుచుము భక్తులవల్ల వానికిఁ బ్రహ్మత్వేడ కాన, అది శాంతము లైనట్లే.

వాత్సర్యము :

సా.వా. :— ఓ రుద్రా! నీ యా శరము చాలా శాంతమైనదాయెను. నీ భనుస్సు శాంతమైనదాయెను, నీ మమ్ములపొది శాంతమైనదాయెను కావున శాంతించిన శరముతోడను, శరాసరము తోడను, అమ్ములపొది తోడను, మమ్ములను సుఖపరుచుము.

భ.వా. భాష్యము :— పై మంత్రమునకు అత్యేయము ముడి. శంభువు దేవత. అనుష్టుప్ చందస్సు. శివుని శర, శరాసర, శరములు మూడును, గేవల హస్తాలంకారమాత్రములు కాక, భక్తులకు సుఖములు కావలెనని, దీనిమూలమునఁ బ్రార్థింపఁబడినవి. ఇంకలి "శరవ్య" పదము ద్విత్వాద్యయవ సమూహవరముగాఁ గూడ కలదు.

"మనిశ్శివించ్యమహాగంబుజీషి" అను శ్లోకిలో శరవవముడలదు. "శ్శవాతేష్ఠింసారద్యణి" అను మంత్రముననుననింది, "శ్శవాతి" అను

కియనుండి శరపదముద్భవించెను. శరువు అనగా అయిదము. సమూహార్థమున "య" ప్రత్యయము చేరగా "శరవ్య" అను పదమేర్పడెను.

"అవస్థాపనావత శరవ్యే బ్రహ్మసంగీత" అను శ్రుతి ననుసరించి పాశాచ్యర్థముగల "శరు" పదమునకు "య" ప్రత్యయము చేరగా, శరవ్య పదమేర్పడెననియు, జెప్పవచ్చును. అప్పుడు శరవ్య పదమునకుఁ బాశమర్థముగాఁ జెప్పవలెను. శరములకు పాతమైనది. అనగా ఆధారమైనది. కావున శరవ్యయనగా అమ్మలపొదియని చెప్పవచ్చును. సర్వశరములును శివములు. శుభకరములు అగుటచే, శరాధారమైన "శరవ్య" సైతము శుభకరము కావలెనని ప్రార్థన. అచేతనములును జేతన కార్యకర్తలే యనుటకు "గ్రామః ప్రసీదతు" అనగా గ్రామము అనుగ్రహించుగాక యను ప్రయోగమే కారణము

"అభోయ ఇమధిస్తవారే అస్మిన్నిచేహితమ్" అను మంత్రమున, శివుని ఇమధికి (అమ్మలపొదికిని) శివశక్తికలదని నిరూపించుటచే ఇట శివుని శరవ్యయు అమ్మలపొదియు, భయహేతువు కారాడు; శాంతముగా నుండవలెనని ప్రార్థించఁబడుచున్నది. శివుని శరధి, అంపపొది మహాసముద్రము. మహాసముద్రస్థశక్తులన్నియును శివుని శరధిలోఁగలవు, కాన, సముద్రరూపమైన శరధి ప్రార్థింపబడెను.

శర, శరాసన, శరతులు మూఁడును "త్రిపుణీ" త్రిపుణియే ప్రకృతి. కావునఁ బురుషుడగు శివునితోఁబాటు ప్రకృతియును భక్తునివట్ట, శాంతముగా నుండవలెనని గావించిన ప్రార్థన ఇండు నూచింపఁబడెను.

పురశ్చరణము :—

దేశమును తాలిండు నృపాలుఁడు తన దేశమందలి డుష్టమును నివారించుటకై పై మంత్రమును జపించి, తిలగడమిశ్రితమైన చతువుతో హోమము చేయవలెను. పైవిధమునదేసినచో దేశము సుఖిష్టమగును.

పై మంత్రార్థముగల ఈ శ్లోకమును జరించి, శివుని ఛానించుట ముంది.

ధ్యానము :

శ్లో || ధాయేద్దేవం సుస్థితం స్థందనస్తం ।
దేవ్యాసార్థంతేజసాదీవ్యమానం ।
ఇష్టోష్టోసాలంకృతాభ్యాం కరాభ్యాం ।
కారాకారస్తాయమానం సురాచైత్యం ॥

తాత్పర్యము :

ఇంచు చుర్రుచు శూరాకారులుగా వర్ణించుచును. ఆతడు దేవే నహి మదై, స్థందనముననుండెను. విజయవృద్ధి మోము గలవాడై, దివ్యరేఖలను వెలుగుచుండెను. ఆతని హస్తములు శరశరాసములతో నిలంకరించుచును. ఆతడు దేవతాదులచే స్తుతించఁబడుచుండెను. అట్టి దేవుని ఛానించవలెను.

పీఠేషుము :

చుర్రుచు పురుషుడు. ఆతని హస్తములుండలి శరశరాససంకరభుజ ప్రకృతి స్వరూపములు. శారాయణరూప శరభుజగుటచే, శివకేశవ రేఖలు పీఠాకారముగానున్నవన్నమాట. మంత్రముందలి "గష్టిః, కనుః, శరద్వా" అనుపదముల భావము శ్లోకముందలి "గష్టిష్టోసాలంకృతాభ్యాం" అను పదముచే సూచించఁబడెను. శూరాకారుడైనను శివుడు సుస్థితుడై యుండెనని వర్ణించుటచే ఆతని శరశరాసన శరములు శివములు, అనగా శారములై యున్నవని తెలియుచున్నది. మంత్రముందలి "మృడయ" అను పదముందలి భావము శ్లోకముందలి "స్తాయమానం" అను పదముచే సూచించఁబడెను. సుఖము చేకూర్చునునియేకదా, భక్తులు శివుని స్తుతింతురు. ప్రవిధమున మంత్రభావము గమియిండుటచే ఈ శ్లోకము జపార్థమని తెలియుచున్నది.

3వ మంత్రము :

యాతే రుద్ర శివాతనూరఘోరాపావకాశినీ ।

తయా నస్తనువా శస్తమయా గిరి శంతాభిచాక శీహి॥ ఇతి

ఆర్థము :—

"రుద్రోవా విషయదగ్ధిః" అను శ్లోకిలో శివునకు, శరీరద్వయమున్నట్లును, అందొకటి "ఘోర" రెండవది "శివ" అను నామములతో ఒప్పుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. హింసించు శరీరము ఘోరనామకము. అను గ్రహించు శరీరము శివనామకమని తెలిసికొనవలసియున్నది. హేరుద్రః = ౩. శివ! తే = నీ యొక్క, యాతనూః = వీ దేహము, శివా = అనుగ్రహించునో అది అఘోరా = అఘోరనామముకలది అనగా శివయైనది. వీ శరీరము, అపావకాశినీ = పావమును బ్రకాశింపజేయదో, అనగా బాపవరిహారకమో, ఆ శరీరము ఘోరనామకమైనది. హేగిరిశస్త = కైలాసగిరియందుండి, ప్రాణులకు సుఖముచేకూర్చువాడా! శంతమయా = అతిశయముగా సుఖముచేకూర్చు, తయా = ఆ, తనువా = శరీరముతో, నః = మమ్ములను, అభిచాకశీవా = సుఖములతో, బ్రకాశించువారిగాజేయుము.

తాత్పర్యము :—

సా. భా. :— రుద్రోవా విషయదగ్ధిస్త స్త్యైతేతనువో, ఘోరాన్యా శివాన్యేతి "అను సూక్తిలో రుద్రుడు అగ్నివ్యరూపుడు. అతనికి, "ఘోరా, శివా" అను రెండు శరీరములుగలవు. అని చెప్పబడెను. కావున శివునకు రెండుదేహము లున్నట్లుతెలియుచున్నది. అందు మొదటిది ఘోర, అనగా హింసించునది. రెండవది శివ, అనగా అనుగ్రహించునది. అని తెలియుచున్నది

ఓ రుద్రాడా! మమ్ములను అనుగ్రహించు నీ శివమును శరీరము మా పట్ట, అచూరమై అనగా అహింసాత్మకమై యుండుగాక. ఆ నీశరీరము మా పట్ట, హింసారూపమైన, అనిష్టమును బ్రకాశింపజేయకుండునుగాక. ఇట్ల పాపమునగా హింసారూపముగు అనిష్టము ఓ జరమనివా! నీ శరీరము మమ్ములను స్వయముగా హింసించకుండుటయే కాదు. చతుల వలన ఏ యనిష్టము కలుగనీయక, కాపాడవలెను. మమ్ములపెరును హింసించకుండు కాపాడవలెను. మాకేదాపములు అంబునీయక, కాపాడవలెను. మాలో నేవేని పాపములు, లోపములును ఉన్నచో, తొలగింపుము. వానిని బహిర్గతములు కానియరుము అని మేము నిన్ను బ్రార్థించుచున్నాము.

శం = సుఖం తనోత్తితి-శంతమ్; అనగా సుఖమును జేరూర్చునదియని యర్థము. ఓ దేవా! నీవు కైలాసగిరియందుండియే, నిత్యము ప్రాణబలమ సుఖము చేకూర్చువాడవు. కావున నీకు గిరిశంతుడను నామముకలెను.

ఓ గిరిశంతా! అత్యంత సుఖకారిణి యగు నీ శరీరముతో, మమ్ములను బ్రకాశవంతులఁ గావింపుము. చల్లని నీ లేటస్సు, మాపైఁ బడినచో మేము సు గాంతివంతులము కాగలము అని ప్రార్థించెను.

భ. భా. భాష్యము:— పై పుంత్రిమునకు గాశ్మపత్రము బుడి. శంభువుదేవత స్వరాధనుష్టుప్తులు పంచస్పృలు శిష్టని శాంత శరీరము సాయువము, నిరాయుధమని ద్వివిధముగా వర్ణింపఁబడెను. అయ్యా! నీ శరీరము అభయహేతువు. అంతేకాదు. అహారమైనది. భయమునే కాదు, స్వచ్ఛ భయహేతువులను సైతము తొలగించు శక్తి వారికెఱలదు. కావుననే నీ చేమామును, "శివా, అహోరా" అని మేము కొనియాడుచున్నాము. పాపమునగా వ్యసనము, దుఃఖమున్నచో మాకు గల సుఖమును తొలగించుటయే కాదు. దుఃఖహేతువులైన మావ్యసనములను సైతము, వ్యర్థము కానియర కాపాడుము తండ్రీ! మావ్యసనములు ప్రదురైనచో సుఖములో మాకు ముడి

గౌరవము ఉండడుగదా! నీవు పాప వివాహము భూమిపై ఉన్నదా! చేయు పాపములను హరించి, పాప ఫలములను మా కంటినియడముతంగీ! నీ నామము స్మరించినంతనే, మాకుగల ఆగామి సంచిత ప్రార్థనకర్మలు నశించు నను నమ్మిక, ఆశ మాకుగలవు. నీవు నిరతికయానంద స్వభావుడవు. కావున నీశంతమ శరీరము మర్ములకు అతిశయ సుఖము నొసగుగాక. మఱల మమ్ములను గాంతవంతులగావింపుము. నీయసుగ్రహ దృష్టి మాపైఁ బ్రసరింపజేయుము.

గిరిశంతుడనగాఁ గైలాస గిరిపై నుండి ప్రాణులకు సుఖము కలుగఁ జేయు వాడనియేకాడు. గిరి యనగా మేఘము. అందుండి సత్యము వర్షింపఁ జేయుచుఁ బ్రాణులకుఁ బరస్పర యాపమున సుఖభాంతులను జేకూర్చుచున్నావు.

"అన్యార్థపన్నిభాతానిపర్జన్యవన్న సంవహః

యజ్ఞాద్భవతి పర్జన్యః"

అను గీతానూక్తినిఁబరిశీలించినచో, అన్నమైన బ్రహ్మ నుండి భూతములున్న విందినవి. పర్జన్యని వలన (మేఘము వలన) అహోరహాసమైన అన్నమున్న విందినది, యజ్ఞ స్వరూపుడైన విష్ణుడు నుండి పర్జన్యమొచ్చుచున్నదియుఁ తెలియుచున్నది. విష్ణువునుండి మేఘమైన పర్జన్యమే, విష్ణువుచే జన్మింపబడిన భూతములను గాపాడుచున్నాడన్నమాట. "కారణగుణాః కార్యే సంక్రామన్తి" అనగాఁ గారణ గుణములు కార్యమునందు సంక్రమించునని యర్థము. ఇటుఁ గారణుడైన విష్ణువు యొక్క గుణములు కార్యమైన పర్జన్యనియందు సంక్రమించినవి. అగుణములు రక్షణక్రియచుఁ జేసినవి. క్రియాశక్తి సంపన్నుడైన విష్ణువేజ్ఞానశక్తి సంపన్నుడైన శివుడాయెను. అవిభుడే పర్జన్యుడైవర్షించి, సన్యములఁబెంచి, అహోరహాసగ్నిప్రాణులను గాపాడుచున్నాడని తెలియచున్నది.

అంతేకాదు, గిరి యనగా వాక్కు అనియర్థము. వెదరూపమైన వాక్కు నందు శివుడు అర్థరూపముననుండి ప్రాణులకు సుఖమును జేకూర్చుచున్నాడు.

వేదరూపమైనవాక్కు అనగా "తత్త్వమసి" వాక్యముచేఁ దెలియు బ్రహ్మ వదార్థము. అదిమూల ప్రకృతికి అధారము. దానినుండి (1) భూమి, (2) నీరు (3) అగ్ని, (4) వాయువు, (5) ఆకాశము, (6) మనస్సు, (7) బుద్ధి, (8) అహంకారము, అనెడి అష్టప్రకృతులువెలినవి. వానినుండి జగత్తు వీర్పడినది. ఈ విషయమే

"భూమిరాపోఽనలో వాయుఃఖండునో బుద్ధిరేవచ।

అహంకార ఇతీయంమే భిన్నాప్రకృతిరష్టనా।

అవరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతింవిద్ధిమేపరాం।

జీవభూతాం మహాబాహోయయేదంధార్యతేజగత్॥"

అను గీతాసూక్తివలనఁదెలియుచున్నది. ఈ మూలప్రకృతి సహిత పురుషుడే రుద్రుఁడు. అతడే లోకకల్యాణహేతువు. ఈ విషయమునే కాళిదాస మహాకవియుఁడనరము వంశకావ్యమున-

"వాగర్థావివసంప్రకృతౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే ।

జగతఃపితరౌవందే పార్వతి పరమేశ్వరా ॥

అను పద్యమున "వాగర్థ" పదముచే వ్యర్తపఱచినాడు. ఇంపలి వాక్పదముచే శివుఁడును, అర్థపదముచేఁ పార్వతియును సూచింపఁబడిరి. వారిద్దఱియొక్క అవినాభావసంబంధరూపముగు అర్థనారీశ్వరత్వమే సంప్రకృతపదముచే సూచింపఁబడినది. వారేజగత్పితరులై లోకసుఖము చేకూర్చుచున్నారన్నమాట

ఇంతేకాదు. ఈ మహాపురుషుడే ప్రణవమైన "ఓంకారమున" నుండి, ఘోరురూపమున, నిరంశయ బ్రహ్మానందరూపసుఖముచేకూర్చుచున్నాడు. ఓంకారము, విశ్వలైలపప్రాజ్ఞలనన్ని హూచము. త్రిమూర్త్యాత్మకము. ఈ విష

యము ఇంతకుముందు వివరించబడెను. "హరి, రాను" అనురెండుపదములును ఓంకారములే. ఓంకారచరిత్రము శివలింగపురాణములందు, వాల్మీకి రామాయణమున, వివరించబడెను. ఓంకారధ్యానముచే గల్గునదేఅనందము. శివరామవిష్ణురూపములను గన్నులారజూచుచు, వారిచరిత్రలనేపఠించుచు, అలకించుచు, తదేకధ్యానముననుండిరేని, అట్టిభక్తులకుఁదప్పక, మోక్షానందము లభించును. మార్కండేయుఁడు, హనుమంతుఁడు, వశిష్టాదుఁడు, మున్నగు వారెల్లరును ఓంకారోపాసకులే. ఇట్టితత్త్వధ్యానమునకే, జ్ఞానమార్గము, తపో మార్గము, మోగమార్గము, కర్మమార్గము, భక్తి మార్గము మున్నగు మార్గములు తోడ్పడుచున్నవి. ఆయా మార్గముల నాశ్రయించుభక్తులకు, ఓగిరిశంత! నీ శాంతతనువుతోఁ గ్రొత్తశోభచేకూర్చుము; అని గావించినప్రార్థన ఇందునూచింపబడెను.

పురశ్చరణము :-

పై మంత్రముతో గోశాంతిచేయవలెను. గోవులసాలసుభ్యభాగమున ఒకమూరెడుపరిమాణముగల, అగ్నికుండమునునిర్మించవలెను. అందు అగ్నిని బ్రతిష్ఠించి, దానిలో అపామార్థసమిధెలను (ఉత్తరేణీసమిధెలను) దధిచుడు ఘృతములలోముంచి, వదివేలసంఖ్యతో హోమముచేయవలెను. ఈ మంత్రముతోడనే మరొక గోశాంతిని జేయవచ్చును. ఎట్లన?

బ్రాహ్మణులచే అభిమంత్రితమైన ఘటజలమును, సుగంధద్రవ్యములతోనింపవలెను. పిమ్మట బైమంత్రమును, నూరువేలుజపించి, అ నీడిని అపులపై జల్లవలెను. పిమ్మట బైమంత్రార్థముగల శ్లోకముతో మహాదేవుని పూజించవలెను.

ధ్యానము:-

శ్లో॥ స్మైగాననం చంద్రకళావతంసం

గంగాధరం కైలసుతానహయం॥

త్రిలోచనం భస్మభుజంగ భూషణం

ధ్యాయేత్సకానాం పతిమీశతారదమ్॥

తాత్పర్యము :-

ఇండు మహాదేవుడు గోళాంతి కనుమ్రముగాఁ బశుపతిగా వర్ణింపబడెను. గంగాధరుడైన శివుని శిరంబునఁ జంద్రకళ చూపామణిగానుంచెను. అతనిమోము చిఱునవ్వుతో నిండియుండెను. అతనికిఁ బర్వత పుత్రుడైన పార్వతితోడుగా నుండెను. అతడు ముక్కుజియై భుజగభూషణుడై విరాజిల్లెను, అతడే పశువులకు ఆనగా జీవులెల్ల హృదయ! అని ధ్యానింపవలెను.

విశేషము :

ఈ మంత్రమునఁ జేర్కొనఁబడిన "హార" "శివ" అను రెండు శరీరములును భార్యతిగా, గంగగారూపించి, ఆ పరమశివునే అంకితముకొని యున్నవి. గంగా పార్వతీ సహితుడైన శివుడు గిండుఁ జర్మగా వర్ణింపఁబడెను. ఆపద్మకృష్ణ పరిహారము నక్తైః బూజింపఁబడు దుర్గయే, ఇందలి చైతన్యమును తెలిసికొనవలెను. ఇది వర్ణింపఁబడిన గంగయే, అపాపకాశినియని తెలిసికొనవలసియున్నది. ఇది భర్తయే పశువులుకాని శివుడు పశుపతిగా వర్ణింపఁబడెను. ఇది గోళాంతియనగా భూశాంతియనియు, తెలిసికొనవలసియున్నది.

4వ మంత్రము :

యామిషుంగిరి శస్త్రహస్తే భిభర్ష్యస్తవే!

శివాంగిరిత్య! తాంతురు మాహిగ్ంసీః పురుషంబగత్ ॥

అర్థము

హే గిరిశస్త్ర=ఓ రుద్రుడా! యాం=ఏ, ఇషుం=బాణమును, అస్తవే=శత్రువులపైఁ జిమ్ముటకు, హస్తే=చేతియందు, బిభర్షి=చాల్చుచున్నావో, హింగిరిత్య=ఓ కైలాసగిరిని రక్షించువాడా!, తాం=అచేతదాల్చిన బాణమును, శివాం=మాచట శాంతమైనదిగా, కురు=చేయుమా; పురుషం=మాదగుమనుష్యవాతిని, జగత్=మనుష్యవ్యతిరిక్తమైన స్థావరజంగమ ప్రపంచమును, మాహింసీః=హింసించుకము.

తాత్పర్యము :—

సా. భా. :— ఓగిరిశంత! రుద్ర! వైరులపైఁ జిమ్ముటకు, నీవుచేత బాణమును చాల్చితివి. కైలాసగిరిని, బాలించు ఓ రుద్రుడా! శత్రువులను శిక్షించుటకు జేతఁ దాల్చిన నీమాబాణమును, మాపైఁ జిమ్ముక, దానిని శాంతముగలదిగా నుంచుము. పురుషులమగు మమ్ములను, మనుష్యవ్యతిరిక్తమై, స్థావరజంగమములతోనిండిన యే జగత్తును హింసించుము తండ్రీ అని ప్రార్థించెను.

భ. భా. భాష్యము:— పై మంత్రము నకు గౌతముఁడు ఋషి గోమాదుఁడని చెప్పించుచును. రుద్రుఁడచేవత్. అనుష్టుప్ చందస్సు.

త్రిపురాసురసంహారముచేయున, శివుడు దాల్చిన మోరతనుపు
 "యామిషుంగిరిశంత" "శివేనవక్షసాత్వా" అను రెండుమంత్రములచేస్తుతింపఁ
 బడి, పగిలన్నమూర్తిగా మార్చబడెను. ఇట "త్రిపుర" పదమునకుఁ ద్రిపురుఁ
 డను రక్కసుఁడేకాక, వేరొక యర్థమునుగలదు. అదేమన! "పురమేకాదశద్వారమ్"
 "నవద్వారేపురేదేహి" అను మంత్రములననుసరించి, పురశబ్దమునకు
 దేహమునియునర్థముకలదు. అసక్షమునఁ ద్రిపురములులనగా మూడుదేహము
 లని యర్థము. అవియే "అండాంధ, పిండాంధ, బ్రహ్మాంధము"లనెడి జగత్పతి
 దేహములు స్థూలసూక్ష్మకారణదేహములును బైత్తిపుటిత్ (బాటు ఒక త్రిపు
 టియే అవి బ్రహ్మసృష్టిలోఁ బ్రకృతిదేహములు. అవి మాయాప్రభావముచే,
 విజృంభించి, పురుషుడైన పరమాత్మచే ఉపసంహరింపఁబడినవి. అండాండా
 దుల సంహారమునకు బాణమేలయనరాదు. అండు అ సురసంపదకుఁ జెందిన
 రక్కసులెందఱొకలరు. వారందఱిని, లయముగావింపవలసిన బాధ్యత
 మహాదేవునిది. అందుచే అతడు సోమరూపమైన శరమును జేతఁదాల్చి,
 వారందఱిని హతమార్చెను. అట్టి శరమును భక్తులముగు మాపై విడువక,
 దానిని శాంతింపఁజేయుము. అని శివుడు ప్రార్థింపఁబడెను.

"అస్తవే" అనుపదము నకు వైరులవిషయమున అనియర్థము. దేవతల
 ప్రార్థనచే హస్తవ్యులైన రక్కసులపైఁ బిమ్ముటకు మహాదేవుఁడచేతిలో శరము
 దాల్చెను. దేవరాక్షస సంఘర్షణము సృష్ట్యాదినుండియుగలదు అదేవరాక్ష
 సుల సంపదలుగీతలో 16 వ అధ్యాయమున జక్కగా వివరింపఁబడినది. దానిని
 విశేషించినచోఁ బ్రతిజీవియందును దైవాసురసంపదలుగలవు. వానిసంఘర్ష
 ణము నిత్యము జరుగుచునేయున్నది. అట్టి సంపదలలో రాక్షసంపదసంపద
 లు, దైవసంపదనువృద్ధిచేయుటకును జిత్రశుద్ధియవసరము. అట్టి జిత్రశుద్ధికిఁ
 ప్రాణాయామప్రక్రియ వరమసాధనము. ప్రాణాయామప్రక్రియలో "ఇథా
 పింగళానుమహ్నా" నాడులకుఁజెందినప్రక్రియవరమోత్కృష్టము. వానిలో
 నొకటి సోమదేవతారమైన నాడి. అదియే శివునిచేతిలోని సోమరూపశరముచే

సూచింపబడినది. అట్టి శరమును మావట్ట రిక్తి నొసంగునదిగా నియోగింపుచుని శివుడు ప్రార్థింపబడెను.

నీ భృత్యులందఱును సాధువులే. కావున వారిని గాపాడుము తండ్రీ ! నీ సృష్టిలో బురుషులతోఁబాటు జంగమప్రపంచమునఁ జేరుకోవహిష్కాదులునుగలవు. అవియే మంత్రముందలి "జగత్పదముచే" సూచింపబడినవి. అట్టి జగత్తును సైతమురుద్రా! హింసింపకుము. దానిని సాచుజనుల కనుకూలముగా నుంచుము. జగంబున జంగమములతోఁబాటు స్థావరమైన వృక్షలతాదులునుగలవు. అవన్నియు ఓషధులకోటిలోఁజేరును. "ఓషధీభ్యోఽన్నమ్" అను శ్రుతిలోఁ జెప్పినట్లు అవి జంగమ ప్రపంచమునకుఁగావలసిన యన్నము నొసంగును. వాటికన్నిటికిని బ్రతువు సోముడు. ఆతఁడే వృక్షలతాదులను బెంచువాడు. అట్టి సోముడు నీచేత "ఇషు" రూపముననుండెను. కావున ఆ సోమరూప శరముతోఁ బురుషులను జగత్తును గాపాడుము తండ్రీ! అని రుద్రుడు ప్రార్థింపబడెను.

ఇట "గిరిత్ర" శబ్దమునకు అర్థము కైలాసగిరియందు నివసించుటచే దానిని మన్నించి కాపాడువాడని చెప్పదురు. అంతేకాదు, ప్రకృతి కనుకూలముగా వర్షింపజేయుటకై రుద్రుడు గిరియైన మేఘముననుండి లోకమును గాపాడుచున్నాడు. కాన అతనికి "గిరిత్ర" అను పేరు సార్థకమాయెను. గిరిసదృశ రథమును గాపాడువాడనియు గిరిత్ర పదమునకు అర్థము కలదు. గిరి యనగా రథము. దాని యవయవములే దేవతలు. వారిని గాపాడువాడు కావున రుద్రుడు గిరిత్రుఁడాయెను. త్రిపురాసుర సంహారమున శివునకు భూమి రథమాయెను. భూమి ప్రకృతి స్వరూప. ప్రకృతియందలివారే దేవతలు కాన, వారు రథావయవములైరి. అందుచేఁ బ్రకృతి ప్రకృత్యంగముల రక్షణము శివునకవశ్య కర్తవ్యము.

అంతేకాదు. "గిర్" అనగా వాక్కు వాక్కులను రక్షించువాడుకాన గిరిత్రుడామెను. "వరా, వశ్యంఘ్రి, మధ్యమా, వైఖరీ" అనివాక్కులు నలు విధములు. వాక్కు వికారములే విద్యలు. విద్యలనొసగువాడు, విద్యలకు నిధి, దక్షిణామూర్తి స్యరూపుడైన మహాదేవుడు. అతడు భక్తులకు యథాభి ప్రేక్షకముగా విద్యలనొసగును. సోమకానురుడు, వేదాదివిద్యలనెల్ల అపహరిం పగా, మునులెల్లరు మూగలై శిష్యులుగా నిల్చియుండ, యువకుడు, వటువిటుపి సమీపవాసియు, విద్యానిధియునగు, దక్షిణామూర్తి, వారికి వాక్కులను విద్యల నొసఁగెనని

"వృద్ధాశ్విషా గురుర్యువా"

"వటువిటుపిసమీపే భూమిభాగేనిష్ఠణం

సకలమునిజనానాం జ్ఞానదాతారమారాత్."

త్రిభువనగురుమీశం దక్షిణామూర్తిదేవం ।

జననమరణదుఃఖచ్ఛేద దక్షంనమామి"

అను సూక్తులవలనఁ దెలియుచున్నది. అట్టి మహామహిమసంపన్నుడైన శివుడు తన శరంబున స్థావరజంగమాత్మక ప్రపంచమును హింసించక, రక్షించి వలసినదిగా మహాశివుడు ప్రార్థింపఁబడెను.

5వ మంత్రము :

"శివేనవచసాత్వా గిరికాచ్ఛావదామసి ।

యథానస్సర్వమి జ్ఞగదయత్కైంసుమనా అసత్॥

అర్థము :—

హేగిరి = కైలాసవాసివైనశివా! త్వా = నిన్ను ఆచ్ఛా = పొందుచు, శివేన = మంగళికరమైన, న్రుచిరూపమైన, వచసా = వాక్కుతో, వదామసి = ప్రార్థించుచున్నాము. యథా = ఏ ప్రకారమున, నః = మాదగు, సర్వం

ఇత్ = సమస్తమైన, జగత్ = జగంబును, మనుష్యవత్సాదికమైన జంగమ జాతమంతయును, అయత్మ = రోగరహితమును, సుమనాః = చక్కని మనస్సుతోఁగూడి నదియును, అసత్ = అగుగాక.

తాత్పర్యము :-

సా. భా:— మహాశివ! నీవుకైలాసమున నివసించుచున్నావు. నిన్ను జేరుటకు మంగళకరమైనస్తుతులొనర్చుచు, బ్రార్థించుచున్నాను. మాదగు ఈ సర్వజగత్తు, మనుష్యవత్సాది జంగమములతో నిండియున్నది. ఈ జంగమ ప్రపంచమునీరోగమై సామనస్యసంపన్నమగునట్లుఁ గావింపుము తండ్రి!

భ. భా. భాష్యము:— పై మంత్రమునకు గౌతముఁడు ఋషి. రుద్రుఁడు దేవత. అనుష్టుప్ ఛందస్సు.

ఇందలి గిరిశశబ్దమునకుఁ గైలాసగిరియందు శయనించువాఁడను సర్వము సుప్రసిద్ధమైయున్నది. అంతేకాదు గిరికి = మేఘమునకు ఈశుఁడనియుఅర్థము గలదు. పృషోదరాదిగణమునఁ జేరుటచే "గిరిశ" అనునది "గిరిశ" అను పదముగామారినది. "పర్వనోవర్షితి" అనుశ్లోకముచే నీటిని వర్షించువాఁడు పర్వన్యఁడని తెలియుచున్నది.

"ధూమజ్యోతిస్సలిలమరుతాం నన్నిపాతఃకృమేఘః" అను కాళిదాసకృత మేఘసందేశశాస్త్రముచే "ధూమము, అగ్ని, నీరు, గాలి" అను నాల్గింటికలయికచే బర్హన్యము ఏర్పడుననితెలియుచున్నది. పై నాల్గింటిలో అగ్నిజలవాయువులు మూడును శివునియష్టమూర్తులలో జేరినవి. కాన గిరికి = పర్వన్యనకు ఈశుఁడని చెప్పుట సమంజసముగానున్నది. జగత్సంహారకర్తయగు శివుని మూర్తులగుటచే సర్వకాలము ప్రకృతిలో విజృంభించు, అగ్నిని, నీటిని, గాలిని, అరికట్టుట విజ్ఞానవేత్తలకును ఆశక్యమే, అగ్ని జీవులహృదయమందు "జ్వలనముగా" వస్తుద్రవమున "బడబడగా", అటువులందు "దావము"గా, మేఘములందు "విద్యుత్తు"గా గానవచ్చుచున్నది. అది అణుస్వరూపము. దానినరికట్టుట,

రుద్రునికిఁ దక్కయేరికినిశక్యము కాదు. కావుననే రుద్రుఁడునుంచి, అగ్నిప్రమాదమునరికట్టుకొనట ముఖ్యము. శివుఁడు అణుస్వరూపుఁడు. అగ్నిఅణుస్వరూపము. అణువును అణువుతప్ప, వేరొకటి చల్లార్చలేదు.

"అఞ్ఠోరణీయాన్ మహతోమహీయాన్

అత్మాన్యజంతోర్నిహితోగు హయాంః

తమక్రతుః పశ్యతిపితశోకోధాతుః

ప్రసాదాన్మహిమాన మాత్మనః"

అను శ్రుతి పై విషయమునే వ్యక్తముసేయుచున్నది. అగ్నినిఁజల్లార్చుటకు జల వివసరము. అట్టి జలముకూడ శివునిమూర్తియే. జలముగంగాదూపమున, శివజటాజాటమునఁగలదు. అందుచే శివుఁడు గంగాధరుఁడాయెను. అగ్నియు జలమునుండియే ఉద్భవించునను, సంగతి "అప్పుజ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్" అను శ్రుతివలనఁదెలియుచున్నది. పై విషయమునే కాశిదాసమహాకవియు "నప్రభాతరళం జ్యోతిరుదేతివనుధాతలాత్" అను శాకుంతల సూక్తిలో నిరూపించినాడు. ఎట్లన? ప్రభాతరళమైనజ్యోతి (విద్యుచ్ఛక్తి) పనుధాతలమునుండి (ఘామినుండి) పుట్టుదు. నీటినుండిపుట్టును; అనినూచించినాడు.

శివమూర్తియైన జలముకూడ శివమూర్తియైన అగ్నినుండియేపుట్టును; అను విషయము, "అకాశాద్వాయుః, వాయోరగ్నిః, అగ్నేరావః, అనుశ్రుతివలనను, జ్యోతిష్యావః ప్రతిష్ఠితాః" అనుశ్రుతివలనను దెలియుచున్నది. కావున జలప్రమాదము అగ్నివలనను, అగ్నిప్రమాదము జలమువలనను ఉపశమించునే కాని, వేరొకదానిచే ఉపశమింపవు. కావున జలాగ్నిప్రమాదములురెండును, శివునిచే దప్ప, వేరొక్కనిచే నివారింపఁబడవు.

వర్షస్యనిర్మాణసాధనములలో నొకటగువాయువుకూడ శివునియష్టమూర్తులలోనొకడైయున్నాడు. వాయువుజలాగ్నులకుఁదోడై, ప్రకోపింపఁజేయుటయేగాక తానుమజలాగ్నులచేతనే ప్రకోపించును. జలాగ్నులతో

వాయువు కలదనువిషయము "అకాశాద్వాయుః" అను శ్లోతివలనఁ దెలియుచున్నది. ఈనాటి విజ్ఞానశాస్త్రపరిశోధకులుకూడ, అగ్నిలోఁగలవాయువే, ధూమరూపమున వెలువడుచున్నదని చెప్పుచున్నారు. వాయువికారమే ధూమము. ధూమాగ్ని జలవాయుసంయోగమే పర్జన్యము. పర్జన్యప్రభువే రుద్రుఁడు. ఆ రుద్రుఁడే ఈ మంత్రముందలి "గిరిశ" శబ్దముచే నిరూపింపఁబడెను.

గిరిశపదము నకు వాక్కులకుఁ బ్రభువనియు అర్థముకలదు. రుద్రుఁడు వాక్పతి. అంతేకాదు. వేదములకునుబడియే. కావుననే శివుఁడు, వేదములన్నియును అపహరింపఁబడిననమయమున దక్షిణామూర్తియై విద్యల్లెనొసఁగెనని ఇంతకుమున్నేవ్రాసియుంటిని.

గిరియనగా వేదములకు మూలమైన ప్రణవము. దానికిని మహాదేవుఁడే ప్రభువు. శివునకుఁగేశవునకును ఉపాసనలో, సృష్టిరక్షణకార్యములలో భేదము కలదుకాని వాస్తవికముగాభేదములేదు. ఈ విషయమునే శివాయ విష్ణురూపాయ, శివరూపాయ విష్ణువే. "అను సంధ్యావందనసూక్తి నిరూపించుచున్నది. దీనినాధారముగాఁగొనియే, కవిబ్రహ్మత్వకృత, హరిహరద్వైతమతమును స్థాపించి, మతకలహములనడంచినాడు. ఆ విషయమునే ఆంధ్రవిరాట పర్వారంభమున.

"శ్రీయనగౌరినాఁబరగు చెల్వకుజితమువల్లవింపభి

ద్రాయితమూర్తియై హరిహరంబగురూపముదాల్చి విష్ణురూ

పాయనమశ్శివాయయనిపల్కెడి భక్తజనంబు వైదిక

ధ్యాయితకీర్తనమెచ్చుపరతత్త్వముఁ గొల్పెదనిష్ఠసిద్ధికై."

అను పద్యమునందు ఇమిడ్చిచూపినాడు.

ఇంతయేల "హరిహర" పదముల యర్థమును గమనించితిరేని, ఏమియును భేదముకానరాదు. కావున శివనహస్యనామములెల్ల విష్ణుపరముగాను, విష్ణునహస్యనామములెల్ల శివపరముగాను జెప్పవచ్చుననుఁజూపాడముచున్నది

పరికింపగా "ఓంకారమునకు," "హరివదమునకు," శ్రీకారమునకును భేదములేదు. అందుచేతనే వేదమంత్రోద్భావరణారంభమున "శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః" అని పల్కెదరు. ప్రేమాఢిండిని బ్రణవమనియే పెద్దలుచెప్పుదురు. ప్రణవమునకుఁ బ్రభువగుటచేఁ బ్రభుశక్తులన్నియును బ్రణవమునఁ గలవన్న మాట. ఇదియే ఇందలి విశేషము.

అప్పరమశివుని, శివవచస్సులతో శిష్టులును, భర్తులును స్తోత్రము చేయుదురు. మహాదేవుని గుణసంకీర్తనపరములైన వాక్కులన్నియునుఁ గల్యాణకరములే. అవన్నియును స్తోత్రరూపములే. వాక్కులు రెండురకములు. (1) శివములు (2) అశివములు, అని. అశివములునరకహేతువులు. శివములు శుభంకరములును, ముక్తిదాయకములును. అట్టి శివవచస్సులే (1) పరా (2) పశ్యంతీ, (3) మధ్యమా, (4) వైఖరీ అని నలువిధములుగానున్నవి. వీనిలో "పరా, పశస్తి," అనువాక్కులురెండును ముక్తిదాయకములు. శివంకరములైన వాక్కులతో స్తోత్రముచేయుట, మానసిక, శారీరిక వాఙ్మయ తపస్సులు మూడింటిలో వాఙ్మయతపస్సునకుఁ జెందును. ఆ విషయమే

"అనుద్వేగకరంవాక్యం సత్యంపియహితంచయత్ |

స్వాధ్యాయాభ్యసనంచైవ వాఙ్మయంతపశాచ్యతే ||

అను గీతానూక్తిలో వివరింపఁ బడెను. ఎట్లన? వాక్కులు ఉద్వేగము కల్గింపరాదు. సత్యములై, పియములైయుండవలెను. అవి స్వాధ్యాయాభ్యసనమునకు పయోగపడవలెను. ఇట్టి వాక్కులన్నియు శివవచస్సులేయగును.

"ఐశ్వర్యమీశ్వరాదిచ్ఛేత్" అనునూక్తిలో ఈశ్వరునినుండి, ఐశ్వర్యమును గోరవలెననికలదు. ఈశ్వరుఁడుపసుగ్రైశ్వర్యగుణసంయుక్తుఁడు అందుచే ఐశ్వర్యకాంక్షి, ఈశ్వరుని శివవచస్సులతో స్తోత్రముచేయవలెను.

"అరోగ్యం భాస్కరాదిచ్ఛేత్" అనునూక్తిలో భాస్కరునినుండి ఆరోగ్యమును గోరవలెననికలదు. అట్టి నూర్మూడు శివుని అష్టమూర్తులలో నొకడు. అను విషయము "మార్కాండ్యమహాస్మయోగీచేత్యష్టమూర్తయః" అను

నూక్తిచేరెలియును. కావున సూర్యశివులశక్తులు సమానములు. అందుచే శివుడు సకల జగత్తులకు ఆరోగ్యప్రదాడు కావలెనని తలంచి, శివుని, శివ వచస్సులతో స్తోత్రముచేయుట మంచిది. ఆశివవచస్సులతో స్తోత్రముచేసినచో శివుడా గ్రహించును. ఈ విషయము మాత్వారుద్ర! చుక్కుదా మనయోభిర్భా దుష్టతీ వృషభమానఃకాతి" అను మంత్రమున రుద్రుడా! మమ్ములను, నీకోగధపాత్కులఁ గావింపకుము. దుష్టవాక్కులతోఁ గావించు నమస్కృతులకు అగ్రహింపకుము; అని చక్కగా నిరూపింపఁబడెను. అందుచే శివవచస్సులతో నిన్నుస్తోత్రముచేయుదును; అనిభక్తుఁడు ప్రార్థించును

జగత్తు స్థావరజంగమాత్మకము. భార్యా పుత్రాదులు, పశుపక్ష్యాదు లును జంగమకోటికిఁ జెందుదురు. వృక్షవర్షతాదులు స్థావరకోటికిఁజెందును వాటికన్నిటికిని రోగములుకలవు. ఓ రుద్రా! వాటినిన్నిటిని దొలగించి, వృక్ష సంపదను, బిశుసంపదను, బిర్వతస్థ వస్తుసంపదను, వృద్ధిచేయుము. మాన వులను ఆరోగ్యవంతులఁ గానింపుము. నీవు మాపట్ల శోభనమనస్కుడవగుట యేకాక, మాయందఱికిని శూచనస్యమును, మనోనైర్మల్యమును జేకూర్చుము తండ్రి!. మనస్సునకుఁ గలమలినత్రయమును దొలగించి, భక్తులమగు మాకుఁ జిత్తశుద్ధినిఁ జేకూర్చుము, అని మహారుద్రుఁడు ప్రార్థింపఁబడెను.

పునశ్చరణము :-

పై రెండుమంత్రములను 21 దినములు జపించి, పునశ్చరణచేసి నచో, అకాలమరణముతొలగును. రాజులు తమ రాష్ట్రవాసులన్ని అకాలమరణమునుండి రక్షించుటకు, సిద్ధుడైన బ్రాహ్మణునిచే జపముచేయింపవలెను రాజులులేని యిారోజులలోఁ బ్రజాప్రభుత్వమే దేవాదాయశాఖాధిపతులను, శాసించి, వారిచే జపాదులుచేయించుటయుత్తమము. జపానంతరమునఁ దిల ప్రిహి గోధూమయవలతోడను, దధిమధుస్ఫుతములతోడను, లక్షహోమ మును జేయించుట చాలమంచిది. తొమ్మిది దినము లదీక్షచే, ఉపద్రవనాశము

అష్టదినదీక్షచే అకాలమరణాదుల నిర్మూలనమును జరుగును.

ధ్యానము :-

“సాంగ్రామికేణవపుషా వ్యవిరాజమానం |
దృష్ట్యత్సురత్రయ తృణాశనిమందహాసం |
దైత్యాది భక్ష మచలేశ్వరచాపపాణిం
ధ్యాయేత్ పురారి మమరౌఘ రథాధిరూఢమ్”

తాత్పర్యము :-

మహారుద్రుడు యుద్ధసన్నద్ధుడగుటచే అండులకుదగిన శరీరముతో శోభిల్లుచుండెను. గర్విండు సురత్రయమును దృణాశనులైన పశువులుగా భావించి, మందహాసమొనరించుచుండెను. దైత్యులను సంహరింపఁదలచి, పర్వతరాజైనమేరువునేచాపముగాఁ జేతఁదాల్చియుండెను. త్రిపురాసురునకు శత్రువై వారిని సంహరించెను. దేవసంఘమునే రథముగాభావించి, యధిష్ఠించెను. అని శివుని ధ్యానించెను. ఇందలి “దైత్య, అమర” అను పదములచే దుష్టులు, ఇష్టులును సూచింపఁబడిరి. దుష్టశిక్షణకు అయువములు అవసరము కావుననే రుద్రుడు, చేతఁజావమునుదాల్చి, రథారూఢుడై సాంగ్రామికవేషము దాల్చెను. పై మంత్రముందలి “ఇఘం, అయక్ష్మగ్ం” అనుపదములకు, జెందినభావము “చాప, అమరౌఘ” అనెడి శ్లోకస్త పదము లచే సూచింపఁబడెను. సురలైనను దృష్టలైనచో హాస్యాస్పదులగుదురు. అదిసక్కర్షకాదు. కావుననే రుద్రుడు వారిని జూచి, మందహాసము చేసెననియు, హేయము గాఁదలంచెనను విషయము “దృష్ట్యత్సురత్రయతృణాశనిమందహాసమ్” అనెడి శివగత విశేషణము చే వ్యక్తమగుచున్నది.

6వ మంత్రము :

“అధ్యవోచదధివక్తా. వ్యధమోదైవ్యోభిషక్ ,

హిగ్ శ్చసర్వాన్ జంభయన్ సర్వాశ్చయాతుధాన్యః”

అర్థము :—

హే రుద్ర! = ఓ రుద్రడా! అందఱిలోన నీవే అధికుడవని చెప్పబడుచున్నావు. కాన నిన్ను, అధివక్త = అధివక్తవని, అభ్యవోచత్ = లోకము చెప్పెను, దేవానాం మధ్యే = దేవతలమధ్యను, ప్రథమః = నీవేముఖ్యుడవు, దైవ్యః = స్వయముగా దేవతలను బాలింప సమర్థుడవు, విషక్ = ధ్యానమాత్రముచే సర్వరోగములను ఉపశమింపజేయు వైద్యుడవు, సర్వాన్ = సమస్తమైన, అహిం గౌ శ్చ = సర్వవ్యాఘ్రాదులను, సర్వాః = సకలమైన, యాతుభాన్యశ్చ = రాక్షసజాతులను, జంభయన్ = నశింపజేయువాడవును అగుచున్నావు

తాత్పర్యము :-

సా.భాష్యము :— మహాదేవా! మాయందఱిలో "నీతఁడే అధికుడని", నిన్నుద్దేశించి చెప్పుటచే నీవే అధివక్తవైతివి. దేవతలలో నీవే ప్రథముడవు; ముఖ్యుడవుకదా! నీవు దైవ్యుడవు. అనగా దేవతలనెల్ల స్వయముగా బాలింప సమర్థుడవు. నిన్ను దలంచినంతనే సర్వరోగములునుపశమించును. కాన నీవు చికిత్సకుడవు. సర్వ సర్పములను, వ్యాఘ్రాదులను, సర్వరాక్షసులను నశింపజేయువాడవుకదా! కావున మమ్ములను గాపాడుము తండ్రీ!

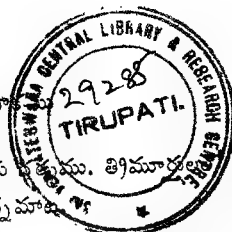
భభా భాష్యము :— మైమంత్రమునకుఁ గణ్వుడు ఋషి. శంభువు దేవత. అనుష్టుప్ ఛందస్సు. "నమస్తే రుద్రమన్యవ" అను మంత్రము మొదలు "శివేనవచసాస్వా" అను వరకుఁగల మంత్రము లైదును బ్రత్యక్షకృతములు. ఈ మంత్రము మొదలు "నమోఅస్తు నీలగ్రీవాయ" అనువరకు గల మంత్రములు నాలుగు, ఐరోక్షకృతములు.

"బ్రాహ్మణాయాద్విబ్రాహ్మణాత్" అను మంత్రమున బ్రాహ్మణునుద్దేశించి నీవధికుడవని చెప్పినట్లు కలదు. దానిని బరిశీలించినచో శివుఁడే దేవతలలో నెల్ల అధికుడని తెలియుచున్నది. ఈశ్వరుడై శ్వర్యసంపన్నుడు. "అజీమ, మహిమ, గరిమ, లభిమ, ప్రాప్తిప్రాకామ్యము, ఈశత్వము, వశిత్వము" అనునవి అష్టైశ్వర్యములు. శివుడై శ్వర్యములను భక్తులకొసఁగఁగల సమర్థుడు. అందుచే భక్తులపట్ల శివుడు అధివచన స్వభావుడు. అధివచన పమ రుఁడును. అతడు పశువులను అనగా జీవులను అధికారిగానుండి, శాసించి, పలుక సమర్థుడు కాన అధివక్త అయెను. ఈశ్వరుడాయెను. శివేతరులు అందఱును అవీశ్వరులే, వారు అధికులమని వర్ణితిరేని హస్త్యాస్పదలగుదురు.

పరమశివుడే సృష్టికిఁబ్రథముఁడు. ఈ విషయమే "అహమాద్వితీవా నామ్" అను గీతాసూక్తిలో "అహంపదార్థమైన పరబ్రహ్మయే దేవులకెల్ల ఆది యైనవాఁడని చెప్పబడెను." "అదిదేవోమహాదేవః" అని విష్ణునహస్సినామమున సైతము విష్ణుపరము గాఁ బేర్కొనఁబడెను. అపరబ్రహ్మయే ఇంద్రఁబేర్కొనఁ బడిన రుద్రుఁడు. దేవభవుఁడు అనగా స్వయంప్రకాశమానుడై స్వయముగా వెలసినవాఁడు కానరైవ్యుఁడాయెను. లేకదేవుడైన పరమాత్మనుండి వెలసిన వాఁడు కాన రైవ్యుఁడు అయినని చెప్పవచ్చును. రుద్రుఁడే సృష్టిస్థితిలయ కార్య నిర్వహణకై, బ్రహ్మాండమున బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరూపమున బ్రభవించెను. కానరైవ్యుఁడాయెను. కూర్మోగానీవసర్వశః" అను సూక్తిలో జీవితావసరము లకై కూర్మము అంగములనెల్ల బైఁబెట్టి, కార్యవ్రతము నముడుచుకొనును. అట్లే పురుషుఁడు సృష్ట్యవసరమునఁ దనలోని ప్రకృతిని బైఁపెట్టి, సృష్ట్యవ్రతము న దానిని దనలోనికిఁ గైకొనుచున్నాడు. అని చెప్పబడెను. దానిని గమనించి పెద్దలు "ఆరోపదృష్టికో పురుషుఁడే" ప్రకృతియని చెప్పుచున్నారు. అతఁడే రైవ్యుఁడు.

దేవనమునందు అనగాఁ గ్రీడాదులలో నుభయూపనగలడు. కాన రైవ్యుఁ డాయెను; అని చెప్పవచ్చును. పురుషుడైన పరమాత్మ దృష్టిలో సృష్టియొక కీడ. ప్రకృతినంయోగమొకకీడ. అట్టి కీడలోఁ గల్గునానందము సత్త్వ గుణసుఖము. అదియేతైత్తిరీయమునఁ జెప్పిన మానుషానందము "యోదేవ దేవానామానందః" అను మంత్రమున, దేవులలో అనగా దేవనములలోఁ గల అనందము దేవుఁడని కలడు. అదియే ఇందురైవ్యశబ్దముచేఁ జెప్పబడెను. "దేవనందేవః" అని భాష్యమునఁ జెప్పబడెను. జగత్సృష్టిరూపమైన మాను షానందము ఆశాశ్వతము. దీనినేపోతనామాత్యుఁడు తన భాగవతమునఁ గృష్ణా వతారపుట్టుమున "పుట్టువులేని నీకభవ! పుట్టుటకీడయకాకపుట్టుటే" అను వద్యమున శ్రీ కృష్ణరూపజననము కీడయని వివరించిచెప్పెను.

అంతేకాదు. రుద్రుఁడు రైవ్యుఁడు, అనగా విజిగీషలో జయరూపుఁడు. శత్రువులను జయింపఁ గోరితయుదేవనమే. అందు జయముపొందువాఁడు

దైవ్యుడు. విజిగీషలోని విజయముకృత్యము. త్రిమూర్తులను విష్ణువు నకుఁజెందినది విజిగీష. అదితైజసశక్తియన్నమాట.

"శౌర్యంతేజోవృద్ధిర్దాక్ష్యం, యుద్ధేచాప్యపలాయనందానమీశ్వర భావ శృంగతగిర్య న్యభావజమ్" అనుగీతాశూక్తిలోని "యుద్ధేచాప్యపలాయనమ్" అనుపదముచే బోధితమైన విషయమే (యుద్ధమున వెన్నుచూపి పలుగెత్త కుండుటయే) విజయము. రుద్రుఁడు జయరూపుఁడని చెప్పుటచే శివునిలో శివవిష్ణుశక్తిసంపన్నమైన తేజస్సుకలదు. శివకేశవులిరువురును ఒకపేయని తెలియుచున్నది. కావున సుఖముకాని, విజయముకానికావలెనన్నచో, బైమంత్రమును జపించితిరవలెనని తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు. దైవ్యుఁడనగా, వ్యవహారమున వివిక్తరూపుఁడని తెలియు చున్నది. వివిక్తమనగా రహస్యము వివిక్తరూపుఁడనగా రహస్యరూపుఁడని యర్థము. అం గా రుద్రుని నిజస్వరూపము, దృగ్గోచరముకాదు. అదియే సువర్ణ తేజోరూపమగు పరబ్రహ్మచున్నమాట. "సువర్ణజ్యోతిః" అనుతైత్తిరీయమంత్ర మునఁ బైవిషయము సువ్యక్తమగును.

దైవ్యుఁడనగా ద్యోతనమునఁ బ్రకాశరూపుఁడని తెలియుచున్నది. అది త్యుఁడదైవ్యుఁడు. శివుని అష్టమూర్తులలో ఒకఁడు కావున రుద్రుఁడు సూర్య రూపుఁడై అకాశమునఁ బ్రకాశించుచున్నాడని యర్థము. "తేజసామపితేజస్వీ" అను శూక్తిలో జెప్పినట్లు, తేజస్సులలోఁదేజస్వియై దైవ్యరూపమున రుద్రుడు ప్రకాశించుచు, లోకములను ప్రకాశింపఁజేయుచున్నాడని తెలియుచున్నది. "జ్యోతిషామపితజ్జ్యోతిః" "జ్యోతిషాంరవిరంభమాన్" అను గీతా శూక్తులచే బై విషయము ప్రస్ఫుటమగుచున్నది.

దైవ్యుఁడనగా స్తుతిలోస్తుత్యరూపుఁడని తెలియుచున్నది. ఇదియే విష్ణు పహస్రమందలి "స్తవ్యఃస్తవప్రియః స్తోత్రంస్తుతిస్తోతా, రణప్రియః" అను శూక్తివలనఁ దెలియుచున్నది. అనగా స్తుతి, స్తుత్యుఁడు, స్తవ్యుఁడు, స్తోత్రము కూడ విష్ణువే. అనగా సర్వ వ్యాపకుఁడైన శివుడే అన్నమాట. పరమాత్మను

దెలియజేయు వేదవేదాంతములు, పురాణములు మునగునవన్నియు, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల స్తుతులే. వానిలో స్తుతింపదగు పరమాత్మయే స్తుత్యుడు. అట్టి స్తుత్యుడైన రుద్రుడు దైవ్యుడుగా ఇందుఁ బేర్కొనబడెను. భక్త శిఖామణి పోతన్న —

- (1) చేతులారంగ శివునిఁబూజింపడేని,
 నోరు నొవ్వంగ హరికిరీనుడువడేని,
 దయయు నత్యంబు లోనుగాఁదలవడేని,
 కలుగ నేటికిఁదల్లల కడుపుచేటు"

- (2) "శ్రీనాథ వర్ణించు జిహ్వ జిహ్వ"

అను తననూ క్తులలో బైవిషయమునే చక్కగా వివరించి చూపినాడు.

రుద్రుడు గతిలో గస్తవ్య రూపుడు; లేక వాయురూపుఁడనియుఁ దెలియుచున్నది. గతి అనగా ఉత్తమగతి, మోక్షము. గస్తవ్యుడు అనగా జేర దగినవాడు. పరబ్రహ్మ. అట్టి పరబ్రహ్మయే రుద్రుడు. "గతిర్భూతా, ప్రభు స్సాక్షీ" అను విష్ణు సహస్ర నామంలో "గతి" పదము విష్ణుపరముగాఁగలదు. దానిని శివపరముగా సైతము చెప్పవచ్చును. కావున "గతి, గస్తవ్యుడు" అను రెండు పదములును బరమాత్మ వాచకములే. రుద్రుడును బరమాత్మయే. కాన గతి గస్తవ్య రూపుడైన రుద్రుడు దైవ్య పదముచే ఇందుబోధింపబడెను దైవ్యుడైన రుద్రుడు వాయురూపుడై సర్వాంతర్యామిగానుండెను.

అంతేకాదు, దివ్యజ్ఞానోప పన్నులైన దేవతలలో రుద్రుడు ముఖ్యుడు. ఈ విషయమే "అదిత్యానామహం విష్ణుః" అను విభూతియొగ శ్లోకమునఁ జెప్పబడెను.

మహాదేవుడు ఇందు భిషక్కుగాఁగూడ పేర్కొనబడెను. భిషక్కు అనగా వైద్యుడు. జీవుల కంటికి, వ్యాధులు, సంసారము, అధ్యాత్మికాపి భౌతికాపి దైవికములనెడి తాపములును, మిక్కిలి దాహారములు. అవి సప్త వ్యసనములవలె జీవులను గష్టములపాలుచేయును. అరష్టములనెల్లఁబొలగించు చికిత్సకుడే రుద్రుడు. కావున జీవులపాలిట భిషక్కు అయెను.

"భిషక్తమంత్యాభిషజాంశ్శణోమి" అను మంత్రమున- ఓ దేవా! నిన్ను వైద్యులలోనెల్ల, గొప్ప వైద్యునిగాఁదలంచుచున్నాను; అని పేర్కొనెను విష్ణు సహస్రనామములలో, విష్ణుపరముగా "భిషక్" అనుపదము "త్రిసామా, సామగస్సామనిర్వాణంభేషజంభిషక్" అను సూక్తిలో, బేర్కొనఁబడెను. "భియాసాదయితా = భిషక్" ("భి+షక్") అనగా భయమును నశింపఁజేయు వాఁడని యర్థము. రుద్రుఁడు భక్తులైన మార్కండేయాదుల భయమును బోగొట్టువాడు కాన "భిషక్" అయెను.

"భయకృత్ భయనాశనః" అను విష్ణు సహస్రనామములలో, విష్ణువు భయనాశనుడుగా బేర్కొనఁబడెను. ఆ విష్ణువే, ఇత రుద్రుఁడు, కావున శివు నకును, "భిషక్" అను నామము ఎంతయుఁ దగియున్నది. "భీతా సజ్జతే = ప్రాప్యతే" అను నర్థమును గ్రహించినచో, భీతి కలుగనపుడు, కుంతిదేవి చెప్పి నట్లు భగవంతునే ధ్యానించి, భీతిని బోగొట్టుకొనెదము. గజేంద్రుఁడు మకరము వలన గడ్డము వాటిల్లినపుడు

"లావొక్కింతయులేడు, ధైర్యము విలోలంబయ్యెఁ బ్రాణంబులా!

తావులో దప్పెను, మూర్ఛవచ్చెదనువున్ దప్పెన్, శ్రమంబయ్యెడిన్!

నీవే తప్పనితఃపరంబెఱుగ, మన్నింపన్ దగున్ దీనునిన్!

రావే యీశ్వర! కావవే పరద! సంరక్షింపు భద్రాత్మకా!"

అని దేవుని బ్రార్థించి, కష్టమును బోగొట్టుకొనెను. కావున శివకేశవులిరువురును భీతి సమయముచే భయనాశకులై ప్రాప్యలగుచున్నారు, కావున భిషక్ పదము శివుని పట్ల సమంజసముగా నున్నది.

"దేహాభేదనైస్సీదతి = సజ్జతి, అను గృహ్యోతివాభిషక్" అను నర్థమును బరిశీలించినచో, దేహములను భేదించి, అనుగ్రహించువాఁడు కావున, రుద్రుఁడు భిషక్కాయెను అని తెలియుచున్నది. మహాశివుఁడు తన భక్తులైన, వ్యాఘ్రాసుర, గజాసురుల దేహములను బరిమార్చి, వారి చర్మములను వస్త్రములుగావించుకొని, తనతో వారికి, సన్నిహిత సంబంధము చేకూర్చి. అను గ్రహించెనని, శివపురాణ కథలవలనఁ తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు, రుద్రుడే విష్ణువు కావున, అతఁడు శ్రీరాముడై అవతరించి శాపముచే, తొలుగానున్న అహల్యకుఁ దనపాదస్పర్శచే, శిలారూపమును దొలగించి, నిజరూపమునొసంగి, అనుగ్రహించెనని, రామాయణ కథ వలన దెలియుచున్నది. సకల సర్పములను సంహరించి, రక్షించువాడు శివుడు. సర్పములు స్వయముగా బాణులచెంతకువచ్చి, జంతువులను హింసించునవి కావున, వానికి "అహి" అనేడి నామము వచ్చినట్లు, "అగత్య హింసంతి జంతూనితి అహయః" అను వ్యుత్పత్తిచే దెలియుచున్నది. సర్పములు జీవులకు మృత్యుదాయకములు. శివుడు మృత్యుంజయుడు కాన, సర్పములనెల్ల అతడు సంహరించి, జీవులను గాపాడును.

"ఊరక సజ్జనుండోదిగియుండిననైన, దురాత్మకుండుని! ష్కారణమో ర్నలేక, యవకారమసేయుట, వాని విద్యగా" అని భాస్కర శతకమున జెప్పినట్లు, సర్పములు దురాత్మకములు; అనగా దుష్టస్వభావములు. కాన వాని నుండి శివుడు రక్షించవలెను.

"నమో అస్తు సర్వేభ్యోయేకేచవృద్ధివీమను;

యేఅంతరిక్షే, యేదివి, తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమః"

అను కేతు మంత్రార్థమును గమనించినచో, సర్పములు వృద్ధివిండు, అంతరిక్షమునండు, స్వర్గమునండును గలవనియు, వానికి నమస్కార మనియు జెప్పినట్లు తెలియును.

జాతకములండుగల రాహు కేతు గ్రహముల కాలమున సాదారణముగా గష్టములు సంభవించుట కలదు. అక్కష్టములు తొలగించుకొనుటకు, రాహు కేతు గ్రహముల జపములుచేయుదురు. అవమృత్యువరహారమునకై, శ్రమంబక జపముచేయుదురు. అవమృత్యుహరుడు శివుడు. అందుచే తనే, శివాభిషేకము చేయుదురు. శివుడే స్రణవము. (ఓంకారము) నమశ్శబ్దముకూడ ఓంకారమే. కావుననే ప్రతిసామ్యమునకును మొదట "ఓం" అనియు, చివర "నమః" అనియు జపములను జేర్చెదరు. అ. నమః శ్శబ్దమే "నమోఽస్తు సర్వేభ్యః" అను

మంత్రమున గలదు. దీనినిబట్టి, సర్పబాధ తొలగించువాడు నసుస్వరూపుడైన రుద్రుడన్నమాట, కావుననే పై మంత్రమున, సర్వసర్ప సంహర్త శివుడని తెలియుటకే "అహిగ శ్చ సర్వాన్ జంభయన్" అని చెప్పబడినది.

ఇటు జంతు హింసకములు సర్పములే కాదు. వ్యాఘ్రవృశ్చికాదులును గలవు. ఇటు "అహి" పదమునకు సర్వక్రూర జంతువులని యర్థము. వాటన్నిటిని, జంభయన్ = నశింపజేయుచు, రక్షింపవలసిన బాధ్యత లయకాదుడైన శివునిదే. శివుడు దుష్టులను శిక్షించి, శిష్టులను రక్షించకున్నచో "వృధివీశాంతిరంతరిక్షగం శాంతిర్ద్యాశాంతిరీశశ్శాంతి రవాతరదిశాశ్శాంతిః" అను దశశాంతులలోని మంత్రము న జెప్పినట్లు, భూమి, అంతరిక్షము, స్వర్గము, మున్నగు చోట్ల శాంతి యేర్పడదు.

మహాదేవ! క్రూరసత్వములతో బాటు, యాతుధానులనెల్ల (రాక్షసులనెల్ల) సంహరించి, రక్షింపుము తండ్రీ! యాతుధాన్యులు సామాన్యులకారు. "యాతయంతి = దుఃఖం యాంతీతియాతవః" అను వ్యుత్పత్తినిబట్టి, అందఱికిని దుఃఖములు గల్గించు మాయలకు యాతువులు అనిపేరు. "యాతవః ధీయనే = ఉష్ణనివితేష" అను వ్యుత్పత్తినిబట్టి యాతుధానులు అనగా, మాయలకు నిలయమైన రాక్షసులని యర్థము. రాక్షసులు నిర్నిమిత్తముగా లోకములను వీడించుట, త్రిపురాసుర, రావణాదుల చరిత్ర వలన మనలకు దెలిసిన విషయమే. శివకేశవాత్మకుడైన రుద్రుని వలననే పదునాల్గు భువనంబుల వానికిని రాక్షస బాధలు తొలగినవి. ఆ రాక్షసులు దుర్గుణములే. వారి మాయలే, సృష్టిలోగల అనుర సంపద. అట్టి యాసుర సంపదలనుదొలగించి, జీవులకు దైవీ సంపదల నొసగువాడు శివుడే. కావున శివా! యాతుధానులనెల్ల సంహరింపుమని నరులు నిత్యము శివుని బ్రార్థించవలెను.

మృత్యుంజయా! ప్రత్యక్షముగా జీవులనెల్ల హింసించి, అశాంతిని జేకూర్చు, వృశ్చికాదులను సింహ వ్యాఘ్ర చోరాదులను, సంహరించి, రక్షింపుము. అంతేకాదు, వరోక్షముగా లోకములను వీడించు మాయావులైన రక్షఃపిశాచాదులను, అవస్థారాదిరోగములను, నశింపజేసి, మమ్ములనురక్షింపుము

భయపడకుడు. మిమ్ములనెల్ల రక్షింపఁగలను" అని అభయమొసగి, దేవా! మమ్ములను రక్షింపుమని రుద్రుఁడు ప్రార్థింపబడెను.

పురశ్చరణము

కృచ్ఛ్రవ్రతమాచరించి, శాకమూలయవచరుభోజనుఁడై ప గ లు అవశ్యకులతో అవిరోధముగా మెలగుచు, పంచదినములు ప్రైమంత్రమును జపించి, పురశ్చరణగావించి, రాజు భూమిని రక్షింపవలెను, సర్వరక్షణకై తెల్లవాలను, బియ్యమును, దూర్వాలను, యవలను అజ్యములో దడిపి, అగ్నిలో అష్టసహస్ర హోమము అచరింపవలెను. రాజు దీర్ఘాయుష్మంతుఁడగుటకు, తిలగుడయవపయోనుశ్చితమైన చరువుతో అష్ట సహస్ర హోమమాచరింపవలెను. పిమ్మట త్రివిధ దక్షిణల నొసగవలెను. ఉత్తమ మధ్యమాధమ పద్ధతులలో బంగారు నాణెములను దక్షిణగా నొసంగవలెను. "అత్యల్ప దక్షిణో యజ్ఞో యజమానంశవయతే" అను వచనము వలన అత్యల్పముగా దక్షిణ నొసగినచో యజమానికి నష్టము కలుగును.

"విభవేనతియో మోహాన్నకుర్యాద్విధివిస్తరం।

నైవతత్పలమాప్నోతి ప్రలోభాక్రాంతమానవః"

అను శాస్త్రవచనమును బరిశీలించినచో, లోభాక్రాంతమానసుఁడై ధనమున్నను మోహముచే యధావిధిగా దక్షిణలనొసగకున్నచో దాని ఫలము నందఁబాలడని తెలియుచున్నది. "అచార్యో భగవానే వేతిసుంతవ్యః" అను శాస్త్ర వచనము ననువరించి, అచార్యుని భగవంతునిగా భావించవలెనని చెప్పిరి. కాన అతనికి కెందురెట్లు దక్షిణ నొసంగవలెను.

మొదట అగ్నియెడట మంత్రకలశమునుంచి, అగ్నియందు దేవుని అవాహనచేసి, హోమము చేయవలెను. హోమానంతమున రాజుపైఁ గలశోద కము జల్లవలెను. గురువును జక్కగా నాదరించు రాజునకుఁ జక్కని రక్షణ జరుగును. ఇట్లే 11సార్లు మంత్రించి, ప్రతి గింజలు, లవణము, అవాలు జల్లిన దిక్కువిడిచి, రాజు వీదిక్కునకేగినను, వానికి వ్యాఘ్ర బ్రహ్మరాక్షసా దులవలన పీడమాదమును వాటిల్లడు. ఇట్లే గర్భరోగాదులు నశించుటకును, ఈ మంత్రమునకుఁ జెందిన హోమవిధానమాచరింపవలెను, అవాలనేడుసార్లు అభిమంత్రించి, శిఖలో బంధించియుంచినచో రోగి అరొగ్యవంతుడగును. తెల్లవాలను వీడుసార్లు అభిమంత్రించి, కొప్పులోముడచి యుంచినచో బాలురకు గ్రహాఁష్టాది బాధలు తొలగును.

ధ్యానము :—

“చంద్రార్థ మౌలింకాలారింవ్యాళయజ్ఞో పవీతినం|

జ్వలత్పావతనంకాశం ధ్యాయేద్దేవంత్రితోచనమ్||”

తాత్పర్యము :-

ఇందు మహాదేవుఁడు దుష్ట శిక్షణను, శిష్టరక్షణను గావింప నమర్చుడై యున్నట్లు వర్ణింపబడెను. శిష్టరక్షణకై లోకము లకుఁ జల్లదనము చేకూర్చుటకై శివుఁడు చంద్రుని మౌళిపై దాల్చెను. అతడు కాలారి. అనగా మృత్యుం జయుఁడు. అతడు సర్పములను యజ్ఞోపవీతముగాఁ దాల్చెను. ప్రజ్వరిల్లు పావకునితో, సమానముగానుండెను. అగ్నిని మూడవకన్నుగాఁ గల్గియుండెను. అట్టి శివుని ధ్యానించెను.

స్వయంత్రకాశమానుడే దేవుఁడు. అతడే పర్యాధికుఁడు. కాన జీవుల కెల్ల అధిపక్తగా నుండెనని దేవదత్తముచే వ్యక్తమగుచున్నది. జ్వలత్పావకుఁడు సువర్ణ తేజస్కుఁడు. అతనితో సరిగానున్నవాఁడు, అనగా సువర్ణజ్యోతియైన మూలవిరాట్టు రుద్రుఁడనియు, అతడే సృష్ట్యాదినున్న ప్రథముడని దీనిచే గోచరించుచున్నది,

బ్రహ్మ సుఖస్థాపకుడు. విష్ణువు విజయదాయకుడు, శివుడు కామ డాడు. కాన అనందదాయకుడు. పై మువ్వురును అగ్ని స్వరూపులే. అట్టి అగ్ని శివునకు మూడవకన్ను. కానఁ ద్రిలోచన పదముచే, మంత్రమందలి దైవ్యపదార్థములైన సుఖానంద విజయముల నొసంగి, స్తుత్యుఁడాయెనను విషయము గోచరించుచున్నది.

ఓషధీశుఁడైన చంద్రుని మాశిపైదాల్చెననుటచే మంత్రమందలి, భిష క్పదార్థము గోచరించుచున్నది.

"కాలారి"యను పదముచే గోచరించు మృత్యుంజయత్వము, "అహీగ్ శ్వసర్వాన్" అను పదములచే గోచరించు మృత్యుంజయత్వము నొకటేయని తెలియుచున్నది. వ్యాళములవంటి యాశుధానులను ధ్వంసమొనర్చువాడుకాన "వ్యాళయజ్ఞోపవీతి" పదముచే మంత్రమందలి "జంభయన్ సర్వాంశ్చ యాశుధాన్యః" అను పదములచేఁ దెలియఁదగు విషయము గోచరించుచున్నది.

7వ మంత్రము :

“అసౌయస్త్రామో అరుణ ఉతబభ్రుస్సుమంగళః॥

యేచేమాగ్ంరుద్రా అభితోదిక్షు శ్రితాస్సహస్రశోనై

షాగ్ంహేడఈమహేహ”

అర్థము :

యః = వి రుద్రుఁడు, అశౌ = ఈ మండలస్థాదిత్యరూప్యుడో, సచ = అతడు, తాస్మః = ఉదయకాలమున ఆత్యంతము రక్తవర్ణుఁడాయెను., అరుణః = ఉదయాశ్చూర్వము ఇంచుకంత రక్తవర్ణుఁడాయెను, ఉత = అంతేకాదు, బభ్రుః = ఉదయానంతరకాలమున పింగళవర్ణుఁడాయెను. అ యా కాలములందు ఆతనిలో మిగిలిన వర్ణములు కలవు., సుమంగళః = అంధ

కారాడలను నివారించుటచే అత్యంతము మంగళ స్వరూపుడాయెను, యే = కిరణరూపులైన వీయీ తరరుద్రులు, ఇమాంభితః = ఈ భూమిపైనంతటను దిక్షు = తూర్పు మున్నగు దిక్కులందును, శ్రీతాః = వ్యాపించియున్నారో, తే = వారును, సహస్రశః = సహస్ర సంఖ్యాకులై కలరు, 'విషాం = సూర్య రూపులును, సూర్యరశ్మిరూపులునగు ఈరుద్రులకు అందఱకును, హేడః = క్రోధసదృశమైన తీక్షణత్వము కలదో దానిని, అవ + ఈమహే = అవేమహే = భక్తి నమస్కారాడలతో నివారించుచున్నారము.

తాత్పర్యము :-

సా.భా. :— ఇందు రుద్రుడు అదిత్యుడుగా, అదిత్య కిరణములుగా భావింపబడెను. అదిత్యుడనగా సూర్యుడు. రుద్రాదిత్య లిషవురును వరబ్రహ్మ స్వరూపులుగాన, రుద్రుని మండలస్థాదిత్యునిగాజెప్పెను. అతడు ఉదయకాలమున అత్యంత రక్తుడు. అనగా మిక్కిలి యెఱ్ఱుగానున్నవాడని యర్థము. అతడు ఉదయాహ్వానము ఈషదగ్గి వర్ణుడు, కాన అరుణుడాయెను. ఉదయానంతర కాలమున రుద్రరూపాదిత్యుడు పింగళవర్ణుడై యుండెను. మిగిలిన వర్ణములన్నియును, అతనిలో అయా కాలములందఱ గలవు. నానావర్ణుడైన ఆయాదిత్యుడ అంధకారాడలను నివారించు కారణమున అత్యంతము మంగళకరుడై యుండెను. రుద్రుడు భిషక్కుగా నుండి ఆరోగ్య ప్రదాతైన కారణమున అదిత్యుడుగా, అదిత్య కిరణములుగాజేర్కొనబడెను. సూర్యరశ్మి రూపులైన రుద్రులు భూమిపైనంతటను, అన్ని దిక్కులందును, సహస్ర సంఖ్యాకులై వ్యాపించియున్నారు. అదిత్య రూపుడును, అదిత్యరశ్మి రూపుడునగు, రుద్రులలో, హేడము అనగా క్రోధసదృశమైన తీక్షణత్వము కలడు. భక్తిపూర్వక నమస్కారములచే ఆ తీవ్రత్వమును నివారించు చున్నాము.

భ.భా. భాష్యము :— "అసౌయస్తామః" మున్నగు మంత్రములు ద్వాదశాక్షరపంక్తి ఛందస్సునకుఁ జెందినవని కొందఱు, వంద వదములు

గల వంక్తి ఛందస్సునకుఁ జెందినవని కొందఱుండురు. "అసామోఽవసర్పతి" అను మంత్రము షట్పదమైన జగతీ ఛందస్సునకుఁ జెందినది. ఈ 7,8 మంత్రములకు రెండింటికిని కాలుఁడు ఋషి. మరుత్వంతుఁడనికొందఱుండురు ఆదిత్యాత్మక రుద్రుఁడు పీనికి దేవత.

"అసాయస్త్రామ" ఇత్యనేన ఆదిత్యమువత్తివ్వతే" అను శతసథ బ్రాహ్మణోక్తినిబట్టి పైమంత్రమున రుద్రుఁడాదిత్యాత్ముడుగా నిరూపింపఁబడుటచేఁ బైమంత్రమునకు రుద్రుని దేవతగాఁ బెద్దలు చెప్పిరి. మహాదేవునకు జగదుప సంహారమునకై అష్టమూర్తులు నిరూపింపఁబడినవి. అవియే

"వృధిపీసలిలంతేజోవాయురాకాశవివచ|

సూర్యాచంద్రమసాసోమయాజీచేత్యష్టమూర్తయః"

అను సూక్తిలో వివరింపఁబడినవి. పై మూర్తులలో అదిత్యుఁడొకఁడు. "అకాశాద్వాయుః| వాయోరగ్నిః" అను మంత్రములోఁ జెప్పినట్లు, ఆరంభమైన సృష్టి పై యాకాశాదుల మూలముననే, ఉపసంహరింపఁబడినది. కావునఁ బైవినిమిదియును ఉపసంహారక మూర్తులు. అందుచే రుద్రాదిత్యులొకఁపేయనుటలో వివాదములేదు.

రుద్రునిలోఁగల దివ్యతేజస్సు ద్వాదశాదిత్యులలోఁజేరి ప్రళయకాలమునఁ బ్రకృతి నంతటిని ఉపసంహరించుచున్నది. కావున అదిత్యుఁడును, ఆదిత్యరశ్మిలును రుద్రరూపములై ప్రకృతిలో వ్యాపించుచున్నవి.

"అరోగ్యం ఖాస్కరాదిచ్చేత్" అను సూక్తిలోఁ జెప్పినట్లు అరోగ్య ప్రదాత అదిత్యుఁడు. అతడే రుద్రుఁడు. కావుననే "ప్రథమోదైవ్యోభిషక్" అను మంత్రములో రుద్రుడు భిషక్కుగా బెప్పఁబడెను. ఆదిత్యరూప రుద్రుని అను గ్రహ సంపాదనకై భక్తులు "అసాయస్త్రామో ఆరుణః" "అసామోఽవసర్పతి" అనురెండు మంత్రములతో రుద్రునిఁ ప్రార్థించుచున్నారు. ఈతడే రుద్రుఁడని అంగుళితోఁజూపుటకై "అసా" పదము చెప్పబడినది.

అకాశమున మెఱయు రుద్రుడు ఉదయసమయమున, తమస్సంపర్కముచే తామ్రవర్ణుడై యుండును నల్లని వస్తువులపైఁబడు తెల్లని కాంతులు తామ్రవర్ణముగా నుండును. ఈ విషయము ఉదయసమయమునఁ దూర్పుదిక్కు మొదటిభాగమునఁగల అకాశమును జూచితిరేని సుస్పష్టమగును. అంతే కాదు, భూచ్చవినంపర్కము వలన సైతము ఉదయకాల సూర్యకాంతి ఎఱ్ఱగనే యుండును. ఉదయకాలమునకు ముండుగానున్న కాలమున సూర్యకాంతి లేత యెఱుపురంగుతో నుండును. అకాలమున సూర్యుడు అరుణుడుగానుండును తర్వాత రానురాను సూర్యుడు పింగళవర్ణుడుగానుండును. అదియే బ్రహ్మవర్ణము. దానినే ఎఱుపుతోఁగూడిన పసుపురంగు అందురు. ఈ బభ్రువర్ణముచేతనే సూర్యుడు విశ్వమంతటిని మేల్కొల్పి విజ్ఞానమునొసగును.

“విశ్వం చిభరివోధప్రధానాదినా ఇతి బభ్రుః” అనువ్యుత్పత్తిచేఁ బైయర్థము వ్యక్తమగుచున్నది. సూర్యకాంతులచే రోగములను రూపుమాపు పద్ధతిని, విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు కనొని, ఈనాడువాడుకలోనుంచిరి. బూరగాలు జబ్బును సూర్యుని రక్తవర్ణకిరణప్రసారముచే నిర్మూలించుచున్నారు. సూర్యుని పింగళవర్ణకిరణప్రసారముచే మూర్ఛమున్నగు జబ్బులు నివారించఁ బడుచున్నవి. సూర్యకాంతిగల విద్యుచ్ఛక్తిసాయమున “కేన్సరు” వ్యాధి (పుట్టి వ్రణముబాధ) తగ్గింపఁబడు చున్నది. ప్రకృతి వైద్యములో రోగనిర్మూలనకు సూర్యకాంతి ఉపయోగపడుచున్నది.

సూర్యుడురోగనాశనమొనర్చి ఆరోగ్యదాత యగుచున్నాడు. సూర్య ప్రభావస్ఫోరకములగు అరుణాసారమంత్రము లను బఠించి, బొల్లిజబ్బు (తెల్ల మచ్చలు) పోగొట్టుకొనుట, అనాదికాలమునుండియు, నేటివరకునుగలదు. “మయూరుడు” అనుమహాకవి సూర్యశతకమును సంస్కృతమున రచించి కుష్టువ్యాధినివోగొట్టుకొనినట్లు మయూరశతకమువలన దెలియుచున్నది. ఇంత యేల? సంధ్యావందనమందలి

“ఉద్యంతమస్తంయంతమాదిత్యమభిద్యాయన్.

కుర్వన్ బ్రాహ్మణోవిద్వాన్ సకలంభద్రమశ్నుతే।

అసావాదిత్యోబ్రహ్మణి బ్రహ్మైవసన్। బ్రహ్మహ్మణియపివంచేద”

అను మంత్రమును బరిశీలించినచో, సూర్యుడే బ్రహ్మవదార్థమనియు, అట్టి అదిత్యుని, సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమయ, మధ్యాహ్న సమయములందు ధ్యానించిన, సకల భద్రములు కలుగనని తెలియుచున్నది. సూర్యుడు ఉదయమున బ్రహ్మ స్వరూపుడు; మధ్యాహ్న సమయమున రుద్రస్వరూపుడు; పాయంసమయమున విష్ణు స్వరూపుడని నిగమాడులలోఁ గలడు. ఉదయ సాయంకాల సూర్యకిరణములు బలవర్ధక తేజస్సు నొసగును. మధ్యాహ్నకాల కిరణములు రోగహరియైన తేజస్సు నొసగును. సూర్యకిరణశక్తిని గ్రహించియే "సోలార్ బేటరీస్" తయారుచేసి, గోళాంతర యాత్రను నేటి వైజ్ఞానికులు సాగించుచున్నారు.

రుద్రతేజస్సు సూర్యునిలోఁ గలడు. కాన అది పాపహరము. పాప స్థూప రోగహరమని తలంఁచియే

"సూర్యశ్చ, మామన్యశ్చ, మన్యవతయశ్చ మన్యకృతేభ్యః, హపేభ్యోరక్షంతాం
యద్రాత్యాపాపమకర్షం। మనసావాచా హస్తాభ్యాం। వద్భ్యాముదరేణశిత్వా।
రాత్రిస్తదవలుంపతు। యత్కించడూరితంఽఽఽ। ఇదమహం, మామన్యత
యోనా। సూర్యోజ్యోతిషి జహోమిస్వాహా॥"

అను మంత్రముతో ఉదయమునను, "అగ్నిశ్చమామన్యశ్చ" అను మంత్రముతో సాయంసమయమునను, సూర్యుని త్రాకించుచున్నారు. సూర్యుడు మానసిక వాచిక రోగములను, బాపములనేకాక, హస్తాది రోగములను, హస్తాదికృత పాపములను సైతము పోగొట్టుచున్నాడు. కావుననే ఈ మంత్రమున, రుద్రుని సూర్యునిగాఁ బేర్కొని, అతని వర్ణములను దామ్రాడులను బేర్కొని, అతనిని నమంగళునిగాఁ బేర్కొనినారు.

నుమంగళుడు అనగా సర్వమంగళ నమ్మద్దిగలవాడని యర్థము. మంగళములనగా శుభములు. అవి పాపవరిహరకములు, సర్వరోగ నివారకములు కూడ. అట్టి మంగళములను, ఓవులకొనగువాడు కాన, సూర్యరూప

రుద్రుడు సుమంగళుడాయెను. పగటిపూట సూర్యుడు తన వర్ణములతో, అరోగ్యదాత, రోగపరిహారకుడునుగావచ్చును. కాని రాత్రి ఎట్లు? అని శంకింపనక్కఱలేదు. రాత్రియందు సూర్యుడు తనతేజస్సును అగ్నియందును అగ్నిగోళమగు చంద్రునియందును బ్రవేశపెట్టును. ఈ విషయము శ్రీ కాళిదాసుని రఘువంశ శ్లోకమునందలి "దినాంతే నిహితం తేజః సవిత్రేవ హతాశనః" అనుదానివలన దెలియుచున్నది. అందుచే రాత్రిపూట రుద్రుడు తనరూపముగల చంద్రాగ్నులద్వారా ప్రకృతి కలివృద్ధిని సగుచు, జీవుల రోగములను బాపుచున్నాడు; కాన సుమంగళుడాయెను.

అంతేకాదు, సూర్యకిరణములును రుద్రపదముచే బోధితములగు చున్నవి. సూర్యరశ్మిలు రుద్రులు, అనగా రుద్రునితో సమాన వేషము, సమాన విభూతియును గలవిగా దేవునిచే సృష్టింపఁబడినవి. అవి దేవునకు అనుచరులుగానున్నవి అని అన్నిదిక్కులందును వేలకొలదిగా వ్యాపించి యున్నవి. అవి జగత్తులయొక్క, అనగా జగంబులందలి జీవులయొక్క పుణ్యపాప కర్మానురూపముగా, వానికాపుణ్యపాపఫలములను ఒనంగును. అందుచే శిష్టులు, వారిని, నకలజీవులను బాపపరిహారమొనర్చి, రక్షింపవలసినదిగాఁ ద్రినంద్యులందును "ఓం నమః ప్రాచ్యైదిశే, యాశ్చదేవతా, యేతస్యాం ప్రతివనన్తి, వీతాభ్యశ్చవోనమః" అనురీతిని అన్ని దిక్కులందు దేవతలను త్రార్థించుచున్నారు. ఇది, దేవతలనగా, రుద్రరూప సూర్యరశ్మిలని యర్థము

అదిత్యాత్ముడైన రుద్రుని, స్వభూతములే రశ్మిరూప రుద్రులై, పృథివి యందంతకును వ్యాపించియున్నవి. అందుచే జీవులు నిత్యము, రుద్రరూపాదిత్యుని యొక్కయు, రుద్రరూపములైన రశ్మిలయొక్కయు క్రోధరూపమైన క్షిప్రతను, గ్రోధమును అనాదరభావము తొలగించుటకై, వానిని నమస్కరించి, స్తోత్రముచేయుచున్నారు. "హేడ" అను పదమునకు, యాస్కాదినిఘంటువుల సనుసరించి, శీఘ్రత, అవమానము, క్రోధమూ అనెడి యర్థములున్నట్లు తెలియుచున్నది.

“శమోదమస్తపశ్చౌపమ్” “శౌర్యం తేజోధృతిః” “కృషిగౌరవ్య
వాణిజ్యమ్” మున్నగు గీతాసూక్తులనుబట్టి అన్నిజాతులవారికినిఁ గొన్నికర్మల
విహితములైయున్నవని తెలియును. వానినాచరింపకుండుటయే విహితాతిక్రమ
ణము. నిత్యకర్మాష్టకమును, బంధయజ్ఞములను నిత్యము అచరింపవలెను.
వానినాచరింపకుండుటయు విహితాతిక్రమణమే. అంతేకాదు,

“అశాసంహరణంబు నోర్చియు మదత్యాగంబుదుర్దోషవాంఁ
చాశూన్యత్వము, సత్యమున్, బుధమతాచారంబు సత్సేవయున్
వైశద్యంబును, శత్రులాలనము, మాన్యప్రీతియున్, బ్రశ్రయఁ
శ్రీశాలిత్వము, దీనులండుఁ గృపయున్ శిష్టాతికిన్ ధర్మముల్”

అను సుఖాషితమునఁ జెప్పిన ధర్మముల నాచరింపకుండుటయు, విహితాతి
క్రమణమే అగును. దీనికిఁదోడుగా, నిషిద్ధ కర్మలను, దుష్కర్మలను అచరిం
చుటయు, దోషమే అగును. అప్పుడు సృష్టిస్థితిలయకారునకు, అగ్రహము,
అనాదరభావము, తిష్టత, జీవులపట్లకలుగును. అప్పుడు లయకారుడైన దుద్రుఁడు
అదిత్యరూపమునను, అదిత్యాంశువుల రూపమునను జీవులను శిక్షించును.
అందుచే రుద్రప్రీతికై, స్తుతినమస్కారములనాచరించి, అతనిని బ్రసన్నుని
గావించుకొనవలెను.

భక్తశిఖామణి పోతన్న పై విషయమెఱిగినవాఁడు కాపున భక్తులనువో
డించుటకై

“చేతులారంగ శివునిఁ బూజింపడేని,
నోరునొవ్వంగ హరికిరై నుడువడేని,
దయయు సత్యంబులోనుగాఁ దలవడేని,
గలుగనేడికిఁ దల్లల కడుపుచేటు”

అని ఉత్తేజకరమగు పద్యమును వ్రాసెనాడు. అందుచేఁ బ్రతిష్ఠించినము వ్రతి
మానవుఁడును ద్విమూర్త్యాత్మరుడైన సూర్యునిర్తక్షింపుమని

ప్రాతస్సృరామిఖలుతత్సవితుర్వరేణ్యం।

రూపంహిమండలమ్మదోఽదతనూర్యజాంషి।

సామానియస్య కిరణాః ప్రభవాదిహేతుం।

బ్రహ్మహరాత్మకమంచిత్యమలక్ష్యమూర్తిమ్॥

అను శ్లోకముతోఁ బ్రార్థింపవలెను.

భావము :—

తోకమంతయు సవితయొక్క (సూర్యునియొక్క) వరేణ్యముతో (తేజస్సుతో) నిండియున్నది. అదియే అతని రూపము. ఋగ్వేదమందలి ఋక్కులే అతని మండలము; యజుర్వేదమందలి మంత్రములు అతనిశరీరము సామవేద మంత్రములు అతని కిరణములు. అతడే ప్రకృతియొక్క సృష్టి స్థితి లయములకు హేతువు. అతడు బ్రహ్మ + అ + హర + అత్మకుఁడు. అనగా బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర స్వరూపుఁడు. అతని మహిమ అచింత్యము; ఊహ తీతము. అతని మూర్తి అలక్ష్యము. అనగా, జూడశక్యముకానిది. బ్రహ్మ స్వరూపుడైన సూర్యుని తేజస్సే ప్రకృతియందంతటను వ్యాపించి, దానిని నడిపించుచున్నది. అదియే సువర్ణజ్యోతిగాఁ దైత్తిరీయోపనిషత్తుతో "సువర్ణ జ్యోతిః" అని చెప్పబడినది ఋగ్వేదమున బ్రహ్మపదార్థముయొక్క మండల శక్తి సామాహికశక్తిగా వివరింపబడినది. యజుర్వేదము బ్రహ్మపదార్థ శరీర మగుటచే శరీరమునకుఁజెందిన శక్త్యుకాండయంతయు యజుర్వేదమున వివరింపబడినది. సామవేదము కిరణములగుటచే బ్రహ్మపదార్థవ్యాప్తికిఁ జెందిన విషయములు (కిరణజన్య శక్తులు) అందఱు వివరింపబడినవి. త్రిమూర్తి స్వరూపుడైన కారణమున అదిత్యుఁడు సృష్ట్యాదికారణభూతుఁడాయెను. అందుచే అతని స్రవణము, అకారమును, అచింత్యము, అలక్ష్యము నాయెను. కావున మనము నిత్యము, రుద్రాత్మక సూర్యుని ధ్యానించి, స్తుతించి అనుకూలుని గావించుకొనవలెను.

8వ మంత్రము :

“అసౌ యోఽవనర్పతి నీలగ్రీవో విలోహితః।

ఉత్తై నంగోపా అదృశన్ నదృశన్ నదహర్యః।

ఉత్తై నం విశ్వాభూతాని నదృష్టో మృడయా తినః॥”

అర్థము :—

యః = వీరుడ్రుడు; నీలగ్రీవః = కాలకూటసును విషము దాల్చుటచే నీలవర్ణమైన గ్రీవము కల్గియుండెనో; అసౌ = ఈతడు; విలోహితః = సశేషమైన రక్తవర్ణము కలవాడై, మండలవర్తియై; అవనర్పతి = ఉదయాస్తమయ సంపాదకుడై ప్రవర్తించుచున్నాడు; ఉత = అంతేకాదు; గోహః = వేదశాస్త్ర సంస్కారహీనులైన గోపాలురుకూడ; వీనం = ఈయాదిత్యరూపుడై మండలమునగల రుద్రుని; అదృశన్ = చూచుచున్నాడు; ఉదహర్యః = నీరమును గొనివచ్చు వనితలును, వీనం = ఈరుద్రుని; అదృశన్ = చూచుచున్నాడు; ఉత = అంతేకాదు; వీనం = ఆదిత్యరూపుడగు ఈరుద్రుని; విశ్వాభూతాని = గోవులు, బిడ్డలు, మున్నగు సకలప్రాణులును; అదృశన్ = చూచుచున్నాడు; ఉదృష్టః = వేదశాస్త్రజ్ఞులచేతను, వేదశాస్త్రాదులు తెలియనివారిచేతను బహువస్మ్యదులచేతను జూహుబుధువాడై, ఆరుద్రుః; నః = సుమ్ములను; మృడయాతి = సుఖపంతులనుగాజేయునుగాక.

తాత్పర్యము :-

సా.భావ్యము :— సుహాశిపుడు క్షీరసముద్ర మథనమునఁ బుట్టిన గరళమును గలఁగమునదాల్చి, నీలగ్రీవుఁడాయెను. రక్తవర్ణుడై, ఉదయాస్తమయములగు లోకమునకు వెలియుఁబఱచుచు, కాలబోధకుఁడేకాక, కాలవ్యరూపుఁడనై యుండెను. రుద్రుఁడు కైలాసముననున్నపుడు, వేదశాస్త్ర పరిజ్ఞాతల జ్ఞానసేక్రమునకు మాత్రమే గానవచ్చును. సామాన్యులకుఁ గానరాదు అందుచే నందఱికిని దర్శనమొనఁగుటకై రుద్రుఁడు ఆదిత్య రూపమును

దాల్చెను. కావుననే, మండలస్థుడైన అధిశ్యరూపరుడగుని, వేదశాస్త్ర సంస్కార శూన్యులైన గోపాలురుకూడ జూచుచున్నారు.

అంతేకాదు, నదీతటాకాడులనుండి నీరము గొనివచ్చు వనితలును అధిశ్యుని జూచుచున్నారు. అంతేకాదు, గో మహిష్యాది సకల ప్రాణులును అధిశ్యుని జూచుచున్నవి. అట్లు అందఱికిని దర్శనమొకగు, రుద్రరూపాధిశ్యుడు సకల జీవులచే జూడబడుచు, మమ్ములనందఱిని, సుఖవంతులఁ గావించుగాక యని భక్తులెల్లరు ప్రార్థించుచున్నారు.

భ.భా. భాష్యము :— రుద్రస్వరూపము అధిశ్యమండల రూపమున అందఱికిని బ్రత్యక్షమగుటచే ఈ మంత్రమున రుద్రుని గూర్చి “అసా” అను పదము ప్రయోగింపబడెను. అధిశ్యుడస్తమయ వసుదామున, అధోమార్గమున బోవుచున్నట్లు, కనబడుటచే “అవసర్పశి” పదము ప్రయోగింపబడెను. నిజమునకదిలోకాంతరగమనముకాని, అధోగమనముకాదు. అతని గమనమున అతఁడు, నీలగ్రీవుఁడుగాఁ గానవచ్చును. మహాశివుని గ్రీవము (కంఠము) కాలకూటవిషాలంకృతమైనకారణమున, నీలముగాఁ గానవచ్చును. అతని దేహము, సూర్యరూపమునఁ గానవచ్చుకారణమున, మండుచున్న అగ్నితో సమానముగాఁ గానవచ్చును. జ్వలత్పావకుఁడు, పింగళవర్ణుఁడు; సూర్యుఁడును పింగళవర్ణుఁడే. అట్టి పింగళవర్ణమే రుద్రునియందునుగలదు.

ఇకనీలగ్రీవ, విలోహితపదములురెండును, శివునకువలె, సూర్యునకును విశేషణములే. సూర్యుఁడు నీలగ్రీవుఁడెట్లామెను? అందుఁజేయో! చూడుడు “గగినంశ్చుదకమ్” అనువ్యుత్పత్తి ననుసరించి, నీరమును దాగునవలెకాన, గిరణములకు “గీవ” అనునామదేర్పడెను. నీలమైన గీవములు (గిరణములు) కలవాఁడునీలగ్రీవుఁడు.

“అపోవాఇదగ్ంపర్వం, విశ్వాభూతాన్యావః— — — జ్యోతిగ్ష్యావః” అనుమంత్రమున జ్యోతిస్సులు అనగా “తేజఃపుంజములు” జలస్వరూపములని

చెప్పబడెను. దీనినిబట్టి, తేజఃపుంజములైన కిరణములండు జలముగలదు; అనితెలియుచున్నది. సూర్యుడు తనకిరణములచే నేలమీది తేమనుగ్రహించి, తపింపజేసి, వర్షించుచున్నాడు. దీనిననుసరించియే భారవికవి "అభివర్ష తియోఽనుతాపయన్" తపింపజేయుచునే వర్షించుచున్నాడు; అనిచెప్పెను. సూర్యుడుదయము నుండియు, నీటిని గ్రహించి, అస్తమయము పొందుచున్నాడు. అపుడాతనికి, దమస్సుతో సంసర్గము కలుచున్నది. తమస్సుతోడను, నీటితోడను గూడిన కారణమున, కిరణములకు లోహితవర్ణ మేర్పడుచున్నది. అపుడు నీలగ్రీవుడైన సూర్యుడు విలోహితుడై కానవచ్చును.

"యోరుద్రో అగ్నాయో అప్సయ ఓషధీషు,

యోరుద్రో విశ్వాభువనావివేతస్త్రై రుద్రాయనమోఽస్తు"

అను మంత్రమును బరిశీలించినచో, రుద్రుడు అగ్నియందును, నీటియందును ఓషధులయందును గలడు. అతడు సకల విశ్వములందు వ్యాపించియున్నాడు. అని తెలియుచున్నది. రుద్రుడే అగ్ని. అగ్నిమండలమే సూర్యుడు. సూర్య రూపరుద్రుడు జలములందును గలడు. అపుడు జలము సూర్యుని, సూర్య కిరణములను ఆవరించియుండును. అట్టి సూర్యుడు పర్వకాలములందును సర్వత్ర వ్యాపించును. అపుడు తమస్సంసర్గముచే, సూర్యుడును, సూర్య కిరణములును లోహితములై కానవచ్చును. ఇట్లు సూర్యుడు, ఉదయాస్తమయములచే, లోకయాత్ర గావించుచు, అపాలగోపాలము అందఱకును గానవచ్చుచున్నాడు.

ఇంతేకాదు, అదిత్యరూపుడైన దేవుని, అజ్ఞాలలోఁ బ్రభుములైన గోపాలురుకూడఁ గాంచుచున్నారు. వారికంటె, క్షుద్రులైన ఉదహార్యులు అనగా జలవాహికలై బ్రతుకు వనితలుకూడ, అట్టి అదిత్యుని జూచుచున్నారు. "నేడేతోద్యంతమాదిత్యమ్" అను సూక్తిలో ఉదయించు సూర్యుని జూడ రాదని కలడు అమాట, దృష్టిలోప రూపానారోగ్య నివారణకై చెప్పబడినది

కాని ప్రకృతిలో సందరించు గోపాలురు, ఉదహర్యులైన వనితలును అజ్ఞులు కాన ఆదిత్యుని జూచుచున్నారు.

ఇట గోప శబ్దమునకుఁ గేవలము గోపాలురనియేకాదు అర్థము. "స్వర్గేషు పశువాగ్వజ్జిదిక్షేత్రమృణీభూజలే" అను ఆమరకోశ సూక్తినిబట్టి గో శబ్దమునకు (1) స్వర్గము, (2) ఇషువు, (3) పశువు, (4) వాక్కు. (5) వజ్రము, (6) దిక్కు, (7) నేత్రము, (8) మృణీ, (9) భూమి, (10) జలము అని అర్థములు కలవు. వీనిని రక్షించువారెల్లరును గోవులే యగుదురు. (1) గోవులు = అనగా స్వర్గపాలకులు. ఇంద్రాది దేవతలన్న మాట. వారందఱును మందేహాది రాక్షసులచారెనుండి తప్పించుకొనుటకు, ఆదిత్యునిఁ బ్రార్థింతురు. ఆ రాక్షసులు, సూర్యుని సైతము అరుణ ద్వీపము నుండి అడ్డుచుండ, ద్రుపద్యలండు విడుచు అర్హ్యవ్రదానముచే వారి యడ్డంకి తొలగును. అప్పుడాదిత్యుడు, వారిని బ్రకృతిని గాపాడును.

గో + వ = ఇషు + వ = అనగా ధనస్సుతో బ్రజలను రక్షించువారు. రాజులన్నమాట. వారు సూర్యవంశజులు, చంద్రవంశజులు, అని రెండు విధములుగాఁగలరు. వారందఱికిని, సూర్యుఁడు, సూర్యతేజస్సుతోఁగూడిన చంద్రుఁడును అరాధ్యదేవతలు. "అష్టాభిశ్చ సరేంద్రాణాం మాత్రాభిర్నిర్మితో నృపః" అను సూక్తినిబట్టి, రాజులలో అష్టదిక్పతుల అంశమును గలవని తెలియుచున్నది. అష్టదిక్పతులలోఁగల, ఈశానుఁడును, అగ్నియును, రుద్రాంశతో నున్నవారే. అరుద్రుఁడే ఆదిత్యరూపమున వెలయుచున్నాడు. అందుచే రాజులు అరోగ్య ప్రాప్తికై ఆదిత్యుని బ్రార్థింతురు.

గోశబ్దమునకుఁ బశువులనియునర్థముగలదు. అప్పుడు "గోప" శబ్దమునకుఁ బశుపాలకుఁడనియర్థమువచ్చును. పశుపాలుఁడనగా బీవులనురక్షించు శివుఁడనియు నర్థముకలదు. కాని ఇటు "గోప" శబ్దమునకు గోపాలురనియే అర్థము చెప్పవలసియున్నది. గోపాలురు అజ్ఞులై అదిత్యుని వింతగాఁ జూచుచున్నారు.

"గో + ప" అనగా వాక్కులను బాలించువాఁడు; అనియర్థముకలదు. వాక్కులు "పరా, వశ్యంతి, మధ్యమ, వైఖరి" అని నాలుగివధములు. భక్తిజ్ఞానయోగకర్మమార్గములలో దైవమును జేరఁదలచినవారెల్లరు, పైవాక్కులకుఁ జెందిన శబ్దములను బాటింపవలసినచే. అందునను జ్ఞానబుద్ధ్యానమగుటైనపుడుఁ పశ్యంతిరాక్షసికలై ఇతాసింగళాసుఖమ్నానాదులలో సూర్యనాదీననుపరించి, అంతర్లోకమున, అదిత్యరూపమును పిల్వోకింతురు. అనందింతురు.

"గో + ప" అనుపదమునకు వజ్రిముతో రక్షించువాఁడనియు నర్థముగలదు. అప్పుడు 'గోప'పదమునకు ఇంద్రుఁడనియర్థము చెప్పవలసియున్నది. వజ్రిము ఇంద్రునియాయుధమగుటయే, అందులకుఁ గారణము. ముల్లోకములకును ముక్కోటిదేవతలకును, బ్రహ్మకు ఇంద్రుడు దివమసనుండీ, భూలోకవాసులకు చిత్రమగు నాహారమునొసగు నన్యములనుబోషించుటకై వర్షము కురిపించును. వర్షముచేఁ బెరుగునన్యములవూపులండుఁ జంద్రకిరణములవలె అమృతముపడుటచేతనే అవిగింజకట్టును. ఆ గింజలు సూర్యకిరణప్రసారముచే గట్టిపడిధాన్యములగును. అవియేబిప్పుఁకాహారముఅగును. అప్పుడింద్రునిపాలన వక్రమగును. అందుచే ఇంద్రుడు తననన్యరక్షణక్రియకు సాయపడుటకై తననహవరుడైన మండలస్థాదిత్యునిఁ జూచును.

"గో + ప" పదమునకు దిక్కులనుబాలించు దిక్పతులనియునర్థముగలదు. ఇంద్రాగ్నియమ నైముతివరుణవాయుకుబేరీశానులేకదా! అష్టదిక్పతులు. అందుఁగలయీశానుఁడే అదిత్యరూపమున మండలముననుండి రక్షించుచున్నారు. అతనిని మిగిలినదిక్పతులు చూచుచున్నారు.

"గో + ప" పదమునకు నేత్రము లను రక్షించుకొనువారనియు నర్థము గలదు నేత్రములు జ్యోతిరూపమైన దృష్టికిఁగలవారములు. జ్యోతిస్వరూపుఁడు సూర్యుఁడు. సూర్యచంద్రులనాడులననుసరించి, కాంతినేత్రములందుఁ బ్రసరించును. సూర్యచంద్రాంశువుల ప్రసారము తక్కువైనపుడు దృష్టిలోపము వీర్చుడును. కావునదృష్టినిసంపాదించఁ గోరువారు అదిత్యుని బ్రార్థింతురు. కంఠజబ్బులు పొప్పించినవారు, సూర్యునకు మొక్కులిడి, సూర్యక్షేత్రములను దర్శించుట, భారతీయులకు అనాదినీధమైన ఆచారమైయున్నది. "చంద్ర సూర్యాచనేత్రేకర్ణావాళాః" అనుశ్లోకమునఁ బరమాత్మకు సూర్యచంద్రులే నేత్రము లనిగలదు. కావున నేత్రశక్తికధిపతులు, సూర్యచంద్రులు. అందుచే నేత్రరక్షకులు, సూర్యునిజూచి, బ్రార్థించుటయుక్తముగానున్నది. "చంద్ర మామనసోఽతః చక్షోస్సూర్యోఽజాయత" అనుపురుషసూక్తమంత్రమును బరిశీలించితిమేని పరమాత్మయొక్క, మనస్సునుండి చంద్రుఁడు, చక్షుస్సునుండి సూర్యుఁడు ఉద్భవించినట్లు తెలియుచున్నది. కావున, నేత్రాధిపతి సూర్యుడే. నేత్రార్థగ్యముకోరువారు సూర్యుని బ్రార్థింపవలసినదే.

"గో + ప" అనుపదము నకు "గోభిః = కాంతికిరణైఃపాంతీతి, గోపాః" అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి, కాంతికిరణములతో, లోకములను రక్షించు గ్రహములు, నక్షత్రములు, అనియర్థము చెప్పవలసియున్నది. నక్షత్రము ల కన్నిటికిని బ్రభవుఁడగుచున్నాడు. చంద్రాదిగ్రహములకన్నిటికిని అధిపతి సూర్యుఁడు. గ్రహము లకును, నక్షత్రములకును దేజస్సునొసగువాడు సూర్యుడే గ్రహనక్షత్రము ల గమనము లననుసరించి, జీవుల జీవితము లుల్లసెల్లును. గమనభేదము ననుసరించుచే, నకలలోకము ల వృద్ధిక్షయములు జరుగుచుండును. అవియన్నియు, లోకములను గ్రహించి, పట్టియుంచును. కావుననే వానికి "గ్రహములు" అనునామమేర్పడెను. వానికధిపతి సూర్యుఁడు కాన, చంద్రాది గ్రహములు రుద్రరూపాదిత్యుని జూచుచున్నవి.

"గో+వ" అను పదమునకు భూమిని రక్షించువారనియు నర్థము కలదు. ఆ పక్షమున గోవ శబ్దమునకు రాజులు అని యర్థము చెప్పవలసి యున్నది. రాజులు తమపాలనలోగల భూభాగమందలి నకల జనులు, ఆయురారోగ్యములు గలవారైయుండుటకుఁ బ్రయత్నింతురు. ఆయువునకు ఆరోగ్యమును ఒక కారణమే. అట్టి యారోగ్యము నొసగువాఁడు భాస్కరుఁడని "ఆరోగ్యం భాస్కరాదిచ్ఛేత్" అను సూక్తివలనఁ దెలియుచున్నది. అందుచే రాజులు నిత్యము సూర్యుని ఆరాధించుచు, సూర్యుని దర్శింతురు. సూర్య దర్శన నమస్కారములద్వారా, ఆరోగ్యప్రాప్తి జరుగునని "సూరారుణ" మంత్రములవలనఁ దెలియుచున్నది.

"గో+వ" శబ్దమునకు జలమును గాపాడువాఁడనియు నర్థముగలదు. అనగా జలాదిదేవత వరుణదేవుఁడని యర్థము. అతడు నకల జీవరాసులకు అహారమగు నీటిని, సూర్యుఁడు తన వేడి కిరణములచే అవిరిచేసి, పీల్చుకుండ నుండుటకై సూర్యుని పీక్షించి ప్రార్థించును. ఒకవేళ తన వేడిమిచే నీరు ఇంకినను, మఱల వర్షింపజేయువాడు ఆ సూర్యుఁడే. కావున అతనిని వరు ణుఁడు ఈక్షించి, వర్షింపజేయవలసినదిగాఁ బ్రార్థించును. నీటిని వర్షించు వర్షస్యనిలోగల భూమిజ్యోతిస్సలిలమరుత్తులనెడి నాల్గుభాగములలోనున్న జ్యోతిస్సు సూర్యునిదే. సూర్యుడే వృధివీజల హరుఁడు. వృధివీజలదాత. కాన అతఁడు ఈక్షింపఁబడును.

"అపోవా ఇదగ్ం సర్వం, విశ్వాభూతాన్యావః, ప్రాణావాఆవః, పశవఅపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో, విరాడాప, స్వరాడాప, శృందాగ్ష్యాపో, జ్యోతిగ్ష్యాపో, యజుగ్ష్యావ, సృత్యమాప, స్పర్శా దేవతా అపో, భూర్భువస్సువరావః"

అను మంత్రమును విరిశీలించినచో అపః = జలమే ఈపమవ ప్రకృతి. జలమే నకల ప్రాణులు, జలమే ప్రాణములు. జలమే పశువులు. జలమే అన్నము.

జలమే అమృతము . జలమే సప్రమాత్ అనగా జీవుఁడు. జలమే స్వరాట్టు అగు ఇంద్రుఁడు. జలమే ఛందస్సులు అనగా వేదములు. జలమే తేజస్సులు. జలమే అదిత్య శరీరమైన యజస్సులు. జలమే సత్యమైన వరబ్రహ్మ. జలమే సకల దేవతలు. జలమే భూర్భువస్సువములనెడి లోకములు. జలమే ఓంకారము (ప్రణవము) ; అని తెలియుచున్నది. అట్టి జలమూ అదిత్యుఁడే. జలదాతయు నాదిత్యుఁడే. అదిత్యుఁడొకవేళ తన తీవ్ర కిరణములతో జలమంత తీని హరించెనేని, తననుదాను భక్షించు కొనుటయేకాదు, తన మూలమున బ్రకృతికంతటికిని నాశమేర్పడును.

అంతేకాదు, సకల ప్రాణులకు, అమృతాశనులైన ఇంద్రాది దేవతలకు వేదములకు, తేజస్సులకు, భూరాదిలోకములకు, ఓంకార స్వరూపునకును నాశమేర్పడి, ప్రళయమేర్పడును అట్టి మహాప్రళయ మేర్పడకుండనుండుటకై, గోపశబ్దవాచ్యులైన ఇంద్రాదుల్లెరును అదిత్యునిఁజూచుచు, గాపాడుమని ప్రార్థింతురు. అట్టిదో సామాన్యులైన ఉదహర్యులలోకించి, ప్రార్థించుటలో వింతయేమున్నది.

మహాదేవ స్వరూపుడైన సూర్యుని మహిమనెఱిగి, అతని నీక్షించి, వూజించుటలో అందఱును గోపాలకసదృశులే; అని తెలుపుటకై విశ్వమందలి భూతముల్లె ఈభగవంతుని సూర్యరూప రుద్రుని జూచిరని చెప్పఁబడినది. అంతేకాదు, శ్రుత్యాదులచే సైతము తెలియరాని మహిమగల సూర్యుని బ్రత్యక్షముగా నందఱును జర్మచక్షుస్సులతోడనే చూచుచున్నారు. ప్రత్యక్షము భూయమానుడైన అతఁడుమమ్ములను నుఖపెట్టుగాక. కొందఱు అస్తమయము నొండు సూర్యుని జూచుచున్నారని వివరించి చెప్పుచున్నారు. ఉదయకాలపు సూర్యుఁడువలె, అస్తమయ సూర్యుఁడును జగదుపకారకుఁడు కావలెనని కోరుచు, అతనివలని యుపకారములను, ఇండు బ్రదర్శింపమొదలిడి, గోపాలురు అదిత్యుని జూచుచున్నారని చెప్పిరి.

వారేకాడు, గోవులు గ్రామ నగరములను జేరు సమయమును నిరీక్షించుచు, ఉదకవాహికలుకూడ అస్తమయాదిత్యునిఁ జూచుచున్నారు. సూర్యుఁడస్తమించిన పిమ్మట ఉదకము తేరాడు; అని నిషిద్ధశాస్త్రము కలదు. కాన సూర్యాస్తమయమునకుఁబూర్వమే నీటిని దేవలయును. మృగ పక్షి పరాహుడులు కూడ గృహగమన సమయమాసన్నమాయెనో, లేదోయని సకల భూతములును అస్తమయ సూర్యుని వీక్షించుచుండెను. ద్విజులును అగ్నిహోత్ర సంధ్యావందనకాలమ్ము నరించినవారై అస్తమయసూర్యుని నిరీక్షించుచున్నారు.

“నేక్షేతోద్యంతమాదిత్యం నాస్తంయంతంకదాచన” అను శాస్త్రవచనమున ఉదయాస్తమయాదిత్యునిఁ జూడరాదనియే చెప్పఁబడెను. చూచినచోఁ బ్రమాదము వాటిల్లును. అట్టి ప్రమాదము వాటిల్లకుండ, పాపము సంభవించకుండ కాపాడి, సకలజీవులకు ఉపస్థానఫలము నొసగవయ్యా, తండ్రి! అని ప్రార్థించవలెను. అండులకే మంత్రమున “మృడయ” సుఖమూ చేకూర్చుము; అను పదముపయోగింపఁబడెను.

ఉపాసనావిధి — ఫలము : —

పై రెండు మంత్రములను వీకాంతమున బడనారు దీనములు నిరంతరము జపించవలెను. పైరెండు మంత్రముల జపముచే అనావృష్టి సమయమండనను, వర్షము కురియును. అరుద్రకార్తి యారంభమునను, ఒకప్పుడు అర్ధాకార్యంతమువరకును బంచసిద్ధులైన విప్రులచే జపము చేయించవలెను. వారికి ఉష్ణీషమును (తలపాగను) సూత్నవస్త్ర, కంఠాభరణ, కర్ణాభరణ, కరాలంకారాదుల నొసంగవలెను. తిలతండులయవలను, దధిమధుమృతములతోఁ దడిపి, 100వేలసార్లు హోమము చేయవలెను. ఇట్లు జపహోమాదుల నాచరించినచోఁదప్సక కుంభవృష్టి కురియును. మెడబండి నీటిలోనిల్పి, పైరెండు మంత్రములను బఠించుచు, దోసిళ్ళతో నీళ్ళను అదిత్యువిదిక్కు చిమ్మువలెను. వంచసిద్ధులైన విప్రులతో నొకడు జపముచేయుచుండగా, క్షీర

ములోఁ దడిపిన వేతన సమిధలను నల్గురు హోమయు చేయవలెను. ఇట్లు 11 దినములు దీక్షచేసి, తుదిదినమున, ఎనిమిదివేలు ఎఱ్ఱఁదామర పూలతో రుద్రుని ప్రత్యేకముగాఁ బూజింపవలెను ఈ యాగము పూర్తియగువరకు అగ్నిని భ్రదముగా నుంచవలెను. ఇట్లాచరించినచోఁ జివరిదినమున మహా వృష్టి కురియును. 10వేల వేతన పుష్పములతో హోమముచేసి, “ఉద్యంతమ స్తంయంతమ్” అను మంత్రముతో సూర్యోపస్థాపనముచేసినచో సూర్యుఁడు కోరిన వరమొసంగును. దినమునకు 8వేలు బొప్పన, 9 దినములు జపించి, తేనెలోఁదడిపిన జపాపుష్పములను, 21వేలు హోమము చేసినచో సూర్యుఁడు సంవత్సరముపాటు కోరిన కోరికలనొసంగును. వాఁడు చతుర్వేది కులమున జన్మించును.

ధ్యానము :-

శ్లో॥ మండలాంతరగతం హిరణ్మయం॥

భ్రాజమానవపుష్పం కుచిస్త్రితం॥

చండదీధితిమఖండవిగ్రహం॥

చింతయేన్నుని సహస్రసేవితమ్॥

తాత్పర్యము :-

ఇందు మహాదేవుఁడు సూర్యమూర్తిగా ధ్యానింపఁబడుచుండెను. అతడు సూర్యమండలాంతర్గతుఁడై యుండెను. అతని శరీరము సువర్ణచ్ఛాయతో మెఱయుచుండెను. తెల్లని చిఱునవ్వు కాంతి ముఖమునుండి తోణికిసలాడు చుండెను. అతని శరీరములు చాల కీర్ణముగా నుండెను. అతని విగ్రహము అఖండమై యుండెను. వేలకొలది మునులు అతనిని సేవించుచుండిరి. అట్టి సూర్యరూప రుద్రుని ధ్యానింపవలెను.

విశేషము :—

"అసామోఽవసర్పతి" అను పదములచేఁ దెలియునర్థమే "మండలాంతరగతమ్" అను పదముచే సూచింపఁబడెను. మొదటి మంత్రమందలి "శాన్రు, అరుణ, బ్రభు" అనుపదములచే వ్యక్తమగు వర్ణవిశేషములే "హిరణ్మయం, భ్రాజమానవపుషం, చండదీధితిమ్" అను పదములచే వ్యక్తములగుచున్నవి. "గోపాః, ఉదహార్యః, విశ్వాభూతాని" అనుపదములచే వ్యక్తమగు విషయములే "మునిసహస్ర సేవితమ్" అను పదముచే సూచింపఁబడెను. సూర్యుని సేవించువారు, చూచెడి వారలందఱును, మునులు, మునితుల్యులేయని తెలిసికొనవలసియున్నది. "రుద్రా అభితోదీక్షు" అను పదముచే వ్యక్తమగు భానుని మహిమయే "అఖండ విగ్రహమ్" అను పదముచే సూచింపఁబడెను. "హేడ-ఈమహే, మృడయాశినః" అను పదములందలి భావమే "చింతయేత్" అను పదముచే సూచింపఁబడెను.

పైరెండు మంత్రముల సారాంశము ఈ శ్లోకమున సువ్యక్తమగుచున్న కారణమున ఇది మంత్రతుల్యము, జిహ్వామైనామెను.

9వ మంత్రము :

నమోఅస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయమీధుషే।

అధోయేఅస్త్వసత్వానోఽహంతే భోక్తకరంనమః॥

అర్థము :—

సహస్రాక్షయ = ఇంద్రమూర్తి ధారణముచే వేయికన్నుల వాడైన; నీలగ్రీవాయ = శివునకు; నమోఅస్తు = నమస్కారమగుగౌరవ ధారియై; మీధుషే = వృష్టికర్తయై సుఖమొనగఁగ శివునకు; నమః = నమస్కారము; అథః = అంతేకాదు; యే = ఏవి; అస్య = ఈరుద్రునియొక్క; సత్వానః = భృత్యరూపములైన ప్రాణులుకలవో; తేభ్యః = వానికి; అహం = నేను; నమః = నమస్కారము; ఆకరం = చేయుచున్నాను.

తాత్పర్యము :-

సా.భా :— పూర్వమంత్రములందుఁ జెప్పినట్లు నీలగ్రీవుడైన రుద్రుడే, ఇంద్రరూప ధారణమున సహస్రాక్షుడాయెను. అతడే వర్ణన్య మూర్తి ధారణముచే "మీథ్యాన్" అనగా వృష్టికర్త అయెను. అట్లు ఇంద్ర వర్ణన్య రూపధారియైన శివునకు నా నమస్కారములు అందునుగాక. అంతే కాదు, రుద్రుని సత్వానులు అనగా భృత్యులైన ప్రాణులు అందఱికిని నేను నమస్కరించుచున్నాను.

భ.భా. భాష్యము :— ఈ మంత్రమునకు, ఋషి, దేవతయు, శంభుడే. అనుష్టుప్పు ఛందస్సు.

నీలకంఠుడు సూర్యరూపమునఁ బ్రత్యక్షమైనట్లు పైరెండు మంత్రము లందును వివరింపఁబడెను. ఈమంత్రమున నీలగ్రీవుడు సహస్రాక్షుడైనట్లు (ఇంద్రుడైనట్లు) చెప్పఁబడెను. సహస్రాక్షుడనగా వేయికన్నులుకలవాడనియే కాదు. పరబ్రహ్మయని యర్థము. పరమపురుషుడు అక్షరపరబ్రహ్మ. అతడు తొల్ల జలభూతమును సృష్టించినట్లు "అవవీవససర్ణాదౌకానువీర్యమథా సృజత్" తదండమభవద్దైమమ్" అను సూక్తివలన తెలియుచున్నది. అనగా బరబ్రహ్మ తాను సృష్టించిన నీటిలోఁ దన వీర్యమునువేయగానది, హిరణ్మయ మైన బ్రహ్మాండమాయెను అని తెలియుచున్నది. అదియే అండాండ పిండాండ బ్రహ్మాండములలో మొదటిది. అందుఁ బరమాత్మ, తనశక్తిని బహువిధముల దన.మాయా ప్రభావముచేఁ బ్రదర్శించెను. అదియే ప్రకృతి విలసనము. ఈ విషయమే

సహస్రశీర్షాపురుషః సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ।

సభూమింవిశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠద్దశాంగుళమ్ ॥

అను పురుషసూక్తమంత్రమునఁ బ్రదర్శింపఁబడెను. అనగా బ్రహ్మనిర్మిత మైన పడునాల్గు భువనములను బ్రహ్మయే ఆవరించియుండెను. అతడే బహు నేత్రములఁ జూచుచుండెను. అదియే అతని సహస్రాక్ష స్వరూపము. అ పర బ్రహ్మయే అశ్వత్థరూపుడై ఆవరించియున్నాడు.

ఊర్ధ్వమూలమథశ్చాఖమశ్వత్థం ప్రాహరవ్యయమ్" అను గీతాసూక్తిలో, బైవిషయమే చక్కగా నిరూపింపబడెను. నిజమారయఁ బరమాత్మకు రూపము లేదు. అతఁడు శబ్దస్పర్శాదిరహితుఁడు, అను నీ విషయము "నరూపమస్యే హతథోపలభ్యతే" "అశబ్దమస్పర్శమరూపమవ్యయమ్" అను గీతాసూక్తుల వలనఁ దెలియుచున్నది,

అయినను అప్పరమాత్మ ఆత్మనిర్మితబ్రహ్మాండమున, సృష్టినితలయ కార్యనిర్వహణకై త్రిమూర్తులను ఆత్మశక్తితోఁ బ్రతిష్ఠించి, వానిసృష్టిలోగల పడునాల్గుభువనములలోనివగు స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకములయాధిపత్యమును, ఆత్మశక్తినంపన్నుడైన ఇంద్రునికప్పగించెను. అయింద్రుఁడే ఈ సుంత్రమునఁ బేర్కొనఁ బడినసహస్రాక్షుడు. అతఁడు పరబ్రహ్మముఖమునుండి పొందుర్పవించినట్లు

“ముఖాదింద్రకౌర్పాన్నిశ్చ పాశాద్వాయురజాయతః”

అను పురుషసూక్తసుంత్రమువలనఁ దెలియుచున్నది. సరే రుద్రుఁడే సహస్రాక్షఁ డనుటలో నంతరార్థమేమన?

పరాత్పరుఁడైన పరమశివుడు ఓవులకాదిత్యరూపుఁడైకానవచ్చి, అఱి గ్యమునొసగుచున్నాడు. అఱిగ్యవంతులైన ఓవులకు, అన్నమును ఐశ్వర్యము నొసఁగి, రక్షింపవలసిన బాధ్యత పరమశివునదేకదా! పరమశివుడు అవాఙ్మానన గోచరుడుకదా! జ్ఞానులకుదక్క అందఱికిని గానరాదుకదా! ఎట్లు? అందుచేతనే అతడు ఇంద్రరూపముదాల్చి, ఓవకోటికి ఐశ్వర్యమును, అన్నమును, గ్రహశిక్షణనొసగి రక్షించుచున్నాడు. "ఇది = పరమైశ్వర్యే" అను ధాతువునుండిపుట్టిన ఇంద్రపదమునకుఁ బరమైశ్వర్యసంపన్నుఁడనియర్థము. అట్టి యింద్రుఁడే సహస్రాక్షుఁడై వేయికన్నులతోఁగొంచుచు ఓవులనుగ్రహ శిక్షణలోనిడి కాపాడుచు, ఐశ్వర్యమునఁగ్రుచ్చుచున్నాడు. "ఐశ్వర్యమేశ్వరాదిచ్చేత్" అను సూక్తి ననుసరించి, ఓవులకునేశ్వర్యమునొసఁగువాఁడు ఈశ్వరుఁడు. అ యీశ్వరుఁడే తనయైశ్వర్యదానశక్తిని ఇంద్రునిలోఁ బ్రవేశపెట్టి, వానిచే ఓవులకిప్పించుచున్నాడు.

పరమశివునిముఖమునుండియేకదా ఇంద్రాగ్నులజన్మ. ముఖము జ్ఞానేంద్రియశక్తిసంపన్నము. శ్రవణశక్త్యాధారమైన శ్రవణము, దర్శనశక్తి కాధారమైననేత్రము, అపూర్ణశక్తికాధారమైనసూక్ష్మము, వాక్చక్తికాధారమైన జిహ్వయునుముఖమునందేగలవు. ఆ సమష్టిశక్తులన్నియును బ్రహ్మముఖవి నిర్గతుడైన ఇంద్రునిలోగలవు. కావుననే సహస్రాక్షుడైన ఇంద్రునిలోఁ దనశక్తినిమిడి, ఇంద్రరూపమున శివుఁడు లోకములను గాపాడుచున్నాడు. కావున నీలగ్రీవుడైన సహస్రాక్షుఁడు భక్తులైన జీవులు నమస్కరించుచున్నారని ఇందలి యంతరార్థము.

“ఇంద్రం నరో నేమథితాహవంతే।

యత్ప్రభావాయ నయతేధియస్తాః”

అను ఘృణిని బరిశీలించినచో నరులెల్లరు అన్నార్థమై ఇంద్రునిగూర్చి యజ్ఞములు హోమములుచేయగా ఇంద్రుఁడానందించి, వర్షమ్యుడై (మేఘుడై) వర్షము కురిపించుచున్నాడని తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ “దుదోహగాం సయజ్ఞాయ, నస్థాయమఘవాదివం।

సంవద్వినిమయేనోభా దధతుర్భువనద్వయమ్”

అను కాళిదాససూక్తిని బరిశీలించినచో నృపాలుఁడు ఇంద్రప్రీతికై, భూమి యందలి, పారమైన వస్తువులు గ్రహించి, యజ్ఞముచేయగా, ఇంద్రుఁడు అహారమొసగు సస్యములయభివృద్ధికై వర్షముకురిపించుచున్నాడు. ఇరువురును తమ పంపదను మార్చుకొనుచున్నారు.

శ్లో॥ దేవాభావాయతానేన, తేదేవాభావయంతవః॥

వరస్సరం భావయంతః శ్రేయఃవతమవాప్స్యథ॥

మానవులు యజ్ఞాదులచే దేవతలను గౌరవింపగా వారు జలసంపద నొసంగికాపాడుచున్నారు. అన్యోన్యము ఆదరించుకొనుచు గొప్పశ్రేయస్సును బొందుదురుగాక; అని గీతాసూక్తిలో సైతము పై విషయమే వర్ణింపఁ బడెను. పై విషయములనుబట్టి. రుద్రశక్తిసంపన్నుడైన ఇంద్రుఁడే అన్నదాత యని తెలియుచున్నది.

సృష్టిలో సిద్ధిస్థాపకుఁడు విష్ణువు. కారకుఁడు శివుఁడు. పరికింపగా వీరు ఇరువురును ఒకటే. కావున వీరిరువురియంశలును ఇంద్రునిలోఁగలవు. కావున ఇంద్రార్థకమైన వాసవపదము హరివరముగా విష్ణుసహస్రమందలి "వసవోవాసవోహరిః" అను సూక్తిలో ఉదహరింపఁబడెను. "అహల్యాయై జార ————— గౌతమబ్రువాణ" అను శ్రుతిని బరిశీలించినచో, అహల్య భూరూపధారిణియైన ఆదిత్యునియు, ఇంద్రుఁడు ఆదిత్యరూపుడైన పరమాత్మ యనియు, ఇంద్రునకు జారత్వమేలేదనియు తెలియుచున్నది తన భార్య యగు అహల్యను వ్రేపించుటచే అహల్యపతియగు గౌతముఁడు అగ్రహించి, ఇంద్రుని శపించెననియు, శాసవశమున, ఇంద్రుని శరీరమున, స్త్రీ మూత్ర ద్వారములే సహస్రాక్షులుగా నేర్పడిగానవచ్చుచున్నవనియును బురాణగాథచేఁ దెలియుచున్నది. దానిని బరిశీలించినచో, బరబ్రహ్మ శక్తిసంన్నులైన మహా మహాలకును ఇంద్రాదులకును పాపపరిహారకములగు శివ లనుభవించకతప్ప దనియును తెలియుచున్నది. వ్యభిచారదోష సంపన్నుడైనను ఇంద్రుడు రుద్రాంశ సంపన్నుడగుట చేతనే త్రిలోక వూఝుడైనట్లు దీనివలనఁ దెలియు చున్నది. సీఁగ్రీవుఁడు ఇంద్రమూర్తినివలెఁ బరస్థమూర్తిని సైతము స్వీకరించెను. అందు మూలమున "ఏండుషే" అనుపదము ఇంద్రుఁడు బ్రయోగింపఁబడెను. "మీర్వాన్" అనగా సృష్టికర్త పరస్థుఁడు (మేఘుడని) యర్థము. పరస్థుఁడు వృష్టిద్వారా భూములను దడిపి, పశ్యపోషకమగు సారమునగుచున్నాడు. అట్టిసారమునగఁబట్టి భూములు పక్కగాబండి, పీవులకు

దగినయన్నమునొసంగుచున్నవి. రుద్రశక్తి ఇందునిద్వారా పర్వస్యనిలోఁ గలదను విషయము "పర్వస్యాయప్రజాయత, దివస్సుత్రాయమీధుషే" అను శ్లోకవలనఁ దెలియుచున్నది. అంతేకాదు.

“యాభిరాదిత్యస్త పతిరశ్మిభిస్తాభిః పర్వనోవర్తతి।

పర్వనోఽపాషధివనస్పతయః ప్రజాయంతః ఓషధివనస్పతిభిః

రనామ్॥

అను మంత్రార్థమును బరిశీలించితిమేని పై విషయము స్పష్టమగును విట్లన?

రుద్రాంశగల అదిత్యుఁడు తనకిరణములతో భూమిని దపింపఁజేసి, తేమనుగానగాదానితోఁ బర్వస్యమేర్పడుచున్నది, అదివర్షించుచున్నది. పర్వస్యని హననే ఓషధివనస్పతయలు జన్మించుచున్నవి. వానినుండి అన్నము లభించు చున్నది.

“అన్నాద్భవన్తిభూతాని పర్వస్యాదన్నసంభవః। యజ్ఞాద్భవతిపర్వస్యః” అను గీతాసూక్తియుఁ బైవిషయమునే ప్రకటించుచున్నది. పర్వస్యఁడు శివశక్తి సంపన్నుఁడేకాడు. విష్ణుశక్తిసంపన్నుఁడుకూడ. కాబట్టి విష్ణుసహస్రమున పర్వస్యః పావకోఽనలః” అనుసూక్తిలోఁ బర్వస్యవదము విష్ణు వరముగా బ్రయోగింపబడెను. పరికింపగా శివశేషపులు ఒక్కటియేయని తెలియుచున్నది.

రుద్రరూపపర్వస్యఁడు జగద్యోనియగు ప్రకృతిలోఁ దనపీఠ్యమును వర్షించి, పురుషరూపమున గర్భములనుధరించి, పోషించి, రక్షించుచున్నాడు “గర్భఃకుక్షిస్థజంతౌచ” అను సూక్తివలన గర్భవదమునకుఁ గుక్షిస్థ జంతువని యర్థమున్నట్లు తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ మమయోనిర్మహద్భ్రూహ్మ తస్మిన్ గర్భందధామ్యహం।
సంభవస్సర్వభూతానాంతతోభవతి భారత॥

అను గీతాసూక్తిలో, భారత! నాయోని మహాస్పృహము. అందు నేను గర్భమును ధరించితిని. దానినుండి సర్వభూతములును సంభవించుచున్నవని కృష్ణభగవానుడు చెప్పెను. ఇండుగల "అహం" శబ్దమునకు నేను అనగా శివకేశవరూపమగు పరబ్రహ్మయని యర్థము. అ పరబ్రహ్మయే సూర్యుడు; ఇంద్రుడు; వర్ణన్యుడునై కానవచ్చుచున్నాడు. కార్యరూపజగత్తును నడుపుచున్నాడని తెలియుచున్నది.

"ఒకసూర్యుండు సమస్త జీవులకుదానొక్కొక్కడైతోడు పో

లికనే దేవుడు సర్వకాలము మహాలీలన్ నిజోత్పన్నజ

న్యకదంబంబుల హృత్పరోరుహములన్ నానాధానూనరూ

పకుడై యొప్పుచునుండునట్టి హరినే ప్రార్థింతు శుద్ధుండనై"

అను పోతన్నగారి పద్యమును బరిశీలించినచో ఒకే సూర్యుడు తటాకాద్య పాదుల భేదముచే అనేకవిధముల గోచరించును. అట్లే అందఱి పాపములను హరించు హరిలేక హరుండు అయా భక్తుల హృత్కమలములందు అనేక రూపుడై గోచరించునని తెలియుచున్నది. ఆ హరియే ఈహరుడు. ఈహరుడొక్కడేయైనను అయా కార్యనిర్వహణావసరముల ననుసరించి, శివాధిభేదము లచే సూర్యుడుగా, ఇంద్రుడుగా వర్ణన్యుడుగా భక్తులకు గోచరించుచుండెను.

అంతేకాదు, శివుననుసరించి పెక్కుభూతగణములు కలవు. అవియే ప్రమథ గణములు. అవన్నియును శివుననుసరించియే యుండును. శివుడు సూర్యరూపుడైనపుడు సూర్యానుచరములైన కిరణములు, గ్రహగణములును అతని ననుసరించియుండును. అట్లే శివుడు సహస్ర్రాక్షరూపుడైనపుడు, ఇంద్రానుచరులు దేవగణములుగానుండి అతని ననుసరించుచున్నారు. అట్లే శివుడు పర్వన్యరూపుడగునపుడు, అతని అనుచరులు మేఘగణములై అతని ననుసరించియుండురు. అందుచే భర్తులు శివుని, అతని ప్రమథగణములను నమస్కరించురు. అటులనే జీవకోటి సూర్యుని గ్రహగణములను అశోగ్యము గోరియు; ఇంద్రుని దేవగణములను,

ఐశ్వర్యమును, అన్నమును గోరియు; పరస్పరముని, మేఘ బృందమును జలమును గోరియు, నమస్కరింతురు. కావున మహాదేవ! నీవు ఇంద్రరూపుడవై ఐశ్వర్యమును, అన్నమును ఒసగి కాపాడుము తండ్రీ! నీవు పరస్పరముడవై జలమొసగి రక్షింపుము; అని భక్తులు ప్రార్థింతురు.

ఉపాసనావిధి — ఫలము :—

ఉపాసకుడు పై మంత్రమును బడనైడుదినములు హవిష్యాశియై జపించవలెను. శివసమీపమున ఆలయముయొక్క పశ్చిమద్వారమున అరత్ని మాతృకుండమున అగ్నిలో అర్కపుష్పములతో అమావాస్యమొదలు, పదిదినములు ప్రతిదినము సహస్రహోమముచేయవలెను. అపుడు ఘృతపాయసము సమర్పించువానికి సర్వార్థ సిద్ధిజరుగును. పుత్రకాములు 5 దినములు దీక్షబూని, పై మంత్రమును, శివాలయమునందో, నదీతీరము ననో, గోశాలయందో జపించవలెను.

దేవాలయమున దేవోపరిభాగముననో, కుంభమునందో అవాహనమొనర్చి, దానికిఁ బశ్చిమభాగమున అగ్నిని బ్రతిష్ఠించి, అండాజమ్మివుల్లలనో, జమ్మియాకులనో, దదిమధుఘృతములతోఁ దడిపి, ప్రతిదినము, పడనొకండు వేలు హోమముచేయవలెను. పిమ్మట మూడుదినము లో, ఐదుదినములలో దీక్షబూని, ప్రతిదినము ఎనిమిదివేలలో, నాలుగవేలలో, ఎనిమిదివందలలో, శామర వూపులనుగాని, మారడిప్రతినిగాని, మహాదేవుని శిరస్సున సమర్పించవలెను. ఇట్లాచరించిన పిమ్మట, తుదిదినమునఁ గొన్నివందలమంది బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టవలెను. ఏకేషముగా ద్రవ్యత్యాగముచేయవలెను. రుద్రరూపులైన పడనొకండుగురు విపులకు భోజనముపెట్టి, వారికి దక్షిణానొసగి, దేవసన్నిధిని ఆచార్యునకు భోజనమిడి, విత్తులునాజినభూమిని దక్షిణగా నొసంగవలెను. ఆ భూమి 72 వందల చుమారలు విస్తీర్ణముగల్గియుండవలెను

వ్రతదినము పాదనిష్కముపరిమితిగల బంగారమును గూడఁబెట్టివానితోఁ గుండలములనుజేయించి, అతనికొసఁగవలెను. ఏకాగ్నికిఁ గాంస్యపాత్రను ఇట్లే ఒసంగవలెను. ఇట్లాచరించినచో, శంభుప్రభావముచేఁ బుత్రకామి పుత్రవంతుడగును. ఈ ఫలము 7 జన్మలవరకును బ్రాప్తించును.

ధ్యానము :-

శ్లో॥ శరచ్చంద్రవ్రకాశేనవపుషాశీతలద్యుతిం।

ధ్యాయేత్ప్రింహాసనాసీనం ఉమయానహితం శివమ్॥

తాత్పర్యము :-

మహాదేవుడు శుభప్రదుడు. అతఁడుఉమాసహితుడై, సింహాసనమున గూర్చుండెను. అతని శరీరము శరచ్చంద్రానివలె బ్రకాశించుచుండెను. అతని శరీరకాంతి చల్లగా నుండెను. అట్టి మహాశివున్నిధ్యానించవలెను.

విశేషము :-

శివుడు సహస్ర్రాక్షుఁడును, బర్హన్యమూర్తియునై, లోకమునకు అన్నమును జలమును ఒనగి రక్షించుచుండెనని మూలమంత్రమున గలదు. అభావమే ఈశ్లోకమందలి “శరచ్చంద్ర వ్రకాశేనవపుషాశీతలద్యుతిమ్” అను పదములచే సూచింపఁబడెను. ఎట్లన?

శివుడు చంద్రశేఖరధరుడు. చంద్రుఁడు ఓషధీశుడు. తన కిరణములందలి అమృతమును సస్యములకందించువాడు. అక్కారణమున సస్యములు వఫలములై జీవులకు అన్నమొసగుచున్నవి. కావున జింద్రుని మూలముననే, జీవులు అన్నాదులగుచున్నారు.

“ఓషధయస్సంవదస్తేసోమేన” అను మంత్రమున జింద్రుని వలననే ఓషధులు పెరుగుచున్నట్లు చెప్పఁబడెను.

అప్పు మేసోమో అబ్రవీదన్త ర్విశ్వానిబేషజు

అగ్నించవిశ్వశంభువమావశ్వవిశ్వబేషజీ॥

అను మంత్రార్థమును బంశీలించినచో నీటినుండి ఉదయించిన చంద్రుడు, విశ్వాంతరమున విరాజిల్లి, విశ్వసుఖకరమగు అగ్నిని ప్రసరింపజేసి, జలమొసగి భూమిని రక్షించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

పై విషయమునుబట్టి మూలమంత్రార్థమిందు గోచరించుచున్నది. సహస్రాక్షరమైన ఇంద్రుడేకదా సింహాసనాసీనుడై త్రిలోకములనేలుచున్నాడు.

అ యిందుగిడు సదాశివస్వరూపుడనియేకదా మూలమంత్రమునగలడు. పాలకుడైన రాజువెంట నేగు అనుచరులే శివుని అనుచరులైన ప్రమథగణములు వారంతును బ్రకృతిజన్మలు. ప్రకృత్యాశ్రితులే. అప్రకృతియే ఉమ. కావున మూలమందలి రెండవపాదమునందలి విషయము "ఉమాసహితం శివమ్" అను శ్లోకము నందలి పదములవలన బ్రస్తుతమగుచున్నది. కావున ఈ శ్లోకము మంత్రతుల్యము; జపార్థమునైయున్నది.

10వ మంత్రము :

ప్రముంచధన్వనన్తన్వము భయోరాత్రియోర్జ్యోతిః॥

యాశ్చతేహస్తజషవః పరాతాభగవోవప॥

అర్థము:—

హేభగవః = ఓభగవంతుడా! వూజావంతుడా! మహాదైశ్వర్య సంపన్నుడా! త్వం = నీవు, ధన్వనః = ధనుస్సుయొక్క, ఉభయోః = రెండు, అత్రియోః = చివరలందుగల, జ్యోతిః = వింజిల్చాటిని, ప్రముంచ = విడుపుము. తే = నీయొక్క, హస్తే = చేతియందు, యాః = ఏ, ఇషవః = దాణములు; వర్తన్తే = కలవో, తాః = వానినిగూడ, పరావప = విడిచి పెట్టుము.

తాత్పర్యము :-

సా.భా. :— ఓ భగవంతుడా! నీవు పూజావంతుడవు. మహాదైశ్వర్య సంపన్నుడవు. ఓ రుద్రా! నీవు నీ ధనస్సున రెండు చివరలకుఁగట్టిన క్రాంతిని విడువము. విప్పివేయుము. నీచేతనున్న భాణములను విడిచిపెట్టుము మాపై విడువకుము తండ్రీ! అని శివుని భక్తుడు ప్రార్థించుచున్నాడు.

భ.భా.భా. :— ఇది మొదలు మూడు మంత్రములు అనుష్టుప్సులు. నారదుడు ఋషి. రుద్రుడు దేవత.

"నమస్తే రుద్రమన్యవ" అను మంత్రము మొదలు, తొమ్మిది మంత్రములతోఁ గుడ్డుడైన మహాదేవుని, దయావంతు నొనర్చుకొనిన పిమ్మట, ఆతని క్రోధమును ఉపసంహరించుటకుఁగల కారణములను మొదలిడెను. ఉపసంహరమంత్రములలో మొదటి రెండును బ్రత్యక్షకృతములైన మంత్రములు. మూడవది పరోక్షకృతమైన మంత్రము.

శ్లో॥ ఉత్పత్తించ విनाశంచ భూతానామూగతిం గతిం॥

వేత్తివిద్యామవిద్యాంచసవాచ్యో భగవానితి॥

అను సూక్తిననుసరించి జగదుత్పత్తిని, జగద్వినాశమును, పంచభూతముల అవిచ్ఛాదమును, ఉపసంహరమును, బ్రాహ్మణుఁ డుత్పత్తి వినాశములను, విద్యను, అవిద్యను ఎఱిగినవాడే భగవంతుడని తెలియుచున్నది.

1వ మంత్రమున హంకారమే శివుని ధనుస్సుని పేర్కొంటిని. హంకారము విష్ణుశివాత్మకము. కాన, శివుని చేతియందలి ధనుస్సుకూడ విష్ణుశివాత్మకమన్నమాట. ధనుస్సు చివరలందుఁ గట్టినక్రాడు శివకేశవులకుఁ జెందిన ప్రకృతియన్నమాట. ప్రకృతి సాయము కౌడనే వరుషుడు బ్రహ్మాండమును, అందలి జీవులను సృష్టించుచున్నాడు.

శ్లో॥ మయయోనిర్మహద్భ్రహ్మతస్మిన్ గర్భందధామ్యహం।

సంభవస్సర్వభూతానాంతతో భవతిభారత!

అను గీతా సూక్తియే, దైవిషయమునకు ప్రమాణము అ ప్రకృతి తనయధీనమునగల జీవులకు, అగామినంచిత ప్రారబ్ధకర్మల ననుసరించి, సుఖ దుఃఖములను, జననమరణములను జేర్చి, వారిచే (అ భాధల) ననుభవింపజేయుచున్నది. కావునఁ బ్రకృతి యనగా బ్రకృతిరూపమగు శివధనుస్సు. అందలి త్రాడు జీవులకు భయంకరము, అందుచే భక్తులు - ఓ మహాశివ! నీధనుస్సు చివరలకు గట్టిన త్రాణిని విప్పివేయవయ్యా! అని ప్రార్థించిరి.

శ్లో॥ కార్మకారణకర్తృత్వేహేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే।

పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వేహేతురుచ్యతే॥

అను గీతాసూక్తిని బరిశీలించినచో సుఖదుఃఖాదికార్యములకుఁ గారణము ప్రకృతియనియు, పురుషులు సుఖదుఃఖ భోక్తృలనియు, అందుచే బ్రకృతి జీవభయంకరయనియు విదితమగును.

ధనుస్సునెక్కిడినచో అది వర్తులాకారమగును. వర్తులము బ్రహ్మాండాకార సూచకము. బ్రహ్మాండము ప్రకృతి పురుషులకలయికచే నేర్పడుచున్నది. అందుఁగల జీవకోటి పురుషశక్తి సంపన్నము. ప్రకృతి వశం గతము. ధనుస్సును ద్రాణితో వేరుచేసినచో బ్రకృతి పురుషులు వేరుగానుండిరన్నమాట. అపుడు పురుషుని యాసతిలేనిదే ప్రకృతి జీవులనేమియుఁజేయలేదు. అందుచే భక్తులు ప్రకృతిని వేరుచేసి, తమను మహాదేవునిలో లీనమొనర్చుకొమ్మని ప్రార్థించుచున్నారు.

శ్లో॥ ఐశ్వర్యస్యసమగ్రస్య ధర్మస్యయశస శ్చిగ్రయః।
జ్ఞానవైరాగ్యయోశ్చైవ షణ్ణాంభగభూతీరణా॥

అను శ్లోకమును బరిశీలించినచో (1) సమగ్రమగునైశ్వర్యము, (2) ధర్మము (3) యశస్సు (4) శ్రీ (5) జ్ఞానము, (6) వైరాగ్యము, అనువారింటికిని "భగః" అనునామధేయముగలడు. పైయారునుగలవాడే భగవంతుడు. అని తెలియును. అతడే మహాదేవుడు. ఐశ్వర్యమనగా బిభృత్వము. సామర్థ్య మన్నమాట. అదియేవిభుత్వము.

నతత్ర సూర్యోభాతినచంద్రతారకౌ।
నేమావిద్యుతోభాంతికుతోఽయమగ్నిః।
తమేవభాంతమను భాతిసర్వం।
తస్యభాసాసర్వమిదంవిభాతి॥

అను శ్లోనిబరిశీలించినచో, సూర్యుడును, జండుడును, విద్యుత్తు, అగ్ని యును, స్వయముగా బ్రకాశింపజాలవు. స్వయంప్రకాశమానుడైన వర బ్రహ్మననుసరించి, సర్వమును బ్రకాశించుచున్నది. అ వరమాత్మతేజస్సు చేతనే ఈనకలమును బ్రకాశించుచున్నది. కావున భగవంతుడు తన తేజస్సుతో, సమస్తమును అడుపులోనుంచఁ గలసమర్థుడు కాన విభుడాయెను

శ్లో॥ “అహంసర్వస్యవ్యభవః మత్తస్సర్వంవ్యవర్తతే।

శ్లో “అహమాదిర్దిదేవానాం మహర్షీణాంచసర్వతః”

వైరాగ్యముకలవాడు భగవంతుడు. రాగమనగాఁగోరిక. అదిలేనివాడు విరాగి. వావిధర్మమే వైరాగ్యము. కాంతాకనరములందలి యభిలాషయేరాగము. అది లేనివాడు సాక్షాత్తుభర్గు డొక్కడే.

శ్లో॥ “వేదాద్వైభాభ్యమంచత్రే కాంతాసుకనకేశుచః।

తాసుతేష్వవ్యనాసక్తః సాక్షాత్ భర్తః సరాకృతిః॥

అను మహాకవిసూక్తియుఁ బైవిషయమునే ప్రకటించుచున్నది. ఎట్లన?

భగవంతుఁడు జీవులకుఁ గాంతాకనకములందను రాగము కల్గియుండుట యను రెండుభృషులను, శక్తియందు రజత భాంతివంటివానిని సృష్టించెను. ఈ రెండుభృషులును లేక అనగాఁ గాంతాకనకములందురాగములేకయుండు వాడు సాక్షాత్తుగాఁ బరమశివుఁడొక్కడేయని వర్ణించెను.

కావున భగవంతుడైన శివుడు తప్పుమార్గమునఁ బడిన జీవులకు భయము కల్గించుటకై ధనువుచేతఁ దాల్చియెక్కిచెను. సన్మార్గపరులైన భక్తులు తమనట్టి శిక్షలనుండి తప్పించవలసినదిగాఁ బార్థించుచు ధనువుచివరలందలి త్రాణిని విడదీయుమని ప్రార్థించిరి.

అంతటితో ఊరుకొనక భక్తులు పరమశివా! నీచేతనున్న బాణములను విడిచిపెట్టుము. మాపైఁ బ్రయోగింపకుమని ప్రార్థించిరి. కారణమేమన?

మొదటిమంత్రార్థమున సోముఁడును విష్ణువును శివుని శరంబులని పేర్కొనఁబడెను. సోముఁడు ఓషధీశుఁడు, అన్నదాత. విష్ణువు జగద్రక్షకుఁడు. శివునకాగ్రహము కల్గినచో, శివశరంబులైనసోమునకును, విష్ణువునకును అగ్రహము కల్గెను. సోముఁడాగ్రహించినచో, ఓషధులు, తద్వారా అన్నమును జీవులకు లభింపవు. అందుచే జీవులన్నహిమలై బాధపడుదురు. అట్లుసోముఁడాగ్రహించినట్లు, అతఁడు స్వేచ్ఛాసంచారమొనర్పరక్షించునట్లును జేయుటకై శరరూపసోముని విడుపుమని భక్తులు పరమశివుని ప్రార్థించిరి. విష్ణువాగ్రహించి, ఉపేక్షించెనేని, దుష్టశక్తులైన రాక్షసులు, అసురసంపదయును విజృంభించి, లోకములను బీడింతురు. వారినడంచి లోకములను రక్షించుటకై పరమశివా! నారాయణుని ఖోరత్సహించి, విడుపుముతందీ! యని భక్తులు శివుని ప్రార్థించిరి.

11వ మంత్రము :

“అవతత్యధనుస్తస్త్వగ్ం సహస్రాక్షశతేషుథే,
నిశీర్య శల్యానాంముఖా శివోనస్సుమనాభవ॥

అర్థము:—

హేసహస్రాక్ష = ఇంద్రరూపుడవైన ఓ రుద్రాడా! శత + ఇషుచే = వందలకొలది అమ్మలపొడులుకలవాడా! ధనుః = ధనుస్సును, అవతత్య = దించి, అనగావింతితాగిణినుండివేరుచేసి, శల్యానాం = బాణములయొక్క, ముఖా = ముఖములను, జివరలను, లోహములతో జేసిన బాణముల అగ్రములను, నిశీర్య = అంపపొడులలోనుంచి, నిరుపయోగముల గావించి, నః = మాపట్ల, సుమనాః = అనుగ్రహయుక్తుడవై, శివః = శాంతుడవు, భవ = కమ్ము.

తాత్పర్యము :-

సా. భా. :— ఓరుద్రా! ఇంద్రరూపుడవైన నీకు వేయి కన్నులు కలవు. నీకువందలకొలదిగా అమ్మలపొడులుకలవు. నీవువింతితాగిణినివిప్పి, బాణముల అయోముఖములను (ఇనుపచివరను) అంపపొడులలోనుంచి, మా పట్ల అనుగ్రహయుక్తుడవుకమ్ము. శివుడవు, అనగా, శాంతుడవు అగుము.

భ. భా. ఖ. :— రుద్రాడు ఇంద్రుడైనకారణమున సహస్రాక్షుడాయెను. కామోద్రేకుడైన యింద్రుడంతటివాడు గోతమశాపగ్రస్తుడై, మూతాగ్రవచనద్యుతయైన సహస్రాక్షులు కల్గియుండెనని పురాణగాథకలదు. దానినిబట్టి భగవంతుడైనను దుష్కర్మఫలమనుభవించక తప్పదని తెలియుచున్నది. కర్మఫలహరుడైన శివుడైనను గర్మఫలమనుభవించకతప్పదు.

అల్పులైనచోఁ బాపకర్మాను భవార్థములైన శిక్షలనెన్నిటినిన అనుభవించవలసి నదే; యని ఋజువుపేయుటకే, శివుఁడిందుఁడై తన కర్మఫలమునుభవించినట్లు తెలియఁజెప్పెను. ఇందలి విశేషమేమన?

అక్షవదమునకు ఇందియమనియర్థముకలదు. సహస్రాక్షుఁ డనగా సహసేందియుఁడునియర్థము సహస్రకోటి జీవరాసులును శివస్వరూపములే. అతని యణువులే. కాన శివుఁడు సహస్రాక్షుఁడాయెను.

“సహస్ర శీర్షందేవం విశ్వాక్షంవిశ్వశంఖవం॥”

“సహస్ర శీర్షాపురుషః సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్”

అను మంత్రములుపై విషయమునకుఁ బ్రమాణములు. అంతేకాదు.

శ్లో॥ “యథాకాశస్థితో నిత్యం వాయుస్సర్వత్రగోమహాన్
తథాసర్వాణిభూతాని మత్స్యానీత్యవధారయ”

అను గీతాశూక్తిని బరిశీలించినచో ఒకేవాయువు అంతటను వ్యాపించినట్లు ఒకే బ్రహ్మవస్తువు అన్నింటియందునుగలదు. అన్నిభూతములు నాతనిలోఁ గలవు అని తెలియుచున్నది. కావున సకలభూతముల అక్షులును (కనులును) అతని యక్షులేకాన శివుఁడు సహస్రాక్షుఁడాయెను.

శ్లో॥ “సర్వతఃపాణిపాదంతత్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖం॥
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్యతిష్ఠతి”

అను గీతాశూక్తియును, అంతటను భగవంతుని పాణిపాదములు, అక్షులు, శిరస్సులు, ముఖములు, మున్నగునవి గలవనియును. భగవంతుఁడంతటను వ్యాపించియుండెననియును జెప్పుచున్నది. కాన శివుఁడు సహస్రాక్షుఁడని చెప్పవచ్చును.

శ్లో॥ “సహస్రమూర్తా విశ్వాత్మాసహస్రాక్షస్సహస్రపాతా”

అను పిష్ఠసహస్రసూక్తియును బైవిషయమునే వ్యక్తము సేయుచున్నది.

ఓరుద్రా! నీవు శతేషుధులుగలవాడవు. అని భక్తులు ప్రశసించిరి. ఇందలి విశేషమేమన?

పరమశివునకుఁ బెక్కు ఇషుధులుగలవు. ఇషుధులనగా అంపపొడులు పెక్కుకంపని తెలియుచున్నది. ఈ రుద్రమునందే చిట్టచివరనుగల “సహస్రాక్షి సహస్రధాబాహవోస్తవహేతయః” అను మంత్రమును బరిశీలించినచో శివునకుఁగల బాహువులురెండే అయినను, వానియందుఁ గల యాముధములు మాత్రము, సహస్రసంఖ్యాకములని తెలియుచున్నది. బాణములును, ఆయుధములేకాన, వానినిదాచుటకవసరమగు తూణములును శతసంఖ్యాకములై యుండును. కావున “శతేషుధే” అని సంబోధించుటయుర్తముగా నున్నది.

“క్షోణీరథోహరిశరో మేరుధన్వాంబుధీషుధిః” అను అమరసూక్తినిబట్టి, మహాశివునకుఁ ద్రిపురాసురసంహారసందర్భమున, సముద్రము అంపపొదిగా నున్నట్లు తెలియుచున్నది. అసాధారిణ శూరులును, బహువరసంపన్నులునగు, మువ్వరురక్కసులను, మూడువట్టణములను ఏకకాలమున ధ్వంసమొనర్చుటకు, జగదేకపీరుడైన శివునకు, సకలదేవతలును, సహాయులుగానుండిరి. అడ్డరక్కసులను, సంహరింప, అసంఖ్యాకాయుధములును, నిష్పలములుకాగా నారాయణుడు, శరముకావలసివచ్చెను. నారమునకు జీవకోటికి, అయనుడు నారాయణుడు. అట్టి నారాయణరూప శరధారణమునకు సముద్రాదుతప్ప, మరొకడు, బాణకోశముగానుండఁ బాలడు. నారాయణునిలో, ముహూర్తజీవితరాసులుగలవు. అవన్నియును ద్రిపురాసురసంహారసమయమున, నారాయణాంశసంపన్నములైన శరములగుటచే, అవిదాచుటకువలయు ఇషుధులును, శతసంఖ్యాకములాయెను. అంతేకాదు. ఇంకొక విశేషమేమన?

పరబ్రహ్మయొక్క ప్రథమసృష్టివంశభూతాత్మకమైన జలము. అదియే ప్రకృతి. ఆ ప్రకృతి మధ్యమున, ఇద్దఱుదేవులుగలరు. వారేశీవాత్మ పరమాత్మలు. వారు హృదయాకాశముననుండిరి. వారిలోఁ బరమాత్మచే ఈ సృష్టిగావింపఁబడినది. అను నీ విషయము.

శ్లో॥ “అహోఽథాద్భ్యుః సలిలస్యమధ్యేఉభాదేవౌ

అను ససత్సజాతీయ సూక్తివలనఁ దెలియుచున్నది. పై విషయము “ద్వాసు వర్ణా, సయుజౌసఖాయా, సమానం వృక్షం పరిషస్వజాథే” అను శ్రుతి వలన సైతము తెలియుచున్నది. పైశ్రుతిలో రెండు వక్షులు, ఒక వృక్షమును ఆశ్రయించియున్నవని చెప్పఁబడెను. ఆ వక్షులే శీవాత్మ పరమాత్మలు. ఆవృక్షమే సలిలరూపమైన ప్రకృతి. వీనినిబట్టి తెలియునదేమనగా!

“శతేషుధే” అను పదములోఁ బేర్కొనిన శివుని ఇషుధి (అంపపొది) సముద్రము. అదియే జలభూతము. అదియే ప్రకృతి. అందున్న శీవులే శత సంఖ్యాకములైన ఇషువులు. వంశ భూతములే ఇషువులును. అట్టి ఇషువులతో నిండిన ఇషువులను జేతఁదాల్చిన మహాశివుడే పరబ్రహ్మ అను విషయము పైసంఖోధనచేఁ దెలియుచున్నది. ఇంతేకాదు

శతంచైకాచహృదయస్యనాడ్యః॥

తాసాంమూర్ధానమఖినిస్సృతైకా॥

తయోర్ధ్వమాయన్నమృతత్వమేతి

విష్ణుజ్ఞానాడత్రమణోభవన్తి॥

అను. శ్రుతిలోఁ జెప్పఁబడిన విషయమే, "శతేషుభే" అను పదముచే స్ఫురించుచున్నది, ఎట్లన? "ఇళా, పింగళా, సుషుమ్నా" మున్నగునాచుములతోనున్న నూటయొక్కనాడులు హృదయమునుజేరుచున్నవి. వానిలో సుషుమ్నానాడి. పరమాత్మకునిలయమైన మూర్ధమును జేరుచున్నది. దానిని యోగమార్గమున, ధ్యానమార్గమున, దక్షిణమార్గమునఁ జూచినవారు మోక్షమును బొందుదురు. చూడనివారుపునర్జన్మపతితులగుదురు. అని పై శ్రుతియొక్కభావము.

ఇందలిహృదయము దహరాకాశము. దానికాధారముపక్వకృతి అదియే జలము అ జలమే ఇందలి "ఇషుధి" పదముచేసూచించఁబడినది. హృదయమును జేరు ఇళాపింగళానాడులే సూర్యచంద్రులు. వానినుండి యేర్పడిన జీవులే మిగిలిననాడులు చంద్రుడే. శివుని శరము; అని యెరుఁదిమంత్రమునఁ జెప్పియుంటిని. అజీవులే మంత్రమున "నాడీ" పదముచేతను, "శతేషుభుః" అను పదముచేతను సూచించఁబడుచున్నారు. అట్టి జీవరూపశరములను నిలయమే ఇషుధి. అదియే నముద్రము. ప్రకృతియును అదియే శివుని అంపపాది. ఆ విషయమెఱిగినవాడే అమృతత్వమును బొందును.

"అవతత్యధనుః" అను పదమునకు ధనస్సును వింతిశ్రాణితో వేరు చేసియనియర్థము. ఇటవింటిదే బురుషుడు, వింజితాగ్రాణితోఁ బక్వకృతి సూచించఁబడుచున్నారు. పక్వకృతిపురుషులకలయికచేతనే సృష్టియేర్పడును. వారువేర్వేరుగానున్నచోఁ బురుషుడు యోగనిద్రలోనుండును. జీవులన్నియుఁ బరమాణువులై వానిలో నిమిడియుండును. జీవులు పురుషునిలోనిమిడియుండుటమే తాదాత్మ్యముక్తి. అదియేసాయుజ్యముక్తి. అట్టిముక్తిని, దమరు, ఒనగవలసినదిగా భక్తులు సుహృదేవుని భాగించుచున్నారన్నమాట. పరమశివ! నీ శరములముఖములను గుఱియెత్తములు (వాడిలేనివిగా) గావించుము. నీ శరములను అంపపాదిలోనుంచుము. అని భక్తులు పాఠించిరి. ఇందలి విశేషమేమన?

శివునిశరము సోమాత్మకమని చెప్పియుంటినిగదా! సోముఁడు నముద్రోద్భవుఁడు. ఓషధీశుఁడు. అతఁడు శరముగానున్నచో దానిని శివుఁడు సంహారసమయమున నుపయోగించును సోమాత్మకశరము జీవులనుగడ్డ కట్టించి, హతమార్చును. దానినుపసంహరించి, అంపపొదిలోజేర్చి, భక్తుల మగుమమ్ములను గాపాడుమని ప్రార్థించిరి.

అంతేకాదు. శివునిశరము నారాయణాత్మకముకూడ. నారాయణుఁడు జీవకోటికి, నిలయము. అతఁడు శరము గానుండి, సంహారకర్మకుపయోగింపఁ బడినచో, జీవకోటియంతయు నశించునన్నమాట. నారాయణుడు అనగా జల రాశినిలయముగాఁ గలవాడనియు నర్థముగలదు. జలరాశిప్రకృతి. ప్రకృతి నిలయముగాఁ గలవాడు, జగన్నాటక సూత్రధారియైన పురుషుఁడన్నమాట. నారమునకు, జలరాశికి అయనుఁడు అనగా నిలయము అనునర్థముచెప్పినచోఁ బ్రకృతికి ఆధారుఁడైన పురుషుడనియుఁ దెలియును అట్టినారాయణుని సంహార కర్మలో శరము గా నుపయోగించినచో, జలప్రళయమేర్పడి, ప్రకృతియే ధ్వంసమైనచో బ్రహ్మాండమేలేదన్నమాట. అట్టిప్రమాదమేర్పడనీయక, పరమ శివా! నారాయణాస్త్వాది నీ శరములను అంపపొదిలోనుంచి, కాపాడుము తండ్రి! అని భక్తులు ప్రార్థించిరన్నమాట.

మహాదేవా! నీవుశివుఁడవు. అనగా శాంతుఁడవు. "నతితిఙ్గనమమస్తి సాధనమ్" అనునార్యోక్తినిబట్టి శాంతముతో సరియగుసాధనము ఇంకొకటి లేదు. సద్గుణములలో, శాంతమేప్రధానము. కావుననే విప్రలక్షణములను గూర్చిచెప్పునపుడు.

శ్లో॥ "శమోదమస్త సకౌచం జౌతిరాజ్జీవమేవచ।

జ్ఞానంవిజ్ఞానమాస్తి క్షణం బ్రహ్మకర్మస్వభావజమ్"

అను గీతాసూక్తిలో శమమునే తొల్ల మహావిష్ణువు పేర్కొనెను. శమమే లేకున్నచో మిగిలిన దమాదులు విప్రునకుఁ జేకూరవు. విప్రులకేకాడ, బ్రహ్మర్షులకైనను శమమే ముఖ్యము. శమమనగా "మనో బుద్ధి చిత్తాహంకారములనెడి అంతఃకరణ చతుష్టయ విజయము. అట్టి శమసంపన్నులలో నీవగ్రేసరుడవు. కావుననే దుష్ట సంహారమొనర్చి, శాంతము స్థాపించగలవాఁడవైతివి. శమదమాదిషట్క సంపత్తికి మూలమైన శమమునకు, నీవు నిలయుచున్నమాట అండుచేతనే శివుడన్నమాట నీకు సార్థకమైనది. కావుననే కాంచా కనకములను జయించిన వాఁడవు, నీవొక్కడవే; అను ఘనతనార్జించితివి.

శ్లో॥ వేధాద్వేదాభ్రమంచక్రే కాంతాసుకనకేషుచ।

తాసుతేష్వవ్యనానత్తః సాక్షాద్భర్తః॥

అని ఒక మహాకవి, నిన్నుగొనియాడెను. దీనిననుసరించియే

తనకోపము తన శత్రువు

తన శాంతము తనకు రక్ష దయచుట్టండో!

తన సంతోషము స్వర్గము!

తన దుఃఖమె నరకమంద్రు తథ్యము సుమతీ.

అని సుమతీ శతకకర్తయు బేర్కొనెను.

"శమప్రధానేషు తపోవనేషు" అను సూక్తిలో ద్రవోపసములు, శమప్రధానములని, శ్రీ కాళిదాస మహాకవి పేర్కొనెను.

శ్లో॥ "ప్రశమాభరణం పరాక్రమస్థనయాపాదితసిద్ధిభూషణః"

అను సూక్తిలో భారవికవి. పరాక్రమమునకు శమము ఆధరణమగుటయేకాక, ఘనతనుగూడ చేకూర్చునని చెప్పెను. "శమస్తపో, దమస్తపః శాంతంతపః" అను శ్రుతిలో శమమును, దమమును, శాంతమును దపస్సులుగాఁ బేర్కొనెను. శమములేనిదీ, శాంతము ప్రాప్తించడుకదా! అట్టి శమగుణసంపన్నులకు, నీవు మార్గదర్శివి.

అంతేకాదు. "శామ్యతివరమానంద రూపత్వార్నిర్వికారోభవతితిశివః" అను వ్యుత్పత్తినినుసరించి, చూచినచో బరమానంద రూపుడగుటచే, నిర్వికారుడైనవాడే శివుడని తెలియుచున్నది.

"సత్ + చిత్ + అనందము" అనువానిలో అనందము బ్రహ్మ స్వరూపము అనుటకు "అనందోబ్రహ్మేతివిజ్ఞానాత్" అనుశ్రుతియే ప్రమాణము వరమానందఁడగుటచేతనే, శివుడు నిర్వికారుడై, ధీరుడై, శాంతినిజేకూర్చుచు శాంతుడాయెను.

"వికారహేతౌ సతివిక్రియంతే।

యేషానంచేతాంసి తపీవధీరాః॥"

అను నూత్తిలో జెప్పినట్లు, నిర్వికారుడే ధీరుడన్నమాట. అట్టి నిర్వికారాగ్ర గణ్యుడగుటచేతనే మహాదేవుడు శివుడాయెను. గంగయను భార్య శిరముపై నుండుట, త్రిపురసుందరి పార్వతి అర్థదేహమండండుటయును వికార హేతువులే. అయినను శివునిచిత్తము చలించలేదు. అదియే అతనిలోని ఘనత. అందుచేతనే శివుడు నిర్వికారుడను, శాంతుడు నాయెను. శివుని శాంత గుణమే "శమ్" అను పదమునమాత్రలలో నిరూపింపబడెను. శివుని రూపాంతరులైనందుననే, మిక్కిడు, వరుణుడు, ఇంద్రుడు, అర్యముడు, బృహస్పతియును శాంతులైరనియును, వారు జీవులకు, శాంతిదాతలు, నుఖ కరులు కావలెననియును, "శంనోమిత్రః శంవరుణః, శంనోభవత్వర్యమా, శన్నఇంద్రో బృహస్పతిః" అను శాంతి శ్రుతిలో జేర్చొనబడెను.

"శారతే సజ్జనమనాన్యస్మిన్నితివా శివః" అను వ్యుత్పత్తినినుసరించి చూచినచో, సజ్జనమనస్సులు, ఈ మహాదేవునియందు, శయనించును; అనగా లగ్నమై యుండును. అందుచే శివుడాయెనని తెలియుచున్నది.

"సత్ + జనులు = సజ్జనులు" సద్భావమును, సాధుభావమును, బ్రశస్త కర్మలను, యజ్ఞదాన తపస్సులను "సత్" అందురు.

శ్లో॥ సద్భావేసాఘభావేచనదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే।
ప్రశస్తేకర్మణేతథాసచ్చబ్రుః పార్థహిష్యతే।
యజ్ఞేతపపిదానేచస్థితిస్సదితిచోద్యతే॥

అను గీతానూకులే అందులకు బ్రహ్మాణము.

“సత్” అనగా బరబ్రహ్మ; సద్భావమునగా బ్రహ్మాత్వము అనియర్థము సద్భావమును బొందిన జ్ఞానులు సజ్జనులన్నమాట. బ్రహ్మజ్ఞానుల మనస్సులు సత్పదార్థమైన శివునియందు లగ్నమైయుండుట సహజమేకదా!

సాఘభావము కలవాడు, ప్రశస్తకర్మలాచరించువాడు యజ్ఞదానతపస్సు లాచరించువాఁడును, సజ్జనుడే యగును. ప్రశస్తకర్మలు, యజ్ఞదాన తపస్సు లును, బ్రహ్మాత్వ ప్రాప్తికి సాధనములు. సిద్ధమముగా వానినాచరించు వాడు, బ్రహ్మజ్ఞాని, సజ్జనుడన్నమాట అట్టివాని మనస్సులు, సత్పదార్థమైన శివునియందుండుట సహజమేకదా! కావున బరమశివా! నీవు శాంతుడవై మాకు శాంతిని జేకూర్చుము మమ్ము సజ్జనులుగా మార్చి, మామనస్సులను నీయందు లగ్నమొనర్చుకొని “శివ” యను నీనామమును సార్థకము కానిమ్ము తండ్రీ! యని భక్తులు ప్రార్థింపఁదొడగిరి.

అంటేకాదు, సాఘభావముగలవారే సాఘపులు, సజ్జనులు సజ్జనుల సాఘభావము, ప్రియప్రాయమైన ప్రవృత్తిచేతను, వినయముకులవాక్కులచేతను సహజముగా గల్యాణకరమైన చుతిచేతను, నిందావిరహితమైన పరిచయము చేతను, బ్రత్యక్ష పరోక్షములందు మార్పులేని నిర్వాణప్రేమచేతను వ్యర్థమగు నని

శ్లో॥ ప్రియప్రాయావృత్తిర్విసయమభిరోవాచినియమః।
ప్రకృత్యాకల్మాషేషుతిరసవగీతః పరికరమః।
పురోవాచశ్చద్వాతదివ మమివ ర్యాసితరసః।
రహస్యం సాధనామనుపధి, విభుద్ధం విజయతే॥

అను భవభూతి మహాకవి సూక్తివలన (దెలియుచున్నది కావున మహాశివా! మామనస్సు లెల్లప్పుడును నీయందే లగ్నమగునట్లు గావించుము తండ్రీ! యని భక్తులుప్రార్థింపబడగిరి.

“శేతేనజ్జనమనసీతివాశివః” అను వ్యుత్పత్తిననుసరించి, చూచినచో, సజ్జనులైన మార్కండేయాదుల మనస్సులలో నీవెల్లప్పుడు నుండువు; అని తెలియుచున్నది కావున మా మనస్సులలో నుండుము తండ్రీ! అనిప్రార్థించిరి.

“శివం = కల్యాణం, తద్యోగాద్వాశివః” శివమనగా (కల్యాణము) కల్యాణ యోగములన, శివుడాదైనని పై వ్యుత్పత్తివలన (దెలియుచున్నది.

“కారణగుణాః కార్యేనంక్రావన్తి” అను న్యాయముననుసరించి, సృష్టి కారణమైన నీయొక్క కల్యాణగుణము నీచే సృష్టింపబడి, నీకార్యములైన జీవులకు సంక్రమించునుగాక. నీ ప్రసాదముచే, నీ భక్తులమగు మాకు (కల్యాణము కల్గుగాకయని, భక్తులు శివుని ప్రార్థించిరి. సజ్జనులైన నీ భక్తులు కావించు ఆచారములను, లోపములున్నను, క్షమించి, శాంతుడవై, నాభక్తులే యీ జీవులని తలంచి, జీవులమగు చూపట్టి, అనుగ్రహముకుడవుకమ్ము. ఇట్లు చూచే ప్రార్థింపబడిన నీవు, శివా! నుమనస్కుడవై భయహేతువులైన, ధనురాదుల నుపసంహరించి, మమ్ములను నిర్భయులగావించి, కాపాడుము తండ్రీ!

“భయకృద్భయనాశనః” అను విష్ణుసహస్రనామముననుసరించి, మహాశివా! నీవే భయము కల్గించువాడవు. నీవే భయనాశనుడవునుగదా! కావున భక్తులమైన మమ్ము, నిర్భయులగావించుటకై నీధనురాదుల నుపసంహరింపుము తండ్రీ! యని భక్తులు శివుని ప్రార్థించిరి.

“సుష్మమన్వతఇతినుమనాః” అను వ్యుత్పత్తిననుసరించి, మహాశివా! నీ భక్తులు అయురారోగ్య సంపన్నులై, సుష్మగానున్నట్లు తలంచుము.

"శోభనం మనో యస్య సః సుమనాః" అను వ్యుత్పత్తి నన నుంచి, శంభో! నీభక్తులమగు మాపట్ల, శోభనమైన మనస్సు కలవాడవు అగుము; అని భక్తులు శివుని బ్రార్థించిరి.

12వ మంత్రము :

విజ్యంధనుః కవర్దినో విశత్కృతాణవాగ్ం ఉతః ।

అనేశన్వసేషవఅభురన్యనిషంగధిః ॥

అర్థము :—

కవర్దినః = జటాజూటముగల శివునియొక్క, వనుః = ధనుస్సు, విజ్యం = విగతమైన వింజిత్రాసుకలది; అన్తు = అగుగాక; ఉత = అంతేకాదు, తే = నీయొక్క; బాణవాన్ = బాణములుగల అంపపొది; విశల్యః = బాణములులేనిది; అన్తు = అగుగాక; అన్య = ఈ రుద్రునియొక్క; ఇషవః = బాణములు, అంపపొదిలో నుంచుటచే; అనేశన్ = సంపూర్ణకనమర్థములు, అగుగాక; అన్య = ఈ రుద్రునియొక్క; నిషంగధిః = అంపపొది, అభురన్తు = బాణవహనమనెడి చిన్నపనిచేయుటకుమాత్రమే సమర్థము అగుగాక నిషంగధిః = కత్తులుదాచు ఒక; అభురన్తు = కత్తులు మోయుటకుమాత్రమే సమర్థమగుగాక.

తాత్పర్యము :-

సా.భాష్యము :— ఓ రుద్రా! నీవు జటాజూటధారి. నీవు నీధనుస్సును వింజిత్రాసు లేనిదిగాఁజేయుము. అంతేకాదు, బాణములను అంపపొదిలో దాచి, అమంపపొదిని బైటిఁగానరానిదిగాఁజేయుము. రుద్రా! నీ బాణములు అంపపొదిలో దాచుటచే, సంహారక్రియను అనమర్థములు అగుగాక నీయమ్ములపొది, బాణములు మోయుటకేతప్ప, బాణాకర్షణయోగ్యము

కాకుండుగాక. నీ ఖడ్గకోశము (కత్తులయొక్క) ఖడ్గమును మోయుటకేతప్ప, ఖడ్గకర్షణమునకు మాత్రము అనవర్తము అగుగాక.

భ.భా.భా. :— పరమాత్మ శివస్వరూపుడు. పరమాత్మ నివాసము సహస్రారము. ఆ సహస్రారమునకుగల అచ్చాదనమే జటాజూటరూపమున, బాహ్య ప్రపంచమునకుఁగానవచ్చుచున్నది. అయాచ్చాదనమే మాయ. అది శివుని చెంతనున్నను అతని అకలిండుకొనలేదు. మాయ శివునేకాదు; విష్ణువును సైతము అంటలేదు. ఈవిషయమునే యోతనామాత్యుడు—

"పుట్టువులేనినీకభవ! పుట్టుట క్రీడయకారపుట్టుటే!
యొట్టునుడున్భవాదిదశతల్లను జీవునియందవిద్యదా!
జుట్టుచునుండుఁగాని, నిను జుట్టునదింబలెఁజెంతనుండియున్!
జుట్టగలేమి, తత్త్వియలఁజొక్కనియొక్కజిఁగంటిమీశ్వరా!"

అను శ్రీకృష్ణ జననఘట్టమందలి పద్యమున వివరించెను కాన ఇట "కపర్ది" పదముచే, మాయను జటాజూటరూపమున, బాహ్యముగా నుంచినవాడని తెలిసికొనవలసియున్నది.

ఓ పరమశివా! నీ భనుస్సు "వి+జ్య" అనగా వింటి త్రాడులేనిది అగుగాక; అని భక్తులు ప్రార్థించిరి. అట్లనుటకు గారణమేమో పరిశీలించ వలసియున్నది. పరికించగా శివవిష్ణువు లిరువురును ఒక్కటేకాని, వేరుకాదు. త్రిమూర్తులలో శివుడు సంహారకర్తకాగా, విష్ణువు సృష్టికారుడాయెను. వీరు ఇరువురును మాయారూపితై కావలెను గాని, మాయాసహితులుకారాదు. శివుని మాయయే శివధనుస్సునందలి త్రాడు. అది శివుని చేరనున్నచో అతని దృష్టిపథమునున్నవారిపై దాని ప్రభావము ప్రసరించును. అందుచే జీవులట్లు ప్రార్థించిరి. మాయ, జటాజూటము, వింటిత్రాడు, మున్నగు రూపములతో నున్నది. అది సృష్టికర్తవలెను జలరూపముననున్నది. ఇచ్చా, క్రియాజాన శక్తులు, లక్ష్మీ సరస్వతీ పార్వతులును మాయారూపాంతరతే. శివకేశవులు

మాయా సహితమైతేని సృష్టికంతటికిని బ్రహ్మదము వాటిల్లును సృష్టికి బ్రహ్మదమేర్పడినచో, సృష్టిలోనేకల భక్తులకును బ్రహ్మదము వాటిల్లును. మాయవలన వచ్చిన బ్రహ్మదములే, జీవులకుఁగల జనన మరణములు. అవే కాదు, అధ్యాత్మికాది భౌతికాది దైనిక దుఃఖములుకూడ మాయాకల్పితములే. వాటినుండి పప్పించుకొనుటకే భక్తులిట్లు ప్రార్థించిరి.

అంతేకాదు, మహాదేవా! నీ బాణవంతమును అనగా అమ్ములపొదిని, శత్రుసంహారమునకై, బాణములతో నింపియుంచితవి. ఇప్పుడు నీదుడుటనున్న వారము భక్తులము. భక్తరక్షణమేకదా నీ చరమ కర్తవ్యము. అందుచే భక్తుల మగు మమ్ములను గాపాడు నమయమున మాత్రము నీ బాణాల సంచిలో శత్రుములు (బాణములు) లేకుండఁజేయుము ఇట్లు ప్రార్థించుటచే, భక్తుల స్వార్థపరత్వముగోచరించునేమో? భక్తులందఱును జ్ఞానులుకాన నిష్కాము లును, నిర్భీకులునైయుండుటేకదా! నమంజనము. భక్తులెంత జ్ఞానులైనను రుద్రుని యిషుడిలో బాణములుండట యుపేక్షవేకదా! అందువలన ఆ భక్తులు, అత్మరక్షణలోఁ బాటు, సృష్టిరక్షణము నైతము ముఖ్యమని తలంచి, ఇషుడును, శత్రుహీనములుగానుంచుమని, శివునిఁబ్రార్థించిరి. శివుడునున్న మేరువు శివుని యిషుచి అంబుధి (సముద్రము) మేరువు ఛననిలయము. దానిని మాయారూపమగు త్రాజిత్తోఁ గట్టినచో అది క్రిపులకు హానికరమేయగునుగాని, ఛనదముకానేకదు. అందుచే ఛనున్నును జ్యోహీనముగావింపుడని, భక్తులు ప్రార్థించిరి అట్లే శివుని యిషుధియగు సముద్రమును విశల్యముగా (బాణహీనముగా) నుంచునునొకరి. అట్లుకోరటచో అంతరార్థమేమోపరికింతుముగదా.

సముద్రము బలనిలికదా! అది జలభీతము. "అవపీవససర్వాదా" అను సూక్తిచే, అదియే పరమాత్మయొక్క తొలిసృష్టియని తెలియుచున్నది. దాని నుండి పంచభూతాదులేర్పడినవి. అందునందింపఁ బడినశరమునారాయణాత్మకము. నారాయణావకారమేకదా శ్రీరాముఁడు. అతడు సముద్రముపై, శరము

సంధింప, సముద్రుడు భీతుడై, రక్షింపుమనివేడగా, ఆ సముద్రుని సలహా ననుసరించియే, శ్రీరాముడు అమోఘమైన తన బాణమును రాక్షసావాసమైన తావున విడిచెను. దీనిచే గృహింపవలసినదేమనగా, నారాయణ రూపశరము అమోఘము. అది సముద్రునేకాదు. సృష్టిచేతారుమారు సేయును. సముద్రము వ్యక్తతీవ్రతరూపము. అది శివాత్మికమైన లక్ష్మీదేవికి జన్మభూమి. అదియే మేఘములద్వారా జగములకు జీవనాధారమైన జీవసమును (నీటిని) ఒసంగజేయునది. కావున దానికిఁ బ్రమాదమేర్పడినచో, అది జీవనహీనమైనచో, జగము లన్నియును జీవనహీనములు (నీరులేనివి) అగును. అందుచే భక్తులు, శివుని యిష్టాన్ని శల్యహీనముగావింపుమని శివునిఁ బార్థింపిరి.

పరికింపగా "అపోఽభఅద్యః" అను సూక్తిచే జలమే వ్యక్తతీవ్రతని తెలియుచున్నది. ఆ జలమునకునిధియైన సముద్రము "యదాగమాస్తద్గణీ భూతాః తద్గృహణేనగృహ్యంతే" అనున్యాయముచే జలభూతమేమాయెను. అంతేకాదు. "అపోవాఇదగ్ం సర్వం, విశ్వాఘాతాన్యాపః ప్రిణావా అహః, సశవఅపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో, విరాడాపస్వరాడా పశ్చందాగ్ష్యాపో, జ్యోతిగ్ ష్యాపో, యజాగ్ ష్యాపస్సత్యమాప, స్పర్వా దేవతాఅపో భూర్భువస్సువరాపః" అను మంత్రమును బరిశీలించినచో జలమే సకల విశ్వస్వరూపము; జలమే జీవులు; జలమే ప్రిణములు; జలమే వేదములుమన్నగునవి. అట్టి జలమునకు నిధియైనసముద్రము, లక్ష్మీనారాయణునివాసము. అదినారాయణాస్రాగ్రి శల్యములకు అలవాలమైనచో అవి సంహారకములగును. కాన వానిమూలమున శివుని యిష్టమైన సముద్రము నకును వినాశమేర్పడినచో, జలభూతవినిర్గతమగు సృష్టికే వినాశమేర్పడును. అట్టిప్రమాదమువాటిల్లకుండుటకై, భక్తులు, మహాదేవుని, అతనియంపపొందిని, విశల్యముగావింపుమనికోరిరి.

మహాదేవుని స్వభూతములైన ఇషువులు శాంతించుఁగాక! మహేశుని ఇషుధిలోఁగల బాణములు, అంపపొదికంటె విభిన్నమైన స్థలముననెఱచునైన

అదృశ్యములైయుండుగాక. అట్టెననేకాని ఇషునికి విశల్యత్వము పొందినదా కదా! ఇందలియంతరాథమేమన!

"అచోరణీయాన్ మహాచోమహీయాన్" అను శ్లోకంలోఁ జెప్పినట్లు వరమేశ్వరుఁడును, నారాయణుఁడును అణువుకంటె అణువ్వరూపులు. మహాత్ముకంటె మహీయాంసులు. అణువులు లోకరల్యాణమునకువలె, లోక వినాశమునకును హేతువులే. వానిలోఁ బరమేశ్వరశక్తి యుండియున్నది. అందుచే అవినశించుటయో, కానరాకుండుటయో మంచిది. అట్టెన లోకరల్యాణముజరుగును గాన భక్తులు అట్లు ప్రార్థించిరి.

నిషంగదివదమునకు అంజపొదియనియేకాదు భక్తకోశమనియు నర్థము కలదు. ఎట్లన?

"నితరాం, నియమేనవా, కోశేనసజ్జతఇతి నిషంగః = భక్తః; సనిధీయతే యత్రనిషంగధిః" అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి, మిక్కిలినియమపూర్వకముగాఁ గోశమునందుండు కారణమున, భక్తమునకు నిషంగము అను నామమువాటి లైనను అదియుండుకోశము నకు నిషంగధియనిపేరు. భక్తకోశమందలి భక్తము కూడ కానరాకుండయుండవలసినదిగా భక్తులుకోరిరి. కారణమేమన?

మహాశివుని యాయుధములలోఁ బినాకము త్రిశూలమును జగసింధ్రములు ఈ మంత్రమున ధనుర్పాణములు, అష్టమేషాది. అనుముఁడును మూఁడు పాదములలోఁ జేర్చొనఁబడినవి. నాల్గవపాదమున నిషంగధివదముచే, భక్తమును, భక్తకోశమును జేర్చొనఁబడినవి. ప్రెచ్చుత్పత్తిచే భక్తకోశమను నర్థముచేకూరినది.

"సేవ్యతేరోశే" అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి "నిష" పదమునకు "గధిన్" ప్రత్యయముచేరగా నేర్పడిన, నిషంగధిపదమునకు, ఒకరోసుండు భక్తము అను నామము వాటిల్లినది. భక్తకోశము "అభుః = భక్తహి నప్రైయుండుగాక యనియు; భక్తము "అభుః = న్యూనశక్తివలది అగుగార" యనియు, ప్రైపాదమునకు అర్థములు లభించినవి.

"అ+ ఈషత్, భవతీతి, ఆఘః = అభవనమ్" అనివ్యుత్పత్తి. ఖడ్గధారణమే నిషంగడికి అనగా ఖడ్గకోశమునకు స్వభావము. ఖడ్గమున్నచో ఖడ్గకోశము పుష్కలమేయగును. ఖడ్గములేకున్నచో ఖడ్గకోశము ఆభువు అనగా నిష్పలమేయగును. అట్లేనిషంగడి అనగా ఖడ్గము, ఆభువు అనగా గుంతితప్రభావము (మహిమలేనిది ఆగుగాకయని యర్థము.)

ఇప్పుడు ఇందలి యంతరార్థమును గమనింపవలసియున్నది. శివాయుధములలో ఖండవరశువు ఒకటికలదు. కాని ఖడ్గమున్నట్లుకానరాదు. శివాయుధప్రశంసాఘట్టమున ఖడ్గకోశమునకు, ఖడ్గమునకును, బ్రశస్తియేలేదు విష్ణు ఖడ్గమునకు బ్రశస్తికలదు. కాన ఇటు ఖడ్గప్రసంగముచే శివకోశవాఙ్మేద నిరూపణమే ముఖ్యమన్నమాట. అందుచేతనే శివాయుధములతో బాటు, విష్ణ్వాయుధములును, భక్తులపట్ల ప్రకృతి స్థాపనపట్ల అనుకూలములుగా నుండవలెనే కాని, సహారకరములు కారాదు; అన్నదే భక్తుల కోరిక. ఇట్లు ఖడ్గముచే విష్ణ్వాయుధములన్నియును సూచింపబడును.

విష్ణువు ఖడ్గమునకు నందకమనిపేరు. "కామోదకీగదా, ఖడ్గోనందకః" అను అమరసూక్తిచేతై విషయము తెలియుచున్నది. విష్ణుఖడ్గము శత్రుసంహారకమైనను, భక్తులను మాత్రము అనందపఱచును. కావుననే దానికి "నందకము" అను నామము సార్థకమైనది. దేవతల యాయుధములలో, గద, ఖడ్గము, అనునవి క్రోధగుణ సూచకములు. అవి శూన్యములు కావలెననుటచే, భగవంతుడు భక్తులపట్ల, క్రోధశూన్యఁడగుటతో బాటు, భక్తులను భగవన్మహిమచే గోధశూన్యముగా నుండువలెనన్నదే యిందలి యంతరార్థము. కారణమేమన? "క్రోధవీకోమహాన్ శత్రుః" అను సూక్తిచే, అరిషడ్వర్గములో క్రోధము మహాప్రమాదకరమని తెలియుచున్నది. అట్టి ప్రమాదము తమకు లేకుండుటకే భక్తులు పై విధమున బ్రార్థించిరి.

ఉపాసనావిధి — తత్పరము :—

స్థంభము" అను ప్రైమంత్రము మహాశివునిక్రొధోపసంహారక మంత్రములలో మూడవది. ఇదిసరోక్షకృతము. జపిత అత్మసంశోధన మొనర్చుకొని కృచ్ఛ్రవ్రతమాచరించి, నవదినములు జపించినచో సిద్ధుడగును. యుద్ధకాలములో భూపతి యాయుధములను బైమంత్రములతో అభిమంత్రించి, కుశకంటకములను మేయిసార్లు హోమముచేయువలెను. దానివలన యుద్ధోపనీతులైన శత్రువులు క్షీణింతురు.

(1) ధ్యానము :-

శ్లో॥ ఉద్యద్భాస్కరకోటి వ్రకాశమాదీప్తదహన మూర్ధానం,
భీషణఖుజంగభూషం ధ్యాయేద్వివిధాయుధం రుద్రమ్॥

తాత్పర్యము :—

మహారుద్రుడు ఉదయకాలకోటి సూర్యసమానతేజస్కుడు. ప్రజ్వలత్పాలాగ్ని శిరస్కుడు. భయంకరనాగభూషణుడు. వివిధాయుధశాలి. అట్టి మహాశివుని ధ్యానించవలెను.

(2) ధ్యానము :-

శ్లో॥ రుద్రంసురనియంతారం శూలఖట్వాంగధారిణం,
శ్వాలామాలావృతంధ్యాయేత్ భక్తానామభయవ్రదమ్॥

తాత్పర్యము :—

మహారుద్రుడు దేవతలకునియస్త. అతడు శిశుశూలమును, ఖట్వాంగమును జేతఁదాల్చెను. అతడు శ్వాలామూలావృతదేహుడై యుండెను. అతడు భక్తులకు అభయప్రదుడు, అట్టి మహాశివుని ధ్యానించవలెను.

1 వ శ్లో॥ విశేషము

11 వ మంత్రమునందలి “భగవః” అను పదమందలి యంతర్ధము పై ప్రథమాధ్యాయశ్లోకమునందలి “అదీప్తదహనమూర్ధానమ్” అనుపదముచే సూచింపబడినది. ఎట్లన?

“ముఖాదింద్రకౌచ్చిద్విత్ప్రప్రాణాద్వాయురజాయత”

అను శ్లోకనిబిరికిలించినచో విరాట్ స్వరూపుని ముఖమునుండి ఇంద్రాగ్నులు జన్మించినట్లు తెలియుచున్నది.

“అగ్నిర్మూర్ధా, దివఃకకుత్సతిః” అను శ్లోకవలన విరాట్ స్వరూపుని మూర్ధయే అగ్నియైనట్లు తెలియుచున్నది. ఇంద్రాగ్నులజన్మకారణమును, అగ్ని మూర్ధముగా (శిరస్సుగా) గల పరబ్రహ్మయే విరాట్ స్వరూపుడు. అయా దివిర్వాప్తే, భగవంతుడు. పై మూడుశ్లోకులందలి ముఖ్యవిషయము ననుసరించియే రుద్రాగ్ని “అదీప్తదహనమూర్ధానుడుగా వర్ణింపబడెను.

11 వ మంత్రమునందలి “సహస్రాక్ష” పదమునకు సహస్రసంఖ్యాక మైన కిరణముః ప్రసారముగల సూర్యుడనియు నర్థముకలదు. ఆ సహస్రాక్ష పదమందలి యంతర్ధమే, “ఉద్యద్వాస్కరకోటిసృకాశ” పదముచే అభి వ్యక్తమగుచున్నది.

“ఉభయోరార్చిర్నయోర్జ్వామ్” విజ్యంధనుఃక్షపర్ధిన్!

అను పదములందలి యంతర్ధమే “భీషణభుజంగభూషమ్ వివిధాయుధం” అను విశేషణముచే సూచింపబడుచున్నది. ఎట్లన?

త్రిపుర్గానురూపహారసయమున, శివునిశరముగా హరియును, ధనువుగా మేరువును, ధనుఃకోటినిబద్ధమైన త్రాడుగా, అదిశేషుడును, సమకూర్పుఁ బడి, శివునిసంగ్రామమునకు, సాయపడిరి. ఆ శివునివింతితాగ్నే అదిశేషుడను నర్పరాజు. భుజగము (వర్పము) శివునిమేని భూషణము. అన్నాగము కడు భీషణము. అట్టి భీషణభుజంగములెన్నియో, శివునకు భూషణములుగాఁగలవు. వానివలన జీవులకు అపమృత్యువుకలుగఁ గూడదనియే భక్తుల ప్రార్థనము.

2వ శో || విశేషము :—

“సహస్రాక్ష”, “శతేషుదే” అను సంబుద్ధ పదములలో సహస్రాక్ష పదము గలదు. సహస్రాక్షతనగా = తేజఃపుంజమైన సూర్యుడనియర్థము. రుద్రుడు అసగా = తేజఃపుంజమనియే అర్థము. కాన మంత్రమందలి సహస్రాక్ష పదమునకుమారుగా “రుద్ర” అను పదము శ్లోకమునఁగూర్చబడెను. రుద్రుడు సురనియన్త. ఇంద్రాదులైన సురులను, జగద్రక్షణాదికార్యములు అచరింప నియమించువాడు నాతఁడే. తనయనుచరులును, స్వనియోజితులునగు సురులను, బీడించునసురులను సంహరించుటకై, మహావేపుడు, తనచేత ధనుర్భాణాదులనుదాల్చెను. మూలమంత్రములలోఁ బేర్కొనఁబడిన ధనుర్భాణాదులకోవకుఁ జెందినవే శూలఖట్వాంగాదులు. రుద్రుడే సహస్రాక్షఁడు; అసగా సూర్యుఁడు. ఆ సూర్యుఁడు జ్వాలామాలావృతుఁడు. ఆ పదమే శ్లోకమున, శివునకు విశేషణముగాఁ బేర్కొనఁబడెను. భక్తులు తమకు అభయ వ్రదానము సేయుమనియు, అండులకై ధనుర్భాణాదులను ఉపసంహరింపుమనియు, బై మూఁడుమంత్రములలో శివుని బ్రార్థించిరి. అపార్థనమే ధ్యానశ్లోకమునందలి “భక్తానామభయవ్రదమ్” అనుపదముచేసూచింపఁ బడినది. అండుచేబైమూఁడు మంత్రములకుమారుగా, ఈరెండు ధ్యానశ్లోకములును, జపార్చనములైయున్నవి.

13వ మంత్రము :

“యాతే హేతిర్మోఘస్థమ హస్తేబభూవతేధనుః॥

తయాస్మాన్ విశ్వతస్తస్యను యక్ష్యయావరిభ్యుజః॥”

అర్థము :—

హేమీఘస్థమ! = అందఱికోరికలను అధికముగాఁ పేర్చు శివుడా! యా,తే, హేతిః = ఏ నీయాయుధము ఖడ్గాదిరూపమునఁగలదో; తే = నీ యొక్క, హస్తే = చేతియందు, యద్యనుః = విధనస్సు, బభూవ = కలదో;

త్వమ్ = నీవు, ఆచుష్మయా = ఉపద్రవములుకావించని, తయా = అయో యుధముచే, అ దనుస్సుచే, అస్సాన్ = మమ్ములను, విశ్వతః = అంతటను, అన్నివిధముల, పరిభ్రుజ = పరిపాలించుము.

తాత్పర్యము :-

సా. భాష్యము:- ఓ రుద్రా! నీవుమీధుష్టముడవు, అనగా అతిశయముగా అందఱికోర్కెలను ధీర్బువాడ వన్నమాట. అయ్యా! నీవు సూర్యేంద్ర పర్జన్యల రూపముననున్నవాడవుకదా! కావున సకలకామములను, అభివర్షించువాడవనుటలో సందియమేమున్నది. నీ చేతులలో ఖడ్గాదిరూపములైన యాయుధములును, ధనుస్సునుగలవుకదా! అవి మావట్ట, ఆయష్ట్రులు. అనువద్రనకారులు అవుగాత. వానిసాయమున, నీవు మమ్ములను, అన్ని విధములఁ బరిపాలించుము.

భ. భా. భాష్యము:- ఇదిమొదలు మూడు మంత్రములును అనుష్టుపులు. ఋషియును, దేవతయును భగవంతుడగు శివుడే.

పరమశివా! మాకెన్నియోకామములుగలవు. వానిలో ముఖ్యమైనవి (1) ఆరోగ్యము, (2) ఆహారము, (3) జలము, (4) బలము, (5) ఐశ్వర్యము, విద్య, ఇట్లెన్నియోకావలెనని కోరికలు, మాకు గలవు. వానిలో ఆరోగ్యమును సూర్యరూపు డవై యొసగుచున్నావు. తద్వారాబలముచేకూరును. ఆహారమును, ఇంద్రరూపు డవైయొసగుచున్నావు. అదియును బలవర్ధకమేకదా! జలమును బర్హన్యరూపు డవై యొసగుచున్నావు. నీవేయాశ్వరు డవు; కాన ఐశ్వర్యమును, దక్షిణామూర్తివై విద్యలను ఒసగుచున్నావు.

"మమయోనిర్మహద్భ్రహ్మ, తస్మిన్ గర్భందధామ్యహమ్"
అను గీతాసూక్తి ననుసరించి, నీయోనియేమహద్భ్రహ్మయని అండుగర్భమును అనగా గుడ్డిస్థజంతుకోటిని ధరించి దానికి జీవమొసగుచున్నావు. మహానుభావుఁ డవునీవేయని తెలియుచున్నది.

ఈయనువాకమందలి, 6, 7, 8, 9, మంత్రములనుబట్టి, సకల (మూల) దేవతాస్వరూపు డవై, సర్వులకు, సకలకామములను, అభివర్షించుచున్నావని తెలియుచున్నది.

పరమేశ్వరా! నీచేతిలో ఖడ్గావ్యాయుధములుకలవు. అవన్నియును దేవతాస్వరూపములే నీచేతనున్నధనుస్సు ఒకప్పుడు సోమాత్మకము. ఒకప్పుడు విష్ణ్వాత్మకము నీయాయుధములెల్లదేవతాత్మకములే. అన్నవిషయముక్రిందటి సుంత్రములలో నిరూపింపఁబడియున్నది. అవన్నియును భక్తులనుగూర్చి ఆరోగహేతువులేయగుగాక. విషున?

నీయాయుధములన్నియును దేవతాత్మకములని చెప్పఁబడెనుగదా! ఆ దేవతలెల్లరును నీయంశలేకదా! కాననకల దేవతాస్వరూపఁడవైననీవు, నీ భక్తులకు ఏరోగములును వాటిల్లనియరకాపాడుము. రోగములకు అయుధాఘాతములవలె జీవులదూరితములును హేతువులే కావున మా దూరితములను దొలగించియు, మాలోఁ బాపపుడలంపులు కలుగనియకయును, మమ్ములను గాపాడుము.

"భయకృద్భయనాశనః" అను విష్ణునహస్యసూక్తిచే, నీవేదవంశకుఁడవు; భయనాశనుఁడవనియును తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ కార్యకారణకర్తృత్వైవోహేతుః పరకృతిరుచ్ఛతే,

పురుషస్సు ఖదుఃఖానాంభోక్తృత్వైవోహేతురుచ్ఛతే ॥

అను గీతాసూక్తిని విరికిలించినచో, నీనుండిబైటఁబడిన పరకృతియే, కార్యకారణ కర్తృత్వము విషయమై హేతువనియు, జీవుడు సుఖదుఃఖభోక్తృత్వమునక, (సుఖదుఃఖానుభవమునకు) హేతువనియును తెలియుచున్నది జీవులమగు మేడెల్లరము, నీ ప్రకృతిములముననృప్తింపఁబడినవారము. ప్రకృతి నీనుండి వెలసినదే. కావున నీవు సర్వప్రకారముల, నీప్రకృతివిలసితములైన వంద భూతములనుండి, మాకు రోగములుకాని, పరిమాదములుకాని, వాటిల్లకుండఁ జేసి, కాపాడుము తండ్రి! అంటేకాదు. కేవలము, మమ్ములనేకాదు. మా ప్రార్థనచే, మాప్రజలును బాత్రులను సైతము కాపాడుము

"హేతీ" పదమునకు, అయుధము, హింస, అను రెండు అర్థములు కలవు. నీ ధనుస్సు, హింసార్థసాధనము, అందుచే నీవలనగాని, నీధనుస్సు వలనగాని మాకు హింసజరుగనీయక, రక్షింపుము; అని భక్తులు పరమేశ్వరుని బ్రార్థించిరి.

14 వ మంత్రము

నమస్తేఅస్త్రాయుధాయానాతతాయధృష్టవే!

ఉభాభ్యాముతతేనమో బాహుభ్యాంతవధన్వనే"

అర్థము:—

హేరుద్రా! = ఓ రుద్రాడా!, అనాతతాయ = ధనుస్సునబంధింపబడని కారణమున బ్రసరింపజేయబడినట్టియు, ధృష్టవే = స్వరూపముచేతనే చంపనమర్థమైనట్టి, తే = నీయొక్క, అయుధాయ = అయుధమునకు, నమోస్తు = నమస్కారమగు గాక, ఉత = అంతేకాదు. తే = నీయొక్క, ఉభాభ్యాం = రెండు, బాహుభ్యాం = భుజములకు, నమః = నమస్కారము, అస్తు = అగు గాక. తవ = నీయొక్క, ధన్వనే = ధనుస్సునకు, నమోస్తు = నమస్కారమగు గాక.

తాత్పర్యము :-

సా. బాష్యము: ఓరుద్రా! బాణరూపమగు నీయాయుధమునకు, నమస్కారము. ధనుస్సంధానము లేనికారణమున, నీబాణము ప్రసారితముకాలేదు అయ్యా! నీబాణస్వరూపము గాంచినచో, అది శత్రుసంహారమునకు, మిక్కిలి సమర్థవంతమై, కానవచ్చుచున్నది. మమ్ములను బాధింపకుండుటకై, తొల్ల దానికి నమస్కరించితిమి. మహాదేవా! నీయుభయబాహువులకును, నమస్కరించుచున్నాను. అంతేకాదు. నీధనుస్సునకు సైతము, ఇదిగో నానమస్కారము అని భక్తులు ప్రార్థించిరి

భ. భా. భా:- ప్రథమానువాకమందలి పదనైడు మంత్రములలో, మొదటిమంత్రమున శివుని ధనుర్బాణములకు బాహువులకును, నమస్కారములు సమర్పించబడెను పిమ్మట ధనుఃప్రభావము, శివశక్తిరవప్రభావమును 2, 3, మంత్రములలో వర్ణింపబడెను. 4 వ మంత్రమున, శివధనుస్సు శాంతింపబడెను 5 వ మంత్రమున శివప్రార్థన, 6 వ మంత్రమున శివుడు వైద్యుడుగానుండి, చేయవలసినపని వివరింప బడెను 7, 8, మంత్రములందు శివుడే సూర్యుడనియు, సూర్యకిరణములనియు, నిరూపింప బడెను. పిమ్మట వానిని గోవులు ప్రార్థించుట, నిరూపింప బడెను. 9 వ మంత్రమున, శివుడు సహస్రప్రాక్షుడుగాఁ బర్యవర్తనముగా బేర్కొనబడెను. 10 వ మంత్రమున ధనుర్బాణములను, వీడవలసినదిగా బేర్కొనెను. 11 వ మంత్రమున, శివుడు సుమనస్కుడుగా నుండవలెనని ప్రార్థింపబడెను. 12, 13. మంత్రములందు ధనుర్బాణములను అంపపొదిని, శాంతముగానుంచి, కాపాడవలసినదిగా, భక్తులు ప్రార్థించిరి 10 వ మంత్రముమొదలు, తుదిమంత్రమువరకు, ఉపసంహారమంత్రములు 14, 15 మంత్రములందు, ధనుర్బాణములను, పసువట్ల ఉపసంహరింపవలసినదిగా భక్తులు శివుని ప్రార్థింపబోడగిరి.

మహాదేవా! నీవుచేరు. నీయాయుధములువేరు; అనునట్లుకనఁబడుచున్నాడు. కాని, “అగ్రయశ్రయిణోరభేదః” అనున్యాయముననుసరించి, చూచినచో, నీవు ఆయుధములకు, అగ్రయముగానున్నావు. ఆయుధములు అగ్రయులుగానున్నవి. నీమందియందలి బాణము, శ్రీహరియేకదా! పరికింపఁగా ఏ యరుపురికిని భేదమేలేడు.

శ్లో॥ “శివాయవిష్ణురూపాయ శివరూపాయవిష్ణవే।
శివస్యహృదయంవిష్ణుః విష్ణోశ్చహృదయంశివః॥
యథాశివమయోవిష్ణురేపం విష్ణుమయశ్శివః।
యథాస్త రం నవశ్యామి తథామేనస్త్వనిరాయుషి॥

అను సూక్తియుఁ బైవిషయమునే, స్పష్టపఱచుచున్నది. ఎట్లనో? శివుఁడును సర్వవ్యాపకుఁడేకాన విష్ణురూపుఁడే విష్ణువును, శివంకరుఁడే కానశివరూపుఁడే ఇద్దఱిహృదయములునొక్కఁటే. కావుననే శివకేశవులకు అన్తరము (భేదము) లేదు. ఆ విషయమెఱిగియే పరమశివా! నీతోఁబాటు నీయాయుధమైన బాణమును, విష్ణుస్వరూపమగుటచే, దానికిని నమస్కారము సమర్పింపఁబడెను. భక్త్రాషగుమానట్ల కృపాశుఁడవై, బాణమును ధనుస్సున సంధింపవైతివి. అందుచే నీ బాణము, అనాతతము అనగా అస్రసారితము అయెను. శివకేశవుల సంహారశక్తి భక్తులపట్ల ప్రసారితముకాదని దీనివలనఁ దెలియుచున్నది.

కాని శివునివలె శివుని బాణమును (విష్ణురూపము) కాన, అనురసంపద నడంచుటకుఁ బ్రగల్భమే. అదియే "ధృష్టవే" అను పదముచే, సూచింపఁ బడినది ఇందలి వింతయేమన?

దైవినంపద, అనురసంపదయైన "దంభము, దర్పము, అభిమానము, క్రోధము" మున్నగునవి, పర్వలండును సమానముగనేయుండును. ఈ యానురసంపద మిక్కుట మైనచో, సాత్త్వికులైన భక్తులుకూడ చెడిపోవుదురు అందుచేతనే భక్తులు, తమలోదాగియున్న అనురసంపదను శివబాణమైన శ్రీహరిద్వారా సంహరింపఁ జేయుమని, అనగాఁదొలగించుమని, శివునిఁ బ్రార్థించిరి. ఓశివా! గదాడలైన నీయాయుధములన్నియును, గోడపైవ్రాసిన పర్పాడులవలె నుండవలెనని అర్థించిరి.

ఏమృత శివుని బాహుద్వయమును నమస్కరించిరి కారణమేమన?

శివుఁడు విరాటోన్మరూపుఁడు. అతని బాహువులనుండే పరిపాలనా నమర్చులైనరాజులు ప్రభవించిరి. అని"బాహురాజన్యఃకృతః"అనుపురుషసూక్త ముత్రముచేఁ దెలియుచున్నది. అనగా శివుని బాహువులకుఁ బరిపాలనా సామర్థ్యము కలదన్నమాట అట్టి బాహుబలమును భక్తులనుగాపాడుటలో, వినియోగింపవలసినదిగాఁ బ్రార్థించుచు, భక్తులు శివుని బాహువులకును నమస్సులు

సమర్పించిరి. అందుచే శివుని దక్షిణబాహువు, భక్తరక్షణసమర్థమై, ఉత్తర బాహువు, మార్కండేయాదులను భక్తులను ఉత్తమలోకములకుఁజెప్పి, (ఉత్ + తరము = ఉత్తరము) అనగాఁ దరింపజేసినదాయెను.

పిమ్మట భక్తులు ప్రధానమైన శివధనుస్సును నమస్కరించిరి. కేవల ధనుస్సునకు నమస్కరిమేల? అందేమైన గొప్పతనముండవలెనుగదా! అదేమోపరిశీలించుము.

శివుని ధనుస్సునకు అజగవమనిపేరు. "అ+జ+గవము" అ" అనగా బ్రహ్మ, "జ" అనగా బుద్ధి నది. "గవము" అనగా ఆధారమైనభూమి, అనగాఁ బరబ్రహ్మనుండి, ఏర్పడిన శక్తిరూపమైనవ్రత్యతికి ఆధారమైనవాఁడు పురుషుడు. అతఁడే శివుఁడు అతనివికారమే ధనుస్సు. అనగాఁ బురుషుడైన పర బ్రహ్మస్వరూపమే శివునిస్థితి అన్నమాట. (లేదా) "అజామేకాం లోహిత భుక్తకృష్ణాం" అను శ్లోతిలోఁ జెప్పినట్లు "అజకు" అనగాశక్తికి ఆధారమైన పురుషుడన్నమాట. ఇందలి విశేషమేమన?

శివునివిండిబద్ధ, శివశక్తికలది. దానిత్రాచు సర్వరూపమైన వ్రత్యతి. అట్టి శివశక్తులకలయిక, కలది కావుననే దానియందు విష్ణువు బాణరూపమున సుండుటచేతనే, దాని యాచూతమునకుఁ దాళఁజాలక వ్రెచ్చరాసురుఁడు నశించెను. లేకున్నవాఁడునశింపడు. శివధనుస్సులో అంతటి ప్రభావముకలదా కావుననే శాంతిస్థాపనకై దానికి భద్రులు సమస్కారములు సమర్పించిరి. అని తెలిసికొనవలసియున్నది.

15 ప మంత్రము

“సరితేధన్వనోహతిరస్మాన్ వృణక్తువిక్లతః॥

అధోయశమధిస్తవాః॥ తే అస్మన్నిధేహితమ్॥

అర్థము:-

హేరుద్ర = ఓశిపుత్రా! తే = నీయొక్క, ధన్వనః = ధనుస్సువక్త, జెందిన, హేతిః = బాణాదిరూపమైన ఆయుధము, అస్మాన్ = మమ్ములను, విశ్వతః = అన్నివిధముల, పరివృణక్తు = విడుచునుగాక. అధః = అంతేకాదు, తవ = నీయొక్క, యః = ఏ, ఇషుధిః = అంపపొదికలదో, తం = దానిని. అస్మదారే = మాకంటెదూరముగా, నిధేహి = ఉంచుము.

తాత్పర్యము :-

సా. భాష్యము: ఓరుద్రా! నీ ధనుస్సువక్త జెందినబాణములు శల్య రూపాయుధములు, చూపట్ల వినియోగింపక, దూరముగా, విడనాడుదువుగాక మమ్ములను బాధింపకుముతండ్రి! ఇంతేకాదు. నీయంపపొదిని మాకంటె దూరముగ నుంచుము.

భ. భా. భా. :- హేతియనగాహననసాధనము. ఒక్కొక్కదేవతహనన సాధనము ఒక్కొక్కవిధముగానుండును. ఇండ్రు బేర్కొనబడిన, శివుని హననసాధనము ధనుస్సు. దానికిఁ బినాకము నామముకలదొ పినాకము స్వర్గమునుగానరానీయక, కప్పియుంచి, ఇంద్రాదులను, శత్రువులబారినుండి రక్షించును ఇంద్రుడు ముజ్జగములకును బ్రభువు. అతనియనుచరులైన దేవతలగణములే, దయా, హింసా, సమతాదులు. దేవదేవాధిపతుల దయా ప్రభావమువలననే, సకలలోకశివులకును దైవీసంపద చేకూరును. త్రిలోకాది పతియైన ఇంద్రునకు, రాక్షసప్రమాదమువాటిల్లినచో, భూలోకవాసులకు ఆతఁడు, సకలవర్షణాదులనొసగి, రక్షింపఁజాలడు. అందుచే శివుఁడు, తన పినాకముతో దుష్టశక్తులను సంహరించి, స్వర్గమును, స్వర్లోకవాసులను, వారి యండను నివసించు భూలోకవాసులనుగాపాడును. అట్టి దుష్టసంహారక మగు పినాకమును, భక్తులపట్ల, బ్రవర్తించునీయక, దూరముగా నుంచవలసినదిగా, భక్తులు, పరమశివుని ప్రార్థించిరి.

భక్తులను గునుమ్మేకాడు. మా పుత్రపౌత్రాదులను సైతము నీయాయుధములు దూరముగానుండి, రక్షించునుగాక. మహాదేవా! నీయాయుధములలో, ధనుస్సు, బాణము త్రిశూలము, ముఖ్యములు నీధనస్సామేరువు. అది ధననిలయము. అది భక్తులకవసరమగు ధనమునొసగునుగాక. నీ బాణములలో నొకటి సోమరూపము. వేరొకటి విష్ణురూపము. అవి ఓషధులను, తద్వారా అన్నమును ఒసగియును, మఱొకటి శత్రుసంహారముగావించియును, భక్తులను రక్షించుగాత. మహాశివా! నీయిచ్చుది (అంపబొది) సముద్రము. అదిగెత్తాకరము. భయంకరబాణములకు నిలయము. అది శత్రుసమూహముపై, బాణములను జిమ్ముచు, భక్తుల, బాహ్యంతరశత్రువులను సంహరింపజేసి, భక్తులనుగాపాడునుగాక అని భక్తులు వరమిచ్చి, అతని అయుధములను, స్తుతించి వానినుండి రక్షణనుబడయగోరిరి.

ఉపాసనావిధి —

10, 11, 12 మంత్రములకువలె ఈమూడు మంత్రములకును, ఉపాసనావిధి నిర్ణయింపఁబడెను.

వేయేసివత్సలను ఒకకట్టగాగట్టి, దానినొకదీపముగను, అట్టిదీపములను బదునొకండింటిని, శ్రీలముతోనహ, ఒక కుండములోనుంచవలెను. వాని కగ్నిసంధానమొనర్చి, అండు రుద్రుని యావాహనమొనర్చి, వూజించవలెను. రుద్రునితో, బాటునొకపాలురసుసైతము, అరాధించవలెను. ఇట్లు విడు దీపములు, దీపారాధనమొనర్చి, వ్రతిదీపము వేలకొలదిగా జవముగావించవలెను. దీపములండు దైవమునారోపించి, సేవానాయకుడు సైన్యములను నడిపించవలెను. అ దీపములనుగాంచిన శత్రువులునశింతురు. శత్రురాజులు ఓడిపోవుదురు. ఈ శ్రక్రియనుగావించిన విప్రులను జక్కగా వర్కరించవలెను.

రాజకార్యసిద్ధికి సగరమునందును, దేవాలయములందును జవహోమాదులను జేయించి, విష్ణుకును శివునిధ్యానించవలెను.

ధ్యానము :-

శ్లో॥ వ్రణమదమర లోకమౌలిమాలాకుసుమం
రజోరుణపాదపద్మయుగ్మం॥
అనవరతమనుస్మరేద్ధృవాన్యాసహజగతాం
పితరం పినాకపాణిమ్॥

తాత్పర్యము :-

వ్రణమదమము భక్తుఁడు భవానీసహితుఁడును, జగత్తులకుఁ బితయునగు పినాకపాణిని స్మరించవలెను. పినాకపాణీయైన పరమేశ్వరుని పాదపద్మములకు, అమరలోకము నిరంతరము వ్రణమిల్లుచుండును. అప్పుడు వారిమౌఖ్యలందలి పూలమాలలోఁగల కుసుమములందలి రజస్సు పరమేశ్వరుని పాదపద్మములపైఁ బడును. అందుచే అవి అరుణవర్ణమువైయుండును అట్టివరమశివుని నిరతము ధ్యానించవలెను.

విశేషము :-

పై శ్లోకమందలి "పినాకపాణి" పదము మహాదేవుని హస్తంగతములైన, ధనుర్బాణబాణాసనాడులను స్మరింపఁజేయును. పైమూఁడు మంత్రములందలి హేతిః, ఆయుధాయ, ధన్వనే, ఇమిదిః "అనుపదములచే వ్యక్తమగు విషయమునే వ్యక్తము చేయుచున్నది.

13 వ. మంత్రమందలి, మీథుష్ణమ "పదముచే మహాదేవుఁడు, నకల లోకకామాభివర్షకుఁడనియు, "అయష్మయా, పరిభృజ" అను పదములచే, మహాశివుడు నకలప్రాణులను నీరోగులఁగావించి, రక్షించువాఁడనియుఁ దెలియుచున్నది.

14 వ మంత్రమందలి "ధృష్ణవే" అను పదముచే, మహాశంకరుఁడు శత్రుభయంకరుఁడై వ్రజారక్షకుఁడగు చున్నాడని తెలియుచున్నది.

15 ప మంత్రమందలి “అరేఅస్సన్నివేహితమ్” అనుపదములచే, మహాదేవుడు, తనయాయుధములను, భక్తులకు, దూరముగానుంచి, రక్షించువాడని తెలియుచున్నది.

పై మూడు మంత్రములందలి ప్రధానవిషయములు, ఈశ్వోకమందలి “జగతాంపితరమ్” అను పదములచే, నువ్వక్కములగు చున్నవి, ఎట్లన?

లోకమున భితయేకదా తన పట్టలను నిరోగులగాంచి, శుశ్రువుల జారినుండికాపాడును. అట్టి తండ్రిలోకులకు మహాదేవుడేకదా! కావున, బై మూడు మంత్రములను చూడగా, మంత్రార్థగుఁపితమైన యీ శ్వోకము జపార్థమని తెలియుచున్నది.

ఇట్లు శ్రీ విద్యారణ్యులవారిచేతను, శ్రీ భట్ట భాస్కరా

చార్యులవారిచేతను, వ్రాచుఁబడిన భాష్యముల

ననుసరించి, తెలికిచెల్ల రాజేశ్వరశర్మచే,

ఏకేషవిషయసహితముగా వ్రాచుఁ

బడిన రుద్రప్రశస్తిప్రథమాను

వాకాంఘ్ర వివరణ

నల చూర్ణము.

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్యమున ప్రథమానువాక నామవివరణము

(1)
|

(1) కర్మపరము గ(2) శివపరముగ (3) విష్ణుపరముగ (4) శాక్తా
ద్వైతములకనుగుణముగ (5) వీజాక్షరసంపుటిపరముగ ఐదు ఆర్థములతో
వ్రాయబడిన నామసంపుటిగల గ్రంథభాగము. 5 వ అర్థమున విజ్ఞానశాస్త్ర
విషయములు సూచించబడును.

పైన వ్రాయబడిన ప్రథమానువాకమందలి పదునైదు మంత్రము
లందును (1) రుద్రః (2) మృడః (3) గిరిశన్తః (4) గిరిత్రః (5) గిరిశః
(6) అధిపతా (7) ప్రథమః (8) దైవ్యః (9) భిషక్ (10) తామ్రః (11)
అరుణః (12) బ్రతుః (13) సుమంగళః (14) నీలగ్రీవః (15) సహస్రాక్షః
(16) శివః (17) కవర్ది అను నామములుకలవు వీనికి శివపరముగా, విష్ణుపర
ముగా శాక్తాద్వైతపరముగా, వీజాక్షర సంపుటిపరముగా, బ్రతినామమునకును
నాల్గుఆర్థములుకలవు. యజ్ఞపరమగునర్థము తొల్లవ్రాయబడెను. వీనిలో
వీజాక్షరముల కలయికచే లభించు విశేషశక్తులను గమనించవలసియున్నది.

శివ + విష్ణుః — (1) రుద్రః = "రుద్రోఽహాశిరాబ్రతుః"

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమున నామములును విష్ణుపరములే.

(1) రోదయతీతిరుద్రః

(2) రుదంరాతి = దహతీతిరుద్రః

(3) రుత్ = దుఃఖం, దుఃఖకారణంవాద్రావయతీతి రుద్రః.

"తస్మాద్భివః పరమకారణ "మితిలింగపురాణవచనాత్.

(4) రుతౌ = నాదాంతేద్రవతీ తిరుద్రః.

(5) రుత్యా = వేదరూపయా ద్రావయతీతి రుద్రః.

(6) రుక్మా = ప్రణవరూపయా స్వాత్మానం ప్రాపయతీతి రుద్రః.
అని అనేకవిధములుగా రుద్రపదమునకు వ్యుత్పత్త్యర్థములుకలవు. పై ఆర
ర్థములను బరిశీలించినచో రుద్రనామము శివకేశవుల కిరువురికిని జెల్లినని
తెలియుచున్నది. ఎట్లన?

(1) శివుడు:- లయకారుడు; దుష్టరాక్షససంహర్త కావున అందఱిని
రోదయతి = ఏడిపించుచుండును. అందుచే శివుడు రుద్రుడాయెను.

విష్ణువు:- స్థితకారుడు; దశావతారములందేకాక అనేకావతారములలో
మధుకైటబాడలను, రావణాడలను, దుష్టశక్తులను సంహరించి, వారిని,
వారివారిని ఏడిపించి, శిష్టులను రక్షించెను. కావున విష్ణువును రుద్రుడాయెను.

(2) "రుదం = సంసారదుఃఖం, రాతి = దవాతీతిరుద్రః
అను వ్యుత్పత్తినిగమించినచో, జీవులకు సంసారదుఃఖమునొసఁగుటలో
గర్భత్వము శివకేశవుల కిరువురకును సమానమే ఇరువురును విరాట స్వరూ
పులే. కాన శివకేశవులకిరువురకును "రుద్ర" అను నామము వర్తించునని
తెలియుచున్నది.

(3) "రుదం = సంసారదుఃఖంద్రావయతీతిరుద్రః
అను వ్యుత్పత్త్యర్థమును బరిశీలించినచో, గజేంద్రుడుగుచేబుడు, అంబరీషుడు
మున్నగువారి సంసారకష్టములను బాపిన విష్ణువునకును; కాంధీపురవాసియుగు
శివబ్రాహ్మణుడు, దగ్గిద రాజాస్థానకవియుగు నక్కిరుడు, చిరుతొండనంబి,
అర్జునుడు, మున్నగువారి సంసారకష్టములను బాపిన శివునకును "రుద్ర"
అను నామముపడుచుగనే వర్తించుననుట నిర్వివాదాంశము

(4) "రుత = నాదాంతే, ద్రవతీతిరుద్రః"
అను వ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును భక్తుల ప్రణవనాదాంశ
మున అనందసాగరముగ్ధులై ద్రవించురు. అంతేకాదు. సంగీతనాదాంతమున
ద్రవించుటయును ఇరువురకుసమానమే. విష్ణువు, తుంబురుని, సంగీతమున

అధిగమింపయత్నించిన నారడు నియోక్త సంగీతనాదముచే ద్రవించియలరెను. సంగీతయంత్రతాండవమున, డక్కానాదమున శివుడు ద్రవించెనన్న సంగతి చదువరులకెల్ల నుపదితమేకదా!

(5) "రుత్యా = వేదరూపయాద్రావయతీతిరుద్రః"

వేదమునగఁ బరమాత్మ శివకేశవులిరువురును బరమాత్మస్వరూపులే పరమాత్మచే బ్రహ్మాండమున నియోజితులైనవారే. వారిరువురును వేదరూపరుతిచే బ్రహ్మాండమును ద్రవింపజేయువారే, కాన రుద్రపదముచే శివకేశవులిరువురును బోధింపబడుచున్నారన్నమాట.

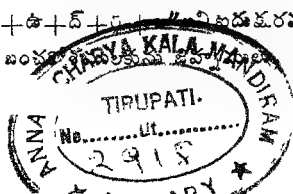
(6) "రుత్యా = ప్రణవరూపయాస్వాత్మానంప్రావయతీతి రుద్రః" రుతియనగఁ బ్రణవము. ఓంకారము (అ+ఉ+మ్) పరబ్రహ్మస్వరూపము. త్రిమూర్త్యాత్మకము. అదిపరమాత్మనే జీవరూపమునఁ బడునాల్గు భువనంబుల వెలయుంపజేయుచున్నది. అదియే సకలచేతనాచేతనములకును ధృతినిొసఁగుచున్నది. అదియే సకలవస్తువులశరీరము. దానిరూపాస్తరమే ప్రకృతి. "స్వభావస్తు ప్రవర్తతే" అను గీతానూక్తిలో అదియే స్వభావపదముచే బేర్కొనఁబడినది. ప్రకృత్యావృతమే, సకలబ్రహ్మాండము. త్రిమూర్తులలో శివకేశవులిరువురును గలరు. వారిరువురును బ్రణవరూపరుతిచే, స్వాత్మను అంతటను జేర్చువారే. కాన రుద్రనామము శివకేశవులకిరువురకును జెల్లును.

విష్ణుసూరి భాష్యము:—

శివుడు రుజను, సంసారమును దొలగించును సంసారక్లేశములు కల్గించి, జీవులను వీడిపించును. అందుచే శివునకు రుద్రనామమువాటిల్లేను.

బీజాక్షరసంపుటి:—

"రుద్ర" అనునామమున "ఓ+ఉ+ద్+ర్+మ్" అను ఓంకారములు కలవు. ఇవి పంచ భూతములకును బంధుత్వమును జెప్పవలయునని అక్ష

(6) రుత్యా = ప్రణవరూపయా స్వాత్మానం ప్రాపయతీతి రుద్రః.
అని అనేకవిధములుగా రుద్రపదమునకు వ్యుత్పత్త్యర్థములుకలవు. పై ఆర
ర్థములను బరిశీలించినచో రుద్రనామము శివకేశవుల కిరువురికిని జెల్లునని
తెలియుచున్నది. ఎట్లన?

(1) శివుఁడు:- లయకారుఁడు; దుష్టరాక్షససంహార కాపున అందఱిని
రోదయతి = విడిపించుచుండును. అందుచే శివుఁడు రుద్రఁడాయెను.

విష్ణువు:- స్థితకారుఁడు; దశావతారములందేకాక అనేకావతారములలో
మఘకైటభాదులను, రావణాదులను, దుష్టశక్తులను సంహరించి, వారిని,
వారివారిని విడిపించి, శిష్టులను రక్షించెను. కావున విష్ణువును రుద్రఁడాయెను.

(2) "రుదం = సంసారదుఃఖం, రాతి = దహతీతిరుద్రః
అను వ్యుత్పత్తినిగమనించినచో, జీవులకు సంసారదుఃఖమునొసఁగుటలో
గర్భత్వము శివకేశవుల కిరువురకును సమానమే ఇరువురును విరాట్ స్వరూ
పులే. కాన శివకేశవులకిరువురకును "రుద్ర" అను నామము వర్తించునని
తెలియుచున్నది.

(3) "రుదం = సంసారదుఃఖంద్రావయతీతిరుద్రః
అను వ్యుత్పత్త్యర్థమును బరిశీలించినచో, గణేంద్రఁడుకుచేలుఁడు, అంబరీషుఁడు
మున్నగువారి సంసారకష్టములను బాపిన విష్ణువునకును; కాంచీపురవాసియగు
శివబ్రాహ్మణుఁడు, ద్రౌపదిరాజాస్థానకవియగు వక్త్రీఁడుడు, చిరుతొండనంబి,
అర్జునుఁడు, మున్నగువారి సంసారకష్టములను బాపిన శివునకును "రుద్ర"
అను నామమునందుగనే వర్తించుననుట నిర్వివాదాంశము

(4) "రుతా = నాదాంతే, ద్రవతీతిరుద్రః"
అను వ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును భక్తుల ప్రణవనాదాంత
మున అనందస్థాగరముగై ద్రవించురు. అంతేకాదు. సంగీతనాదాంతమున
ద్రవించుటయును ఇరువురకుసమానమే. విష్ణువు, పంబురుని, సంగీతమున

అ ధి గ మి ం ప య త్ని ం చి న నా ర డు ని యొ క్క స ం గీ త నా ద ముచే ద్రవింబియలెను. సంగీతయక్తతాండవమున, డక్కానాదమున శివుడు ద్రవించెనన్న సంగతి చడువరులకెల్ల నువిదితమేకదా!

(5) "రుక్త్యా = వేదరూపయాద్రావయతీతిరుద్రః"

వేదమనగా బరమాత్మ శివకేశవులిరువురును బరమాత్మస్వరూపులే పరమాత్మచే బ్రహ్మాండమున నియోజితులైనవారే. వారిరువురును వేదరూపరుతిచే బ్రహ్మాండమును ద్రవింపజేయువారే, కాన రుద్రపదముచే శివకేశవులిరువురును బోధింపబడుచున్నారన్నమాట.

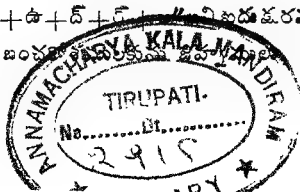
(6) "రుక్త్యా = ప్రణవరూపయాస్సాత్మానంప్రావయతీతి రుద్రః" రుతియనగా బ్రణవము. ఓంకారము (అ+ఉ+మ్) పరబ్రహ్మస్వరూపము. త్రిమూర్త్యాత్మకము. అదిపరమాత్మనే జీవరూపమున బడునాల్గు భువనంబుల వెలయింపజేయుచున్నది. అదియే సకలచేతనాచేతనములకును ధృతినోసగుచున్నది. అదియే సకలవస్తువులశరీరము. దానిరూపాన్తరమేప్రకృతి. "స్వభావస్తు ప్రవర్తతే" అను గీతాసూక్తిలో అదియే స్వభావపదముచే బేర్కొనబడినది. ప్రకృత్యావృతమే, సకలబ్రహ్మాండము. త్రిమూర్తులలో శివకేశవులిరువురును గలరు. వారిరువురును బ్రణవరూపరుతిచే, స్వాత్మను అంతటను జేర్చువారే. కాన రుద్రనామము శివకేశవులకిరువురకును జెల్లును.

విష్ణుసూరి భాష్యము:—

శివుడు రుజను, సంసారమును దోలగించును సంసారశ్లేశములు కల్గించి, జీవులను వీడిపించును. అందుచే శివునకు రుద్రనామమువాడిల్లెను.

శ్రీ జాక్షరసంప్రటి:—

"రుద్ర" అనునామమున "ఓ+ఉ+ద్+ర్" అని ఐదుక్షరములు కలవు. ఇవి పంచ భూతములకును బంధువులగును. ఇవి ఐదుక్షరములు అక్షరములు.

రములన్నియును మంత్రపీఠములే. విరాట్ స్వరూపునకుఁ జెందిన ప్రకృతి వికృతులే. దేవతాస్వరూపములే. దేవతాశక్తిసంపన్నములుకూడ. అక్షరములకు లింగభేదము, వర్ణభేదము, రోగనివారకశక్తి, శరీరమునకుఁ బుష్టి నొసగుశక్తి మున్నగుశక్తులుకలవు. “చతుర్థితాదాత్మ్యే” “(పఞ్చరీతాదర్శ్యే) అను సూత్రముననుసరించి, దేవతాసూచకవర్ణములు, అయాదేవతలకు విశేషణములై, మూలదేవతతో అభేదమునుబొందును.

ప్రకృతముగు రుద్రనామమందలి ఐదుక్షరములును రుద్రునకు విశేషణములై, రుద్రునితో అభిన్నములగును. వానియందలి శక్తినిగమనింతముగాక.

రేఫము:— (౯) అగ్నిదైవత్యము; రక్తవర్ణము; సంహారశక్తి సంపన్నము. ఉకారము:- వాయుదైవత్యము; కృష్ణవర్ణము; రాజవశీకరము. దకారము:- దుర్గావీజము; శ్యామవర్ణము; సర్వార్థధము. అకారము:- సర్వదైవత్యము; రక్తవర్ణము; వశీకరము. పై నాల్గువీతాక్షరముల సమష్టిరూపము; రుద్రనామము. కావున రుద్రనామోచ్చారణముచే, జపితలైనరాజులకు శత్రు సంహారశక్తి, రాజవశీకరణశక్తియును లభించును. సర్వార్థములును సమకూరును. జపితలగు భక్తులకు, అగ్నిమాండ్యము, వాతరోగములు భూత ప్రేతాదిభయము, తొలగిపోవును. రక్తసంబంధములైన నీలిమ మున్నగు రోగములును, దొలగిపోవును దీనినుపాసించువారు, వాయుగ్నిభేదములను, గనుగొని, వానితో మారణాయుధములు సృష్టించగలరనితెలియుచున్నది రుద్రనామమున ఐదుక్షరములచేఁ జెలియుద్రవ్యములేవో, వాని కలయుకచే నేర్పడు రసాయనికచర్యమేమో, మున్నుండు తెలిసికొందుము.

లి వ నామము:- శివ+విష్ణు:-

మృదః:-

“మృదయతి భక్తాన్ సుఖం కరోతి మృదః” “మృద = సుఖనే ఇతి

ధాన్యః స్వయంసుఖీవా" అను వ్యుత్పత్త్యర్థములను బరిశీలించినచో ఈ నామము శివకేశవులనిరువురిని దెలియజేయును; అనికెలియును.

శివుడు మార్కండేయాది భక్తులకు రక్షణనొసంగి సుఖముచేకూర్చినట్లే విష్ణువుకూడ బ్రహ్మదాది భక్తులకును రక్షణనొసంగి సుఖముచేకూర్చెను. కాన మృడపదముచే శివకేశవులనిరువురిని బిలువవచ్చునన్నమాట. "మృడః = స్వయంసుఖీ" అనియర్థముచెప్పుడురేని, శివుడు పార్వతితోగూడి సుఖియైనట్టి కేశవుడును లక్ష్మీదేవితోగూడి సుఖియగుచున్నాడు. కావున మృడపదము శివకేశవులకిరువురికిని వర్తించును.

విష్ణుసూరి:-

ఉపార్థియైన మాయనుదొలగించి జీవులకు మోక్ష సుఖముచేకూర్చుటచే శివుడు మృదుడు అయ్యెను,

బీజాక్షరసంపుటి:-

మృడ అను నామమున "మ + ఋ + డ్ + అ" అని నాల్గుఅక్షరములు కలవు. ఇవి "విరాట్, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృత, తురీయపురుషులకుఁ జిహ్వాములు. అంతఃకరణపశువ్యయమునకును జిహ్వాములు.

మకారము:— మదనదైవతాకము; శ్యామవర్ణము; సర్వజయప్రదమునై యున్నది. ఋకారము; బ్రహ్మదైవత్యము పీతవర్ణము; గ్రహబాధావినాశకము

డకారము:— నేత్రము, అనగాజ్యోతిరైవశాకము; పీతవర్ణము; కాలజయప్రదము

అకారము:— సర్వదైవత్యము; రక్తవర్ణము; వశీకరము. పై నాల్గువర్ణముల సమష్టిరూపము మృడనామము. కావున, దన్నామోచ్చారణముచే జపితమైన భక్తులకు, జీవకోటికిని గోరికలెల్ల నెఱవేరును. సీలిమాదిరోగములుతొలగును. సర్వవిధముల జయమువాటిల్లును. బ్రహ్మదైవత్యమైన ఋకారము ఇందున్న

కారణము న, జపితలకు వారివారిపర్వతల ననుసరించి, వేదశాస్త్రాధి విజ్ఞానములభించును. తపోజపంబులకువలయు అసనశుద్ధి, ఓత్తైకాగ్రతచేరూరును. అంతేకాదు. డవర్ణప్రభాపముచే నేత్రరోగములుతొలగి, దూరదర్శన శక్తియును లభించును, డకారము పీతవర్ణముగుటచే "కామెల" మున్నగు రోగములు నశించును. అనతికాలములోనేచేపట్టినకార్యములందఱ జయమువాటిల్లును రక్తసంబంధరోగములు నశించును. సర్వవశికరణశక్తిచేకూరును.

లి నామ:- గిరిశస్త్ర:-

(1) "గిర్వాస్థిక్వానుఖంతనోఽపిగిరిశస్త్రః" అనువ్యుత్పత్తిచే శివుడు కైలాసముపైనుండి, జీవకోటికి సుఖముచేకూర్చునట్లే, విష్ణువును శేషాచల భద్రాచలాదులపైనుండి జీవకోటికి సుఖముచేకూర్చుచున్నాడు. పీరియపురుషుని బరమాంశ సందస్సులే.

(ii) గిర్వామేఘేపర్జన్యరూపేణస్థితఃశం, తనోఽపిగిరిశంతః అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి చూచినచో, మేఘమునందు శివుడుపర్జన్యఁడైయున్నట్లు విష్ణువును బర్జన్యఁడైకలడు. "పర్జన్యఃపావనోఽనలః" అను విష్ణుసహస్రనామాక్రిలో, బర్జన్యపదము విష్ణుపరముగానుండుటయే, పై విషయమునకుఁ బ్రబలప్రమాణము. శివకేశవులిరువురును బర్జన్యరూపులై, మేఘమునందుండి, జీవకోటికి సుఖముచేకూర్చుట సమానమే. కావున "గిరిశస్త్ర"పదము శివకేశవులిరువురును కెలియఁజేయును.

(iii) "గిరి = వాచి, వేదరూపేణతిష్ఠన్, అర్ధరూపేణశం, తనోఽపి," అనువ్యుత్పత్త్యర్థమును బరిశీలించితమేని, శివకేశవులిరువురునువేదరూపవాక్కునందు అర్ధరూపముననుండి సర్వలకును సుఖముచేకూర్చుచున్నారనుట విష్ణులందఱును సువిదితమేరదా!

(iv) "ప్రణవేతిష్ఠన్, శం = ప్రహ్లాదంబంతనోఽపి" అనెడి యర్థమును బరిశీలించినచో (అ+ఉమ్) అను ప్రణవమునందలి, ఉకారమకార

ములు విష్ణుశివులను దెలియజేయును. కావున మీరు ఇరువురును బ్రణవమున నుండటం నున్నప్పుడేకదా! ప్రణవరూపశివకేశవులు, ప్రణవోపాసకులకు బ్రహ్మానందము ఒదలించుట నున్నప్పుడే. కావున గిరిశస్తనామము శివకేశవులకుఁజెల్లును.

వి. సూరి:-

గిరివలె సంసారము దుస్తరము. దానియందు శివుఁడు బీవేశ్వరుల రూపముననుండుటచే గిరిశస్తనామముఁడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"గిరిశస్త" అను నామమున "గ్ + ఇ + ి + ఇ + శ్ + అ + ి + త్ + అ" అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. అవి శరీరమందలి నవద్వారములకును, నవగ్రహములకును జిహ్వాములు. గణపతి బీజమైన గకారమురక్తవర్ణము, విష్ణువినాశకమును. విష్ణుబీజమైన ఇకారము శ్యామవర్ణము, రక్షకరము. అగ్నిబీజమైన రేఫము రక్తవర్ణము; సంహారశక్తిసంపన్నము. లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణము వ్యోమవర్ణము; శ్రీకరము సర్వదేవతాకమైన అకారము రక్తవర్ణము; వశీకరము. సావిత్రిబీజమైన నకారము సృజికవర్ణము; పాపనాశకము వాస్తుదేవతాకమైన తకారము శ్వేతవర్ణము; జయప్రదము. పై తొమ్మిదివర్ణముల సమష్టిరూపము "గిరిశస్త" అను నామము కావున ఈ నామమును జపించినవారికి ముద్రాణాధికారము, సైన్యాధిపత్యమును లభించును. నామారంభమున, గకారేకార సంయోగమైన "గివర్ణము కలదు. దానిస్రభావముచే, సర్వవ్యాపకమైన అనగారాష్ట్రవ్యాప్తమో, లేక దేశవ్యాప్తమోయగునాయకత్వము, సేనాధిపత్యము, రక్షకాధిపత్యమును జేకూరును. గణపతి బీజమున్నకారణమున, ఈ నామజనముచే జేపట్టినకార్యములు నిర్విఘ్నముగా ఫలించును. రక్తశ్యామవర్ణముల మిశ్రమము ఇందుండుటచే సంకీర్ణరోగములు తొలగించుకొను శక్తి జపితలకేర్పడును. రక్తమాలిన్యముచే నేర్పడు చర్మవ్యాధులు తొలగును.

"రి" వర్ణము ఈ నామమందలి ద్వితీయవర్ణము. దీనిమహిమచే, అగ్ని ప్రమాదము, అగ్నిమాంద్యాదిరోగములయలజడి, క్షీణించును. విషక్రిమి సంహారశక్తియు, విఘ్నసంహారశక్తియు, శత్రుసంహారశక్తియును జపితలకు లభించును.

"శ" అనునది ఇందలి తృతీయవర్ణము. అదిసర్వదేవతాశిమైన అకారముయొక్కయు, లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణముయొక్కయు సమష్టిరూపము. అట్టి వర్ణమున్నకారణమున "గిరిశన్త" నామము జపించువారికి, ఆపందైశ్వర్యము, సర్వవశీకరణశక్తియును దప్పకవాటిల్లును. జపితలు ఓజోగుణసంపన్నులు, దివ్యతేజస్సంపన్నులునగుదురు. రక్తద్యౌఃపర్ణముల కలముకయిండున్న కారణమున, జపితలకు మార్త్రవణశక్తియు, అకాశగమనశక్తియును వీర్పడును. శరీరనాళములందు, రక్తవాయు ప్రసారాభావముచే గల్గిరోగములు ఈ నామోచ్ఛారణ ప్రభావముచే నశించును.

"న్త" అనునది, ఇందలి చాలవర్ణము ఇందు నకారతకారా, కారముల కలయిక, కలడు. నకారము వాచిప్రీతిజము. తకారము వాస్తుదీజము. అకారము సర్వదైవదీజము. వీనిమహిమవలన, బ్రహ్మము జపించినవారికి, గ్రోతప్రవీణ్యములను గనుగొనుటశక్తియు, గృహదేవాలయాదులు, యంత్రాగారములు, అనకట్టలు, యంత్రపరికరములు, తయారుచేయుటశక్తియును లభించును. అంతేకాదు. సాక్షిప్రీతిదేవతావ్రభావముచే భౌతికరసాయనకాది విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞానము, అపారములభించుటచే, బాటు వాస్తుదేవతా ప్రభావముచే బలవరములైన ఇంజనీరింగు విద్యలును, వ్యవసాయశాస్త్రజ్ఞానమును లభించును. సన్మరోగనీచారకశక్తియు, శారీరికరోగనివారకశక్తియును జపితలకు లభించును.

బ్రహ్మము వర్ణములను రక్తస్పృశితవర్ణములు కలవగుటచే, మిత్రమరొగ నివారక శక్తియును దప్పక చేరూపము. ముఖ్యముగా, శ్వేత్రము, ఎఱ్ఱ

మచ్చలు, మున్నగు చర్మరోగములను నివారించుశక్తి "గిరిశన్త" నామజపితలకుఁ దప్పకవాటిల్లును.

పై నాశము జపించువారికి, సర్వత్రవిజయమువాటిల్లును. దానితో బాటు సర్వవశీకరణశక్తియు, సకలపాపనిర్మూలనశక్తియును బ్రాప్తించును. కానఁ బైనామము జపించుభక్తులు, జీవన్ముక్తితో, విదేహముక్తితో తప్పక పొందఁగలరు. శుక్రాంగారకాది గ్రహమండలయాత్రను జపితలు తప్పక చేయఁగలరు.

4 నామము

శివ+విష్ణు (1) గిరిత్రయః :-

"గిరింత్రాయతే నివాసత్వేన బహుమన్యతే" అనేడివ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో శివుఁడు, తననివాసమైన, కైలాసగిరిని, గాపాడునట్లు, విష్ణువు, తననివాసములైన శేషాద్రిభద్రాద్రిలను అర్చావతారమున, రక్షించును. అంతేకాదు. త్రిపురాసురసంహార సమయమున మహాదేవుఁడు ధనువురూపమునఁ జేతనున్న మేరువును రక్షించునట్లు, విష్ణువు అదేసమయమున, శరరూపధరుఁడై తన కాశ్రయమైన బావరూపమేరువు వర్షతమునుగాపాడెను. శ్రీ కృష్ణాష్టోత్తర నామ శతకములనుసరించిచూచినచో, విష్ణువు శ్రీ కృష్ణరూపమున గోవర్ధన గిరినిగాపాడెను; అని తెలియును.

(ii) "గిరేర్దేవుస్యత్రాయకః వర్షయిత్పత్వాత్" అనేడి వ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో శివతేశవులిరువురును బర్హస్వస్వరూపులై, వర్షింపఁజేసి ప్రకృతిని రక్షించుచున్నారని తెలియుచున్నది "గిరిశన్త" నామవివరణమున ఈ విషయమేనుటముగా నిరూపింపఁబడినది.

(iii) "గిరిసదృశరథస్యత్రాయకః, తదవయవానాందేవానాంత్రాయకత్వాత్" అనేడివ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో మహాదేవుఁడు త్రిపురసంహార

సమయమున గిరినదృశరదమైనభూమిని, తదంగములైన, చక్రముల రూపమునగల సూర్యచంద్రులనుగాపాడెను పై యర్థముననుసరించి, పై నామమును విష్ణువరముగను సమన్వయ పరిచవచ్చును. ఎట్లన?

“అత్మానందధినం విద్ధిశరీరంరథమేవతు”

అను కఠోపనిషత్సూక్తి ననుసరించిచూచినచో, బరమాత్మయైన నారాయణుడు రథికుడు, శరీరమే అతని రథము అని తెలియును.

శ్లో॥ “భూఃపాదాయస్యనాభిర్వియద సురనిలశ్చంద్ర

సూర్యాచనేత్రే।

కర్ణావాశాశ్శిరోద్వౌర్మృఖమపిదహనో యస్యవాసోఽయమభిః”

అను విష్ణు సహస్రనామమును బరిశీలించినచో, బరమాత్మయగు శ్రీమన్నారాయణునికి, భూమిపాదములుగను, అకాశము నాభిగను, అనిలమూత్రాణములుగను, జంద్రసూర్యులు నేత్రములుగను, గర్జనులు దిక్కులుగను, స్వర్గము శిరస్సుగను, అగ్నిముఖముగనున్నట్లు తెలియుచున్నది.

“చంద్రనూమనసోజాతః, చక్షోస్సూర్యోఽజాయత।

ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ, ప్రాణాద్వాయురజాయత।

నాభ్యాఽసీదంతరిక్షం, శీరోద్వౌర్మృఖమవర్తత।

పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శోఽతా॥”

అను పురుషసూక్తముంత్రమును ఆధారభేదయోగః ‘అక్షయాశ్రయిణోరభేదః’ అను న్యాయముననుసరించి బరిశీలించినచో, ఆధారముగువరమాత్మకు, మనస్సుగానున్నచంద్రుడు, నేత్రములుగానున్నసూర్యుడు ముఖముగానున్న ఇంద్రాగ్నులు, ప్రాణముగానున్నవాయువు, నాభిగానున్నఅంతరిక్షము, శిరస్సుగానున్నస్వర్గము, పాదములుగానున్నభూమి, శ్రోత్రములుగా (చెవులుగా) నున్నదిక్కులును ఆభేదములే తెలియుచున్నది. కావున, బరమాత్మయగు

విష్ణువు, సకలదేవతాత్మకమైన తన శరీరరథమును సంరక్షించుచున్నాడనుట సమంజసమేకదా!

(iv) "గిరాం = వచసాంత్రాయకః = పరిపాలకః" అను వ్యుత్పత్తివిఠి బ్రహ్మిణిచితిమేని, పరమాత్మ శివకేశవస్వరూపుడై, అతాకికవాక్కులగువేదములను, పరా, పశ్యంతీ, మధ్యమా, వైఖరీరూపములగు వాక్కులను గాపాడుచున్నాడనుట, అందఱకును సువిదితమే.

అందుచే "గిరిత్రః" అను నామము శివకేశవులకు సమానముగా వర్తించుననుటయుక్తి యుక్తమేకదా!

విష్ణు = సూ. ఖా :-

గిరియనగాఁ బ్రపంచము. దానిని శివుఁడు సూర్యచంద్రస్వరూపుడై తన కాంతినొసంగి, రక్షించుచుండును. కావున గిరిత్రనామకుఁడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి :-

"గిరిత్ర" అను నామమున "గ్ + ఇ + త్ + ఇ + త్ + త్ + ఆ" అనిరూపక్షరములుకలవు. ఇవి జ్ఞానేంద్రియములతోడి మనోబుద్ధులకును, సప్తసూర్యమండలములకును జిహ్వాములు. పై నామమున, జెప్పినట్లే, గకారేకారసంయోగమైన "గి" వర్ణముయొక్క ప్రభావముచే, మహానాయకత్వమును, సంకీర్ణరోగములు నివారించుశక్తియును, జపితలకేర్పడును. అట్లే రేఫేకారసంయోగమైన "రి"వర్ణముయొక్క ప్రభావముచే అగ్నిహంద్యాది రోగనివారకశక్తి, వారికిఁజేకూరును. (1) వాస్తుదేవతాకమైన "తవర్ణము" శ్వేతవర్ణము, సర్వజయప్రదము. (2) అగ్నిబీజమైనరేఫము రక్తవర్ణము సంహారశక్తిసంపన్నము. (3) సర్వదేవతాకమైన అకారము రక్తవర్ణము, వశికరమును. పై మూడువర్ణములకలయికచేనేర్పడిన "త్ర" వర్ణముయొక్క ప్రభావముచేఁ బైనామమును జపించువారికి, వాస్తుశాస్త్రజ్ఞానములభించును. అంతేకాదు. మహాయంత్రములు, మహాభవనములు తయారుచేయుట,

నిర్మించుట, మున్నగుశక్తులులభించును. ఎదుటవారికంత్రమును విచ్చి
న్నముచేసి, వారినెల్లవశపఱచుకొని, సర్వవ్యవహారములందును విజయము
స్థంపొందించు, రాజకీయనీతిశాస్త్రవేత్తలుకాగలరు. శ్వేతరత్నవర్ణములకుఁ
జెందిన రోగములు నివారింపఁగలవారలగురు.

మొత్తముపైని, పైనామము జపించువారికి, మహాప్రభావతీయు,
అయుధనిర్మాణశక్తియును లభించుట నిస్సందేహము.

౯ నామము

శివ+విష్ణు (1) గిరిశః :-

గిరా = కైలాసగిరాశేతే "ఇతి గిరిశః" అనెడివ్యుత్పత్తిననుసరించి, శివుడు
కైలాసపర్వతముపై, శయనించెననితెలియుచున్నది. అట్లే, విష్ణువును అర్చా
వతారములలో, శ్రీవేంకటేశ్వరరూపమున శేషాచలముపైని శ్రీరామరూప
మున, భద్రాచలముపైని, శయనించెను. అందుచేశివకేశవులిరువురును
దమకభిమతములైన గిరులపైన, శయనించినట్లుతెలియుచున్నది. కాన "గిరిశ"
నామము ఇడుపురికిని జెందియున్నది

(ii) "గిరేః పర్వతస్యమేఘస్యవా, గిరాంప్రణవాత్మకవేదవచసాం,
వా, ఈశః" అనెడి వ్యుత్పత్తినిఁ బరిశీలించినను, శివకేశవులు ఇరువురును,
వారివారికభిమతములగు పర్వతములకుఁ బ్రభువులైయున్నారు. ఇరువురును
బ్రణవమైన ఓంకారముననుండి, దానికిఁ బ్రభువులైనవారేకాన "గిరిశః" అను
నామముచే శివకేశలిరువురును జేస్వబడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇరు
వురును, గిరికి అనగా బర్హన్యునకు, మేఘునకుఁ బ్రభువులే. కావున ఈ
యర్థమునందును బైనామము ఇరువురిని సమానముగానే తెలియజేయుచున్నది
వి. సూరి. భాః:-

శంసారరూపమైన గిరియందు జీవేశ్వరులరూపమున, శయనించు
వాడగుటచే, శివునర్పు గిరిశుడమ్మ నామము వ్రాతిల్లెను.

బ్రాహ్మరసంపుటి:-

"గిరిశ" అను నామమున "గ + ఇ + త్ + ఇ + శ్ + అ" అను నారక్షరములును, మణిపూరాదిషట్పక్రములకును, షడ్వక్రపులకును జిహ్వాములు. "గిరిశన్త" అనెడి నామమునగల మొదటి మూడక్షరములే ఇందునుగలవు. కాన గిరిశన్తనామోపాసనచేలంబించు శక్తులు గిరిశనామోపాసనచే సైతము లభించునని చెల్సికొనవలసియున్నది.

6 నామము:—

శివ తత్త్వము : - "అధివక్తా"

భగవంతుడు సర్వాధికుడు. భక్తులకెల్ల బ్రభువు. కాన, నేనే, అధికుడను; నాపైకికొ మెలగుడు. నేనే, మీ యోగక్షేమములను జూచుకొందును; అని చెప్పినట్లు "అష్టన్యాశ్చిన్తయన్తోమాం" అనెడి గీతానుక్తివలన చెలియుచున్నది. ఇదియే అధివక్తృత్వము అంతేకాదు. "లోకబంధుర్లోకవాధజ్ఞః" అను విష్ణుసహస్రనామక్తిని బరిశీలించినచో, భగవానుడే లోకనాథుడు అందఱునాతడే జీవులవట్టి, అధికారిగానుండి, శాసించి, పలుకసమర్థుడు. అట్టి అధివక్తృత్వము, శివకేశవులు ఇరువురియందునుగలదు. ఇద్దఱున్లు లోకనాథులే. కావున "అధివక్త" అను నామము, శివకేశవులకిరవునికిని, జెల్లుననుట సమంజసమేకదా!

వి. స్ఫూరితా -

పరమశివుడు, తానొక్కొక్కడమరేతడికిని, మూలమైనవాడనినయు, సర్వజ్ఞుడననియు వేదమంత్రములచే వేవరింపజేసెను. కావున "అధివక్త" అను నామమును ధరించెను.

బీజాక్షరసంపుటి-

“అధివక్త” అనునామమున “అ+ధ్+ఇ+వ్+అ+క్+త్+ఆ” అనియెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇని యోగమునందలి ఉష్టాంగములను “భూమి నీరు, గాలి, అగ్ని, అకాశము, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము” అని యెనిమిది విధములైన ప్రకృతినిసూచించును.

(i) ఇండు మూడు అకారములు కలవు.

అకారము:— సర్వదైవత్యము, రక్తవర్ణము, వశీకరము. త్రిరావృత్తమైన అకారము త్రిపుటినితెలియజేయును.

“త్రిపుటులలో” అండాండపిండాండ బ్రహ్మాండములొకటి. పై మూడింటియందును, అకారార్థమైన బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులును, వారి శక్తులునుగలవు. అట్టియకారము పై నామముననుండుటచే దానిని జపించు భక్తులకు ద్రిమూర్తులశక్తులులభించును. అందుచే జపితలు కొంగ్రొత్తవస్తువులను సృష్టించుచు, వానిచే జీవకోటినిగాపాడుచు, దుష్టశక్తులను సంహరింపగలరు. నవీనవిజ్ఞానశాస్త్రముననుసరించి, వ్యోమనౌకాడలను నిర్మింపగలరు. అణు శక్త్యాడలచే గల్గవ్రహ్మాదములనుదొలగించుటకై, నూతనోషధములనుగల్గొని వానిద్వారా జీవకోటినిగాపాడుచు, శత్రువులను సంహరింపగలరు. అకారము రక్తవర్ణమైన కారణమున, జపితలు రక్తదోషముచే నేర్పడు రోగములను నివారించి, రక్తాభివృద్ధిగావింపి, ఎఱ్ఱకణములను ఖీణంపజేయుక్రిమును సంహరింపగలరు. ఉపాసకులు దివ్యతేజస్సంపన్నులు కాగలరు. సృష్టిలో వారికివశము కానిదెద్దియు నుండదని తెలియుచున్నది.

(ii) ధకారము:— ధనదము, పీతాభము, అర్ధసిద్ధిదము. “ధనం దదాతితిధనదః = కుబేరః కుబేరుడు తనవశమునగల, నవనిధులలోని ధనమునులోకులకొనగును. అటులనే, ధకారముతోగూడిన నామము జపితలకు ప్రవసరమగు ధనరాశినొసగును. “దుధాన్ = ధారణపోషణయోః” అను

ధాతువునుండి యేర్పడిన ధకారమునకు, ధపించుట, పోషించుట, అను సర్థములుకలవు. ధకారముతోఁగూడిన ఈ నామముచేఁ దెలియుదేవతలు దీనిని జపించువారిని జేవణ్ణి, కాపాడి, పోషింతురు. అంతేకాదు. ధార్యధార కములక భేద మనున్యాయము ననుసరించి, జపితలకునక్షిశక్తి లభించును. కాన జపితలు, తమతపశ్చక్తిచే ఆశ్రితులను జేరఁదీసి, రక్షించి, పోషింపఁగలరు. అంతేకాదు. ఆ జపితలు, సర్వభౌతిక శక్తులను స్వీకరించి, భూమ్యాదిమండలములలో నెఱచునైనను నిర్వృంగలరు. ఎట్టివానినైనను దమశక్తులనొసంగి పోషింపఁగలరు; అని తెలియుచున్నది.

(iii) ఇకారము:— విష్ణుదైవత్యము. శ్యామవర్ణము. రజకరము. విష్ణువనగా సర్వవ్యాపకుఁడు. ఇకారము విష్ణుబీజమేకాదు; శక్తి బీజముకూడ. అందుచే ఇకారముతోఁగూడిన పైనామమును జపించువారికి, సర్వవ్యాపక శక్తి లభించును. అనగా జపితలైన భక్తులకు, "కామగమనములభించునన్నమాట. అంతేకాదు. ఇకారము శ్యామవర్ణమై, రజకరమైన కారణమున భక్తులకుఁగల నీలిమాదిరోగములను నివారించి, రక్షణనొసంగునన్నమాట.

(iv) వకారము:— వరుణదైవత్యము, శుక్లవర్ణము, రోగనాశకము వరుణుఁడు జలాదిదేవత. అంతటనావరించియుండు శక్తి కలవాఁడు. అందుచే వకారముతోఁగూడిన పైనామమును జపించువారు జలప్రమాదములు తొలగించుట, తొలగించుకొనుటయేకాక, సముద్రయానము, సముద్రప్రవేశోధనము, మున్నగు కార్యములను సైతము అచరింపఁగలరు అంతేకాదు. సముద్రాది పత్యముకూడవారికి లభించును. జలోదరాదిరోగనివారణశక్తియును వారికి లభించును. వకారము శుక్లవర్ణము. కావున వకారముగల పైనామము జపించుభక్తులు సాత్వికప్రకృతులై, తెల్లనితేజస్సుతో నొండియుండును. "బొల్లి" మున్నగురోగములను, నివారింపుకొనుటయేకాక, ఇతరుల రోగములను సైతము తొలగించగలరు. అరోగ్యవంతులగుదురు.

(v) కవర్ణము:— ప్రజాపతిదైవత్యము, పితవర్ణము వృష్టికరము. ప్రజాపతియనగా సృష్టికర్తయైన పరబ్రహ్మ. కవర్ణము ప్రజాపతి బీజమగుటచే, ఆ కవర్ణముతోగూడిన పైనామమును జపించుభక్తులకుఁ గ్రోత్రక్రోత్రవస్తువులను సృష్టించుశక్తియేర్పడును. అంతేకాదు అనామమును జపించు భక్తులు మహాజ్ఞానులగుడారని తెలిసికొనవలసియున్నది. కవర్ణము పితవర్ణము; వృష్టికరము; అయినకారణమునఁ గవర్ణముతోగూడిన యీనామమును జపించుభక్తులు, పితవర్ణమునకుఁ జెందినరోగములను పరులకు గల్గినరోగములను సైతము, పోగొట్టఁగలరు. ఈనాటి కృత్రిమవర్షపద్ధతి అక్కఱలేకయే, భక్తులు పైనామమును జపించి, అనామృష్టికిఁగుఱియైన ప్రాంతములందు వర్షము కురిపించఁగలరు.

(vi) తవర్ణము:— దీనితోగూడిన “అధివక్త” అను నామమును, జపించువారు, గిరిత్రనామమును జపించువానివలె, వాస్తవశాస్త్రజ్ఞులై, నూతన భవనాదులను నిర్మించఁగలవారును, సర్వవిజ్ఞేతలును, శ్వేతరోగనివారకులును అగుదురు.

7 నామము:-

శివ+విష్ణు— ప్రథమ:-

“ప్రథ = ప్రఖ్యానే” అనుభావునుండిపుట్టిన ప్రథమపదమునకుఁ బ్రసిద్ధుఁడనియర్థము. అంతేకాదు. ప్రధానుడు; మొదటివాడనియు సర్థము కలవు “బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమంపురస్తాత్” అనుశ్రుతినిబలికేలించినచో బరబ్రహ్మయే సృష్టికార్యమన కుపక్రమించునపుడు, బ్రహ్మాండమున “విరాట్, పారవ్యగర్భ, అవ్యాకృతులనెడినామములలోవెలసెను అతడే” విశ్వత్రైజన, ప్రాజ్ఞ “నామములతోనను, బ్రసిద్ధుఁడైయుండెను. పైమువ్వరే బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులు. వారుమువ్వరును బ్రథములే; ప్రధానులే; వీకాకారులే; కావునో బ్రథమశబ్దముచే శివకేశవులిరువురును జెప్పఁబడుచున్నారనుట నిస్సందేహము. “అదిదేవోమహాదేవః” అనెడి విష్ణుసహస్రనామంలో జెప్ప

ఓడిన అదిదేవుడు విష్ణువేకాడు. శివుడుకూడ; అని చెప్పవలసియున్నది. కావున బ్రథమపదమున, శివకేశవులిరువురికిని సమాసముగనే వర్తించుననే తెలియుచున్నది.

వి. సూరి:-

ప్రథమశివుడే, పురాణపురుషుడు. సర్వశేషుడు. మాతాపితృరూపమున బ్రథమభూమికను అధిష్టించినవాడు; అనికాళిదాసమహాకవి "వాగర్థావివసం ప్మక్తా జగతఃపితరౌవదే" అనెడిశ్లోకమున జెప్పినాడు. కానశివుడు ప్రథమనామకుడాయెను.

టీజాక్షరసంపుటి: —

"ప్రథమః" అనునామమున "ప + ర్ + అ + థ్ + మ్ + అ అని ఏడు వర్ణములు కలవు వానిలో అకారముమూడు సార్లు ప్రయోగింపబడినది. ఆ "అకారత్రయము" సర్వధేవతాత్మకము. ఇచ్చాక్రియా, జ్ఞానశక్తులను మూడింటిని దెలియజేయును; అనిచెప్పవచ్చును అంతేకాదు, త్రికాలములను సైకముకెల్పును. అందుచే బైనామమునుజపించు వారికి, సత్కార్యాచరణేచ్ఛ, సత్కార్యాచరణశక్తి మోక్షజ్ఞానమును లభించును. కానజపితలు, మహాజ్ఞానులు, మహాభక్తులు, మహాకార్య నిర్వాహకులునుగాగలరు.

ప్రకారము:— ఇది ధర్మస్థితిము; క్షీరాభము తనగా శ్వేతవర్ణము; వృద్ధిస్థితికరము.

రేఫము:— వహ్నిబీజము; రక్తవర్ణము; రోక్తవర్ణము; సంహారకరము.

అకారము:— సర్వదేవతాల్పము; ంత్రవర్ణము; వశీకరము

ధకారము:— ధర్మబీజము; కుంతాభము; జయప్రదము.

మకారము:— మదనబీజము; శ్యామవర్ణము; సర్వజయప్రదము. ఈ సూక్తమున వృద్ధికరములున్న, జయప్రదములున్న సర్వములెక్కువగాగలవు.

సంహారకరమైన రేఫముతోఁగూడినవి కావునఁబైనామము నుపాసించువాడు వ్యతిరేకశక్తులను నిర్మూలించుకొని, సర్వకార్యములందును విజయముపొంద గలడన్నమాట. ఇందలి వర్ణములెక్కువగా శ్వేతవర్ణములు, రక్తవర్ణములు నగుటచేఁ బైనామమునుపాసించువాడు బొల్లిజబ్బును, రక్తక్షీణరోగములను బోఁగొట్టుకొనఁగలడు. సకాలవర్ణములుకురిపించి, ఈతిబాధలు తొలగించి, దేశమును సుఖియమొనర్చి, ప్రజలకోరికలనెల్లసమకూర్చుగలవాడగును.

౪ నామము-

శివ+విష్ణు దైవ్యః:-

(1) “దేవేషుభవః” అనెడివ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచోఁ బ్రకాశమానులైన దేవతలలో రుద్రుఁడు, స్వయంభువుఁడనితెలియును. శివకేశవులిరువురును బరమాత్మాంశజులగుటచే దేవులలో స్వయంభువులే. శివకేశవులిరువురకును దైవ్యుఁడనునామము చెల్లనని తెలియుచున్నది.

(ii) “దేవనేషు = క్రిడాను, సుఖరూపః దైవ్యః” అను నర్థముననుసరించి చూచినను, శివకేశవులు ఇరువురును సృష్టిక్రిడలో సమానపాత్ర వహించినవారే; సుఖస్వరూపులే. సుఖకరులే దేవమానుషానందరూపులే. “అనందోబ్రహ్మ” అను శ్రుత్యర్థమునకు ఇరువురునుగుఱియైనవారే. క్రిడలలో సుఖరూపుడు, అనగా అనందరూపుఁడనియర్థము. సుఖము అనందముయొక్క రూపాంతరము. “అనందోనందనోనందః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో అనందపదము విష్ణుపరముగాగలదు కావున శివకేశవులిరువురును దైవ్యులే. అనందరూపులే. అందుచే దైవ్యపదము శివకేశవులిరువురికినీ సమానముగానే వర్తించును.

(iii) “విజిగీషాయాంజయరూపః = దైవ్యః” అను నర్థమును; బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును విజిగీషకలవారే. విజిగీషులలో జయ

రూపులే. ఇరువురును రాక్షస సంహారాలై జయులుగా అనగా సర్వోత్కృష్టములుగా నున్న వారే "దైవ్యః, జయః, శివః" అని ఇండు శివవరముగా దైవ్యపదము గలడు. "విసయోజయస్సత్యసంధః" అను సహస్రనామములలో జయార్థమైన దైవ్యపదము విష్ణువరముగా గలడు. కాన దైవ్యనామము శివకేశవులిరువురిని సమానముగానే తెలియజేయును.

(iv) "వ్యవహారే వివిక్తః = దైవ్యః" అను నర్థమును బరిశీలించినచో, జరమేశ్వరుడు వివిక్తరూపుడు; రహస్యరూపుడని తెలియుచున్నది. శివకేశవులిరువురును రహస్యరూపులే. వారిరూపములు కంటికి గానరానివి. వాక్కులతో వాతొనశక్యము కానివి. ఇండు వివిక్తుడను పదముచే, శివుడు, పేర్కొనబడినట్లే "వివిక్తశృంగిసాగరః" అను సహస్రనామ సూక్తిలో వివిక్తపదముచే విష్ణువు పేర్కొనబడెను. కాన వివిక్తుడను నర్థమునఁ జెప్పబడిన "దైవ్య" పదముచే శివకేశవులిరువురును జెప్పబడుదురనుట నిస్సంశయము.

(v) "ద్యోతనే ప్రకాశరూపః = దైవ్యః" అను నర్థమును బరిశీలించినచో, ఈ నామము శివకేశవులిరువురికిని జెల్లునని చెప్పవచ్చును. ఎట్లన? "యవీశోరుద్ర ఉచ్యతే" అను అరుణమంత్రమున అదిత్యుడు రుద్రుడుగా జెప్పబడెను. ప్రణవమనందలి ఉకారముచే, జెప్పబడతెజస్వరువుడు విష్ణువు. అవిష్ణుని తేజస్వీ సూర్యునిలో గలడు. కావుననే సూర్యుడు విష్ణువు యొక్క నేత్రముగా "చంద్ర సూర్యాచనేత్రే" అను సూక్తిలో పేర్కొనబడెను. అందుచే శివకేశవులిరువురును బ్రకాశరూపులే. కావున దైవ్యపదము శివకేశవులిరువురికిని జెల్లునని తెలియుచున్నది. "ప్రకాశాత్మాప్రణావనః" అను విష్ణు సహస్రనామ సూక్తిలో గల ప్రకాశాత్మపదముకూడ ఇట్లే హరిహరులకు జెల్లునని చెప్పవచ్చును.

(vi) "స్తుతాస్తుత్యరూపః = దైవ్యః" అను నర్థమును బరిశీలించినను బైనామము ఇరువురికిని జెల్లును. ఎట్లన? దైవ్యుడనగా స్తుత్యుడు, స్తవ్యుడు, స్తుతింపఁబడినవాడని భావార్థము. శివకేశవులు ఇరువురును, స్తుత్యులే;

స్తవ్యులే. ఇరువురును బరమాత్మయొక్క అంశజులే. సమానులే. అంతేకాదు. ఏకరూపులే. ఇండుగల దైవ్యపదమును, విష్ణుసహస్రమందలిస్తవ్యపదమును ఏకార్థకములే. కాన దైవ్యపదము హరిహరులకు సమానముగనేచెల్లును.

(vii) “దైవ్యః = గతౌగస్తవ్యరూపః, వాయురూపోవా” అను సర్థమును బరిశీలించినచో, ఉత్తమగతియైనమోక్షము విషయమై, చేరదగినవాడని, వాయురూపమన సర్వాంతర్యామిగ నున్నవాడని, తెలియుచున్నది. “అగ్నిర్యాయుశ్చసూర్యశ్చ” అను అరుణమంత్రార్థమును బరిశీలించినచో, అగ్ని, వాయువు, సూర్యుడును ఒకటే. పైమూడురూపములును శివవిష్ణు స్వరూపములే. పైరూపములతో హరిహరులు ఇరువురును సర్వాంతర్యాములేయై యున్నారు. వారు ఉత్తమగతియైనమోక్షము విషయమై చేరదగినవారే. కాన బైయర్థములందు “దైవ్య”పదము శివేశ్వరులగుపురికినిచెల్లును; అని తెలిసికొనవలసియున్నది.

వి. సూ. భాష్యము:-

“ఏకోదేవస్సర్వభూతేషుగూఢః” అను శ్రుతిలోఁజెప్పినట్లు, సకల ప్రాణులందును, నిగూఢముగానుండి, ప్రకాశించుటచే శివుడు దైవ్యనామకుఁడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“దైవ్యః” అను నామమున “ద్ + ఐ + వ్ + య్ + త్” అనియైవక్షరములుకలవు. అవి పంచభూతములను, బంచకోశములను సూచించును.

దకారము:— దుర్గాదీజము; శ్యామవర్ణము; సర్వార్థసిద్ధిదము.

ఐకారము:— వాగ్మీజము; స్పృటికవర్ణము; జ్ఞానసిద్ధిదము.

వకారము:— వరుణదీజము; కృష్ణవర్ణము; ఉచ్ఛ్రావనప్రవము.

అకారము: — సర్వదేవతాత్మకము; రక్తవర్ణము; పశికరము. డక్కాదై
కాములు వరుసగా దుర్గావాగ్మీజములగుటచే శక్తిదేవతాకములు. అట్టి“రై”
కారముతోగూడిన “దైవ్య”నామమును జపించువారికిఁ గష్టముల నతిక్ర
మించుశక్తియు, శత్రుదుర్గములను జయించుశక్తియును లభించును. అంతే
కాదు. బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నులుకాగలరు. పైరెండువర్ణములను శ్యామస్పటిక
వర్ణములైనకారణమున, సంక్షిప్తరోగములను నివారించుశక్తియు చిత్తశుద్ధియును
జపితలకేర్పడును. పైరెండువర్ణములను, సర్వార్థసిద్ధిజ్ఞానసిద్ధులనొసగున
వగుటచే జపితలకు, లౌకికకార్యములందువలె అంతరంగికకార్యములందును,
సిద్ధిచేకూడను. సహజస్వప్నజ్ఞానములభించును.

వకారము: — పరుణదేవతాకము.

యకారము: — వాయుదేవతాకము. పైరెండువర్ణములను సర్వదేవ
తాకమగు అకారముతోగూడినకారణమున “వ్య” వర్ణముగలపైనామమును
జపించువారు జలోదరము, వాతరోగము మున్నగునవి లేక హాయిగానుండురు
అంతేకాదు. మహాయోగులునుగా గలరు. వాయునరుణదేవతాసంయోగముగల
నామమును జపించువారు, విజ్ఞానశాస్త్రమున, జలవాయువరిశోధనలుగావించు
వారలును, జలయానవాయుయాన నిర్మాణనిపుణులునుగాగలరు.

వ్యవర్ణము శుక్లకృష్ణరక్తవర్ణములుగలదగుటచే బైనామమును జపించు
వారు సూర్యతేజస్సుతో గల శుక్లకృష్ణరక్తవర్ణకిరణముల ప్రభావమును విరి
శోధించి, వానియుపయోగమును లోకమునకు జేహూర్పగలవారలగుదురు.

రైవ్యనామ జపనహిమచే జపితలైనభక్తులు పశికరణశక్తినంపూర్ణులై,
శత్రుశక్తులనుచ్చాటనమొనర్ప గలరు. తాము స్వయముకారోగములను బరి
హరించుకొని, మహావైద్యులై, సకలప్రపంచరోగనివారకులుకా గలరు. జ్ఞాన
సిద్ధిద్వారా సర్వార్థసిద్ధినిందగలరు.

9 వ నామము:—

శివ+విష్ణు— భిషక్:-

(i) "భిషక్ = భయనాశనక" భయమును నశింపజేయువాడు; అను నర్థమును బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును భక్తులభయమును నశింపజేయువారే. మార్కండేయుడు, గజేంద్రుడు మున్నగువారిని రక్షించుటయే ఇంద్రులకుదార్పణము

(ii) "భిషక్ = వ్యాధికాపసంసారాదివ్యసనములను జికిత్సకుడు" అను నర్థమును బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును సమతమభక్తులవ్యాధులను, దాపత్రయమును, సంసారకష్టములను దొలగించుటలో సమర్థులే. వారు రువురును భక్తులవ్యసనములను దొలగించినవారే. కావుననే శివకేశవులు భక్తులపట్లనేకాదు. సకల జీవరాసులపట్లను జికిత్సకులే. భిషక్పదము విష్ణునహ్వనమునందు విష్ణువరముగాఁ జేర్కొనబడెను. కావున శివకేశవులిరువురును భిషక్పదముచేఁజెప్పబడుచున్నారనుట నిర్వివాదముకదా!

(iii) "భిషక్ = భీతికల్గినపుడు మనసాధ్యానింపఁ బడిపొందఁబడుచున్నాడు" అను నర్థమును బరిశీలించినచో జీవకోటియంతయును శివకేశవులలో నేయొకరినో భయవిచారణకై ప్రార్థించును అనువిషయము భక్తులచరిత్రవలనఁ దెలియుచునేయున్నది.

(iv) "భిషక్ = దేహమును భేదించి, యనుగ్రహించువాడు" అను నర్థమును బరిశీలించినచో శివుడు వ్యాఘ్రానురాధులనువలె, విష్ణువు అహల్యాదులను దేహభేదనముచేరక్షించెననునది వ్యర్థమగుచునేయున్నది, కాన వియర్థము ననుచరించిచూచినను, భిషక్పదము శివకేశవులకు జెల్లుననుట నిస్సంశయము.

వి. సూరి భాష్యము -

పరమ శివుడు భక్తులకుఁగల్గు సంసారరోగమును నివర్తించును; కావున భిక్షక్ నామకుఁ డాయెను.

టీజాక్షరసంపుటి -

“భిక్షక్ అను నామమున” “భ + క్ష + అ + క్” అను ఐదు అక్షరములును, బంధతస్మాత్రలను, బంధభూతములను సూచించును.

భకారము: — భృగుదైవతాకము, రక్తవర్ణము, సర్వార్థసిద్ధిదము.

క్షకారము: — విష్ణుదైవత్యము, శ్యామవర్ణము, రక్షారము.

షకారము: — సూర్యవీజము; రక్తవర్ణము, సర్వార్థసిద్ధిదము.

అకారము: — స్వదేవతాకము, రక్తవర్ణము, వశికరము.

కకారము: — వ్రజాచటివీజము, పీతవర్ణము, వృష్టికరము.

పై నామమున మూడక్షరములు రక్తవర్ణములు; ఒకటి శ్యామవర్ణము; మఱొకటి పీతవర్ణము. కావునఁ బైరామమును జపించువారు, రక్తదోషము నరుజెందిన రక్తపుబోటుమున్నగురోగములను, కామెలరోగములను, శ్యామలరోగమును, బోగొట్టుకొనుచు, ధమజవప్రభావముచేఁ దననాశ్రయించినవారికి, అట్టి రోగములులేకుండఁగాపాడఁగలరు. అంతేకాదు. కుజశని సూర్యగ్రహముల వక్రీభవరముచేఁ గల్గునాపదలను వోగొట్టఁగలరు. కుజగ్రహమండలయాత్రచేయుఁగలరు. భకారప్రభావమువలన జపితలు రాజనీతిజ్ఞులును, సూక్ష్మవిషయవశోధకులునుగాఁగలరు. విష్ణుసూర్యవీజములైన క్షకారషకారములుగల పై నామమును జపించువారికి, రాజలికమువంటి యధికారము, పరిపాలనా దక్షతయునేర్చుదును. జపితలు సకలకార్యసిద్ధినిొంది, రక్షణసమర్థులుకాఁగలరు.

10 వ నామము -

శివ + విష్ణు “తామ్రః” :-

“అసాయస్తామ్రః” అను శతపథబ్రాహ్మణసూక్తిచే దామ్రుడు అనగా ఎఱ్ఱనిరంగుతోఁగూడిన సూర్యుడని తెలియుచున్నది. నమకమంత్రమునుబట్టి రుద్రుడే తామ్రవర్ణుడైన సూర్యుడైనట్లు తెలియుచున్నది. తామ్రుఁడు అనగా రోహితవర్ణముగలవాడు. ఎఱ్ఱని వాడన్నమాట. రుక్మవర్ణము అనగా ఎఱ్ఱని బంగారురంగుఅనియుఁ జెప్పవచ్చును. తామ్రుఁడు అనగా బంగారురంగుగల వాడన్నమాట. పై రెండు అర్థములందును “సువర్ణవర్ణోహేమాంగః, విక్షరోహితోమర్గః” అను విష్ణురహస్ర సూక్తులననుసరించి, తామ్రః అనగా విష్ణువు అనియునర్థమును జెప్పవచ్చును. “సదావశ్యః, పశ్యతేరుక్మవర్ణః” అనుశ్రుతిచే శివకేశవరూపుడగు పరమాత్మ రుక్మవర్ణుడనగాఁ జెప్పబడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. కావునఁ దామ్రుఁడను శివకేశవుఁడు ఇరువుఁని సమానముగా దెలియఁజేయునని తెలియుచున్నది

వి. సూరి :-

ప్రకృతినుండివచ్చు రజస్సుతోఁగూడి, తామ్రవర్ణుడగుటచే శివుఁడు, తామ్రనాడుకుఁడాయెను

బీజాక్షరసంప్రటి :-

“తామ్రః” అను నామమున “శ్ + త + మ్ + ర్ + అ” అనునైడు వర్ణములుకలవు, ఇవిపంచేంద్రియములను, పంచబుధులను సూచించును.

తకారము: — వాన్తుచైవత్యము, శ్వేతవర్ణము, సర్వజయప్రదము.

అకారము: — చరాశక్తిబీజము, శ్వేతవర్ణము, అకర్షకము.

యకారము: — చుదనబీజము, శ్యామవర్ణము, సర్వజయప్రదము.

రేఫము: — పహ్నిబీజము, రక్తవర్ణము, సంహారకరము.

అకారము:— సర్వదేవతావీజము, రక్తవర్ణము, వశీకరము పై నామమున శ్వేతవర్ణములైన అక్షరములురెండును, రక్తవర్ణాక్షరములురెండును, శ్యామవర్ణమొక్కటియునుగలవు. కావున ఈ నామమును జపించువారు, మిశ్రమవర్ణములుగల, మిశ్రమవ్యాధులను దొలగించుకొనగలరు. అంతే కాదు. వాస్తుశాస్త్రజ్ఞానమును, వశీకరణశక్తిని, సంపాదించుకొని, అగ్నిభేదములను, వానివలన బ్రయోజనములను, దెలిసికొనగలవారలగుదురు. సర్వులను ఆకర్షించి, దుష్టశక్తులను సంహరించి, సర్వత్రవిజయముపొందగలవారలగుదురు.

11 వ నామము

శివ - అరుణః :-

రుద్రుడే సూర్యుడు. అతడు ఉదయానంతరమున ఇంచుకంతయెట్టగా నుంచును. కాన సూర్యరూపరుద్రునకు అరుణుడను నామముచెల్లును. ఉదయాదుర్ధ్వారక్తః” అను ఖాష్ట్యార్థముననుసరించి, రక్తుడైనసూర్యుడు. అరుణుడు కాన రుద్రుడును అరుణుడేయగును.

విష్ణు:-

అరుణుడనగా విష్ణువు అనియు జెప్పవచ్చును ఎట్లన? “రోహితో రోహితో రక్తః” అను నిఘంటువచనముచే, రక్తుడు, రోహితుడు అనునవి పర్యాయపదములు. “విక్షరోరోహితోమార్గః” అను విష్ణుసూత్ర సూక్తిచే రోహితుడనగా విష్ణువు అని తెలియుచున్నది

“స్వస్థందతయారోహితాంమూర్తిం మత్స్యమూర్తిం, వహన్రోహితః” అను ఖాష్ట్యవచనముచే, రోహితమైన మత్స్యమూర్తిని చాల్చుటచే విష్ణువునకు రోహిత నామము వచ్చినట్లు తెలియుచున్నది. కావున “రోహితః, రక్తః, అరుణః” అను పదములు సమానార్థకములే. అందుచే విష్ణువునకును అరుణుడను నామము చెల్లినని తెలియుచున్నది.

వి. సూరి. భాష్యము:-

"మహాదేవుడు విశ్వేశును సామాంతరముగల, తామసశక్తితో గూడి యుండుటచే "అరుణుడు" అను నామముకలవాడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"అరుణ" అను నామమున "అ + ఓ + ఉ + ణ్ + అ" అని యైదక్షరములుకలవు. ఇవి పంచమహాయజ్ఞములను పంచకోశములను సూచించును.

అకారము:- సర్వదైవత్యము, రక్తవర్ణము, వశీకరము.

రేఫము:- వహ్నిదైవత్యము, రక్తవర్ణము, సంహారకరము.

ఉకారము:- వాయుదైవత్యము, కృష్ణవర్ణము, రాజవశీకరము.

ణకారము:- నందిబీజము, రక్తవర్ణము, అర్థసిద్ధిదము. పై నామమున రెండు అకారములుకలవు. అకారము సర్వదేవతాకము. కావున బైనామము జపించువారికి సర్వదేవతా ప్రీతిలంఘించును. అండుచేవారు సర్వత్ర విజయవంతులును, సర్వకార్యధురంధరులును అగుదురు.

అగ్నిదేవతాకమగు రేఫమిండున్న కారణమున బైనామము జపించువారు అగ్నిప్రమాదమును బోగొట్టుకొనగలరు. అంతేకాదు. ఓజోగుణసంపన్నులై, అగ్నిశక్తిసంపన్నములైన వస్తువులశక్తి సామర్థ్యములను తెలిసికొనగలరు. వాయుదేవతాకమైన ఉకారమున్న కారణమున బైనామము జపించువారు యోగశక్తిసంపన్నులగుదురు. నందిబీజమైన, ణకారమున్న కారణమున బైనామమును జపించువారు, పశుశాస్త్రజ్ఞులు, పశురోగసంహారకులు, పశుపోషకులును అగుదురు. పాదీతోడిపంటగలవారలగుదురు. పై నామమున రక్తవర్ణాక్షరములు ఎక్కువగా నున్న కారణమున బైనామము జపించువారు, రక్తరోగనివారకులగుదురు. రక్తవర్ణదేవతలను బ్రత్యక్షమొనర్చుకొనగల

వారలగుదురు. అంతేకాదు. పై నామము జపించువారు, సామాన్యవశీకరణ శక్తితోబాటు, రాజవశీకరులై, శత్రుసంహారకులై సకలపురుషార్థసిద్ధినొందఁ గలవారలగుదురు.

12 వ నామము

శివ :- బ్రతు :-

బ్రతువర్ణమునగాఁ బింగళవర్ణము. అట్టి పింగళవర్ణముతోఁగూడిన సూర్యుఁడును రుద్రస్వరూపుడే. అతఁడు విశ్వమంతటిని మేల్కొల్పి, జ్ఞానము నొసఁగును. కావున అదిత్యరూపధారియైన రుద్రునకు “బ్రతుః” అనునామము చెల్లును. “విశ్వంబిదక్తిబోధన ప్రదానాదినా “అనువ్యుత్పత్తిచేఁ బైయర్థము లభించుచున్నది.

విష్ణు :-

బ్రతువు అను నామము శివునకువలె విష్ణువునకును జెల్లును. “రుద్రో బహుశిరాబ్రతుః” అను విష్ణుసహస్రనామమునందులకుఁ బ్రమాణము. “విభర్తిలోకానితిబ్రతుః” అను శంకరభాష్యవచనముచే విష్ణువులోకులను, లోకములను దనతో భరించి, పోషించుచున్నాడని, తెలియుచున్నది. “పదా నాలుగు భువనంబులు, కుడురుగనీకుషీలోన” అను శ్రీకృష్ణశతకపద్యము నకుఁ బైవిషయమేవ్రమాణము కావున బ్రతుపదముచే శివకేశవులిరువురును సమానముగనే చెప్పబడుచున్నారని తెలియుచున్నది.

వి. సూరి :-

వరమశివుఁడే భూతాత్మగానున్నవాఁడు. కావున బ్రతు నామకుఁడాయెను

బీజాక్షరసంపుటి :-

బ్రతు అను నామమున “బ్ + త + భ్ + క్ + డి” అను నైదక్షరములుకలవు. ఇవి పంచాక్షులను, బంధకర్మేంద్రియములను సూచించును.

బకారము:— బకారము త్రిమూర్తిదేవతాకము, పీతవర్ణము సర్వార్థ సిద్ధిదము.

అకారము:— సర్వదేవతాబీజము, రక్తవర్ణము, వశీకరము.

భకారము:— భృగుదేవతాకము, రక్తవర్ణము, సర్వార్థసిద్ధిదము.

రేఖము:— వహ్నిబీజము, రక్తవర్ణము, సంహారకరము.

ఉకారము:— వాయుబీజము, కృష్ణవర్ణము, రాజవశీకరము అగ్ని వాయుసూర్యులు సకలసృష్టికిని మూలకారణులు. సూర్యుడు త్రిమూర్తి స్వరూపుడు. జైనామమున “బ”కారము త్రిమూర్త్యాత్మకము. అనగా సూర్యశక్తి సంపన్నమన్నమాట. దానికితోడు, ‘అ’కారము సర్వదేవతాకమొకటికలడు. రేఖము అగ్నిదేవతాకము. ‘ఉ’కారము వాయుదేవతాకము. కాన జైనామమును జపించువారు అగ్నివాయుసూర్యశక్తిసంపన్నులై, సకలవస్తువులను గ్రోతగాసృష్టించగలరు. రక్షింపగలరు. నశింపజేయగలరు. అగ్నిమాంద్యాదులను, వాతరోగాదులను దొలగించుకొనగలరు. తొలగించగలరు. తామారోగ్యవంతులై అరోగ్యమును సర్వులకు జేకూర్చగలరుకూడ.

ఇండు భృగుదేవతాకమైన “భ”కారముకలడు. భృగువు అనగా శుక్రుడు. విద్యాకారకుడు. రాజనీతివేత్త. కాన భకారయుక్తమగు జైనామమును జపించువారు, రక్తదోషరోగరహితులగుటతోబాటు, సూర్యునిరక్తకిరణప్రభావమును గుర్తించగలవారలగుదురు. జైనామమున “బ”కారము పీతవర్ణము; “ఉ”కారము కృష్ణవర్ణమునగుటచే జైనామమును జపించువారు, సూర్యకిరణములందలి, పీతకృష్ణవర్ణప్రభావము నెఱుగగలరు. పీతకృష్ణవర్ణరోగనివారకులు, కాగలరు. రాజవశీకరులు, వశీకరణశక్తిసంపన్నులునై, సర్వార్థసిద్ధినిందగలరు.

13 వ నామము-

శివ :- సుమంగళః:-

సూర్యస్వరూపుడగు రుద్రుడు, పాపపరిహారకుడును, సర్వరోగనివారకుడనై జీవులకు సర్వమంగళములనొసగుచు, సర్వమంగళసమృద్ధిదేయుండును కాన రుద్రునకు "సుమంగళ"డను నామముజెల్లును.

విష్ణు

"సుమంగళః" అను నామము విష్ణువునకునుజెల్లును ఎట్లన? "పవిత్రమంగళంపరమ్" అనెడి విష్ణుసహస్రనామమున "పరమంగళం" అను నామము విష్ణువునకున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇందలి "పరం" అను పదమునకు ఉత్కృష్టుడని యర్థము. "సుమంగళః" అను నామమందలి "సు" అను ఉపసర్గమునకు ఉత్కృష్టుడనియే అర్థము సుమంగళుడనగా ఉత్కృష్టుడుకాన, సు = సుష్టుగా అనగా స్మరించినమాత్రాన జీవులకు ఆశుభములనుదొలగించి, మంగళః = శుభములనుజేకూర్చును అని యర్థము "పరమంగళం" "సుమంగళః" అను రెండుపదములును ఒకేయర్థమును బోధించును. కాన "సుమంగళః" అను నామము విష్ణువునకునుజెల్లును.

వి. సూరి :-

పరమమంగళరూపుడగుటచే శివుడు సుమంగళనామకుడాయెను.

శ్రీజాక్షరసంపుటి:-

"సుమంగళః" అను నామమున "స+మ+అ+మ+గ+అ+ళ+ః" అని తొమ్మిదక్షరములుగలవు. అవి, నవదర్శనము, శరీరమందలి నవద్వారములను సూచించును.

సకారము: — శక్తిబీజము, రక్తవర్ణము, స్థితకరము.

ఉకారము: — వాయుదేవతాకము, కృష్ణవర్ణము, రాజవశీకరము.

మకారము: — మదనదైవత్యము, శ్యామవర్ణము, సర్వజయప్రదము.

●కారము: — సర్వదేవతాకము, రక్తవర్ణము, వశీకరము.

గకారము: — గాణాపత్యము, రక్తవర్ణము, విఘ్ననాశనము.

ళకారము: — ఆత్మతత్త్వము, రక్తవర్ణము, సర్వసిద్ధికరము.

పైనామమున ఆకారత్రయమును, శక్తిబీజమైన సకారముతోడను, ఆత్మతత్త్వమైన శకారముతోడను, వాయుదేవతాకమైన ఉకారముతోడను, జ్ఞానదాయకమై, విఘ్నవరిహారకమగు, గకారముతోడను, సర్వకామదమగు మకారద్వయముతోడను గూడియుండుటచే, దానినియోగమునఁ బ్రాణాయామ పద్ధతి నలవరచుకొని, జపించు భక్తులు, తమ సహస్రారమున బ్రకృతి పురుషులను వేర్వేరుగను, సమిష్టిగను గాండగలరు. ఆత్మతత్త్వమును అవగాహన మొనర్చుకొను జ్ఞానులు కాగలరు. మకారద్వయమున్న కారణమునఁ బైనామము నుపాసించువారు, తొలుత బహిరకామములను, సంపూర్ణముగా నొంది, పిదప జ్ఞానులగుదురు, ఆత్మశక్తినలవరచుకొన్న కారణమున అష్టవిధ బ్రకృతిలోగల విజ్ఞానశాస్త్ర విషయములనెఱిగి, వానిలాభములను లోకమున బ్రకటింపగలరు.

పైనామమున రక్తవర్ణాక్షరములు అరుగలవు. కావున పైనామమును జపించువారు, యోగశక్తిచే, రక్తవర్ణములైన గృహమండలములలో సంపరించి అటనుండు విశేషములను చెలిసికొనగలరు. అంతేకాదు. శ్యామకృష్ణవర్ణములైన అక్షరములు మూడుకలవు. అందుచే పైనామమును జపించు భక్తులు సూర్యరూపరుద్రునిలోగల కృష్ణవర్ణ కిరణప్రభావమును చాగుగా చెలిసికొనగలరు. స్థితశక్తి గతిశక్తి సంపన్నులై రాజాధిరాజులను సైతము వశపఱచుకొని సర్వత్ర విజయము పొందగలరు.

14 వ నామము:— శివ:-

నీలగ్రీవః :-

గరళము కంఠమండండుటచే శివుని గ్రీవము నీలమాయెను. అందుచే శివుడు నీలగ్రీవుడు. అంతేకాదు, సూర్యరూప రుద్రునికు నీలగ్రీవ నామముజెల్లును. ఎట్లన? "గ్రసన్త్యదకమ్" అను వ్యుత్పత్తిచే నీరమునుద్రాగు కిరణములకు గ్రీవమున నామము కలదు నీలమైన గ్రీవము కలవాడగుటచే, సూర్యరూప రుద్రుడు నీలగ్రీవుడాయెను.

విష్ణుః :-

నీలగ్రీవ పదము విష్ణువునకు జెల్లును. ఎట్లన?

"ధ్యేయస్పదాసవిత్పమండల మధ్యవర్తినారాయణః"

అను సుకవి సూక్తిని బలిశీలించినచో సూర్యమండలస్థ విష్ణువే, నారాయణుడనియు, అతడే సూర్యరూపమున వెల్లుచున్నాడనియు దెలియుచున్నది. సూర్యుడు త్రిమూర్తి స్వరూపుడు. కావున రుద్రుడును సూర్యుడును ఒకటే యైనట్లు, విష్ణువును సూర్యుడును ఒకటేయన్నమాట. అందుచే సూర్యనామములు విష్ణువునకునుజెల్లును, కావున విష్ణువును నీలగ్రీవుడేయన్నమాట. సూర్యకిరణములవలె, విష్ణుకిరణములును నల్లనివే. కావుననే విష్ణువునకు "కృష్ణః" అను నామమువచ్చెను. అందులకు "అగ్రాహ్యః శాశ్వతః కృష్ణః" అను విష్ణుసహస్రనామకీర్తనమాణము.

బీజాక్షరసంఘటి:-

"నీలగ్రీవః" అను నామమున "న్ + ఈ + లీ + ఆ + గ్ + త్ + ఈ + వ్ + ఆ" అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. అవి నవబ్రహ్మలను, శరీరస్థ నవద్వారములను సూచించును.

నకారము: — సాష్ట్రీదేవతాకము, స్పృటికవర్ణము, చాపనాశనము.

ఈకారము: — మాయాశక్తిపీఠము, వశీకరము.

లకారము: — చృధివీతత్వము, పీతవర్ణము, స్తంభనము.

అకారము: — సర్వదైవత్యము; రక్తవర్ణము, వశీకరము.

గకారము: — గాణాపత్యము, రక్తవర్ణము, విఘ్ననాశనము.

రేఫము: — వహ్నిదీపము, రక్తవర్ణము, సంహారకరము.

ఈకారము: — మాయాశక్తిపీఠము, వశీకరము.

వకారము: — వరుణదీపము, శుక్లవర్ణము, రోననాశనము. పై నామమున, కంఠకారములు, రెండీకారములునుగలవు. వానికిఁబోదు సాష్ట్రీదేవతాకమైన "న"కారముకలదు. అకారముత్రిమూర్త్యాకము. ఈకారద్వయమును, నకారమును శక్తిదేవతాకములు. కావునఁ బైనామమును జపించువారు శక్తిపురుషులను సమానముగా నారాధించువారగుదురు, శక్తిశక్తిమంతులకభేదమును తెల్పుకొక్కేయలకుఁ బైనామము, ముమ్మాటికిని ఉపాస్యమన్నమాట. అంతేకాదు. పైనామమున వహ్నిదేవతాకమైనరేఫము కుండలినీ శక్తిని సూచించును. పృథివీతత్వమైన లకారము, మూలాధారమును సూచించును. కావున ఉపాసకులు, మూలాధారమునుండి కుండలినీ శక్తులై పన మొనరించి, సహస్రారముచేర్చి, శక్తిశక్తిమంతులనారాధింతురు వారికి యోగమునఁ గల్గు విఘ్నములను, గాణాపత్యమైన గకారమునుపాసించి, తొలగించుకొందురు. వరుణదేవతాకమైన వకారముయొక్క ప్రభావముచే ఉపాసకులపై అమృతసేవనము జరుగును. అప్పుడువారు అనందాల్లినోలలాడి, పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారమునొందుదురు. కావున మహాప్రభావమైన "నీలగ్రీవ"నామము అత్యుత్తమమనితెలియుచున్నది.

సృజికవర్ణమును, సావిత్రిదేవతాకమునైన "న కా ర్ణ ము యో క్క" ప్రభావముచే ఉపాసకులు, తమపాపములు పోగొట్టుకొని, దివ్యతేజస్సంపన్నులై, అవమృత్యువును దొలగించుకొనుటయేకాక, సావిత్రిదేవతల జరులకును బ్రాణభిక్షనిడగలరు. సవిత అనగా సూర్యుడు. సవితృదేవతాకమైన, సకారమున, రోగనివారక శక్తికలడు. కావున ఉపాసకులు, నీరోగులగుదురు. పైనామమును జపించువారు, సూర్యకిరణములలోఁ గలరోగనివారక శక్తిని గనుగొనగలరు. వశీకరణశక్తికల ఈకారము మాయాశక్తివీజమగుటచే, ఈకారముతోఁగూడిన ఈ నామమును జపించువారు భూతప్రేతపిశాచాదలను బోగొట్టగలరు.

లకారము పీతవర్ణమును స్తంభనశక్తిసంపన్నమునై పృథివీవీజమునై యున్నది. కావునఁ బైనామమును జపించువారు, పీతవర్ణముగల రసాయనికపుటద్దములనుగన్నులకుఁ దగల్చుకొని, భూగర్భపరిశోధననల్పి, లోహములు మున్నగువానిని భూసారభేదమును తెలిసికొనగలరు.

గకారము:— గాణాపత్యము, రక్తవర్ణము, విఘ్ననాశనము నగుటచే గకారము తోఁగూడిన నామము జపించువారు శత్రుభంజకులై, అడ్డంకులు తొలగించుకొని, రక్తవర్ణముచే సూచితమైన రజోగుణమునకు అలంబనులై సేనానాయకత్వమునుగాని, రాజరికమునుగాని, నిర్వహింపగలరు.

రేఫము:— వహ్నివీజము; రక్తవర్ణము, సంహారకరమునగుటచే, రేఫముతోఁగూడినపైనామమును జపించువారు శత్రుసంహారకులగుటయేకాక, విషక్రిమిసంహారకులునై వహ్నితోనరుచుయంత్రములను గనుగొనగలరు.

వకారము:— పరుణాదేవతాకము. శుక్లవర్ణము రోగనాశనకరము నగుటచే వకారముగల ఈ నామమును జపించువారు, రోగనివారకులై పరుణాది పత్యముగల జలమునఁ బ్రయాణింపగలవారునుగాఁ గలరు.

15 వ నామము;— శివ- సహస్రాక్షః—

"అసాయోఽవసర్పతే" అను మంత్రముచే మహాదేవుడు సూర్యుడైనట్లు తెలియుచున్నది. అటులనే "నమోఽస్తువీలగ్రీవాయసహస్రాక్షాయమీథుషే" అను మంత్రముచే మహాశివుడు ఇంద్రరూపుడు, ఋష్యరూపుడైనట్లు తెలియుచున్నది, సమిష్టిగానున్నజీవచైతన్యమంతయు, శివస్వరూపమైనందున శివుడు వేలకొలది అక్షులుకలవాడై సహస్రాక్షుడైనట్లు "సహస్రశీర్షాపురుషః" అను పురుష సూక్తమంత్రమువలన తెలియుచున్నది. ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ" అను మంత్రమువలన బరమాత్మముఖమునుండి ఇంద్రుడును, అగ్నియును బ్రభవించినట్లు తెలియుచున్నది. కరమాత్మాంశయే, శివుడు ఆ శివుడే ఇంద్రరూపుడై జీవులకైశ్వర్యమునొసంగుచున్నాడు; అను విషయము, ఇంద్రోసరోనే మదికాహవంతే" అను శ్రుతివలన తెలియుచున్నది. అయింద్రుడే అహల్యా కాముకుడై గౌతమశాఙముచే, సహస్రాక్షుడైనట్లు (వేయికన్నులుకలవాడైనట్లు) తెలియుచున్నది. కాపునఃబైకారణములచే మహాదేవునకు సహస్రాక్ష నామముచెల్లుచున్నది.

విష్ణు-

"ఉదీర్ఘస్సర్వతశ్చక్షః" సహస్రాక్షస్సహస్రపాతో" అనెడివిష్ణు సహస్ర సూక్తులచే "సహస్రాక్ష" అను నామము, విష్ణువునకును జెందినట్లు తెలియుచున్నది. శివుడువలె విష్ణువును సమిష్టిజీవచైతన్యమైనట్లు తెలియుచున్నది. అందుచే జీవుల అక్షులన్నియును విష్ణువునకు జెందినవే యన్నమాట కాపున విష్ణువు సహస్రము లకొలది అక్షులు కలవాడాయెను.

"సహస్రాక్ష" అను నామమునగల అక్షివదము వ్యాకరణము చే "అక్ష"వదముగామారును. అక్షవదమునకు ఇంద్రియమనియు సర్వము కలదు

ఆ పక్షమున సహస్రములకొలది, అక్షములు అనగా ఇంద్రియములు కలవాఁడనియు నర్థముచెప్పవచ్చును. అదియును విష్ణువు సమష్టిచైతన్య స్వరూపుఁడనియే తెలియఁజేయును. కావుననే స్వచైతన్యముతో సమస్తమునుజూచుచు, సర్వతత్పక్షుఁడాయెను. "విశ్వతత్పక్షురుత విశ్వతస్సాత్" అనెడి నారాయణ శ్రుతియే ప్రేమిషయమునకుఁ బ్రమాణము. కావున సహస్రాక్ష అను పదము శివకేశవులిరువురిని బోధించునని తెలియుచున్నది.

వి. సూరి :-

ప్రకృతియొక్క ప్రధాన విశేషశక్తియేవృత్తి అట్టి వృత్తిచేఁ బ్రతిబింబితమైన చైతన్యమే అక్షము అట్టి అక్షములు సహస్రములకొలదికలవాఁడు కావున శివుఁడు సహస్రాక్షుఁడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"సహస్రాక్షః" అనునామమున నొ-అ+హ+అ+నొ+ఁ+అ+క్+అ+క్ష+అ" అని పదక్షరములుకలవు. అవి దశదిశలకును ఉపలక్షకములు. ఉత్తేంద్రియముఁ నుగూడ సూచించును బైనామమునఁ బదివర్ణములుకలవు. వానిలో అకారము మూడుసార్లువచ్చెను. అదిసర్వదైవత్యము. అనగాఁ ద్రిమూర్త్యాత్మకము. ఇందుఁ బరాశక్తిపేజమైన "అ"కారము, ప్రాజాపత్యమైన "క"కారమునుగలవు. కావున శక్తిరహితపురుషుడైన, ప్రజాపతియైన పరమాత్మయొక్క సాక్షాత్కారముకోరువారికి, బైనామమును జపించుట అతిముఖ్యము పరికింగాఁ బరాశక్తియే పరాప్రకృతి. పరాశక్తిస్వస్థికార్యమున ఇచ్చాక్రియాజ్ఞానశక్తిస్వరూపయై, సృష్టిలో బ్రహ్మాండమునఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడిన హిరణ్యగర్భునకు సహకారిణియై, శక్తిరాషమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. ఆ హిరణ్యగర్భుఁడే శివుడు. అట్టి శివశక్తులనుదెలియఁజేయు, సకారద్వయము, హకారమును, అకారత్రయమునుగలవు దానికిదోడు పహ్నిదేవతాకమైన "రేఫము", సూర్యదేవతాకమైన "షకారమును" గలవు. కావున బైనామ

మును జపించుట. శాస్త్రేయులకువలె, సామాన్యులకును అతిప్రధానమే. ద్వైత శాస్త్రుడైన సూర్యుడు ఇందు షకారముచే నూవించబడుచున్నాడు. అతడే డివులలో బింగళానాడిగానున్నవాడు. అగ్నికుండలిని స్వరూపము. పింగళా మార్గమున గుండలిని శక్తిని ఆరాధించుట ముఖ్యమును విషయము ప్రాణము ముచే దెలియుచున్నది.

సృష్టికీమూలకారణులు నూర్యాగ్నివాయువులు. వారిలో రేఫముచే అగ్నియును, షకారముచే సూర్యుడును, డెలియజేయబడుచున్నారు. "తన్మధ్య వతితః తద్గోహణేనగృహ్యతే" అను న్యాయముచే నర్వదైవత్యమగు ఆకార ముచేవాయువుచెప్పబడినట్లు తెలియుచున్నది "అగ్నిర్వాయుశ్చసూర్యశ్చ" అనెడి ఆరుణమంత్రపుటర్థమును బరిశీలించినచో, బైమువ్యురిచే సృష్టికరు గుచున్నట్లును, వారిలో సూర్యుడు దివముననుండియు, వాయువు అంతరిక్ష ముననుండియు, అగ్నిచ్ఛధివిప్రెనుండియు, డివులను రక్షించుచున్నట్లు "సూర్యోనోదివస్పాతువాతో అంతరిక్షే" అనెడి సారమంత్రమువలన దెలియుచున్నది. కావున బైనామమును జపించువారికి బైమువ్యురి శక్తులును సంక్రమించును. బైమువ్యురును శివకేశవస్వరూపులే. అందుచే బైనామమును నవా, ఉపాసించుట ముఖ్యమని ప్రాచుచున్నది ప్రాణామమునపిహరక్తప్రణా షరములుకలవు. అందుచే దానిని జపించువారికి రక్తప్రసోటు మున్నగు జబ్బులుతొలగునని తెలియుచున్నది

శుద్ధసృష్టికవర్ణమైన "హకారమును", పీతవర్ణమైన "కకారమును" గల ప్రాణామమును జపించువారు, పీతవర్ణరొగములను, బాండురొగమును దొలగించుకొనగలరు. ప్రాణామమును జపించువారు అష్టసిద్ధులను బొంద గలరు. నిలకడదొందినవారై సమస్తమును పయవశమున నుంచుకొనగలరు. పరాధుషములనాకర్షించు విద్యుచ్ఛక్తి పరికరములను సంగ్రహించుకొని, వ్యతిరేకశక్తులను సంహరించుకొనగలరు దీనిని జపించి, అనావృష్టినిదొల గించి, సకాలవర్షములు కురిపించి, సర్వార్థసిద్ధులను సంపాదించుకొనగలరు.

16 వ నామము - శీవ - (1) శివః :-

“అనగా శాంతుడనియర్థము. అంతఃకరణవిజేతలలో ఆగ్రేసరుడై దుష్టసంహారమొనర్చి, శాంతమునాపించెను. కావున శివుడాయెను.

(ii) “శామ్యుతి పరమానందరూపత్వాత్ నిర్వికారోభవతీతి శివః” అను వ్యుత్పత్తిచే పరమానందరూపుడై నిర్వికారుడగుటచే శివుడాయెనని తెలియుచున్నది.

(iii) “శేతేనజ్జనమనాంసి ఆస్మిన్మితీవాశివః” అనువ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినచో నజ్జనమనస్సులాతనిలో లీనమగుటచే, శివుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

(iv) “శేతేనజ్జనమనసీతివాశివః” అను సర్థమును బరిశీలించినచో మార్కండేయాది ఛర్మలమనస్సులో మొలగువాడైనకాన శివుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

(v) “శివం = కల్యాణం, తద్యోగద్వాశివః” అను సర్థమును బరిశీలించినచో, కల్యాణయోగమువలన శివుడైనట్లుదెలియుచున్నది. పెరిగి పేర్కొనెన భాస్కరాచార్యప్రోక్తమైన ఆర్థసంకేతముననుసరించి, మహాదేవునకు శివుడను నామము చక్కగా అమరియున్నది.

విష్ణు :- “శివుడు” అను నామము విష్ణువునకెట్లుచెందునో పరిశీలించెదముగాక.

“నర్వశ్శర్వశ్చివస్త్రాణుః” అనెడి విష్ణునహస్రసూక్తిలో శివనామము విష్ణుపరముగా పేర్కొనబడెను. అంతేకాదు. భాష్యమున “నిస్రైగుణ్యత్వేన శుద్ధత్వాత్ హరిశ్చివః” అని శంకరాచార్యులవారు పేర్కొనెనకారణమున బరిశీలించినచో విష్ణువు సత్త్వరజస్తమోగుణశూన్యుడై శుద్ధుడగుటచే, విష్ణువు

సకు శివనామముచెల్లనని తెలియుచున్నది. శివకేశవులికపురును, సిస్ట్రే గుఱ్ఱులైన శుద్ధలేకాక శివనామము శివకేశవులికపురుకును జెందునని చెప్పవచ్చును. "సబ్రహ్మసశివఃసహరిః" అనుశ్రుతి శివకేశవాభేదమును చెలియజేయుచున్నది. కాన "శివ" అను నామముచే హరిహరులు ఇరువురును జెప్పబడుదురు.

పైవ్యుత్పత్తులతో జోడించి ఈ విషయమును వ్రాయవలెను

(i) గజేంద్రరక్షణమున "మనోబుద్ధిచిత్రాహంకారములజయించి, దుష్టమైనమొరలిని సంహరించియు, కుచేలు నాదరించు సమయమున దుష్టమైన దరిద్రమును దొలగించియు, బైయిరువురినిగాపాడెను శాంతస్థితిని జేకూర్చెను కాన విష్ణువునకు శివనామముచెల్లను అట్లే శివుఁడును భక్తులను రక్షించి, శాంతస్థితిని జేకూర్చెనుగాన శివుఁడాయెను.

(ii) హరిహరులిరువురును సచ్చిదానంద స్వరూపులై, నిర్వికారులై యున్నవారే. భక్తరక్షణక్రియలో ఇరువురును దాత్కాల్లికపీకారచండిసను, శాశ్వతస్వరూపమునవారిరువురికిని, పికారిములేదని చెప్పవచ్చును. కావున ఇరువురును శివనామకులే.

(iii) మూడవపర్థమును బరిశీలించినచో గజాసురాది భక్తుల మనస్సులు శివునిలో లీనమైనట్లు, మ్రవాదిభక్తులమనస్సులు, విష్ణువులో లీనమైనవి. కావున ఇరువురును శివులే.

(iv) నాల్గవపర్థమును బరిశీలించినచో మార్కండేయాది భక్తుల మనస్సులలో శివుఁడు మొలగునట్లు వ్రహ్మదాదిభక్తులమనస్సులలో విష్ణువు మొలగుచున్నాడు. కాన ఇరువురును శివులే.

(v) ఐదవపర్థముననుసరించి, కల్యాణయోగము హరిహరులు ఇరువురితోను నలడు. కాన ఇరువురును శివులే.

వి. సూరి :- సాక్షిత్వముచే ఆక్రమింపబడని శుద్ధప్రత్యక్ చైతన్యమే శివుని స్వరూపము. అట్టి రూపమున జీవులకుఁ బరమానందమును ఆతఁడు చేహార్చును. కావున శివుఁడను నామముసార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి :-

"శివః" అను నామమున "శ్ + ఇ + వ్ + అ" అను నాల్గుక్షరములు కలవు. పై నామమున లక్ష్మీనారాయణదేవతాకములైన శకారేశ్వరములుగలవు అందుచేఁ బైనామమును జపించువారు లక్ష్మీనారాయణకటాక్షపాత్రులై సంపద నొంది సర్వులను సంరక్షింపఁగలరు. అందులకుఁ దోడు పైరెండువర్ణములును వ్యోమశ్యామవర్ణములగుటచే దానిని జపించువారు, శరీరనాళములందఱ క్త ప్రసరణమును జక్కగానంది, శ్యామలరోగమును నివారించుకొనగలరు. ఇతరులను పైతముపైరోగమునుండినివారింపఁగలరు.

సర్వదేవతాకమైన అకారముతోఁ గూడిన వకారము, వరుణదేవతాక ముండుఁగలదు. కానఁబైనామము జపించువారు, వరుణదేవతాప్రీతి నంది, సకాలమునవర్ణములురుపించి, సర్వులరోగములను రూపుమాపి, సకల జను లను పశమింపఁచుకొనగలరు. ఐశ్వర్యారోగ్యకాములు, పైనామము జపించుట మంచిది

17 వ నామము;— శివ- కపర్ధి;—

"క + పర్ధి" క = శిరస్సున, పర్ధము = నిండియున్నది. అనగా జటా జటారూపమున శిరస్సునావరించియుండునది, అదికలవాఁడు కపర్ధి. పరమ శివుని నివాసము, క = అనగా శిరస్సు. శిరస్థానీయమైన సహస్రారమున్న చూట, దాని ర పరించియుండునది జటాజూటారూపమైన మాయ. అట్టి మాయ కల్గియు, దాని నంటకయుండువాఁడే కపర్ధి. పరమ శివుడు. అంతేకాదు. క = గంగాజలముచే, పర్ధి = పరిశుద్ధముచేయఁబడువాడు. అనగా జీవరూప

మున నున్నప్పుడు పరమాత్మయైన శివునకు అంకితమలము గంగాజలముచే దొరికింపఁబడును, అందుచే బరిశుద్ధమైన వాడన్నమాట ఈ విధముగా "కపర్ది" పదము శివునకుఁ జెందియున్నది.

విష్ణుః - కపర్ది = విష్ణువు అనియుఁ జెప్పవచ్చును. ఎట్లన? "కం శిరోఽబునోః" అను నిఘంటువుచే "క" శబ్దమునకు శిరస్సు, జలము అని రెండుర్థములుగలవని తెలియుచున్నదికదా! జటాజూటరూపగుమాయచే శివుని శిరస్సు, అపరింపఁబడినట్లే, మయూరపింఛముచే విష్ణువు శిరస్సు, అపరింపఁబడియుంటును. శివకేశవులిరువురును ఏకరూపులే. సహస్రారనివాసులే. సహస్రారము శిరస్థానీయము. సహస్రారనివాసులైన శివకేశవులు, మాయారూప జటాజూటమయూరపింఛములచే అపరింపఁబడి, అద్భుదితమై జగంబులనుఁ గానరాకయున్నారు. కాన రహస్యపదము శివకేశవులిరువురకును సమానముగనే చెందియున్నదని చెప్పవచ్చును అంతేకాదు క = అనగా జలము ప = పూరము. శిరస్సునగలగంగా జలపూరముచే హిరణ్యగర్భరూప శివుఁడు పరిశుద్ధుడైనట్లు, స్వపాదోద్భవమైన గంగాజలపూరముచే హిరణ్య గర్భ రూప విష్ణువు పరిశుద్ధుడగుచున్నాడు. కావున "కపర్ది" పదము అర్థద్వయము నందును శివకేశవులు ఇరువురకును సమానముగనే చెందియున్నది.

విష్ణు - సూరి - ఖాష్యముః - కేశాదులవలెనుండు సూక్ష్మతమవాసనా సమాహమునకు "గపర్ద"మను నామముకలదు. పరుర్వివృత్తులకాశ్రయమైన అంతఃకరణమునకును, "కపర్ద"మను నామముకలదు. వానిచేఁ దాదాత్మ్యముపొంది, అట్టి కపర్దము కల్గియుండుటచే శివుఁడు రుద్రుడగుటయైనది.

బీజాక్షరసంప్రతిః -

"కపర్ద్" అను నామమున "క" + అ + పి + అ + ర్ + ద్ + య" అని

యేదక్షరములుగలవు. అది శరీరస్థపక్షధాతువులను సప్తవాయుమండలములను సూచించును.

సర్వదేవతాకమైన "అకారము" తోగూడిన కకారము, ప్రాజాపత్యము. అట్టికకారముగల బైనామమును జపించువారు, సంతానహీనులైనచో సంతాన వంతులును, జ్ఞానహీనులు బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నులునుగాగలరు. కకారము పిత వర్ణముగుటచేతను, అకారము రత్నవర్ణముగుటచేతను, బైనామమును జపించు వారు, రక్తక్షిణతచేగల్గు పితవర్ణరోగమైన కామెలరోగమునుదోలగించుకొన గలరు. బైనామముజపించి, వర్ణముకురిపించి, సస్యవృద్ధిచేసి, సర్వులను వశ మొనర్చుకొనగలరు. పర్వత్యదేవతాకమైన పకారముకూడ బైనామమున గలదా. కాన దానిని జపించువారు, కృత్రిమమేఘములను సైతము సృష్టించ గలవారై వృష్టిమూలమున సస్యములు ఫలించునట్లుకావించి, అహారవృద్ధిని, అరోగ్యశుద్ధిని జేకూర్చగలరు.

అగ్నివీజమైన రేఫము రక్తాభము, సంహృత్తికరము

దూర్గావీజమైన దకారము శ్యామవర్ణము, సర్వార్థదము. పైరెండు వర్ణములును, మాయావీజమైన ఈకారముతోగూడియున్నవి. దూర్గాశూక్తము ననుసరించిచూచినచో దూర్గయువహ్నియు నొక్కటే. దూర్గాగ్నులిరువురును మాయావృక్షలే. అందుచే బైవర్ణములుగల బైనామమును జపించువారు దూర్గారూపమైన కుండలినీ శక్తిని, బ్రాణాయామోష్ఠాపితమగు అగ్నిచే విజృంభింపజేసి, శరీరస్థశత్రు శక్తులను సంహరించి, సర్వత్రసిద్ధినిందగలరు. బాహ్యప్రపంచమునసైతమువారికే విజయము ప్రాప్తించును. బైనామము జపించువారు అగ్నిభేదములను, వానిచే బ్రకృతిలోగల్గుఫలితములను గుర్తింపగలరు. బాహ్యశత్రువులను సైతము అగ్నిశక్తినంపన్నాయుధములచే హతమార్చి, సర్వులను వశపఱచుకొందురు.

ఇంతవరకునుగల మంత్రనామములు పడునేడింజికిని మంత్రార్థమున యజ్ఞవరమగునర్థముకలదు విగిలిన ఆర్చనశుభము వివరించినరూపింప బడెను.

ఇటుపైని అనుక్రమమునవచ్చు మంత్రము “నమస్తే” అస్తుభగవన్ విశ్వేశ్వరాయమహాదేవాయ, త్రయంబకాయ, త్రిపురాంతకాయ, త్రికాగ్ని కాలాయ, కాలాగ్నిరుద్రాయ, నీలకంఠాయ, పృథ్వీంజయ సర్వేశ్వరాయ, సదాశివాయ, శంకరాయ, శ్రీ మహాదేవాయనమః” అనేడి మంత్రముయొక్క అర్థము పర్యాలోచింపబడును. పైమంత్రమున బడునొకండు నామములు గలవు. అవి వీకావశరుద్రులనుసూచించును. వాని యర్థములను వానిమహిమను బరిశీలించెదము. ఈ నామములకు విష్ణుసూరిగారి భాష్యములేదు. వారి మతమునకుజెందిన విషయములు ఈ ఆర్చములదే, యథామతి, సూచింపబడినవి. యజ్ఞవరమగునర్థమును పేరియందేకబడు.

ఇందు “భగవన్” అను పదముచే సదాశివుడు సంబోధింపబడెను. “ఉత్పత్తించవినాశంజ” ఐశ్వర్యవ్యసమగ్రస్య అను రెండు శ్లోకములందు జేర్కొనబడిన “భగ”శబ్దము, “భగవ”శబ్దమును శివకేశవులకు, ఇమవులకును సమముగానే వర్తించును. భగ భగవత్పరార్థములు ఇంతకుముందు వివరింపబడెను. ఇకవిగిలిన నామములకు శివ పుష్ట పీఠావరసంపుటివరముగా నున్న యర్థములను యథాశక్తి నేను వ్రాయుచున్నాను. గమనించెదరుగాక.

(1) విశ్వేశ్వరః :- విశ్వమనగా అండాండపిండాండ బ్రహ్మాండములతో నిండిన పదనాల్గుభువనముల సమష్టిరూపము అదంతయు బరమాత్మనుండి బహిర్గతమైన ప్రకృతియొక్క పిలాసము. మహాయానిర్యహచ్చర్యోత్సాహగన్ధంధామ్యహమ్ “అను గీతాసూక్తిలో చెప్పబడిన మహచ్చర్య యే ప్రకృతి. అదియే విశ్వము. అందు అష్టైశ్వర్యముకుడైయుండి నమస్తునట్టి ప్రభువే విశ్వేశ్వరుడు. అతడు శివకేశవస్వరూపుడే. కావున విశ్వేశ్వరనామము శివకేశవులిరుప్పడికిని సమానముగానే చెల్లుననుట నిర్వివాదమురదా!

“విశ్వం విష్ణుర్వషట్కారః” అను విష్ణుసహస్రనామంలోఁ జెప్పబడిన విశ్వము విష్ణువైనట్లు శివుఁడును గావచ్చునుగదా! శంకరాచార్య విరచిత విష్ణు సహస్ర భాష్యమునఁ జెప్పబడిన విశ్వశబ్దార్థము శివకేశవులకు సమానము గానే చెల్లును. గమనింపుడు. ఎట్లన? విశ్వసృష్టికిఁ గారణము పరబ్రహ్మ. కార్యమైన ప్రకృతియుఁ బరబ్రహ్మయే. వారు కార్యకారణరూపబ్రహ్మయొక్క రూపాంతరములేకదా! శివకేశవస్వరూపములే. “బ్రహ్మైవేదం విశ్వం విశ్వ మిదంవరిష్ణమ్” పురుషవివేదం విశ్వమ్” అను శ్రుతులు పై విషయమునే తెలియఁజేయును.

“తత్సృష్ట్యాతదేవానుప్రావిశత్” అను శ్రుత్యర్థమును బరిశీలించినచో బరబ్రహ్మయే బ్రహ్మాండమునకు, బైనుండి పర్యవేక్షణచేయునాతఁడు. అతడే సృష్టినితనంహారకార్యనిర్వహణకై బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపుఁడై సృష్టిలోఁ బ్రవేశించెను. కాన విశ్వేశ్వరశబ్దము పైముప్పునిదెలియఁజేయునని తెలియుచున్నది.

పరికింపగావిశ్వమేప్రకృతి. ఈశ్వరుఁడే శివకేశవస్వరూప పరబ్రహ్మ. కావునఁ బ్రకృతి పురుషుల సమష్టిరూపమే విశ్వేశ్వరుఁడని తెలియుచున్నది.

ఎవ్విధమున ఆర్థమును బరిశీలించినను విశ్వేశ్వరశబ్దము శివకేశవుల నిరువురిని దెలియఁజేయును.

బీజాక్షరసంపుటి: —

“విశ్వేశ్వరః” అను నామమున “వ్ + ఇ + శ్ + వ్ + వీ + శ్ + వ్ + అ + ర్ + అ” అని పదక్షరములుకలవు. అవి ఇంద్రియదశకముతోఁ గూడిన అనగా “కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియముల”తో గూడిన ప్రకృతినిదెలియఁజేయును. ఇందు “ఏ” అను మొదటియక్షరములో వకారము పరుణదేవతారము, ఇకారము విష్ణుదేవతాకము, ప్రకృతియైనజలమునకు అధిదేవతయగు

వరుణుడు విష్ణ్వంశ సంపన్నుడే, అట్టి వరుణునకువోచుగా "ఇకారము" చే
వ్యక్తమగు విష్ణుపుకలడు అతఁడు రఙైకరుడు. కాన బ్రహ్మతిపురుషుల సమిష్టి
రూపము "వి"యనునక్షరము అందుచే బ్రహ్మతి పురుషులిరువురునుగలిసి
శ్వేతవర్ణరోగమైన శ్విత్రమును, శ్యామవర్ణమున శ్యామలరోగమును దొల
గించి, సృష్టినిగాపాడుచున్నారని తెలియుచున్నది వర్ణములు చక్కగా అను
కూలముగాఁ గురిసినచో వేసవిచే సంభవించురోగములు క్షీణించును. అందుచే
బ్రహ్మతిలో సంభవించురోగములను నశింపజేయుటకై, జలాదిదేవతయగు
వరుణుడు అనుకూలవర్షపాతమును జేకూర్చుచున్నాడని తెలియుచున్నది
“శ్వే” అను దానిలోఁగల శవర్ణము లక్ష్మీబీజము వ్యోమవర్ణము. శ్రీకరము
వకారము వరుణదేవతాకము; శుక్లవర్ణము. రోగనాశనము. ఏకారము వీర
భద్రబీజము; పీతవర్ణము; సర్వార్థసిద్ధిదము. ప్రేమాడు వర్ణములుగల శ్వేకార
ముతోఁగూడిన నామమును జపించువారికి లక్ష్మీప్రాప్తియు, జలధితరణశక్తియు
శత్రుసంహారకశక్తియును హనుమంతునకువలెలభించును. అంతేకాక, వ్యోమ
యాన శక్తియు, ప్రాణశక్తిసంపన్నతయు లభించుటచే విజ్ఞాన శాస్త్రసిద్ధిశోధన
చేయువారికి సర్వకార్యసిద్ధిచేకూరునన్నమాట.

పైనామమందలి “శ్వ”వర్ణముచే సైతము ఇనుమడించినశర్తులు బహు
లకు లభించునని తెలియుచున్నది. రేఫము అగ్నివీజము. అకారము సర్వదేవతా
బీజము ప్రేరేందువర్ణములకలయుకలనామమును జపించువారికి, అగ్ని
మాంద్యాదిరోగములు తొలగుటతోఁబాటు, అగ్నిప్రమాదనివారకశక్తియు, అగ్ని
గోళవిహారశక్తియును లభించును. అట్టితఱి సర్వదేవదాస్వరూపుడైన, సర్వ
శ్యమము వారిని వర్షరకాపాడునని తెలియుచున్నది.

(2) మహాదేవాలు:- భిష:-

“మహాంశ్వాసాదేవస్సమహాదేవః” అను వ్యుత్పత్తిననుసరించిన, సర్వ
తక్కుష్టుచును స్వయంప్రకాశమానుడగుచుచేపువకే మహాదేవుడను నామము

చెల్లును. స్వప్తికంతటికిని మహాశివుడే ప్రథముడు. మహాత్ముడును. అతడే స్వయంప్రకాశమానుడుగావున బరమశివునకు మహాదేవనామమువర్తించును “వాసుదేవోమహాదేవః” అను సమరసూక్తియే ప్రైవిషయమునకు బ్రమాణము. “అమరేశోమహాదేవః” అను శివసహస్రనామసూక్తిచే దేవేంద్రాదులకు బూజ్యుడైన కారణమున మహాదేవనామము శివునకేర్పడినట్లు తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ “పూజ్యతేయస్సురైస్సరైః మహంకైవప్రమాణతః
మహేతిధాతుః పూజాయామహాదేవస్తతఃస్మృతః”

అను సౌంబపురాణసూక్తిని బరిశీలించినచో సర్వదేవతలచే బూజింపబడువాడును వేదశాస్త్రాది ప్రమాణములచే మహాత్ముడుగా జెప్పబడినవాడునగు పరమశివునకు మహాదేవనామమువర్చింపఁబడుటతెలియుచున్నది, “మహా = పూజాయామ్” అను ధాతువునుండియేర్పడిన మహాభృద్భిమునకు బూజనీయుడనియర్థము చెప్పుటలో సందియములేడుకదా! ప్రైకారణములచే బరమశివునకు మహాదేవ

విష్ణుః - శివుడువలె విష్ణువును సర్వోత్కృష్టుడే; సకలదేవతాపూజ్యుడే స్వయంప్రకాశమానుడే కావున విష్ణువునకును మహాదేవనామముచెల్లును. అంతేకాదు, “అదిదేవో మహాదేవోదేవేశోదేవభృత్గురుః” అను విష్ణుసహస్రనామసూక్తిలో విష్ణువు మహాదేవుడుగా బేర్కొనబడెను. సర్వభావములను విడిచి, ఆత్మజ్ఞానయోగమునందును, ఐశ్వర్యమండును, మహిమోపేతుడగుటచే విష్ణువునకు మహాదేవనామము చెల్లునని శంకరాచార్యులవారును నామ సహస్రభాష్యమున బేర్కొనినారు. కావున మహాదేవుడనగా విష్ణువనియు తెలియుచున్నది.

బ్రీజాక్షరసంపుటి -

“మహాదేవ” నామమున “మ + అ + షో + అ + ద్ + వీ + వ్ + అ” అని

ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి శరీరమందలి అష్టచక్రములను, అష్టసూర్య మండలములను సూచించును.

ఇండు మొదటియక్షరము మకారము మదనబీజము. కాన కామ స్వరూపప్రకృతిని సూచించును. చివరియక్షరము, అకారము సర్వదేవతాక మైన పురుషరూపమును దెలియజేయును. అందుచే ఇందలి వర్ణములెనిమిది యును జగత్సృష్టికారకమైన అష్టవిధ ప్రకృతిని సూచించును మకారాకార దకారవకారములున్నాల్గును శక్తిస్వరూపసూచక వర్ణములు. అకారహకారైకారా కారములు న్గాలును శివస్వరూపసూచకములు. కావునఁ బైనామము శక్తిసహిత శివుని సూచించుచు జపితలకుఁ దమశక్తులనొసంగును. భక్తులకామములనడంచి వారికి ముక్తినిొసంగును.

(3) త్రయంబకాయః;- శివ:-

అంబకము అనగానేత్రము. అగ్నిదేవుడునుదూట మూడవనేత్రముగాఁ గలవాడు కావున మహాదేవునకు త్రయంబకుడను నామమువాటిలైనను. ఇది పురాణావసాధివిషయము. త్రయంబకం యజ్ఞామహే “అను శ్రుతిచే త్రయం బకవదము వైదికమని తెలియుచున్నది. కప్రత్యయముచేరగా “కన్యకా” శబ్దమువలె అంబకశబ్దమేర్పడెను. “అంబా, అక్కా, అల్లా వీతే మాతృ వాచకాః” అనుసూక్తిచే అంబాశబ్దము మాతృవాచకమనితెలియుచున్నది. అంబకలు అనగా అంబలనియర్థము. వారే జ్ఞానాంబాభ్రమరాంబా, మూకాంబలు వారు ఆదిశక్తిస్వరూపలు అయ్యంబకలు. మువ్వరును భార్యలుగఁగలవాడు కానఁ బరమశివుని త్రయంబకుడనియు జెప్పవచ్చును. త్రిలోకములకు అంబకుడు = తండ్రీకాన త్రయంబకుడాయెను.

విష్ణు :-

త్రయంబకవదము మహావిష్ణువునకునుజెల్లును. ఎట్లన? అంబకశబ్దము

నకు అమరసూక్తి ననుసరించి, భాణము అనియనర్థముకలడు. విరాట్పురుషుడైన విష్ణువునకు, వారుణాస్త్రము, వాయువ్యాస్త్రము, అగ్నేయాస్త్రమువి మూడు అంబకములుకలవు. కావున విష్ణువు త్రయంబకుఁడాయెను, పైమూఁడు అస్త్రములతో విష్ణువు దుష్టశక్తులను సంహరించి, లోకములను గాపాడినట్లు తౌటకాదికథలవలనఁ దెలియుచున్నది. వారుణాస్త్రమునకు మూలాధారుడైన సూర్యుడు దివముననుండియు వాయువు అంతరిక్షముననుండియు, అగ్ని పృథ్విపైనుండియుఁగాపాడుచున్నట్లు "సూర్యోనోదివస్సాపుత, వాతో అంతరిశ్చైత్, అగ్నిర్భూషార్థివేభ్యః" అను శౌరమంత్రమువలనఁ దెలియుచున్నది. పైమూఁడంబకములందును విష్ణుశక్తికలడు కావున విష్ణువు త్రయంబకుఁడాయెను.

అంతేకాదు. సూర్యుడు త్రిమూర్తిస్వరూపుడను విషయము "బ్రహ్మ హరాత్మకమచింత్యమలక్ష్యమూర్తిమ్" అను శ్లోకమువలనఁ దెలియుచున్నది. సూర్యుడే ఆదినారాయణుడు. అట్టి సూర్యునకు "ఉషాపద్మసీఘాయ"లను మువ్వరు అంబకలు భార్యలుగాఁగలరు. కాన సూర్యరూపుడైన విష్ణువు త్రయంబకుఁడాయెననిచెప్పవచ్చును.

"మారుతేవేధసిబ్రధ్నేవుంసికః, కంశిరోంబునోః" అను నమరసూక్తిచే "క"శబ్దమునకుఁ బరబ్రహ్మము అను నర్థమున్నట్లు తెలియుచున్నది. అందుచే "త్రిఅంబ+కః" = త్రయంబకః "అని పదమునువిభజించి, శివ+విష్ణు స్వరూపుడైన పరమాత్మ" ఇచ్చాక్రియాజ్ఞాన"శక్తులనెడి మువ్వరంబలు భార్యలుగాఁ గలవాడనియు జెప్పవచ్చునుగదా! అట్లైన త్రయంబక"పదము శివ విష్ణువులు ఇరువురికిని సమానముగాఁ జెల్లనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"త్రయంబకః" అను నామమున త్ + ర్ + అ + య్ + త + మ్ + ష్ + త + త్ + క్ + త్ అని పదియక్షరములుకలవు. అష్టాక్షరసూక్ష్మకారణశరీర

విశిష్టజీవునిసూచించును. వానినిగాపాడు పరాత్పరుడే త్రయంబక పదముచేఁ దెలియువిరాట్ స్వరూపుడని తెలియుచున్నది. జీవుడు త్రయంబక జపమొనర్చి ఈశ్వరత్వమునొందును. కావునఁ బైనామము జీవేశ్వరులనమర్పి స్వరూపవాచక మున్నమాట, పైనామమున సర్వదైవత్వములైన అకారములున్నాకలవు. అవి విరాడ్విశిష్టగర్భావ్యక్తతురీయపురుషులను నల్వరిని సూచించును. పైనామ మందలి తకారము వాస్తుపురుషుని, రేఫయకారములు అగ్నివాయువులను, మకారముమదనుని, బకారము త్రిమూర్తులను, కకారము వ్రజాపతిని సూచించును. కావున పైనామమును జపించువారికి, వాస్తుశాస్త్రము అగ్ని వాయువరిశోధకశక్తియు లభించును. కావునవారు జీవులకోరికలను నెఱవేర్చ గలవారలు, భూతవ్యాధి నివారకులునై సర్వత్రజయముపొందగలరు.

(4) త్రిపురాంతకః:- శివ :-

“త్రిపుర+అంతకః” మూడుపురములను, నశింపజేసినవాడని యర్థము. ఇందలి విశేషమేమను? పూర్వము శివుడు త్రిపురులు అను పేరుగల ముగ్గురు రక్కసులను ఒక్కసారిగా ఒకేబాణముతో గాల్చిచంపెనని శివ పురాణాదికధలవలన తెలియుచున్నది. అందుచే మహాదేవునకు త్రిపురాంతక పదముసార్థకమాయెను.

అంతేకాదు. ప్రళయకాలమున “అండాండపిండాండ బ్రహ్మాండము” లనెడి ప్రకృతిశరీరములను మూడింటిని నశింపజేసినవాడు కాన మహాశివు నకు “త్రిపురాంతకుడను” నామమువాటిలైననియు బెద్దలుచెప్పుదురు. కోశ ములననుసరించి “ప్ర = పాలనపూరణయోః” అను ధాతువునుండిపుట్టిన పురశబ్దమునకు శరీరము పట్టణము. మున్నగునర్థములున్నట్లుతెలియుచున్నది. “పురమేకాదశద్వారమ్” అను కళత్రుతిచే బురశబ్దమునకు శరీరమనునర్థ మున్నట్లు తెలియుచున్నది.

విష్ణు :-

ఇటు త్రిపురాంతకనామము విష్ణువునరును చెల్లును. ఎట్లన? ప్రతిప్రాణి యును జ్ఞానయోగాదిమార్గములననుసరించి, శివునివలె నారాయణుని సైతము ధ్యానించును. అపుడు విష్ణువు తన్నారాదించు ప్రాణికి జ్ఞానముచేకూర్చును. అప్పుడు ఆప్రాణితన జ్ఞానాగ్నిచే శరీరావిర్భావకారణములైన కర్మలను నశింప జేసికొనును. అప్పుడు ఆ మహావిష్ణువు ఆప్రాణికివాటిల్లిన స్థూలసూక్ష్మకారణ శరీరములను మూడింటిని నశింపజేసి ఆప్రాణినిదనలో జేసుకొని ముక్తుని గావించును. ప్రహలాది భక్తులందఱును ఇట్లేతరించిరి ప్రతిప్రాణికినివాటిల్లిన శరీరములను మూడింటిని నశింపజేసిన వాడగుటచే విష్ణువునకును త్రిపురాంతకనామము చెల్లుననిచెప్పవచ్చును గదా!

బీజాక్షరసంపుటి:-

పైనామమున "త్ + ర్ + ఇ + వ్ + డ + క్ + ఆ + న్ + త్ + ఆ + క్ + ఆ" అని పండ్రెండు అక్షరములుకలవు. ఇవి దశేంద్రియములను, మనో బుద్ధులను సూచించును ఈపండ్రెండును స్థూలసూక్ష్మశరీరరూప ప్రకృతికిఁ జేందినవి. వాటినిన్నింటిని గర్భానుసారమున ఆయావ్యాపారములందఱఁ బ్రవర్తించజేయు పరాత్పరుఁడు పరమేశ్వరుఁడే; అను విషయమును బైనామము సూచించును. ఇందలి "త్రి"వర్ణమున వాస్తుదైవత్యమైన తకారము, వహ్ని దైవత్యమైన రేఫము, విష్ణుదేవతాకమైన "ఇ"కారమునుగలవు. కావున బైనామమును జపించువారు వాస్తుశాస్త్రముననుసరించి, భవనాడులను నిర్మించు నపుడు అందలి విషక్రిములను అగ్నిచేనశింపజేసి వానిని విష్ణువుకాపాడును; అని తెలియుచున్నది.

పైనామమున బర్హన్యదేవతాకమైనపకారము, వాయుదేవతాకమైన "డ"కారమును గలవు. కావునఁ బైనామముజపించువారు సప్తవాయుమండల ములును, సప్తమేఘమండలములను దవః ప్రభావముచే వశపఱచుకొని

వాయుప్రమాదములను దొలగించి, సకాలవర్షములుకురిపించి, ఋష్యశృంగునెవలె, దుర్భిక్షములను దూరముచేసి, లోకములను గాపాడగలరని చెప్పవచ్చును వారువాయువులను వశపఱచుకొని మేఘమండల విహారమును ఇంద్రజిత్తువలె గావింపగలరు; అని తెలియుచున్నది.

వహ్నిదేవతాకమైన రేఘము పరాశక్తిదేవతాకమైన "అ"కారమునుగల పైనామమును జపించువారు దుర్గాసూక్తమునఁ జెప్పినట్లు అగ్నిస్వరూపిణియై జీవుల శరీరమండుఁ గుండలినీరూపముననున్న దుర్గాశక్తిని సాక్షాత్కరింపఁ జేసికొని, సమస్తము నాకర్షించి, అందలి దుష్టశక్తులను సంహరింపగలరు.

సర్వదేవతాకమైన "అ"కారముతోగూడి, వరుసగా సావిత్రివాస్తుదేవతాకములైన "నకార, తకారములు"గల పైనామము జపించువారు, క్రొంగ్రొత్తప్రణాళికానిర్మాణములుగలభవనములను, ప్రాజెక్టులను, పంథెనలను, యంత్రములను నిర్మించువైజ్ఞానికులుకాగలరు.

సర్వదేవతాకమైన "అకారము"తోగూడినట్టియు, బ్రాహ్మపత్యమైన "క"కారముగల పైనామము జపించువారు, కృత్రిమవర్షపాతముగావించగల ఘనులుకాగలరు. అంతేకాదు. పైనామమును జపించువారు, ఆయాదేవతల సాక్షాత్కారముపొంది, అనేకములైన నూతనవ్యాధులను దొలగింపగలవాడును అగుదురు.

(౯) త్రికాగ్నికాలః:- శివ :-

త్రికము అనగా మూడు త్రికమైన అగ్నులు అనగా దక్షిణాగ్ని, గార్వ పత్యము, అహవనీయము అనునవి యజ్ఞమునకు జెందినవై, యజ్ఞమునండు ఆరాధింపబడును. ఈ మూడగ్నులతో సోమయాజిస్వరూపుడైనరుద్రుడు అందఱిని యజ్ఞయాగాదికర్మలనాచరించుటకై ప్రేరేపించును. కాన శివుడు

త్రికాగ్నికాలుడాయెను "కాలయతి = ప్రేరేయతి" అను నర్థముననుసరించి, కాలశబ్దమునకుఁ బ్రేరకుడను నర్థముకలదు అంతేకాదు. అగధాశువునకు "గచ్ఛతి = పోవుచున్నాడు" అనియర్థముకలదు పైయర్థముననుసరించి, పరమ శివుఁడు త్రికాగ్నులతో అంతకును వ్యాపించుటకుఁబోవును కాళ్ళఁ ద్రికాగ్నికాల వధమేర్పడెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

"ఉత్తైసంగోపాతద్యశన్" అను మంత్రముననుసరించి పరిశీలించినచో, రుద్రుఁడే ఆదిత్యుడై, త్రిలోకములందును, స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకము లందు అగ్నియై, ఊర్ధ్వాభో మార్గములందు సంచరించువాడై, కాలుడు అనగా ప్రేరకుడాయెను. అనగా శివుఁడే సూర్యుడై ముల్లోకములందు సంచరించుచు, సకలజీవకోటిని, సకలకార్యములను జేయవలసినదిగాఁ బ్రేరేపించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. కావున మహాదేవుడు త్రికాలాగ్నికాలనామకుడాయెను.

విష్ణు :-

త్రికాగ్నికాలనామము విష్ణువునకుఁజెల్లియు. ఎట్లనఁగి వామనావతారుడై బలినడంచునమయమున "ఇంతింతైవటు.డింతయై". అను పద్యమున బోధునా మాత్యుఁడు వర్ణించునట్లు విష్ణువు త్రికమును అనగా స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకము లను, అగ్ని = అనగా వ్యాపించినవాడై, కాలుడు అనగా ముల్లోకముల పరిణామమును గణించినవాడాయెను. కావున విష్ణువునకు "త్రికాగ్నేకాలుడ"ను నామమువాటిలెను.

:-

పైనామమున. "తే + రీ + ఇ + క్ + అ + గ్ + న్ + ఇ + క్ + అ + ల్ + త్" అని పండ్రెండక్షరములుకలవు. అవి ద్వాదశాదిత్యులను వారినావరించి యున్న పరమాత్మును సూచించును.

వహ్నివాయువాస్తుదైవత్యములుగల “త్రి”వర్ణముతో గూడిన పై నామమును జపించువారు, వాయుగ్నిప్రమాదములువాటిల్లని వ్యోమనౌకలను సృష్టించి, గోళాంతరయాత్రచేయగలరు.

పరాశక్తిప్రాణాపత్యబీజములైన కకారాకారములతో గూడిన పై నామమును జపించువారు, మహాపాపములైన నూతనసృష్టికావించి, ప్రపంచమంతటినీ ఆకర్షింపగలవారలగుదురు.

“గ్ని” అనుదానియంచలియక్షరిములు విష్ణుగణపతి సావిత్రీదేవతాకములు. అట్టి “గ్ని”కారముతో గూడిన నామముజపించువారుపైన జేర్కొన్న కార్యములాచరించునపుడు గట్టు విఘ్నములను, బాపములను విహరించి, సర్వులను రక్షింపగలవారలగుదురు.

సర్వదేవతాకమైన అకారమును బృథివీబీజమైన లకారముతోడను గూడిన ఈ నామమును జపించువారలు వాయుస్తంభనమొనర్చి, పృథివిలో గల లోహతైలాదివస్తువులగనులను గవిపెట్టగలవారలగుదురు. అంతేకాదు, పై నామము జపించువారు జంతువృక్షమునువ్యచర్యములపైనేర్పరు, తెలుపునలుపు, ఎఱుపు, వసువురంగులమచ్చలతో గూడిన వ్యాధులను విహరింపగలవారలగుదురు.

(6) కాలాగ్నిరుద్రః:-

శివుడు ప్రళయకాలమున సంహారకర్తయగుటచే డీవులను మూడవకన్తయైన అగ్నిచే దహించుచువీడిపించును. ప్రళయకాలాగ్నివలె తయంకరుడై దూఃఖమును గల్గించును. కాన శివునకు గాలాగ్నిరుద్రనామము సార్థకము అయెను. “రుః = దూఃఖం, దూఃఖహేతుర్వాక్ తంద్రావయతీతి రుద్రః” అనెడి శివపురాణవచనముచే, సామాన్యకాలమున అంతటను, వ్యాపించి, భక్తుల దూఃఖమును, దూఃఖహేతువును దొలగించును. కావున శివునకు గాలాగ్నిరుద్రనామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు :-

"కాలశ్చాసౌత్తిశ్చ = కాలాగ్నిః, కాలాగ్నిశ్చాసౌత్తిశ్చ = కాలాగ్ని రుద్రః;" అని విగ్రహవాక్యమునుజెప్పి, మూడు పదములను విష్ణువరము లైన విశేషణములుగాజేసి, యర్థమును జెప్పవలసియున్నది. పైమూడుపదము లును విష్ణువాచకములేకాన అట్లు చెప్పవచ్చును.

"ఋతుస్సదర్శనఃకాలః" అను విషుసనసూక్తిలోకాలపదము విష్ణు వాచకముగాగలదు. "కలయతినర్వమ్" అను వ్యుత్పత్తిచే విష్ణువుకాల స్వరూపుడై సర్వమునుగణనముచేయుచున్నాడని తెలియుచున్నది. పశుష్టప్తి కళలకును (64) నివాసుడగుటచే గాఢాయెననియు జెప్పవచ్చును. చిత్ర గుప్తస్వరూపుడై సకలజీవులకు వారివారివృణ్యపాపఫలములనుఁబంకి, వారిచే అనుభవించజేయుచున్నాడుకాన గాఢుడను నామము విష్ణువునకుజెల్లును.

కాలుడైనవిష్ణువు "ఆగతి = గర్భకీ" అనువ్యుత్పత్తిచే అగ్నిఅయెను. అనగా అంతటనువ్యాపించియుండెను కావున విష్ణువుకాలాగ్నియాయెను. అతడే "రుద్రోబహుశిరాబ్రుః" అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిలోజెప్పినట్లు, రుద్రుడై ప్రళయకాలమున బ్రజలను సంహరించుచు, వారికి దూఱమునొసంగు చున్నాడు. పైకారణములచే విష్ణువునకును "కాలాగ్నిరుద్ర"నామము చెల్లు నని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి.

పైనామమున "కీ + అ + లీ + అ + గ్ + నీ + ఇ + ర్ + ఉ + డ్ + త్ + అ + య్ + ఆ" అని పదనాల్గుఅక్షరములకలవు. ఇవి శుక్లకృష్ణపక్షముల నెడి జంటతోగూడిన ద్వాదశమాసములకలకాలస్వరూపుని హిరణ్యగర్భుని సూచించును. వానినారాదించుటకుజేయుదీక్షయే పశుర్వింశతిరాత్రిదీక్ష. "పశుర్వింశతిగోంరాత్రిర్దీక్షతోభవతి" అనెడి స్వాధ్యాయబ్రాహ్మణశ్రుతిలో బైవిషయమే సూచించబడెను.

పెనామమున మొదటిఁ బరాశక్తివీజమైన ఆకారముతోఁగూడినట్టియు, బ్రహ్మపతిదేవతాకర్మునగు "క"కారముగలదు. ఇహియోక్తిపురుషులు. వీని ప్రభావముచే భక్తుఁడైనజపిత సకాలమున వర్ణమునురిపించి, అన్నదాతయై సర్వులను వశపఱుటకొనఁగలడు. పరాశక్తివీజముతోఁగూడినట్టియును, బృధిపీవీజమునగు"ల"కారము ఈనామమునఁగలదు. కావున జైనామము జపించువారు లంఘినియోగమున వాయుస్తంభనముగావించి, మూలాధారరూపయైన పరాశక్తిని షట్పక్రములపైకి ఆకర్షించఁగలరు. అంతేకాదు. వారు సభాస్తంభనము కావించి, ప్రజలను ఆకర్షించుచుహిసులు చూపఁగలరు. అణిమాదికర్ములను సంపాదించుకొనఁగలరు. మూలాధారమున ఉపానువాక్యగ్నిని ఆరాధించి, ప్రవరునివలెదేశాంతరగమనముచేయుఁగలరు.

ఇందలి "గ్ని"కారమున గాణాపత్యమైనగకారము, సావిత్రిదేవతాకమైన "న"కారమును, విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతోఁగూడియుండుటచే జైనామము జపించువారు సావిత్రిసాక్షాత్కారమును, గణపతిసాక్షాత్కారమును తొంద, స్వయముగా దమపాపములను విఘ్నములను దొలగించుకొని నిర్మలులై అత్యరక్షణతోఁబాటు జీవకోటిని ప్రైతముకాపాడఁగలవారలగుదురు. స్పృటికరక్తశ్యామవర్ణములైన కాంతికిరణములను దమతపోఽగ్నినుండి ప్రసరింపఁజేసి బహువిధరోగములను అత్యశక్తితోనశింపఁజేయగలరు.

వాయుగ్నిదేవతాకములైన రేఫోకారములుగల, పెనామమును జపించువారు మహాయోగులుకాగలరు. ఇందలి "ద్రు"కారము అగ్నిస్వరూపిణీయుఁ బరాశక్తియునగు ధుర్ధకునిలయముకావున, జైనామము జపించువారు, శక్త్యుపాసకులైన భూతవైద్యులుకాగలరు. మొత్తముపైని కాలాగ్నిర్ద్రుద్రవామము ముహూర్తభావసంపన్నము. దానిని జపించువారు నిజముగా కాలాగ్నిర్ద్రుద్రలే కాఁగలరు.

(7) నీలకంఠః:- శివః-

నీలమైరరంఠముకలవాఁడు. ముల్లోకములరక్షణకై హోల్కాహలమును గంఠమున ధరించుటనే శివుని కంఠమునీలమాయెను అందున్న బరహకారు ణీరుడైన మహాదేవునకు “నీలకంఠుడు” అని నామమేర్పడెను.

విష్ణు :-

విష్ణువరముగా అర్థమువెప్పునపుడు నీలశృంగాకంఠశ్చ = నీలకంఠః" అని విశేషణోజయపదకర్మధారయముచేసి చెప్పవలసియున్నది. “నీల = వర్ణ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన నీలశబ్దమునకు ఇటనల్లగానుండువాఁడని యర్థము చెప్పవలెను. “కృష్ణోవర్ణశ్చమేయస్మాత్” అను మహాభారతోక్తిలో దానునల్లవాఁడనని కృష్ణుడు స్వయముగా అర్జునునితో బల్కిను. అదియే పైయర్థమునకు బ్రమాణము.

“కఠి = శోకే” అనుధాతువునుండియేర్పడిన కంఠశబ్దమునకు సంహార మున జీవులను ఏడిపించువాఁడని యర్థమువెప్పవలసియున్నది. “రుద్రోబహు శిరాబధః” అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిలో జెప్పినరుద్రశబ్దము సైతము పై యర్థమునే బలపఱచును. కావున “నీలకంఠ” నామము విష్ణువునకునుజెల్లెను

బీజాక్షరసంపుటి: —

పైనామమున , “న్ + త్ + ల్ + త + క్ + త + మ్ + త్ + త” అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. ఇవి జీవుని శరీరమందలి నేనద్వారములను, వానిని ప్రేరేపించుత్రాకృతిని, తదధ్యక్షుడైన వరమౌత్మను సూచించును. పైనామమున, నకారేకారలకారములు వరుసగా సౌవిక్రిమూయావృద్ధివీటి ముత్ర శక్తినిబోధించును. క్షకారమకారతకారములు మూఁడును వరుసగా స్రుజాపతిభుదనచంగ్రబీజముత్రయున్నవి. అవి పురుషబోధకములే. ఈ నామము

మున శక్తిపురుషులప్రభావములు సమాసముగాఁగలవు. కావున యైనామము నుపాసించువారు శక్తిపురుషులను సమాసముగాఁ గొలిపెదరు. అందుచే అకార బోధితుడైన పరమాత్మ ఉపాసకులైన భక్తులను గేవలప్రకృతిబద్ధులను, సంసారానకులనుగానీయక సంరక్షించునని తెలియుచున్నది.

8) మృత్యుంజయః:- శివ:-

మృత్యువును జయించువాడు కానమృత్యుంజయుడను నాచము శివు నకువాటిలైన. ప్రాణశ్వాగరూపమైన మృత్యువు అతనికిలేదన్నమాట. అతనికి కాదు అతనిభక్తులైన వ్యాఘ్రానురుడు, గజానురుడు, మార్కండేయుడు మున్నగువారికిని మృత్యువులేకుండఁజేసికాపాడెను. ప్రమాదమోహజ్ఞానములు మృత్యువులని సనత్కుజాతీయమునఁజెప్పఁజెను. అముద్విదములైన మృత్యువులును బరమశివునకులేవు. కావుననే ప్రమాదకరములైన సర్పములను భూషణములుగావాల్సెను. వామభాగమున ద్రిపురసుందరియైనపార్వతిని, శిరమున గంగాదేవినిదాల్చియును, మోహహీనుడైయుండెను. జ్ఞానములేనివాడు కావుననే వృద్ధులైన మునులను శిష్యులుగాఁజేకొని దక్షిణామూర్తియై, వానికి జ్ఞానోపదేశముచేసెను అందుచే మహాదేవుడు మృత్యుంజయనామముసార్థకమయ్యెను.

విష్ణు:-

విష్ణువును మృత్యుంజయుడే. ఎట్లన? అమృత్యుస్సర్వదృక్పింహః" అను విష్ణుసహస్రనామక్రమే, మృత్యువు, మృత్యు హేతువునులేనివాడు కావున విష్ణువునకు "అమృత్యువు" అను నాచమువాటినినట్లుతెలియుచున్నది. "అమృత్యువు, మృత్యుంజయుడు" అను పదములురెండును సమానార్థకములే. శివుఁడువలె విష్ణువును దనభక్తులను గజేంద్రాదులను మృత్యువులేకుండఁజేసి, కాపాడినవాడే. దశావతారవిషయములను బరిశీలించితమేని, శివునకువలె విష్ణువునకును

బ్రహ్మదమోహాక్షానరూపస్మృత్యువులేనట్లు విదితమగును కావున విష్ణువునకును మృత్యుం "జయపదమువర్తించునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

పైనామమున "మ + ఋ + త్ + య్ + ఉ + మ్ + క్ + త + య్ + త" అని పదక్షరములుకలవు ఇవి దశదిక్ష్విరూపములు ప్రకృతిని తదవ్యక్తుడైన పరమాత్మను సూచించును

పైనామమున మదనబీజమైన మకారద్వయమును వాయుబీజములైన ఉకారయకారములును, జలబీజమైన జకారము, సర్వదేవతాకమైన అకార ద్వయమును, వాస్తుదేవతాకమైన తకారముతోగూడియున్నవి. అందుచే బైనామమును జపించువారు వాయుశక్తితో, జలమున నడుచుయంత్రములను, నౌకాడాలను అందముగా నిర్మించి, సర్వప్రజయముపొందగలవారగుదురు. జలస్తంభనాది విద్యాప్రదర్శకులును, ఇంద్రియ విజేతలునుగాగలరు.

(9) సర్వేశ్వరః :- శివ:-

"ఈశ = ఐశ్వర్యే" అను భాతువునుండియేర్పడిన ఈశ్వరశబ్దమునకు స్వయముగా అష్టైశ్వర్యవంతుడై, జీవులకు ఐశ్వర్యము కూర్చువాడని శివ పరమైన యర్థముచెప్పవలసియున్నది. ఐశ్వర్యమీశ్వరాదిచ్ఛేత్ ఈశ్వరుని నుండి ఐశ్వర్యముకోరవలెనని పెద్దలుచెప్పుదురు. సర్వులకు తననువేడిన జీవులకెల్ల, ఐశ్వర్యమును, అనగా సకలకార్యనిర్వహణపౌమర్థ్యమును, ఐశ్వర్యములను ఇచ్చువాడుకాన సర్వేశ్వరుడను నాఘము శివునకేర్పడెను. "ఏష సర్వేశ్వరః" అను శ్రుతివేదిరుపాదికైశ్వర్యవంతుడై భక్తులకు ఐశ్వర్యము నిచ్చువాడని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. "అశ్వీతి = వ్యాప్నోతితి-ఈశ్వరః"

అని నీలకంఠుడు చెప్పుటచే సర్వమునందును, అసగాజేతనాచేతనముఁన్నింటి యందును వ్యాపించియున్నవాడు కానశివునకు సర్వేశ్వరనామమువాఙ్మలైననియు జెప్పవచ్చును.

విష్ణు :-

విష్ణువునకు బైనామముజెల్లననుటకు “అజస్సర్వేశ్వరస్సిద్ధః” అనేది విష్ణువహస్రసూక్తియే ప్రమాణము, అసగా సకలేశ్వరులకును విష్ణువు ఈశ్వరుడన్నమాట.

ఇది సర్వేశ్వరశబ్దమునకు “సర్వశ్చాసా-ఈశ్వరశ్చ” అని విగ్రహవాక్యముజెప్పి, విష్ణువరముగా అర్థముపెప్పవచ్చును. “సర్వేశ్వరశ్చైవః” అను విష్ణువ్రహ్మసూక్తిచే విష్ణువు, సత్తు అనత్తు రూపముననున్న వస్తువుఁబ్రసియును జన్మించుటకును, నశించుటకు గారణమైనవాడు కాన సర్వదామైననిజైలియుచున్నది. సర్వదాసర్వులకు జ్ఞానమునొసగువాడు కావున సర్వజనుభామము విష్ణువునకుజెల్లును. పరమాత్మమైన విష్ణువు సర్వశక్తిమంతుడుకాన ఈశ్వరుడని పిలువబడుచున్నాడు పైపద్యములచే సర్వేశ్వరుడనునామముచే విష్ణువును జెప్పబడుచున్నట్లు దెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి: —

ఇందు “స + అ + ఓ + వ్ + వి + శ్ + వ్ × అ × త్ × అ” అనే పదక్షరములుకలవు ఇవి దశేంద్రియములను, దశదిక్కులను, వానికధిష్ఠానదైవమైన పరమాత్మనుదెలియజేయును. ఇందుగలమూడకారములు “వి, రా, బ్”, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృతలను మూడుతత్త్వములనుదెలియజేయును. శక్తివీజమైన సకారము అకారముతో గూడియుండుటచే బైనామమునుపొందించువారిక్ష్మిసర్వోత్త నిలుకడ చేకూరును.

వహ్నిబీజమైన రేఫముతోడను, వరుణబీజమైన వకారముతోడనుగూడి నట్టియు, సర్వదేవతాకమునగు ఆకారముగల పైనామమును జపించువారు, చరాచరవ్యావృత్తమైన సకలవిధరోగములను నివారించు నౌషధములను సాధనములను గనుగొనుగొని రోగనివారకులైన సర్వమును వశమొనరించుకొనే గలవారలగుదురు. లక్ష్మీబీజమైన శకారమును, వరుణబీజమైన వకారమును ఆకారముతోఁగూడియుండుటచే, అట్టి యౌషధమును జపించువారు జలనిధి నివాసయు, మాయాస్వరూపిణియునగు లక్ష్మీనుపాసించువారై సకలలైశ్వర్య సంపన్నులుకాగలరు. జలగతములైనరోగములను నివారించువారలుకాగలరు.

(10) సదాశివః:- శివ+విష్ణు:-

సదాశివశబ్దమునకే యర్థముచెప్పినను అదిశివకేశవులకు సమానముగానే వర్తించును. పరికింపుడు. సదా = ఎల్లప్పుడును, శివుడు = శుద్ధుడు, నిరుపాది కుడు; అనిచెప్పిరేని శివకేశవులు ఇరువురును సదాశుద్ధులేకదా! ఉపాది రహితులేకదా! “నిశుద్ధశ్శివతాస్వతః” అను వాయుసంహితాక్షి పైవిషయము నకుఁ బ్రమాణము

“సర్వశ్చర్యశ్శివః” అనుసూక్తి శివవిష్ణురహస్యములు తెండింటియండను గలది “సప్రహ్వసశివః సహస్రేంద్రః” అనుశ్రుతిలోని తచ్ఛబ్దము బ్రహ్మ చిష్టము హేశ్వరలను మువ్వురిని సమానముగానే బోదించుచున్నది. శివకేశవులు ఇరువురును సదాశ్రుగుణాతితమైన శుద్ధస్వరూపముగలవారే. వారిరువురును సత్త్వరజస్తమోగుణాతితులే.

“శివం = కల్యాణం, తద్యోగాద్వా, శివప్రదత్వాద్వాశివః” అనునర్థమును బరిశీలించినచో శివకేశవులిరువురును గల్యాణకరులు, కల్యాణయుక్తులు కల్యాణప్రదలేయని తెలియుచున్నది.

"శామ్యతీతి = శివః పరమానందత్వాత్ నిర్వికారోఽవతి" అనువ్యుత్పత్తిని బరిశీలించినను శివకేశవులు పరమానందులు కాన నిర్వికారులేమని తెలియుచున్నది.

"శివ్ = స్వప్న" అను ధాతువుననుసరించి, శేరతేసజ్జనమనాంసి అస్మిన్నితివా, శేతేసజ్జరమనస్స్పితివా, శివః" అనువ్యుత్పత్తులనుజెప్పినను శివపదము శివకేశవులను దెలియజేయునని తెలియుచున్నది. వారిరువురును సజ్జనులమనస్సులందు ధ్యానమార్గమున శయనింతురు. వారిరువురియందును సజ్జనులమనస్సులు శయనించును. అనగా సజ్జరులు వారివారిమతముల ననుసరించి, శివునోకేశవునోధ్యానింతురు కాన శివకేశవులకిరువురికిని శివపదము సమానముగనే వర్తించును.

"సత్ + అ + శివః" అని పదమును విభజించినను, శివకేశవులిరువురును సత్పదముచే జెప్పబడిన సర్వవ్యాపకులే. అ = సంపూర్ణముగా; శివలే = శుభస్వరూపులే. కానసదాశివనామము శివకేశవులకుసమముగనే వర్తించునని తెలియుచున్నది

బీజాక్షరసంపుటి.

ఇందు "నో + అ + ద్ + అ + శ్ + ఇ + వ్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములు కలవు. ఇవి పరిమేశ్వరుని అష్టప్రకృతులను సూచించును. ఇందు శక్తిబీజమైన సకారము, సర్వదేవతాకమైన అకారము, ప్రకృతి పురుషుల అవి నాథావమును (వేదకాకయుండుటను) సూచించును దుర్గాబీజమైన దకారము పరాశక్తిబీజమైన ఆకారముతోఁగూడియున్నది. లక్ష్మీబీజమైన శకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోఁగూడియున్నది. వరుణబీజమైన వకారము సర్వదేవతాకమైన అకారముతోఁగూడియున్నది. ఇందుదేవతాబీజములే ఎక్కువగాఁ గలవు. ఇదిదేవ్యవ్రాసకులకు జపయోగ్యమైన ప్రధాననామము. పైనామము నుపాసించువారికి దుర్గాదేవి, పరమశక్తిని అపారసంపదను ఓసంగి, నూతనయంత్రనిర్మాణశక్తి నొసంగి, వారికి నూతన మహావిజయమునుజేకూర్చును.

(11) శంకరః:- శివ:-

శం = సుఖమును, కరః = చేకూర్చువాడు కాన శివుడు శంకరుడాయెను. దారువన వాసులైనమునులకు గల్గిన శంకలను అనగా తత్త్వజ్ఞాన సంశయములను, రః = దాహకుడైతొల్గించినవాడు కాన మహాదేవునకు "శంకరః" అను నామము వాటిల్లినట్లు శివపురాణమువలనఁ దెలియుచున్నది.

విష్ణు :-

శివునకువలె విష్ణువునకును, జీవులకు అహల్యాదులకును గల్గిన ప్రమాదభయములను దొలగించి, సుఖమును జేకూర్చిన వాడగుటచే శంకరుడను నామముఁబులును.

"శం = కుశలఃకరేయస్యః = శంకరః" అనెడి వ్యుత్పత్తిచే భక్తులకు అవసరమగుకుశలము దుష్టసంహారకుడైన విష్ణువుచేతిలోఁగలదు కాన విష్ణువు శంకరనామకుఁడాయెనని చెప్పవచ్చును.

బ్రహ్మరసంపుటి:-

పైనామమున "శ్ + అ + మ్ + క్ + అ + ర్ + అ" అని వీడక్షరములు కలవు. ఇవి శరీరమందలి సప్తధాతువులను, పక్షవాయునందలములను, తదధ్యక్షుడైన పరమాత్మను దెలియఁజేయును.

ఇందలి "శ"వర్ణముచే దెలియులక్ష్మియు మకారముచేఁ దెలియుమదనుడును, కకారముచే, దెలియు ప్రజాపతియును, రేఫముచే దెలియువహ్నియును, త్రిమూర్త్యాత్మకుడైన పరమాత్మయంశలే యనవిషయము పైనామమందలి అకారత్రయముచే దెలియుచున్నది పైనామమును జపించువారు దివ్యతేజస్కులై, లక్ష్మీనిలయులై ప్రజాపతివలె వింతవస్తువులను సృష్టించి, జీవకోటికి అనందముచేకూర్చువారగుదురు; అని తెలియుచున్నది.

∴ ద్వితీయానువాకము ∴

ప్రథమానువాకమున భగవంతుడైన రుద్రునియొక్క ప్రధానభూతమైన తనువు (శరీరమును) వాని ధనుర్భావమును, రుద్రానుగ్రహ సంపాదనకై హానిదముల స్తుతింపబడినవి. పిమ్మట జగన్నిర్వాహహేతువులైన శ్రీ ఋరమేశ్వరుని లీలావిగ్రహములు ఎనిమిది యనువాకములందును తదనుగ్రహసంపాదనకై స్తుతింపబడుచున్నవి. ఆ యెనిమిది యనువాకములందలి మంత్రములును యజుస్సులే. అవి ద్వినభములు ఎట్లు? 2, 3, 4, అను వాకములందలి ప్రతియజురూపమంత్రమునందును ఆద్యంతములందు "నమః" అను పదముకలదు. ఐదునుండి తొమ్మిదవయనువాకముతో బూర్తియగు ఐదునువాకములందలి యజురూపమంత్రములందు, మొదటను మాత్రమే "నమః" అను పదముకలదు. వీనినే, ఉభయతో నమస్కారములు అన్యతరతో నమస్కారములు, అనియందురు. ద్వితీయానువాకమునఁ బదమూడు యజుస్సులుకలవు.

∴ ప్రథమ యజుస్సు ∴

(1) "నమోహిరణ్యబాహవే సేనాన్యేదిశాంచవతయేనమః"

అర్థము:—

హిరణ్యబాహవే = బంగారునగలుగల బాహువులందుఁగల, సేనాన్యే = యుద్ధములందు సేనను జేర్చు సేనానాయకుడైన రుద్రునకు నమః = నమస్కారము, అస్తు = అగుగాక; దిశాం = దిక్కులకు, వతయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమః = నమస్కారము, అస్తు = అగుగాక.

తాత్పర్యము:—

సా. భా:— బాహువులందు బంగారు నగలను ధరించునట్టియు,

యద్ధరంగములకు సేసనుజేర్చుసేనానాయకుడైనట్టియు, దిక్కులను బాలించు నట్టి రుద్రునకు నమస్కారమగుగాక.

విశేషములు:—

భ. భా:— "నమోహిరణ్యబాహవే" అనెడి యనువాకమునకు ఋషి మండూకుడు. మహాగాయత్రివందస్సు. రుద్రుడు దేవత. ఈనమకమున ప్రథమానువాకముచే, భగవంతుడు, రుద్రుఁడును, జగదుపసంహారకములైన ఆతని ధనుర్బాణాదులును ఆతని యనుగ్రహము సంపాదించుటకై, స్తుతింపఁ బడెను. అవన్నియును ఉపసంహరింపఁబడితప్పింపబడి ఎనిమిది యనువాకము లందలి మంత్రములచే రుద్రుని విశ్వరూపమునుగొనియాడి నమస్కరింప మొదలిడెను.

"నమోహిరణ్యబాహవే" అనుదానితో ఆరంభించుమూడనువాకము లందును నమస్కారాదియును నమస్కారాంతమునగు ఒక్కొక్కయజుస్సే కలదని శాకపాణిదెప్పెను. నమస్కారాదియగు యజుస్సొకటియు, నమస్కారాంతమగుయజుస్సొకటియును గలవని యాంబుడుచెప్పెను. ఎనిమిది యను వాకములను ఎనిమిది యజుష్వుని కాశక్యత్పుడుపలికెను.

"ద్విద్విభ్యోజహోతి" అనెడి శతపథబ్రాహ్మణవచనముచే, బ్రతి యజుస్సునందునుగల రెండేసిరుద్రములందును స్తుతినమసారములుకలవని తెలియుచున్నది. ఒకే యజుస్సునందుఁగల నామములలో ఒకటి వ్రవ్యత్తిని, మఱియొకటి నివ్యత్తిని సూచించునవి భేదమునారోపించి, నమస్కారద్యయము వ్రయోగింపఁబడెనని చెప్పవచ్చును. ఒకే యజుస్సున బహునామములున్న వుడు వానిలో ఒకదానిని ఇతరమునకు విశేషణముగాఁ జెప్పవలెను; అని తెలిసికొనవలసియున్నది.

నమోహిరణ్యబాహవే" అను దానిలో మూడు నామములుకలవు. వానితో "హిరణ్యబాహవే" అను దానిని విశేషణముగాఁ జెప్పవలెను.

“తే హై తే హో రతరరుద్రాః, ఉభయతో నమస్కారాః;

అదైతే శాంతతరాయేఽన్యతరతో నమస్కారాః”

అను బ్రాహ్మణముననుసరించి, ఘోరతరరుద్రములకు ఉభయతో నమస్కారములను, శాంతతరరుద్రములకు, ఒకనమస్కారమునుండుననికొందఱు చెప్పిరి.

“తుల్యసృష్టిరతేషేధాచ్చ” అను వచనము ననుసరించి, పూర్వము సృష్టి చేయుటకై బ్రహ్మచే, బ్రాహ్మింపఁబడినదేవుఁడు తనతో సమానధర్మముగల రుద్రులను సృష్టించెనని తెలియుచున్నది. కొన్నియజుస్సులలో బహువచనాంతనామములున్నపుడు, అందలి నమస్కారముదేవానుదరులైన రుద్రులకు సమర్పించఁబడినని తెలిసికొనవలసియున్నది. ఏకవచనాంతనామములందు, దేవాఽష్టానశంకచే సర్వత్రసర్వులకును నమస్కారములు అచరింపబడుచున్నట్లు తెలిసికొనవలసియున్నది,

పిమ్మట యజుస్సులకుఁగల ఛందస్సులను గూర్చి చెప్పఁబడినది. ఎట్లన? ఏకాక్షరములకు దైవీగాయత్రీఛందస్సును ద్విక్షరములకు దైవ్యష్టిక్ ఛందస్సును, త్ర్యక్షరములకు దైవ్యనుష్టుప్ఛందస్సును, చతురక్షరములకు దైవీబృహతీఛందస్సును, పంచాక్షరములకు దైవీపంక్తిఛందస్సునుజెల్లును. షడక్షరములకు దైవీత్రిష్టుప్ఛందస్సుకాని, యాజుషీయైన గాయత్రీఛందస్సు కానిచెల్లును. సప్తాక్షరములకు దైవీజగతీఛందస్సుకాని, యాజుషీయైన ఉష్టిక్ ఛందస్సుకానిచెల్లును. అష్టాక్షరములకు బ్రాహ్మవత్సయైన గాయత్రీఛందస్సు కానియాయజుషీయైనఅనుష్టుప్ఛందస్సుకానిచెల్లును నవాక్షరములకుయాజుషీయైన బృహతీఛందస్సుకాని అనురియైన జగతీఛందస్సుకానిచెల్లును. దశాక్షరములకు యాజుషీయైన పంక్తిఛందస్సుకాని, అనురీయైన త్రిష్టుప్ఛందస్సుకాని చెల్లును. ఏకాదశాక్షరములకు యాజుషీయైనత్రిష్టుప్ఛందస్సుకాని, అనురీయైన

వంత్రి ఛందస్సుకానిచెల్లును. ద్వాదశాక్షరములకు యాజుషియై జగతిఛందస్సు ప్రాజాపత్యమైన ఉష్ణిక్ ఛందస్సు, అసురియైన బృహతీఛందస్సు, సామమైన గాయత్రీఛందస్సునుజెల్లును. ఇవన్నియును యథాశాస్త్రముగాఁ దెలిసికొనఁదగినవే.

బ్రహ్మాండస్వరూపమైన విశ్వమునకును, బరమాత్మకును “స్వస్వామిభావ” రూపసంబంధముకలదు. స్వామియైన పరమాత్మకుఁజెందినదే “స” శబ్దముచేఁ జెప్పబడుప్రకృతి. ఈ కానవచ్చు విశ్వమంతయును ఆ ప్రకృతియే అందుచేతనే మొదటిమంత్రములలోఁ బ్రకృతిపురుషుల సంబంధము భక్తుల ప్రార్థనారూపమునఁ బ్రదర్శింపఁబడినది. లోకమునస్వామియైనవాఁడెవ్వడును స్వమ్మును అనగాఁ దనకుఁజెందినవస్తుజాతమును హింసించడుకదా! అటులనే స్వామియైన పరమాత్మ, తనలోనిదగు విశ్వమును హింసించడని ప్రదర్శించుటకుఁ బరమాత్మకు విశ్వవతిత్వమును ఈ మైమంత్రములలోఁ బ్రతిపాదించుచున్నాడు. ప్రధానమైనదగుటగలనఁ బ్రథమమున ద్రవ్యవిషయకమైన అధిపత్యము ప్రతిపాదించఁబడుచున్నది.

(1) నామము:- “హిరణ్యభాహవేనమః”

శివపరము:-

భ. భా. భా. స్వర్ణనిర్మితములైన కటకాద్యలంకారములు భాహువులందుఁగల శివునకు నమస్కారము. ఇతిభాహాశబ్దము మహాదేవుని శరీరమంతటికిని ఉపలక్షణము. అనగా శరీరమంతటిని సూచించునన్నమాట. అందుచే మహాదేవుని శరీరభాగమంతయును సువర్ణాలంకారాలంకృతమని చెప్పవచ్చును. లేదా శివుని సర్వాంగములను సువర్ణసదృశములనియైన చెప్పవచ్చును. “ఆ ప్రణకాత్ సర్వవీచసువర్ణస్త్య” గోళ్లుమొదలు ఆ పరమశివుని శరీరమంతయును సువర్ణమే. “రుక్మాభం స్వప్రథీగమ్యం విద్యాత్తుపురుషం పరమ్” స్వప్నావస్థలోబుద్ధికిగోచరించు అవ్వరమపురుషుని శివుని సువర్ణ

కాంతి సంపూర్ణునిగా దెలిసికొనుము; అనేడి పెద్దజీవనములను చెవులార
వినుచున్నాముకదా! అవియే ప్రేక్షయములకుఁ బ్రమాణములు.

"హితంచతత్తరమణీయంచ హిరణ్యమ్" అనేడి వ్యుత్పత్తి ననుసరించి
వరిశీలించినచో, శివుని శరీరము, జీవుల బాహ్యంతశ్శక్తుసంహారకము
కావున హితమై యదనియు, బాహ్యంతరానందకరము కావున, రక్షణీయ
మనియు, అందుచే అతనికి "హిరణ్యబాహవే" అను నామయేర్పడెనని చెప్ప
వచ్చును. మొత్తముపైని శరీరము హృదయరమణీయమనిచెప్పవచ్చును.

శివుని బాహువులు బాహ్యశక్తువులైన రాక్షసులను, శక్తురాజులను
సంహరించి, స్వస్థికి హితముచేకూర్చుచున్నవి. అంతశ్శక్తువులైన కామక్రోధా
దులను గలుగ నీయకయడంచి, భక్తులను గాపాడుటచే శివుని బాహువులు
హితకరములని చెప్పవచ్చును. జ్ఞానముద్రధారణచే బాహువుజీవులయజ్ఞాన
మును దొలగించి, జ్ఞానమునొసంగి, మోక్షానందము నొసంగుచున్నది. కావున
రమణీయము అనియును చెప్పవచ్చును.

అంతేకాదు. శివుడు సూర్యస్వయాభ్యుదయపుడు, అతని బాహువులు
శరీరముపై కాంతిప్రసారముచే, జీవులకు వాఙ్మిలు బాహ్యంతరరోగములను
దొలగించి, ఆరోగ్యప్రదానముచే అనందము నొసంగుచున్నవి. కావున శివుడు
హిరణ్యబాహుడని చెప్పవచ్చును.

విష్ణు:-

"హయ్య = గతికాంత్యోః" అను భాతువునుండి యేర్పడిన హిరణ్య
శబ్దమునకుఁ గాంతివంశమైనది, పోవునది అని యర్థములకలవు. "బాహు =
ప్రయత్నే" అను భాతువునుండియేర్పడిన బాహుశబ్దమునకు వస్తువులను
గ్రహించుటకుఁ బ్రయత్నించునదని యర్థముకలదు.

పైరెండుపదముల కరియికచే "హిరణ్యబాహుపద" మేర్పడెను. అనగా భగవంతుడైన పరమాత్మ, బ్రహ్మాండవాసులైన జీవులను బుణ్యపాపముల నుండియు, బాహ్యంతశ్చక్రపులనుండియుఁ దొలగించి, రక్షించుటకై దశావతారుడై బ్రహ్మాండములోని కేగినవాడై జీవులనుబట్టుకొని ఉద్ధరింపఁ బ్రయత్నించినవాడు కావున హిరణ్యబాహు రామకుఁడాయెను.

అంతేకాదు. "బాహురాజన్యకృతః" అనుశ్రుతిచేఁ బరమాత్మ విష్ణుడై తనబాహువులనుండి రాజులనుదృఢింపఁజేసి, వారిచేజీవులను రక్షింపఁజేసి, హితమైనవాఁడాయెను రామకృష్ణాదుల రూపమున రమణీయుడై జీవుల నానందపఱచెను. కావున విష్ణువు హిరణ్యబాహువామెనని చెప్పవచ్చును.

అంతేకాదు. ఇటబాహుశబ్దము అంగమంతటికినుపలక్షణము; కాన బాహువు అనగా అంగము, దేహము అని చెప్పవచ్చును.

"యదావశ్యః పశ్యతే రుక్మవర్ణమ్"

"యవిష్టోఽన్తరాదిత్యహిరణ్యయఃపురుషః"

అను శ్రుతులచేఁబరమాత్మయైన విష్ణువుయొక్క శరీరము స్వర్ణవర్ణముకల వనియు; విష్ణువు హిరణ్యమువంటి శరీరము కలవాడనియును తెలియు చున్నది. "సువర్ణవర్ణో హేమాంగోవరాంగః" అనెడి విష్ణుసహస్రనామక్తిలోఁగల సువర్ణవర్ణుడు, హేమాంగుడనెడి నామములు పై విషయమునే ప్రకటింపు చున్నవి. శివకేశవులొకటియైనను బరమాత్మచేఁ బ్రకృతిలో స్థితిలయకార్య విరహాణకై విష్ణువు, శివుడు, అనుమూర్తులతో ద్వివిధముగాఁ బ్రవేశపెట్టఁ బడెను. అందుచే శివునకువలె, విష్ణువునకును "హిరణ్యబాహుఁడ"ను నామము చెల్లనని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

పైనామమున "హీ + ఇ + ల్ + శ్చ + య్ + అ, బ్ + ఆ + హ్ + డ్" అని పడనొకండక్షరములుకలవ్వు. న్నామనిరూపణప్రకరణమున, నమకమునఁగల నావప్పులలో ఇదియే మొదటిది. ఇందలి ఏకాదశాక్షరములును ఏకాదశరుద్రులను "పురమేకాదశద్వారమ్" అను శ్రుతిలోఁ జెప్పబడినట్లియు, శరీరమునఁగల ఏకాదశద్వారములను (జంఘ్రియములను) నమకచమకములందలి ఏకాదశానువాకములను సూచించును. ఇందలి అకారద్వయసహితైకారముజేఁ ద్రిమూర్తులును, అకారముచేఁ బరాశక్తియును బ్రకటింపఁబడుచున్నారు. శక్తిపురుషుల ప్రభావము వాయురూపమునఁ జేతనాచేతనములండు గలదను విషయము నావము చివరనుగల యుకారముచే వ్యక్తమగుచున్నది. విష్ణుబీజమైన ఇకారము, శివబీజమైన హకారము తోఁగూడి, శివకేశవాభేదమును సూచించును. పైవర్ణములుగల నావము నుపాసించు భక్తులకు బ్రెయిరువురిలోఁగల స్థితినంహారశక్తులేర్పడునని తెలియుచున్నది. సర్వదేవత్యమైన అకారము అగ్నిబీజమైన రేఫముతోఁగూడియుండుటచే అగ్నిసర్వదేవతా స్వరూపమును విషయమునుసృష్టమగుచున్నది. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించుభక్తులలో "అగ్నిశృఙ్గోతవేదాశ్చ" అనెడి యాచార్యమంత్రములో జెప్పిన అష్టవిధాగ్నులశక్తులేర్పడుననియు, అందుచే వారు అష్టవిధాగ్నిగోళములైన సూర్యాదిగోళములలో నుంచఁబడి, అందలి విజ్ఞానశాస్త్రవిషయములను బ్రవంచమునఁ బ్రదర్శింపఁగలవారలగుటరనియుఁ దెలియుచున్నది. రాహుకేతువుతోకపే కావున గ్రహగోళము తెనిమిదని చెప్పవచ్చును.

"అరోగోభ్రాజః పటరః పతంగః" అనెడి అరుణమంత్రముచేఁ దెలియు అష్టవిధ సూర్యుల శక్తులను మైయినిమిదిగోళములలో నెట్లుకలవో పైనామము నుపాసించువారు తెలిసికొనఁగలరనియుఁ దెలియుచున్నది.

సర్వదేవతాకమైన అకారమును వాయుబీజమైన యకారమును, నంది బీజమైన ఇకారముతోఁగూడియుండుటచే బైనామమును జపించువారు ప్రభు శాస్త్రజ్ఞులై పశువులందేర్పడు వాతాదిరోగములను నిర్మూలించి అర్థసిద్ధిచేకూర్చు గలవారలగుడగునియుఁ దెలియుచున్నది.

పరాశక్తిబీజమైన అకారము, త్రిమూర్తిబీజమైన "ః"కారముతోఁగూడి యుండుటచే బైనామమును జపించువారు శాక్తేయులై బాహు మున్నగు మహాయోగులవలె అశ్వర్యకరప్రభావములను లోకమునఁ బ్రదర్శించి ప్రస్తుతము వ్రజలమగుచున్న నాస్తికతను దొలగించి, అస్తికతను వృద్ధి చేయు గల వారలగుడగు,

వాయుబీజమైన ఉకారము శివబీజమైన హకారముతోఁగూడియుండుటచే బైనామము నుపాపించువారు శివస్వరూపమైన వాయువుయొక్క ప్రభావమును నంపాదించుకొని, సప్తమేఘమండలములను నడిపించు సప్తవాయువుల యొక్కయు "ప్రభ్రాజమానావ్యవధాతాః" అనెడి యారుణమంత్రమునఁ జెప్పిన వీతావశ స్త్రీ పురుషషవాయువులయొక్క ప్రభావమును వ్యక్తము చేయగలవారలగుడగుని తెలియుచున్నది.

(2) నామము:- శివ:-

ద భా. భా. "నమస్సైవాశ్యే" అథారుణః కేశురుపరిష్టాత్ ఉపాదదాత్తతో దేవమనుష్యాః పితరః" అనెడి అరుణశ్రుతిచే బ్రథమస్పష్టిలో జలరూపవ్రతకృతినుండి దేవమనుష్యాదిగణములు పండ్రెండు ఉద్భవించెను. అదేవమనుష్యాడలసంఘములనే, సేనలందురు. వారికందఱి కిని నాయకుడగుటచే శివునకు "సేనాని" అనెడి నామమేర్పడెను. (2) పరమాత్మ బ్రహ్మపదార్థము. పరమాత్మే తరమంతయుఁ జీవాత్మగాఁ బరిగణింపఁ బడును. దానికే "భోక్తాత్మ" యనిపేరు. అట్టి శివులసంఘములు చేతనములు

వానికిని సేనలను నామముకలడు. వానికిని నాయకుడు శివుడే. (3) స్కప్తిలో బ్రహ్మకృత్యాదివృద్ధ్యంతమైన తత్త్వసంఘముచేతనము దానికిఁ జెందిన భోగ్య వస్తుజాతము అచేతనము. ఈచేతనాచేతన సంఘములకు "సేన"లను నామముకలడు. జిహ్వసేనలకు "నేత" అనగానాయకుడు శివుడే ఈసేనలకును శివునకును స్వస్వామి సంబంధముకలడు. కావున మహాదేవుడు సేనాని నామధారియాయెను.

విష్ణు :-

సేనాపదమునకువలె గ్రామపదమునకును సంఘమని యర్థముగలడు. కావున శివునివలె విష్ణువునుచేతనాచేతనసేనలకు గ్రామములకు నాయకుడై, వానినన్నిటిని ముక్తిస్థానమునకు జేర్చువాడే కాన విష్ణువునకు "సేనానీ" అను నామముచెల్లును. "అగ్రణీర్గ్రామణీ" అను విష్ణుసహస్రనామందలి "గ్రామణీ" అను పదము, "సేనానీ" అనుపదమును సమానార్థకములే కాన సేనానీ అను పదమునకు విష్ణువు అను అర్థముచెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి

ఇందు "న+వీ+నీ+అ+నీ+ఈ" అని అక్షరములుకలవు. ఇవి అన్నమయాదిషట్కోశములకును, షడ్భుతువులకును జిహ్వాములు. షట్కోశములందును, షడ్భుతువులందును బ్రహ్మతి పురుషరూప పరమాత్మను ఉపాసించు దీక్షయే "షడ్రాత్రిర్దీక్షితోభవతి" అనెడి స్వాధ్యాయబ్రాహ్మణ మంత్రముచే నూచింపఁబడినది.

వీరభద్రబీజమైన వీకారము శక్తిబీజమైన సకారముతోఁగూడియుండుటచే ఈ నామముతో బ్రహ్మతి సహిత పురుషుని ఉపాసించు భక్తులకు, నిశ్చలస్థితి యేర్పడి, సర్వార్థములందును సిద్ధిలభించును. పైనామము నుపాసించురాజు

లకును, వీరులకును సర్వత్ర విజయము లభించును. రోగులకుగల "కామెల, రక్తపుబోటు మున్నగు జబ్బులు తొలగును. "నా,నీ," అనువానియందలి, సకారాకారేకారములుమూడును శక్తి బీజములు. కావునఁ బై నామము శక్తు పానకులకు గొప్పవిజయముచేకూర్చును. *ముఖ్యముగా రాజులుపొసింపఁ దగినదీనామము.

(౮) నామము:- "దిశాంపతయేనమః"

శివ:-

లోకపాలాత్మకుఁడగుటచే శివుఁడు తూర్పుమున్నగు దిక్కులకుఁ బతి రూపియైను. ఇంద్రాగ్నియమవరుణాదులు శివుని రూపాన్తరులనివైదిక మంత్రము లచేఁ దెలియుచున్నది. కావున శివుడు లోకపాలాత్మకుఁడాయెను సవితయైన శూర్యుఁడు ఉదయించుచునే దూర్చునకుఁ బ్రాచీయనియును, దృశ్యమానుడై దక్షిణోత్తరమార్గముల బోవువాఁడగుటచే, దక్షిణోత్తరములనియును, అస్తమించుటచేఁ బడమరకు బ్రతిచీయనియును, నాల్గదిక్కులకును నామములు వచ్చినవి. దిక్కులకు నియామకడు అదిత్యుడు. అతడు కశ్యపనామముతో నివసించుచోపే మేరువు. అదే అన్నింటిలో ఉత్తమమైనది. అతని సంచార స్థల మైన లోకాలోకమేదక్షిణము. అతడే హిరణ్మయపురుషుడై దిగంతరము తిండి జోడబడుచున్నాడు. అందుచే అదిత్యుడే దిక్పతియాయెను. అయా దీత్యుఁడు శివుడేయని క్రిందటి మంత్రములందఁ జెప్పబడెను పై విషయము లను బ్రకటించుమంత్రములే.

"అసాయస్తామోఽరుణః;"

"కశ్యపోఽష్టమః, సమహోమేరుంనబహోతి;"

"సర్వేషామత్రరోమేరుః, లోకాలోకశ్చదక్షిణః;"

"యేవేషోఽంతరాదిత్యేహిరణ్మయః పురుషోదృశ్యతే"

అనునవి ప్రతిదినము దేవసంకీర్తనము - వించిన తర్వాత, తదుపాసనాస్తాన భూతుడైన సవితయొక్క సంకీర్తనముచేయబడుచున్నది అయాదిత్యుడే సకల ప్రాణులందఱును బుద్ధిరూపమున నున్నవాడు. పై వ్రేషయములను బరిశీలించినచో "దిశాంపతి" శివుడే యనితెలియుచున్నది.

విష్ణు :-

దిశలనగా వ్యవస్థలు. అవి ద్రవ్యగుణకర్మాది విషయములుగా, ధర్మా ధర్మాధి విషయములుగా, దిగ్దౌశకాలాది విషయములుగానున్నవి. వానిని బ్రవర్తింపజేయువాడై దిశాంపతినామమున నున్నవాడు శివుడేకాడు; విష్ణువు కూడ కాన దిశాంపతిరామము శివునకువలె విష్ణువునకునుజెల్లుచు. కావుననే విష్ణునహస్రమున "విదిశోవ్యాదిశోదిశః" అనుచోట విష్ణువు "దిశః" అను నామమున బేర్కొనబడెను.

"దిశ = అతిసర్జనందానమ్" అను ధాతువునుండి యేర్పడిన "దిశ" శబ్దమునకు అవకాశమొసగునది అని యర్థము. ఇది దిశలు స్వంపదార్థములు. పతియనగాస్వామి. స్వస్వామిసంబంధముచే దిశలకు, దిశాంపతికిని భేదము లేదు. కాన "దిశః" దిశాంపతిః "అను రెండునామములును విష్ణువు" అను సర్థమును తెలియజేయును. అందుచే దిశాంపతినామము, విష్ణువునకు జెల్లునని చెప్పవచ్చును. అష్టదిశలంధు ఇంద్రాదిదేవతలు శివస్వరూపులేకాదు. విష్ణుస్వరూపులుకూడ. అని గ్రహింపవలసియున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి :-

ఇందు "ద + త + శ + అ + మ్ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని తొమ్మిదవక్షరములకలవు. అవి నవబ్రహ్మలను, నవ్వాధరణలను సూచింపును. ఇందలి ఇకారద్వయమును, అక్షరమును పురుషబీజములు దక్షారశక్తారాకారములు శక్తిబీజములు. శక్తిపురుషబీజములు సమానవంతులతోగలవు. ప్రకారము

పర్వస్యబీజము తకారము వాస్తుబీజము. మకారము మదనబీజము అందుచే బైనామము నుపాసించువారికి శక్తిపురుషులికపురను జలమున బయనించు నౌకాడలను నిర్మించుశక్తి నొసంగి, తద్వారా సకల వాంఛలను నెరవేర్చెదరు ధనసంపన్నులగావింతురు.

—: ద్వితీయయజుస్సు :—

“నమోవృక్షేభ్యోహరికేశేభ్యః పశూనాంపతయేనమః”

అర్థము:—

హరికేశేభ్యః = హరితవర్ణములైనకేశములు వర్ణరూపమునగల, వృక్షేభ్యః = వృక్షకార రుద్రమూర్తులకు, నమః = నమస్కారము, అస్తు = అగుగాక; పశూనాంపతయే = పశువులకు బాలకుడైనరుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భాష్యము:- రుద్రులు వృక్షరూపులు. హరికేశములు చెట్లయాకలై హరితము గల్గియున్నవి. అందుచే వృక్షరూపులైన రుద్రులను నమస్కరించుచున్నాను. పశుపాలకుడై పశుపతి యని ప్రసిద్ధిగన్న రుద్రుని పమస్కరించుచున్నాను.

4, 5. నామములు:- వృక్షేభ్యోనమః; హరికేశేభ్యోనమః:- శివ:-

భ. భా. భాష్యము:- సకలవృక్షములును రుద్రస్వరూపములే ఆతడు అఖిలవృక్షములందునుగలడు. సూర్యేంద్రాగ్నిపర్వస్యములు రుద్రస్వరూపులే. కుద్రతేజస్సుపై నల్లరితో ముఖ్యముగాగలడు, వారిశక్తులన్నియును వృక్షము

లండునుగలవు. అండుచే రుద్రుడు వృక్షములండుండి చేతనా చేతన ప్రపంచమునకు శక్తినిజేకూర్చుచున్నాడు. కావునఁ గొన్నిచెట్లు, వానిసంపద మార్యతేజస్సుకలవై జీవకోటి కారోగ్యమును జేకూర్చుచున్నవి. రావిచెట్టు క్రిందఁ గూర్చుండి క్షయవ్యాధినిదోలించుకొనుచున్నారు. జిల్లేశుపాలతో జంతుక్రిమికిటకాది విషబాదనుబోగొట్టుకొనుచున్నారు కల్పవృక్షములు ఇంద్రతేజస్సంపన్నములై ఐశ్వర్యభోగములనొసంగుచున్నవి. సంజీవనౌషధి అగ్నితేజస్సంపన్నమై ఆయుర్దాయమునొసంగినట్లు శ్రీరామకథవలనఁ దెలియుచున్నది. పండ్రుపద్మికజ్వలరాపిడిచే అగ్నివృద్ధిచియ్యజ్జములుచేయుచున్నారు. వర్షన్యాయశముచెట్టులోగలడు. కావుననే ఆడవులలో వర్షపాతముదికముగా జరుగుచున్నది తేమచేకూర్చుటకు వృక్షసంపదయవసరము. ఈనాడువంట చెఱకునకై చెట్టునరకుటచే వృక్షసంపదక్షీణించి, సకాలమున వర్షపాతము లేకున్నది కావున ఈనాడు జాతీయప్రభుత్వము ఆటవికసంపదనగికము చేయవలసియున్నది.

"మంహ్వాక్రోశంజి" అనున్యాయమునకు అర్థము మంచములేర్చుచున్నవనికాదు. లక్షణావృత్తిచే మంచమునందలి నట్లులు విడిచుచున్నవని యేర్థము దీనివే. శాస్త్రకారులు "కల్క్వాకాస్పర్శ్మ" అందురు. పెన్సాయము ననుసరించి వృక్షముల నదివసించియుండు రుద్రులకు సమస్కారములను భక్తులు సమర్పించుచున్నారు. సహజివునికేశములు వృక్షములండుండువర్ణములుగా నున్నవి. అఃహరి తవర్ణముగలవి. వ్రానియండు శివశక్తికలడు. కావుననే చెట్ల యాకులను అహారముగా భోషులుగా నుపయోగించుచున్నారు.

"క + ఈశ" అని పదమును విభజించి, "క" అనగా మూలప్రకృతి యైన జలమునకు, ఈశ = అనగా బ్రహ్మ, పరమాత్మ శివుడు అని చెప్పవలెను. అతనిని "జేతుడు" అందురు. అతని శక్తి జలాహారములైన వృక్షములయొక్క పక్షములండు హరితవర్ణముగానుండును. అదియే పిండిపదార్థము.

అదియే శివశక్తిచే చక్కెరగాఁగఱాంతరమున మార్పుచెంది ప్రజలకాహార
సంగును దానినే విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు కిరణ జనసంయోగక్రియగా వర్ణించుదు.
పైకారణమున హరికేశములను భక్తులు నమస్కరించుచున్నారు,

"వృశ్చంతేఃచేదనకర్మణః సకృత్యయే వృషాః" చేదనము అనగా,
నరకకట, నాశము అవిక్లయార్థము చేదనకర్మమైన "వృశ్చ" ధాతువునకు
సకృత్యయముచేరగా "వృషాః" అను పదమువీర్చడెను. "వృషాః = వినాశ
వస్త్రః" అనగా వినాశముగలవానికన్నిటికిని వృక్షములను సంజ్ఞకలడు.
బ్రహ్మాండమందఁ డిద్భవించిన బ్రహ్మాదిపీఠీలికాంతములైన, అనగా, జీమ
మొదలు బ్రహ్మవరకునుగల ప్రాణులన్నియును వృక్షములవలె వినాశము
కలవే. శ్రీజగదీశచంద్రబోసుగారి ధర్మమున వృక్షములకును బ్రాణముకల
దని తెలిసికొంటిమి. కావున వృక్షములును జీవులే.

శ్లో॥ అజలస్వకులాశినో రభుషాన్,

నిజనీడద్రుమపీడినఃఖగాన్.

అనవద్యత్వణాదినో మృగాన్.

మృగ యాఘాయనభూభృతాంఘృతామ్॥

అనెడి నైషధకావ్యశ్లోకమునందు నిజనీడద్రుమ పీడులైన = తనకు నీడనొసఁగె
చెట్లను బీడించువక్షులను, అనవద్యత్వణాదులైన = ప్రాణము కలవగుటచే
అదరింపఁదగు తృణములను భక్షించుమృగములను, బలహీనములైన చిన్న
చేపలనుమ్రుంగు పెద్దచేపలను సంహరించురాజులకుఁ బాపమువాఱిల్లదని
చెప్పఁబడెను.

పైశ్లోకమునకు వ్యాఖ్యానమువ్రాసిన మల్లినాథసూరిగారు. వృక్షముల
కును దృణములకును బ్రాణముకలదను విషయమును స్పష్టపఱచివారు.

‘ఇందఁగలడందఁడలేడని సందేహమువలదు” శివుఁడు సకల వృక్షములందును గలడు. కావున భక్తులు హరికేశవృక్షస్వరూపుడైన శివునకు నమస్సులర్పించుచున్నారు.

విష్ణు :-

శివునకువలె విష్ణువునకును “హరికేశవృక్షనామముచెల్లును ఎట్లన? వృక్షః = విష్ణువు. వరుణో వారుణోవృక్షః” అనెడి విష్ణుసహస్రనామక్తిలో వృక్షపదము విష్ణుపరముగాఁగలదు. వృక్షజవస్థబోధివిశిష్టత్యేకః” అనెడి శ్రుతిదేవృక్షమువలె అచలుడైయుండుకారణమున అనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లును; అని తెలియుచున్నది.

రుద్రతేజస్సువలె విష్ణుతేజస్సుకూడ చెట్లలోఁగలదు. “వృక్షరాజాయతే నమః” అని లక్ష్మీనారాయణనివాసమైన ఆశ్వత్థవృక్షమును నమస్కరించుచున్నారు. వృక్షములలో విష్ణుప్రియములు, రుద్రప్రియములని అయాదేవతలకుఁ జెందినవి పెక్కుకలవు. అయాదేవతలాయావృక్షములందుండు కారణముననే అట్టి వ్యవహారమేర్పడెను. దేవకాంచన వృక్షాదులు విష్ణుప్రియములై రోగనివారణ కుపయోగించుచున్నవి.

హరికేశః = విష్ణువు. కేశవశబ్దములోని ప్రశస్తార్థకమైన వకారము దొలగిన కేశశబ్దము మిగులును హరి అనగా, బావపరిహారకమైన కేశములు కలవాడు హరికేశుఁడు = విష్ణువు. శివకేశవదేహభాగములన్నియును బవిత్రములేకానఁ బైయర్థము పొసగుచున్నది. “కేశవః = పురుషోత్తమః” అను విష్ణు సహస్రనామక్తిఁ జెందినభాష్యమున శ్రీ శంకరులవారు ప్రశస్తకేశవులు కలవాడు కేశవుఁడనియు, అందలి వకారము ప్రశస్తార్థకమనియు వ్రాసియున్నారు. దానినినుసరించి, పైయర్థము హరికేశశబ్దమునకుఁ జెప్పవచ్చునని తోచుచున్నది.

"క + అ + ఈశ" అను పదములకు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరనియర్థము పైమువ్వురి సమిష్టిరూపము కేశము. అదిపావపరిహారకుడైన హరివశమున గలదు. కావున విష్ణువు హరికేశుడాయెను. కేశవః కేశిహారిః" అనుచోట విష్ణుపరాస్రభావ్యమున కేశములనగా సూర్యుడల కిరణములని వ్రాసె యున్నారు. "అంశవోయేప్రకాశనే" అను భారతశ్లోకమున; అంశువులకు (కిరణములకు) కేశములను సంజ్ఞమున్నట్లుకలదు అవి జీవులపాప పరిహారకములు. అట్టికేశములుకలవాడుకాన విష్ణువు హరికేశుడాయెను. ఈయర్థమున బహుప్రీతి సమాసమగును.

"త్రయశేషిణః" అను శ్రుతివలన బ్రహ్మవిష్ణుశివ శక్తులకు కేశసంజ్ఞయున్నట్లు తెలియుచున్నది "మత్కేశావనుదాతలే" అను నాక్కొక్తిలో "కేశ" పదముశక్తిపర్యాయముగాఁ బ్రయోగింపబడెను. కావున హరికేశుడనగా, బావపరిహారకములైన బ్రహ్మవిష్ణు శివశక్తులుకలవాడు విష్ణువు అని తెలియుచున్నది హరిశ్చపాకేశశ్చ = హరికేశః" అని విశేషోపయపదకర్మధారయ సమాసముగాఁ జెప్పినపుడు హరిశబ్దమునకు జీవులపాపములను హరించు వాడు విష్ణువు అని తెలియుచున్నది.

కేశపదమునందలి విశేషార్థములును విష్ణువునే తెలియజేయుచున్నది.

శ్లో॥ "మారుతేనేధసిబ్రహ్మపుంసకః, కంశిరోంబునోః"

అను నమరశూక్తిచే "క" శబ్దమునకు ఐదర్థములు కలవనితెలియుచున్నది. "క + ఈశుడు" = కేశుడు" అనగా

వరాహస్వతపనః, విద్యున్మహాసోధూపయాః

అను నారుణమంత్రముచేఁ దెలియువరాహాదివాయువులు ఏడంటికని విష్ణువు ఈశుడైనరుణక్రియకావించుచున్నాడు. కాన కేశుడు = వాయువులకుఁ బ్రభువు" ఐష్టవని తెలియుచున్నది.

"క + ఈశుడు = బ్రహ్మకు ప్రభువు విష్ణువు. అతనిచే స.ష్టికార్యములు చేయుచున్నాడని తెలియుచున్నది. "తప్యతాసానర్యమిదంవిభాతి" అను కతనూక్తిచే విష్ణుతేజస్సు సూర్యాదులందు గలదని తెలియుచున్నది. కావున "క + ఈశుడు = సూర్యునకు ప్రభువు విష్ణువే అని తెలియుచున్నది. "సిక్షోస్సూర్యో అజాయత" అను పురుషసూక్తముచే, విష్ణువు శిరోభాగము నుండి సూర్యేంద్రాగ్నులు ప్రవహించినట్లుతెలియుచున్నది కావున "క + ఈశుడు = కేశుడు" అనగా సూర్యాది జననకారణమగు శిరస్సునకు ప్రభువు విష్ణువని తెలియుచున్నది

క = అనగా జలమునకు విష్ణువే వరుణుడవుడై ఈశుడుగాగలడు. కావున హరికేశవదము విష్ణువును దెలియజేయుచున్నదని చెప్పవచ్చును.

అ.బ. 2

(4) "వృక్ష" అను పదమునందు వ + క్షు + క్ + వ్ + త" అని ఐదక్షరములుగలవు ఇవి పంచాగ్నులు, పంచకోశములను సూచించును. బ్రహ్మదైవత్యమైన "క్షుకారము"తోగూడిన వకారమువరుణదేవతాకము పైరెండు వర్ణములతో, గూడిన యో సోమమును ఉపాసించువారికి, గ్రహబాధలను, కామెల, తెల్లనుచ్చలు శరీరమున, బొడములు, జిలోదరము, మున్నగురోగములు తొలగిపోవును.

పైసోమమున, బ్రహ్మపతిదేవతాకమైన కకారమును ద్వంద్వశాస్త్రదేవతాకమైన (సూర్యదేవతాకమైన) షకారమును సర్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియున్నవి. అందుచే బ్రహ్మమును ఉపాసించుచో, దైవానుగ్రహముచే వర్షముకురియును. సర్వలాభములును స్థిరములును జేకూరును. సర్వజనులును వారికి వక్షతెయురారు.

(5) నామము:-

హరికేశుడు. ఇందు "హ + అ + ల్ + ఇ + క్ + వీ + శ్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి "అష్టాచక్రానవద్వారా" అను శ్రుతిలోఁ జెప్పినట్లు అష్టచక్రసహిత జీవుని సూచించును ఇందు శివబీజమైన హకారము, సర్వదేవతాకమైన ఆకారముతోఁగూడియున్నది. 'అందుచేఁ బ్రయత్నరములుగల నామమును ఉపాసించువారు శుద్ధస్పటికతేజశ్శాలురై జ్ఞానులై సకలమును వశపఱచుకొనగలరు.

వహ్నిదైవత్యమైన రేఫము విష్ణుదైవత్యమైన ఇకారముతోఁగూడియున్నది. దీనినుపాసించువారు అగ్నిమాంద్యము, రక్తపుణి, శ్యామల నామకవాతరోగము, అను వానిని దొలగించుకొని శత్రువులను దొలగించుకొనగలవారలగుదురు. ప్రాజాపత్యమైనకారము వీరభద్రదేవతాకమైన వీకారముతోఁగూడియున్నది. ఈ రెండును బీతవర్ణములే. అందుచే ఈ నామము నుపాసించువారు రక్తక్షైణ్యముపొగొట్టుకొని ఒంటిపేక మనుష్యులైనను వాక్పాతురిచే శత్రుభయంకరులై సర్వార్థసిద్ధినిొందగలరు. చల్లదనము చేకూర్చుగలరు. లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణము సర్వదైవత్యమైన ఆకారముతోఁగూడియుండుటచే ఈనామము నుపాసించువారు ఐశ్వర్యవంతులగుదురు.

(6) నామము:- "వశూనాంపతయేనమః"

శివ:-

భ. భా. భా. మనుష్యులు పతులు మున్నగునవి ద్విపాదపశువులు, గోవులు మున్నగునవి చతుష్పాదపశువులు. పాములు మున్నగునవి గూఢముగాఁ బాదములుగల పశువులు. వాటికన్నిటికిని బ్రభువు సరమేశ్వరుఁడే.

శ్లో॥ బ్రహ్మద్యౌస్థావరాంతాశ్చవశవఃపరికీర్తితాః”

అను సూక్తిచే బీమలుమొదలు బ్రహ్మవరకునుగల జంగమప్రాణులకును, కదలక మెదలక ఒకేచోట స్థిరముగానుండు చెట్లు కొండలు మున్నగు స్థావరములకును బశువులను సంజ్ఞకలదని తెలియుచున్నది. “విశ్వేశోఽవః పశుపతి స్మృతః” అను పురాణవచనముచేఁ బైన పేర్కొనిన స్థావరజంగమరూప పశువులన్నిటికిని బ్రభువు పరమేశ్వరుఁడేయని తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ “సర్వదాయతృకూన్యాతితైశ్చయద్రమతేపునః।
తేషామధిపతిత్వాచ్చతస్మాత్పశుపతిస్స్మృతః”

అనెడి మహాభారతసూక్తిచే సర్వదాపశువులను గాపాడుచు, వానితోఁ గ్రీడించుచు, వానిక ధిపతియైన శివునకుఁ బశుపతి యనునామధేయమున్నట్లు తెలియుచున్నది,

విష్ణుః-

శ్లో॥ “ఉత్తరోగోపతిర్గోష్ఠాః” “గోహితోగోపతిర్గోష్ఠాః”

అని రెండుచోట్ల విష్ణుసహస్రమున “గోపతిః” యను నామముకలది. “స్వర్గేషుపశువాగ్వజ్జిదిక్షేత్రమృణీభూజితే” అనెడి అమరసూక్తిచే గోశబ్దమునకు బశువులని యర్థముకలదని తెలియుచున్నది. దీనినిబట్టి, శివుడువలె విష్ణువును గోవులకు బశువులకు జేతనాజేతన స్వరూపములకు బతియగుటచే విష్ణువునకును బశుపతినామము చెల్లుననితెలియుచున్నది.

పరికింపగా శివకేశవులిరువురును ఒకఁకే. ఇరువురును బశువులను దీవులను రక్షించుచు శిక్షించుచున్నవారితే. కావున శివకేశవులిరువురును బశుపతులేయని చెప్పవచ్చును. శివుని వాహనము వృషభము, విష్ణువాహనము

గరుడుడును ఒకవులేకదా! కాన ఒకపతినామము శివకేశవులిరువురికిని జెల్లునని చెలియుచున్నది.

భీషాక్షరసంపుటి

ఇందు "వే + అ + శ్ + ఉ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని యెనిమిదక్షరములకలవు. ఇవి దేహమందలి ఎసమిది చక్రములను, అష్టాగ్నిమండలములను సూచించును. పర్వత్యబీజమైన పకారమును లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణమును వాస్తుదైవత్యమైన తకారమును శివవిష్ణు వాయుబీజములతో గూడియున్నవి. అందుచే బైరామమును జపించువారు సంవత్సరములు, ధననిధులను గన్తుగొను విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞులును అగుధారని తెలియుచున్నది.

—: ౪ వ. యజ్ఞాను :—

నమస్సస్పింజరాయత్రిషీనుతే వధీనాంవతయేనమ్ము॥

అర్థము:—

సస్పి: = బాలతృణము (లేతగడ్డి); పింజర: = పీతరక్తసంకీర్ణవర్ణము. సస్పింజరాయ = బాలతృణమువలె బింజరవర్ణముగల మహాదేవునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక. త్రిషీనుతే = కాంతిగల రుద్రునకు నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక. వధీనాం = శాస్త్రములందు జెప్పబడిన దక్షిణోత్తర తృతీయమార్గములకు వతయే = ప్రాలకుడైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

పా. బా. లేతగడ్డికి సస్పింజరమనిపేర. అది షణ్ముఖ, షణ్ముఖాక్షరి

సిన మిశ్రమ వర్ణముననుండును. సన్నివృత్తావనువు ఎఱువురంగులకలయికగల మహాదేవునకు "సన్నింజరు"డను నామముకలదు. అతనిమూర్తియెల్లపుడును గాంతిమంతమే. శాస్త్రములందుఁ జెప్పబడిన దక్షిణోత్తర తృతీయమర్గములకు ఆతఁడు పాలకుఁడు. అట్టి మహోద్రుదనకు నమస్కారము.

(7) నామము:- సన్నింజరాయనము:-

శివ:-

భ. భా. భా:- సన్నివలె (లేతగడ్డివలె) పీతరక్తవర్ణుఁడు శివుఁడు. అంతేకాదు. సన్నిలికా ప్రభృతులు రాక్షసులు, యజ్ఞవ్యంశకారులు, అందుచే శివుఁడు వానిని నశింపజేసి, సన్నింజరనామధారి యాయెను. యజ్ఞవిధ్వంసక రాక్షసులను సంహరించుటయేకదా శివుని కృత్యము. బాలకృణములవలె శివునిజడలు రక్తపీతవర్ణములు కలియుండును. అతనిదేహద్వాయునట్టిదియే.

"స్వా = భక్షణే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన "సన్ని" పదము వర్ణ ద్వయవ్యత్యయముచే, హింస పదమునింహపదముగా మారినట్లు సన్నిగా మారినది. కాండేకాండేనైక్రియమాణేయజ్ఞగ్ంరజైగ్ంసిభిఘాంసంతి" అను శ్రుతిచే ఆయాసమయములందుఁ జేయుయజ్ఞములను రాక్షసులుపాడుచేసి, యజ్ఞభక్షకులగుచున్నారు. అందుచే మహాదేవుఁడు, వారిని సంహరించి సన్నింజరనామకు డాయెను.

విష్ణు :-

దేవతలు, మహర్షులుచేయు యజ్ఞయాగాదులను ధ్వంసముచేయు, బలి, హిరణ్యకశిపుఁడు, సుబాహుమారీచులు మున్నగురాక్షసులు దేవతాదులకు శత్రువులు; దేశద్రోహులు. పరమాత్మవామనుఁడు నృసింహుడు శ్రీరాముడు మున్నగు నవతారములను దాల్చి, రాక్షసులను సంహరించి, లోకములను గాపాడెను. కావున విష్ణుసహస్రమున శత్రుఘ్నుఁడు భితామిత్రుఁడు, దురారిహ

‘శత్రుజిత్తు’ మున్నగునామములు విష్ణువరముగాఁ బ్రయోగింపఁబడెను. నస్సిం
‘జర, శత్రుఘ్న’ మున్నగుపదములు సమానార్థకములే. అందుచే, నస్సింజర
‘సామఘ్న’ విష్ణువునకుఁ జేర్చెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “న+అ+న+వ+ఇ+మ+జ్+అ+ర+అ” అని పద
క్షరములుకలవు. ఇవి కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియములను మనోబుద్ధులను
సూచించును. వీనినధిపనించినదువువారు శివకేశవులేకదా! ఇందలి అచ్చులలో
‘సర్వదేవతాకమైన అకారము త్రేరావృత్తము. ఇకారము విష్ణుబీజము. హల్లు
లైన సకారపకారమకారజకారరేఫములు వరుసగా శక్తివర్ణస్య మదనేంద్ర
‘వహ్ని’బీజములు. పైసామము సుపాసించువారు శాక్తేయులై విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞులై
కృత్రిమ వర్షపాతాదులనుగావించి, శత్రుసంహారకులై సర్వత్రవిజయవంతు
లగుదురు. అరోగ్యవంతులగుదురు. అరోగ్యదాతలగుదురు.

(8) నామము:- “త్విషీమతేనమః”

శివ:-

భ. భా. భా. శివుడు తేజిష్ఠవపుష్కుడు. (మహాతేజశ్శాలి) అగ్ని
స్వరూపుడు అతిత్యస్వరూపుడు. కావుననే కుమారస్వామి జననసమయమున
అతని తేజస్సునేయొక్కరును భరింపలేకపోయిరి. గంగ, అగ్ని మున్నగువారు
భరించిరి. అంతేకాదు. వీరభద్రుడై దక్షధ్వరధ్వంసమొనర్చునపుడు, శివుని
‘భాజిని’ ఎవ్వరును దాళలేకపోయిరి. మార్కరడేయరక్షణావసరమున యముఁ
డంతటివాడు జోహార్లు, సమర్పించెనుగదా! ఇంకేమిచెప్పవలెను.

అతడు స్వయంప్రకాశజ్ఞాన స్వరూపుడు వదిలిపినమీవమున దక్షిణా
‘మూర్తియై’ వృద్ధులైన ‘ముషలందఱికిని జ్ఞానమొనగనుగదా! అతని తత్కా

నాదమునుండియే వ్యాకరణాదిసకల శాస్త్రములును వెలసింపవి. అందుచే శివునకు "త్విషీమంతుడు" అను నామము సార్థక మాయెను.

విష్ణుః-

శ్లో || ధ్యేయస్య దాసవిత్పమండలమధ్యవర్తినారాయణస్సరసిజాననసన్నివిష్టః ||

అను నార్యోక్తిచే ఘోషమండలమధ్యవర్తి నారాయణుడని తెలియుచున్నది. అండుచే విష్ణువు ఎంతటి త్విషీమంతుడో చెప్పనక్కఱలేకయే అందఱికిని దెలియును గదా! నృసింహవతారము ఆతని మహాతేజశ్శాలిత్యమును సువ్యక్తమొనర్చెను. ఆతఁడు స్వయంవ్రకాశజ్ఞాన స్వరూపుడు కావుననే హయగ్రీవుడై పర్యవీద్యులకును ఆచారుడైనాడు.

శ్లో || జ్ఞానానందమయందేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం |

అధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే ||

అను నార్యోక్తిమే ప్రైవిషయమునకు బ్రమాణము "అదిత్యోశ్యోతిరాదిత్యః" అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రాని "శ్యోతిరాదిత్యనామము" ప్రైవిషయమునే ప్రకటించుచున్నది. "మహాతేజా మహోరగః" అను విష్ణు సహస్ర నామస్తోత్రాని "మహాతేజాః" అనునది, ఇందలి, "త్విషీమతే" అను నదియును ఒకే యర్థమును దెల్పుచున్నవి. "యదాదిత్యగతంతేజః" అను గీతాస్తోత్రచే విష్ణుతేజాస్సే సూర్యనియందున్నట్లు తెలియుచున్నది. కావున "త్విషీమంతుడు" అను నామము విష్ణువునకుసార్థకమే.

పరికించగా శివవిష్ణుతేజస్సులు రెండును ఒక్కటే. సుగుణోపాసనతో శివవిష్ణువులను భిన్నులుగా సేవించుచున్నారు. కానీ వారిరువురును ఏకరూపులే. వారితేజస్సుచేతనే సూర్యచంద్రాగ్నులతోబాటు పమస్తప్రకృతియును బ్రకాశించుచున్నది. సూర్యుడువారిచేతనే ఇడ్డుడై (తేజఃపూర్ణుడై) తపించుచున్నాడు.

“తస్యభాసానర్వమిదంవిభాతి”

“యేనసూర్యస్తవతితేజసేద్ధః”

అను శ్రుతులు పైయర్థమునే ప్రకటించుచున్నవి. కావున “త్విషీమతే” అను స్థామము శివకేశవులకు సమానముగానే చెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “ఈ+వ్+ఇ+ష్+ఈ+మ్+అ+న్” అని యేనిమిదివర్ణములు గలవు. అవి శివుని అష్టమూర్తులను, అష్టసూర్యమండలములను సూచించును. విష్ణుబీజమైన ఇకారము, వాస్తుబీజమైన తకారముతోడను, వసుబీజమైన వకారముతోడను, గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారికి విష్ణువు జలోదరాదిరోగములను విరివరించి, మృద్ధులులోహాడలతో, శీత్రవిచిత్రవస్తువులను నిర్మించుశక్తివొసంగి, వర్షజయములనొసంగును.

మాయాబీజమైన “ఈకారము” ద్వాదశాత్మబీజమైన అనగా సూర్యబీజమైన “షకారముతో” గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారికి సూర్యోపాసనాశక్తి లభించును, వారు మధూరకవివలె నీరోగులై జగత్ప్రసిద్ధకవులుకాగలరు. పరాశక్తిబీజమైన “అకారము” సాక్షిబీజమైన “నకారముతోడను, మదనబీజమైన “మకారము”తోడను కూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు శాక్తేయులై స్వయముగా అవమృత్యువును దొలగించుకొనుటయేకాక పరులకువాణ్ణి అవమృత్యువును సైతము తొలగింపగలవారై అనందకరులుకాగలరు.

(9) వ నామము:- “పథీనాంవతయేనమా”

శివ:-

భ. భా. ఖ:- వథము = మార్గము మహాదేవుడు. తన భక్తులను, దానికి వైదికమైన వస్మార్గముల బ్రవర్తింపజేసి యజ్ఞాదినిర్వాహకులుగా, అవినీతి

దూరులుగాఁజేయుచున్నాడు. తన నుపాసించు జీవులను అర్చిరాది మార్గముల బోవిచ్చిముక్తులఁజేయుచున్నాడు.

పథీనాంపతయః = ద్రష్టలైన బ్రహ్మాండలకుఁ బరమ శివుఁడే ప్రభువు. పరమశివుఁడు బ్రహ్మాంష్ట్ర సురేంద్రాదులచే సృష్టిలో నూతనమార్గములను, రక్షణలో నూతనపద్ధతులను, ఐశ్వర్యప్రదానమునఁ గ్రోత్తతోవలను, ఐరిశీలింపఁజేసి, వారిని నూతన ద్రష్టలఁ గావించుచున్నాడు.

ఈనాడు విజ్ఞానశాస్త్రము దినదినాభివృద్ధినిొందుచున్నది. భూజలాంతరిక్షప్రయాణములకు నూతనయంత్రములను సృష్టించుచున్నారు. రక్షణవిధానమునఁ గ్రోత్తపద్ధతులను గనుగొని గోళాంతర యాత్రసాగించుచున్నారు. ధనార్జనలో, అహారవస్తు సంపాదనలో వింతవిషయములను గనుగొనుచున్నారు. జలాగ్నివాయు మనద్రవ వస్తునిర్మాణమునఁ గ్రోత్తపరిశోధనలు చేయుచున్నారు; వీటికన్నిటికిని ఐరమేశ్వరాను గ్రహముగల బ్రహ్మాండ్రాడులే మూలము. కానఁ బరమశివునకు “పథీనాంపతయే” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణుః:-

ఈ “పథీనాంపతి” అను నామముయొక్క అర్థమునే విష్ణుసహస్రమున “ధర్మగుప్తపర్యకృత్ధర్మీ” అనుదానిలో “ధర్మగుప్త” అను నామమున వ్యాసుఁడు ప్రదర్శించినాడు. లౌకికములును, వైదికములునగు సన్మార్గములన్నియును ధర్మములే. అవియే ఇందలి “పదన్” శబ్దముచే జెప్పబడినవి అవియే యజ్ఞరూపాదులు. వానిని ధనభక్తులచేఁ జక్కగాఁ జేయించి వారిని, అవినీతిహీనులుగాఁజేసి, లోకస్థధర్మములను విష్ణువుకూడ రక్షించుచున్నాడు. “ధర్మస్యప్రభురచ్యుతః” అను విష్ణుసహస్రనామోల్లీ ధైనామముయొక్క అర్థమే వివరింపఁబడినది.

శ్లో॥ “ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామియగేయుగే”

అను గీతాసూక్తిలో, బైవిషయమే ప్రకటింపఁబడినది. పైఁజెప్పినధర్మములను అచరించుభక్తులను ముక్తులఁ గావించుచున్నాడు. కావున విష్ణువుకూడ “పథీనాంపతిః” అగుచున్నాడు.

అంతేకాదు. సృష్ట్యాదులలో ‘నూతనమార్గద్రష్టలైన బ్రహ్మాండ్రాడులే “వతయః” అనుపదముచే వ్యవహరింపఁబడుచున్నారు. వారే శూరజనులు. జ్ఞానికి శివుడువలె విష్ణువును ఈశ్వరుడే. పతియే నియంతయే. నియామకుడే “కౌంభూరజనేశ్వరః” “నియంతానియమోయమః” “ధృతాత్మానియమోయమః” అనేడి విష్ణుసహస్రనామాలలోని నియంతానియమః” అను నామములచేఁ బైవిషయమే వివరింపఁబడినది. కావున “పథీనాంపతియే” అను నామము విష్ణుబోధకమునగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“పథీనాంపతి” అనునది పథిపతిగామారును. ఇందు “ప+అ+థీ+ఇ+అ+పీ+అ+అ+తీ+ఇ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి రుద్రుని అష్టమూర్తులకును, అష్టాక్షరగాయత్రికిని ఉపలక్షకములు. సర్వదేవతాకమైన ఇకారముతోఁగూడిన పకారము పర్వస్వదేవతాకము రెండుసార్లు ఉపయోగింపఁబడినది. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించువారు సకాలపర్వకారకులై లోకములకు సకలవృద్ధినిద్ధులనొసంగఁగలరు. విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతోఁగూడిన థకారము, ధర్మబీజము, దానితోబాటు వాస్తుదేవతాకము తకారమును ఇందు గలదు. పైపర్వములుండుటచే ఈ నామమును జపించువారు ధర్మనిలయములైన దేవాలయములను సత్రములను బాతశాలలను విర్బింబఁగలవారలగుడమ

—: చతుర్థయజుస్సు :—

“నమోబల్లుకాయ వివ్యాధినోఽన్నానాంపతయేనమః”

అర్థము:-

బిభర్తిరుద్రమితి = బల్లుః = వృషభః సవీవబల్లుః; తస్మిన్తేజే = తస్మిన్
 తేజి = బల్లుశః తస్మై బల్లుకాయ = వాహనమైనపక్షుపై గూర్చుండునర్థము;
 వివ్యాధినే = శత్రువులను విశేషముగా బీడించు శివునకు, నమః = నమస్కారము;
 అన్నానాంపతయే = అన్నములైన ఓషధులను వాలించు ప్రభువగురుద్ర
 నకు; నమః = నమస్కారము.

వాత్సర్యము:-

సా. భా:- పరమశివుడు ఎడ్డును వాహనముగాజేసికొని, దానిపై
 గూర్చుండును. తననుద్యేషించుశత్రువులను విశేషముగా బీడించును. జీవు
 లకు అవసరమగు అన్నములకు బ్రభువై వానినిగాపాడును. అట్టి శివునికొఱకు
 నమస్కారము సమర్పింపబడెను.

(10) వ. నామము:- “నమోబల్లుకాయ”

శివ:-

భ. భా. భా. నందికేశ్వరుడు శివునకు వాహనమై అతనిని భరించును
 శివుడు అతనిపైగూర్చుండియుండును. వృషభముజీవులకునుబ్రహ్మచర్యములకును
 జిహ్వాము జీవులకును బ్రహ్మచర్యమునకును అధిష్ఠానము శివుడు. అతడే పర
 మాత్మ. కావుననే ప్రకృతి సృష్టికర్త వరమశివుడుండెనన్నమాట. అంతేకాదు.
 శివుడే సూర్యస్వరూపుడై ప్రకృతినిమేల్కొల్పును. సూర్యరూపుడుగానుండు
 నప్పుడు ఉదయానంతరము కపిలపింగళవర్ణముకల్గియుండును. కపిలపింగళ
 వర్ణమునే బ్రహ్మవర్ణముఅందురు. సూర్యునికరణములు ఎన్నిరంగులు కల్గి

యుండునో, అవి యేయేరోగములను నిర్మూలించునో, “అసౌయస్త్రామో” అను మంత్రవివరణమున వివరింపబడెను. కావున బిల్లువనగా శివుడన్నమాట.

విష్ణు:-

బ్రహ్మవదమే వ్యాకరణముచే బిల్లువదముగామారెను. బ్రాహ్మపుయొక్క రూపాంతరము బిల్లువన్నమాట. రుద్రోబహుశిరాబ్రాహ్మః” అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిచే బ్రాహ్మనామము విష్ణువునకుజెల్లును. విష్ణువువడనాల్గలోకములను దన కుక్తిలో భరించియుండెను. కాన విష్ణువు బిల్లువాయెను.

“వదులునాగు భువనంబులు

కుదురుగ నీకుక్షి నిల్చుకొన నేర్పరివై”

అను కృష్ణకతకపద్యమున బైవిషయమే వివరింపబడెను.

“విభర్తీతి బ్రాహ్మః” అను వ్యుత్పత్తిచే వృషభము శివునివలె, గరుడుడు విష్ణువును దన పైవహించును. ఆయర్థమునను బిల్లువనగా విష్ణువే అన్నమాట. “రవి ర్వీరోచనస్సూర్యస్సవిశా” అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిచే విష్ణువే సూర్యుడని తెలియుచున్నది. కావున సూర్యనామములన్నియును విష్ణువరములగునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

బ్రాహ్మవదమునకు బీజాక్షరసంపుటి వరముగా అర్థము ఇంతకుమున్ను వివరింపబడెను.

(11) నామము:- వివ్యాధినోనమా:-

శివ:-

శ. భా. భా:- వివిధం = వలువిధముల, విధ్యతి = బుభుజెదిరూపేణ సేదయతి, అవగా ఊవులకు అకలిదప్పికలు కల్గెదచి, పూర్వక రాక్షసుసారముగా

వారిని శివుడు పీడించుచున్నాడన్నమాట. అందుచే శివునకు "వివ్యాధి" అను నామము చెల్లును.

విష్ణు:-

"హింసయతీతిసింహః" కాలాన సారముగా జీవులను హింసించువాడు విష్ణువు, అనితెలియుచున్నది. "లోహికాక్షఃప్రతర్దనః" అను విష్ణుసహస్రనామమున ప్రళయమున భూతకోటిని హింసించువాడు విష్ణువు అని తెలియుచున్నది. విష్ణుశ్లేషో జనార్దనః" అను సహస్రనామమున "జనాన్ ఆర్థయతీతి = పీడయతీతి" జనులను బుభుక్షెడలచేఁ బీడించువాడు విష్ణువని తెలియుచున్నది.

"సింహః; ప్రతర్దనః, జనార్దనః" అను విష్ణుసహస్రనామములు "వివ్యాధినే" అను నామముయొక్క ఆర్థమునే వివరించుచున్నవి. కావున దానికిఁ బర్యాయపదములేయగును. అందుచే "వివ్యాధిన్" అను నామము విష్ణువునకుఁజెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

ఇందు "వ్+ఇ+వ్+య్+అ+ధ్+ఇ+న్" అని యేనిమిదక్షరములుగలవు. ఇవి శివుని అష్టమూర్తులకు అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు. ఇందు విష్ణుబీజములైన ఇకారములు రెండు, వరాశక్తిబీజమైన "అకారమొకటియుఁ గలవు. వాయుబీజమైన యకారము, వారుణబీజములైన వకారములు రెండునుగలవు ధనదబీజమైన ధకారమును సావిత్రిబీజమైన నకారమును గలవు. పరికింపగా శక్తిబీజములు, పురుషబీజములును సమానముగాఁగలవు. ఈ నామము కేవలము ఐహికప్రదము. ఉపాసకులు శక్తిసహితపురుషునారాధించి, వాయుబీజప్రభావముచే భూతపిశాచాదులకు ఉచ్చాటనముచెప్పి, భూత

ఏకాదాదిబాధలను దొలగించగలరు. వారుబీజప్రభావముచే జలోదరాది రోగములను నిర్మూలించగలరు. తద్వారానానార్యసగావించి పరగ్రహబాధా నివారణచేఁ బ్రాప్తించిన పాపమును శక్త్యారాధనచేఁ దొలగించుకొనగలరు.

(12) ప. నామము:- “అన్నానాంసతయేనమః”

శివ:-

ప. భా. భా:- జీవులకవసరమైన అన్నములకు అనగా, అహారాషధాదులకుఁ బ్రతివరమశివుడు అతఁడు తన్నారాపించు భక్తులకు అహారాషధాదుల నొసంగి తృప్తినిబొందించగలడు. శివుడు సూర్యస్వరూపుడు. సూర్యతేజస్సు చంద్రునిలోఁగలదు. అట్టిచంద్రుని శివుడు తన జటాజూటముపై, భూషణముగా దాల్చును. కావున శివుని కరుణలేనిదే జీవులకుఁగాని, సస్యములకుఁగాని సూర్యచంద్రకిరణప్రసారరూపలాభముచేకూరదు. సూర్యచంద్రుల దయలేకున్నచో జీవులనారోగ్యవంతులగుదురు. చేలుపలింపవు. అందుచేఁ బ్రతిప్రాణియును అరోగ్యాహారాదినంపాదనకు ఈశ్వరానుగ్రహము సంపాదించవలసినదే. అందులకుఁగాను అన్నవతియైన శివునిగూర్చిజపించవలెను. కాన అన్నవతినామము శివునకుఁజెల్లును.

విష్ణు :-

శ్లో॥ “యజ్ఞగుహ్యమన్నమన్నాదవీవచ

అనెడి విష్ణుసహస్రనామము అన్నమ్, అన్నాదః; అను రెండును విష్ణునామములని తెలియును. “అత్తీతి అన్నమ్;” “అద్యతశత్యన్నమ్” అనెడి వ్యుత్పత్తులచే, జీవులచేఁ దినఁబడునది, ప్రళయమున జీవులను దినెడివాడును, (తనలోనికిఁ దీసికొనెడివాడును అన్నము అనఁబడునని తెలియుచున్నది. అట్టియన్నము పరమాత్మయైన విష్ణువనెడి విషయము

“అన్నంబ్రహ్మేతివిజానాత్”

“అన్నాద్భ్యేవఖల్విమాని భూతానిజాయన్తే”

“అద్యత్తేత్తిచభూతాని”

అనెడి శ్రుతులవలనఁ దెలియుచున్నది. అన్నాడుఁ దనగా అన్నమును దిను వాఁడు అనగా భోక్తయన్నమాట. అప్పుడు అన్నము భోగ్యము అగును. పరికింపగా భోక్తయైన అన్నాడుఁడును, అహంశబ్దముచేఁ జెప్పఁబడు పరమాత్మయే అన్నమాట. అంతేకాదు. అన్నముకలవాఁడు అన్నవంతుఁడు. అతడును బరమాత్మయే. ద్రవ్యమునకు బతిద్రవ్యవంతుఁడు. ద్రవ్యము, అన్నము; ద్రవ్యవంతుడు అన్నపతి. అతడే పరమాత్మయైన విష్ణువు.

“అహమన్నమ్; అహమన్నాదః;

అన్నవానన్నాదోభవతి; మహాన్భవతి”

అనెడి శ్రుతులే పైవిషయమునకుఁ జెందునని తెలియుచున్నది. పరికింపగా “అన్నము, అన్నాడుడు, అన్నవంతుడు, అన్నపతి” అనెడి నాల్గునామములును శ్రుతిప్రయాణముచేఁ శివకేశవులకు, ఇరువురకును జెందునని తెలియుచున్నది.

ఇందు “అ+న్+న్+అ+ప్+అ+త్+ఇ” అని ఎనిమిదక్షరములు కలవు. ఇవి “అష్టాచక్రానవద్వారా” అను శుభిలోజెప్పిన అష్టచక్రములను అష్టదిక్కులను సూచించును. ఇందలి అకారత్రయము త్రిమూర్త్యాత్మకము. ఇకారము విష్ణుబీజము కాన తురీయపురుషునిసూచించును ఇందలి నకారద్వయము సావిత్రిబీజము. కాన బైనామము సావిత్త్యుపాసకులకు ముఖ్యము. వారు సావిత్రిదేవికరుణకుబాశ్రుతై, వాస్తుదైవత్యమైన తకార

మును, వర్జన్యబీజమైన పకారమునుగల పైరామమును జపించి, జలాధారములైన వాపీకూపతటాకాదాలనేకాక, పెద్ద పెద్ద అనంతములను (Projects) జలాధారములను (Tanks) క్రొత్తపద్ధతిలో వాస్తు శాస్త్రరీత్యాసర్పింపగలవారలగుదురు. అంతేకాదు. శుద్ధస్పటికతేజస్సులై పాపపరిహారకులునుగాగలరు.

—: పంచమయజుస్సు :—

‘నమోహరికేశాయోవవీతినో పుష్టానాంవతయేనమః’

అర్థము:—

హరికేశాయ = నల్లనిజుత్తుగల (పండనిజుత్తుగల) ఉపవీతినే = మంగళ ప్రయోజనమైన యజ్ఞోపవీతముగల; రుద్రాయనమః = రుద్రునకు నమస్కారము. పుష్టానాం = పరిపూర్ణగుణులైనపురుషులకు, వతయే = స్వామియైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమేశ్వరుని జుత్తునకు బండుటన్నది యెన్నడునులేదు. అదియెల్లప్పుడును నల్లగానేయుండును. అతడు సుమంగళుడు కాన మంగళార్థము యజ్ఞోపవీతమును సదాధరించును. అతడు సుగుణసంపూర్ణులైన పురుషులకు బ్రభువైయుండెను. అట్టి రుద్రునకు నమస్సులు, సమర్పించుచున్నాను.

(13) వ నామము:- “నమోహరికేశాయ”

శివ:-

భ. భా. భా:- పరమేశ్వరుని కేశములు సహనీలములే. అతని జుత్తునకు,వాడుట (తెల్లబడుట) యెన్నడునులేదు. “వ్యోమకేశోఽవోభీమః” అను

నమరసూక్తిచే వ్యోమమువలె అనగా ఆకాశమువలె అతనికేశములు నల్లగా నున్నట్లుతెలియుచున్నది ఆకాశము శూన్యము. దూరమునుండి చూచునపుడు నల్లగాఁ గనవచ్చును. అట్టియాకాశమువలె అతనికేశములు నల్లగానుండునన్నమాట. అందుచే శివుడు నీలకేశుడని తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు హరి అనగా ఎఱుపుతోఁగూడిన నలుపురంగు దీనినే కపిల వర్ణమందురు. అట్టిరంగుగలకేశములు కలవాఁడు కాన శివుఁడు హరికేశుఁడాయెను. శివుడు నిత్యయౌవనుడను విషయమును అతని హరికేశములు తెలియఁజేయును. శివునికేశములు సైతముహరులే అనగా యౌవమును బరిహరించునవే. అందుచేతనే పరమపావనయైనగంగ అతనికేశములలో బంధింపబడినది. అంతేకాదు. హరియనగా జండ్రుఁడు, కేశములందు (జబాజాట ముండు) గలవాఁడు హరికేశుఁడు; అనగాఁగ్గజండ్రుకేశుఁడన్నమాట. పైవిధమున శివునకు హరికేశనామముచెందును.

విష్ణు:-

“కంశిరోంబునోః” అను నమరసూక్తిచే “క”శబ్దమునకు “నీరు” అని యర్థముకలదని తెలియుచున్నది. “క + ఈశుఁడు = “కేశుఁడు” అనగా జలమునకు బ్రభువు అధిదేవతవరుణుఁడు. అవరుణుఁడు, హరియే, విష్ణువేకావున, “కేశుఁడైనహరి = హరికేశుడని విష్ణునరముగా జెప్పవచ్చును.

“పక్షోన్సూర్యోఅజాయత; ముఖాదిండ్రశ్చాగ్నిశ్చ;
ప్రాణాద్వాయంరజాయత”

అను శ్లోకలచే విష్ణువు దేహభాగములనుండియే ఇంద్రాగ్నిసూర్యవాయువులు ప్రభవించినట్లుతెలియుచున్నది. కానవారందఱికిని బ్రభువు విష్ణువేయని తెలియుచున్నది. అందుచే “హరి + క + ఈశుఁడు” అని పదమును విభజించి, హరి =

సూర్యునకు, క = వాయువునకు, తదంతర్గతమైన అగ్నికిని, ఈ కుడు = ప్రభువు విష్ణువు అని చెప్పవచ్చును. అప్పుడు హరికేశవదము విష్ణురామము అగును.

“నమోవృక్షేభ్యోహరికేశేభ్యః” అనుచోట హరికేశవదమునకు వీడాక్షర పరముగా అర్థము వ్రాయబడెను.

(14) వ. నామము;- “నమఉపవీతినే”

శివ:-

భ. భా. భా:- యజ్ఞోపవీతముగల అనగా మంగళాచారుడైన శివునకు నమస్కారము. ఇట ఉపవీతము మంగళాచారములకు జిహ్వాము. భరమేశ్వరుడు మంజుషాచార్యుడు కావుననే ప్రత్యేకముగా ఆయర్థమున శివుడు అను నామము, ఆతనికివాటిలెను.

ఉపవీతమునండుగల బడముడులు, పంచాగ్నులకును, పంచభూతములకును ఉపలక్షకములు ఆయగ్నులకును అభూతములకును బ్రభువు రుద్రుడు. ఒక్కొక్కముడిలో తొమ్మిదేసిదారములుండును. అవి శరీరమునగల నవద్వారములకు ఉపలక్షకములు నవద్వారావరణమే, శరీరము. దానితో జీవచైతన్యమును సంధించు ముడియేబ్రహ్మముడి. అదిపరమాత్మకు ఉపలక్షకము. కావున ఉపవీతము జీవపరమాత్మలసమిష్టిరూపము. అట్టియుపవీతము కలవాడు ఉపవీతి. అనగాదాని కధిదేవతయే శివుడు. అందుచే ఉపవీతి పదము శివనామమాయెను.

విష్ణు:-

"వవిశ్రంతుంగళంపరమ్" అను విష్ణుసహస్రనామంలో జెప్పిన "మంగళంపరమ్" అనునదియును, మంగళాచార్యుడగు నర్థముగల ఉపవీతి వదమును సమానాభిప్రాయముగలవే

శ్లో॥ "అశుభాని నిరాచక్షేతనోతిశుభసంతతిం।

స్మృతిమాత్రేణయత్పుంసాం బ్రహ్మతన్మంగళంవిదుః॥"

అను విష్ణువరాణవచనముచే అశుభములను నొగించి శుభములను విష్ణువు చేకూర్చుననియు, అండుచే మంగళయాడై, సర్వోత్కృష్టఋషుగానున్న కారణమున అతనికి "మంగళంపరమ్" అను నామము జెల్లుననియును దెలియును. అభావమునే ఉపవీతివదము తెలియజేయును. కావున ఉపవీతినామము విష్ణువునకు జెల్లునని చెప్పవచ్చును.

ఉపవీతధారణము (బండెముదాల్చుట) సజ్జనకర్మాచరణమే. దాని నాచరించుకారణముచేతనే "ఊర్ధ్వగస్తత్పదాచారః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో "సత్పదాచార"నామము విష్ణుసరముగాగలదు. "ఉపవీతి, సత్పదారః" అను రెండను రూపరూపిగా సమానార్థకములే. కాన ఉపవీతినామ; విష్ణువునకు జెల్లునని చెప్పవచ్చును.

శ్లో॥ "ఓంకారః ప్రథమస్తంతుః ద్వితీయోఽగ్నిస్తదైవచ।

తృతీయోభగదైవత్యశ్చతుర్థస్సోమదైవతః

పంచమః పితృదైవత్యః షష్ఠశ్చైవప్రజాపతిః।

సప్తమోవిష్ణుదైవత్యః ధర్మశాస్త్రమవివచ।

నవమస్సర్వదైవత్యః ఇత్యేతేనవతంతవః॥"

అనేడి స్మృతిముక్తాఫలోక్తదేవలసూక్తిచే ఉపవీతమందలి తొమ్మిదిపోగులకుగల దేవతామహిమతెలియుచున్నది. నవతంతువులందలి నవదేవతలును శివ

విష్ణుతేజస్కులే. నవతంత్రువులను శివకేశవులిరువురును అధిష్ఠించియుండును. నవతంత్రువులనువరుసగా (1) ఓంకారము (2) అగ్ని (3) భగ్గుడు (4) సోముడు (5) పితరులు (6) ప్రజాపతి (7) విష్ణువు (8) ధర్మడు (9) సర్వదేవతలును ఆశ్రయించియుండురు వీరుశివకేశవస్వరూపులేకాన ఉపవీతినామము శివకేశవులకు సరిగా వర్తించునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి;—

ఇందు “ఉ+వ్+అ+వ్+ఈ+త్+ఇ+న్” అని యెనిమిదక్షరములుగలవు. ఇవి “భిన్నాప్రకృతిరష్టధా” అను గీతాసూక్తిలో జెప్పిన అష్టప్రకృతులకు ఉపలక్షకములు. వర్ణ్యనదేవతాకమైన వకారము. ముండున వాయుదేవతాకమైన ఉకారముతోడను, వెనుకను సర్వదేవతాకమైన అకారముతోడను గూడియున్నది అట్టివర్ణములతోగూడిన బైనామమును జపించువారు, వాయుగుండములు, అతివృష్ట్యానావృష్టలు మున్నగు బాధలను దొలగించి, లోకమును రక్షింపగలవారలగుదురు. ప్రైకార్యములాచరించిన కారణమున రాజులును వారికి వశులగుదురు. సర్వార్థముల సిద్ధినొసంగగలరు బొల్లి, కాలిమ, రక్తపుబోటు మున్నగురోగములను నివారింపగల వారలగుదురు. వరుణదేవతాకమైన వకారము, మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారముతో గూడియున్నకారణమున బైనామము జపించువారు శుద్ధస్వచ్ఛమును, రోగనాశకమునగు జలములభించుతావులను గనుగొని వాపీకూపతటాకాది నిర్మాణకర్తలు కాగలరు. విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను, సావిత్రిదేవతాకమైన నకారముతోడను వాస్తురైవత్యమైన తకారముకూడియుండుటచే బైవర్ణములుగల నామమును జపించువారు శాక్తేయై శక్తిప్రభావముచే నూతన గృహయంత్రాది నిర్మాతలై పాపనాశకులై సర్వజయప్రదులగుదురు.

(15) ప. నామము: "ప్రహ్లాదానందయోగము"

శివ:-

భ. భా. భా:- పుష్పలకుఁబడియైన శివునకు నమస్కారము. (1) వాక్కుష్టి (2) జ్ఞానపుష్టి (3) శరీరేంద్రియపుష్టి (4) గృహక్షేత్రపుష్టి (5) భద్రదానపుష్టి (6) ప్రజాపుష్టి (7) వశుపుష్టి (8) గ్రామపుష్టి (9) దర్శపుష్టి (10) అణిమాదిపుష్టి యని పుష్టలు పదివిధములు.

వాక్కుష్టియనగా విద్యావిషయికమైన పుష్టి. ఒకప్పుడు విద్యలన్నియును బ్రకృతిలోనంతరించగా, బరమశివుడు రక్షణమూర్తియై వృద్ధ శిష్యులైన మునులకు విద్యలనొసంగి విద్యలను విద్యావంతులను గాపాడినాడు. కావుననే "నిధయేనర్వవిద్యానామ్". అని సకలవిద్యలకును నిధిపరమశివుఁడను ప్రశస్తి వాణిల్లినది. దీనిచే వాక్కుష్టియనంగి పాలించినవాఁడు మహాదేవుఁడని తేటతెల్ల మగుచున్నది.

శ్లో॥ "సకలమునిజనానాంజ్ఞానదాతారమారాతో"

అను శూక్తిచే సకలమునులకును, తద్వారాలోకులెల్లరకును జ్ఞానదాతయై మహాశివుఁడు జ్ఞానపుష్టిపాలకుఁడైనట్లు స్పష్టపడుచున్నది,

పరమశివుఁడు సూర్యస్వరూపుఁడై ఆరోగ్యదాతయై సకలజీవులను రక్షించెను. "సూర్యోనోదివస్పాతో" అను ఋక్కులలో దివమునుండి సూర్యుఁడు కిరణప్రసారమొనర్చి, మయూరకవికివలె, సకలస్పష్టికిని శరీరేంద్రియపుష్టి నొసంగిపాలించినట్లు వివరింపఁబడెను. కావున శరీరేంద్రియ పుష్టిపాలకుఁడు సూర్యరూపశివుఁడేయని తెలియుచున్నది.

“క్షేత్రజ్ఞ పతినా వయగ్ంహితే నే వజయామసి,
గామశ్వంపోషయిత్వాసనో మృడాతీదృశే”

అను శ్రుతిని బంశీలించినచో మహాశివుడు క్షేత్రజ్ఞుడై గృహక్షేత్రపుష్టిని, ఘన ధాన్యపుష్టిని, ప్రజాపుష్టిని, వశుపుష్టిని, గ్రామపుష్టిని ఒసంగి, “పాలించినట్లు తెలియుచున్నది. బ్రహ్మతాను సృషించిన కన్యను దానుబ్రేమించగా, దప్పని తలంచి, అతని శిషింప శివుడేగగా, బ్రహ్మమృగరూపధారియై వజుగు లెత్తెనట. అమృగమును శివుడుచేత దాల్చెనట. దానినీనాడు చిత్రములలో మనము చూచుచున్నాము. అమృగమే, మృగశీర్షానక్షత్రమని జ్యోతిష్కులు చెప్పుదురు. ఇట్లు అధర్మమును అరికట్టిధర్మమును శివుడు కాపాడెను. కావున ధర్మపుష్టిపాలకుడు పరమ శివుడని చెప్పవచ్చును.

అణిమ, గరిమమున్నగు అష్టసిద్ధులును బరమశివునివే అవియేనృష్టిలో మహాత్ములకు సంక్రమించినవి. అందుచే అణిమాది పుష్టిపాలకుడు పరమ శివుడే యని తెలియుచున్నది. అందుచే “పుష్టానాంపతిః” అను నామము శివునకు జెల్లనని చెప్పవచ్చును.

విష్ణు :-

“వాక్పతిశ్చక్షుష్టతిః” అను శ్రుతిలో శివునివలె విష్ణువును వాక్పతియై నట్లు తెలియుచున్నది.

“అధారంసర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే”

అను సూక్తిచే విష్ణుచే హయగ్రీవుడై, సర్వవిద్యాధాతృడును, విద్యాధాతయునై వాక్పుష్టిపాలకుడైనట్లును “జ్ఞానానందమయందేవమ్” అను దానిచే జ్ఞాన పుష్టిపాలకుడైనట్లును తెలియుచున్నది.

అహల్యాదేవిచరిత్రచే విష్ణువే శరీరేంద్రియపుష్టిపాలకుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

“క్షీతీశఃగోపతిః| ధనేశ్వరః ప్రజాపతిః| ధర్మాధ్యక్షః, ధర్మః, ధర్మగుప్త” మున్నగు విష్ణుసహస్రనామములను బరిశీలించినచో విష్ణువే, గృహక్షేత్ర ధనధాన్య ప్రజాపశుగ్రామ ధర్మరూపములైన పుష్టులను బాలించువాడని స్పష్టపడుచున్నది.

“అణుఃబృహత్” అను విష్ణుసహస్రనామములను బరిశీలించినచో అణిమాది పుష్టిపాలకుడు విష్ణువేయని తెలియుచున్నది. కుచేలునకు ధనధాన్య పశుగృహాదులను ఒసంగి రక్షించినవాడు విష్ణువేకదా!

“రామోవిగ్రహవాన్ధర్మః” అను సూక్తిచే విష్ణువేధర్ముడై ధర్మపాలకుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

“తుష్టఃపుష్టశ్శుభేక్షణః” అను సహస్రసూక్తిలోగల “పుష్టః” అను విష్ణునామము పుష్టానాంపతయే” అను నామకనామమును ఒకటియేకదా! కావున “పుష్టానాంపతయేనమః” అను నామము శివకేశవులు ఇరువురికిని సమానముగనే చెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “వ్+ఉ+వ్+బ్+అ+వ్+అ+త్+ఇ” అని తొమ్మిది యక్షరములుకలవు. ఇవి నవావరణములను, నవబ్రహ్మతను, శరీరమందలి నవద్వారములను సూచించును.

పరస్మదేవతాకమైన పకారము, వాయుదేవతాకమైన ఉకారముతోఁ గూడియున్న కారణమున బైనామము నుపాసించువాడు ప్రాణాయామప్రక్తి

యలో వాయువుయొక్క ఒత్తిడిచే బర్హన్యాధిదైవమైన మూర్ధమునకు (శిరస్సునకు) కుండలినీ శక్తినిజేర్చి అటునున్న సహస్రారమునఁ బరమాత్మను దర్శించి, బ్రహ్మాత్వముపొందఁగలరనియు ద్రత్పభావముచే వాయుగుండ ప్రమాదములను దొలగించి, నకాలవర్షములను గుఱిపించి, వృద్ధినిద్దలను బొందఁగలరని తెలియుచున్నది.

సూర్యదేవతాకములైన షకారటకారములు సర్వదేవతాకమైన “అ”కారముతోఁగూడియున్నకారణమున బైనాచుము నుపాసించువారు ఆరోగ్యసంపన్నులై ప్రకృతిలోనికీవులకు ఆరోగ్యముచేకూర్చుగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

వర్హన్యదేవతాకమైన “వ”కారము సర్వదేవతాకమైన “అ”కారముతోడను, వాస్తుదేవతాకమైన “శ”కారము విష్ణుదేవతాకమైన “జ”కారముతోడనుగూడియున్నవి. అందుచే బైనాచుము నుపాసించువారు పెద్దపెద్ద ప్రోజిక్టులను నిర్మింపఁగల జ్ఞానమునొంది, వర్షపాతముచే లభించిననీటిని, నిల్వచేయింపఁగలవారై జలమును తద్వారా పంటలను అమితముగా లోకమున కందింపఁగలవారలగుదురు. బైనాచుము నుపాసించువారు, చుహ్వైద్యులును రసాయనికశాస్త్రవేత్తలునై రోగనివారరౌషభనిర్మాతలు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

—: షష్టయజుస్సు :—

“నమోభవన్యహేత్త్వి జగతాంపతయేనమః”

అర్థము:—

... భవన్య = సంసారమునకు, హేత్త్వి = అయుభమైన (సంసారభేదకుడైన) రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక; జగతాం = లోకము

లకు, పశయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమోస్తు = నమస్కారముగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- వృక్షములను గుతారములు ఖండించును. శత్రువులను సమరమున అయుధములు ఖండించును. అటులనే రుద్రుడు జీవుల సంసారమును భేదించి, వారికి జననమరణభీతిలేకుండజేయును. అందుచే శివుడు భవహేతి (సంసారచ్ఛేదకుడా)యెను. అతడే వడునాల్గు భవనములను బాలించు మహానుభావుడు. కావున భక్తులారానికి నమస్కారములను సమర్పించుచున్నాడు.

(16) ప. నామము:- “భవహేతి”

శివ:-

భ. భా. భా:- భవము అనగా సంసారము హేతిఅనగా అయుధము. శివుడు సంసారమునకు హేతివంటివాడు. అనగా సంసారచ్ఛేదకుడని యర్థము కాంతాకనకాడలతోనిండినదే, సంసారము. అట్టికాంతాకనకవూర్ణ సంసారమునందు అసక్తిలేనివాడు పరమశివుడొక్కడే. బ్రహ్మదేవుడు కాంతాకనకములకుఁజెండునట్లు, ద్వివిధములగుభ్రమలను సృష్టించినాడు. అట్టి భ్రమలు పరమ శివునకులేవు కావుననే, త్రిపురనుందరి (పార్వతి) వామ భాగముననున్నను అతడు అనానక్తుడే అష్టైశ్వర్యములున్నను వానిని ఒకరి కు ఇచ్చుచున్నాడేకాని, తాననుభవింపక శృణానమున నివసించుచున్నాడు. కావున శివుడు సంసారానానక్తుడై తనను అర్థించుభక్తులకు సంసారచ్ఛేదన మొనర్చి, సంసారానానక్తులఁ గావించుచున్నాడు. అది సహజమేకదా! ధన వంతుడు అధులకు ధనమిచ్చును. భూములకలవాడు యాచకునకు భూమి నొసంగును.

శ్లో॥ భూనాయకంవాధననాయకంవాభజన్
భువంవాధనమేతిలోకే”

అను నార్యోక్తిపైషయమునే ప్రకటించుచున్నది.

అంతేకాదు, భవమనగా జన్మము, శివుడు అద్యంతఃహితుడు. కాన తననువేడుభక్తులకు భవహేతియై జన్మరాహిత్యముచేకూర్చును.

భవస్యహేత్వై = సంసారనిమిత్తకహింసాస్వభావమునకు అ ని యు, భాస్కరాదాద్యులవారర్థమొసంగిరి. శివుడు హింసాస్వభావుడెట్లందురేని పరికింపుడు. ప్రతిప్రాణికిని వానిపూర్వజన్మకర్మఫలముననుసరించి, వానికి జననము ప్రాప్తించును. అందాతనిచే శివుడు కర్మఫలమునుభవింపజేసి హింసించును. అట్లు హింసననుభవించుటచే బ్రాణీగలకర్మరాశి క్షీణించిప్రాణి తరించును. అట్లు కావించుటచే శివుడు హింసాత్మకుడాయెనని చెప్పవచ్చును. అందుచే “భవహేతి” యను నామము శివునకుఁ జెందును.

విష్ణు:-

భవమనగా సంసారము. జననమరణప్రాప్తియే సంసారమని “సనత్పు జాతీయమున జెప్పబడెను. విష్ణువు భక్తుడైన గజేంద్రుని, మొసలివలన జావకుండగాపాడెనుగదా! భక్తుడైన ధ్రువునితపంబునకుమెచ్చి, అతనిని జననమరణరూపసంసారవిదూరునిగావించెనుగదా! కావున విష్ణువు భవహేతి, సంసారచ్ఛేదకుడాయెను. శివుడువలె విష్ణువును భక్తులకు భవచ్ఛేదము (జన్మచ్ఛేదము) గావించిముక్తినిొసంగినవాడే. పూర్వజన్మకర్మఫలముగాఁ బ్రాప్తించిన సంసారమున జిక్కిన జీవులను దుష్టమార్గవర్తనలైనపుడు వారిని శిక్షించి హింసించి, బయము కల్గించువాడైనను భయనాశకుడును అగుచున్నాడు. కావుననే విష్ణుసహస్రమున “భయకృత్ భయనాశనః” అను నామములు విష్ణు

వరములుగా నున్నవి. భవహేతి, భయకృత్" అను రెండురామములును దుల్యార్థకములే.

విష్ణుసహస్రనామములలోగల "హరి" అనుపదమునకు సమూలముగా సంసారమును హరించువాడను నర్థము శ్రీ శంకరులవారిచే జెప్పబడెను కావున హరియన్నను, భవహేతియన్నను ఒక్కటే. విష్ణువు భవహేతికావుననే శబరియన్నగు భక్తుల సంసారమునుచేదించిముక్తుల గావించినాడు. అందుచే భవహేతిరామము విష్ణువునకును జెందుననియే చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "ద + త + వ + త + హ + వి + త్ + ఇ" అని ఎనిమిదక్షరములుగలవు. అవి అష్టప్రకృతులను అష్టాంగములను సూచించును.

భార్గవపదమునకు శుక్రుడు, శివుడు, వరశురాముడను నర్థములుకలవు భార్గవబీజమైన "భకారము" సర్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియున్నది అందుచే బైనామము నుపాసించువారు అహంకారగర్వహీనులై, జ్ఞానసంపన్నులై లోకమునకు నూతనమార్గమును జూపువిద్యులను బ్రదర్శింపగలరు. నీతిశాస్త్రవేత్తలుకాగలరు. పరుణదేవతాకమైన వకారము అకారముతోగూడియున్నకారిణమున బైనామము నుపాసించువారలు జలాకరమైన సముద్రమునగల వింతలను బరిశోధించుశక్తిని సంపాదించుకొనగలరు.

శివబీజమైన హకారము వీరభద్రబీజమైన వీకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు నిరంకుశపరిపాలకులుకాగలరు. వాస్తుబీజమైన తకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు వాస్తుశాస్త్ర విజ్ఞానసంపన్నులై నూతనయంత్రనిర్మాతలుకాగలరు. సర్వరోగనివారకవైద్యశేఖరులుకాగలరు.

(17) ప. నామము:- “జగతాంపతయేనమః”

శివ:-

భ. భ. భా:- జగతాం = పృథివ్యాదిలోకములకు, పతయే = స్వామియైన శివునకు, నమః = నమస్కారము. ఆతల, వితల, సుతల, రసాతల, పాతాళాదులైన అధోలోకములువిడు, భూర్లోక, భువర్లోక, సువర్లోకాదులు ఊర్ధ్వలోకములువిడు మొత్తము పడనాల్గు భువసంబులుకలవు.

“స్థావరోహ్యధజంగమః” అను శ్రుతిలోజెప్పినట్లు పడనాల్గులోకములును స్థావరములైన పర్వతాదులతోడను, జంగమములైన పశుపక్ష్యాదులతోడనునిండియున్నవి. వీటికన్నిటికిని భగవంతుడే ప్రభువు. ప్రాణముగలవి, ప్రాణములేనివియునగు వస్తుశాతమును బుట్టించి, పెంచి, నశింపజేయువాడు పరమాత్మయే. అతడే జనన మరణాత్మకమైన సంసారమున స్పృష్టికర్త ప్రాణులను సృష్టింపగావారికర్మలనునుసరింపివానిని భేదింపజేయుచున్నాడు. విన్నులను రక్షించుచున్నాడు ఈపనులన్నియును శివునచే జరుగుచున్నవి. కావున శివుడు జగత్పతి నామమున బిలుచుచున్నాడు.

విష్ణు:-

పరికింపగా శివుడు సంహారకర్త. విష్ణువు రక్షణకర్త. కావుననే నారాయణుడు వ్రహ్మాదాదులను భిన్నులుకాగా రక్షించినాడు. అందుచే శివుడు వలె విష్ణువును జగత్పతియే.

“లోకనాభోమాధవో భక్తవత్సలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో, లోకనాథపదము విష్ణుపరముగా బ్రయోగింపబడెను,

“గచ్ఛతీజగత్, గమ్యతఃజగత్” అను వ్యుత్పత్తులచే స్థావర జంగమ రూపమున నడచుచునది, పరమాత్మనుజేరునది, ముక్తినిబొందింప

బడునది జగత్తు ఆయెనని తెలియుచున్నది. "లోక్యతఙ్గిలోకః" అను ప్యుత్పత్తిచే స్థావరజంగమరూపమున జూడబడునదిలోకము అని తెలియుచున్నది. కావున లోకము, జగత్తు అననొకటియే, పరి, నాథుడు అననొకటియే అందుచేతనే "జగత్తు, లోకము" అను రెండుపదములును సమానార్థకములైనవి.

జగత్తుచే, లోకముచే యాచింపబడువాఁడును, జగత్తులకులోకములకు నియమనము ఆశాసనము, శాసనముచేయువాఁడునుగానఁ బరమాత్మ, జగత్పతి, లోకనాథుఁడును బునాడు. ఒకేపరమాత్మ, శివుఁడు, విష్ణువు అను భిన్నద్వయములకు భిన్నులుగానున్నట్లున్నను ఇరువురును ఒకటియే. కావున జగత్పతి, లోకనాథుఁడు అనునామములు శివశక్తిపులకు సమానముగనే వర్తించునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

ఇందు "జ్ + అ + గ్ + అ + త్ + ట్ + అ + త్ + ఇ" అని తొమ్మిది యక్షరములుకలవు. ఇవి నవగ్రహములకును, శరీరస్థనవద్వారములకును జిహ్వాములు. ఇంద్రబీజమైన జకారమును గణపతిబీజమైన గకారమును సర్వదేవతాకమగు అకారముతోఁగూడియున్నవి. పైమూడు వర్ణములును రక్తవర్ణములే. అందుచే బైనామము నుపాసించువారలు, రక్తబలముకలవారైనిర్విఘ్నముగా బాహ్యోభ్యంతరశత్రువులను జయించఁగలవారలగుదురు. వీనితో వాస్తుదేవతాకమైన తకారముకూడియున్నకారణమున ఉపాసకులు మహాభవన నిర్మాతలేకార, మహాభవనాధిపతులునుగాఁగలరు. పర్ణస్యదేవతాకమైన పకారము అకారముతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారము విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతోడనుగూడియున్న కారణమున, ఈనామము నుపాసించువారలు తటాకాడులు నిండునట్లు వర్ణముకురించఁగలవారలగుదురు.

సూచన:-

(1) ఓం (2) స్వాహా, (3) స్వధా (4) వషట్ (5) నమః అను నైడను బంచబ్రహ్మలకు నామములు. పంచబ్రహ్మలనగాఁ బంచదేవపురుషులన్నమాట. “నమోహిరణ్యబాహవే” అనునది మొదలైన పంచమంత్రములతోఁ బంచబ్రహ్మలను బృథక్ వర్ణులుగాఁ బ్రతిపాదించి, పిమ్మట బంచబ్రహ్మత్వకుఁడు రుద్రుడనియు, అందుచేతనే పంచవక్త్రుఁడు బడమోములు కలవాఁడాయెననియు అతఁడే జీవకోటికిఁగల సంసారమును చేదించువాఁడనియును ఈ యజుర్మంత్రములో నిరూపింపఁబడెను.

—: సప్తమయజుస్సు :—

“నమోదుద్రాయాఽతతావినేక్షేత్రాణాం పతయేనమః”

అర్థము:-

అతత+అవినే = విస్తరింపఁబడినవస్తువుతోఁబడించునట్టి రుద్రాయ = రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారముగుగాక; క్షేత్రాణాం = శరీరములలో, (లేక) పుణ్యక్షేత్రములలో, పతయే = పాలరుడైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారముగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమశివుఁడు తన వస్తుస్థైర్యవినాకమును బాగుగా విస్తరింపజేసి, దానిలో శరీరములను రక్షించుచున్నాడు. అతడే చేతనా చేతనముల శరీరములను బుణ్యక్షేత్రములను బాలించుచున్నాడు. కావున అట్టి రుద్రునకు భక్తులు నమస్సులు అర్పించుచున్నారు.

(18) ప. నామము:- “దుద్రాయనమః”

శివ+విష్ణు:-

-ఈ దుద్రనామవిశేషములు ఇంతకుమున్ను వివరింపఁబడినవి.

(19) ప. నామము:- “అతతావినేనమః”

శివ:-

ధ. భా. భా:- ఇది “అతత+అవినే” అని వదవిభాగముచేయవలెను అతతము అనగా విస్తరింపఁబడిన ధనుస్సు అని యర్థము. ధనుస్సును విస్తరించుటయనగా, ధనుస్సునఁద్రాడు బిగించి, శరమువంచించి, రక్షించుటకు సిద్ధముగానుంచుటయని యర్థము.

“అవ = రక్షణే” అను భాషువునుండియేర్పడిన “అవినే” అను వదమునకు రక్షించువాఁడనియర్థము శివుని ధనుస్సుమేరువు. దానిలో నమస్త ధనములునుగలవు. కాన అతఁడు తన ధనుస్సుహిమచే లోకములకు, నమస్త వస్తుజాతముచేకూర్చి, రక్షించునని తెలియుచున్నది.

“త్యాసావిశ్రీరనరొంకారః” అను సూక్తిచే ఓంకారిమే శివధనుస్సు అని తెలియుచున్నది. ఓంకారము త్రిమూర్తి స్వరూపము; సూర్యస్వరూపమునుగాన, శివుఁడు తన ధనుస్సుతో దుష్టశక్తులను సంహరించియు, జీవులకు అరోగ్యముచేకూర్చియు రక్షించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. శివధనుస్సు నందలి త్రాడుసావిశ్రీదేవి. అమెజ్ఞానదాత్రి. కాన శివుడు సావిశ్రీ దేవిదయను జీవులపైఁ బ్రసరింపఁజేసి, వారికి జ్ఞానము చేకూర్చుచున్నాడని తెలియుచున్నది.

శివుని శరము సోమస్వరూపము. సోముడనగా చంద్రుడు ఓషధీశుడు. అన్నప్రదాత. కాన అతనిచే జీవులకు ఓషధులను అహారమును జేకూర్చి, శివుడు రక్షించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. శివుడు సంహారకర్త. కావున భూతప్రేతపిశాచరాక్షసబాహులను దొలగించుచు రక్షించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. అందుచే శివునకు "అతతావినే" అను నామము సార్థకమని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

"అతతావినే" అను నామమందలి భావము "సహస్రజీదననజితే" అను విష్ణుసహస్రనామములందలి భావమును ఒకటియే. విష్ణువు, వేలకొలది రాక్షసులను మత్స్యార్ద్యవతారములు దాల్చి, సంహరించి, జీవులను రక్షించినాడు. తనయననశక్తిని యుద్ధములందుఁ బ్రదర్శించి, వ్యతిరేక శక్తులను సంహరించి, విష్ణువు జీవులను రక్షించినాడు. ఈనాడును ఆ విష్ణువు యొక్క అననశక్తియే అణ్వన్మోదులందుఁజేరి, సమరములందు శత్రువులను సంహరించుచున్నది.

"జితామిత్రః ప్రహోవనః" అను దానిలోని "జితామిత్రః" అను విష్ణు నామమును విరిశీలించినచో విష్ణువుజీవకోటికిఁగల అనంతశత్రువులను గాఢక్రోధాదులను, బాహ్యశత్రువులైన రాక్షసాదులను సంహరించి, జగములను రక్షించెనని తెలియుచున్నది.

“అతతాపి” అను నామమును “సహస్రజిత్, అనన్తజిత్, జితామిత్రః” అను విష్ణుసహస్రనామములును సమానార్థకములే, సమానభావములే కావున “అతతాపి” పదము విష్ణువునకుఁజెల్లును. శివునిచేతయందలి అతతమైన ధనువు “అజగవః,” విష్ణువుచేతయందలి అతతమైన ధనువు “శార్ఙ్గము” , శ్రీరామావతారమందలి “కోదండము”ను ఏకరూపములే; శత్రుసంహారకములే; జగద్రక్షకములే. కావున “అతతాపినే” అను నామము శివకేశవులకు ఇరువురికిని సమానముగనే వర్తించునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి;—

ఇందు “అ+త్ +అ+త్ +అ+వ్ +ఇ+న్ అని ఎనిమిదక్షరములు కలవు. ఇవి అష్టశక్తులకు, అష్టదిక్కులకును జిహ్వాములు. ఇందుఁ బరాశక్తి బీజములైన ఆకారములురెండును, సర్వదేవతాకమైన ఆకారమును శక్తి దేవతాకమైన ఆకారమును, సావిత్రిదేవతాకమగు సకారమునుగలవు. ఇవి ప్రకృతిపురుషులైన లక్ష్మీనారాయణుల జిహ్వాములు. అందుచే ఈనామము నుపాసించువారు, బలవంతులును, సంపన్నులునుగాఁ గలరు. సర్వరక్షకులుగాఁ గలరు. వానితో వాస్తుదేవతాకములైన తకారములురెండును, వరుణదేవతాకమైన వకారముకణియునుగూడియున్నవి అందుచే వీని నుపాసించువారు దేవాలయ తటాకాది నిర్మాతలైరోగనాశకులు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

(20) ప. నామము: “క్షేత్రాణాం పతయేనమః”

శివ:-

క్షేత్రములనగా శరీరములు. వానికిఁ బతి, రక్షకుడును పరమశివుఁడని యర్థము. శివుడైశ్వర్యప్రభుఁడు; కాని శరీరరక్షకుఁడెట్లగునని ప్రశ్నింతురేమో పరికింపుడు. మార్కండేయుఁడు అల్పాయుష్కుడైనకారణమున యసుధర్మ రాజు వాని ప్రాణములుగొనిపోవరాగా, దనభక్తుడైన అతనిని శివుడు కాపాడియమునిబ్రాచద్రోలెను. అతనిని జిరంజీవునిగావించెననుకథ నర్వవిది తమేకదా! పరమశివుఁడేకదా మార్కండేయుని ప్రాణములునిల్పి, శరీరమును రక్షించినవాఁడు. అట్లే తన్నుగొల్పు జీవుల శరీరములను పరమశివుడు రక్షించుచుండును. అంతేకాదు. చేతనాచేతనముల శరీరములన్నియును ఆకాశాది పంచభూతములచే నేర్పడినచేకదా! అందునను జీవులదేహములు నిల్పుటకు వాయుగ్నిజలములు ప్రధానములని అందులు నెఱుగుదురు.

పంచభూతములను శివుని యష్టమూర్తులలోనిదే “అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ” అను శ్రుతిలోజెప్పిన సూర్యాగ్నివాయువులు శివుని ప్రధాన రూపములని క్లితెలియుచున్నది. సూర్యుడు జలవర్షకుడు పైమువ్వురి ప్రభావముచేతనే జీవకోటి శరీరములు రక్షితములై నిల్పుచున్నవి. ఈ విషయము, ప్రథమానువాకమంత్రములందు వివరింపఁబడియేయున్నది.

“క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ంహితే నే వజయామసి”

అను మంత్రమునక్షేత్రపతి పరమశివుఁడని పేర్కొనబడెను. అంతేకాదు. “అవిముక్తాది” పుణ్యక్షేత్రములను బాలించుప్రభువుపరమశివుడే. అవిముక్తమనగాఁ గాశీక్షేత్రము; అమరనాథము పశుపతిక్షేత్రము, మున్నగుక్షేత్రములందు, మహాదేవుడు, మృల్లింగము, తేజోలింగము, జలలింగము మున్నగు రూపములతో నుండి, అయాక్షేత్రములను, బాలించుచుండెను.

శ్లో॥ సారాష్ట్రే సోమనాథంచ శ్రీశైలే మల్లికార్జునం,
ఉజ్జయిన్యాం మహాకాళం, ఓంకారమమరేశ్వరం,
ప్రజ్ఞ్వల్యాం వైద్యనాథంచ, ఠాకిన్యాం భీమశంకరం,
సేతబంధేతురామేశం, త్ర్యంబకం గౌతమీతటే,
హిమాలయేతు కేదారం, నాగేశందారుకావనే,
వారాణస్యాంతు విశ్వేశం, పృష్ఠేశంతు శివాలయే॥

అను శ్లోకములను బరిశీలించినచో, సారాష్ట్రమున సోమనాథుడు, శ్రీశైలమున మల్లికార్జునుడు, ఉజ్జయినిలో మహాకాళుడు, అని ఒక్కొక్క షేత్రమున ఒక్కొక్కనామమున శివుడు లింగస్వరూపుడైయున్నట్లు తెలియుచున్నది.

భీమేశ్వరుడు, విశ్వేశుడు, విరూపాక్షుడు, మల్లికార్జునుడు, రామేశ్వరుడు అను లింగములు జ్యోతిర్లింగములు, (తేజోలింగములు) అని తెలియుచున్నది. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు, కళింగుడును వాయులింగములని తెలియుచున్నది. చిదంబరమున ఆకాశలింగము హిమాలయమున జలలింగమునుగల వండురు. ఇట్లు పంచభూతములకుఁ జెందిన లింగములుకలవని తెలియుచున్నది. కావున శివుడు షేత్రపతియాయెను.

అంతేకాదు. "క్షీ = నివాసగత్యోః" అను ధాతువు నుండి షేత్రపద మేర్పడెను. "క్షీయత ఇతి షేత్రం" అను వ్యుత్పత్తిచే నశించుదానికి షేత్రమని పేరు. శరీరము నశించునదికాన దానికి షేత్రమనిపేరువచ్చెను. షేత్రపతి = శరీరరక్షకుడను నర్థమును వివరించితిని.

శ్లో॥ "షేత్రం కళత్రతే కేదారే, సిద్ధిస్థాన శరీరయోః
షేత్రంగణితశాస్త్రైశ్చ॥

అను ప్రతాపనిఘంటువుననుసరించి, షేత్రపదమునకు "కళత్రము, కేదారము సిద్ధ స్థానము, శరీరము, షేత్రము, గణితశాస్త్రము" అని ఐదు అర్థములు

కలవు. వానిలో శరీరము, పుణ్యక్షేత్రము, అను నర్థములకుఁ జెందిన విషయము వివరింపఁబడెను. మిగిలిన యర్థములగుఱించి, పరిశీలించెదముగాక.

క్షేత్రముఅనగా, కళిత్రము (భార్య) అను నర్థముకలడు. పరమేశ్వరుఁడు పురుషుఁడు. భర్త. అతనికళిత్రము వ్రక్కతి. అది భూమ్యాదుల ననుసరించి, ఎనిమిదివిధములుగాగలడు. వానికిఁబతి = వ్రభువు పరమశివుఁడని తెలిసికొనవలసియున్నది.

కేదారముఅనగా "పొలము" భూమి. "భూమిర్మాతాదితిర్నో భ్రాతా" అను శ్రుతి ననుసరించి, భూమియే (కేదారమే) అదితి. అమెయేవ్రక్కతి. కాన క్షేత్రపతి యనగా కేదారపతి, పురుషుఁడైన పరమశివుఁడని చెప్పవచ్చును.

క్షేత్రమనగా పిదిస్థానము. అదిముక్తిస్థానము. అదియే సహస్రారము. దానికిఁ బతిపురుషుఁడైన పరమశివుడే. కాన క్షేత్రపతి శివుఁడాయెను.

క్షేత్రమనగా గణితశాస్త్రము. దానికి మూలము జ్యోతిషము. అది సూర్యచంద్రనక్షత్రగణనము ననుసరించి, యేర్పడినదికదా! ఆ సూర్యచంద్రనక్షత్రములు శివుని రూపాంతరములు కాన క్షేత్రపతి శివుఁడాయెను.

విష్ణు:-

క్షేత్రపతి = శరీరపతి శివుఁడేకాదు. విష్ణువును ఆగును. ఎట్లన? క్షేత్రజ్ఞోఽక్షరవివచ" అను విష్ణుసహస్రనామక్రిచే క్షేత్రజ్ఞుడు విష్ణువు అని తెలియుచున్నది. "ఇదంశరీరంకౌంతేయక్షేత్రమిత్యభిధీయతే" అను గీతాసూక్తిచే శరీరమునకు క్షేత్రమనుసంజ్ఞకలదని తెలియుచున్నది. క్షేత్రమనగాఁ బ్రకృతి మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తవివచ" అను గీతాసూక్తిచేఁ తెలియు క్షేత్రముప్రకృతియేయనునది "భూమిరాపోఽనలో వాయుః" అను గీతాసూక్తిచేఁ తెలియుచున్నది,

అష్టవిధప్రకృతియు క్షేత్రమును (శరీరమును) ఒకపేయనువిషయము పైసూక్తులచే స్పష్టపడుచున్నది. అట్టిక్షేత్రమును అధిష్ఠించి, దానికిఁ బతియై లోకమును సూర్యుడువలెఁ బ్రకాశింపఁజేయువాఁడు శివుఁడేకాదు; విష్ణువుకూడ అను విషయము

శ్లో॥ 'యథావ్రతాశయత్యేకః కృత్స్నంలోకమిమంరవిః |
క్షేత్రంక్షేత్రీ తథాశ్చత్స్నంప్రకాశయతి భారత'

అను గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. ఈ విషయమును కృష్ణభగవానుఁడు చెప్పెను. కావున క్షేత్రపతి = శరీరపతి విష్ణువు అనియుఁ దెలియుచున్నది.

ఇక "క్షేత్రపతి = పుణ్యక్షేత్రపతి" శివుడువలె విష్ణువును అగును. ఎట్లన శివక్షేత్రములకుఁ బతిశివుఁడైనట్లు, "సింహాచలము, శిరుపర్తి, ఒడల్" మున్నగు విష్ణుక్షేత్రములకుఁ బ్రభువు విష్ణువు. కావున క్షేత్రపతి నామము విష్ణువునకుఁ జెల్లునని తెలియుచున్నది.

శివుఁడు మార్కండేయాదులకు వ్రాణములనొసంగి, శరీరరక్షకుఁడైనట్లు విష్ణువును బ్రహ్మాదాదులగాపాడినకారణమున శరీరరక్షకుడాయెనని తెలియుచున్నది. ఇంతేకాదు. క్షేత్రపతి = భూమిపతియు విష్ణువును అగును. విష్ణువు భూమి భార్యగానున్నప్పుడేకదా నరకాసురుఁడు పుత్రుడుగా జన్మించెను.

ఇంతేకాదు. శివకేశవులిరువురును బరమాత్మయొక్కరూపాంతరలే. ఇద్దఱును క్షేత్రమైన సిద్ధిస్థానమున సహస్రారమునున్నవారే. కావునక్షేత్రపరులైరి. విష్ణుతేజోంశసంపన్నులైన సూర్యబండ్రాదులే గణేశశాస్త్రమునకు మూలకందమైనవారు. అందుచే క్షేత్రపతి = గణేశశాస్త్రపతి విష్ణువును అయిను. కావున క్షేత్రపతినామము విష్ణువునకుఁజెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "కొ+వ్+వి+త్+ఁ+ఁ+ఁ+ఁ+ఁ+ఁ+ఁ" అని పద
క్షరములుగలవు. ఇవి జ్ఞానేంద్రియక ర్మేంద్రియ మనోబుద్ధులకుఁ జిహ్వాములు
ఇందు పీఠభద్రబీజమైన "వికారముతోఁ బ్రాణావత్యబీజమైన తకారమును,
సూర్యబీజమైనషకారమునుగూడియుండుటచేఁ బైమంత్రము నుపాసించువారు
పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారముపొందగలరు. ఉపాసకులు కామెలరోగమును
బోగొట్టుకొనఁగలరు.

వాస్తుదైవత్యమైన తకారము, వహ్నిదైవత్యమైన రేవమును, అకార
ముతోగూడిన కారణమునఁ బైనామము నుపాసించువారు విద్యుత్కర్మాగార
స్థాపకులు, నూతన విద్యుచ్ఛక్తిని బైటఁబెట్టఁగలవారలునగుదురు.

పర్వదేవతాకమైన "పకారము", వాస్తుదైవత్యమైన "తకారమును,"
సర్వదేవతాకమైన "అకారము"తోడను, విష్ణుదేవతాకమైన "ఇకారము
తోడనుగూడినకారణమున క్షత్రిమవర్షదాయకమైన మేఘములను నిర్మించఁ
గలవారలగుదురు. పైనామమున రెండుతకారములున్న కారణమునఁ
పైనామము నుపాసించువారు, వాస్తుకౌశలజ్ఞులు, (పలురకములకుఁజెందిన
ఇంజనీర్లు) కాఁగలరు.

—: ఆష్టమయజుస్సు :—

“నమస్సు తాయాహంత్యాయ వనానాంవతయేనమః”

అర్థము:-

సూతాయ = సారధియైనట్టియు, అహంత్యాయ = శత్రువులకు సంహా
రింపనశక్యమైన పుడ్రునకు, నమోస్తు = నమస్కారమగుఁగాక; వనా

నాం = అరణ్యములకు, పతయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక;

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- వరమేశ్వరుడు జగద్యంత్రమనెడి రథమును నడుపుటకు సారథిగానుండెను. అతనిని శత్రువులెవ్వరును సంహరింపజాలరు. అతడరణ్యములనెల్ల భాలించుచు, జగద్రక్షకుడగుచున్నాడు, అందుచే అతనిని ప్రకృతు నమస్కరించుచున్నారు.

(21) ప. నామము: “నమస్సూతాయ”

శివ:-

భ. భా:- ప్రకాశతియైన వరమాత్య, పుష్కరపర్ణమననుండి, (బంగారుతామరాబుపైనుండి) “ఇదగ్ంస్యజేయమ్” ఈబ్రహ్మాండమును సృష్టించుననితలంచెను. బ్రహ్మాండసృష్టిరథమునడుపుటవంటిది. రథయాత్రను సారథివలె బరమాత్య జగద్రథయాత్రసాగింపమొదలిడెను. రథము, నడుపుటలో సారథి, నియంత్రగానుండును. అటులే, జగద్రథము, నడుపుటలో బరమేశ్వరునియస్త ఆయెనన్నమాట అతడు పర్యవ్యతంత్రుడు. అతనికి వేరొక నియామకుడుండదు. ఈనాటి నియన్త్రత్వము అతనినుండిలోకమునకు లభించినదన్నమాట. జగద్యంత్రము ఒకతనువు. (సరీరము) అదిరథము వంటిది. దానిని బరమేశ్వరుడు సారథివలెనడుపుచున్నాడన్నచో అతడు నియన్త్రయొట్టగును? అతనిపై రథికుడైనయజమాని ఇంకొండుండునుగదా! అది యెట్లుపొనగును?

“అత్మానందభినంద్విధిశరీరందధమేవతాః

బుద్ధింతుసారథింద్విధి”

అను కథపల్లిత్రుతి ననుసరించి, వరమాత్యరథికుడును, బుద్ధిసారథియునగును గదా! అంటిరేని, పరికింపుడు.

నిజమునకుఁ బరమాత్మరథికుఁడేఅయినను సృష్టిలోనాతడు మాయా సంబంధమొందిన హిరణ్య గర్భుడుగా నుండును. అప్పుడు పరమాత్మకులోబడి సృష్టిజ సపుసారధియగును. హిరణ్య గర్భుఁడే సృష్టిప్రకాశకుఁడైనసూర్యుఁడు. అతడే స్థూలశరీరమున బుద్ధిగానుండును. కాన శ్రుతివిషయములకు రెంటికిని విరోధము వాటిల్లదు అందుచేతనే పరమేశ్వరుడు నిద్రునయైన సారథియై జగ ద్యంత్రమును స్వతంత్రముగా నడుపుచుండెను. కావున శివునకు "సూతుడ"ను నామము సార్థకమాయెను.

అంతేకాదు. "మణ్ = ప్రేరణ" అను భాతువునుండియేర్పడిన సూర్య చంద్రమునకు "సువత్సత్వాన్" అను వ్యుత్పత్తిచే అశ్వమునుదోలువాడని యర్థమువచ్చును. పరమశివుడే సూర్యరూపుడై తన యశ్వమును, కిరణములను, జగదుద్బోధకై, ప్రేరేపించుచున్నాడని చెప్పవచ్చును. శివరూపముతో నున్నపుడు తనయశ్వములను (తనయనుచరులైన) ప్రమథగణములను జగ ద్రక్షణకై ప్రేరేపించుననియుఁ జెప్పవచ్చును. పరమేశ్వరుఁడు అండాండ పిండాండబ్రహ్మాండములనెడి యశ్వములను, జీవకోటియనెడి యశ్వములను, ఇంద్రియములనెడి యశ్వములను సక్రమమార్గమునఁ గర్మాచరణకై ప్రేరేపించుననియుఁ జెప్పవచ్చును. ప్రకారణములచే శివునకు సూతుఁడనునామము సార్థకమగును.

ఇంకొక విశేషమేమన?

సూత సదమునకు యుగాదిలోఁ బురాణవక్తయునియు అర్థముకలదు. (1) సర్గము, (2) ప్రసంగము, (3) వంశము, (4) మన్వంతరము (5) వంశానుచరితము అను నైడును బురాణముయొక్క లక్షణములు సర్గము అనగా సృష్టి. ప్రసంగము అనగా ఉపసృష్టి. వంశమనగాఁ జేతనాచేతన వస్తువులచరిత్ర. మన్వంతరములనగాయుగానుసారముగా బ్రహ్మాండమును నియమించునట్టివి. వంశానుచరితమనగాఁ బిల్లిలికాది బ్రహ్మవర్యంతముగలసృష్టి.

వానిని జక్కగా విపరించిచెప్పువత్తయే సూతుడు. చరమేశ్వరుడే సూతుడుగా బురాణవక్తగానుండి, 36 పురాణములచరిత్రను బ్రపంచమునకుఁ దెలియజేసె నన్నమాట. పురాణములచరిత్రలో సకలవ్రపంచమందలి సకలభాషలవారి చరిత్రయు సూక్ష్మరూపమునఁగలదు. అట్టిచరిత్రను సర్వాంతర్యామియైన శివుడు సూతుడై పడునాల్గులోకములకును దెలియఁజెప్పెను. కావున శివు నకు సూతనామము సార్థకమాయెను.

పురాణవక్త అను దానియందలి పురాణవదమునకుఁ బ్రాచీనమనియు నర్థముకలదు. అపుడు పురాణమును, ప్రాచీనసృష్టిని లేక పురాణపురుషులను గూర్చి, చెప్పువాడు పురాణవక్తయగును. శివుడు సూతుడై శౌనకాది ఋషు లకు సృష్టినిగూర్చియు, బురాణపురుషులైన శివకేశవాదుల యొక్కయు బురాణమైన అదిశక్తియొక్కయు చరిత్రలను లోకమునకు జక్కగాఁ దెలియఁజెప్పెను. కాన శివునకు సూతుడనునామము సార్థకమాయెను.

చేరోకవిశేషమేమన?

సూతపదమునకు అభిషుతసోమాత్మకుడనియు నర్థముకలదు. సోముడు ఓషధీశుడైన చంద్రుడు. అతడు లోకములకు ఓషధులమూలమున అహారమును సమర్పించును. అహారసమర్పణానుకూలముగా ఓషధులను సమర్పించవలసి నదిగా సోముడు శివునిచే అభిషుతుడాయెను; అనగా నియమింపబడెను. అంతే కాదు. సోముడు శిరోభూషణమైన పుష్పముగానుండి గరళమువలన గల్గిన వేడిమిని దొలగించి, శివునకు జల్దనము చేకూర్చెను. తద్వారాలోకమునకు జల్దనము చేకూర్చుచున్నాడు. కావున శివుడు అభిషుతసోమాత్మకుడై సూతు డని సార్థకనాముడాయెను.

విష్ణు:-

సూతుడనునామము శివునకువలె విష్ణువునకునుజెల్లును. ఏమన?
“సూతపదమునకు సారథి అనగా నియన్త అను నర్థముకలదు.

“సువత్యశ్వానితినూతః” అనగా అశ్వములను గమనమున ప్రేరేపించు
వాడని యర్థము.

“సారయత్యశ్వానితి సారథి” అనగా గుఱ్ఱములను నడిపించువాడని
యర్థము.

“నియచ్ఛత్యశ్వానితినియన్తా” అనగా గమనమున అశ్వములను నియ
మించువాడని అర్థము.

పైవ్యుత్పత్తులననుసరించి “సూతుడు, సారథి, నియన్త” అను
మూడును సమానార్థకములేయని తెలియుచున్నది.

“నియన్తానియమోయదుః” అను విష్ణునహస్రసూక్తిచే విష్ణువునకు
“నియన్త” అను నామము కలదని తెలియుచున్నది.

“మండలాంతరగతం హిరణ్మయం” అను సూక్తిచే శివుడువలె విష్ణు
వును సూర్యస్వరూపుడేయనియు, అతడు జగత్తును మేల్కొల్పుటకై, తన
యశ్వములను గిరజములను నియమించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. అంతే
కాదు. జగద్రథమును నడిపించుటచేతను, ధీవులను స్వకృత్యములందు
నియమించుటచేతను, విష్ణువునకు సూతుడునునామము నియన్త అను నర్థమున
సార్థకమేయని తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు. సూతుడనగా ఋరాణివక్తయును విష్ణువగును. ఎట్లన? పురాణమైన అతిప్రాచీనమైన, బ్రహ్మమయమైన వేదవాక్కును వాగ్మియై వక్తయై విష్ణువు ప్రసరింపజేయుచున్నాడు. కావుననే సూతుడు అను నర్థమును చెల్పువాగ్మియను నామము విష్ణువరముగా “సుభుజోద్ధర్తరోవాగ్మి” అని విష్ణునస్రమున బేర్కొనబడెను.

అంతేకాదు. సూతుడు అభీషుతసోమాత్మకుడు, అను నర్థముచెప్పినను అ నామము విష్ణువునకునుజెల్లును. ఎట్లన? విష్ణువుసోమాత్మకుడై అవ్యను జ్ఞానమొందెను. కావుననే ప్రజలకవసరమగునాహారమునొసంగు భోషధములను బోషించుచున్నాడు. అందుచేతనే విష్ణునహస్రమున “సోమప్రోఽమృత పస్సోమః” అను సూక్తిలో సోమపదము విష్ణువరముగా బేర్కొనబడెను. అంతే కాదు. భారతయుద్ధసమయమున అర్జునకు సారథిగానుండి, విష్ణువుగీతను బోధించి, లోకమునకు జ్ఞానమార్గమును జూపెను. కావున “సూతుడు” అను నామము విష్ణువునకుజెల్లును.

ఇందు “సో + ధో + త్ + అ” అని నాల్గు అక్షరములుగలవు. అవి అంతఃకరణచతుష్టయమైన “మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములకు జిహ్వాములు. శక్తిబీజమైననకారము, భూమి దైవత్యమైన “ఠో”కారముతో గూడియుండుటచే తైనామము, శక్తిప్రభావసూచకమై శాక్తేయులకుపానసార్వమైయున్నది. దాని నుపాసించువారు, భూసారమును, భూమిలోనిఖనిజములను లైటు పెట్టి ఇనుము డింపజేయగలవారలగుదురు. అంతేకాదు. అకారముతోగూడిన “త”కారము వాస్తుబీజమైన కారణమున దానినుపాసించువారు, వాస్తుశాస్త్రజ్ఞులై ఖనిజ పరిశోధకులుకాగలరు.

(22) వ నామము:- “నమోఽహంత్రాత్మయ”

శివ:-

భ. భా. భా:- అహస్తవ్యాయ, అత్మజ్యోతిషేమహాశక్తిత్వేన నహన్యతే అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించి, మహాశక్తిగల అత్మజ్యోతి, అనగా బరమాత్మ తేజస్సు, అహస్త్యము అనగా క్షీణంపజేయుటగుగాని, తగ్గించుటకుగాని శక్యముకానిది, అని తెలియుచున్నది. అట్టితేజస్సేతైత్తరీయమునజెప్పిన నువర్ణ జ్యోతి అదియేబరమాత్మస్వరూపము. అవిషయమే

“లోహస్తేజస్విదామహమ్” తేజస్సుగలవానిలో దివ్యతేజస్సునేనని గీతలో భగవంతునిచే చెప్పబడినది అదియే సూర్యస్వరూపువగురుద్రునితేజస్సు

“జ్యోతిషాంకవిరంశుమాన్” అను గీతాసూక్తిలో జ్యోతిస్సులలో రహిగా నున్న విభూతిని, నేననిభగవంతుడుచెప్పెను ఆ రవియే (సూర్యుడే) అహస్త వ్యుదైనరుద్రుడు. అందుచేతనే రుద్రరూపసూర్యజ్యోతి అహస్తవ్యముఅయ్యెను. దానినెవరునుజేరలేరు. చూడలేరు. నశింపజేయలేరు.

జ్యోతిశ్శబ్దమునకు నక్షత్రము అని అర్థము మహాశక్తికల్గిన, నశింప జేయలేని తేజస్సుగలనక్షత్రము చంద్రుడు. “నక్షత్రాణామహంశశీ” అను గీతాసూక్తిలో చంద్రుడును భగవంతుని విభూతిగా బేర్కొనబడెను.

“తే అస్మై సర్వేశ్వర్యాజ్ఞోర్ధ్వభవన్తే,

తాన్ సోమః కశ్యపాదధినిర్ధమతి”

అను అరుణశ్రుతిచే గళ్యపుడను, సూర్యునితేజస్సే చంద్రునిలోనున్నట్లు తెలియుచున్నది, భగవంతుడైన రుద్రునితేజస్సు డుర్భరముకావుననే, కుమార

స్వామి జననసందర్భమున దానిని, అగ్ని, గంగమున్నగువాభరించిరి. పైకారణములచే రుద్రుడు, అహస్తవ్యము అనగా నశింపజేయశక్యముకాని దివ్యతేజస్సుకలవాడను, దివ్యతేజస్వరూపుడనని తెలియుచున్నది.

శ్లో॥ “అక్షేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమచ్ఛేద్యోఽశోష్యోవివచ”

అను గీతాసూక్తిలోఁ బరమాత్మచేదింపశక్యముకానివాడు, దహింప అశక్యుడు, పీడింపనశక్యుడు, శోషింపనశక్యుడని చెప్పబడినది. కావున రుద్రునకు “అహస్త్వ” డనునామము సార్థకమే. అందుచేతచే “తస్యభాసా సర్వమిదంవిభాతీ” అను శ్రుతిలో మహాశక్తిగల పరమేశ్వరతేజస్సుచేతనే సమస్తము ప్రకాశించుచున్నదని చెప్పబడెను.

“అహస్త్వుడు = నిహ్రాసితోపసర్గుడు; అహస్త = విశ్వరు పరమశివుడు. అదేమని? నిహ్రాసితము = మిక్కిలితక్కువైనది, మిక్కిలితక్కువగాఁ జేయబడినది ఉపసర్గము = సీరోవము; అని పైపదములకు అర్థముకలదు. జరమశివునకు అన్యులనిరోధము ఏమియునులేదు, అతఁడందఱిని, నిరోధింపఁ గలడు. అతఁడు నృప్తిలో విశ్వమైయున్నాడు. విశ్వరూపుడైన అతనిని ఎవ్వరును సీరోధింపఁజాలరు. అతడు అధిపక్ష. కావున శివుడు నిహ్రాసితో పసర్గుఁ డాయెను. కాన అహస్త్వుఁడాయెను.

అంతేకాదు. అహస్తపదమునకు “అహమేవసర్వమితిభావః, అహస్తా; తత్రభవః” అనియుసర్థముకలదు. “అహమేవ = అహంశబ్దవాఙ్మయైన పరమాత్మయే, సమస్తబ్రహ్మాండమై, అందు అతఁడు సంహారకరమైన రుద్రుడుగా నుండెను. అందుచే రుద్రునకు “అహస్త్వు” డనునామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

పరికింపగా శివకేశవులిరువురును సువర్ణజ్యోతిస్వరూపులే. ఇరువురును బరమాత్మతేజోంశజులే. "నందిర్జ్యోతిర్గణేశ్వరః" అను విష్ణుసహస్రనామక్తిలో, అహస్త్వనామార్థబోధకమైన జ్యోతిర్గణేశ్వరపదము విష్ణుపరముగాఁ బ్రయోగింపఁబడెను. సూర్యచంద్రనక్షత్రాగ్నులు జ్యోతిర్గణమునఁ జేరినవారే. "తమేవభాంతమనుభాతినర్వమ్" అను శ్రుతిలోఁ జెప్పఁబడిన తచ్ఛబ్దనాచ్యుడు పరమాత్మ. అతని వికారములే శివకేశవసూర్యాగ్నిచంద్రనక్షత్రములు. వీరి తేజస్సుముమ్మాడికిని అహస్త్వమే. నశింపఁజేయశక్యముకానిదే. అపరమాత్మయైన విష్ణువుభాసను (తేజస్సును) అనుసరించియే సూర్యచంద్రాగ్నినక్షత్రములు మున్నగువారుప్రకాశించుచున్నారు. అందుననుముఖ్యముగా అదిత్యతేజస్సు విష్ణుతేజస్సే. అను విషయము "యదాదిత్యగతంతేజఃతత్రేజో విద్ధి మామకమ్" అను గీతాసూక్తిలో నిరూపింపఁబడెను. అట్టి సూర్యరూప విష్ణుతేజస్సును ఎవరైనఁ జూడఁగలరా? నశింపఁజేయఁగలరా? లేదే! కావుననే విష్ణువునకు అహస్త్వనామముసార్థకము.

అంతేకాదు. విష్ణువు అహస్త్వ్యుడు; నిహ్రాసితోపనర్గుడుకూడా! ఎట్లన? శివునకువలె విష్ణువునకును ఉపనర్గము (నిరోధము)లేదు. కావుననే తనను జింపవచ్చిన హిరణ్యకశిపుని హృదయములోఁబాను బ్రవేశించి, వానికిఁ గానరాక తర్వాతవాసినే సుహరించెను. గజేంద్రాదిభక్తుల ఉపనర్గలు (కష్టములు) విష్ణువుచే నిహ్రాసితములు (తొలగింపఁబడినవి) అయ్యెను. అతనికి కష్టములునులేవు. అతనిని ఎవ్వరును నశింపఁజేయలేరు. కావుననే ప్రైయర్థమును దెల్పుదుర్మర్షణపదము "ఽపౌదుర్మర్షణః" అను విష్ణుసహస్రనామక్తిలో విష్ణుపరముగాఁ బ్రయోగింపఁబడెను.

అంతేకాదు అహస్త్వపదమునకు "అహమేవసర్వమ్" సేనేసమస్తమును అనుభవమొందినవాఁడను; అనియర్థముచెప్పినను బైనామము విష్ణువునకు.

జెల్లును. ఎట్లన? “అహంసర్వస్యప్రథవోమతస్సర్వంప్రవర్తతే” అను గీతా సూక్తిలో దానే సర్వమునకు మూలమనియును, అతనినుండే సర్వము ప్రవర్తించుచున్నదనియును గృష్ణధగవానుడు అర్జునునకెఱిగించెను.

“సర్వశ్చర్వశ్చివస్థాణుః” అను విష్ణుసహస్రనామీలో సత్తుగా అసత్తుగానున్న సమస్తమును, బుట్టుటకు, ఉండుటకు, నశించుటకును విష్ణువేమూలకారణము అతడే “సర్వమునేనెడి జ్ఞానముకలవాడని తర్థమును దెలియుజేయు సర్వ పదము విష్ణుపరముగా బ్రయోగించఁజెను. ప్రైకారణములచే అహన్త్యపదము శివునకువలె విష్ణువునకును సార్థకమేయని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “అ+హ+అ+న్+త్+య+అ” అని యేడక్షరములు గలవు. ఇవి సప్తవాయుమండలములకును, జ్ఞానేంద్రియములతోడి మనోబుద్ధులకును ఉపలక్షణములు. ఇందలి మూడక్షరములును ద్రిమూర్తులను దెలియజేయుచు, ఉపాసకులకు, నూతనవస్తువులకుజెందిన సృష్టిస్థితిలయములను జేయఁగల శక్తులను జేకూర్చును. రక్తలోపముచేఁగాని, రక్తముచెడుటచేఁగాని రక్తరొగములను దొలగించుకొను శక్తిఉపాసకులకు లభించును. సావిత్రి బీజమైన “నకారమును”, వాస్తుదైవత్యమైన “తకారమును”, వాయుబీజమైన “యకారమును” సర్వదేవతాకమైన “అకారము”తో గూడియుండుటచే, ఉపాసకులు శాక్తేయులును యోగులునై నూతనవస్తునిర్మాణమును గనుగొనఁగల వారలగుదురు. శివబీజమైన “హకారము” ఇందున్న కారణమున ఉపాసకులు శైవులై శుభదాయకులు కాగలరు.

(28) ప. నామము: “వనానాంపతయేనమః”

శివ:- భ.బా.భా. :-

రుద్రుడు వివిక్తములైన (మనుష్యసంచారములేని) అరణ్యములకుఁ బరి. అరణ్యములందుఁ, గ్రహరజంతువులు, మహావృక్షములు, మహాషడులు,

గనులు పర్వతములు, నదులు, మహర్షులు, వక్షులునుండును. వానికెల్ల శివుడే స్రభువు. అతనిదయవలననే ఆవిభవైన అతివికసంపద యధికమగును దేశమభివృద్ధిపొందును అడవులందు శివుడు దవాగ్నిరూపముననుండి, క్రూరజంతువులను నశింపజేసి, లోకమునుగాపాడును. అతివికులైన రాక్షసులను సంహరించి, మహర్షులను, వారియజ్ఞములను గాపాడును. కావున రుద్రుడనకే మొదటి హవిర్భాగమందును. రుద్రుడులేని యజ్ఞములు యజ్ఞములేకావు రుద్రహీనముగాఁ జేయఁదలంచుటచేతనే, దక్షవ్రజావతి యజ్ఞము ద్వంసమాయెను. ఇట్లుదనపాలకుఁడగు శివుడు వనములకుఁ బరిత్రాసెను. అంతేకాదు.

శృశానములకుఁ బ్రభువురుద్రుడే శృశానములు వివిక్తములు. నిర్జనములు. భూతప్రేతాది నివాసములు. వానికిఁ బ్రభువురుద్రుడే. కావుననే భూతనాథుఁడను నాచుముకూడ రుద్రునకువాటిలెను. అంతేకాదు. “వనషణ = సంభవతై” అను ధాతువునుండియేర్పడిన వనపదమునకు జనులచే నాశ్రయింపఁబడినదని యర్థము క్రూరజంతునివాసమైన వనము జనాశ్రితమెట్టిని శంకింపనక్కఱలేదు. వనములేకదా వ్రాణులకవశమగు వస్తువుల నొసంగునని వనములు వృక్షసాంద్రములైరపుడే నకాలవర్షపాతముజరుగును జనులకాహారములభించును. రుద్రుడు పర్వస్వస్వరూపుడై వనములందధికముగా వర్షమురురిపించి, ఒండు పుట్టినిశూములకుఁ దరలింపజేసి, భూముల సారవంతములఁగావించి సమృద్ధిములఁగావించి, జనులకాహారమొసంగుచున్నాడు. కావునరుద్రునకు “వనపతి”నామము సార్థకమాయెను.

ఇంకొకవిశేషమేమి? వనము అను పదమునకు “వనేనలికాననే” అను నమరసూక్తిచే నిరు అను నర్థముకలదు వనము (జలము) ఆద్య ప్రకృతి

లో “అపరేయమితస్త్వస్త్వన్యోప్రకృతింవిద్ధిమేపదామ్”

అను గీతాసూక్తిలోఁ జెప్పఁబడిన అపరాద్రవకృతిజలమే అదియే ద్వితీయస్పష్టిలో గంగ పవానియై, పార్వతీదేవికక్కయైనది. ఈ విషయము వాల్మీకిరామాయ

జము ననుగలడు. గంగారూపజలమునకుఁ బ్రతియైనకారణమున రుద్రునకు వనపతినామము సార్థకమాయెను.

ఇంతేకాదు. వనపదమునకుఁ బుష్పమునియు నర్థముకలదు. వనము లను (బుష్పములను) దీవారాత్రములందు వికసింపజేసి, వానికి బ్రభువులైన సూర్యచంద్రులు శివస్వరూపులే. కావున వనపతి (పుష్పపతి) శివుడాయెను.

విష్ణు:-

శివుడువలె విష్ణువును పివితములైన వనములకుఁబ్రతియే. ఎట్లన?

విష్ణువు సర్వవ్యాపకుఁడు కావున అటువికవస్తువులందుఁదాను అణురూపముననుండి, వానిని రక్షించియు, వృద్ధిచేసియు వనపతియగుచున్నాడు. విష్ణువు, సరనారాయణరూపధారియై బదరీవనములందు, నివసించి, సర్వులను రక్షించినట్లు పురాణములవలనఁ తెలియుచున్నది. విష్ణువురామావతారమునఁ బితృవాక్యపరిపాలనకై, కొంతకాలము అరణ్యములందుండి, రాక్షసులను సంహరించి, మునులను గాపాడినాడు. అరణ్యవాసకాలమున భార్యను అపహరించిన రావణుని సంహరించి, లోకములను రక్షించినాడు. కావున విష్ణువు వనపతియైనాడు.

అంతేకాదు. ఆదిత్యరూపముననుండి వనములందుఁగల చెట్లుపెకిరణములను బ్రసరింపజేసి, వనములనుబెంచి, తేమనుగ్రహించి, వర్షముకురిపించుచున్నాడు. సస్యవృద్ధిచేయుచున్నాడు. లోకములను గాపాడుచున్నాడు. కాన విష్ణువు వనపతియాయెను. అందుచే జనులొకనిఁబూజించి, వనములను ఆశ్రయించుచున్నారు.

వనపదమునకు జలము అని అర్థము చెప్పినను మూలప్రకృతియైన జలము గంగారూపమున అతనిపాదములనుండిపుట్టుటచే విష్ణువు, అపానిధి, జలనిధియైనాడు. కావున విష్ణుసహస్రనామమున “అపానిధిరధిష్ఠినమ్” అను సూక్తిలో అపానిధియనునామము విష్ణుపరముగాఁ బేర్కొనఁబడెను.

“విష్ణుపాదోద్భవాగంగా” అను సూక్తి పైవిషయమునకుఁ బ్రమాణము కావున విష్ణువువనవతియాయెను.

వనవదమునకు సమూహమని యర్థముకలదు. వనములనగా అంభస్సులు. అవియేదేవపితృమనుష్యాదుర సమూహములు.

“తానివానితానిచత్వార్యంభాంసి, దేవమనుష్యాఃపితరోఽనురాః”

అను శ్రుతియే పైవిషయమునకుఁ బ్రమాణము. అట్టివనములకు, నిధియును, బితియును విష్ణువే. కావున “అంభోనిధిరనంతాత్మా” అను పహస్రసూక్తిలో, అంభోనిధినామము విష్ణుపరముగా బేర్కొనబడెను. అంభోనిధియే అంభఃపతి అతఁడే. వనవతి. “అంభోనిధి, వనవతి” యను నాచుములు సమానార్థకములు కావున వనవతి యనునామము విష్ణువునకుఁజెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “వ్ + అ + న్ + అ + వ్ + అ + త్ + ఇ” అని యెనిమిది యక్షరములుగలవు. ఇవి యెనిమిదగులకును, శరీరమందలి యష్టచక్రములకును, ఉపలక్షణములు. ఇందలి మూడకారములును ద్రిమూర్తులను సూచించును. ఇవిపరమాత్మబీజములు. నకారము సావిత్రిబీజము. ప్రకృతి పురుషసూచకములైన యక్షరములు పరుణదేవతాకమగు వకారము తోడను వాస్తుదేవతాకమైన తకారముతోడనుగూడియున్నవి. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు పరుణాధీనమైన జలమును బరిశోధించి, అందలివింతలను శక్తులనుబైట పెట్టి, అందునందరించునొకాడలను నిర్మింపఁ గలవారలగుడరు జలపరిశోధనచేయఁగలవైజ్ఞానికులునుగాఁగలరు.

—: నవమయజుస్సు :—

“నమోరోహితాయస్తవతయేవృక్షణాం పతయేనమః”

అర్థము:-

రోహితాయ = రోహితవర్ణుడైనట్టియు, స్తవతయే = ప్రశంసనెట్టి రుద్ర
నకు, నమః = నమస్కారము. వృక్షణాం = చెట్లకు, పతయే = పాలకుడైన
రుద్రనకు, నమః = నమస్కారము, అస్తు = అగుగాక.

తాత్పర్యము:-

నా. భాష్యము:- రుద్రుడు సూర్యుడుకాన అతడు ఉదయసమయ
మున ఎఱ్ఱగానుండును కాన రోహితవర్ణుడై రోహితుడాయెను. అతడే
సమస్తమునకునుబ్రభువు. అతడే సూర్యచంద్రరూపుడై, వృక్షములు
మున్నగువానినిబెంచి, పెద్దవిగాజేసి, పాలించును. కాన అతనికి భక్తులు
నమస్కరించుచున్నారు.

(24) వ నామము:- “నమోరోహితాయ”

శివ:-

భ. షా. భాష్యము:- మహాశివుడు “అసౌయస్త్రామో అరుణశతబింబుః”
అను శ్రుతిలోఁజెప్పినట్లు అరుణవర్ణుడైన సూర్యుడై ఉదయకాలమున
రోహితవర్ణుడైకానవచ్చును. క్షీవులను జాగ్రదవస్థలోనుంచి, కాపాడును.
కావున శివుడురోహితుడాయెను.

ఇంతేకాదు. కొందఱు పెద్దలుచెప్పినట్లు “రో” శబ్దము వాచకరూపము, “రో + హితుడు = రోహితుడు. అవుడు “రో” శబ్దము ప్రకృతి పురుషులను, వారిమహిమలను దెలియజేయుచు, వాచకముపదముఅగును. పరమాత్మ మహిమను, సృష్టిరహస్యములను వచించు వాచకములు వేదములు. అపి పరమాత్మాంశులైన శివశేషపులమహిమను దెలియజేయును. అట్టివాచకములైన వేదములకును, వేదములేర్పడుటకు మూలకారణమైనట్టియు, జతుర్విధవాగ్రూపిణీయు, ద్రిగుణాత్మకయునగు ప్రకృతికినిహితుడై వానిలో ఆవేదములలో, బ్రకృతిచేనిహితుడైన, ప్రకటితుడైన కారణమునఁ బరమాత్మాంశుడైన శివునకు రోహితుడను నామమేర్పడెను.

అంతేకాదు. రో + హితుడు = రోహితుడను నపుడు, రోశబ్దమునకు వాచకులు అనగాఁ బరమాత్మమహిమనెఱగిన జ్ఞానులనియు నర్థముకలదు. జ్ఞానులు నిత్యము నిష్కాములై, యోగము, తపస్సు, ధాన్యము, కర్మ, వక్తి మున్నగుమార్గములలోఁ బరమాత్మనే తలంచుచునుండురు. కాన వారికి శివుడు హితుడై మోక్షమునొసంగును. అందుచే శివునకు రోహితుడనునామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

“విక్షరోహితోమార్గః” అను విష్ణుసహస్ర నామంలో రోహితనామము విష్ణుపరముగాఁగలదు పరమాత్మయైన విష్ణువుస్వచ్ఛందముగా రోహిత పరమము గల మూర్తినిబొందెను అయెఱునిమూర్తియే ఉదయచాలపు సూర్యుడు. సూర్య మండలమునరోహితమూర్తియై యున్నవాడు నారాయణుడు (విష్ణువు.) అతనిని చక్రలు నిత్యము ధ్యానింతురు. ఆ విషయము

శ్లో॥ “ధ్యాయన్న దాసవిత్తమండలమధ్యవర్తీ నారాయణః”
అను నామంలో స్పష్టముగాఁ జెప్పినబడెను.

ఇంతేకాదు, భగవంతుడు విష్ణువు వేదములనవహరించిన సోమకాసురుని సంహరించుటకు మత్స్యవతారుడాయెను. అప్పుడు తాను రోహితమను పేరుగల మత్స్యముయొక్క మూర్తిని స్వీకరించెను. అందుచే విష్ణువు రోహితుడాయెను. “రో + హితుడు” అని పదమునుష్టవిభజించినపుడు, రో శబ్దమునకు వాచకములు (శబ్దములు) అనియర్థము. శబ్దరూపములు, వేదములు. వానిలో భగవన్మహిమయేగలడు. వాచకములగు వేదములందు నిహితుడు (ఉంచబడినవాడు) పరమాత్మ. అతడే విష్ణువు. అందుచే రో = వాచకములైన వేదములకు, హితుడు = వానిలోనుండివానికి బయ్యెనవాడు విష్ణువు. కావుననే

“వాచస్పతిరుదారభీః”

అను సహస్ర సూక్తిలో వాచస్పతి పదము విష్ణుపరముగా బ్రయోగించబడెను. రోహితుడు, వాచస్పతి అను పదములు సమానార్థకములన్నమాట అందుచే రోహితుడు అను నాచుము విష్ణువునకు జెల్లనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “రో + ఓ + హ + ఇ + త్ + అ” అని ఆరక్షరములుకలవు. అవి షడ్గుతువులకును, మనస్సుతోడి జ్ఞానేంద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందు రేఫము అగ్నిబీజము. ఓకారము ఈశ్వరబీజము. హకారము శివబీజము ఇకారము విష్ణుబీజము. తకారము వాన్తుబీజము, అకారము బ్రహ్మబీజము.

పై యారు వర్ణములు పురుషబీజములే. కాన బైనామము నుపాసించువాడు మూర్తిత్రయాభిన్నుడును, అగ్నిస్వరూపుడైనగు పరమాత్మనుపాసించు జ్ఞానియై లౌకిక ప్రక్రియలో వాన్తు శాస్త్రజ్ఞుడై దేవాలయాది నిర్మాత కాగలడు. సర్వతంత్రస్వతంత్రుడును, దుర్నిపుడువలె శాశ్వతుడును గాగలడని తెలియుచున్నది. అగ్నిదయచే దీర్ఘాయుష్మంతుడై, సత్కార్యకర్తయైయుండగలడు.

(25) వ నామము;- “స్థపతయేనమః”

శివ;-భ.భా.భా.:-

“స్థపతియనగాఁ బ్రభువు. అనగాఁ బ్రకృష్టదుగాజన్మించి, సర్వసమర్థుఁడైనవాఁడనియు, నిరంకుశుఁడనియు స్థపమున శివుఁడు స్థపతియాయెను.

“ష్టా = గతినివృత్తా” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “స్థ” అనుపదమునకు స్థిరముగానుండువాఁడనియర్థము, “పద్ధ = గతౌ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన పతిపదమునకు సర్వలక్షణ బౌంద్రబడువాఁడు; సమస్తమును బొందువాఁడనియునర్థము.

స్థ + పతి = స్థపతి = అనగా సర్వకాలములందునుండి, సమస్తప్రకృతిని జైతన్యరూపమునబొంది, ముక్తులచే బౌంద్రబడు పరమాత్మయనియర్థము అతఁడే సూర్యాగ్నివాయుసరూపుడైన శివుఁడనియర్థము. అందుచే బరహు శివుఁడే, సమస్తమును సూర్యరూపమున, అగ్నిరూపమున, వాయురూపమున రక్షించుచుఁ బ్రభువై స్థపతియాయెను.

అంతేకాదు. స్థపతిపదమునకు ఖండికుఁడు అనియునర్థముకలదు. ఖండికుఁడనగా శిల్పి, లేక రథకారుఁడు, అని యర్థములుకలవు. ఖండము అనగా భాగము. పూర్ణవస్తువైన అఖండమును “మట్టి, కట్టి, లోహము మున్నగువానిని ఖండములుగాఁజేసి, వానితో విభిల్రరూపముల నిర్మించి, వానికి అఖండత్వమును జైతన్యమునుజేర్చుచు, అందఁబరబ్రహ్మను సాక్షాత్కరింపఁజేయువాడే ఖండికుఁడు. అతఁడేశిల్పి శిల్పికాశక్తికలదు. అదియేశివాంశ. “శిల = ఉపహరణే” అనుధాతువునుండియేర్పడిన “శిల్ప”పదమునకు అభ్యసించుట అనియర్థము. ఖండమునకు అఖండత్వమును జేకూర్చుటయే శిల్పము. అదియే అభ్యాసము. అదికలవాడుశిల్పి. శిల్పి మృత్యుండములతో, దారు

ఖండములతో, లోహఖండములతో విగ్రహముల నిర్మించి, అండు దైవమును బ్రతిష్ఠింపఁజేయును. ఓవులను దైవజ్ఞులుగాఁజేయును. అదియేజ్ఞానియొక్క లక్షణము. జ్ఞానికిని బరమాత్మకును వేదములేదని పెద్దలుచెప్పుదురు. మృద్ధారు లోహములండుఁ బరమాత్మజేజన్మకలదని వేదములండుఁగలదు. శిల్పులలో ఒకతెగకుఁజెందినవారే, రథములను నిర్మించురథకారులు. వీరునుజ్ఞానులేఁ పరికింపఁగఁ బరమాత్మ, భాండికుడే; శిల్పియే; రథికుడే. ఎట్లన? అఖండయు. బరమాత్మాభిన్నయునగు శక్తిని బ్రకృతిని, తననుండి వేరుజేసి, ఖండముగాఁ జేసి, దానిసాయమున బ్రహ్మాదిఖండములను వివరించి, వానిలోఁ దనయం శను జైతన్యమును బ్రవేశపెట్టి, చైతన్యవంతములనుగావించిన పరమాత్మ భాండికుడేకదా! పరమాత్మ అనంతసృష్టియనెడి శిల్పముగావించుటచే శిల్పియే రదా! ఓవులకు శరీరములనెడి రదములను నిర్మించి, యొసగుటచే, బరమాత్మ రథకారుడేకదా! అట్టి స్థవతి, భాండికుఁడు, శిల్పి, రథకారుఁడు పరమశివుడే కానంతనికి స్థవతి యనునామమువాటిల్లెను, అతని నామముతోడనే స్థావర్య వేదమువలెనినది. గృహాదులను నిర్మించువారును శిల్పులే. కాన వారికి స్థవతు లను నామమేర్పడెను.

“స్థావర్యతీర్థవర్ణః” అను సర్థముచెప్పినను బ్రకృతిలో బ్రహ్మాండాదు లను స్థాపించియుంచిన పరమాత్మ పరమశివుడేయనితెలియును. అంతేకాదు.

“తిష్ఠన్త్యస్మిన్నర్థాశతిస్తః, స్థశ్చాసౌవతిత్సన్ధవతిః”

అనియువ్యుత్పత్తికలదు. దానిచే విపీలికాదిబ్రహ్మవర్యవంతముగల ఓవులును, శీవములేని వస్తువులును బరమాత్మయందేకలవు. వానిలోఁ దానేకలడు కాన సర్వమునకును బతియాయెను

“అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః”

అను శ్రుతిలో శివుడేనారాయణుడై బ్రహ్మాండమునకు బైటను, బ్రహ్మాండము లోపలను గలదని చెప్పబడినది. ఈ విషయమునే నాచనసోమన్నయను కవిశేఖరుఁడు

“లోవల వెలువల, వెలువలలోవలగానుండు సకల లోకంబులకున్”
 అను వద్యమున బేర్కొనెను. ప్రాకారములచేఁ బరమాత్మయైన పరమశివునకు
 “స్థపతి” యను నామము జేకూరెను.
 ఇంకొక విశేషమేమన?

“స్థాతాచ సర్వత్ర పాతాచ సర్వస్థ”

అనువ్యుత్పత్తినినునదించి చూచినచో (బరమాత్మయైన శివుడు “ఇంద్రుగలడందు
 లేడని నందేహమువలడు, సర్వోపగతుండు” అంతట నున్నాడనియు, అతడే
 నమస్తమును మార్కండేయాదలను, “పాతా = రక్షించువాడనియును” దెలి
 యుచున్నది. కాన శంకరుడాయెను. అందుచే శివునకు “స్థపతి” యను
 నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

స్థపతి = ప్రభువు అనునర్థమున బైనామము శివునకువలె విష్ణువునకు
 జెల్లును. ఏమన?

“ప్రభవః ప్రభురీశ్వరః, కామః కామప్రదః ప్రభుః”

అను విష్ణురహస్రసూక్తులలో (బ్రహ్మవదము విష్ణుపరముగా గలదు. పరవ్యక్తియ
 లందును సామర్థ్యాతిశయముకలవాడును బ్రభువునగునని చెప్పితిరేని శివకేశవు
 లిరువురును అజ్ఞానామర్థము, స్థితియునుగల ప్రభువులేయగుదురు. ప్రాయర్థము
 లందు “స్థపతి, ప్రభువు” అను పదములు సమానార్థకములేయగును. కాన
 స్థపతి పదము ప్రభువు అను నర్థమున విష్ణుపరమునగును.

శివకేశవులొక్కటే కాన శివుడు వలె విష్ణువును సూర్యాగ్ని వాయు
 స్యరూపుడై సర్వమును సంరక్షించువాడే. విష్ణువు కూడ సర్వకాలములందును
 సర్వవస్తువులందును ‘స్థ’ = చైతన్యరూపమున నుండి, పతి = సకలమునకును

బ్రభువైనవాడే. కాన విష్ణువు స్థపతియాయెను. పైయర్థమున "స్థపతిః, సర్వానునిలయః, లోకస్వామీ" అను పదములు మూడును సమానార్థకములే.

"సర్వాను నిలయః" అను పదమునకు వాయురూపుడై విష్ణువు సర్వప్రాణుల అనువులకును, బ్రాణములకును నిలయుడై వారిని దనలో లీనము చేసికొని వారికిబలియై యుండెననియర్థము. లోకస్వామి పదమునకు సకలజనులకును, లోకములకును బ్రభువని యర్థము. కావునఁ బ్రభువు అను పదమున స్థపతి పదము విష్ణువునకుఁజెల్లును.

అంతేకాదు, "విశ్వమూర్తిర్మహామూర్తిః" అను సహస్రనామక్రితే విష్ణువు విశ్వమే మూర్తిగా ఆకారముగా గలవాడై 'స్థ' = స్థిరుడై సకలజీవులచే బిశిగా బొందబడుచు విశ్వమును బొందుచున్నాడని తెలియుచున్నది. కాన "స్థ + పతి" విష్ణువాడెను.

విష్ణువు బ్రహ్మమూర్తియై అఖండమైన వ్రక్కతిని ఖండములుగా బడనాల్గు భువనములుగా, అనంతకోటి జీవరాసులుగాఁ బ్రకృతిసాయముననే నిర్మించుచున్నాడు. కాన విష్ణువు ఖండికుఁడాయెను.

అంతేకాదు, విష్ణువు అనంతకోటి జీవులకు అనంతకోటి శరీరములనెడి రథములను బ్రహ్మసాయమున నిర్మించుచున్నాడు. కాన విష్ణువు స్థపతి = రథకారుడాయెను. "శరీరం రథమేవశు" అను శ్రుతిచే జీవుల శరీరములు పరమాత్మయైన విష్ణువునకు రథములని తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు, పురుషకర్మ పౌరుషము. అది పరమాత్మయైన విష్ణువు యొక్క అంశ. అది యాయాజాతులననుసరించి, అనేకవిధములుగా నుండును మృద్ధాదులోహాది వస్తునిర్మాతలలోఁగల పౌరుషము విష్ణుశక్తియే. "శబ్దః ఖే పౌరుషంనృషు" అను గీతాసూక్తిలో పౌరుషము పరమాత్మాంశమని చెప్పఁబడెను. కావున మృద్ధాదులోహాదులతో వస్తువుల నిర్మించు శిల్పులు గృహాది నిర్మాతలును విష్ణుశక్తి సంపన్నులేయన్నమాట.

“తిష్ఠన్యస్మిన్నర్థాశ్చిస్థః” అని వ్యుత్పత్తిచెప్పినచో, బరమాత్మయైన విష్ణువు కుక్షిలోనే సమస్తప్రపంచముకలదనితెలియును. అతడే సమస్తమునకును బలికాన విష్ణువు స్థ+పతిఅయినను. ఈ విషయమే “పదనాలుగు భువనంబులు కుదురుగ నీకుక్షిలోన” అను కృష్ణశతకపద్యమునఁ బేర్కొనఁ బడెనని తెలియుచున్నది. “మత్తస్పర్శ్యాణీభూతానిమయి సర్వప్రతిష్ఠితమ్” అను గీతాసూక్తిలోఁ బైవిషయమే ప్రస్తుతముగాఁగలదు.

“స్థాతాచసర్వత్ర పాతాచసర్వస్య = స్థపతిః” అని చెప్పినను స్థపతి పదము విష్ణుపరమగును. ఎట్లన? “ఇంద్రఁగలడందఱేడని సందేహమువలదు చక్రిసర్వోపగతుండు” విష్ణువంతటనుగలడు; కావున అతనికి “విష్ణుఃసర్వ వ్యాపకుఁడు” అనునామమేర్పడెను. అతడే సర్వలనుపాతా = రక్షించెడి వాడు. తాతిలోనికప్పును గాపాడువాఁడు నాతడే. ఈవిషయమే “పూర్ణః పూరయితా” అను విష్ణుసహస్రనామంలోని “పూర్ణ” పదముచేతను ‘గతిర్భర్రా’ అను నామంలోని గతిభర్తృ పదములచేతను “గోప్తా” అనుపదముచేతను జెప్పఁబడుచున్నది. అవి విష్ణునామములే. హిరణ్యకశిపుడు పగులగొట్టిన స్తంభముననున్నవాఁడు విష్ణువేకదా. ఉత్తరాగర్భస్థశివును బరిక్షిత్తును గాపాడినవాడు విష్ణువేకదా! కాన విష్ణువునకు స్థపతినామము చక్కగాఁజెల్లును.

బీజాక్షతసంప్రటి:-

ఇందు “స+థ్+అ+వ్+అ+త్+ఇ” అని ఏడక్షరములుకలవు. అవి సప్తధాతువులను, సప్తవాయుమండలములను సూచించును. ఇందు శక్తి బీజమైన “సకారము”ను, ధర్మబీజమైన “థకారము”ను సర్వదేవతాకమైన “అకారము”తోగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు శాక్తియులే శక్తిమహిమచే సంఘమునుద్ధరించి, ధర్మరక్షకులుకాఁగలరు. పఞ్చన్యబీజమైన “పకారము” “అకారము”తోడను, వాస్తుదేవతాకారమైన తకారముఇకారము తోడనుగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు విష్ణుశక్తినంపన్నులే

కృత్రిమ వర్షపాతములకు మూలమైన యంత్రములను గనుగొనువారును, నిర్మించువారునై, ప్రపంచమునకు జలసమృద్ధిని జేకూర్చగలవారలగుదురు. రక్తపుణి, శ్యామలయనుషాతకోగముల నిర్మూలించగలవారలగుదురు.

(26) వ. నామము: “వృక్షాణాం పతయేనమాః”

శివ + విష్ణు:-

పిపిలికాది బ్రహ్మపర్యంతముగల జీవులను బ్రహ్మాండమునందూడేలలో గల అచేతనములను వృక్షములనబడును. అవన్నియును బరమాత్మాంశజులైన బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులలో బ్రహ్మచే సృష్టించబడి, విష్ణువుచే సన్మార్గమున స్థాపించబడి, మహా ప్రళయమున శివునిచే సంహరించబడుచున్నవి, కావున వృక్షములకు, బతులు శివ కేశవు లిరువురును అగుచున్నారు. కావున వృక్షవతి నామము వారిరువురికినీ వర్తించును. దీనికిఁ జెందిన విషయము ఇంతకుమున్ను రెండవయజుస్సున వివరింపఁ బడెను.

—: దేశమయజుస్సు :—

“నమో మంత్రితే వాణిజాయ క్షణాణాం పతయేనమాః”

అర్థము :-

మంత్రితే = రాజసభలో మంత్రాలోచనకు శబ్దమైన ఋషియు, వాణిజాయ = మంత్ర రూపమున వణిజులకు (వర్తకులకు) స్వామియైన ఋషి, రుద్రాయ = రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక; క్షణాణాం = వనమునందలి గుల్మలతాదులకు పతయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా.భా. — పరమశివుడు రాజసభలో మంత్రిగానుండి, పరిపాలనా విషయములు పర్యాలోచనచేయుటలో గుశలుడై యుండెను. అతడే వణిజులందఱికిని బ్రభువై ప్రజాశీవనమును జక్కగా నడుపుచుండెను. అతడే వనములందలి చెట్లు, లతలు, గుల్మములు(పొదలు) మున్నగువానికిఁ బాలకుడై యుండెను. అతనిని భక్తులు నమస్కరించుచున్నారు.

27వ నాముము - శివ:- భ.భా.భా. :-

‘నమో మంత్రిణో’ ‘మన = జ్ఞానో’ ‘మన్మతశ్చతిమంత్రః’

అను వ్యుత్పత్తిననుసరించి, లోకక్షేమంకరముగాఁదలచబడు విషయము కలది మంత్రముని తెలియుచున్నది. పై విధమున దలంచువాడే మంత్రి. అతడు రాజసభలో లోకక్షేమంకర విషయములను ఆలోచించుటలో గుశలుడై యుండును. ఇటు పహాదేవుడు మంత్రిగానున్నట్లు చెప్పబడెను. పహాశివుడేమి? మంత్రిగానుండుటేమి? అని శంకింతురేని పరికింపుడు —

‘రాజావ్రభాన్మపేచందేగయక్షే త్తిగయశకగయోః’

అను నిఘంటు సూక్తి ననుసరించి, రాజ శబ్దమునకు ఇంద్రుడని యర్థము కలదు. రాజసభలో (ఇంద్రసభలో) మంత్రాలోచన నిపుణుడైయున్నవాఁడు బృహస్పతి. “బృహతాం = వేదమంత్రాణాంవతిః” అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించి వేదములకు బ్రతియైనవాడు బృహస్పతియని తెలియుచున్నది. రాజైన ఇంద్రుఁడు, అతనిచెంత మంత్రిగానున్న బృహస్పతి, ఇరువురును లోకక్షేమంకరులే. పరమాత్మయొక్క అంశజులే.

‘కృతాన్నః పాహ్మేనసోయత్కించాన్మతమూదిమః’

‘ఇందాగ్నిమితాగ్నవరుణోమోధాతాబృహస్పతిః’

అను స్వాధ్యాయ శ్రుతిచే లోకులను బాపములనుండి ఉద్ధరించువారిలో నమానులు ఇంద్ర బృహస్పత్యాదులు; అని తెలియుచున్నది.

“బృహస్పతిశ్చమ ఇంద్రశ్చమే”

సమస్తీర్థాయచ “సహస్రాక్షాయ మీథుషే”

అను శ్రుతులచే ఇంద్రుడు బృహస్పతియును, శివస్వరూపులేయని తెలియుచున్నది వరమాత్మ ఒక్కొక్క దేవతారూపముదాల్చి ఒక్కొక్కక్రియ నావరించుచున్నాడు. కాని పరికింపగా ఈ దేవతలందఱును ఏకాకారులేకదా కాన మహాదేవుడు బృహస్పతి రూపుడై రాజైన ఇంద్రునిసభలో మంత్రిగా నుండెను. అందుచే శివునకు మంత్రియను నామమేర్పడెను.

“మన = జ్ఞానే” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన మంత్ర శబ్దమునకు జ్ఞానము అనియర్థము. అట్టి జ్ఞానమునొసంగు బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరరుద్ర సదాశివులకు “మంత్రి” యను సంజ్ఞ కలడు. వారు పంచభూతములందుఁ దమశక్తులైన శబ్ది, స్పర్శ, రూప, రసగంధములను అణు రూపమున నిమిడ్చిరి. అవియే పంచతన్మాత్రాలు. అవి శివునిలోఁ గలవు. శివస్వరూపులైనవారు వృష్టిస్థితిలయ తిరోధానాపిర్భావములనెడి పంచకృత్యములు చేయుచున్నారు. అవన్నియును శివుని కృత్యములే. కాన శివునకు మంత్రియనునామము సార్థకమాయెను. అంతేకాదు.

రహస్య ప్రకాశములైన గుప్తముగా బాషింపదగిన ఉపనిషత్తులను మంత్రములందురు. వానియందుఁ బ్రతి పాదించఁబడిన షహిమ కలవాడై ఉపనిషద్విద్యయైన ఐహ్యవిద్యను లోకమున వెదఁజల్లిన వాడగుటచే శివునకు, మంత్రియను నామమేర్పడెను. సప్తకోటి మహామంత్రములు అత్యగా గలవాడగుటచేతను “మంత్రములకు, మంత్రప్రకటితలకు అనేదము” అను న్యాయముచేతను మహాదేవుడు మంత్రినామకఁడాయెను.

విష్ణు:-

మహావిష్ణువు బృహస్పతి రూపుడై తనరూపాస్తరుడైన ఇంద్రునకు త్రిలోకపాలన వ్యవహారమునఁ జక్కని యాలోచనల నెఱిగించుచు మంత్రిగా నుండెను అమహాశివుడు జగద్రక్షణ క్రియలో విష్ణువాయెను. పరికింపగా శివ కేశవులొక్కటియే వారుకావించు కృత్యములు, లోకకాకారములును భిన్నము లునుగా గానవచ్చుటచే వారిరువురును విభిన్నులనెడి భ్రమయేర్పడినది. అంత మాత్రాన వారు భిన్నులుకారు కానవిష్ణువే ప్రభువుగానున్నను ఇంద్రరూపుఁడు బృహస్పతి రూపుఁడు నాయెను. వేద స్వరూపుడైన పరమాత్మ, మంత్రిత్వ కార్య నిర్వహణలో బృహస్పతియాయెను ఆ విష్ణువే కృష్ణావకారమున అర్జును నకు సచివుడైనట్లు మంత్రియైనట్లు

“శక్తోఽపిసాచి వ్యమివాన్యకుర్వన్”

అను సూక్తిచే వ్యక్తమగుచున్నది. కావున విష్ణువునకు మంత్రినామము సార్థకమే

“ఋద్ధస్సప్తిష్ఠాక్షరోమంత్రః”

అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిచే విష్ణువునకు “మంత్రః” అనునామమున్నట్లు తెలియుచున్నది.

“తతో తద్యతోర భేదః”

అను న్యాయముచే మంత్ర మంత్రవస్తులకు భేదము లేదని తెలియు చున్నది. కాన వేదమంత్ర ప్రకాశితుడైన విష్ణువునకు “మంత్ర” యను నామము సార్థకమేయగును.

బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర రుద్ర సదా శివులనెడి యైదుగురును శివ స్వరూపులేకాదు విష్ణుస్వరూపులుకూడ. శివవిష్ణువులొక్కటేకాన విష్ణు సహస్ర

మున “శివ రుద్రేశ్వరాది” శివనామములు విష్ణుపరములుగాఁ గలవు. కాన బైన బేర్కొనిన పంచదేవతలకుఁ గల మంత్రనామముచే విష్ణువు చెప్పబడుచున్నాడు. “మంత్రము, మంత్ర” అను పదములు అభిన్నార్థకములే. కాన మంత్రయనునామము విష్ణువునకుఁ సరిపడును. మంత్రములైన ఉపనిషత్తలందు శివకేశవ స్వరూపుడైన పరమాత్మయొక్క మహిమయే ప్రతిపాదించఁబడినది సప్తకోటి మహామంత్రములను వేదములే; విష్ణుస్వరూపములే. కావుననే మంత్ర పదమువలె, వేదము సైతము విష్ణుపరముగాఁ గలదని

“వేదో వేద విదవ్యంగః”,

అను సహస్రనామమునందు తెలియుచున్నది కావున “మంత్ర”యనునామము విష్ణువునకు వర్తించునని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “ఁ + అ + య్ + ఐ + ఊ + ఓ + ఉ” అని అక్షరములు కలవు అవి షడ్వతువులను, షడింద్రియములను సూచించును. సాక్షి బీజమైన సకారమును, వాస్తుబీజమైన తకారమును, అగ్నిబీజమైన రేఫమును విష్ణు బీజమైన “ఇకారము”లోఁ గూడియున్నవి. దీనినుపాసించువారు యోగాగ్నిలో లీనులై కుండలిని యైన సాక్షిని షట్పుక్రమార్గమున నడిపించి, సహస్రారమునఁ గల పరమాత్మయైన విష్ణువుతో కేర్చి తస్మాదమున లబ్ధమైన ప్రజ్ఞాబలముచే వాస్తుశాస్త్రసమ్మతముగాఁ బెక్కు యంత్రములను, కట్టడములను నిర్మింప అనుకూలములైన మార్గములను లోకమునకుఁ జూపఁగలరు. నూతన వస్తువులను సృష్టించగలరు

పై వానితో మదనబీజమైన “మకారము”ను సర్వ దేవతాకమైన అకారమును గూడియుండుటచే దాము బ్రహ్మానందానుభవ సుఖమును బొందుటయేగాక, సామాన్య జీవకోటికి లోకానందమును సైతము చేకూర్చగలరు

(28) వ నామము :- శివ:-భ.భా.భా.:-

“నమోవాణిజాయ” వహ = ప్రావణే

అను ధాతువునుండి ఏర్పడిన “వణిక్” పదమునకు వస్తువులను దేశాంతరములకుఁ జేర్చువాఁడని యర్థము. ఇటు వస్తువులుచేతనా చేతనరూపమున అనంతములై యున్నవి. వానినెల్లఁ దనలోనుండి బైటపెట్టి, జీవులయవసరమునకై వర్తకుని వలె లోకాంతరములకుఁ జేర్చుచున్నాడు. అది యంతయు సృష్టివిచిత్రము. కుబేరుఁడు వణిజులకు మూల పురుషుఁడు. అతఁడు మహాశివునకు బరమ మిత్రుఁడు. కుబేరుఁడును బరమాత్మయొక్క అంశమే భక్తులకు ఐశ్వర్యమొసంగుటకై పరమ శివుఁడు సాక్షాత్తుగా వణి గ్రూపధారి(కుబేరుఁడు) అయెను ఇది పురాణ ప్రసిద్ధము.

వణిక్కి, వణిజుడే (వర్తకుడే) వాణిజుఁడు జనపదమందలి (దేశమందలి) జనులవ్యవహారములను వారికవసరమగు వస్తువులను దేశమందలి పలుతావులనుండి సంపాదించి, ఒకచోటజేర్చి వారికొసగుచుండును. అటులనే పరమ శివుఁడు సూర్య రూపుడై సర్వ జంతువుల కర్మలను బ్రత్యక్షముగాఁ జూచుచు వారి కర్మ ఫలములను ఆ జంతువులకుఁ జేకూర్చును. అందుచేఁ బరమ శివుఁడు వాణిజుడాయెను. అంతేకాదు.

“పణ = వ్యవహారే, స్తుతౌచ” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన “వాణి” శబ్దమునకు భర్తని రూపమునఁ బలుకఁ బడునదని యర్థము వాణి అనగావాక్కు అది శబ్దగుణకమైన ఆకాశము యొక్కయు, వాయువు యొక్కయు రూపము స్వరము వామ్యాకాశములు శివస్వరూపములే. అందుచే భగవన్మహిమకు వాచకమైనవాక్కునందు, పణ = జన్మించినవాడై, వాచ్యుడై (చెప్పఁదగినవాడై స్తుత్యుడై) యుండువాఁడు పరమశివుడు అతఁడే దక్షిణామూర్తియై వాచ్యములైన నకల విద్యలను, మునల రొసంగెను. వాచ్య వాచకములు శివ స్వరూపములు కావున శివునకు వాణిజుడను నామమేర్పడెను

విష్ణు:-

శివుడు వలె విష్ణువును దనలోఁగల పడునాల్గు భువనంబులను సాలీడు తన నోటిలోఁగల ఉమ్మను దారముగాఁబైటఁబెట్టినట్లు బ్రహ్మాండమంతటను జేర్చినాడు. కావున విష్ణువు వణిక్కాయెను. ఆ విష్ణువే లౌకిక వ్యవహారములను వర్తకుఁడు వలె సాక్షాత్తుగా సూర్యరూపుడై చూచుచు "అవ్యయః పురుష స్సాక్షీ" అను విష్ణు సహస్రనామాలోఁ జెప్పినట్లు సాక్షి యాయెను, ఆతఁడే "క్షేమకృచ్ఛివః" అను నామాలోఁ చెప్పినట్లు లోక క్షేమం కరుఁడై వణిజుడై లోకులకు ధన మొసంగుచు "వసుప్రదోవానుదేవః" అను నామాలోఁ చెప్పినట్లు వసుప్రదుఁడాయెను, వణిజుడు ధనము కూడఁబెట్టి, ధనేశ్వరుడై లోకుల యవసరములకు ధనమొసంగుట చూచుచున్నాముకదా! ఆటలనే విష్ణువు ధనాద్యక్ష ధనేశ్వర నామకుడై తనపత్నియైన లక్ష్మీదేవిద్వారా లోకులకు ధనము చేర్చుచున్నాడు వస్తువులను జేర్చుచున్నాడు. తన భక్తుడైనకుచేలునకు అక్షయ సంపదలను, భక్తురాలైన ద్రౌపదికి గౌరవసభలో వస్త్రాభరణసమయమున అక్షయ వస్త్రములనుఁపసగుట, చడువరులకుఁ దెలిసినవిషయమేకదా! కావున విష్ణువు వాణిజ నామకుఁడాయెను. అంతేకాదు.

"వాణి + జః" అని వ్యుత్పత్తి చెప్పినను వాణులనుండి అనగా వేద వాక్కులనుండి శివకేశవ రూపుడైన వరమాత్యయే జన్మించినాడు. అనగా వేదవాక్కులచే వేద్యుడుతెలిసికొనదగిన వాఁడగుచున్నాడు. చెప్పబడుచున్నాడు

“వేదైశ్చ సర్వై రహమేవ వేద్యః

సర్వేవేదా యత్పదమామనన్తి”

అను శ్రుతులను బరిశీలించినచో అహంశబ్ద వాచ్యుడైనశివుడే కానిండు విష్ణువే కానిండు, సర్వవేదములచేఁ దెలిసికొనఁ బడుచున్నాడనియును, సర్వ వేదములును శివ విష్ణు పదములే ఉద్ఘోషించుచున్నవనియును తెలియుచున్నది.

వాణి = వాచకములైన వేదవాక్కులచే, జః = పాచ్యాది రూపమున జన్మించినవాడు విష్ణువు కావుననే అతడు “మనోజవస్తీర్థకరః” అను విష్ణు సహస్ర నామములో జెప్పినట్లు తీర్థకరుడు అనగా హయగ్రీవరూపమున వచ్చి వాచ్యములను సకల విద్యలనొనంగిన వాడాయెను. ఈవిషయమునే కాళిదాస మహాకవి

“వాగర్థావివసంప్రకృతైః”

అను శ్లోకమున వాగర్థములు ప్రకృతి పురుషులే యనియు, వారే సకల విద్యాదాతలనియును నూచించినాడు. కావున విష్ణువునరు “వాణిజుడు” అను నామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “వ్ + అ + బ్ + ఇ + జ్ + ఆ” అని ఆక్షరములు కలవు అవి ఇండియములను, షట్కృత్తికలను సూచించును వరుణబీజమైన ‘వ’ కారము పరాశక్తి బీజమైన ఆకారము తోడను, నంది బీజమైన ‘ణ’ కారము విష్ణుబీజమైన ఇకారము తోడను. ఇంద్రబీజమైన ‘జ’ కారము సర్వ దేవతాకమైన ‘అ’ కారముతోడను, గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు పరాశక్తిదయచే జలోదరాది రోగములను రూపుమాపగలరు జలప్రయాణములను అనాయాసముగా జేయగలరు, జన్తు ప్రమాదములనుండి లోకమును గాపాడగలరు. అనేకవిధ జంతువులను బ్రదర్శనశాలలో నుంచి, పెంపగలరు. పశురోగములను నిర్మూలించగలరు. శత్రునాశనమొనర్చి మహాధికారములలో నుండి విజయమందగలరు.

29వ నామము - శివ:- భ.భా.భా. :-

“కషణాం పతయేనమః” “కష్టత ఇతి = కక్షః,

కక్ష = హింసాయాం”

అను ధాతువునుండి యేర్పడిన కక్ష పదమునకు హింసించునవి హింసా స్థానమైనవనియు సర్థములుకలవు. గిరినదీగహ్వర, గుల్మాడూలకును, బాపము నకును, అడవికిని 'కక్ష' అను నామము కలదు. కక్ష పదవాచ్యములైన గిరినదీగహ్వరాడూలకన్నిటికిని స్వామి అనగా బ్రభువు వరమేశ్వరుడే పరమ శివుడు పర్వత రాజములైన హిమాలయమునకును గైలాసమునకును బ్రభువై యున్నాడు. ఎట్లన? హిమాలయమాతనికి అత్తవారియిల్లు. అందుండి యాతడు తపంబొనరించినాడు. కైలాసము శివుని నివాసము. మేరువు అతని దివ్య తేజస్సుంపవన్నము. మొత్తముపైని సర్వపర్వతములును బరమశివుని విభూతులైన సద్వస్తువులతో వృక్షాడూలతోనిండినవే. కావున మహాశివుడు గిరిశుడైనాడు నడులన్నియును గంగానదీజలసంపూర్ణములే. నడులకు గంగ అధిదేవత.

"అపోవాఇదంగ్ సంసర్వం విశ్వాభూతాన్యాహః"

అను శ్రుతిలోఁ జెప్పినట్లు సమస్తమును మూలప్రకృతియైన జలమయమే అట్టి జలమునడలన్నింటనుగలదు. మూలప్రకృతియైన జలమునకుఁ బ్రభువు పరమేశ్వరుడే. కావున కక్షపతినామకుడైనాడు.

గుల్మములన్నియును ఓషధులే. వానికిఁ జంద్రరూపమున మహాదేవుడు ప్రభువాడైనాడు. అంతేకాదు. కక్షలైన గిరిగహ్వరనదీగుల్మాడూలలో నున్న సకలవస్తువులకును బ్రభువుకావునఁ బరమశివుడు పశుపతినామకుడాయెను. వానియందలి జంతువులనన్నింటిని దానేరక్షించుచుండెను. కావున రుద్రుడు కక్షపతియాయెను

గహనదేశములు అనగా అరణ్యప్రాంతములును భాషాగహనములైన ధర్మాధర్మములును "కక్ష" నామముకలవే. వానికన్నింటికిని బ్రభువు పరమ శివుడే.

**"యోరుద్రో అగ్నో, యో అహ్నుయః ఓషధీషు, యోరుద్రో
విశ్వాభువనా వివేతతస్మై రుద్రాయ నమోఽఅస్తు"**

అను మంత్రమును బరిశీలించితిమేని, రుద్రుడు అగ్నియందును, జలమందును, ఓషధులందును, సకలప్రాణులందును, సకలభువనములందునుగలడు. వాని కాతఁడే స్రుభువని తెలియుచున్నది. కావుననే రుద్రునకు “కణైజాంపతయే” అను నామముసార్థకమాయెను. అందుచేతనే అతఁడు తన నామమును స్మరించువారిపాపములైన కక్షలను నశింపఁజేయుచు రక్షించుచున్నాడు. కక్ష పతి నామకుడైనాడు.

విష్ణు:-

శివుడు శ్రీశైలాదిపర్వతములందు అధివసించి, వానికిఁ బతియైనట్లే, విష్ణువును భద్రగిరి, శేషశైలము, మున్నగుపర్వతముల పైనివసించి, వాని కన్నిటికిని అధిపతియైనాడు.

“పర్వతానాం హిమాలయః, మేరుశ్శిఖరిణామహమ్” అనుగీతాసూక్తు లలోఁ జెప్పినట్లు, విష్ణువు విభూతిమేరుహిమాలయములందుఁగలడు. తద్వారా అన్నిపర్వతములందును అతఁడుగలడు. కాన విష్ణువుకక్షలకు = పర్వతములకు బతియాయెను. బదరికాద్యరణ్యములందును విష్ణువు, నరనారాయణాదిరూపము లతో నివసించి, వానికిఁ బతియాయెను.

గుల్మములన్నియును ఓషధులే. వానికన్నిటికినిఁ జంద్రరూపమునఁ బ్రభువై విష్ణువు వానినుద్ధరించుచుఁ బ్రపంచమును రక్షించుచున్నట్లు “ఓష ధయస్సంపదస్తేసోమేనసహరాజ్ఞా” అను మంత్రమువలనఁ దెలియుచున్నది. చంద్రుడు విష్ణుస్వరూపుడు, విష్ణువిభూతియునాయెనను ఓషధుఁడు “నక్ష త్రాణామహంశశి” అను గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది.

కక్షములకు = గహనములకు అనగా అరణ్యములకు విష్ణువు పతికావు ననే “వికర్తాగహానీగుహః” అను విష్ణుసహస్రనామములో గహనసహము విష్ణు వామముగాఁగలడు గిరినదీగహ్వరాదులలో నివసించుప్రాణులకు రక్షకుడై

విష్ణువు "కక్షపతి" యనునామముదాల్చెను. కావుననే "వీరహారక్షణః" అను సహస్రనూక్తిలో రక్షణపదము విష్ణుపరముగాగలదు.

అంతేకాదు. "కక్షణాం = పాపానాంనాశకత్వేనవతిః" అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించిచూచినను, శివుడు, విష్ణువుకూడ ప్రాణులపాపములను నశింప జేయుచున్నవారే.

శ్లో॥ "పక్షోపవాసాత్ యత్ పాపంపురుషస్యప్రణశ్యతి |
ప్రాణాయామకతేనైవ తత్పాపంనశ్యతేన్మణాం |
ప్రాణాయామసహస్రేణయత్ పాపంనశ్యతేన్మణాం |
క్షణమాత్రేణతత్పాపంహరేర్ధ్యానాత్ ప్రణశ్యతి॥"

అనెడి వృద్ధశాతాతపవచనమును బఠింపింపితిమేని వదనైదు దివసములుచేయు నుపవాసముకంటెను వేయిప్రాణాయామములకంటెను, క్షణకాలముచేయు హరిధ్యాసము సకలపాపములను నశింపజేయునని తెలియుచున్నది.

శివకేశవులిరువురును కీర్తనపూజన ధ్యానస్మరణాదులచే జీర్ణాయుక్కు కక్షలను = పాపములను నశింపజేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు. "కక్షణాం = భాషాగహనములైన ధర్మా ధర్మములకు, శివుడువలె విష్ణువునుబతియే. కావుననే విష్ణుసహస్రమున "క్షీతిశఃపావనాశసః; ధర్మాధ్యక్షః కృతాకృతిః అను సూక్తిలలో "భావనాశనుడు, ధర్మాధ్యక్షుడు" అను నామములు విష్ణుపరములుగానున్నవి. ప్రైకారణములచే "కక్షణాంవతిః" అను నామము శివునకువలె విష్ణువునకును సార్థకముగా జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “క + అ + క్ + ష్ + అ + వ్ + అ + త్ + ఇ” అని తొమ్మిదిక్షరములుకలవు. ఇవిసప్తబ్రహ్మలను, శరీరమందలి నవద్వారములను సూచించును.

ఇందు మూడకారములుగలవు. అవి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను తెలియజేయును. అవి విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతోగూడియుండుటచే అకారత్రయబోధితులైన త్రిమూర్తులును సర్వవ్యాపకులేయనితెలియును. పైవర్ణములుగల ఈనామము నుపాసించువారు, రక్తపుబోటుశ్యామల, యనురోగములను రూపుమాపి, సమస్తమునువశమొనర్చుకొని, సర్వులను రక్షింపగలరు. ప్రజాపతి దేవతాకములైన “కకారములు” రెండును, వృష్టికరములు. అవి పర్జన్యదేవతాకమైన “పకారము”తోడను, వాస్తుదేవతాకమైన “తకారముతోడను గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు, సకాలవర్షములను, కృత్రిమవర్షములను, సస్యానుకూలముగాగురిపించి, జగత్తునకు ఆహారసమృద్ధినిజేకూర్చగలరు. అనావృష్టి అతివృష్టియను ప్రమాదములను దొలగింపగలరు. జలప్రయాణానుకూలమైన నావలను నిర్మింపగలరు; అనితెలియుచున్నది.

—: ఏకాదశయజుస్సు :—

“సమోభువంతయే వాతివన్కృతాయోషధీనాం పతయేనమః”

అర్థము :-

భువంతయే = భూమినివిస్తరింపజేయు, రుద్రాయ = రుద్రునకు,
ఓమోస్తు = సమస్కారముగూర్చక; వాతివన్కృతాయ = ధనమునుజేకూర్చు

నట్టియు, లేక, సేవచేయుభక్తులకుజెందినట్టి, రుద్రాయ = రుద్రునకు
నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక; ఓషధీనాంపతయే = ఓషధులకు శ్రీభవగు
రుద్రాయ = రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భాష్యము. భగవంతుడైన పరమశివుడు, సాలీడు తననోటిలోని
ఊమ్ముతో పెద్దపట్టుఁబట్టినట్లు తనలోనున్నపంచభూతములను (ఆకాశము,
వాయువు, అగ్ని, జలము, భూమి) బైటపెట్టి, తనలో నున్నప్రకృతియొక్క
నాయమున బడునాల్గు భువనములను, నిర్మించి, భూమిని (అధారశక్తిని)
విస్తరింపజేయుచున్నాడు. తాను సృష్టించిన జీవకోటికి అధారమైన ధనమును
అనేకవిధవస్తుస్వరూపమునఁ దయారుచేయుచున్నాడు. అతడే సకలౌషధముల
కను సోమరూపమున బ్రభువైయున్నాడు. కావున అట్టి రుద్రునకు
నమస్కారము.

30వ నాముము - "నమోభువన్తయే"

శివ:-

భ. భా. భా - "భువంతనోఽతీతిభువన్తి" అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించి
భగవంతుడైన పరమశివుడు భూమిని విస్తరింపజేయుచున్నాడని తెలియు
చున్నది, భూమి, శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములనెడి బడుగుణములతో నిండి
యుండుటచే ఆకాశాదులకంటె విస్తృతముగా నుండనేయున్నది. మఱల
విస్తరింపజేయుచేమి? అని ప్రశ్నింపవచ్చును. సృష్టికర్తబ్రహ్మకాగా, శివుడు
విస్తరింపజేయుచేమి? అనియు బ్రశ్నింపవచ్చును. సమాధానమేమన?

బ్రహ్మవిష్ణువులు సృష్టిసీతీకార్యములాచరించుచుండగా శివుడు ప్రకృతి
సంతతినిలయముచేయుచున్నాడు. బాగుచేయుటకష్టముకాని పాడుచేయుట

నులపమే అనవచ్చును. అంతటితో మహాశివుని కార్యమిదిపోలేదు. కారణమేమి? శివుడు అష్టమూర్తి. అనగా పంచభూతములు, సూర్యచంద్రులు, పోమయాజి, అనునెనమందుగురును శివుని మూర్తులే. వానితో భూమిని విస్తరింపజేయుచున్నాడు. ఎట్టిన?

"మందాఃక్రోశంతి" మంచములేడ్చుచున్నవి. ప్రాణములేని మంచము లేడ్చుటేమిటి? అనగా లక్షణావృత్తిచే, మంచములనాక్రయించియున్ననల్లులేడ్చుచున్నవని యర్థము. అటులనే భూమిని విస్తరింపజేయుట, యనగా భూమి నాధారముగా, బేసికొనియున్న చేతనాచేతనవస్తుజాతమునంతను విస్తరింపజేయుచున్నాడన్నమాట. ప్రాణముగలవి, ప్రాణములేనివి, అన్నియును శివుని అష్టమూర్తులైన ఆకాశదులచే నిర్మింపఁబడినవే. అన్నింటిని అనేక విధముల మహాదేవుడు విస్తరింపజేయుచున్నాడు. నిరవకాశమైన ఆకాశమును సావకాశముగాజేసి, అందు పడునాల్గుభువనంబులను స్థాపించినాడతడు. అందుగల వాయువును బ్రాహ్మపానవ్యాసోదానసమానములనితోల్త పంచవిధములుగా నేర్పఱచి, వానితో భూమినినింపినాడు.

"అగ్నిశ్చజాతవేదాశ్చ..... విసర్వేవాష్టమోఽగ్నినామ్" అనెడి ఆరుణమంత్రములో జెప్పినట్లు "అగ్ని, జాతవేదాడు, రహోజాడు, అజిరావ్రభువు, వైశ్వానరుడు, నర్యాసనుడు, పంక్తిరాధనుడు, విసర్పి అను ఖేదములతో అగ్నిని ఎనిమిది విధములుగానేర్పఱచి, వానితో భూమిని బ్రజ్జలంపజేయుచున్నాడు.

చతుష్టయ్య అపోగృహ్లాతి, సత్వారివా అపాగ్ంకూపాణి! మేఘో ఏడ్యుత్, స్తనయిత్సుర్వృష్టిః" అనెడి ఆరుణమంత్రములో జెప్పినట్లు, తనలో నుండి బిటవడిన జలభూతమును చొల్త "మేఘము, విడ్యుత్తు, స్తనయిత్తువు, వృష్టి," అని నాల్గువిధములుగావేఱుచేసి, వానితోభూమిని నింపుచున్నాడు. పిమ్మట భూమిని బడునాల్గు భువనములుగా, నవఖండములుగా, సప్తద్వీపము

లుగా విస్తరింపజేసినాడు. ఇట్టి భూవిస్తరణమునకుఁ గారణము మహాశివుడే. కావున ఆతడు భువన్ని నామధారియాయెను.

ఇంతేకాదు. కుండలు తయారగుటకు వట్టి ఉపాదాన కారణము, అనగా బ్రధానకారణమైనట్లు, మహాశివుడే హిరణ్యగర్భుడై భూశబ్దవాచ్యమైన విశ్వమంతయు నేర్పడుటకు బ్రధానకారణమైయున్నాడు.

“అహంకృత్స్వస్యజగతఃప్రభవఃప్రళయస్తథా” అను గీతాసూక్తిలో నేనే ఈసకలజగత్తునకును మూలకారణమును, నాకారణమైయున్నానని భగవానుడు చెప్పియున్నాడు. కావున మహాశివుడు విశ్వమునకు పాదాన కారణమై “భువన్ని” నామధేయుడైయున్నాడు.

“సర్వదాసర్వత్ర భవతీతివాభువంతిః” అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి, మహాదేవుడు సర్వకాలములందును అంతటనున్నాడని తెలియుచున్నది. అల్పాయుష్కుడైన మూర్ఖుడేయుడు శివలింగమును గొగలించుకొని అంతకాలమున యముడు, తనను గొనిపోరాగా, శివుని బ్రార్థింపగా, శివలింగమునుండి శివుడావిర్భవించి, యమునిదొలగించి ఆతనినిగాపాడెను. నీరియాభుడు అను భక్తపుత్రుడు మూర్ఖుపోగా, గురువు ఆతని దేహమునకు భస్మమును బూయగా దెలివొందెను. అట్టి సమయమున భస్మముందే శివుడుండి భక్తులను గాపాడినట్లు తెలియుచున్నది. ఈరెండుకథలను బైవిషయమునకు దార్శాణ్యములు. అష్టమూర్తులలో నొకతైన భూమియొక్కరూపమును చాల్చి, మహాశివుడు తృణగుల్మౌషధి వృక్షాదులకు ఆధారముగానుండి, భూమిని విస్తరింపజేయుచున్నాడు

“మమయోనిర్మహద్రృహ్య తస్మిన్ గర్భందధామ్యహం” అను గీతాసూక్తిలో బరమాత్మయొక్క యోని మహద్రృహ్యయనియు, అందుతాను గుఱిస్త జంతువులను సిల్పిదాల్చుచున్నాననియును గృష్ణభగవానుడు చెప్పియున్నాడు. ఆ మహద్రృహ్యయేభూమి. అది శివుని రూపాంతరము అందు దృణగుల్మౌషధుల గలవు. కావుని శివుడు భువన్ని నామధారియాయెను

విష్ణు:-

(1) “పాదోఽన్యవిశ్వాభూతాని, త్రిపాదస్యామృతందివి.....
పాదోఽస్యేహభవత్పునః! తతోవిష్వజ్స్వక్రామత్! సాశనానశనేఽభి!”

(2) “అజాయమానోబహుధావిజాయతే”

అను శ్రుతులను బరిశీలించినచో, ఐరమాత్మయొక్క నాలుపాదములలో నొక పాదము బ్రహ్మాండముగా, నానాభూతములుగా, చేతనాచేతనవ్రపంచముగా వెలసినట్లును, జన్మరహితమైన ఐరమాత్మ అండు బహురూపములుదాల్చి జన్మించినట్లును, దెలియుచున్నది. దీనిచేమహాశివునివలె మహావిష్ణువుకూడ భూమిగా, బ్రహ్మాండముగా మారి దానిని విస్తరింపజేసినట్లు తెలియుచున్నది. కావున విష్ణువుభూవనినామధేయముకలవాడాయెను. “భూతావాసోవాసుదేవః” “కరణంకారణంకర్తా;” “విశ్వంవిష్ణుః” మున్నగువిష్ణుసహస్రనామములను బరిశీలించినచో సమస్తవ్రపంచమునకును, విష్ణువు ఉపాదానకారణమై భూనిర్మాణకర్తయైనట్లు తెలియుచున్నది. వాసునావతారకథను, హిరణ్యాక్ష కథను, బరిశీలించినచో విష్ణువు భూమిమహాదానకారణమైయును, భూమితో నిండిన సకలవిశ్వమును ఆతనియందుగలదనియును ఋజువగుచున్నది కాన విష్ణువు “భువని” నామకుడాయెను.

“స్తప్తిభూః”, “లోకాద్విషానసుద్భుతః” అను విష్ణుసహస్రనామములందలి భూః, “తాకాద్విషానమ్” అను నామములు, భువనినామమునకు బర్మాయ పదములనియును అండుచే భువనినామము విష్ణువునకు జెల్లననియును దెలియుచున్నది. విష్ణువులోకాద్విషానసునగా దృణగుల్మాది వస్తువులకు ఆధారమైనభూమి రూపముగానున్నవాడనియును దెలియుచున్నది

“వద్భ్యాంభూమిర్దిశశోఽత్రాత్”

అను శ్రుతిలో సకలవస్తువులకాధారమైన భూమి విష్ణుపాదములనుండి వుట్టినట్లు తెలియుచున్నది అండుచే శివకేశవులొకమయనియును, వారిరువురును “భువని” నామకులేయనియును దెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “భ + ఉ + వ్ + అ + న్ + త్ + ఇ” అని యేడక్షరములు కలవు ఇవి దితిగర్భఖండములనుండి వుట్టిన సప్తవాయుపులను నూచించును. ఇందు వ్యగదేవతాకమైన “భకారము” వాయుదేవతాకమైన ఉకారముతో గూడి యుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు రాజనీతి ధురంధరులై శత్రుంజయులై రాజాధిరాజులను వశపఱచుకొనగలరు. అంతేకాదు. శుక్రదయచే బ్రాప్తించిన ప్రతిభతో, విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలై అందువాయుభేదములను వానిశక్తిని గ్రహించి, తద్వారా శత్రువిషాగ్నివిషకీటకాది ప్రమాదములను దొంగించగల వారలగుదురు.

పరుణదేవతాకమైన “వకారము” సర్వదేవతాకమైన “అ”కారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు, జలశక్తులను జలవిద్యుచ్ఛక్తులను దెలిసికొని వానిని వశపఱచుకొని, శంకరశిష్యులైన పద్మపాదలవలె కాలినడకతో జలప్రయాణముచేయగలరు. గొప్పవైద్యులై శరీరమున నీరు చేరుట. ఒడలుబ్బుట, జలోదరముమున్నగురోగములు ప్రాప్తించినను, వానిని దొలగించి రోగనాశనకరులుకాగలరు.

సావిత్రిదేవతాకమైన నకారమును, వాస్తుదేవతాకమైన తకారమును, విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు మహాపానకలై సకలజనులపాములను నశింపజేయగలవారలగుదురు.

31 వ నామము :- “నమోవారివస్కృతాయ”

శివ:-

భ. భా. భా:- పరివమును అనగా ధనమునొసగువాడు, ధనమును భక్తులకు జేకూర్చువాడును వారివస్కృతుడగును. అతడు పరమశివుడే.

ఐశ్వర్యమీశ్వరాదిచ్చేత్" అను సూక్తిచే ఈశ్వరుడే ఐశ్వర్యము నొసగునని తెలియజేయుచున్నది. ధనకాముకులు శివునుపొసించి, శివాలయములను బ్రతిదినము దర్శింతురు. వరివము (ధనము) జీవులనుజేతదాల్చి పోషించును.

"యస్యాస్తినిత్యంధనరఃకులీనః పపండితః" అను సూక్తివచనముచేతనే మానవులకు సంఘగౌరవమును, జ్ఞానమునులభించునని తెలియజేయుచున్నది. అట్టి ధనమొసంగువాడు శివుడు. జ్ఞానము, తపస్సు, బంగారము, వెండి, గృహము, పశువులు, భూములు మున్నగునవన్నియును వరివశ్శబ్ద వాచ్యములే. ధనములే. వీనినన్నింటినొసంగువాడు పరమేశ్వరుడే కాన అతనికి "వారివస్కృత" నామము సార్థకమాయెను. ఇంతేకాదు వరివమును (ధనమును) అర్జించుధనికులకు రాజులకుసాయమొనర్చువాడై పరమశివుడు వారికి సంబంధించినవాడైయుండును.

"ఆష్టాభిశ్చసురేంద్రాణాం మాత్రాభిర్భిర్మితోన్మహః" అను సూక్తిచే నృసాలిలో ఆష్టదిక్పతుల అంశలనుండునని తెలియుచున్నది. ఆష్టదిక్పతులలోజేరిన ఇంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు, వరుణుడు, ఈశానుడు, అనునైదుగురును శివస్వరూపులే. కుబేరుడు శివుని స్నేహితుడు. కావునరాజ్యపాలకులైన రాజులతో శివునకు సంబంధముకలదని తెలియుచున్నది రాజేతరులైన ధనవంతులందఱును శివానుగ్రహసంపాదకులే శివసంబంధులే. లేకన్నచో ధనమార్జింపలేరు. కావున శివునకు వారివస్కృతనామము సార్థకమే, యని తెలియుచున్నది.

అంతేకాదు. వరివము అనగా బరివర్య. పరమశివునకు బరివర్యను (సేవను) జేసినవారుధత్తులు. వారికి సంబంధించి, వారిపై శివుడువాత్సల్యముతోనుండును. వ్యాఘ్రాసురగజాసురులనెడిధత్తులు పరివర్య చేసిన కారణమున, వారిపై వాత్సల్యమొంది, వారి చర్యములను వత్తములుగా

నిత్యము ధరించుచున్నాడు. భక్తవత్సలుడుకావుననే మార్కండేయుని గాపాడినాడు. తనకన్నులనూడబెట్టి, శివునకుగన్నులుగానమర్చి, పరిచర్య చేసినతిన్నడను భక్తునిపట్లవత్సలుడై ప్రత్యక్షమై శివుడాతనికి సాయుజ్యముక్తి నొసగినాడు. కావున మహాదేవుడు భక్తవత్సలుడై వారివస్కృతనామమును సార్థకముచేసెను.

ఇంకొకవిశేషమేమన? బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు మువ్వరును సృష్టి కార్యమున బ్రహ్మాండప్రవీణుడైన పరమాత్మయొక్క రూపాంతరలే. వారు మువ్వరునేక రూపులేయైనను సృష్ట్యాదిభిన్నకార్య ప్రవర్తకులై భిన్నరూపులుగా భావింపబడుచున్నారు. సృష్టికీబూర్వము ప్రజాపతియైన పరమాత్మ జల రూపప్రకృతిపై బుష్కరవర్ణమున (బంగారుతామరాకుపై) నున్నట్లు

“అపోవాజదమానన్ నలీలమేవ।

నప్రజాపతిరేకఃపుష్కరవర్ణే నమభవత్॥”

అను శ్రుతివలనదెలియుచున్నది. ఆ ప్రజాపతియే మహాశివుడు. కావున “వారిణీ = జలే, వాసోయన్యతస్మై” అను వ్యుత్పత్తిచే మహాశివుడు విష్ణు రూపమునను, వరుణరూపమునను ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. అందుచే వారి ఐస్కృతుడనునామము శివునకు జేందియున్నది.

విష్ణుః -

“వారివస్కృత” నామము శివునకువలె విష్ణువునకును జేల్లును. ఎట్లన? శివుడువలె విష్ణువును తన నాశ్రయించిన, తన భక్తులైన కుచేలాదులకు ధనమొసంగి రక్షించినాడు. “వసుదోవసుః” “వసుప్రదోవాసుదేవః” అను విష్ణునవోనసూక్తులలో, ధనమొసంగువాడు కావుననే విష్ణుపరముగా “వసుడుడు, వసుప్రడుడు” అను నామములు పేర్కొనబడినవి. ధనము

నొసగువాడను నర్థముగల "వారివస్కృతనామము" వనుడుడు, వసుప్రడు
డ"ను నామములును సమానార్థకములే. బహిరమైన ధనముతోఁబాటు పార
లోకికమైన మోక్షధనమును సైతము శివుడివలె విష్ణువుకూడ భక్తులను
జేకూర్చును. కావున "వారివస్కృత" నామము విష్ణువునకును జెల్లును.

అంతేకాదు. "వారివస్కృతుడు = ధనమాడ్కింబువారికి సాయపడుచు,
నంబందించుచున్నవాడు" శివుడేకాదు, విష్ణువుకూడనంబందించుచున్నవాడే.

"నావిష్ణుఃస్పృదివీవతి" అను సూక్తిచే విష్ణువుయొక్క అంశలేనివాడు
రాజకానేరదనీతెలియుచున్నది.

"బాహురాజన్యఃకృతః" అను శ్రుతిచే విష్ణువుబాహువులనుండిచ్చట్టుట్టు
చేతనే రాజులకు జగత్పాలనం క్రిందించినదని తెలియుచున్నది. కావున ధన
మార్జించురాజులకు నంబందించినవాడు విష్ణువు అని తెలియుచున్నది. విష్ణు
వత్తియైన లక్ష్మీదేవి నారాధించుటచేతనే మానవులు ధనవంతులగుచున్నారు.
లక్ష్మీదేవికి "మా" అను నామముకలదు. "మా = లక్ష్మికి ధవుడు = భర్త,
మాధవుడు, లక్ష్మీనారాధించి, ధనవంతులైన వారికందఱికి లక్ష్మీదేవి మూల
మున విష్ణునంబంధముకలదు. కావున "వారివస్కృత" నామము విష్ణువునకును
జెల్లుననితెలియుచున్నది.

అంతేకాదు "వారివస్కృతుడు = వారివమును బరిచర్యను జేయుభర్తుల
వట్ల, వత్సలుడు" అను నర్థముచెప్పినను బైరామము విష్ణువునకునుజెల్లును.
ప్రహ్లాదాది భర్తులను ద్రోవడిమున్నగు భక్తురాండ్రనుగాపాడుటచే విష్ణువు
భక్తవత్సలుడని తెలియుచున్నది. "మాధవోభక్తవత్సలః" అను విష్ణువహస్ర
సూక్తిచే భక్తవత్సలుడను నామము విష్ణువునకుగలదని తెలియుచున్నది.
"భర్తవత్సలుడు, వారివస్కృతుడు" అను రెండునామములును సమా
నార్థకములే. అందుచే, విష్ణువుకూడ "వారివస్కృతనామధేయుడే యని
తెలియుచున్నది.

ఇంకొకవిషమేమన? “వారిణి = జలే, కృత్వాసోయేనసః” అను
వ్యుత్పత్తిచెప్పినను వారివస్కృతనామము విష్ణువునకుజెల్లును-ఎట్లన?

“భూఃపౌదాయన్యనాభిర్వియదసురనిలశ్చంద్రసూర్యౌచనేత్రే,
కర్ణావాశాశ్శిరోద్ధౌర్మృఖమపిదహనోయన్యవాసోఽయమభ్యః”

అను శ్లోకార్థమును బరిశీలించినచో, విష్ణువు జలహర్షమైన అబ్ధిలోనివసించినట్లు
తెలియుచున్నది. బాలముగుండరూపుడై విష్ణువు, కరారవిందముతో బదార
విందమును బట్టుకొని, ముఖారవిందమున నడుకొని జలధిలో డేలయాడు పట
చత్రమున శయనించినట్లు

“కరారవిందేనవదారవిందంముఖారవిందేవినినేశయంతం,
పటన్యవత్రన్యవుటోశయానం బాలంముగుండంమనసాన్యరామి”

అను శ్లోకముచే తెలియుచున్నది.

“మహోదధిరయోఽస్తకిః” అను విష్ణుసహస్రనామమునాక్షిచే విష్ణువు మహా
సముద్రకాయమైన కారణమున “మహోదధిశయుడు” అను నామమును
భరించినట్లుతెలియుచున్నది. ఆ విష్ణువే, పరుణుడై జలపరియైనాడు కావననే

“యాదసాంపతరచ్చత్విః” అను సమరనామమునాక్షిలో అపాం = నీళ్ళకు,
పత్విః = త్రువు పరుణుడని చెప్పెడెను.

“మిత్రోఽనివరణోఽసి” అను శ్రుతియుఁ బైఁవయమునే వ్యక్తము
చేయుచున్నది. వారివస్కృతుడు, మహోదధిశయుడు,” అను రెండు
నామములును సమానార్థకములే; కానఁ బైకారణములచే విష్ణువునకు “వారి
వస్కృత” నామము సార్థకమైనదిని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "వ్ + అ + ఓ + ఇ + వ్ + అ + ణ్ + క్ + ము + త్ + ఆ" అని పదనొకండక్షరములుకలవు. ఇవి శరీరమందలి ఏకాదశద్వారములకును, ఏకాదశవాయువులకును బిహ్వములు. పరాశక్తిబీజమైన "అకారమువరుణ బీజమైన "వ"కారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు శక్త్యారాధనచే, అపారప్రతిభాసంపన్నులై, జలప్రయాణశక్తిని, సంపాదించ గలరు. జలమందలిరోగనివారకవస్తువులను గ్రహించి, "శ్విత్రము" (తెల్ల మచ్చలు) మున్నగురోగములను నివారించగల వైద్యశిఖామణులుకాగలరు.

విష్ణుబీజమైన "ఇకారముతో" గూడిన రేఫము వహ్నిబీజమగుటచే బైనామము నుపాసించువారు సకలవస్తువులందునుగల అగ్నియెట్టిదో, దాని ప్రభావమెట్టిదో తెలిసికొని, శ్యామలాదిరోగములనుండియు, (చర్మమునల్లనగు రోగము) అగ్నిప్రమాదములనుండియు రక్షించగలవారలగుదురు. బ్రహ్మ ప్రజాపతిబీజములైన "ముకార, కకారములతో" గూడినట్టియు, శక్తిబీజమును, అగు "నకార"మిందున్నకారణమున బైనామము నుపాసించువారు, సృష్టి విచిత్రములనెఱింగి, పితగ్రహబాధలను, రక్తప్రసారలోపప్రమాదములను (బ్లడ్‌వెజి) దొలగించి, విచిత్రవస్తువులను సృష్టించి, సకాలవర్షములు కురి పించగలవారలగుదురు.

సకలదేవతాకమైన "అకారముతో" గూడినట్టియు, వాస్తుదేవతాకమైన "తకారము" ప్రైశక్తులు సంపాదించుటకు దోహదమొనంగును.

తిలి వ నామము:- "ఓషధీనాం వతయేనమః"

శివ:-

భ. భ. భా:- "ఓష = దాహే, రుధాణ్ = ధారణపోషణయోః" అను ఛాతువునుండి "ఓషధి" అను పదమేర్పడెను. "ఓషాంతం, పాకాంతం, దీయంతఇతిఓషదయః" అను వ్యుత్పత్తిననుసరించి, ఓషధులైన తృణవృక్షలతా దులు ఓషధులనబడుచున్నవి.

"ఓషధ్యః ఫలపాకాంతాః" అను నమరసూక్తియు బైవిషయమునేవ్యక్తము

చేయుచున్నది. ఓషధులు గ్రామములందును, అరణ్యములందునుగలవు.

“ఓ = దాహోధీయతే అత్రేకఓషాః” అను వ్యుత్పత్తిచే దృణలతాదులన్నియును వీజహాపముననే, నేలలో నుడువబడి, నేలలోని శీతోష్ణములచే దాహమొంది, ఉబ్బిమొలకెత్తును. పిమ్మటవ్రేళ్ళు, అకులు మున్నగువానిద్వారా నేలలోని శీతోష్ణములను, జలమును, ఆహారములైన లవణాదులను, బైట నున్నవాయువు, తేమ, వేడిమిమున్నగువానినిస్వీకరించి, పెరిగిపెద్దవగును. ఇది ఓషక్రియచేజరుగును. పిమ్మట తాము స్వీకరించిన శీతోష్ణజలాదులను దరించి, పోషణనొంది, తమయందఁగల పూవులు, కాయలు, పండ్లు మున్నగువానిచే సకలజీవకోటికిని బోషణనొసంగిపోషించున్నవి. అది ధారణక్రియచే జరుగుచున్నది. కావుననే తృణాదులకు “ఓష + ది” అను నామము సార్థకమాయెను

పరమాత్మ భూతాత్మయై ఓషధులను పుట్టించెను. అను విషయము

“యథాకాశస్థితో నిత్యంవాయుస్సర్వత్రగోమహాన్.

తథానర్వాణీభూతానిమత్స్థానీత్యుపధారయ”

“మయాధ్యక్షేణప్రకృతి స్ఫూయతేనచరాచరమ్”

“పితామహస్యజగతోమాతాధాతాపితామహాః”

మున్నగు గీతాసూక్తులచే తెలియుచున్నది. ఎట్లన? అకాశమందలి వాయువు సర్వత్రవ్యాపించి, మహత్తాయెను. అటులనే తనలో నున్నభూతములను, చేతనాచేతన వస్తువులను బైటపెట్టి, పరమాత్మ ఆ వస్తువులరూపమునే,దాల్చి మహత్తాయెను అధ్యక్షుడైన పరమాత్మసాయమునొందియే, ప్రకృతి చరాచర ప్రపంచమును, గనుచున్నది. వ్యక్తముచేయుచున్నది. కావున గానవచ్చు, ఈ సకల జగత్తునకును బరమాత్మయే, తల్లియు, తండ్రీయు, బోషకుడును, బితామహాదునై, యుండెనని తెలియుచున్నది. కావున బరమాత్మసృష్టికర్తయైన బ్రహ్మయై, అండాండపిండాండ బ్రహ్మాండములను, సకలవస్తువులనుసృష్టించి భూతాత్మగానుండెను. అతడేసోమాత్మకుడై, చంద్రరూపుడై గ్రామములందును గల ఓషధులనెల్ల బెంచి ఓషధీభూడాయెను.

“ఓషధయస్సంపదస్తేసోమేనసహరాజ్ఞా” అను శ్రుతిచే సోముడైన చంద్రునిచే సకలౌషధులును విరాజిల్లుచు బెరుగుచున్నవని తెలియుచున్నది. ఆ సోముడు శివుని అష్టమూర్తులలోనొకడు. అతడే భూతాత్మ. భూతాత్మపదము నకు బ్రహ్మ, శివుడు అని రెండర్థములుగలవు. శివుడే సృష్టికార్యమున బ్రహ్మగానుండెను. అతడే చంద్రరూపుడై ఓషధులను బెంచుచున్నాడు. కావున శివునకు “ఓషధిపతి” యనునామము సార్థకము అయెను.

విష్ణు:-

శివుడువలె విష్ణువును ఓషధిపతియగును. ఎట్లన? శివకేశవులిరువురును పరబ్రహ్మయొక్కరూపాంతరులే. ఇద్దఱును భూతాత్ములే. “భూతాత్మా పరమాత్మాచ” అను విష్ణుసహస్రనామైక్యంలో విష్ణువునకు భూతాత్మయను నామము కలదు. చరాచరములందంతటను శివుడువలె విష్ణువును అత్మగానున్నవాడే. “ఏష అత్మాంతర్యామ్యమృతః” అను శ్రుతి అమృతుడైన పరమాత్మ సర్వాంతర్యామిగానున్నట్లు తెల్పుచున్నది

“వహూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యానో,

అరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే”

అను శ్రుతిగ్రామ్యారణ్యపశువులను (ఓషధులను) విష్ణువు సృష్టింపినట్లు చెప్పుచున్నది. శ్రుతులలో శివవిష్ణుభేదము సగుణముననేరాని, సర్గుణమున నున్నట్లు ఎచ్చటను గోచరింపడు వేదమంత్రములన్నియును శివ విష్ణు సామాన్యములే. కావున శివునివలె సర్వాంతర్యామియైన విష్ణువుకూడ బ్రహ్మ స్వరూపుడైచేతనాచేతనములను సృష్టించి, సోమస్వరూపుడై (చంద్రరూపుడై) వానిని బెంచుచు, బోషించుచు, వానికి బ్రభువుగానున్నవాడే. కావుననే “సోమపోఽమృతపస్సోమః” అనెడి విష్ణుసహస్రనామైక్యంలో, సోముడను పామము విష్ణుపరముగాగలడు సోముడు (చంద్రుడు) విష్ణువుమనస్సునుండి

ఉద్భవించినట్లు "చంద్రమామనసోజాతః" అను శ్రుతిచెప్పుచున్నది. విష్ణువు, భూతాత్మగానుండి, గ్రామ్యములను అరణ్యములనగు ఓషధులను స్మృష్టించి, సోమాత్మకుడై వానిని రక్షించుచు బోషించుచు ఓషధిపతియగుచున్నాడు.

"పుష్టామిదోషధీన్సర్వాసోమోభూత్వారసాత్మకః"

అను సూక్తిపైవిషయమునకు దార్పణము. కాన విష్ణువు ఓషధిపతియాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇండు "ఓ + ఓ + అ + థ్ + ఇ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. ఇవి శరీరమందలి నవనాడులను, సూచించును. ఈశ్వర బీజమైన ఓకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారము, బ్రహ్మబీజమైన అకారమును ఇండుగలవు ఇవి సర్వాదిష్ఠానదైవతములైన త్రిమూర్తుల స్వరూపములు. వానితోగూడిన బైనామము నుపాసించువారు, తేజః పరివృత్తులై సర్వులకును సర్వఫలములనొసంగి, వశపఱచుకొని రక్షింపగలవారలగుదురు.

ద్వాదశాత్మకమైన (సూర్యబీజమైన) షకారము సర్వదేవతాకమైన అకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సూర్యగోళ సంచారులను అరోగ్యప్రదాతలును అగుదురు. సర్వసిద్ధులను జీవులకు జేకూర్చగలరు.

ధనద (కుబేర) బీజమైన ధకారము విష్ణుబీజముతోగూడియుండుటచే ఈనామము నుపాసించువారు భూగర్భపరిశోధకులై సువర్ణాదిలోహపుగనులను, రత్నాదులను ఎచటగలవోతెలిసికొని వ్యక్తముచేసిప్రపంచమునకు సకల ధనములను జేకూర్చగలవారలగుదురు. పర్వత్య దేవతాకమైన పకారము, మకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు జలధాతువులు గలతావులను గనుకొని, జలమును నిల్వజేయగల అనకట్టలను నిర్మింపగల వారలగుదురు.

:— ద్వాదశయజుస్సు :—

“నమఉచ్చైర్హోషాయాక్రందయతే పత్తీనాంవతయేనమః”

అర్థము :-

యుద్ధకాలే = యుద్ధసమయమున, ఉచ్చైర్హోషాయ = పుహోన్నతస్థాని గల, శివునకు, నమః = నమస్కారము. అక్రందయతే = శత్రువులనేడిపించు రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక. పత్తీనాం = పాదచారులైన యోధులకు, వతయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కార మగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. ఖాష్యము:- పరమేశ్వరుడు పంచమహాభూత స్వరూపుడు. పంచ భూతములలో మొదటిది అకాశము. అది శబ్దగుణకము. అకాశస్వరూపుడైన మహాదేవుడు యుద్ధకాలమున శుత్రువులగుండెలు వగులునట్లు పెద్దదన్నని చేయును. దానినే మహాట్టహాసమందురు. అప్పుని విన్నతోడనే శత్రువులు మిక్కిలిగావిలపింతురు. అప్పుడువాంబంధుమిత్రులును గొప్పగావిలపింతురు. అట్టి సమరసమయమున తనపక్షమున, బాదచారులైన యోధులను శివుడు శత్రువులవారినుండి సంరక్షించుచుండును. అట్టి సుహృదేవుని, భక్తులు నిత్యము ననుస్మరింతురు.

తిలి వ నామము:- “నమఉచ్చైర్హోషాయ”

శివ:-

భ. ఖా. భా:- ఘోషమనగారోదనము. కీవులచేగర్భఫలమనుభవించ జేసి, గొప్పగా పీడిపించినకారణమున రుద్రుడు ఉచ్చైర్హోషుడాయెను,

ఘోషమనగా ధ్వని యనియర్థము. శివుడు యద్ధకాలమున మహాట్టహాసరూప మగు ధ్వనిగావించి, శత్రువులైన రక్కసులకు భీతిగావించి, సంహరించినాడు. అందుచే ఉచ్చైర్ఘోషుడాయెను.

“నమస్సోమాయచరుద్రాయచ” మున్నగు శ్రుతులలో అత్యుచ్చైశ్రము లును మహోన్నతార్థములునగుపదములు శివహామముగాఁగలవు. వానిని బిగ్గరగానుచ్చరించి, కైలాసపర్వతముక్రింద నణవబడిన రావణుడు మోషించుచు, “జటాటపీగలత్ జ్వలత్” అనడి స్తోత్రముతో శివునిగాని యాడెను. అందుచే శివుడు ఉచ్చైర్ఘోషుడాయెను.

అంతేకాదు. ఉచ్చైర్ఘోషములుగట్టినిగాధ్వనించునవి మేఘములు. అవి “ధూమజ్యోతిస్పలిలమరుతాం సన్నిపాతఃకృషేఘః” అని కాళిదాసకవిమేఘ సందేశ శ్లోకమున జెప్పినట్లు జలవాయుగ్నిధూమములతో జేయబడెను. వానిలో మొదటి మూడును మహాదేవుని యష్టమూర్తులలో జేరినవే. అందుచే వర్షమొసగు మేఘుడును శివస్వరూపుడే; అను విషయము—

“సహస్రాక్షయహిమశుషే” అను శ్లోతిలో ‘హిమశుషే’ అనుపదముచే జెప్పబడెను. కావున మేఘకూపుడైన శివుడు ఉచ్చైర్ఘోషనామకుడాయెను.

‘ఘోష’ శబ్దమునకు స్తోత్రములని యర్థము. శివ మహిమ్నాది స్తోత్రములు పరమశివునకుజెందినవి పెక్కులుగలవు. అవి శివమహిమను బ్రదర్శించును. ఋగ్వేదఋక్కులు (మంత్రములు) కూడ శివమహిమను దెలియజేయును. అవియును ఋగ్వేదమంత్రరూప స్తోత్రములే. అవన్నియును ఉన్నతములే. కావున వానిచే న్నుతింపబడు మహాశివుడు ఉచ్చైర్ఘోషనామకుడాయెను

విష్ణు:-

విష్ణువు తన భక్తులచే గజేంద్రాడలచే వారి కర్మఫలమనుభవించజేయుటకై మకరాడలచే వారికి బాధకల్గించి, వారి నిష్కల్మషభక్తిని ఖరీక్షించు

టకై “రావే యీశ్వర! కావవే వరద! సంరక్షింపు భద్రాత్మకా!” అని యేడిపించినాడు. కాన విష్ణువు ఉచ్చైర్హోష నామకుడాయెను. శత్రువులైన రాక్షసులను హిరణ్యకశిపాడులను సంహరించు సందర్భమున భయంకర గర్జనరూపమున మహాధ్వని గావించెను. కావుననే విష్ణువు “పుష్కరాక్షోమహాస్వనః” అను విష్ణుసహస్ర నామమున గౌనియాడఁజెను.

అంతేకాదు, వేదరూపమైన శోధనఘోషమును షేఘగంభీరధ్వనిని ఉన్నతముగాఁగావించుటచే “సుఘోషస్ఫుటదన్సుహృత్” అను సహస్ర నామమున విష్ణువు “సుఘోష”డను నామమున బేర్కొనబడెను. సుఘోషుడు, మహాస్వనుడు, ఉచ్చైర్హోషుడను మూడునామములును సమానార్థకములే. కావున విష్ణువు ఉచ్చైర్హోషనామకుడాయెను.

“నారాయణాయవిద్యుహే వాసుదేవాయధీమహి।

తన్నోవిష్ణుఃప్రచోదయాత్।”

“వజ్రనఖాయవిద్యుహేతిక్షదంష్ట్రాయధీమహి।

తన్నోనారసింహఃప్రచోదయాత్”

మున్నగు శ్రుతులు అత్యుచ్చితములైన ఘోషములతో విష్ణుమహిమనువాక్కుచెప్పెను. కావున విష్ణువు ఉచ్చైర్హోషనామకుడాయెను.

వేదమంత్రములన్నియును విష్ణుమహిమను వెల్లిడిచేయు ఉచ్చైర్హోషములే. మహోన్నతస్తోత్రములే. వేదమంత్రములు త్రిగుణాత్మకములు. శివ కేశవాభేదముగానే వారిగుణములను స్తోత్రముచేయుచున్నవి. గుణసంకిర్తనము విష్ణుస్వరూపము. స్తుతిక్రియవిష్ణువే కావుననే “స్తోత్రంస్తుతిస్తోతారణప్రియః “అను విష్ణుసహస్రనామమున స్తోత్రంస్తుతి” “అనుపదములు విష్ణు పరములుగాఁగలవు. కావున విష్ణు” ఉచ్చైర్హోషనామకుడాయెను. విష్ణుమహిమూదిస్తోత్రములెన్నియోవిష్ణుపరములుగాఁగలవుకదా!

ఉచ్చైర్హృషములు మహాధ్వనిచేయు మేఘములు అన్నియును విష్ణు స్వరూపములే. కావుననే

"వర్ణన్యూపావనోఽనిలః" అను సహస్రనాత్తిలో మేఘార్థకమైన సర్వన్యశబ్దము విష్ణునామముగాఁజేర్కొనబడెను. విష్ణువుమేఘస్వరూపమున జీవులతాపత్రయమును హరించుటకేవర్షించును. సర్వకామములను జలరూపమున వర్షించును. అందుచే విష్ణువునకు "ఉచ్చైర్హృష"నామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "ఉ + ఊ + ఊ + ఊ + ఊ + ఊ + ఊ + ఆ" అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. అవినవబ్రహ్మలను, నవావరణలను సూచించును. వాయుబీజమైన "ఉకారము"ముందునను వాగ్భీజమైన "ఊకారము" వెనుకను గల చకారద్వయము చండరుద్రబీజము. దానినుపాసించువారు పరావశ్యంతీ వాక్కులద్వారాప్రాణాయామప్రక్రియలో గుండలినీశక్తిను తేజింపజేసి "మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరకము, అనాహతము, విశుద్ధము అఙ్గా," అనేడిషట్పుక్రములనుదాటించి, సహస్రారమునగల రుద్రరూపవరమాత్మనుజేర్చి, ధ్యానించి, మహానందము అనుభవింతురు. అంతేకాదు. వాక్ఘ్నానమైన కంఠప్రదేశమునను, వాయుకోశమైన హృదయమునందును ఊపిరితిత్తులందును సంభవించురోగములను, హృదయముపెద్దదగుట, గుండెలోనీరుచేరుట, పుట్టప్రణమగుట, క్షయ, మున్నగువానిని, బ్రాణాయామప్రక్రియచే స్వయముగా, నిర్మూలించుకొనుటయేకాక, పరులకును బ్రాణాయామక్రియ, ధ్యానము, జపముచేయుటను అలవఱచి, వారిరోగములను ధైర్యముతోలగింపగలరు. ఉపాసకులు జ్ఞానసిద్ధినొంది అధ్యాత్మికశక్తిచే స్థూలసూక్ష్మకారణరూపశరీరములను దొలగించుకొని, ముక్తులగుదురు.

ఈశ్వరభీజమైన “ఓకారము”తో గూడిన రేఘము, ఘకారమును వరుసగా వహ్నిభైరవభీజములు. అట్టి వర్ణములుగలనామముల నుపాసించువారు అగ్నిప్రమాదములను, భూతప్రేతపిశాచాదిపీడలను, అగ్నిమాంద్యాదిరోగములను దొలగించి, శత్రుంజయులై జంతుచోటికి, నర్వఫలములనొసంగగలరు.

ద్వాదశాత్మకమైన షకారము నర్వచేవతారమైన అకారముతో గూడియున్నది. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించువారు సూర్యోపాసకులై మనోబుద్ధులు, జ్ఞానకర్మేంద్రియములనెడి వండ్రెండింటికిని వాటిల్లిన రోగములను జపశక్తిచేదొలగింపగలరు. అంతేకాదు. సూర్యకిరణసంపాదితశక్తితో రోగములను నివారింపగలవారలగుదురు.

34 వ నామము:- “నమోక్రందయతే”

శివ:-

భ. భ. భా:- మహాశివుడు బాహ్యభ్యంతరశత్రువులచే విడిపించెడివాడు కాన “అక్రందయతా” అను నామముతో విలసిల్లెను. బాహ్యభ్యంతరయుద్ధములందు శత్రువులనడంచుటకుఁ బిలుచువాడు కావున శివుడు “అక్రందయిత” అయెను. మహాదేవుడు దీవిత యుద్ధములందు ధర్మమునాశ్రయించువారికి ధర్మస్వరూపుడై విజయములను జేకూర్చుటచే “అక్రందయిత్వ నామముకలవాడాయెను.

విష్ణు:-

శివుడువలె విష్ణువును సంహారకాలమున శత్రువులకు శోకదాతయే (విడిపించువాడే) కావున విష్ణువునకు రుద్రనామమువాటిల్లెను. రుద్రుడు, అక్రందయిత, అను రెండును సమానార్థకములే. కావున విష్ణువునకు అక్రందయిత్వనామముచెల్లెను. అందుచేతనే “రుద్రోఽహాశిరాబ్జః” అను విష్ణునహస్రసూక్తిలో రుద్రనామము విష్ణువరముగాగలదు.

అంతేకాదు. జీవితయుద్ధమున బ్రాణవాయురూపకుడై చేష్టకల్గించుచు జీవులను జీవితయుద్ధమునకు ఆహ్వానించును. కావున విష్ణువునకు

“న్యాయోనేతాసమీరణః” అను సహస్రనామక్తిలో సమీరణనామము సంధింపబడినది. శత్రువులను దహింపజేయుచు వీడిపించువాడు కావున “శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః” అను సహస్రనామక్తిలో “శత్రుతాపన” పదము విష్ణువరముగా బ్రయోగింపబడినది. పరికింపగా “సమీరణుడు, శత్రుతాపనుడు, ఆక్రందయిత” అనుచుగా నామములును సమానార్థకములే కావున విష్ణువునకు ఆక్రందయితనామము చెల్లును.

యుద్ధములందు “జయకారి” యనునర్థముచెప్పినచో, “వినయోజయః” అను నామక్తిలోగల “జయః” అనునామమును, “ఆక్రందయిత” అను నామమును సమానార్థకములై విష్ణువునకుజెల్లును.

వీణాక్షరసంపుటి:-

బైనామమున “అ + క + రే + అ + న్ + ద్ + అ + య్ + అ + త్ + అ” అని పదనొకండు అక్షరములుకలవు. అవి శరీరమందలి వీణాదశ ద్వారములను, వీణాదశరూపములను సూచించును.

పరాశక్తిబీజమైన అకారమును సర్వదేవతాకమైన అకారమును ముందు వెనుకల గలట్టియు ప్రాణాపత్యమైన కకారముతోఁగూడినరేఫము వహింపబడిన బీజము ఇందుగలదు. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణులవాత రోగములను శక్తిసహితపురుషు నుపాసించఁజేసి దొలగించగలరు. అమృత వృష్టికురిపించగలరు.

దుర్గాబీజమైనదకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమును సర్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సావిత్రి దుర్గోపాసకులై పావనాశనులై సర్వత్రవిజయముపొంది సర్వసిద్ధి నొందగలరు. నీలిమపాండువు అనెడిరోగములను దొలగించుకొని పరులరోగములను సైతము దొలగించగలరు. వాస్తుబీజమైన తకారమును, వాయుబీజమైన యకారమును సర్వదేవబీజమైన అకారముతో గూడయుండుటచే బైనామము నుపాసించు వారు యంత్రనిర్మాతలు, హృద్రోగనివారకులును భూతప్రేతపిశాచబాధా నివారకులునుగాగలరు.

తిలీ వ నామము:- “వత్తినాంవతయేనమః”

శివ:-

భ. భ. భా:- పాదచారులైనయోధులకు “వత్తి” అను సంజ్ఞకలదు. అట్టియోధులకు మహాదేవుడు ప్రభువు. ఆతడు ప్రపంచలయముచేయునమయమున బ్రహ్మధగజములను బాదచారులగావించి, వారికిఁ బతియైయుండును.

“వీరోరథోగజశ్చైవోనరాఃపంచపదాతయః।

త్రయశ్చతురగాస్తత్ జ్ఞైఃపత్రిత్యభిధీయతే”

అను నార్యోక్తి ననుసరించి, ఒకరథము, ఒకయేనుగు, ఐదుగురుపాదచారులైన యోధులు, మూడుగుఱ్ఱములునుగల దళమునకు “వత్తి” యనుపేరు కలదు. అట్టివత్తులకు బరమశివుడు ప్రభువు కావున ఆతనికి “వత్తినాంవతిః” యను నామమేర్పడెను.

“శరీరంరథమేవతు” అను శ్రుతిచే బరమాత్మయైన శివుడు రథికుడుగా నుండినట్లు తెలియజెప్పబడెను.

“రమతేత్రేతిరథః” అను వ్యుత్పత్తిచేఁ బరమశివుడు రథికుడైనను జీవులలోఁజేరినపుడు జీవాత్మయై రమించుచున్నాడు. అదియే ప్రపంచనాటక నటనమన్నమాట. రథికుడైన శివుడు “పతత్యరీన్ప్రతీతి = పతిః” అను వ్యుత్పత్తిచే శత్రువులైనరాక్షసులపైఁ బడువత్తులైన ప్రమథులకుఁ బతియై వారికిఁగల మనోబుద్ధ్యహంకారములనెడి చూడు గుఱ్ఱములను బంబువులెత్తించు చున్నాడు.

“నయన్తీసర్వంస్వవశమితిసః” అను వ్యుత్పత్తిచే సకల ప్రపంచమును వశపరఱుచుకొనెడినరులైన పంచజ్ఞానేంద్రియములనే ప్రమథులకు బంబ వదాతులగావించివారిచేఁ బ్రమథులకు జయముచేకూర్చుచున్నాడు.

“గజతి = మాద్యతీతిగజః” అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి, జయమందిన ప్రమథగణమునే గజముగాగావించి ప్రమత్తమొనర్చుచున్నాడు. ఇవిధమున బదాతులైన ప్రమథులలో స్వశక్తినిజేర్చి వత్తుకిఁబ్రభువై ఇంద్రరూపుడైముల్లో కములను జయించి, తనవశమొనర్చుకొనినాడు. అందుచే శివునకు “పత్తీనాం పతిః” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణుః-

శివుడువలె విష్ణువును “పత్తులకుఁబదాతులకుఁ బ్రభువై త్రిలోకములను జయించెను. పత్తిప్రభువైన విష్ణువుయొక్క విభూతికుమారస్వామిలోఁగలడు. కావున కుమారస్వామి సేనానియై ముల్లోకములను జయించికాపాడెను.

“సేనానీనామహంస్కందః” అను గీతాసూక్తిలో సేనానులలో నేను స్కందుడను (కుమారస్వామిని) అని భగవానుడుచెప్పెను. ప్రాయథమున “జయుడు” అను నామము విష్ణుసహస్రనామంలో “వినయోజయః” అను దానిలోఁగలడు.

పత్తిప్రభువై విష్ణువు త్రిలోకవిశేషయై త్రిలోకేశుడాయెను. కావున
ఓష్ణపరమఃగా ఓష్ణసహస్రమున

“త్రిలోకాత్మాత్రిలోకేశః” అను దానిలో ద్రిలోకేశపదముగలదు.
“పద్ల” = గత” అనుధాతువునుండి యేర్పడిన పత్తిపదమునకు జీవత్వ
మందిన జీవుడనియర్థము. అట్టివత్తులకు జీవులకు విష్ణువేవతి. కావుననే అతనికి
నారమునకు = జీవసమూహమునకు, అయనుడు = స్థానము అగుటచే నారా
యణనామమువాఁడైను. పరికింపగా బైయర్థమున = పత్తివతి, నారాయణుడు
అను నామములు సమానార్థకములని తెలియుచున్నది అందుచే “పత్తినాం
పతిః” అను నామము విష్ణువునకు జెల్లనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “వ+అ+త్+త్+ఇ+వ+అ+త్+ఇ” అని తొమ్మి
దక్షరములుకలవు. ఇవి నవావరణములకు పిహ్నములు. ఇందు నర్కదేవతాక
మైన అకారముతోగూడిన పకారము చర్లన్యబీజము కిందుసార్లు ప్రయోగించ
బడెను. విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోగూడిన “త”కారమువాన్తుబీజము, మూడు
సార్లుప్రయోగించబడెను. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు వాన్తుశాస్త్ర
జ్ఞులై (ఇంజనీర్సుజలమును నిల్వజేయుగలప్రోజెక్టులను నాగార్జునసాగరము
వంటివానిని నిర్మించగలవారై జలదాతలై అహారసమ్పద్ధినిజేకూర్పగల
వారలగుదురు. శరీరమున నిరుచేరుటవంజిరోగములకు నివారకులై వృద్ధి
సిద్ధులను జేకూర్పగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

—: త్రయోదశాయజుస్సు :—

“నమఃకృత్స్నవీతాయథావతే సత్త్వనాంసతయేనమః”

అర్థము :-

కృత్స్నవీతాయ = చుట్టును ఆవరింపబడిన సకల సైన్యముగల రుద్రు
నకు, నమః = సమస్కారము; థావతే = పలుగులిడుచున్న శత్రుసైన్యముల

వెనుకనేగు రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక; సత్వనాం = సాత్వికులై శరణాగతులైన వానికి, పతయే = పాలక డైన రుద్రునకు, నమోఽస్తు = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమశివుడు సకల శత్రుసైన్యములను చుట్టుముట్టడించి, యుండను. పఱుగులిడుచున్న శత్రుసైన్యముల వెనుక పఱుగులిడుచుండును. స్రుణతలగువరగును వాంనాతడు విడువడు స్వపరపక్షములయండుఁగాని శత్రుమిత్రపక్షములండుఁగాని ఎవరుతనను శరణువేడినను వాంని తప్పక కాపాడును. అట్టిశివునకు నమస్కారము.

తిరి వ నామము:- “ననుఃకృత్స్నవీతాయ”

భివ:-

ధ. భా. భా:- త్రిపురాసురాదిరాక్షసులు దేవకోటిలోఁజేరిన శివునకును శత్రువులే. వారిసైన్యములను బరమశివుడు పంపూర్ణముగా జుట్టునుముట్టడించి యడంచును. జితేంద్రియుడైనతాను దననువేడుభక్తులను ఆవరించి, వారిలో నున్నకామక్రోధాదిశత్రువులను సైతమువాయ్యగ్నివ్యధావుడై వారిలోనుండి అడంచును అందుచే అతనికి “కృత్స్నవీతనామము సార్థకమాయెను.

మహాదేవుడు పహజముగా దిగంబరుడేయైనను భక్తులకు దర్శనమిచ్చు నపుడును, దేవపథకేగినపుడును, హవిర్భాగమునకేగునపుడును, దన శరీరమును సంపూర్ణముగా భస్మముతోడను, వ్యాఘ్రగజాసుర చర్మములతోడను ఆచ్ఛాదించుకొనియుండును. అందుచే గృత్స్నవీతుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

“ఏ = గతివ్యాప్తిప్రజననకాంత్యసనభావనేషు” అను సర్థములుగల “ఏ” ధాతువునుండియేర్పడిన “ఏశ” శబ్దమునకును, “అచ్చాదించుట, పొందుట, వ్యాపించుట, జనింపజేయుట, ప్రకాశించుట, దీండుట, భక్షించుట అనియేదర్థములుకలవు. అందుచే బ్రహ్మయశాలమున నమస్త జగత్తును లయకారకుడగుటచే భక్షించును.

“తస్మై షోపసంహరేమిహోగ్రాసాయవైనమోనమః” అను అభర్వశిరోమంత్రమునందు మహాశివుడు జగదాపసంహరసమయమున నకల జగత్తును మహోగ్రాసముగా (మహాహారముగా) జేసికొనుననికలదు. ఈ మంత్రముపై యర్థమునకు బ్రమాణమైయున్నది.

సంపూర్ణజగత్తును మహాశివుడే బ్రహ్మస్వరూపుడైసృష్టించి, విష్ణుస్వరూపుడై అవరించి, సూర్యస్వరూపుడై ప్రకాశింపజేసి, అన్తకాలమునఁ దానేభక్షించుచున్నాడు. కాన కృత్స్నవీతనామము శివునకు సార్థకమాయెను. “నసన్నభానచ్చివః కేవలమే” అనునార్యోక్తిచే మహాదేవుడు సత్తునుగాక, అసత్తునుగాక, నకల జగంబులును నశించునపుడు తానే స్వయంబుగా గృత్స్నాత్తుడై మిగిలియుండును. కావున అతనికి “గృత్స్నవీతనామము పార్థకమాయెను.

విష్ణుః:-

విష్ణువు మత్స్యాద్యవతారములుదాల్చి, సోమకూడిరాక్షసులసైన్యముల చుట్టునుముట్టడించి, వారిని సముదయముగా సంహరించెను అంబరేషాదిభక్తుల హృదయాలలోనుండి, వారిలోనిరాగద్వేషాదులనడిరించి, పారినిగాపాడెను. ఈయర్థముననే “విశ్రుతౌత్థాసురారిహా” అను విష్ణుసహస్రనామోక్తిలో “సురారిహా” అను నామము ప్రయోగింపబడెను.

“శత్రుజిత్ శత్రుతాపనః” అనునూక్తిలోని “శత్రుతాపన” పదము సైతము భాష్యభ్యంతర శత్రుసంహారముచేయుటచేతనే విష్ణుపరముగాఁ జేర్చినఁబడెను.

విష్ణువు శివుడువలె దిగంబరుడుకాడు; ఎల్లపుడును ఆతని శరీరము కనకాంబరముతో అచ్చాదింపఁబడియేయుండును, రాస్త్రధశోభతో అచ్చాదింపఁబడియేయుండును. ఈ విషయమే

“మేఘశ్యామంపీతకౌశేయవాసం,

శ్రీవత్సాంతంకౌస్తుభోద్భాసితాంగమ్”

అను శ్లోకమున బ్రకటింపఁబడెను. కావున విష్ణువునకు “గృత్స్నవీతు” డను నామము సార్థకమాయెను.

“పీత”శబ్దమునకు “పొండుట, వ్యాపించుట, ప్రకాశించుట” అను నర్థములుగలవు. “ఆకాశవత్ సర్వగతశ్చనిత్యః” అను శ్రుతిలో బరమాత్మ ఆకాశమువలె అంతటను వ్యాపించి, యుండుననికలదు. అందుచేతనే విష్ణువు అను నామమేర్పడెను. పరమాత్మరూపాంతరుడైన విష్ణువునకుజెందినట్లు “స్వావసస్త్వవశోవ్యాపి” అను సహస్రనామాక్తిలో “వ్యాపి” అను నామము కలదు. “తేజస్తేజస్వినామహమ్” అనుగీతానూక్తిలో భగవంతుని విభూతి, తేజోవంతులలో తేజస్సుగానుండుననికలదు.

“స్వయంజ్యోతిః” “జ్యోతిషాంజ్యోతిః” అనుశ్రుతులలో భగవంతుడైన విష్ణువు సూర్యాగ్నిస్వరూపుడై స్వయంప్రకాశమానుడై భాష్యభ్యంతర ప్రకాశ కుడైయున్నట్లు చెప్పబడెను. కావుననే

“మహాశక్తిః మహాద్యుతిః” “బ్రాహ్మిణ్ భోజనమ్”

“ప్రకాశాత్ప్రాప్తాపనః”

అను సహస్రనామాలలో “కృత్స్నవీతుడు = సంపూర్ణమైనతేజస్సుకలవాడు” అను సర్థమునుదెలియజేయు “మహాద్యుతి, బ్రాహ్మిష్టువు, క్షకాత్మా” అను నామములు విష్ణుపరముగా బ్రయోగింపబడెను కావున విష్ణువునకు “కృత్స్నవీతుడు” అను నామము సార్థకమాయెను.

వీతశబ్దమునకు భక్షించువాడనియర్థముకలదు విష్ణువు మహావ్రతయమున సర్వమును భక్షించును, నశింపజేయును; అనద దనిలోనికి దీసికొనును. అందుచే

ఆ యర్థములందు “భోజనంభోక్తా” “మహోదధిశయోఽన్తకః” అను సహస్రనామాలలో విష్ణుపరముగా “భోక్తా, అన్తకుడు” అను నామములుగలవు కావున విష్ణువు కృత్స్నవీతనామకుడాయెను. అందుచే “గృత్స్నవీత” నామము శివేశ్వరునిరువురకును సమానముగాఁజెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “క + ఋ + త్ + స్ + న్ + అ + వ్ + ఈ + త్ + అ” అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి దశదిక్కులకును, దశేంద్రియములకును జిహ్వాములు.

కకారఋకారములు వరుసగా వ్రజాపతి బ్రహ్మదైవత్యములు పీనితో, గూడిన బైనామము నుపాసించువారికి బ్రహ్మసాక్షాత్కరముజరుగును. జీవ పరమాత్మలతారతమ్యము దృగ్గోచరమగును. వారుగ్రహబాధలు తొలగించి, నకాలవర్షములు కురిపించఁగలవారలగుదురు.

వాన్తబీజమైన తకారమును, శక్తిబీజమైన సకారమును, సామక్రిబీజమైన నకారమును సర్వదేవతాకమైన అకారముతోగూడియున్నవి. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు శాక్తేయులై శాఖ్యావ్రజ్జప్రదర్శించుటకు, వీలగు కృత్యములనొనర్చి యంత్రనిర్మాతలుకాఁగలరు వారుబీజమైన వకారము, పరాశక్తిబీజమైన ఈకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు నముద్రజలపరిశోధకులును, జలోదరాదరోగనివారకులునుగాగలరు. వాన్తబీజమైన తకారము అకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సర్వజయప్రదాలు కాగలరు.

37 వ నామము:- శివ:- “నమోధావతే”

భ. భా. భా:- పరమశివుడు, సూర్యచంద్రాగ్నింద్ర వర్జన్యాదిరూపముల అంతటను ఆవరించియుండి, తనకు తనరూపములకును వ్యతిరేకముగానున్న సైన్యములనెదిరించి, అడచి, లోకములగాపాడుటకై అసైన్యముల వెంటవేగముగావిగుడుచును. అట్టి రుద్రునకు నమస్కారము. ఇటచేతనాచేతనముల కిండిని సైన్యముగా జెప్పవచ్చు. లోకమునవేగముగా బోవువానిలో మొదటిదిగాలి. రెండవది మనస్సు. అరెండును శివస్వరూపములే. అరెండింటి రూపమున శివుడువడిగా బోవుచుండును. అంతేకాదు. శివుడు ఉబ్బులింగడు. “మహాదేవ! శంఖో!” అని స్మరించినమాత్రాన తనభక్తులకు శీఘ్రముగా బ్రసన్నుడై, పరమలొనగికాపాడును. భక్తులవాతకములను శోధించి, తొలగించును. మహాపాతకములొనర్చుటచే సంభవించురోగములను “కుష్టు, తెల్లమచ్చలు, జలోదరము” మున్నగువానిని దొలగింప సూర్యాదిరూపములతో బ్రసన్నుడై అతివేగముగానేగి భక్తులనుగాపాడును. మయూరుడను మహాకవి సూర్యశతకమువ్రాసి సూర్యరూపరుద్రుని దయనొంది, రోగవిముక్తుడాయెను. వ్రశయాంతమున బూర్తరూపమున మిగిలియుండువాడును మహాశివుడే అందుచే బరమశివునకు “ధావన్” అను నామము, సార్థకమాయెను. కావున అతనికి భక్తులు నమస్కారములు సమర్పించుచున్నారు.

విష్ణు:-

“ధావ్య = గతిశుద్ధ్యై” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “ధావతే” అను పదమునకు శీఘ్రముగాబోవువాడనియర్థము. శీఘ్రముగాబోవుటయనగా వడిగా అంతటను వ్యాపించుటయనియర్థము. విష్ణు = అంతటను వ్యాపించువాడని యర్థము ఈ యర్థమున “ధావతే, విష్ణవే” అను పదములురెండును సమానములే. కావున “ధావన్” అను నామము శివునకువలె విష్ణువునకును శ్లోలును భక్తరక్షణకార్యమున విష్ణువునకున్నంతటి గమనవేగము ఏరికినిలేదు. గజేంద్రుని రక్షణమే ఇందులకు దారాణము.

“అలవై కుంతపురంబులో నగరిలో”

“సిరికింబెప్పడు శంఖచక్రయుగమున్ జేదోయి సంధింపడు”

అను పోతన్నగారిదవ్యములను ఒరించితిమేని విష్ణువుయొక్క శీఘ్రగమనము అంపజీకిని దెలియును

“మనసోజవీయః” అను శ్రుతిలోపెప్పినట్లు విష్ణువు మనోజవుడు కావుననే “ధావతే” అను నామార్థమునుదెల్పు “వేగవాన్” అను నామము విష్ణుపరముగా “వేగవానమితాశనః” అను విష్ణుపహస్రసూక్తిలో బేర్కొనబడెను.

“ధావతే = శీఘ్రం సీదతే” శీఘ్రముగా, బ్రచన్నుడగుచున్నాడని యర్థముచెప్పినను విష్ణువునకు జెల్లును. ఎట్లన? శిశుపాలుడుమున్నగు అపకారులకును మోక్షప్రదుడై విష్ణుశోభః మైన అనుగ్రహముకలవాడై యుండెను కావుననే

“సుప్రసాదఃప్రసన్నాత్మా” అను రెండురామములను విష్ణుపరముగా సహస్రనామములలో బేర్కొనబడెను. “ధావతే = చక్రపాతకాన్ శోధయతే” భక్తులపాపములశోధించి, తొలగించి, పాపరాశునడై కాపాడువాడని యర్థము చెప్పినను బైనామము విష్ణువునకు జెల్లును. కావుననే విష్ణుసహస్రమున “మాదవోచక్రవత్పలః” “క్షితీశఃపావనాశనః” చక్రవత్పలుడు, పావనాశనుడు అను నామములు విష్ణుపరముగా బేర్కొనబడెను. “చక్రవత్పలః” పావనాశనః, ధావన్ అను నామములు సమానార్థకములే. కావుననే “ధావతే” అను నామముగల విష్ణువునకు భక్తులు నమస్కారములు సమర్పించుచున్నారు.

వీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “ధో + అ + వీ + అ + న్” అని ఐదుక్షరములుకలవు. అవి పంచప్రకృతులను, పంచేంద్రియములను సూచించును. ధనదబీజమైన ధశారము పరాశక్తిబీజమైన అశారముతో, గూడియున్నకారణమున, బ్రహ్మంత్రము నుపాసించువాడు ఛాత్రేయుడై జ్ఞానధనముకొనుచుకొని, సర్వా కర్మకుడై ఐహికకాములకు, ధనమును జేకూర్చెరు.

పారుణబీజమైన వశారమును, సావిత్రిబీజమైన సశారమును, సర్వ దేవతాకమైన అశారముతో, గూడియుండుటచే, బ్రహ్మము నుపాసించువారు, పాపపరిహారకులై పాపసందర్శనములను బోగొట్టుకొందురు. పరుల పాపములను రోగములను సైతముపోగొట్టగలరు. అంతేకాదు. పైనామము నుపాసించువారు పాపభేదములను, తన్మూలకములైన రోగభేదములను గ్రహించిరోగనివారకౌషధములను సూతనముగా గ్రహింపగలరు.

లిలి వ సామము:- “సత్త్వనాంపతయేనమః”

లిలి:-

ధ. భ. భా:- సత్త్వమునగా శరణాగతులు. వారినిగాపాడివారికి బరమ శివుడు పతియాయెను. శరణాగతరక్షకులైన శివీద్రవర్తిమున్నగువారిలో శివాంశయుండును. సత్త్వమనగా బ్రహ్మత. అదియే అదిశక్తి అదిశివవినిర్గత యగుటచే అమెకు బ్రభువై శివుడు సత్త్వపతియైనాడు. అంతేకాదు. సత్త్వములనగా బ్రాణులు. పానీకన్నిటిని బ్రభువు పరమశివుడే. కావుననే అతనికి బ్రహ్మపతి యనునామమువాటిలైను, సత్త్వమనగాబలము. అదిశివతేజోంశమగుటచే బల సామము శివునకుఁజెల్లెను. బలము అధేయము. బలవంతుడాధారము. అధారా

ధేయములకు ఆభేదము కావున బలుడనునామము శివునకు ఏర్పడెను. “బలాయనముః, బలప్రమథనాయనముః” అను శ్రుతిలోని “బల” పదము శివపరము. బలమునకును బ్రభువు పరమేశ్వరుడే. అందుచే “బలుడు, సత్వనాంపతి” అను రెండును సమానార్థకములై శివునకుఁ జెల్లుకు.

విష్ణు:-

పరమాత్మశ్రీరాముడై తనను శరణువేడిన విభీషణునిగాపాడెను. ఇట్లెందఱిచో శరణార్థులను విష్ణువుకాపాడెను. అందుచే విష్ణువునకు “సత్వనాంపతి” అను నామముకల్గెను

సత్వయైనవ్రకృతి శివుని చెంతపాఠ్యునియైయున్నట్లు, విష్ణువుచెంతను లక్ష్మియైయుండెను. అందుచే సత్వవతినామము విష్ణువునకునుగల్గెను.

“గభస్తినేమిస్వత్వస్థః” అను విష్ణుసహస్రనామములో విష్ణువు సత్వగుణముతో సర్వప్రాణులనధిష్టించియున్నట్లు, చెప్పెను. సత్వస్థపదము, సత్వవతి పదమును సమానార్థకములే. “సత్వవాన్సాత్త్వికః” అను సూక్తిలో సత్వము శౌర్యవీర్యాది గుణములుకల్గియుండుటచే “సత్వవాన్” అను పదము విష్ణు పరముగా బ్రయోగింపబడెను. “సత్వవాన్, సత్వవతిః” అను పదములు సమానార్థకములు.

“బలంబలవతామస్మి” అను గీతాసూక్తిచే బలవంతులలోనిబలము విష్ణు స్వరూపమైనట్లు చెప్పబడెను. పైవిషయములను బరిశీలించినచో “సత్వనాంపతిః” అను నామము విష్ణువునకు సార్థకమేయని తెలియుచున్నది.

బ్రాహ్మరసంపుటి:-

“సత్వన్+పతిః” అను నామమున “న్+అ+త్+వ్+అ+న్+వ్+అ+త్+ఇ” అని పదక్షరములుకలవు. అవి దశదిశలకు ఉపలక్షకములు. దశేంద్రియ సూచకములు. ఇందు సర్వదేవతాకములైన అకారములు

మూడును, విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారమునుగలవు. అశక్తిబీజమైన సకారముతో డను, వాస్తుబీజములైన తకారముతోడను, పరుణబీజమైన వకారముతోడను, పరస్మబీజమైన పకారముతోడనుగూడియున్నవి.

శక్తిసహితులైన త్రిమూర్తులును, వాస్తువరుణపరస్మరూపధారులై, పైనాచుమునుపొసించువారికి చక్కనిజ్ఞానమునొసగుచు, వారికి జలము కుటీ పించుయంత్రమును, జలప్రయాణసాధనయంత్రములను నిర్మించుశక్తిని ఒనంగుదురు. దీనినుపొసించువారు వైద్యశక్తిసంపన్నులై చర్మములపై ఏచిత్ర వర్ణములతో నేర్పడురోగముల వివారించి, సర్వత్రవిజయము పొందగలరు.

ఈ యనువాకమునగల మంత్రములను జపించి, అతికష్టముగాఁ గాలముగడిపి, చరుభోదియై ఎనిమిదివేలు జపముచేయవలెను. జపించునంత కాలమున శివాలయమునఁ బ్రతిసంధ్యాసమయమునను బడునొకండుసార్లుప్రదక్షిణముచేయవలెను. జపసమాప్తియైనపిమ్మట దేవునారాధించి, దైవసన్నిధిని బడునొకండుగురు విప్రులకు భోజనముపెట్టినపిమ్మట యునశ్చరణము (జప వ్రతము) పూర్తియగును. ఇట్లుజపించినవారికోరిక లెల్లనెఱవేరును.

యుద్ధమునఁబిచ్చగా మహాపునిపై మాండ్లివృష్టమును (ఎఱ్ఱనిబట్టను) డించి, స్వయముగా శుద్ధుడై కుడిచేతిబొటన వ్రేలుదైవముపైనిడి ఈ యనువాకమందలి మంత్రములు పఠించుచు, ఎనిమిదివేలు జపమును బడుదినములు చేయవలెను. అదిపూర్తిఅగుసరికి శత్రురాజు తనబోటునుండివెడలిపోవును. పలాశము, అశ్వత్థము, వైకంఠము అపొమార్గము అను సమిధులను తేనెతోడను, నేతితోడనుదడిపి, పదివేలుహోమముచేసినచో ఆ శత్రురాజు వశమగును. క్రమముగా జనులెల్లరును వశమగుదురు. వానిని వశమొనర్తురు.

రాజ్యకాంక్షియైనరాజు, తెల్లకలువ, సాగంకము, సల్లకలువ, అనువానినితేనెలోముంచి, వదివేలుచోమముచేయవలెను. తోడనే అతడు రాజ్యలక్ష్మినిబొందును. శ్రీకాముడువదివేలుతామరపూవులను చోమముచేసినచో శ్రీమంతుడగును.

మేధాశక్తికోరువాడు మోడుగుపూవులను కపిలగోవునేతితోదడిపి, వదివేలుచోమముచేసినచో మేధావంతుడగును, శత్రుజయముకోరువారు పడునొకండువేలు జవముచేసిరేని శత్రువిజేతలుకాగలరు. ప్రతిదినము 108 సార్లుకాని 28 సార్లుకాని యావజ్జీవముప్రదక్షిణముచేయువాడు ఇహ లోకముననుభియ్యెయుండి అంతకాలమున గైలానముపొందును.

పైపదమూడుమంత్రములను జపింపలేనివాడును, జపార్హతలేనివాడును ఈక్రిందిధ్యానశ్లోకమును జపించినచో బ్రహ్మంత్రములవలనలభింపుఫలములనుబొందగలడు.

ధ్యానశ్లోకము:-

“ముక్తాలంకృతసర్వాంగవిందుగంగాధరంహరం।

ధ్యాయేత్కల్పతపోరూపలేననూనీనంసహామయా॥”

తాత్పర్యము:-

భగవంతుడైన పరమేశ్వరుడు దొర్లపీడేనితోగూడి కల్పవృక్షముదట్టగూర్చుండెను. అతడు శిరస్సున జండ్రుని గంగనుధరించియుండెను. అతడు అంగములనెల్లమంచిముత్యములతో అలంకరింపుకొనియుండెను. అతడు ధీవుల పాపములను హరించును, అందుచే మహాదేవుని నిత్యముధ్యానించవలెను.

ఈశ్లోకమున 13 మంత్రములను సూచించుచు 13 పదములుగలవు వచన రూపమంత్రములనే యజాన్సులందరు. పైయజాన్సులను సూచించు వీడాక్షరములుకూడ ఈశ్లోకమునగలవు. ధీవులపాపములను హరించుటలో శివకేశవులు ఇరువురును సమానులే. హరి, హరపదములు రెండును సమానార్థకములే కావున “హర” పదము శివకేశవులకు ఇరువురకునుజెల్లును. పైశ్లోకము పైమంత్రములకు బడులుగా జపింపదగియున్నదని తెలియుచున్నది.

శ్రీ భక్తిభాస్కరవిరచిత యజుర్వేద భాష్యమున రుద్రస్రశ్మమున ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

-: తృతీయానువాకము :-

—; ప్రథమయజుస్సు :—

ద్వితీయానువాకమున నామాద్యస్తములందు నమోవాచకముకల
యజుస్సులుకొన్నిచెప్పబడినవి. అటులనే ఉభయతో నమస్కారములైన 12
యజుస్సులు తృతీయానువాకమున చెప్పబడుచున్నవి.

-: ప్రథమయజుస్సు :-

“నమస్సహమానాయనివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాంపతయేనమః”

అర్థము:-

సహమానాయ = విరోధులను అభిభవించు (చరాభవించు) రుద్రునకు,
నమః = నమస్కారము. నివ్యాధినే = మిక్కిలి విరోధులను బాధించు రుద్రు
నకు నమః = నమస్కారము. ఆవ్యాధినీనాం = అంతటను సంపూర్ణముగా
బాధించు శూరసేనలకు, పతయే = పాలకుడైన రుద్రునకు, నమః = నమస్కా
రము, అస్తు = అగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. బాహ్యము:- విరోధులు బాహ్యులు, అధ్యక్షులు, సమీపవర్తులు,
దూరదేశవర్తులు, అవి పలురకములుగాగలరు. వారిలో బాహ్యశత్రువులగు
రాక్షసులుమున్నగువారిని రావణాదులను, మహావేపుడు గర్వభంగమొనర్చి
దంభించును. ప్రతిజీవులను శరీరాంతర్గతులై పీడించుకామక్రోధాదులను
ఆహంచి, తనభక్తులను శివుడుకాపాడును. భక్తిహీనులై దేశమంతటను
వ్యాపించి, వేదమతవిరుద్ధముగ సంచరించువారిని శిక్షించి, లోకములను ఆ

పరమశివుడు పాలించును. కావున ఆతనికి నమస్కారములను భక్తులు సమర్పించుచున్నారు.

39 వ నామము:- “నమస్సహమానాయ”

శివ:-

భ. భా. భా:- ఈనామముతో అరంభమగు ఈ యనువాకమునకు మహాదేవుడు ఋషి. బృహతీఛండస్సున ఇదికలదు. దీనికి దేవతయును మహాదేవుడే. ఇంతకుముందున్న అనువాకమున ద్రవ్యవిషయికమైన ఆధిపత్యము శివునకుగలదని చెప్పబడెను. ఈయనువాకమున గ్రియావిషయికమగు అధిపత్యముకూడ శివునకుగలదని చెప్పబడుచున్నది మహాదేవుడు తన కంటె భిన్నమగు సమస్తమును దన ఆడుపులో నుంచుకొని ఏడూరుతిరుగు వారిని పరిభవించును. కొందఱుభక్తులు అపరాధములుజేసినచో వారిని సన్మారమునకు మరల్చి, ఊపించును. అనగా శిక్షణశక్తితో బాటు రక్షణ శక్తియును బరమేశ్వరునకు గలదన్నమాట. కావున శివునకు “సహమానుడు” అను నామముచెల్లును.

విష్ణు:-

“సహిష్ణురగదాదిజః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో విష్ణువునకు “సహిష్ణు” డనునామముకలదు. హిరణ్యాక్షుడను రక్కసుడు తన ప్రభావముచే భూమిని చాపగాజుట్టి పీడించుచుండగా విష్ణువు పరాహవతారుడై శాపచుట్టగానున్న భూమినిపిప్పి, ముఱ్ఱతోవానిని సంహరించెను. అట్లే పెక్కురుదానవులను, వాచచేయుపనులు. జరుగనీయక వారిని పరాభవించెను. “హేతుద్దామోదరస్పహః” అను సహస్రనామంలో, సర్వులను దిరస్కరించుచు లొంగిన వారిని ఊపించెడివాడు. కావున విష్ణువునకు “సహః” అనునామమేర్పడెను. పరికింపగా “సహః, సహమానః” అనుమాడును సమానార్థకములే. కావున, విష్ణువునకును “సహమానుడు” అనునామముచెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "స + అ + హ + అ + మ్ + అ + న్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి శివుని అష్టమూర్తులను అష్టాంగములను సూచించును. ఇందు శక్తిబీజమైన సకారము, సర్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియున్నది. రెండును రక్తవర్ణములే. కావున వైరాదుము నుపాసించువారు, రక్తలోహము, రక్తక్రొవము, రక్తపుబ్బోటు, ఎఱ్ఱపచ్చలు మున్నగునవి శరీరమున పీర్చి నపుడు వానిని దొలగించి, రక్షించి, బీవులకు స్థితికల్పించగలవారలగుదురు. రక్తవర్ణములైన గ్రహములగోళములను, ఐరిశీలింపగలవారలగుదురు. పారసత్యబీజమైన సకారము త్రిమూర్త్యాత్మకమైన అకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సకల విద్యాపారంగతులుకాగలరు. శివబీజమైన హకారము మదనబీజమైన మకారమును వరుసగా అకారాకారములతో గూడి యుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు, నిష్కాములై శాక్తేయులై ఇంద్రియ విజేతలుకాగలరు. ఐశ్వర్యవంతులై సర్వసుఖములననుభవించగలరు. శివస్వరూపుడైన సూర్యునిలోగల విచిత్రవర్ణరీతముల శక్తులను సంగ్రహించగలవారలగుదురు. మృత్యుంజయులగుదురు.

40 వ నామము:- "నమోనివ్యాధినే"

శివ:-

భ. భా. భా:- 'మిక్కుటముగా తననుద్వేషించు శత్రువులను సంహరించుటచేతను, పిరపద్రుడై దత్తుని శిక్షించుటచేతను, కన్నకూతునుగామించు బ్రహ్మను, మహాత్ముడనని విజ్ఞప్తిగుయముని మిక్కిలిగా శిక్షించుటచేతను, శివునకు "నివ్యాధీ" అను నామమేర్పడెను.

విష్ణు:-

శివకేశవులు సమానతేజస్వంజన్ములు. శివుడువలె విష్ణువుకూడ దుర్జనులను శివుహేలాచలను హింసించెనుగాన జనార్ధనుడను నామము సార్థకమై

నట్లు “విష్వక్తేనోజనార్దనః” అను సహస్రనామకీర్తనచేత బలముచున్నది. “దంనో దమయితాదమః” అను సహస్రనామకీర్తన గలదందుడను నామము, దుష్టులైన కంసాదులను తాడించి, సంహరించినవాడగుటచే విష్ణుస్థనకు సార్థకమాయెను “దండోదమయితామస్మి” అను గీతవాచనము పై విషయమునే బలపఱచుచున్నది. పరికింపగా “నివ్యాధీ, జనార్దనఃదండః” అనునవి సమానార్థకములే విష్ణువునకు “నివ్యాధీ” అను నామముచెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “నీ + ఇ + వీ + యీ + అ + థీ + ఇ + నీ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకరములకు అష్టప్రకృతులకును జిహ్వాములు. అద్యంతము లందుగల నకారము సావిత్రిబీజము వకారము పరుణబీజము యకారము వాయుబీజము. ఛకారము ధర్మబీజము. అవిశక్తిబీజమైన అకారముతోడను, విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామశక్తిసంపన్నులై శక్త్యుపాసకులై తమకుగలశక్తి సామర్థ్యముచే నుడిగుండములేర్పడు పద్ధతిని, వానిని నిర్మూలించువిధమును, జలపరిశోధననుగావించి, నూతనయంత్రనిర్మాతలై జలోదరాదివ్యాధి నివారకులై లోకోపకారకులుకాగలరు

41 వ నామము:- “అవ్యాధినీనాంపతయేనమః”

శివ:-

భీ. భా. భా:- చడునాల్గుభువనంబులందును, ఎచటనున్న శత్రువుల నైనను, శూరులైనసేనలు, యోధులునగు ప్రమథగణములు శివశాసనమున శిక్షించితిరును. అట్టి శూరసేనలకును మహాదేవుడే హేళకుడైయుండెను దశాధ్వతధ్వంసనమయమున మహాదేవుని ఆంశావతారుడైన పీఠద్రుడు తన ప్రమథగణములచే ఎదురుగానున్ననులేకున్నను శత్రువులను తాడింప

జేసెను. ఆ శూంసేనలే ప్రమథగణములు. వారికి బాలకుడగుటచే శివునకు ఆవ్యాధినీ పతి అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

"అగ్రణీర్గామణీః" "న్యాయోనేతానమీరణః" శౌరిస్సూరజనేశ్వరః" అను విష్ణుసహస్రనామములలో "గ్రామణీః, నేతా, శూరజనేశ్వరః" అనునామములు విష్ణువరముగాఁ బ్రయోగించబడినవి వానిని బరిశీలించినచో విష్ణువునకును, రాక్షసులను సంహరించుసేనలు గలవానియు, వారేగరుడాడూలును, శ్రీరామవతారమందలి వానరులనియును, వారికి బ్రభువు విష్ణువనియును తెలియుచున్నది. సుగ్రీవాదివానరులు శూరులైన జనులు, వారికిఁ బ్రభువగు శ్రీరామచంద్రుడు విష్ణువేకదా! విష్ణుసేనలోని వానరులు ఆవ్యాధినులు అనగా రక్కసులను బాగుగాబాధించినవారు. కావున వారికి బ్రభువును శ్రీరామచంద్ర రూపుడనగు విష్ణువునకు ఆవ్యాధినీ పతినామము సార్థకమే. పరికింపగా "ఆవ్యాధినీపతి, గ్రామణీ, శూరజనేశ్వరుడు, నేత" అను పదములు సమా సార్థకములే కావున విష్ణువు ఆవ్యాధినీపతి నామమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "అ+వ్+య్+అ+ద్+ఇ+న్+ఈ+వ్+అ+త్+ఇ" అని పండ్రెండు అక్షరములుకలవు. అవి మనోబుద్ధులతోడి ఇంద్రియములకును ద్వాదశమానములకును వానిక దివత్తులైన ద్వాదశాదిత్యులకును జిహ్వాములు. ఇందువరాశక్తి బీజమైన అకారద్వయము, త్రిమూర్త్యాత్మకమైన అకారమును గలవు అటులే విషుబీజములైన ఇకారములురెండును, మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారమునుగలవు. అకారత్రిపుటి శివాశివులకలయికను, ఇకారత్రిపుటి లక్ష్మీ నారాయణులకలయికను తెలియజేయును. అందుచే బైనామము శివకేశవా భేదమును శక్తిత్రయాభేదమును తెల్పుచు ఉపాసకులైన భక్తులకుఁ బర

మోపాస్యమైయున్నది. ఇందలి వకారయకారములువరుసగా వరుణవాయు
 బీజములైయున్నవి. తకార థకారములువరుసగా వాన్తుధనదబీజములైయున్నవి
 వకారము వర్జన్యబీజము. పీనినడుమునున్న నకారము వేదమాతయైన సావిత్రి
 దేవియొక్కబీజము. ఇది పైన ఖేర్కానినదేవతలకు అధ్యక్షురాలై ఉపాసకులైన
 భక్తులకు శక్తిసహితపురుషుని సాక్షాత్కరింపజేయుచుఁ బ్రాణశక్తిని, జలస్తంభన
 శక్తిని, వాన్తుశాస్త్రోక్తభవననిర్మాణశక్తిని జేకూర్చుచు, లోకమున సకాల
 వర్షములగురిపించుచు, ప్రపంచమునకు వాయుప్రమాదములవాటిల్లనీయక
 రక్షించును ! భక్తులకుగల సకలరోగములను దొలగించి, వారినిగాపాడును.
 చక్కని ఆధ్యాత్మికభౌతిక విజ్ఞానములను జేకూర్చును; అని తెలియుచున్నది.

—; ద్వితీయయజుస్సు :—

“నమఃకకుభాయనిషంగిణేస్తేనానాంపతయేనమః”

అర్థము:-

కకుభాయ = కకుభసదృశమైన అనగా అర్జున వృక్షమువలె ఓధా
 నుడైనట్టియు, నిషంగిణే = ఖడ్గముచేతగల శివునకు, నమః = నమస్కారము.
 స్తేనానాం = గుప్తచోరులకు, పతయే = పాలకుడైన శివునకు, నమః = నమ
 స్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమేశ్వరుడు సకల ప్రపంచమునను బ్రథానుడు అతడు
 దుష్టసంహారమునకై ఖడ్గమునుచేతదాల్చెను. గుప్తముగానున్నచోరులను,
 జీవులను పెదదారపట్టించిచోరులవలెపీడించు ఇంద్రియములను అడఁచి,
 పాలించుచుండెను అట్టిమహాదేవునకు నమస్కారము రుద్రుడు విలాసముగా
 లోకకల్యాణమునకైనటునివలె ఆయావేషములుదాల్చి, ఆయాజీవులపై
 ద్వేషమువహించును. పరమేశ్వరుడు సర్వజగదాత్మకుడు. కావున ఎవరెచ్చ
 టును ఎట్లువర్తింతురో తానును అచ్చటను ఆ రూపముతోడనే వర్తించును.

కావుననే గుప్తచోరులకు చాలకుడుగానుండెను. రుద్రునకుగల సర్వాత్మత్వము ఈ సుంతములందు జెప్పబడుచుండెను. పరికింపగా రుద్రుడు చోరాదుల శరీరములందు జీవరూపమునను ఈశ్వరరూపమునను ద్వివిధముగానుండును స్త్రీవాదులందు శివుడు జీవరూపమునగలడనునది వాచ్యార్థము. ఈశ్వర రూపముననుండి పాలించుచున్నాడనునది లక్ష్యార్థము. మహాదేవుడు లక్ష్యార్థముచే గోచరింపు శివరూపమున జీవులవాచములను బరిహరించి, వాచబురుషార్థమైన మోక్షముచెందుడుచున్నాడు. ఇట్లు వాచ్యార్థలక్ష్యార్థములను బోధించు లౌకికశబ్దములువేదసుంతములందునుగలవు. శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముచే బైయర్థములుగోచరించును. ఎట్లు? చెట్టుకొమ్మచివరను జుండ్రుడుండును ఆకాశమునగవాయుండును. చెట్టుకొమ్మచివరకు దిన్నగానున్న ఆకాశమున జుండ్రుడుకానవచ్చును; అను నదియే లక్ష్యార్థము. అదివాచ్యార్థబాధచేగ్గును, అటులనే ప్రైమింప్రమునగల వాచకశబ్దమగుస్త్రీవతి “వదముచే, లక్ష్యార్థము అనగా “సర్వేశ్వరుడై శివుడుగూఢచోరులను బాలించును” అనునది గోచరించును. ప్రై విషయమునుబట్టి, శివుడు జీవుల హృదయముననుండి, వారిని సన్మార్గప్రవర్తకులగావించి, రక్షించునని తెలియుచున్నది.

42 వ నామము:-

“సమకతుభాయ”

శివ:-

స. బా. బా:- కరుణుడనగా బ్రధానుడు. పరమేశ్వరుడు. పంచభూతములు సూర్యచంద్రులు, సోమయాజి అను ఎనిమిదియును మహేశ్వరుని మూర్తులే. ప్రైమింప్రమిదిలో పంచభూతములు సూర్యచంద్రులును సృష్టికంతటికిని బ్రధానులు. వానితో సంబంధములేని వస్తువులు పడనాలుభువనంబులందును ఎచ్చటనులేవు. కావున శివుడు తన రూపములతో జేతనాజేతనములందుగలడనుట నిర్వివాదముకదా! అందుచే శివుడు ప్రధానుడై

కకుభనానుధారియాయెను. కకుభమనగా వీణాదండముయొక్క శిఖరభాగము. అదినవస్తవరములనొసంగుతంతువులతో బంధింపబడియుండును. అదిలేనిచో వీణాతంతువులు (కీగెలు) నిరాధారములగును. అప్పుడు వీణనాదహీనమగును. వాయిద్యములలో బ్రధానమువీణ. “వీణాపణవలాసితమ్” అని అరుణమంత్రమున వీణనుగూర్చికలడు. వీణకంతజీకిని ప్రధానముదాని శిఖరభాగము. అటులనే మహేశ్వరుడు శీవతంతువులకు అవారభూత్వదై ప్రధానుడాయెను. అందుచే వానికి “కకుభ”మనునానుమువాటిలైనను. అంతేకాదు. “కకుభిభాపితి కకుభః” అనివ్యాకరణమున బృహద్రాదిగణమునజేరి సాధువైనకకుభపదమునకు ఎద్దుమూపురమునగూర్చుండువాడని యర్థముకలదు. మహాదేవుని వాహనము వృషభము; కావున ఆతనికి కకుభనామమువాటిలైనని చెప్పవచ్చును. దీక్షలలోగల అజ్ఞానమునకు చిహ్నము వృషభము. దానినడంచి, జీవులకు జ్ఞానమునొసగువాడు కావున శివుడు సరలదేవతలలో కకుభుడు అనగా ఉచ్చితముడు (పిన్ను)డాయెను. అందుచే ఆతనికి కకుభనామము సార్థకమాయెను.

విష్ణుః:-

కకుభపదమునకు బ్రధానుడు అను నర్థమును జెప్పినపుడు “ప్రధాన పురుషేశ్వరః” అను విష్ణుసహస్రనామక్రిలో బ్రధానపదము విష్ణుపరమగు బ్రహ్మగోతవబడుటచే బ్రధానార్థముగలకకుభపదము విష్ణువునకుఁ జెల్లినని తెలియుచున్నది. కకుభుడు, ప్రధాన పురుషేశ్వరుడు అను రెండుపదములును సమానార్థకములే, కావున అవికూడరును. శివుని యంశలగు అష్టవిధ ప్రకృతులును అంతటనువ్యాపించినవి. విష్ణువును సర్వవ్యాపకుడే. కావున శివకేశవులిరువురును సృష్టిరక్షణక్రియలాదరించువారు అగుటచే బ్రధానులే యనవచ్చును. వీణాతంతువులకు కకుభము (వీణాదండము) ప్రధానమైనట్లు పదనాల్గు భువనములను దనుకుక్షిలోదాల్చి, వానికాధారుడగుటచే విష్ణువు సర్వప్రధానుడాయెను.

"పాదోఽన్యవిశ్వాభూతాని" అను శ్రుతిని బరిశీలించినచో విష్ణుపాదమే విశ్వభూతములుగా మారెనని తెలియుచున్నది. కావున జీవులకు విష్ణువు కకు భుడు ప్రధానుడాయెను. అంతేకాదు, కకుభవదమునకు ఉచ్చితము = ఉన్న తుడు అని యర్థముచెప్పినచో "వామనఃప్రాంతుః" అనెడి సహస్రనూక్తిలో జెప్పిన ప్రాంతుపదమును, కకుభవదమును సమానార్థకములే యగును కావున క కు భ నా మ ము విష్ణువునకు జెల్లును. "ద్విథాబద్ధో వృషభో రోరపితి" అను శ్రుతిలో జెప్పిన వృషభము అ గ్ని స్వ రూ ప ము విష్ణువే కావున "కకుభస్పన్భాతీతి = కకుభః" అని వ్యుత్పత్తిచెప్పి కకుభనామము విష్ణువునకు జెల్లుననీ చెప్పవలసియున్నది. ఇట్లు వీయర్థమును బరిశోధించినను కకుభనామము విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు ల్ + అ + క్ + డ + ఘ్ + త" అని అక్షరములుకలవు. షడింద్రియములకును అవి షడ్భుతువులకును జిహ్వాములు. ఇందలి అకారద్వయము సర్వదైవత్యమగుటచే శివకేశవాభేదమును దెలియజేయును. శివకేశవులు తమశక్తిని వాయువుద్వారా సకలప్రాణులలో, బ్రవేశపెట్టి సృష్టిస్థితుల గావించుచు క కారముచే సూచించఁబడిన ప్రాజాపత్యమును బ్రదర్శించుచున్నారు. వారే జీవులలో వాయురూపులైయుండి, పృథ్వీశమునవారికి సకల విద్యలను జేకొచ్చుచున్నారు. ఈవిషయము భకారముచే అభివ్యక్తమగుచున్నది. పైనామము నుపాసించువారు సకలరాజనీతిజ్ఞులై ప్రజాపతిత్వమును బొందగలరని తెలియఁచున్నది.

43 వ నామము:- "నమోనిషంగిణే"

శివ:-

ప్ర. భా. భా:- నిషంగము అనగా ఖడ్గము, చేతకలవాడు కాన నిషంగమైన మహాదేవుడు శిష్టరక్షణార్థము దుష్టశిక్షణమొనర్పచేత ఖడ్గముదాల్చెను. సృష్టిస్థితియకార్యములలో లయమొనర్చుట శివునికృత్యము అందుచే ఖడ్గ

ప్రహారకుశలుడైన శివుడు నిషంగమునుచేతఁ దాల్చినిషంగినామకుడాయెను. నిషంగము క్రిశూలమునకుఁ జిహ్నుము. మనోవాక్కాయకర్మలండు దుష్టులై స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరములతో దుష్కార్యమునాచరించువారెల్లరును దుష్టులే. అట్టివారిని జీల్చిచెండాడుటకు అనువైనసాధనము నిషంగము = ఖడ్గము. కాన మహాదేవుడు నిషంగినామకుడాయెను.

విష్ణు:-

విష్ణువు ఖడ్గముపేరునందకము. అదియును నిషంగమే. దానినిజేత దాల్చిదుష్టులను సంహరించుటచే అతనికి నిషంగనామమువాటిల్లెను “నిషంగీ నందకీ” అను రెండుపదములును పర్యాయపదములే. “శంఖభృన్నందకీ చక్రీ” అను విష్ణుసహస్రనామములోని “నందకీ” అనుపదము విష్ణుపరముగా గలదు. “నందకీ” అను నామమువలె “నిషంగీ” అను నామముకూడ విష్ణువునకుఁజెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “న + ఇ + ష్ + అ + మ్ + గ్ + ఈ” అని యేడక్షరములు కలవు అవి సప్తభాతువులను సూచించును. సప్తమేఘమండలములను జెడర గొట్టు “వరాహాధి సప్తవాయువులకును జిహ్నుములు. విష్ణుబీజమైన ఇకారము, సావిత్రిబీజమైన నకారముతోఁగూడియుండుటచేఁ బైనామము ముపాసించువారికి పాపనాశకశక్తియును, రక్షకరశక్తియును లభించుననితెలియుచున్నది. సర్వదేవతాకమైన అకారము ద్వాదశాత్మబీజమైన షకారముతోఁగూడియుండుటచేఁ బైనామము సూర్యోపాసకులకు అనంతశక్తినిజేకూర్చును. అందుచే వారుకర్మోద్రియ జ్ఞానేంద్రియ మనోబుద్ధులకు వాణిల్లురోగములను నశింపఁజేసి సర్వార్థసిద్ధి చేకూర్చగలవారలగుదురు. మదనబీజమైన మకారమును, గణపతిబీజమైన గకారమును మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారముతోఁ గూడియుండుటచేఁ బైనామము గణపత్యుపాసకులకు జాలశ్రేష్ఠమైనదని తెలియుచున్నది.

పైనామము సుహాసించువారు మానవసంఘమునకు నాయకులై సర్వ కార్యములందును జయమునొందగలరు. మొత్తముపైని ఈనామము శాక్తేయులకుఁ జాలముఖ్యమైనదని తెలియుచున్నది.

44 వ నామము;- “స్తేనానాంపతయేనమః”

శివ:-

ప్ర. ఛా. భా:- తమశరీరమును గానరానియకమటుగుపఱచి, పరుల ధనము నవహరించువారు స్త్రీసులువారునువర్ణాధిపమును, పశుధనమును, బంటుచేలను సైతము అవహరింతురు. వారిలో గుప్తముగా (రహస్యముగా) నుండి మారువేషముననుండి విద్యాదూలను అచహరించువారు గుప్తచోరులు. కర్ణుడు ద్రాహ్మణిదేషమునవచ్చి పరశురామునిచెంతఁజేరి, పనుర్విద్యాదూలను గ్రహించెను అట్టి గుప్తచోరులను శిక్షించుటకు గుర్వాదూలబుద్ధిలో జ్ఞానరూపముననుండి వారివిషయముగ్రహించజేసి, శివుడు శిక్షించును. మహాదేవుడు పరశురామునిలో బుద్ధిరూపమునుండి పరశురామునిచే శపించజేసి కర్ణుని శిక్షించెను అట్టి గుప్తచోరులను శిక్షించి, వారిపాపమును బరిహరించి, వారికి ముక్తినిజేర్చి శివుడు స్తేనపతియాయెను. “పద్ధ = గోఠా” అను వాక్యముండి యేర్పడిన పతిశబ్దమునకుఁ జేర్చువాడనియు అర్థము చెప్పవచ్చును. దొంగలైనను ఒకప్పుడు వారు తనకు చక్రమైనచో ఆశ్రితవత్సలుడైనకారణమున మహాశివుడు వారిపాపములను దొంగించి, రక్షించి, వారికి పతి = స్వామియగుచున్నాడు కావున శివునకు స్తేనపతియనునామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

చగవంతుడైన విష్ణువు అనన్తరూపుడు; బృహద్రూపుడు. కావుననే “అనంతరూపానన్తశ్రీ.” “నైకరూపాబృహద్రూపః” అను నామములు విష్ణు సహస్రనామములోఁ జేర్చొనబడినవి. అతని అనన్తరూపములలో స్తేనపతి

రూపము ఒకటియని చెప్పవచ్చును. “నిర్జరీగళస్యస్తన్నపర్ణసూత్రపరిహర్తకు దానవలోకపర్తకున్” అను పొతన్నగారిసూక్తినిబట్టి దేవతాస్త్రీల సువర్ణ మంగళసూత్రములను అవహరించినగుప్తబౌరుడు బలిపక్రవర్తియని చెప్ప వచ్చును. అయినచు మంగళాభ్యరవిధానవిహర్తయై. యజ్ఞస్వరూపుడగు విష్ణు వును ఆరాధించెను. కావున విష్ణువు ఆకనిన తుడిముట్టించక వామనరూపమున విచ్చేసి, పాతాళమునకడంచి, రక్షించెను. వానికిఁ బతియాయెను. అందుచే విష్ణువుకూడ “సేనానాంపతి” అను నామమునకు అర్చుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “న+త+వి+న+అ+వ+అ+త+ఇ” అని తొమ్మి దక్షరములుకలవు. ఇవి శరీరమందలి నవద్వారములకును, నవారణలకును విహ్నుములు. ఇందలి అకారేకారములు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరబీజములు, వీర పద్రబీజమైన ఏకారము, శక్తిబీజమైన సకారముతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారముతోడనుగూడియున్నది. అందుచే బైయక్షరములుగలరామము నుపా సించువారు దుష్టసంహారకములైన మారణాయుధములను సృష్టించి, దుష్టు లను జయించి, సర్వత్రవిజయమును, సర్వార్థసిద్ధినిబొందగలవారగుదురు. శక్తిసహితశివోపాసకులై వాస్తుశాస్త్రవస్తుతమగు భవనములను నిర్మిం గలరు, సర్వదేవతాకమైన అకారము, సావిత్రిబీజమైన సకారముతోడను, పర్ణస్య బీజమైన పకారముతోడనుగూడియున్నకాణమునఁ బైనామము నుపాసిం చు వారు కృత్రిమపర్ణము కురిపించగలవారై సర్వసమృద్ధిచేకూర్చగలవార లగుదురు. విష్ణుబీజమైన ఇకారము వాస్తుబీజమైన తకారముతోఁ గూడియున్న కారణమునఁ బైనామము నుపాసించువారు సూతనయంత్ర నిర్మాతలై జగద్రక్షకరులు కాగలరు.

—: తృతీయాయజుస్సు ;—

“నమోనిషందిణాఘృధిమతే తస్కరాణాంవతయేనమః”

అర్థము:-

నిషంగిణే = ధనుస్సునసందించుటకు శేతబాణముకల్గినట్టియును, ఇఘృధి మతే = పృష్ఠభాగమున గట్టిబడిన అమ్ములపొదిగల్గినశివునకు, నమః = నమస్కారము తస్కరాణాం = ప్రకటచోరులకు, వతయే = పాలకుడైన శివునకు, నమః = నమస్కారమగుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా భా:- శివుని ధనుస్సుమేరువు పర్వతమనికొందఱును, ఓంకార మనికొందఱును జెప్పుచున్నారు. అండు సందింపబడినబాణముఘోముడని కొందఱును, ప్రిష్ఠవనికొందఱునుజెప్పుచున్నారు. అతని అమ్ములపొది మహా సముద్రము. ఇట్లుచెప్పిన విచిత్రముగానుండును. కాని వరికింపగా జిత్రమేమి యునులేడు. కారణమేమన? శివుడు సమష్టివైతతన్యము అతని స్వరూపము బ్రహ్మాండము. మేరువుపర్వతము బంగారుమయము. మహాలక్ష్మియొక్క వ్రతిరూపము. ఆదిధనువైనపుడు, ఆమెచెంతనుండవగినవాడు ఆమెభర్తయైన విష్ణువైనకావలెను. లేదా ఆమెసోదరుడైన చంద్రుడైన గావలెనుగదా? వారిరువురినివాసము జలమయమైన సముద్రమే. కావున బరమేశ్వరుడు అంబ పొది రూపమైన సముద్రమును, బాణరూపమైన విష్ణువును జగద్రక్షణకై తన చెంతనుంచుకొన్నవాడన్నమాట. అతని స్వరూపమైన బ్రహ్మాండమునగల ప్రకటచోరులను బట్టిబంధించి, శిక్షించి, సన్మార్గముననుంచి, వారికి బాలకుడై యుండెను. అట్టిపరమేశ్వరునకు నమస్కారము.

45 వ నామము:-

“నిషంగిణోనమః”

శివ:-

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు భక్తులపట్ల మిక్కిలి అసక్తికలవాడు కావుననే, మార్కండేయాదులను దలంచినదే తడవుగారక్షించినాడు. అంతేకాదు. ని+సంగినే = భక్తులతో మిక్కిలిగాఁ గలిసియుండువాడు మహాదేవుడు. కావుననే అతడు గజాసురవ్యాఘ్రాసురుల చర్మములను కట్టుబట్టుగా అంగవస్త్రముగా నొనర్చుకొనియున్నవాడు. విష్ణువువలెస్తనశల్యపరీక్షచేయక అనగా గతినముగా బరిక్షింపకయే వరములనొసంగును, అందుచే శివునకు “నిషంగీ” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

విష్ణువుకూడ శివుడువలె భక్తులపట్ల సంగము = సక్తి = ప్రేమకలవాడు. కావుననే చేతులండు శత్రువులను సంహరించుటకు వివిధాయుధములనుదాల్చి, సర్వప్రహణాయుధుడను నామము సార్థకముచేసికొనినాడు. అమితాసక్తిచే భక్తరక్షణార్థము అమిత్రులను శత్రువులను శిశుపాలాదులను సంహరించి, అవులను ఆనందపఱచినాడు. అందుచేతనే ప్రమోదనుడనునామము అతనికి వాటిల్లెను. భక్తులగు కుచేలాదులండు సక్తి = వాత్సల్యముకలవాడు. కావుననే విష్ణువునకు భక్తవత్సలుడనునామము సార్థకమాయెను. ధైర్యుర్థములండు “నిషంగీ, సర్వప్రహరణాయుధః, భక్తవత్సలః”, అను నామములు సమానాభిప్రాయముకలవే కావున విష్ణువునకును ‘నిషంగీ’ అను నామము సార్థకమాయెననిచెప్పవచ్చును.

భీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "న్ + ఇ + స + అ + జ్ + గ్ + ఈ" అని ఏడక్షరములు కలవు ఇవి సప్తధాతువులకును సప్తవాయుమండలములకు జిహ్వాములు. ఇందు సావిత్రి బీజమైన సకారమును, శక్తిబీజమైన సకారమును, మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారమునుగలవు. అవి ఇచ్ఛాక్రియాజ్ఞానశక్తులకు బ్రతిబింబములు. అవి వరుసగా విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను, సకలదేవతాకమైన అకారముతోడను, గణపతిబీజమైన గకారముతోడను, గూడియున్నవి. కావున బైనామము శక్తి వూజాతత్పరులకు బరమోపాస్యము. ఇందుకాలబీజమైన ఇకారమునుగలదు. అది సకలదేవతలను కాలస్వరూపులుగా నున్నారను విషయమును సూచించును. దీనినుపాసించువారు మహావిద్యావంశమున్నలై, సకలసృష్టిరహస్యములనెఱిగి, లోకమునకెఱుకపఱచి, సర్వత్ర విజయమందగలరు.

46 వ నామము:- "ఇష్టధినుతేనమః"

శివ:-

భ. భా. భా:- ఇవ్యతి = గచ్ఛతీతిఇహః, సదీయతేఽస్మిన్నీతి ఇహధిః, సయస్యాస్తి, నఇహధిమాన్, తస్మైనమః. అనువ్యుత్పత్తిననుసరించి, ఇహధిమాన్ = అమ్మలపొదికలవాడు భగవంతుడు శివుడని తెలియుచున్నది. మహాదేవుడు శ్రీపురానురాది రాక్షససంహారసమయమున బాణపువంచిని తన వృష్ణ భాగమునగట్టుకొనియుండును. కాన ఇహధిమంతుడాయెను. అంతేకాదు. మహాదేవుని బాణాలనంచి మహాసముద్రము అందుగల బాణముసోముడే (చంద్రుడే) కానిండు. విష్ణువేకావెండు. ఎవరైననేమి? వారిరువురిలో చంద్రుని జన్మస్థలము సముద్రము. విష్ణువు నివాసము సముద్రము. ఇలధిశయనుడు, అనునామము విష్ణువునకుగలదేకదా! సకల పృథ్వికిని నివాసమైనజలముకలది. సముద్రము. అది శివునకు అమ్మలపొదిగాగలదు. ఇహపునకును, సోమునకును, విష్ణువు

నకును సర్వవ్యాపకత్వరూపగమనముకలదు. కావున ఇషుపదముచే బ్రెమువ్వురును బోధింపబడుచున్నారన్నమాట. వారినివాసము ఇషుది. అధికలపాదు వరమేశ్వరుడుకాన అతనికి "ఇషుదిమాన్" అను నాసుము సార్థకమాయెను.

విష్ణుః:-

విష్ణువు జీవులకు వారికర్మలనుసరించి భయంకరుడును, వారికర్మలను నశింపజేయుటచే భయనాశనుడును అగుచున్నాడు. తనభక్తులయొక్క భయమునుదొలగించుటవారిశత్రువులను నశింపజేసి వారికిసుఖముచేకూర్చుటకై తన పృష్ఠభాగమున అంశపొడినిదాల్చును. శ్రీరామావతారమునను, అర్జున యోవనరావతారమునను శత్రునాశనమునకును, ధర్మమిత్రవక్షణకును విష్ణువు ఇషుదిని (బాణపువంచిన) గల్గియున్నాడు. కాన శివునకువలె విష్ణువునకును ఇషుదిమంతకుడనునామము, సార్థకమేయగును.

బీజాక్షరదశపుటిః:-

ఇందు "ఇ + ష్ + ఉ + థ్ + ఇ + మ్ + అ + న్" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టాంగక్షరములకును అష్ట (8) సూర్యమండలములకు జిహ్వాముఖ, ద్వారకాత్యబీజమైన ఇకారము, ముండున. విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను, వెనుకనువాయుబీజమైన ఉకారముతోడను గూడియున్నందున, బైనామము నుపాసించువారు వాయుధారణశక్తిచేతను, కృత్రిమవాయుషహాయముచేతను, సర్వవ్యాపకమైన సూర్యభగవానుని మండలమందలి కాంతి పుంజములనుగ్రహించి, వానియందలి ఏడ్యుచ్ఛక్తిచేతను, నానావర్ణములు కలకిరణప్రసారముచేతను, నలువిధములైనరోగములను రూపుమాపగలరు. చంద్రమండలముమున్నగుగోళాంతరములకు యాత్రసాగించగలరు. ధనదలీలమైన ధకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారముతో గూడియుండుటచే, బైనామము నుపాసించువారు భూమిలోగలధనరాసులను వెలిబుచ్చగలరు. మదనబీజ

మైన మకారము పరాశక్తిబీజమైన అకారముతోడను, సావిత్రిబీజమైన నకారముతోడనుగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు శక్త్యుపాసకులై ప్రజాభీష్టములను దీర్చగలవారలగుదురు.

47 వ నామము:- “తస్మరాణాంవతయేనమః”

శివ:-

భ ఖా. ఖా:- తస్మరులకు ఆనగా బ్రకటచోరులకు పాలకుడైన శివునకు నమస్కారము. చోరులలో ముఖ్యముగా గుప్తచోరులు, ప్రకటచోరులని రెండువిధములుగాఁగలరు. గుప్తచోరులనుగూర్చి ప్రైమంత్రమునజెప్పబడెను. ఇండు బ్రకటచోరులనుగూర్చి చెప్పబోడగెను. ఈచోరులు చెట్లలోను జంతువులలోను, బక్షులందును, మనుష్యులందునుగూడగలరు. నేలలోనుండి వేరు నాశ్రయించి, చెట్లను బాడుచేయునవి గుప్తచోరులు. జంతువులకును, బక్షులకును ఆహారదాలద్వారా, కానరాక, తోనఁజేరిహానిచేయునవి గుప్తచోరులు. అటులనేకంటికిగానరాని అణురూపమునఁ దాగియుండి మానవులను బాడుచేయు వారుగుప్తచోరులు. చెద్రవీడ, శ్లేన్ను విషక్రిముల రూపమున బ్రకటముగానుండి చెట్లను బక్షులను జంతువులను బాడుచేయునవి ప్రకటచోరులు. అటులనే మిఠొలవతోఁబండువులవలె గానవచ్చుచు, నర్ధులసొత్తును అపహరించువారు ప్రకటచోరులు. శంతికాడు, ఫణాడులలోనుండి ప్రత్యక్షముగా సార్థవాహుల ధనాడుల నపహరించువారును బ్రకటచోరులే. వారిలో జెడు బుద్ధులను రేకెత్తించి, తద్వారా శిక్షలను గవ్వములను అనుభవించజేసి, వశ్చాత్రపుల గావించి, సన్మార్గమునకు మరల్చి, పాలించువాడు పరమేశ్వరుడే. వృజిడలకు జెందిన ప్రకటచోరులను గుప్తచోరులను వాయ్యగ్ని జలాదులరూపమున నుండి శిక్షించి, రక్షించువాడును పరమేశ్వరుడే. కావున పరమశివునకు దప్పరపతియను నామము సార్థకమాయెను.

విషయ:-

"అశ్వద్ధస్సర్వవృక్షాణాం స్థావరాణాం హిమాలయః; అనన్తశ్శాస్త్రి నాగానాం; మృగాణాంచమృగేంద్రోఽహం, వైనతేయశ్చ వక్షిణాం; ఋషాణాంమకరశ్శాస్త్రి" మున్నగుగీతానూక్తులచే భగవంతుడు స్థావరజంగమములలో ఆయారూపములతోనున్నట్లు తెలియుచున్నది. జంతువక్షిక్రిమి కీటాకాదులలో భగవంతుడు మంచిచెడ్డరూపములతోనున్నట్లు తెలియుచున్నది మంచిచెడ్డవస్తువులన్నింటిలోను భగవంతుడు ప్రకటించేరులను సైతము పీడాకరులుగాఁ బ్రవేశపెట్టి, వారిని బాలించుచు వానిలోనిచెడ్డనుదొలగించి, వాని ద్వారాలోకములకు మేలుచేకూర్చుచున్నాడు. ఆయారూపములన్నియు భగవంతుడైన విష్ణువునకుజెందినవే. ఆయారూపములనుండి, లోకములకు స్వస్తి = శుభమును జేకూర్చుటచేతనే విష్ణువునకుగల "స్వస్తికృత్" అను నామము సార్థకమగుచున్నది. మకరసింహాదులు, శిశుపాలాదులును బ్రకటించులేకదా! వారినిదొలుతపాలించి, పెద్దజేసి తర్వాత శిక్షించినాడు. కావున విష్ణువునకు "తస్కరపతి" నామము సార్థకమగునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "త్ + అ + న్ + క్ + అ + క్ + అ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని పడునొందు అక్షరములుకలవు. ఇవి ఏకాదశరుద్రులకు ఏకాదశ శరీరద్వారములకును ఉపలక్షణములు. ఇందలి తకారద్వారమును వాస్తుబీజములు, సకారము శక్తిబీజము, కకారము - బ్రహ్మపతిబీజము, రేఫము వహ్నిబీజము, పకారము సర్వస్యబీజము. అవి సర్వధేవతా బీజమైన అకారచక్రవ్యయముతోడను, విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను గూడియున్నవి. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు, శక్తిపురుషుల ప్రభావము తమపైనుండుటచే విద్యుచ్ఛక్తితోనడువఁబడు యంత్రములనిర్మించి, సకాల వర్షములు కురిపించి, పలువిధములైన ఆహారపదార్థములను ఉత్పత్తిచేసి, సకలజీవుల ఆరోగ్యములను జెంపొందించియు, వారికి నిలుకడచేకూర్చగలవారలును, సకల రోగనివారకులునుగాఁగలరు.

—; చతుర్థయజుస్సు ;—

“నమోవంచతే పరివంచతే స్తాయూనాంపతయేనమః”

అర్థము:-

వంచతే = యజమానికి ఆవుడై, ఆతనిక్రయవిక్రయాదివ్యవహారము లందుమెలగుచు, ఎచ్చటనైనను, ఏమాత్రమైనను ఆతని ద్రవ్యమును అచ హరించుటయనెడి వంచనమొనరించువాని స్వరూపముతోనుండు శివునకు, నమః = నమస్కారము. యజమానియొక్క వ్యవహారములన్నింటియందును బాగుగామోసగించుటయే పరివంచనము. పరివంచతే = పైనజెప్పినట్లు యజ మానిని బాగుగామోసగింపజేసివునకు, నమః = నమస్కారము. స్తాయూనాం = రాత్రియందో వగతీయందో అన్యులకు తెలియనీయక యజమానిసొత్తు నవ హరించువారికి, వక్షయే = పొలకుడైన శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భాష్యము:- ప్రపంచమంతయు శురభేశ్వరునిస్వరూపమే. అందు గల ఘంటిచెడ్డవస్తువులన్నియును శివమధుషులే. సూజనడ్డవస్తువులందఱును బరమేశ్వరునిస్వరూపులే. అందులో, గొండ్లలు తమ ధన్యమోనిచెంత అప్పుల వలే ఉండురు. వారి క్రయవిక్రయాది వ్యవహారములందఱు మెలగుచు, వారి ద్రవ్యమును స్వార్థపరులై కొంచెపాపైనను అప్రహరింతురు. కొండ్లలు అన్ని వ్యవహారములందును వారికి బాగుగామోసముచేయఁబెట్టి, యధార్థమగు గప్పిపుచ్చెదరు. ఇంతుకంతమోసగించువారికి, వంచతులనియు బాగుగా మోసగించువారికి బరివంచతులనియు, నామఘులు గలవు. వారందఱును శివస్వరూపులేయనుటకు గారణము భగవంతుని సర్వాంతర్యామిత్యమే. ఇంతేకాదు. పైనజెప్పిన గుప్తచోరులు రెండు విధములు గా గలరు. వారిలో మొదటితెగకు జెందినవారు సేనులనబడుదురు. వారు

దూరమునుండివచ్చి ఎవ్వరికిని తెలియకుండగనే మెలగుచురాత్రియొడు.
గవాటాడలను బగులగొడ్డి, ద్రవ్యాడలను అవహరింతురు రెండవతెగకు
జెందినవారు వ్యక్తియులే యజమానికిజెందిన అప్రబంధువులే. అప్రమిత్రులే.
అట్లుండి. రాత్రియందో వగణియందో అన్యులకు తెలియనియక యజమాని
సంపదను అవహరింతురు. వీరినేస్త్రాయువులందురు. ఈస్త్రీలు స్త్రాయువులు
అవబడువారు ఘనువ్యులందేకాదు. జంతువృక్షవజ్ఞ్యుడలందును ఉండురు.
వారందఱికిని, మహాదేవుడుపాలకుడుగానుండి, వారిచెడుగుణములను తృప్తి
చేసి, వారికర్మఫలములను అనుభవించజేసి, కష్టాలఫాలుచేసి, పిమ్మట వారిని
శుభాశుభకర్మకానులగావించి, కాపాడును. వారిని సైతము తన భక్తులుగా
నుంచును. అట్టివారే పురాణాడలలో గోచరింపురాక్షసులు, దానవులు,
జరాసంధ్యాడలు; గుణనిధి, నిగమశర్మవంశివారును వారికిని దొంతకాలము
నకు ముక్తి నొసగును. కావుననే శివనామములలో “వంచతుడు పరివంచతుడు
స్త్రాయువతి” అను నామములు శివనరములుగా బేర్కొనబడినవి. అట్టి మహా
దేవునకు నమస్కారము.

48 వ నామము:- “నమోవంచతో”

శివ:-

భ. భా. భా:- శివకేశవులిరువురును విరాట్పురుషుని రూపాస్తరులే
అందుచే విష్ణువువలె శివుడును సర్వవ్యాపకుడే. “వంచతి = గచ్ఛతివంచన్”
అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించి మహాదేవుడు సర్వవ్యాపకుడు అని తెలియును
కావుననే అతనికి “వంచన్” అను నామమేర్పడెను. అంతేకాదు. వంచ
దాతువునకు విచ్రంభము అనగా ఎడబాటు అను చర్థముకలదు. అందుచే
బరమేశ్వరుడు నకల్పజీవులను వారికర్మఫలానుభవానంతరమున అయోకర్మల
నుండియు, దుష్టశక్తులనుండియు, వేరుచేసి రక్షించును. కావున అతనికి
“వంచతో” అను నామము సార్థకమే. అందుచేతనే భక్తులారానికి “వంచ
తేనమః” అనును నమస్కరింతురు.

విష్ణు:-

పంచతే = గమనశీలునకు సర్వవ్యాపకునకు నమస్కారము అను నర్థమున విష్ణువునకును "పంచన్" అను నామము సార్థకమేయగును. ఈ యర్థముననే "విశ్వంవిష్ణుః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో విష్ణు పదము ప్రయోగింపబడినది. "సహిష్ణుర్గతినత్రమః" అను శ్లోకంలో గతినత్రమపదము ఈ యర్థముననే విష్ణుపరముగాఁ ప్రయోగింపబడినది. అంతేకాదు. ధీవులను వారి వారికర్మలనుండి వేరుచేయువాడు అనునర్థమున సైతము "పంచన్" అను నామము విష్ణువునకుఁ జెల్లును. వాణిజ్యముచేయు మానవులు భక్తులైనను జనద్రవ్యాపహరకులైనకారణమున (తూకముమున్నగువానిలో) పంచకులే. అట్లుపంచకులైన ధీవులను వారివారి కర్మఫలము. అనుభవించజేయుటకై ప్రవర్తించజేయువాడు కావున భగవానుడైన విష్ణువునకు "పంచన్" అనునామము చెల్లును.

బిజ్జాక్షరసంప్రతి:-

ఇందు "వ్ + త + మ్ + చ్ + త + న్" అని ఆరుఅక్షరములుకలవు. అవి ఏషడ్వతువులను, షట్కృత్తికలను సూచించును. ఇందువరుణబీజమైన వకారమును, మదనబీజమైన మకారమును, సర్వదేవతాబీజమైన అకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు పముద్రాదిజల విజ్ఞానము కలవారై, వానికిజెందిన పరిశోధనము, చమురుగనులు, మంచినీరు, విద్యుత్తుక్తి మున్నగువానిని సముద్రజలమునుండి వెలిదియుపద్ధతిని ఎఱుగగల వారగుదురు. చందరుద్రబీజమైన చకారమునకు, సాప్తత్రిబీజమైన సకారమును అకారముతో గూడియున్న కారణమున బైనామమును యోగపద్ధతి నుపాసించి, సకలపాపపరిహారకులై తాముచేయు కార్యములందు విఘ్ననివారకులుకాగలరు.

49 వ నామము:-

“పరివంచతేనమః”

శివ:-

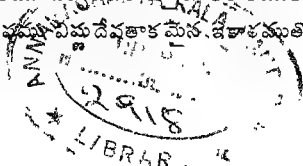
భ. భా. భా:- మహాదేవుడు కర్మఫలానుకూలముగా, నకల జీవుల కను, సర్వత్ర విప్రలంభమును (ఎడబాటును జేకూర్చుచు, దానుమాత్రము ఎవ్వరిచేతను బాధింపబడకయేయుండును. అందుచే అతనికి “పరివంచన్” అను నామము సార్థకమేయగును.

విష్ణు:-

“అసంఖ్యేయోఽప్రమేయాత్మా” అను విష్ణుసహస్రనామక్రితే విష్ణుమహిమ, అతని శక్తియును, వీరికినిప్రమేయములు (ఊహింపశక్యములు) కావు. కావుననే పరమాత్మ శివకేరవస్వరూపుడై వారిశక్తులను నకలచరాచరములందును బ్రవేశపెట్టినాడు. అందుచేతనే విష్ణువుకూడ సర్వవ్యాపకుడై చేతనాచేతన ఎన్నువులనెల్ల విడదీసి, వానికిని విప్రలంభమును గల్గించుచున్నాడు. అంతే కాదు. విష్ణువు, తనమంచన పరివంచనములచే ద్వివిధగుప్తచోరులను శిష్టులుగా మార్చుచు “విశిష్టశ్శిష్టకృత్” అను సహస్రనామక్రిలోఁజెప్పిన “శిష్టకృత్” అను నామమును సార్థకముచేసికొనుచున్నాడు. పై కారణములచే శివునకువలె విష్ణువునకును “పరివంచన్” అను నామము సార్థకమేయగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “ప + అ + ల్ + ఇ + వ్ + అ + మ్ + ఛ్ + అ + న్” అని పద ఖరములుకలవు. ఇవి దశదిశలను, జ్ఞానకర్మేంద్రియ దశకమును సూచించును. పరస్పరదేవతాకమైన పరకారము సర్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియుండుటచేతను, అగ్నిబీజమైన రేషము విష్ణుదేవతాకమైన జీవాకముతో

గూఢియుండుటచేతను, బైనామము నుపాసించువారు కృత్రిమమేషునిర్మాణము గావించుశక్తిని, విద్యుచ్ఛక్తి జనకములగు యంత్రముల నిర్మించుశక్తిని సంపాదించగలవారలగుదురు. మారణయంత్రనిర్మాతలునుగాగలరు మదన బీజమైనమకారమును, చండరుద్రబీజమైన చకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమును ఆకారముతోఁగూడియున్న కారణమునఁ బైనామము నుపాసించు వారు శక్త్యుపాసకులై ప్రజలకోరికలు తీర్చగలవారలును, దుష్టశక్తులను నిర్మూలింపగలవారలును అగుదురని తెలియుచున్నది.

౧౦ వ నామము:- “స్తాయూనాంవతయేనమః”

శివ:-

భ. భా. భా:- కపటవేషమునసంచరించి, వస్త్రాదులను అపహరించు వారిని, కపటసాధువేషముననున్నవారిని “స్తాయువులు” అందురు. “ఉతస్మై నం వస్త్రమిధినంతాయమ్” అనునార్యోక్తియే పైవిషయమునకు బ్రమాణము. “పై = వేష్టనే” అను ధాతువునుండి “స్తాయువు” అను పదమేర్పడెను. ఈస్తాయువులు మానవులందువలె జంతువహివృక్షాదులందును, శరీరస్థ జీవకణములందును, గలవు. వీనివలన నకలజీవులకును నష్టముకలుగును. వీనివలన గష్ట నష్టములు కలుగుట బట్టియే మానవులు జాగరూకులుగా దైవ భక్తులుగా నుండుటయును సంభవించుచున్నది తన్మూల ముననక్కార్యముల నాచరించుచు, తమ కర్మలను క్షిణింపజేసికొనుచు, ముక్తులగుటకు బ్రయత్నించుచున్నారు. కావుననే పరమేశ్వరుడు స్తాయువులను హృద్ధిచేసి, “స్తాయువతి” నామకుడగుచున్నారు.

విష్ణు:-

“నైకాత్మానైకకర్మకృత్” అను విష్ణునహస్రసూక్తిచే పరమాత్మ అనేక విధములగు అత్ములకలవాడై అనేక విధకర్మలను ఆచరించుచున్నాడు. కావుననే విష్ణువునకు “నైకాత్మ, నైకకర్మకృత్” అను నామములేర్పడెను. ఆయా

యాత్మలలో స్త్రీయురూపమగునాత్మయొకటి. అవిధముగను బరమాత్మ సంచరించుచు ఆయాకృత్యములను ఆచరించుచున్నాడన్నమాట. పరమాత్మయగు విష్ణువునకు “శరభః” అను నామమున్నట్లు “అశులశ్వరభోభీమః” అను సహస్రనామాక్రిందే దెలియుచున్నది. శరములు అనగా శీర్ణములు (నష్టములు) శరీరములు. వానియందు బరమాత్మ ప్రత్యగాత్మగా భాసించుచు స్త్రీయువులను బాలించుచు, పతియాయెను. కావుననే విష్ణువునకును “స్త్రీయ పతి” నామము చెల్లునని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “న + త్ + ఆ + య + ఉ + వ్ + అ + త్ + ఇ” అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. ఇవి నవబ్రహ్మలను శరీరస్థ నవద్వారములకును బిహ్మములు. శక్తిబీజమైన సకారమును, వాస్తుదైవత్యమైన తకారమును, జలరూప పరాశక్తిబీజమైన అకారముతోడను, గూడియున్న కారణమున బైనామము నుపాసించువారు శాక్తేయులై, జలమున బయనించునొకాడలను నిర్మించగలవారగుదురు. యకారమును, ఉకారమును వాయుబీజములు. అకారము త్రిమూర్తిస్వరూపుడైన సూర్యునిబీజము. ఇకారము విష్ణుదేవతాకము. ప్రైకాల్గింతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారమును పరస్వరబీజమైన వకారమును గూడియున్నవి. కావున బైనామము నుపాసించువారు పలువిధములైన వాయువులనుగనుగొని, వానిసహాయమున గృహముమేఘమునిర్మించి, సకాలవర్షము కురిపించగలవారును, సూర్యరశ్మిలబ్ధమైన విద్యుచ్ఛక్తితోడ నడువబడు యంత్రములను నిర్మించగలవారలకాగలరు. అంతేకాదు. సూర్యకిరణప్రభావముచే పలువిధములైన చాతరంగములను నిర్మాలింపగలవారునుకాగలరు.

—: పంచమయజుస్సు :—

“నమోనిచోరవే పరిచరాచారశ్శానాం పతయేనమః”

అర్థము:-

నిచేరవే = నిరస్తరము సంచారమే శీలముగా గలవాడును, పరిచ

రాయ = బజారువీధిమున్నగుచోట్ల సంచరించునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము. అరణ్యానాం = నిరంతరము అరణ్యముననుండవారికి, పతయే = ప్రభువైనట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- సర్వాంతరామియైన పరమాత్మ సజ్జనులందును, డర్జనులందుగూడ ఉండును. కావున అతడు సదాస్వామిగృహమందేయుండి, ఎప్పుడూతనిసొత్తు అవహరింతురాయను తలంపుతోనుండును. వాడు సదాస్వామిగృహమందే సంచరించును. ఇట్టి డుర్బుద్ధి, మనుష్యులందువలె మార్గాల సృగాలాది జంతువులందును, క్రిమికీటకాదులందును ఉండును. అట్లునిజేరు రూపమునగల పరమశివుని భక్తులు ప్రమాదనివృత్తికై నమస్కరింతురు. మరి కొందఱుమానవులు బజారుపీఠులు, రాజపీఠులు మనుష్యసంచారము బహుళముగానుండు పీఠులు మున్నగుచోట్ల దొంగబుద్ధితో బాగుగా దిరుగుచుండురు. ఇట్లు పరిచర రూపముననుండు శివుని నమస్కరింతురు. కొందఱు మానవులు నిత్యము అరణ్యములందేయుండి, త్రోవబోవు వారి ద్రవ్యమును అవహరించి, బాధించు తలంపున ఉండురు. అట్లు అరణ్య వాసులైన వారికిని ఐరమశివుడే ప్రభువు. అయ్యరణ్యవాసులనుండి ప్రమాదములు సంభవించకుండుటకును, అట్టిదుర్బుద్ధులు తమకు బ్రాప్తించకుండుటకును, ఐరమశివుని భక్తులు నమస్కరింతురు.

“యజ్ఞోవైవిష్ణుః” అను శ్రుతిచే యజ్ఞము శివకేశవాత్మకమని తెలియుచున్నది. అట్టి యజ్ఞమును దేవశత్రువులైన ఆసురులు పాడుచేయయత్నింతురు. పెరుంత్రములలో జెప్పిన తస్కరులు, వంపతులు, పరివంచకులు, స్థాయువులు నిజేరులు, పరిచరలు, అరణ్యులు మున్నగువారందఱును ఆసురశక్తి సంపన్నులే. వారందఱిలోను శివకేశవాంశులు తేజోరూపమునగలవు వారందఱిని

శిషిండువారలు శివకేశవులే. తత్, తద్వతులకు భేదములేదు కావున వారిని శివకేశవరూపులుగా భేర్కొనినారు. వారినుండి రక్షణనొందుటకు భక్తులెల్లరును తస్కరాదిరూపధారులైన శివకేశవులను బ్రార్థించుట, తమయజ్ఞములను గాపాడుకొనుట యుక్తమేకదా!

51 వ నామము:- “నమోనిచేరవే”

శివ:-

భ. భా. భా;- నితరాం = మిక్కిలిగా చరణశీలుడైనవాడు నిచేరువు అగును. అనగా బరమశివుడు తనయష్టమూర్తులలోనివగు పంచభూతముల రూపమున నిత్యము అంతటను సంచరించును. కాన అతనికి “నిచేరువు” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

“నితరాంచరణశీలుడునిచేరువు” అను నర్థమును సూచించు “చలః” అను నామము “అచలశృలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలోగలదు. విష్ణువు వాయురూపమున అంతటను సంచరించును. అంతేకాదు. “సూర్యోనోదివ స్పృశు, వాతోఅంతరిక్షత్; అగ్నిర్నఃపార్థివేభ్యః” అను సౌరమంత్రమున జెప్పినట్లు విష్ణువు సూర్యరూపమున దివమునందును, వాయురూపమున అంతరిక్షమునను, అగ్నిరూపమున బృధివియందును జరించును. కావున విష్ణువునకు “నిచేరువు” అను నామము సార్థకమాయెను.

బ్రహ్మరసంపుటి:-

ఇందు “న + ఇ + చ్ + వీ + ల్ + డః” అని అరక్షరములు కలవు. ఇవి షడ్వతులను, షడింద్రియములను సూచించును. చకాతము చండకుడ్ర

బీజము; ఏకారము వీరభద్రబీజము. రేఫము అగ్నిబీజము. ఉకారము, వాయు బీజము. ఈయక్షరములు సావిత్రిబీజమైన నకారముతోడను, విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను సంబంధము కల్గియున్నవి. అందుచే బైనామము సుపాసింశువారు భయంకరాగ్నిని వెదజల్లునట్టియు, ప్రమాదకర విషవాయువులను విసర్జించునట్టియు, మారణాయుధములను సృష్టించి, శక్తిసంతటను బ్రసరింపజేయగలవారును, శత్రునాశనకరులును అగుదురు. అంతేకాదు విషక్రిములచే శరీరములందు ఉద్యమించువ్యాధులను, వృణదులందు ఉద్యమించు వ్యాధులను, పైన బేర్కొన్నశక్తులతో నూతనోషధములను దయారుచేసి, నిర్మూలింపగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

౧౭ వ నామము:- “నమఃపరిచరాయ”

శివ:-

భ. ఖా. బా:- పరమేశ్వరుడు, సూర్యచంద్రరూపములతో అంతటను సంచరించుచు బ్రహ్మాండమును ప్రకాశింపజేయును. అంతేకాదు. సూర్యచంద్రరూపాంతరములైన మనోబుద్ధులుగా నకలవీవుల శరీరములందుండి, వారిని ప్రకాశింపజేయును. కావున మహాదేవునకు “పరిచరుడు” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

“ప్రాణనిలయఃప్రాణభృత్ ప్రాణజీవనః” అను విష్ణుసహస్రనామక్తిలో గల ప్రాణనిలయపదమును, “ప్రాణ+ని+లయః” అని విభజించి, సకల ప్రాణులందునులీనుడై, నితరాం = మిక్కిలి, వారిని, లయః = నశింపజేయువాడు, అను నర్థమును, జెప్పినచో విష్ణువు హిరణ్యకశిపుడు మున్నగుదూష్టుల దేహములందు ప్రాణరూపమున బ్రవేశించి, వారికిగానరాకయే, వారిని నశింపజేసినాడని తెలియుచున్నది. విష్ణువు అగ్నిరూపమున బ్రహ్మాండమంతటను

జరించుచుండును. వాయురూపమున విహరించుచుండును. వారిలో నున్న దుష్ట శక్తులను సంహరించి, ప్రాణవాయురూపమున మెలగుచు, ఆ జీవులను బోషించును. ఇట్లు విష్ణువు పరిచరుడగుటచేతనే సహస్రసూక్తులలో జెప్పిన (1) ప్రాణనిలయుడు, (2) ప్రాణభృత్తు (3) ప్రాణజీవనుడు; అను నామములను సార్థకముచేసికొనుచున్నాడు. “నప్రాణేననాపానేన సుర్వ్యోజీవతికశ్చన; ఇతరేణతుజీవన్తి” అను మంత్రమున జెప్పినట్లు విష్ణువు పరిచరనామకుడై ప్రాణాగ్నివాయురూపములతో మెలగుచు జీవులకు జీవమునొసంగి, సహస్రసూక్తిలో జెప్పిన ప్రాణనామమును సార్థకముచేసికొనుచున్నాడు. కావుననే ఆశ్వద్ధామయొక్క అష్టప్రమాదమునుండి తప్పించి, ఉత్తరాగర్భస్థుడైన పరిక్షిన్నహారాజును బ్రతికించినాడు. అంతేకాదు విష్ణువు సూర్యచంద్రరావుడై పరిచరనామకుడై సమస్తమును బ్రకాశింపజేయుటచేతనే “శివీష్వఃప్రకాశనః” అను విష్ణుసహస్రసూక్తిలో జెప్పిన “ప్రకాశన” నామమును సార్థకముచేసికొనుచున్నాడు. అందుచే “పరిచర” నామము విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంఘటి:-

ఇందు “ఐ + అ + ఓ + ఇ + ఊ + ఆ + ఇ + ఆ” అని యెనిమిదక్షరములు కలవు. ఇవి అష్టసూర్యమండలములకును, శరీరమందలి అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు. ఇందు పర్వస్యదేవతాకమైన పకారమును, అగ్నిదేవతాకమైన రేఫద్వయమును, వానినడుమను చండరుద్రబీజమైన ఇకారమునుగలవు. అవి విష్ణుదేవతాకమైన ఇకారముతోడను సర్వదేవతాకమైన అకారత్రయముతోడను, గూడియున్నవి. పర్వస్యాగ్నులును సకలదేవతలును రుద్రస్వరూపులే యనియును, వానిద్వారా రుద్రుడు బ్రహ్మాండమును సృష్టించి పెంచుచున్నాడనియును తెలియుచున్నది. రుద్రదేవస్వరూపమైన ఆయ్యగ్నియే సకల జీవు

లండును స్థలజలప్రపంసములండును నానారూపములతోనుండి వాని శరీరములనెడి పరస్పరములను పెంచిపోషించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

లెలి వ నామము:- “అరణ్యానాం పతయేనమః”

శివ:-

భ. భా. భా:- పరమశివుడు ఆయామార్గచారులను ద్రవ్యాపహరకచోరుల రూపముననుండి వారియొక్క యన్యాయార్జిత విత్తముల నపహరించి, శిక్షించుచున్నాడు. అతడే గ్రామనగరారణ్యములండును వృక్షదళండును సముద్రమండునుండి, ఆయాశీవులను శిక్షించుచున్నాడు. అంతేకాదు, అరణ్యములలోనుండు నకలమునులకును పాఠకుడుగానున్నాడు. కావుననే అతనికి అరణ్యపతినామము సార్థకమగుచున్నది.

విష్ణు:-

వనమండుండు పక్షులు, జంతువులు, వృక్షములు, పర్వతములు, నదులు, మున్నగువానిలో భగవంతుడైన విష్ణువుకలడు. వానిలో గొన్నింటిలో ముఖ్యమైన విభూతికలడు. విభూతికలవస్తువులన్నియును ఆయాజాతులకు ప్రభువులుగానున్నవి. ఈ విషయము భగవద్గీతయందలి విభూతియోగము నందలి శ్లోకములచే స్పష్టమగుచున్నది. ఎట్లన?

“మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహం వై నతేయశ్చ పక్షిణామ్ |

అనన్తర్భాస్మి నాగానాం మేరుశ్చిఖరిణామహమ్ | అశ్వత్థస్సర్వవృక్షాణామ్”

మున్నగుశ్లోకములందు జెప్పిన మృగపక్షిపర్వతాదృలన్నియును ఆరణ్యములే. వానికి పతి శ్రీమహావిష్ణువు. కావున అతనికి “అరణ్యపతి” యను నామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “అ + ి + అ + ణ్ + య్ + అ + ష్ + అ + త్ + ఇ” అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి దశదిక్కులను, దశేంద్రియములను సూచించును. ఇందు అగ్నిబీజమైన రేఫము ముందుచెనుకలను అకారాకారములతోగూడి యుండుటచే శక్తిపురుషులిరువురును అగ్నిస్వరూపులేయనియును, అట్టివామము నుపాసించువారు అగ్నిశక్తినుపయోగించి, శత్రుసంహారకులుకాగలరనియును తెలియుచున్నది. నందిబీజమైన ణకారమును వాయుబీజమైన యకారమును సర్వదేవతాకమైన అకారముతోగూడియున్నకారణమున బైనామము నుపాసించువారు జంతువులందేర్పడిన వాతరోగములను నిర్మూలింపగల పశు వైద్యులుకాగలరని తెలియుచున్నది. షర్ణబీజమైన షకారమును వాస్తుబీజమైన తకారమును, బ్రహ్మవిష్ణుబీజములైన అకారేకారములతోగూడియుండుటచే యంత్రసహాయమున జలమును, అంతటను వ్యాపింపజేయగలవిజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞులు కాగలరని తెలియుచున్నది.

—: పుష్కయజుస్సే :—

“నమస్సృకావిభోజిఘాగ్ంసదోభ్యముష్ణతాంపతయేనమః”

అర్థము:-

సృకం = వజ్రమునుబోలిన స్వశరీరమును అవని = రక్షించువారు సృకావినులు. సృకావిభ్యః = వజ్రమువంటి తనశరీరమును రక్షించువారికి, నమః = నమస్కారము. జిఘాంసభ్యః = ప్రాణులను జంపగోరువారికి, నమః = నమస్కారము. ముష్ణతాం = కృషికులై స్వామిధాన్యమును అపహరించువారికి, పతయే — నశింపఁగఁగించునకు. నమః = నమస్కారము గాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- ప్రతిమానవునకును స్వశరీరక్షణము. ముఖ్యము. శరీరము పాంచభౌతికము. పంచభూతములును శివస్వరూపములు. కావున దన శరీరమును వజ్రమువలె దృఢముకావించుకొని, రక్షించువారిని సృకావినులు అండురు. వారిలో శివుడుకలడు. కావున సృకావినులకు నమస్కారము నమర్పించవలెను. భయకార్యము, భయనాశనుడును భగవంతుడేకవా! కావున బ్రాణులను సంహరింపదలంచు జిహ్వాంశన్తులు శివస్వరూపులు వారికి నమస్కారము. కృషికులు అనగా వ్యవసాయముచేయువారు అన్నదాతలు. వారును శివస్వరూపులే. వారిద్వారా దేవులు..జీవులకు..భయముగొల్పును. కావున కొందఱు కృషికులు తమ యజమానుల ధాన్యములను అపహరించువారై ముష్లంతులు అగుదురు. వారికిని బాలకుడు భగవంతుడే. అండుచే ముష్లకాం వతియైన శివునకు నమస్కారములు సమర్పించబడెను.

54 వ నామము:- “నమస్సృకావిభ్యః”

శివ:-

భ బా భా:- వజ్రార్థకమైన సృకపదముచే అనుధమాత్రము సూచింపబడుచున్నది. ‘సృకశబ్దమునకు “గాలి, బాణము, వజ్రము, తెల్ల కలువ,” అను సర్థములుకలవు. వానిలో మొదటిదగువాయువు శివస్వరూపము. దానిసంతటను బ్రసరింపజేసి దానితో లోకములను రక్షించుచున్నాడు. కావున శివునకు సృకావినామము సార్థకమేయగును. అంతేకాదు. శివునిచేతి యందలి బాణము నారాయణ స్వరూపము. దానితో లోకములను రక్షించువాడు కావున సృకాయాయెను. సృకమును రెల్లకలువను వికసించజేసి రక్షించువాడు సృకావి అనగా జండుడు. అతడును శివస్వరూపుడే. కావున

మహాశివుడు సృకావియాయెను. సృకము అనగా వజ్రాయుధము. తత్సదృశమే శ్రేణులము అదిరలవాడు కావున శివుడు సృకావియాయెను. శివానుచరు లందఱును సృకావులే. వారిలో శివాంశకలడు. అందుచే సృకావులు నమస్కరింపబడుచున్నారు. సృకాడలైన అనగా వజ్రాయుధముమున్నగు ఆయుధము లెల్ల డాష్టసంహారకములే. వానిని రక్షించుదేవతలలో శివాంశకలడు. కావున సృకావులు నమస్కరింపబడుచున్నారు. సృకము వంటి ఆయుధవిశేషములను నిర్మించుటలో నిపుణులను సృకాద్యస్త్రజీవులును శివాంశసంపన్నులే. కావున వారును నమస్కరింపబడుచున్నారు.

విష్ణు:-

సృకము = వజ్రముకలవాడు సృకా; అనగా ఇంద్రుడు. “ఆయుధా నామహంవజ్రం, దేవానామస్మివాసవః” అను గీతాసూక్తులచే వజ్రము నందును, ఇంద్రునందును విష్ణువిభూతికలడు; అని తెలియుచున్నది ఇంద్రుడు వజ్రముచేతదాల్చి, త్రిలోకములను రక్షించుచున్నాడు. కావున ఇంద్రుడు సృకావి అయెను. గీతాసూక్తిచే ఇంద్రునిలో విష్ణుతేజస్సుకలడు; అని తెలియు చున్నది. విష్ణువు ఇంద్రరూపుడై తన వజ్రాయుధముచే త్రిలోకములను గాపాడుచున్నాడు. కావుననే “ఇంద్రకర్మామహాకర్మా” అను విష్ణుసహస్ర సూక్తిలో ఇంద్రకర్మపదము విష్ణుపరముగా బేర్కొనబడెను. అందుచే విష్ణువు నకు సృకావినామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“న + ఋ + క్ + అ + వ్ + ఇ + న్” అని ఇందు వీడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తమాతృకలను, సప్తమేఘమండలములను, సప్తవాయుమండలములను సూచించును. శక్తిబీజమైన సకారము బ్రహ్మబీజమైన ఋకారముతోగూడి యున్నది. కావున జైనామము నుపాసించువారు పితృగ్రహముచే జీవులలో

ఏర్పడు పనువురంగుజబ్బును, (కామలను) నివారించియు, రక్తపువోటు జబ్బును నివారించియును జీవులకు ఆరోగ్యస్థితినిజేకూర్పగలరు. ప్రజాపతి బీజమైన కకారము, పరాశక్తిబీజమైన ఆకారముగూడి యుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సకాల వర్షములు కురిపించి, జీవులను సస్యములనుగాపాడ గలరు. పరుణబీజమైన వకారమునకును, సావిత్రి బీజమైన నకారమును నడుచును విష్ణుబీజమైన ఇకారముకలడు. కావున బైనామము నుపాసించువారు నీజిలోగల విద్యుచ్ఛక్తిని, నూనెగనులను రత్నరాసులను బైటపెట్టి లోకము లను రక్షించగల వారలగుదురు.

లెలె వ నామము:- “నమోజిహ్వాంసద్భ్యోః”

శివ:-

భ. భా. భా:- సంహరింపదలంచుచునుష్యవిశేషులను జిహ్వాంసములు అందురు. శివుడు సంహరకరుడు. ఆతడు తన సంహరశక్తిని అణుశక్తిని పశు పక్షికిటుకాడలందును, మనుష్యులందును బ్రవేశపెట్టి వానిలోగల దుష్ట శక్తులను నశింపజేసి లోకములనురక్షించును. అందుచే శివునకు “జిహ్వాంసన్” అను నామము సార్థకమగును.

విష్ణు:-

శివుడువలె విష్ణువుకూడ చోరాద్యనేకరూపములతో సంహరించుచు దుష్టులను ధ్వంసముచేయును. కావుననే అతనికి “వీరహా” అను నామము కల్గెను. మానవులచేయు దుష్కృత్యములను, దుష్కృత్యములుచేయువారిని సంహరించును. కావుననే విష్ణువునకు “దుష్కృతిహా” అను నామముకల్గెను. ఆమారూపములతో దుష్టమానవులను జీల్చిచెండాడును. కావున “విదారణా” అను నామముకల్గెను. పరికింపగా “జిహ్వాంసన్” అను నామమునకు “వీరహా, దుష్కృతిహా, విదారణా” అనునవి పర్యాయపదములగును. ఈ నామములే

“వీరహామాధవోమధుః” “ఉత్తారణోడుష్కృతిహ” “వీరబాహుర్విదారణః” అను విష్ణు సహస్రనామాలలో వరుసగా బేర్కొనబడెను. అందుచే “జిహాంసన్” అను నామము విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది.

ఇందు “జ్ + ఇ + ఘ్ + అ + మ్ + స్ + అ + స్” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టదిక్కులకు, అష్టశక్తులకును జిహ్వాములు. వానిలో ఇంద్రదీక్షమైన జకారము, విష్ణుదీక్షమైన ఇకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారికి బరిపాలనాచాతుర్యముచేకూరును. రక్తశ్యామలవర్ణరంగములుతొలగును, భైరవదీక్షమైన ఘకారమును మదనదీక్షమైన మకారమును శక్తిదీక్షమైన అకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు, నిష్కాములై బాహ్యభ్యంతరశత్రునాశకులై సర్వత్రజయముపొందెదరు. శక్తిదీక్షమైన సకారము విష్ణుదీక్షమైన అకారముతోడను, సావిత్రీదీక్షమైన నకారముతోడను గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సూతన వస్తునిర్మాతలై తమ ప్రజ్ఞను సర్వత్రవ్యాపింపజేయగలరు. మృత్యుంజయశక్తిని సంపాదించగలరు.

56 వ నామము:- “ముష్ణతాంపతయేనమః”

శివ:-

ధ. భా. భా:- అవినీతి మార్గమున అధికలాభము నార్జించువారిని శిక్షించుటకై ధనికులధనమును అపహరించుచోరులలోజేరి ధనమపహరింపజేసి మహాశివుడు భయంకరుడగును. ధనాపహరకులకు పాలకుడైయుండును. ముష్ణంతులకు జోరులకు నాయకుడైన శివునకు “ముష్ణతాంపతి” నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

"భయకృత్ భయనాశనః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో "భయకృత్" అను నామము విష్ణువునకుగలదు. ధనాపహరకులై భయముగొల్పుచోరులను ముష్ణంతులందురు. వారిలోజేరి ధనాద్యవహరణమునవారిని బ్రోత్సహించుటలో విష్ణువుకూడ శివుడంతటివాడే. కావున విష్ణువునకును "ముష్ణతాంఽతి" యను నామము సార్థకమేయగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "మ+ఉ+ష్+ణ్+అ+త్+ఛ్+అ+త్+ఇ" అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి దశేంద్రియములను, దశదిక్కులను సూచించును. ఇందు వాయుబీజమైన ఉకారముతో మదనబీజమైన మకారముకూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామపరులై యోగాభ్యాసముచే కామగమనాదిశక్తులను సంపాదించి, గోళాంతరయాత్రసాగించి, నూతనవస్తుపరిశోధనచే సర్వత్రజయముపొందుదురు, లౌకికములైన ఔషధములక్కరలేకయే; ప్రాణాయామముచే సకలవాతరోగములను దొలగించుకొనగలరు. సూర్యబీజమైన షకారమును, నందిబీజమైన ణకారమును సర్వదేవతాబీజమైన అకారముతోగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు సప్తవిధములైన సూర్యకిరణములందలి విద్యుచ్ఛక్తులనుగ్రహించి, సకలరోగనివారకులు కాగలరు. విద్యుచ్ఛక్తిచే సకల యంత్రములను నడుపగలవారలును, రక్తరోగ నివారకులును గాగలరు, తకారద్వయము పర్వదేవతాకమైన పకారముతోడను, సర్వదేవతాబీజమైన అకారముతోడను, విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు కృత్రిమపర్వము కురిపించుయంత్రములను సృష్టించి, సర్వత్రవ్యాపింఽజేసి, దేశాభివృద్ధిచేయగలవారలగుదురు.

—; సప్తమయజుస్సు ;—

“నమోఽసిమద్భ్యో నక్తంచరద్భ్యోప్రకృంతానాంవతయేనమః”

అర్థము:-

అసిమద్భ్యః = ఖడ్గముగలచోరులకు, నమః = నమస్కారము. నక్తంచరద్భ్యః = రాత్రిసంచరించువారై వీధులలో బోవువారిని వీడించుచోరులకు, నమః = నమస్కారము ఈయుభయవిధులైనచోరులును శివస్వరూపులే కాన వారికి నమస్కారము. ప్రకృంతానాం = కుత్తుకలు కత్తిరించి అపహరించు వారికి, వతయే = ప్రభువైన శివునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- అసిని = ఖడ్గమునుచేతదాల్చికొందఱుచోరులు ప్రజలను వీడింతురు. మఱికొందఱు రాత్రిమందు సంచరించుచు, వీధులందు, వెడలు ప్రాణులను బాధింతురు. కొందఱు ప్రజలను సంహరించి, వారివస్తువులను అపహరింతురు. వారినే ప్రకృంతులుఅందురు. వారికి ప్రభువు పరమేశ్వరుడు మహాదేవుడు పైనజెప్పినచోరులవలెనుండి ప్రజలను శిక్షించును. అట్టి పరమేశ్వరునకు నమస్కారము.

57 వ నామము:- “నమోఽసిమద్భ్యో”

శివ:-

ప. భా. భా:- “అసి = క్షేపణి” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “అసి” పదమునకు జీమ్ముబడినదియని యర్థముకలదు. చిహ్నబడునవ్వెల్ల అసి

పదవాచ్యములేయైనను ఖడ్గమునునర్థమునందు అసిపదమురూపమైనది. యాగి కార్థముననుసరించిసూచినచో చేతనాచేతనవస్తువులన్నియును “సచ్చత్యచ్ఛాదవత్” అను శ్రుతిలోజెప్పిన వంపభూతములును బరమేశ్వరునిచే బ్రహ్మాండమున జిమ్ముబడినవే. అవన్నియును అసిపదవాచ్యములే యగును. అవన్నియును దసలోనుండుటచే బరమేశ్వరుడు అసిమంతుడగును. అంతేకాదు, అసివలే = ఖడ్గమువలే ద్విశూలమును జిమ్ముబడును. అసియొక్క రూపాంతరమే త్రిశూలము. అది కలవాడగుటచే శివుడు అసిమత్పదవాచ్యుడగును. శివుని వలే ఆతని యనుచరులును అసిమంతులే యగుదురు. కాన వారికి నమస్కారము సమర్పింపబడెను. పైకారణములచే బరమేశ్వరునకు “అసిమాన్” అనునామము సార్థకమేయగును.

విష్ణు:-

పరశురామావతారమున విష్ణుహస్తమునగల పరశువును (గండ్రగొడ్డలియును), బలరామావతారమున చేతగల హలమును (నాగలియును) ఖడ్గమువలే జిమ్ముబడినవే. అవన్నియును అసి పదముచే జెప్పదగినవే యగును. అవి కలవాడుకావున విష్ణువునకు “ఖండపరశువు, హలాయుధుడు” అను నామములు వాటిల్లినట్లు “సుధన్వాఖండపరశుః”, “వనమాలీహలాయుధః” అను విష్ణుసహస్ర నామములచే తెలియుచున్నది. “సర్వశత్రుభృతాంవరః”, “సర్వప్రహరణాయుధః” అను నామములును ఇట్టివే. అసిమంతుడు, ఖండపరశువు, హలాయుధుడు అను మూడు నామములును పర్యాయపదములే యగును. కావున “అసిమాన్” అను నామము విష్ణువునకు జెల్లును.

భీష్మాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “అ + న్ + ఇ + మ్ + అ + న్” అని ఆక్షరములుకలవు. అవి షడ్కతులు, శరీరమందలి షట్పక్రములకును జిహ్వాములు. ఇందు

సకారాకారనకారములు మూడును శక్తిబీజములే. అందు నకారము సావిత్రి బీజము. పైమూడును సర్వజయప్రదమును మదనబీజమైన మకారముతోడను విష్ణుబీజములైన అకారేకారములతోడను గూడియున్నవి. అందుచే బైనామమును జపించువారు యుద్ధకాంక్షలై నూతనాయుధనిర్మాతలై శత్రువిజేతలుకాగలరు. ముఖ్యముగా ఈనామము శాక్తియులైనక్షత్రియులకు ఉపాస్యమైనది. పైనామమును జపించినచో రక్తప్రసరణమునకుఁ జెందినరోగములను నిర్మూలించగలవారలను అండులకుఁదగిన బేషధములను దయారుచేయఁగలవారలనై రక్తపుఁబోటునకు జెందిన రోగములను బూర్ణముగా నిర్మూలించగలరు.

౧౮ వ నామము:-

“నమోనక్తంచరద్యుః”

శివ:-

౪. భా. భా:- నక్తంచరులనగా రాత్రియందు సంచరించునట్టియు, రుద్రానుచరులనైయుండు భూతగణములు. వానిలో శివశక్తియుండును అందుచే రుద్రానుచరులు రాత్రించరులైన రక్కసులను జీవులను హింసించు వ్యామ్రాడులను, చోరులనుబట్టి హింసింతురు. శివభక్తులను గాపాడుదురు. దుర్గ, చండిక, కాలికాదేవి మున్నగుశక్తులును రుద్రుననుసరించి రాత్రియందు సంచరించును. అవిరాజులను రాజులకోటలను రక్షించుచుండును. రుద్రానుచరులలో రుద్రశక్తియుండటచే వారు శివశ్వరూపులేయన్నమాట. అందుచే భక్తులు వారికినమస్కారములు సమర్పింతురు. పైవారిలో శివశక్తి కలదు కాన శివునకు “నక్తంచరన్” అను నామముకల్గెను.

విష్ణు:-

నక్తంచరులనగా రాత్రియందు సంచరించు (కానవచ్చు) చంద్రుడు నక్షత్రములు, గ్రహములు మున్నగువారు వానిలో సూర్యరూపుడైన విష్ణువు యొక్క తేజస్సుకలడు. అందుచే నక్షత్రములును చంద్రుడును, గ్రహములును

రాత్రిసంచారులై (రాత్రితానవచ్చువారై, వెలుగునొసంగిలోకములను గాపాడుచున్నారు. సముద్రమునందును ఎడారులందును బయనించువారికి మార్గమును కాలమును ఎఱిగించుచు గాపాడుచున్నారు. “నక్షత్రాణామహంశశీ” అను గీతా సూక్తిచే నక్తంచరుడైన చంద్రునిలో విష్ణువిభూతికలదని తెలియుచున్నది. మృగములును, సర్పములును రాత్రియందెక్కువగా సంచరించును, మృగములకు రాజ్యమృగేంద్రుడు, సింహము. సర్పములకు రాజు వాసుకి. సింహమునందును వాసుకియందును విష్ణువిభూతికలదని “మృగాణాంచమృగేంద్రోఽహమ్. సర్పాణామస్మివాసుకిః” అను గీతాసూక్తులచే తెలియుచున్నది. తద్రూపమున విష్ణువు నక్తంచరుడిగుచున్నాడు. “శిశిరః శర్వరీకరః” అను విష్ణుసహస్రనామంలోగల శర్వరీకరనామముచే విష్ణువునక్తంచరుడై రాత్రికాలమును ఏర్పఱచుచున్నాడని తెలియుచున్నది. కావున “నక్తంచరన్” అను నామము విష్ణువునకును జెందవని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “నీ + అ + క్ + త్ + అ + మ్ + చ్ + అ + ర్ + త్ + అ + న్” అని పదనొకండు అక్షరములు కలవు. ఇవి ఏకాదశరద్రులను, ఏకాదశేంద్రియములను సూచించును. ఇందుగల నాల్గు అకారములును సర్వదైవత్యములగుటచే “విరాట్, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృత, తురీయ, నామములుగల పరమాత్మ స్వరూపములను సూచించును. ఇందు సావిత్రిబీజమైన నకారమును వాస్తుబీజమైన తకారమును, మదనబీజమైన మకారమును, చంద్రుద్రబీజమైన చకారమును, అగ్నిబీజమైన రేఫమును అకారముతోడనే గూడియున్నవి. అందుచే జైనాదులు సుపాసించువారు ప్రజలబీజమునకు దీపయోగవదు యంత్రములను, సంచారకరసాధనములను విద్యాచ్చక్రిసహాయమున నిర్మించగలవారుకాగలరని తెలియుచున్నది. సకాలవర్షములను గురిపించగలవారలగుడరనియు దెలియుచున్నది రక్తలోపవ్యాధులను, శ్మిత్తవ్యాధులను, అగ్నిప్రకోపవ్యాధులను దొలగింపగలవారలగుడరనియు దెలియుచున్నది.

తొలి ప నామము:-

“ప్రకృంతానాం పతయేనమః”

శివ:-

భ. భా. భా:- బ్రహ్మగావించిననృప్తిలో నజ్జనులును దుర్జనులును గలరు. తప్పుమార్గమున విద్యబోధించువారును, తలకుమించినవనినిజేయ బూని తప్పుమార్గమునజేయువారును, అన్యాయమార్గమున బ్రజలనుబీడించి, మార్పించువారును దుర్జనులేయగుదురు. అట్టివారు నగరములందున్నను గ్రామములందున్నను, అరణ్యములందున్నను శిక్షార్హులేకదా! కావున అట్టివారిని శిక్షించుటకే అరణ్యమున గ్రూరజంతువులు, కొండదొంగలునుంచబడిం. నగరగ్రామాదులందుండువారిని శిక్షించుటకే దొంగలును హంతకులునుగలరు. ఇట్లు శిక్షించి, హింసించువారిలోగల బలము చగవంతుని అంశయేయనువిషయము “బలంబలవతాంబాహమ్” అను గీతా సూక్తివలన చెలియుచున్నది. బలవంతులలోగలబలము దైవీశక్తియేయన్నమాట. కావున పరమశివుడు రాత్రిసంతారులైన ప్రాణులను సంహరించి వారి ధనాదులనుగైకొను ప్రకృంతులకు ప్రభువై పరమశివుడుకలడు. అందుచేతనే ప్రకృంతపతియైన పరమశివుని భక్తులు నమస్కరించుచున్నారు. అతనికి ప్రకృంతపతినామము సార్థకమగుచున్నది.

విష్ణు:-

పరమాత్మచే నిర్మితమగు జగత్తునకు అంతముచేయువాడు శివుడేకాడు. విష్ణువుకూడ అపనిచేయును. కావుననే “మహాశృంగః కృతాంతకృత్” అను సహస్రనామంలో విష్ణుపరముగా “కృతాంతకృత్” అను నామము చెప్పబడెను. “అర్ధ = పీడాయామ్” అను ధాతువునుండికూడ అర్ధన పదము ఏర్పడినది. అందుచే జనార్ధనపదము తప్పుచేయుననులను బీడించు విష్ణువునకు జెందియున్నది కావుననే “విష్వక్సేనో జనార్ధనః” అను సహస్రనామంలో జనార్ధనపదము విష్ణుపరముగా బేర్కొనబడెను తప్పువనులుచేసి, దుర్జనులైన

తావనాదులను బలిపక్రవర్తిని విష్ణువు అడంచినాడుకదా! రాక్షసాదిదూర్షను లనుబట్టి సంహరించువారిని ప్రకృంతులందురు. అట్టివారికి బలిమహావిష్ణువు. కావున విష్ణువునకును బ్రహ్మంతపతి నామము సార్థకమగును. పరికింపగా "కృతాంతకృత్, జనార్దనః, ప్రకృంతపతిః" అను నామములు సహసార్థక ములే యనితెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"ఐ + శ్ + అ + క్ + ఋ + న్ + త్ + అ + ఐ + అ + త్ + ఇ" అని ఇందు వండ్రెండు అక్షరములుకలవు. అవి ద్వాదశాదిత్యులకును బుద్ధితోడి ఏకాదశేంద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవతాకమైన అకారము, పర్జన్యబీజమైన వకారముతోడను, అగ్నిబీజమైన రేఫముతోడను గూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు సూర్యజలములనుండి యుత్పన్నమైన విద్యుత్తుసాయమున జలప్రకోపముచే, వాతప్రకోపముచేతనుగల్గిన శారీరిక వ్యాధులను దోలగింపఁగలవారుకాగలరు. ప్రకృతిలో ఏర్పడిన జలప్రమాదములను వాయుప్రమాదములను అగ్నిప్రమాదములను నివారించుశక్తులను కనిపెట్టగలవారలగుదురు. బ్రహ్మదైవత్యమైన ఋకారము ప్రజాపతిబీజమైన కకారముతోగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు బ్రహ్మజ్ఞానులై క్రొత్తవిషయములను బైటపెట్టఁగలవారలగుదురు. సా వి త్రి బీ జ మై న నకారమును, వాస్తవబీజమైన తకారమును, విష్ణుదైవత్యమైన అకారముతో గూడియుండుటచేఁ డిపాసకులు సూరనయంత్రనిర్మాతలు కాగలరు. వకారమకారముతోడను, తకారము కకారముతోడనుగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు జలప్రేక్షక యంత్రనిర్మాతలును సంపవారోగ్య వృద్ధికరులునుగాగలరు.

—: అష్టమయజుస్సు :—

“నమఉష్ణీషితో గిదిబరాయ కులుంచానాం పతయేనమః”

అర్థము:-

ఉష్ణీషితే = శిరస్సునుగాపిండు తలపొగగల్గినట్టియును, గిదిబరాయ = పర్వతమున సంచరించు శివునకు, నమః = నమస్కారము కులుంచానాం = భూమిని అవహరించువారికి, పతయే = ప్రభువగు పరమశివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- గ్రామమందలీజనులు వర్షాకాలాది బాధలుపోగొట్టుకొనుటకు, దలపై పొగాలను ధరించెదరు. జీవులకు వారికర్మఫలమునకు అనుకూలముగా భయముగొల్పుటకై, పరమశివుడు గ్రామజనులవలె తలపొగలనుధరించు చోరులరూపమునాల్పి, జనులమధ్యను సంచరించును. అందుచే ఉష్ణీషియగును. మరొకప్పుడు కాష్ఠాడాలను సంపాదించుటకై కొండలపై సంచరించు జనులవస్త్రాడాలను అనుహరించుటకు తన్మూలమునవారికి బుద్ధిచెప్పుటకును, పరమశివుడు కొండదొంగలరూపమునాల్పి కొండలపై సంచరించును అతడే మఱొకనమయమున జీవులకుగల, కు = భూమిని, గృహక్షేత్రాడాలను అవహరించువారికి ప్రభువైయుండును. అట్టి మహాదేవునకు నమస్కారము.

60 వ నామము;- "నమః ష్టిషిణే"

శివ:-

భ. భా. భా:- ఉష్ణిషమనగా శీతాతపాదులనుండి శిరస్సును రక్షించు తలపాగ. ఒక్కొక్కదేవతకొక్కటి తలపాగగాగలడు. శివుని తలపాగ జటా జాటము. అది కేశములమొత్తముచే ఏర్పడినది. శివుని తలపై గల కేశములు వ్యోమమయములు = అకాశరూపములు. వ్యోమమనగా అకాశము. అయ్యా కాశమునుండియే వాయ్యాదిభూతములుపుట్టినవి. అకాశములేనిదే ఏమియును సంచరింపజాలవు. సకల చరాచరములకును ఆధారము అకాశమే. దానిని తలపాగగాదాల్చి లోకములను రక్షించువాడు పరమశివుడే. కావున అతనికి "ఉష్టిషి" యను నామము సార్థకమాయెను.

ఉష్ణిషమనగా గిరిటము. అది కలవాడు ఉష్టిషి ఉష్టిషియన్నను కిరీటి యన్నను ఒక్కటే. "అనంతరూపోఽనంత్రీః" అను విష్ణుసహస్ర నామంలో జెప్పిన అనంతరూపనామము విష్ణువునకు, బెక్కురూపములున్నట్లు చెప్పుచున్నది. విష్ణువునకుగల అనంతరూపములలో, గిరిటీరూపము ఒకటియై యున్నది. అక్కిరీటియే నరనారాయణావతారమందలి నరుడు = అర్జునుడు. అర్జునుడుగానున్నపుడు విష్ణువునకు గిరిటీనామముకలడు. రామరావణ యుద్ధమున ఇంద్రుడు వంపిన కిరీటమును = ఉష్ణిషమునుదాల్చియే, శ్రీరామ చంద్రుడు యుద్ధముచేసినాడు. కావున విష్ణువునకు "ఉష్టిషిన్" అనునామము సార్థకమగునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "ఉ + ష్ + ణే + ఈ + ష్ + ఇ + ణ్" అని ఏడక్షరములు కలవు. ఇవి యేడువాయుమండలములకును సప్తశిర్షములకును బిహ్వములు. ఇందు సూర్యబీజమైన షకారమును, సందిబీజమైన ణకారమును, ముందు

వెనుకలను వాయుబీజమైన ఉకారముతోడను, మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారము తోడనుగూడియున్నవి. అందుచే బైనామము సుపాదించువారు శక్తిమహిమచే మహావైద్యులై పశువులకును = జీవులకును వాటిల్లువాతజబ్బులను బొల్లిజబ్బును నివారించగలచారణగడురు. సూర్యసావిత్రిబీజములైన షకారనకారములు పిష్టుబీజమైన ఇకారముతో, గూడియుండుటచే సూర్యతేజస్సంపన్నులై సూర్యకిరణములందలి తేజశ్శక్తిని సంపాదించువారై నానావిధవ్యాధినివారకులుకాగలరు.

61 వ నామము:- “నమోగిరిచరాయ”

శివ:-

భ. భా. భా:- గిరియందు = కైలాసమునందును, హిమాలయమునందును సంచరించుపరమశివునకు నమస్కారము. శివునకు నిలయము కైలాసగిరి. శివునితపోనిలయము హిమవంతము. కావున బరమశివుడు పైరెండు పర్వతములందును సంచరించును. అంతేకాదు. గిరి = అనగా వాక్కునందు, ప్రణవమునందును సంచరించువాడై ప్రణవస్వరూపుడుగానున్నవాడు పరమశివుడు. అందుచే అతనికి గిరిచరనామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

వెంకటేశ్వరుడు, శ్రీరాముడు మున్నగురూపములతో భద్రగిరి, శేషగిరి సింహగిరి, మున్నగు పర్వతములందు మహావిష్ణువు సంచరించుచు, నివసించియున్నాడు. అంతేకాదు. పవిత్రమైన యజ్ఞముచేయుచోటు గిరిగా ఉన్నతస్థానముగా జెప్పబడెను. యజ్ఞస్వరూపుడైన విష్ణువు ఉన్నతస్థానమైనగిరిని యజ్ఞవేదికను అవరించియుండునుగదా! అంతేకాదు. గిరియందు = వేదవాక్కునందు బేర్కొనబడుచు సంచరించువాడు కాన మహావిష్ణువు గిరిచరుడాయెను. అందుచేతనే అతని అత్త అమేయము. కావున అమేయాత్ముడుగా విష్ణుసహస్ర

నూత్తిలో బేర్కొనబడినాడు. కావున విష్ణువునకు గిరిచరనామము సార్థకమే యగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “గ్ + ఇ + ి + ఇ + ి + అ + ి + అ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టసూర్యమండలములకును, శరీరమందలి అష్టచక్రములకును డిహ్నములు. ఇందు గణపతిబీజమైన గకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారముతో గూడియుండుటచే, అగ్నిబీజమైన రేఫము ఇకారముతో గూడియుండుటచేతను, బైనామము నుపాసించువారు జంతువృక్షలోహగ్నులకు జేందిన విజ్ఞానశాస్త్రమును సకల విద్యలను తుణముగా అభ్యసించిన విద్వాంసులు కాగలరు. దండకుద్రబీజమైన చకారమును, అగ్నిబీజమైన రేఫమును స్వదేవతాకమైన అకారముతో గూడియున్న కారణమున బైనామము నుపాసించువారు భూతప్రేతపిశాచాది బాదలను దొలగింపఁగల వైద్యులుకాగలరు.

62 వ నామము:- “కులుంచానాంపతయేనమః”

శివ:-

ధ. భా. భా.- సకలశీవస్వరూపుడును సకల జీవశాసకుడునగు పరమేశ్వరుడు సకలరాజులభూములను, గృహక్షేత్రాదులను అపహరించు దొంగలకు ప్రభువై ఆయాజీవులకు కర్మఫలానుకూలముగా కష్టములను జేకూర్చి, వాచిపుణ్యపాపఫలములను వారిచే అనుభవింపఁ జేయువాడగును. విచిత్రవ్యసనములను ఉత్పాదించి, జీవులధారణపోషణలకు అనుకూలములగు ధనములను అపహరించువానికిఁ బ్రభువై శిక్షించువాడగును. దుష్టకులములను, దేశధ్వంసక గణములను దొలగించువారికి నాయకుడై రక్షకుడగును. కావున ఐరమశివునకు “కులుంచపతి” నామము సార్థకమగును.

విష్ణు:-

"బుంచ = అవనయనే" అను ధాతువునకు దొలగించుట అని యర్థము కలదు. కు = కత్తితమైనది; చెడ్డది; చెడుగు అని యర్థము కు + బుంచులు = చెడుగును దొలగించువారు; సత్సృవర్తకులన్నమాట. అట్టికుబుంచులకు = సత్సృవర్తకులైన సజ్జనులకు బతి, కుబుంచపతి = అనగా సజ్జనులకు బ్రభువు అన్నమాట. విష్ణువు సజ్జనులకు బ్రభువై. చెడుగును లోకమున దొలగించి, ధర్మమును స్థాపించును. కావున కుబుంచపతి యనునామము విష్ణువునకు సార్థకమాయెను. చెడుగును దొలగించు ఇంద్రాదులకు ప్రభువై విష్ణువు హిరణ్యాక్షుడలను సంహరించి సజ్జనపతియైనాడుకదా! ధర్మకృత్ = ధర్మమును జేయించువాడు; కాన విష్ణువునకు ధర్మకృత్ అను నామము సార్థకమైనట్లు "ధర్మకృత్ ధర్మీ" అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమున తెలియుచున్నది. పరికింపగా "కుబుంచపతి, ధర్మకృత్" అను నామములు సార్థకములేయని తెలియుచున్నది. నైకాత్మానైకకర్మకృత్" అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమున జెప్పినట్లు విష్ణువు లోకములందఱు ఎన్నోసత్కర్మలనుజేసి, చేయించుచున్నాడు అని తెలియుచున్నది. కావున విష్ణువు కుబుంచపతి నామకుడనుట సార్థకమేయగుచున్నది. కుబుంచనమునకే = సత్కార్యప్రవర్తనకే విష్ణువు దశావతారములు ధరించి, రావణాదులను సంహరించినాడని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు కుబుంచపతియాయెను.

భీమోక్షరసంపుటి:-

ఇందు "కొ + డి + ల్ + డి + మ్ + చ్ + అ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని పడునొకండు అక్షరములుకలవు. అవి ఏకాదశరుద్రులకును, ఏకాదశేంద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవతాకర్మలైన అకారములురెండును, వాయుదేవతాకర్మలైన ఉకారములురెండును, విష్ణుదేవతాకర్మలైన ఇకారమును

గలవు. కానఁ బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామవరులై సకలదేవతా శక్తులను సంపాదించుకొని, తమప్రతిభను దేశమందంతటను వ్యాపింపజేసికొని, రక్తవాతరోగములను దొలగించువారలై సర్వులను రక్షింపగలవారలగుదురు. వాయుదేవతాకమైన ఉకారముతో ప్రాణావత్యమైన కకారముకూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాంచువారు జలసేవనయంత్రనిర్మాతలై వృష్టికారకులుకాగలరు. పృథివీబీజమైన లకారము, మదనబీజమైన మకారమును ఉకారముతోగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణశక్తి సహాయమున భూప్రవిష్టలై అందలి అమూల్యవస్తువులను లోహాదులను బైటపెట్టి ప్రజలకోర్కెలను దీర్చగలవారలగుదురు. చండరుద్రబీజమైన చకారము అకారముతోగూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు శక్తిశివులను ఇరువురను ఆరాధించి, దుష్టశక్తులను దుష్టవ్యాధులను నిర్మూలించి సర్వవశీకరులుకాగలరు. వర్జన్యబీజమైన వకారము అకారముతోడను నాస్తుబీజమైన తకారము ఇకారముతోడను గూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రవిమర్శకులును జలోదరాదివ్యాధినివారకులును కాగలరనితెలియుచున్నది.

—; నవమయజుస్సు ;—

“నమశస్తుమద్భోధన్వావిభ్రశ్వవోనమః”

అర్థము:-

ఇమమద్యభిః = బాణములుగల్గినట్టి మీకు, నమః = నమస్కారము, ధన్వావిభ్రశ్వ = ధనుస్సులుగల్గినట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- నేరములుచేసిన రాక్షసాదులను భయపెట్టుదురు, వేడులందు బాణములు చాల్చినవారిలో మహాదేవుడుకలడు. అట్లేదాష్టులను

శిక్షించుటకు ధనుస్సులుదాల్చిన వారిలోను మహాదేవుడుకలడు. బాణధారులును, ధనుర్ధరులునగువారిరూపముననుండి, మహాశివుడు భయంకరుడైన స్వార్థవర్తుల క్షిభయమును నశింపజేయువాడనైయుండెను అట్టి మహాదేవుని నిత్యము భక్తులు నమస్కరించుచుండురు.

63, 64 నామములు:- “నమశ్శివుమద్భ్యోధన్వావిభ్యశ్చ”

శివ+విష్ణు:-

చ. భా. భా:- ఇంతకుముందున్న మంత్రములందు “వః” అను యుష్మచ్ఛబ్దములేదు. ఇది మొదలు కొన్ని మంత్రములందు యుష్మచ్ఛబ్దము కలదు. ఇంతకుముందున్న మంత్రములందు దఅచుగా ఆయా వస్తువులకు ప్రభువగు రుద్రునకు నమస్కారములు సమర్పింపబడెను. ఇది మొదలు ప్రతిపాదనమునందును ఆయా వస్తువులతో గూడి ప్రత్యక్షమైన శివునకు నమస్కారములు సమర్పింపబడుచుండెను. రుద్రాంశసంఖ్యాతులను నమస్కరింపబడుచున్నారు. ఈ రెండు విశేషణములతో మంత్రవ్యాకమును భేదించుటకు ఈమంత్రములందు రెండు నమస్కారములు ప్రయోగింపబడినవి

శివకేశవులిరువురును శివుమంతులే. అనగా భక్తుల శత్రువులను, దుష్టులను, రాక్షసాదులను భయపెట్టుటకు చేతబాణములను, బాణస్థానీయములైన త్రిశూలమును చక్రమును గదాక్షిణములను ధరించియుండిరి. అంతేకాదు. వారిలో శివుడు పినాకనామక ధనుస్సును, విష్ణువు శార్ంగానామక ధనుస్సును దాల్చియుండిరి. కాన వారికిరువురికిని, “శివుమంతుడు, ధన్వావి అను నామములు సార్థకములైయున్నవి.” “సర్వప్రహరణాయుధుడు” అను విష్ణు సహస్రనామము “శివుమంతుడు”ను దానికిఁ బర్యాయపదమును, “ధనుర్ధరో ధనుర్వేదః” అను దానియందలి ధనుర్ధరనామము “ధన్వావి” అను దానికిని బర్యాయపదమునైయున్నవి కావున “శివుమంతుడు, ధన్వావి” యనునామములచే శివకేశవులు ఇరువురును జెప్పబడి నమస్కరింపబడుచున్నారు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

63 వ నామము:- “ఇషుమాన్”

అను నామమున “ఇ + ష్ + ఉ + మ్ + అ + న్” అని అరు అక్షరములుకలవు అవి షడ్భుతువులను, షడింద్రియములను సూచించును. ఇందు పరాశక్తిబీజమైన, అకారముతోబాటు, విష్ణుబీజమైన ఇకారము, వాయుబీజమైన ఉకారమునుగలవు. వానినడుమను సూర్యబీజమైన షకారమును, మదనబీజమైన మకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమునుగలవు. పైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామవరులును, శాక్తేయులును, సూర్యోపాసకులును, సావిత్రిపాసకులునుకాగలరు. అందుచే వారు, ప్రజాశీవితమున కవసరమగు పంటలను పండించగలవారలును, విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలును ప్రాణవాయూత్పత్తికారకులును, వాతరోగనివారకులును, పండ్రెండు విధములగు పుట్టప్రణములను రూపుమాపగలవారలును కాగలరని తెలియుచున్నది.

64 వ నామము:-

“ధన్వావీ” అను నామమున “ఢ్ + అ + న్ + వ్ + అ + వ్ + ఈ” అని ఏడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తదాతువులను, సప్తముతువులకును చిహ్నములు. ఇందు సర్వదేవతాకమైన అకారమును పరాశక్తిబీజమైన అకారమును మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారమునుగలవు. ఇవి శక్తియొక్క అనగా బ్రహ్మతీయొక్క ప్రాధాన్యమును తెలియజేసి, పైనామము నుపాసించువారికి సమస్తమును వశముగావించును. ధనబీజమైన ధకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమును, వరుణబీజమైన వకారద్వయమునుగలవు. వీనితోగూడిన పైనామము నుపాసించువారికి ధనమూర్ధించుక్రొత్తమార్గములును, జలమున అనగా సముద్రమునగల ధనరాసులను బైటపెట్టు శక్తియును లభించును అంతేకాదు భూపక్షిప్తములైన ధనమును గనులను సముద్రమును బరిశోధించునపుడు ప్రాప్తించురోగములను నిర్మూలించు శక్తియును లభించును.

—: దశమయజుస్సు :—

“నమతన్వానోభ్యఃప్రతిదధానోభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

తన్వానోభ్యః = ధనుస్సునత్రాణిని ఆరోపించు, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము; ప్రతిదధానోభ్యశ్చ = ధనుస్సున బాణమును సంధించు వః = మీకు, నమః = నమస్కారము,

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- తను = విస్తారే; తను = శ్రద్ధోపకరణయోః; దుధాన్ = భారణపోషణయోః. తనోతి = నిశ్చయించు, వ్యాపించు, కప్పు, వృత్తించు. ప్రతిదధాతి = ఇచ్చు, వట్టుకొను, కల్గియుండు; అని ప్రాథాతువులకు అర్థములు గలవు. పరమశివుడు యజ్ఞవిఘ్నకారులగు రక్కసులను శిక్షించుటకును, సంహరించుటకును ధనుస్సునత్రాణిని సంధించును. అంతేకాదు. ధనుస్సున బాణములను సైతము సంధించి, విడిచి, రక్కసులను జెడగొట్టియో, సహరించియోయజ్ఞములను, సత్కార్యములను గాపాడిచేయించును. అందుచే యజ్ఞరక్షకరూపముననున్న మహాదేవుని భక్తులు నమస్కరించుచున్నారు.

రిలీ వ నామము:- శివ:- “నమతన్వానోభ్యః”

భ. భా. భా:- ప్రకృతిలో, జేతనాచేతనములను సృష్టించుటకు ప్రకృతియైన పరాశక్తికి, దోడ్పడుటకై, పరమశివుడు పంచభూతాడల రూపమున విస్తరించుచున్నాడు. అగ్నివాయు సూర్యస్వరూపుడై అంతటను వ్యాపించుచున్నాడు. యజ్ఞవిధ్వంసకుల సంహరించుటకై మేరురూపధనుస్సున ఆవిశేషరూపమైన త్రాణిని ఆరోపించుచున్నాడు. త్రిపురాసుర సంహారమునకును ఇట్టే గావించెను. జగద్రక్షకులైన వీరులందు తన యంశమును బ్రవేశపెట్టి వారిచే సైతము విండిత్రాణిని గట్టించుచున్నాడు. కావున శివునకు “అతన్వాను” ధను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

తను ధాతువునకు శ్రద్ధోపకరణములను నర్థముకలడుకదా! దాని ననుసరించి, సర్వప్రాణులందును బుద్ధ్యాత్ములుగానుండి విష్ణువు సత్కార్యాచరణకై శ్రద్ధచేకూర్చుచున్నాడు. కావున అతడు అతన్వాననామకుడాయెను. సర్వప్రాణులకుఁ బ్రియమొనర్చుచు అతడు ప్రీతిని చేకూర్చుచున్నాడు. అందు చేతనే విష్ణువునకు “ప్రియకృత్ ప్రీతివర్ధనః” అను నామములేర్పడెను. తను ధాతువునకు వ్యాపించుట అను నర్థముకలడు. దానిననుసరించి, విష్ణువు సర్వకార్యవ్యాప్తికలవాడై సకలప్రాణులకును ప్రీతినిచేకూర్చుచున్నాడని తెలియుచున్నది. “ఆకాశవత్ సర్వగతశ్చ నిత్యః” అను శ్రుతిచే ఆకాశమువలె సర్వవ్యాపకుడైన విష్ణువునకు అతన్వానుడను నామము సార్థకమైనట్లు తెలియుచున్నది. సర్వప్రాణులను బ్రహ్మరూపమననుండి పుట్టించువాడు, కావున, విష్ణువు అతన్వాన నామకుడాయెననియును జెప్పవచ్చును.

బీజాక్షర సంపుటి:-

ఇందు “అ+త్+అ+న్+వ్+అ+స్+అ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్ట ప్రకృతులకును అష్టప్రకములకును జిహ్వాములు. ఇందు వాస్తుబీజమైన తకారమును సావిత్రిబీజమైన నకారమును వరుణబీజమైన వకారమును సర్వదేవతాబీజమైన అకారద్వయముతోడను వరాశక్తిబీజమైన ఆకారద్వయముతోడను గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువాడు జలతరణయంత్రములను, జలస్థవస్తుపరిశోధక యంత్రములను జేకూర్చువాడు కాగలడనియును, పాపనాశకుడును, రోగనాశకుడునుగాగలడనియును తెలియుచున్నది. తను = విస్తారే, వ్యాప్తై, అద్భుతనే ప్రజననే అను నర్థములచేఁ బైవిషయము తెలియుచున్నది.

66 వ నామము:-

“ప్రతిదధానైభ్యశ్శవోనమః”

శివ:-

భ. భా. భా:- దుష్టసంహారసందర్భమున మహాదేవుడు వింతిత్రాటితో విగింపఁబడిన ధనుస్సున శరములను సంధించెను. తన యంశతోనిండిన రాజులచేతను వీరులచేతను వారివారి ధనుస్సులందు బాణములను సంధింపఁ జేసెను. అందుచే బ్రతులు శివునకేకాక, శివాంశ సంపన్నులను చేతులు మోడ్చి, నమస్కరించుచున్నారు. ప్రతిపూర్వకమైన దధానపదము “దుఃఖాన్ = ధారణే” అను ధాతువునుండియేర్పడినది. ధాన్-ధాతువునకు, ధారణము, పోషణము ఇచ్చుట, పట్టుకొనుట, కల్గియుండుట అను నర్థములు కలవు. ఈయర్థములను బరిశీలించినచో మహాదేవుడు తనలో జీవులను ధరించియేకాక, అగ్నివాయు సూర్యగండ్రరూపములనుండి తన రక్షణలోఁ గల జీవులకు ఓజోగుణమును, ప్రాణశక్తిని, జేజుస్సును, ఆహారమును ఒసంగి పోషించుచున్నాడని తెలియుచున్నది. ఇందుచే మహాశివునకు ప్రతిదధాన నామము సార్థకమగుచున్నది.

విష్ణు:-

శివుడువలె విష్ణువును దుష్టసంహారమునకై ధనుస్సున బాణములను సంధించెను. “బలంబలవతామస్మి” అను గీతాశూక్తిలో జెప్పినట్లు ధనుర్ధరులైన వీరులలో విష్ణ్వంశమైన బలముకలడు. వారు దుష్టశక్తిసంహారమునకై ధనుస్సులందు బాణములను సంధింతురు. కాన విష్ణువునకు ప్రతిదధాన నామము సార్థకమేయగును. “స్వధృతః స్వాస్థః” అను విష్ణు సహస్రనామశ్లోకంలోని “స్వధృత” నామమును బరిశీలించినచో విష్ణువు తనమహిమగల భూమ్యుగ్నాదులచేఁగఁబడినట్లు తెలియుచున్నది. “సభగవాన్ కస్మిన్ ప్రతిష్ఠితః, స్వేమహిమ్ని” అనుప్రతిచే ప్రేమిషయమే ప్రకటింపఁబడుచున్నది. కావున “ప్రతిదధానుడు, స్వధృతుడు” అను నామములు సమా

నార్థకములని తెలియుచున్నది. “విధాతాకృతలక్షణః; అనాదినిధనోధాతా” అను సహస్రనామములందలి, “విధాతా, ధాతా” అను నామములకును, ప్రతిదధానుడనునామమునకును ధరించువాడనియు, ధరింపబడువాడనియును అర్థములుకలవు. భగవంతుడైన విష్ణువు పర్వభూతములను, శేషదిగ్గజభూధరములను విశేషముగా ధరించుటయేకాక, అనంతాదిరూపములతో విశ్వమంతటినీ ధరించుచున్నాడు, శ్రీకృష్ణావతారమున అతడు గోవర్ధన పర్వతమును తన చికిత్సనప్రేలితో ధరించెనుగదా! కావున విధాత, ధాత, ప్రతిదధానుడు అను నామములు సమానార్థకములనియును అందుచే బ్రతిదధాననామము విష్ణువునకుఁ జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “ఐ + య + త + ఇ + ద్ + త + థ + ఆ + న్ + త” అని పడునొకండు అక్షరములుకలవు. అవి ఏకాదశరుద్రులకును, శరీరమందలి ఏకాదశ ద్వారములకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవతాబీజములైన మూడకారములును పరాశక్తిబీజమైన ఆకారమును, విష్ణుబీజమైన ఇకారమునుగలవు. అవి పరస్పరబీజమైన సకారముతోడను, అగ్నిబీజమైన రేఫముతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారముతోడను, దుర్గాబీజమైన దకారముతోడను, ధనదబీజమైన ధకారముతోడను, నావిక్రిబీజమైన నకారముతోడను గూడియున్నవి. అందుచేఁ బైనాము నుపాసించువారు, విద్యుచ్ఛక్తినిబోలిన అణుశక్తిని, ఏష వాయువులుగల అయుధములను జలశక్తిని సంపన్నములైన అయుధములను సృష్టించఁగలవారలగుదురు. అంతేకాదు. తమ యుపాసనాబలముచే బైయాయుధములచేఁ గల్గుప్రమాదములను, నివారించఁగల వారలును, యంత్రనిర్మాణావసరమగు ధనమార్జింపగలవారలును, మారణాయుధప్రయోగముచే వాటిల్లు వ్యాధులను నిర్మూలించఁగలవారలును అగుదురనితెలియుచున్నది.

—; వికాదశయజుస్సు ;—

“నమాయచ్చద్భ్యో విస్మజద్భ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

ఆయచ్చద్భ్యః = వింజిత్రాణిని ఆకర్షించునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము. విస్మజద్భ్యశ్చ = ధనుస్సునుండి బాణములను విడుచునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవా! ఓంకారరూపమగు నీధనుస్సునుండి, సావిత్రి రూపమగు త్రాణిని నీవు ఆకర్షించుచున్నావు. పౌరాణికకథచే నీధనుస్సు మేచువనియు, అదిశేషుడు నీవింజిత్రాడనియును దెలియుచున్నది ఇందలి యంతరార్థమేమన? మేరువు ఐహికజీవనమునకు అనుకూలమగు ధనమునకు నిలయము. అదిశేషుడు విద్యలకు నిలయము. నీవు విద్యలను జీవులకు అంద జేయుటకై సకల విద్యాస్వరూపమైన శేషుని ఆకర్షించుచున్నావన్నమాట. కావున నీకును, నీయంశముకల జీవులకును నమస్కారము. నీధనుస్సు నందలి బాణము శ్రీమన్నారాయణ స్వరూపము. దానిని ఏడిచి, నీవు త్రిపు రాసురుని వధించి, ముల్లోకములను రక్షించితివికదా! అట్లే నీయంశముకల రాజులు దుష్టసంహారమునకై బాణములను విడుచుచున్నారు కావున నీకును, నీతోబాటు జీవులకును నీభక్తులు నమస్కరించుచున్నారు.

67 వ నామము:- శివ:- “నమాయచ్చద్భ్యో”

భ. భా. భా:- మహాదేవ! దుష్టసంహారము, శిష్టరక్షణమేకదా! నీకృత్యములు. అండలకై నీవు ధనుస్సున బాణములను సంధించి ఆకర్షించు చున్నావు. పరికింపగా నీ ధనుర్బాణములు సామాన్యములుకావు నీధనుస్సు

ప్రణవమైర ఓంకారము. దానికి గట్టినత్రాడు సావిత్రీదేవి. అందలి బాణము సోముకు సర్వలకు నుపావ్యమైనది ప్రణవము అది బ్రహ్మస్వరూపము. అందుకుండులినీశక్తిరూపమైన సావిత్రీదేవి త్రాడుగా సంధింపబడి, ఆమె తన గుణములైన సత్త్వరజస్తమస్సులతో వృష్టిగావించి. అందుగల చేతనాచేతనము లనన్పించిని తనతేజస్సుతో, నిండిన చంద్రునిచేఁ బోషింపఁజేయుచున్నది. అచంద్రుడు శివుని ధనుస్సురందలి బాణము. కాన అతడు శివునిచే ఆకృష్టుడై ఆతని అజ్ఞానుసారము జీవులను బోషించుచు, అచేతనములను సారవంతములుగా జేయుచున్నాడు. అంతటి ఘోరకార్యము శివాధీనమగుట చేతనే శివునకు “అయచ్చన్” అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

అజ్ఞానకారముగ “దా” ధాతువునకు ఆకర్షణము అనగా పరిగ్రహణము అను నర్థముకలదు. భగవంతుడైన విష్ణువు శరణార్థులచే ఆకర్షింపబడుచున్నాడు. అనగా గ్రహింపబడుచున్నాడు. కానునేరుగా జీవులను ఆకర్షించుచున్నాడు. భక్తులు నమర్పించువానిని గ్రహించుచున్నాడు. భక్తులొసంగు వత్తపుష్పాదులకు ఇలరి, స్వీకంచి, వారి ఇంద్రియాశ్వములను త్రాడువంటి తన యనుగ్రహముతో బండించి గ్రహించుచున్నాడు. వారిని నియుక్తచే తస్కులఁగావించుచున్నాడు. కావుననే విష్ణువునకును “అయచ్చన్” అను నామము సార్థకమైచెల్లును. పైవిషయమే “ప ర మే ష్ఠీ ప రి గ్ర హః” “సంకర్షణోఽచ్యుతః” “ప్రగ్రహోనిగ్రహః” అను విష్ణుసహస్రనామములో గల,” పరిగ్రహః, సంకర్షణః, ప్రగ్రహః” అను నామములచే వ్యక్తమగుచున్నది. పరికింపగా బైరామములను, “అయచ్చన్” అను నామమును సమానార్థకములేమని తెలియుచున్నది. కావున “అయచ్చన్” అను నామము విష్ణువునకును సార్థకమగుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "అ+య్+అ+చ్+ఛ్+అ+త్" అని యేడక్షరములకలవు ఇవి సప్తమాతృకలకు, జ్ఞానేంద్రియములతోడి మనోబుద్ధులకును బిహ్వములు. ఇందు శక్తికిజెందిన బీజములు అకారభకారములు అవి చండరుద్రబీజమైన చకారముతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారముతోడను, వాయుబీజమైన యకారముతోడను గూడియున్నవి. పైనామము శాక్తేయులకు బరమోపాస్యము పైనామము సుపాసించువారు ఊద్రదేవతలను దొంగించగలవారును, వ్రాణాయామప్రక్రియచే వాతరోగనివారకులునుగాగలరు. నూతనాత్మ నిర్మాతలై శత్రునాశములుగాగలరు; అని తెలియుచున్నది.

68 వ నామము:- శివ:- "విస్మజద్యశ్శ్రవోనమః"

భ. ఖా. ఖా:- పరమశివుడు దేవాదులను, జంతువులను వృక్షములను బీడించుడుష్టబీవకోటిని సంహరించును, తన ధనుస్సునుండి, శరములను, జిమ్ముచున్నాడు. దేవాదులను రక్షించుచున్నాడు. అనాడు త్రిపురాసురుడు లోకములను బీడించుచుండగా వానిని సంహరించుటకై నారాయణావ్రమును విడిచినాడు. లోకాలను రక్షించినాడు. చేతనాచేతనములను బోషింప శరముగానున్న చంద్రుని లోకమున విరాజిల్ల విడిచినాడు. ఆతని భక్తులైన ఆర్జునాదులుకూడ డుష్టసంహారమునకై బాణములు విడిచినారు. కావుననే శివునకును, శివాంశసంపన్నులైన జీవులకును, "విస్మజన్" అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

"జ్యోతిషాం రవిరంభమాన్" ధేనునా మస్మికామధుక్" అను గీతా సూక్తులనుబట్టి, విష్ణువు సూర్యరూపుడును కానుధేను రూపుడునై యున్నట్లు తెలియచున్నది. "నిగృహ్యమ్యుత్సృజామిచ" అను గీతాసూక్తి ననుసరించి;

చూచినచో విష్ణువే తాజేలుతనమయవములనువలె సర్వమును దనలోనికి గ్రహించుచు విడుచుచున్నాడని తెలియుచున్నది. ప్రళయమున గ్రహించుచు సృష్టిసమయమున విడుచుచున్నాడన్నమాట. విష్ణువు సూర్యరూపమున నేల మీదితేమనుగ్రహించి, పర్వస్వరూపమున (మేఘరూపమున) నీటిని విడుచుచున్నాడన్నమాట అనగా సర్వకామవర్షకుడన్నమాట. వాయురూపమున బ్రాణాదివాయువులను విడుచుచున్నాడన్నమాట. అందుచేతనే "పర్వస్వః పావనోఽనిలః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో విష్ణువరముగా పర్వస్వగుడు, అనిలుడు" అను నామములు పేర్కొనఁబడినవి. వైనామములందలి విషయమే ఇందు "విస్మజత్" అను పదముచేఁ జెప్పఁబడినది. కావున "విస్మజత్" అను నామము విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "వ్ + ఇ + స్ + ఋ + జ్ + అ + త్" అని యేడక్షరములు కలవు ఇవి సప్తధాతువులకును సప్తమేఘమండలములకును జిహ్వాములు. ఇందు బ్రహ్మవిష్ణుశుభేశ్వరబీజములైన ఋగారేకారాకారములుకలవు. వానితో వరుణబీజమైన వకారమును, శక్తిబీజమైన సకారమును, ఇంద్రబీజమైన జకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమును, గూడియున్నవి. అందుచే వైనామము నుపాసించువారు సర్వమును వశమొనర్చుకొని, సమస్తమును, రక్షింపగలవారును, శత్రువినాశకులును, పాపనాశకులును, రోగహంకులునై సమస్తమును స్థిరముగానుంచఁ గలవారలగుదురు.

—: ద్వాదశయజుస్సు :—

“నమోఽన్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

అన్యద్భ్యః = లక్ష్యమువరకును బాణమును విడుచునట్టియును, విద్యద్భ్యశ్చ = లక్ష్యమునందు బాణమును బ్రవేశపెట్టునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- వరమేశ్వరుడు యజ్ఞరక్షకుడు కాన, యజ్ఞధ్వంసకులను గుఱిచూచి, బాణములను జిమ్మి, వారిని దోలగించును. యజ్ఞమును ధ్వంసము చేయఁదలపెట్టిరేని వారిదేహములందు బాణములను జొనిపి, గాయపఱచి, వారిని దోలగించియు రక్షించును. కావున బరమేశ్వరునకును, వానికృత్యముల నాచరించువారికిని నమస్కారములను భక్తులు సమర్పింతురు

69 వ నామము:-

శివ:- “నమోఽన్యద్భ్యో”

ద. భా. భా.- “అను = క్షేపణే” అను ధాతువునుండియేర్పడినఅన్యత్ అను పదమునకుఁ జిమ్ముట అని అర్థము. పరికింపగా, సకల కార్యకర్తయును బరమేశ్వరుడే. అతడు భూతప్రేతపిశాచరాక్షసబాధ తొలగించి, భక్తులను రక్షించుటకు వారిపై బాణములను చిమ్ముచున్నాడు. వారిని దూరముగా తొలగించుచున్నాడు కావునఁ బరమేశ్వరునకును, అతని యంశగల జీవులకును “అన్యత్” అను నామము వాటిల్లెను

విష్ణు:-

భగవంతుడు విష్ణువు శ్రీరాముడై జన్మించి విశ్వామిత్రయాగసంరక్షణ సందర్భమున తాటకపైని, మారీచ నుభాహలపైని బాణములను జీమ్మెను. కాన అతనికి "అస్యత్" అను నామము సార్థకమేయగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "అ + స్ + య్ + అ + త్" అని యైదక్షరములుకలవు. అని పంచభూతములకును, పంచేంద్రియములకును పలక్షకములు ఇందశక్తిబీజమైన సకారమును, వాయుబీజమైన యకారమును, వాన్తుబీజమైన తకారమును అకారముతో గూడియున్నవి. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు వాయు సహాయమున అరుగునట్టియు శక్తిసహితములైన వాయువ్యాప్తములను నిర్మించి, స్థలజలవాయుమార్గములందు శత్రువులను బంజుగెత్తించిపడించి, జయముచేకూర్చ గలవారలగుడరని తెలియుచున్నది. బాష్పవాయుపుణ్ణివిషవాయువు మున్నగు వానితోగూడిన యంత్రములను అణుశక్తి సంపన్నములను నిర్మింపఁగల వారలగుడరు. వాతరక్తరోగనివారకులునుగాఁ గలరని తెలియుచున్నది.

70 నామము;- శివ:- "నమోవిద్యద్భ్యో"

భ. భా. భా:- మహాశివుడు స్వయముగా అంధకాది రాక్షసులను బాణములతోగొట్టి సంహరించినాడు. సూర్యేంద్రాది రూపధారియై జంభా మరాడలనుగొట్టి సంహరించినాడు. ఈనాడును విజ్ఞానులైన యోధుల రూపములను దాల్చియు శత్రువులను తాడించుచున్నాడు. కావున బరమేశ్వరునకు "విద్యత్" అను నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

భగవంతుడు మహావిష్ణు స్వరూపుడై దశావతారములనుదాల్చి, హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులను చావణాడలను శరములతోతాడించి, సంహరించెను కావున విష్ణువునకును "విద్యత్" అను నామము చెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "వ్ + ఇ + థ్ + య్ + అ + న్" అని ఆరక్షరములుకలవు. ఇవి షడ్భుతువులకును షడింద్రియములకును జిహ్వాముఖ ఇందు వరుణబీజమైన వకారమును ధనదబీజమైన ధకారమును, చాయుబీజమైన యకారమును సాచిక్రిబీజమైన నకారమునుగలవు, అవి సర్వదేవతాబీజమైన అకారముతోడను గూడియున్నవి. అందుచేఁ బైవామము నుపాసించువారు ధారణపోషణశక్తులు గలవాయుమంత్రములను, వారుణమంత్రములను, జలయంత్రములను, సూర్యతేజస్సంపన్నములైన అగ్నియంత్రములను నిర్మించి, స్థలజలాకాశము లందలి శక్తువులను, విషక్రిములను, నిర్మూలింపఁగలవారలగుదురు. వాయు ప్రకోపమువలనను జలప్రకోపమువలనను అగ్నిప్రకోపమువలనను, శరీరమున సంభవించురోగములను నిర్మూలించి, ప్రాణులకు ఓజశ్శక్తిని, పోషణశక్తిని, జీకూర్పగలవారలగుదురనియు, మహాయోగులు కాగలరనియు, జలస్తంభన వాయుస్తంభనాదిశక్తులు కలవారలునగుదురనియుఁ దెలియుచున్నది.

ఈ యనువాకమున బదమూడవ యజుస్సునుండి 17 వ యజుస్సువరకునుగల మంత్రములయర్థము సుస్పష్టమగుటచే దుద్రథాష్యమున సాయనాచార్యకృతవేదార్థ ప్రకాశభాష్యము. సంపూర్ణము.

—; త్రయోదశయజుస్సు ;—

“నమతసీనేభ్యశ్చయానేభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

అసీనేభ్యః = కూర్చుండునట్టియును, శయానేభ్యశ్చ = నిద్రించునట్టి, యః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము;-

మహాదేవుని శక్తివీపులలో గలడు. కావుననే సకలజీవులును అసనశుద్ధిగల్గి స్థిరముగాఁ గూర్చుండఁ గల్గుచున్నవి. సుఖముగా నిశ్చింతగా నిద్రింపగల్గుచున్నవి. అట్టి జీవరూపరుద్రులకు నమస్కారము.

71 వ నామము;- శివ- "నమః ఆసీనేభ్యః"

భ. భా. భా:- "ఆస = ఉపవేశనే" అను ధాతువునకు, కూర్చుండుట నివసించుట, నిశ్చబ్దముగానుండుట, దారిచూపుట, అను సర్థములు కలవు. భగవంతుడైన పరమాత్మ శబ్దస్వరూపరసగంధహీనుడు అందుచే ఆతడు ఒకచోట నిశ్చబ్దముగానేయుండును. అతడే ఒకజ్యోతి. ఆతని రూపములే బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మకములు అందులో శివుడుగా బ్రహ్మత్విలోనున్నపుడు వటవిటపి నమీషమున నిశ్చబ్దముగా నివసించియుండెను అతనిచేత జ్ఞానార్థులైన మునులెల్లరును నిశ్చబ్దముగానేయుండిరి. అతడే దక్షిణామూర్తి కావున అతనికిని ఆతని చుట్టునుగలవారికిని "ఆసీనులు" అను నామమేర్పడెను. అతనికి నమస్కారము.

విష్ణు-

విష్ణువు ప్రకృష్టమైన తన మహిమయందును, జీవులహృదయాకాశము నందును స్థిరముగానుండి వానికి స్థిరమార్గమును దనప్రవర్తనచేఁ జూపును. కావున విష్ణువు పరమేష్ఠియైనాడు. పరికింపగా జరమేష్ఠీ, ఆసీనుడు అను నామములు రెండును సమానార్థకములే. అందుచే విష్ణువునకును ఆసీనుడను నామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "అ + న్ + ఈ + న్ + అ" అని ఐదక్షరములు కలవు. అని పంచభూతములకును, పంచకర్మేంద్రియములకును జిహ్వాములు. అందుఁ బరాశక్తిబిజమైన అకారమును, మాయాశక్తిబిజమైన ఈకారమును సకల

దేవతాబీజమైన అకారమునుగలవు. వానితో శక్తిబీజమైన సకారమును సావిత్రిబీజమైన నకారమును గూడియున్నవి. కావున ఈ నామము శాక్తేయులకు బరమోపాస్యము. దీనినుపాసించిన వారికి బంధభూతములను ఇంద్రియములను అకర్షించుశక్తియు, వశీకరించు శక్తియును స్థితిస్థావకశక్తియును, పాపనాశకశక్తియును లభించును. కాన వారు వంశభూతవశీకరణ యంత్రములను సృష్టించగల వారలగుదురు. మృత్యుంజయులగుదురు.

72 వ నామము:- శివ- "శయానేభ్యశ్శవోనమః"

భ ఖా. ఖా:- పార్వతీవతియైనశివుడు 'తపస్సుచేయునపుడు హిమగిరిపై శయించువాడు. కావుననే అతనికి గిరిశుడను నామమువచ్చెను. అతడే అత్యావలోకన తత్పరుడై హిమాలయమున యోగనిద్రలోనుండిడివాడు అట్లుండుటచే అతనికి శయానుడను నామమువాటిలెను. అతని యంశకల ధీవులు జీవనయాత్రలో రాత్రియందు శయించును కాన వారికిని శయానులను నామమువాటిలెను. అని ద్రావస్థచెట్టియందునుగలడు. వానియందును శివాంశకలడు. కావున శయానులైన దేవతావృక్షములకును నమస్సులు సమర్పించడును.

విష్ణు-

విష్ణువు బాలముకుండుడైనపుడు వటవక్రమున శయించినాడు, కావుననే "వటస్యవక్రస్యపుతేశయానమ్" అని విష్ణువును భక్తులు ప్రార్థించిరి. శ్రీరామావతారము లంకామార్గమును అన్వేషించుచు, విష్ణువు భూమిపై శయించినాడు. కావుననే భూశయుడు "అను నామమువచ్చినట్లు "భూశయో భూషణోభూతిః" అను విష్ణుసహస్రనామక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. కు = భూమి. దానిచుట్టు నావరించియుండుటచే, జలమునకు "కువల" మనిపేరుకల్గెను. కువలమున అవిశేషునిపై శయించువాడు కావున శేషశాయియైన విష్ణువునకు "కువలేశయుడు" అను నామము వాటిల్లినట్లు "కుముదుకువలేశయః" అను విష్ణుసహస్రనామక్తిచే దెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువునకును "శయానుడు" అను నామము వాటిలెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "శ్ + అ + య్ + అ + న్ + అ" అన్ని అరక్షరములుకలవు. అవి షడ్భుతువులకును, మనసుతోడి ఆరింద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందు నర్వదేవతాబీజమైన అకారద్వయమును, పరాశక్తిబీజమైన అకారమునుగలవు. వానితో లక్ష్మీబీజమైన శకారమును, వాయుబీజమైన యకారమును, సావిత్రి బీజమైన నకారమునుగూడియున్నవి. కావున, బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామప్రక్రియలో శక్తిపురుషులను ధ్యానించి, ధనలక్ష్మినపారముగా అర్చించగలరు. సావిత్రి నారాధించి, భూతాడలను దొలగించి, పాపనాశకులు కాగలరు.

—; చతుర్థశయజుస్సు ;—

"నమస్త్వవద్యో శ్చ జాగ్రద్యోశ్చవోనమః

అర్థము:-

స్వవద్యోః = నిద్రించునట్టి, వః = మీకు నమః = నమస్కారము,
జాగ్రద్యోశ్చ = మేల్కొనియుండునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

భగవంతుడైన పరమశివుడు జీవరూపమున నున్నపుడు, నిద్రించుట, జాగరూకతతోనుండుట, అనుపనులుజేయును. జ్ఞానిరూపమున నున్నపుడు యోగనిద్రతోనుండును. సంయమిరూపమున నున్నపుడు రాత్రిమేల్కొంచి యుండును పరికింపగా ఒకమేశ్వరుని యుద్భావన నిశ్వాసముతో జీవులు గావించు నానాకృత్యములని తెలియజున్నది.

73 74 నామములు;- “నమస్త్వవద్భ్యో, సమోజాగ్రదభ్యో”

శివ:-

భ. భా. భా:- “స్వప్” ధాతువునకు నిద్రించుట, అవలంబించుట, ఆశ్రయించుట, విశ్రమించుట, యనునర్థములుకలవు. అహాతువునుండి యేర్పడిన నామవాచకమే “స్వపత్” అను పదము, పరమాత్మ అంశజీవులలో నుండుటచే వారిచే అతడు నకల కార్యములనుజేయించును. అవన్నియును అతనికృత్యములే. అనగా అతని ప్రేరణచే అతనియొక్క ప్రకృతి జీవుల సృష్టించి, వారిచే జేయించిన కృత్యములే అన్నమాట. జీవులకు కర్తృత్వము కానీ; కర్మలు కాని ప్రభువు సృష్టించలేడు. అవన్నియును స్వభావగు ప్రకృతిచే జరుగు కార్యములే; అను విషయము “నకర్తృత్వంనకర్మాణి లోకస్యసృజితప్రభుః;” “ప్రకృతేఃక్రియమాణానిగుణైఃకర్మాణిసర్వశః” అను గీతానుక్తులచేఁ దెలియుచున్నది. కావున జీవరూపమవలంబించి, నిద్రించు వాడును జీవులకాశ్రయుడును బరమేశ్వరుడే. అందుచే అతనికి “స్వపన్” అను నామము వీర్చుడెను.

అష్టే “జాగృ” ధాతువునకు మేల్కొను, అప్రమత్తుడైయుండు, ఆసక్తుడై యుండు, అను నర్థములుకలవు దానినుండియేర్పడిన శబ్దమే “జాగ్రత్” అను నదిపైన జెప్పినపనులు భగవంతుడు అంతర్లీనుడై జీవులచే జేయించుచున్నట్లు “స్వప్నేజాగ్రతివాయవిషపురుషోమాయావరిత్రామితః” అనెడి దక్షిణామూర్తిస్తోత్రవాక్యముచేఁ దెలియుచున్నది. కావున మహాదేవునకును, అతని వశములోనున్న జీవులకును “జాగ్రత్” అను నామము వాటిల్లెను.

విష్ణు:-

“యథాశివమయోవిష్ణురేవం విష్ణుమయశ్శివః।

యవాస్తరంనపశ్యామితదామేష్వస్తిరాయషి”

అను సంధ్యావందనశూక్తిచే శివకేశవులకు భేదములేదనియు, శివకేశవాభేద బుద్ధికలవారికి “స్వప్తి” = మేలు, కలుననియుఁ దెలియుచున్నది కావున శివ

కేశవులిరువురును బరమేశ్వర శబ్దవాచ్యులగుచున్నారు. వారిరువురియంశముతో జన్మించినవారే జీవులు అంతేకాదు. చేతనాచేతనములన్నియును వారియంశకలవే. వారుచేయుకృత్యములన్నియును శివకేశవకృత్యములే, "ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కాంతేయ ఉత్తిష్ఠగరుడధ్వజ!" "కౌసల్యానువ్రజానామఉత్తిష్ఠనరశార్దూల!" మున్నగు మునివాక్యములచే ఆచార్యవశాత్తరములండు విష్ణువు జీవరూపుడై "నిద్రించినవాడే; మేల్కొంచినవాడే;" అని తెలియుచున్నది. "నైకాత్మానైకకర్మకృత్" "స్వాపనస్వప్నశోభ్యాపీ" నైకరూపోబృహద్రూపః, "మున్నగు విష్ణుసహస్ర యాత్రులను బరిశీలించినచో విష్ణువు జీవుడై, బహురూపుడై, స్వాపనడై, జీవులకృత్యములనెల్లదానేచేయుచు, చేయించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువునకును "స్వప్నన్, జాగ్రత్" అను నామములు వాడిననని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"స్వప్నన్" అను నామమున "స్ + వ్ + అ + వ్ + అ + న్" అని అరక్షరములుకలవు. అవి శరీరమందలి షట్పక్రములకును షడ్భుక్తువులకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవబీజమైన అకారద్వయముతో శక్తిబీజమైన సకారమును, వరుణబీజమైన వకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమునుగూడియున్నవి. పైనామమును జపించువారు శక్తిపురుషులవ్రభావముపొంది, జలయంత్రములను నిర్మించగలవారలగుదురు. సకల రోగకారణములైనపాపములను బరిహరించి జలోదరాదిరోగనివారకులను గాగలరని తెలియుచున్నది.

"జాగ్రత్" అను నామమున "జ్ + అ + గ్ + ఓ + అ + త్" అని అరక్షరములుకలవు. అవి షడ్భావరణములను, షట్పక్రములకును జిహ్వాములు ఇందు సర్వదేవబీజమైన అకారమును, ఏరాశక్తిబీజమైన అకారమును గలవు. వానితో ఇంద్రబీజమైన జకారమును, గణపతిబీజమైన గకారమును, అగ్నిబీజమైన రెఫుమును, వాసుబీజమైన తకారమునుగూడియున్నవి. పైనామమును జపించువారు అగ్నిమాంద్యాదిరోగనివారకులగుటయేకాక, నిర్విఘ్నముగా శత్రుహంత్రై షహోన్నతాధికారమును జేపట్టి, సర్వత్రవిజయము

పొందఁగలవారలగుదురనియును, శత్రువిజయమునకు అవసరమగు పరికరములను నిర్మించఁగలవారలగుదురనియును దెలియుచున్నది.

—: పంచదశయజుస్సు :—

“నమస్తిష్ఠద్భ్యోః ధావద్భ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

తిష్ఠద్భ్యః = నిశ్చలముగానుండునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము. ధావద్భ్యశ్చ = పఱుగెత్తునట్టియును, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

పరమేశ్వరులైన శివకేశవులు తమయంశలతో జీవులను సృష్టింపించి, నిలుకడగానుండుట, పఱుగెత్తుటమున్నగు జీవనకృత్యములను ఆచరించుచున్నారు. కానవారికి నమస్కారము

75, 76. వ నామములు:- “నమస్తిష్ఠద్భ్యోః “ధావద్భ్యశ్చ”

శివ+విష్ణు:-

భ. భా. భా:- “స్థా” ధాతువునకు, నిలువబడు, ఉండు, నివసించు, మిగిలియుండు లోనభద్రముగానుంచు, అను నర్థములుకలవు. పరమేశ్వరుడు భగీరథుని తపస్సునకుమెచ్చి, గంగను శిరస్సున దాల్చుటకు స్థిరముగా నిలుచుండెను అటులనే విష్ణువు శ్రీ కృష్ణావతారమున గోసంరక్షణార్థము గోవర్ధనపర్వతమును గొడుగుగాఁజేసి, చిఱికినవ్రేఁదాల్చి, స్థిరముగా నిలుచుండెను. శివకేశవులిరువురును జీవులదేహములందు, “అహంవైశ్వానరో భూత్వాప్రాణీనాందేహమాశ్రితః” అను గీతాశూక్తిలో జెప్పినట్లు వైశ్వానరరూపమునగలరు. ప్రళయంతమున వీరు ఇరువురును నాశరహితులు కాన జ్యోతిరూపమున మిగిలియుండురు. ప్రేకారణములచే శివకేశవులు ఇరువురకును “తిష్ఠన్” అను నామము సార్థకమే అగును.

"ధావ్" ధాతువునకు, పఱుగెత్తు, పరిశుభ్రముచేయు, ప్రకాశింపజేయు," మున్నగునర్థములుకలవు. శివకేశవులు ఇరువురును భక్తరక్షణమునకై పఱుగులెత్తువారే. ఇరువురును తమనుస్మరించుకారణమున, సర్వమును దమకు సమర్పించుకారణమున అగమాదికర్మలను నశింపజేసి, జీవులను పరిశుభ్రముచేసినవారే. సూర్యచంద్రరూపముల ఇరువురును బ్రహ్మాండమును బ్రకాశింపజేయువారే. కావున ఇరువురకును "ధావత్" అను నామము సార్థకమేయగును. "అనీశఃశాశ్వతస్థిరః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో బేర్కొనిన "శాశ్వత స్థిరుడు" అనునదియును "తిష్ఠత్" అను నామమును సమానార్థకములేయని తెలియుచున్నది. అందుచే "తిష్ఠత్, ధావత్" అను నామముల శివకేశవులు నమస్కరింపబడుచున్నారు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"తిష్ఠన్" అను నామమున "త్ + థ + థ్ + అ + థ్ + అ + థ్" అని ఆరక్షరములుకలవు. ఇవి షట్స్వకములకును, షడ్భుతువులకును షలక్షకములు ఇందు వాస్తుబీజమైన తకారము విష్ణుబీజమైన ఇకారముతోడను, శక్తిబీజమైన సకారమును, ధర్మబీజమైన ధకారమును సావిత్రిబీజమైన నకారమును ఆకారముతోడను గూడియున్నవి. అందుచే బై.నామము నుపాసించువారు యోగధర్మము ననుసరించి, కుండలినీ శక్త్యుపాసకులై దూరశ్రవణశక్తిసహితులై స్థిరముగానుండగలరు. దూరశ్రవణయంత్రనిర్మాతలుకాగలరు. సర్వత్ర విజయవంతులగుదురు.

"ధావన్" అను నామమునందు "ధ్ + అ + వ్ + అ + థ్" అని ఐదుక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములకును పంచకోశములకును పలక్షకములు. ప్రకృతి పురుషబీజములైన ఆకారాకారములతో ధనదబీజమైన ధకారమును, పరుణబీజమైన వకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమునుగూడి

యున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు జలోదరాదిరోగనాశకులై, ఆరోగ్యసంపన్నులై దూరముగానేగఁగలవావనశక్తిని సంపాదించగలరు, దానితోఁబాటు ధనమార్జించి దూరగమన యంత్రనిర్మాతలును, రోగనివారక యంత్రనిర్మాతలును కాగలరని తెలియుచున్నది.

—; పోడశయజుస్సు ;—

‘నమస్సభాభ్యస్సభావతిభ్యశ్చవోనమః’

అర్థము:-

సభాభ్యః = సంఘముగానున్నవారికి, నమః = నమస్కారము. సభావతిభ్యశ్చ = సంఘముగానున్నవారికి వ్రభువులగు, వః = మీకు నమః = నమస్కారము. (లేక) సభావతిభ్యః = స్థానపతులైన, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

“సంఘేశక్తిఃకలౌయుగే” క్షీకలియుగమునందు సంఘమునకే శక్తికలదని పెద్దలుచెప్పిరి. ఈ యుగమునందేకాదు. వీయుగమునందైనను సంఘముగానున్నచేతనములకును, అచేతనములకును శక్తికలదని పురాణాదులవలన తెలియుచున్నది. క్షీరసమద్రమధనమున జైతన్యముగలదేవరాక్షస సంఘములేకదా! అమూల్యములైన చింతామణ్యాదులను సంపాదించినవి. ప్రాణములేని తృణములు త్రాడుగానేర్పడి, మదపురేనుగును బంధింపలేదా! సంఘముగానున్న వస్తువులందుగల యాశక్తినే దైవీశక్తియందురు. అదైవీశక్తి శివశక్తికావచ్చును; విష్ణుశక్తికావచ్చును. అశక్తిజీవులందుగలదు కాన

కేవలశివునకు, సంఘముగానున్నజీవులకును నమస్కారములు నమర్పించవలెను. అట్టిసంఘములకు ప్రభువులైన వారిలో దైవీశక్తి అధికముగానుండును అందుచే సంఘస్వాములను సైతము నమస్కరించుచున్నారు.

77, 78 నామములు:- “నమస్సభాభ్యస్సభాపతిభ్యశ్చ”

శివ + విష్ణు:-

భ. భా భా:- సభలలో దేవసభయైన సుధర్మచాలగొప్పది. అందు శివుడు ఇంద్రరూపమునను, విష్ణువు ఉపేంద్రుడు రూపముననుండి, దేవమనుష్యాదిసంఘములనుగాపాడుచున్నారు. “స + భా” అని పదములను విభజించివశీలించితిమేని, భా = శివవిష్ణుతేజస్సులతో, స = కూడియే, సభలును, అందలి దేవాడులునుండరు. శివ విష్ణుతేజస్వరూపులే సూర్యచంద్రులు. వారి తేజస్సులతోఁ బదనాలుగువనంబులునిండియున్నవి. శివకేశవులే ప్రకృతిలో బ్రాణాదివాయురూపమునను, పంచభూతములరూపముననుగలరు. “జ్యోతిషాంరవిచంభమాన్” “నక్షత్రాణామహంశశీ” “రసోఽహమప్పుకౌంతేయప్రబాస్మిశశిసూర్యయోః ప్రణవస్సర్వవేదేభుశబ్దః ఘోషాపహుః” అను గీతాసూక్తులచే శివకేశవులే సూర్యచంద్రులుగ, సూర్యచంద్రతేజస్సులుగా, జలములందుఁ రసముగా, వేదములందుఁ బ్రణముగా, ఆకాశమున శబ్దముగా, మానవులందుఁ బౌరుషముగానున్నట్లు, తెలియుచున్నది ఇవన్నియును సభలే. వానిలో సంఘీభవించియే శివకేశవశక్తులుకలవు. సకలమును బైశక్తులతోనిండినవే. అట్టి సభలకు బతులునువారే. ఈనాటి సాంఘిక ప్రభుత్వము నందును వైజ్ఞానిక వస్తువులందును బైయిరువురి శక్తులే ఆచారూపములతో నున్నవి. కావున సభాపతులుకూడ శివకేశవులే. కానవారికి, “సభాపతి” అను నామములు సార్థకములైయున్నవి. అందుచేతనే ఈనాడు పెద్దలు ఉపన్యసించునపుడు “సభాయైనమః, సభాపతిభ్యోనమః” అని నమస్కరింతురు. కావున బైరెండునామములును శివకేశవులను సమానముగానే తెలియజేయును

బీజాక్షరసంపుటి:-

“సఖా” అను నామమున, “సో + అ + ఖ + అ” అని, చతురగ్నిసూచరముగా నొల్గుతక్షరములుకలవు. ఇందు ౭ రాశి క్రిశ క్రిబీజములైన ఆకారవకారములతో సర్వదేవదీజమగు అకారమును, భార్గవదీజమైన భకారమునుగూడి యున్నవి. కాన బైనామము నుపాసించువారు శాక్తాద్వైతులగుడరు, దుష్టసత్వ సంహారకములైన అయుధనిర్మాతలును, దుష్టరోగనివారకులునుగాగలరు.

“సఖావతి” అను నామమందలి వర్ణములతోబాటు “వ + అ + త్ + ఋ” అని మరినొల్గువర్ణములునుగలవు. ఇవి అష్టవిధప్రకృతులను అష్టచక్రములను సూచించును. ఈనామమును ఉపాసించువారు శాక్తాద్వైతులు అగుటచే దుష్ట శత్రుసంహారకవారుజాప్తప్రవృత్తులును, నీతినుండి వరమాణుశక్తులను సంగ్రహింపగలవారలను జలప్రేషకయంత్రనిర్మాతలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

—; సప్తరశ్మయతాస్సు ;—

“నమోఅశ్వేభ్యోశ్చక్షవతిభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

అశ్వేభ్యః = అశ్వవిగ్రహాలకు, నమః = నమస్కారము. నవిద్యతే స్వంధనంయేషాంతే అస్యాః; శనయోరభేదాత్ తపివ అశ్వాః “అను వ్యుత్పత్తి ననువరించి, అశ్వేభ్యః = తనదగుధనములేనివారికిని, నమః = నమస్కారము నవిద్యతే శ్చస్తనం ధనంయేషాంతే అస్యాః” అను వ్యుత్పత్తిచే అశ్వేభ్యః = పిరినుండియు, విషయును గ్రహింపకుంటుంటే, రేపటికవసరమగు ధనము

శ్రేనివారికిని, సమః = సమస్కారము. అశ్వవతిభ్యశ్చవః = అశ్వాభ్యజ్ఞత్వు
లును, మహాశ్రీగలవారునగు మీకు, సమః = సమస్కారము.

శాస్త్రార్థము:-

79 వ నామము:- శివ- "సమోఽశ్వేభ్యశ్చ"

భ. భా. భా:- శ్వ = రేపటికి న = లేనిదేదో దానికి అశ్వమనిపేరు. అనగా అశ్వతమైనదన్నమాట. శాశ్వతము పరబ్రహ్మము. అశాశ్వతము అష్ట విధమైన వ్రక్కతి. చేతనాచేతనమై అండుగలనృష్టియంతయును అశాశ్వతమే అన్నమాట. అండుచే దానికి అశ్వమనిపేరు. నృష్టిలోగల వస్తువులన్నియును అశ్వములే; అనగా అశ్వవిగ్రహములే. అశాశ్వత శరీరములే అన్నమాట. వాని యండును శివాంశగలదు కాన వానికిని శివునకువలె సమస్కారములు అర్పింపబడుచున్నవి. తనదగు భనములేనివారిని సైతము అశ్వులు అండురు. నాదియనెడి అహంకారముతోఁగూడిన అజ్ఞానమనెడి భనములేనివారు జ్ఞానులు వానియండును శివాంశకలదు. కాన వారికిని సమస్కారములు, అత్పింపబడుచుండెను. నాదియను భనమునునంపాదించలేనివి వశువజ్ఞాదులు. కావున అవియును అశ్వములాయెను. వానియండును శివాంశయుండుటచే అవియును సమస్కరింపబడుచున్నవి. తనది అను భనములేనివారు దర్శితులు. వారి యండును శివాంశకలదు. అశ్వులు అనగా రేపటికవనరమగు భనమును పిరి నుండియును పీఠముగనుకూడబెట్టనివారు అనియర్థము. అనగా వారు నిత్యము సంతుష్టులన్నమాట. అలాటికి ఉన్నదానితో తృప్తిచెందువారన్నమాట సన్న్యాసులన్నమాట. వారియండును శివాంశకలదు. అండుచే శివాంశకల వన్నియును సమస్కరింపబడుచున్నవి.

80 వ నామము:- శివ:- "సమోఽశ్వవతిభ్యశ్చ"

భ. భా. భా:- అశ్వవతులనగా అశ్వాభ్యజ్ఞత్వులు. మహాశ్రీగలవారు. వారందఱును మహాదేవుని అనుచులే. మహాదేవుని లీలావిగ్రహవిశేషులే.

కారణమేమన? “ఐశ్వర్యమీశ్వరాదిచ్చేత్” అను పెద్దలమాటచొప్పున ఐశ్వర్య మొనంగువాడు ఈశ్వరుడేయని తెలియుచున్నది. అతని యంతకలవారే అశ్వాధ్యక్షాత్ములు, మహాధనవంతులునగుదురు. అశ్వమైన = అశాశ్వతమైన అష్టవిధప్రకృతికిని పతివరమేశ్వరుడే. కావున అశ్వపతిని నమస్కరించు చున్నారు. పైకారణములచే, అశ్వడు, అశ్వపతి” అను నామములురెండును శివునకుపార్థకములగుచున్నవి. అశ్వములనగా సూర్యకిరణములు. అశ్వాకార ముగా ప్రపంచుటచే, వానికి అశ్వములని పేరువచ్చెను. సూర్యుడు శివస్వరూ పుడే. ఆ కిరణములు శివునివే అనిమాట. “తత్, తద్వత్తోరభేదః” అను నియమముచే అశ్వములైన కిరణములకును, అశ్వపతికినిభేదములేదా, కావున “అశ్వడు, అశ్వపతి” యను నామములు సూర్యస్వరూపుడైన శివునికిజెందును.

79, 80 నామములు;- “అకూ = వ్యాప్తి”

విష్ణు:-

అను ధాతువునుండి అశ్వపదమేర్పడెను. అందుచే అశ్వపదమునకు గమనముచే నర్వవ్యాపకుడని తెలియుచున్నది “విష్ణురాశిత్యః” అను శ్రుతి వచనముచే అశ్వడైన సూర్యుడు విష్ణువని తెలియుచున్నది. విష్ణువు సూర్య స్వరూపుడై సమస్తమును తనగమనముచే వ్యాపించియేయున్నాడు. కావున సూర్యుడు అశ్వరూపి. అతడే విష్ణువని తెలియుచున్నది. “వద్ధ” ధాతువు నుండియేర్పడిన ప్రతిశబ్దమునకు నర్వమునుజెంది, నర్వమునకు ఒకరైన వాడని తెలియుచున్నది. కావున సూర్యుడుఅశ్వడును, అశ్వడైనపతియగుటచే అశ్వపతియనాయెను ఆసూర్యుడు విష్ణువేకదా! కావున విష్ణువునకు “అశ్వడు, అశ్వపతి” అను నామములు పార్థకములేయగును. “వ్యాప్తి, వ్యాప్తః” అను విష్ణుసహస్రనామములును అశ్వపదమును సమానార్థకములే. “నర్వేశ్వరుడు” అను విష్ణుసహస్రనామము అశ్వపతి యనునామమునకు సమానార్థకమే యగును. అందుచే “అశ్వడు, అశ్వపతి” యనునామములు విష్ణువునకు జెలువని తెలియుచున్నది.

వీజాక్షరసంపుటి:-

“అశ్వ” అను పదమునందు “అ+శ్+వ్+అ” అని నాల్గక్షరములు కలవు. ఇవి చతురగ్నులకును మనోబుద్ధి చిత్రాహంకారములకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవబీజమైన అకారద్వయముతో లక్ష్మీబీజమైన శకారమును, వరుణబీజమైన వకారమును గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు జలోదరాది రోగనివారకులగుటయేకాక, జలముపై శీఘ్రముగా బయనించుయంత్రములను నిర్మించగలవారలగుదురు.

“అశ్వవతి” యను నామమునందు అ+శ్+వ్+అ+వ్+అ+శ్+ఇ” అని యేనిమిదక్షరములు కలవు. ఇవి అష్టసూర్యమండలములకు, అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు. ఇందు సర్వదేవతాకమైన అకారములు మూడును విష్ణుదేవతామైన ఇకారమునుగలవు. వానితో లక్ష్మీబీజమైన శకారమును, వరుణబీజమైన వకారమును, వర్ణనవీజమైన వకారమును, వాస్తుబీజమైన తకారమును గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు సముద్రవర్తకముసాగించువారై సంపన్నులై సకలరోగనివారకులునైయుండగలరు. అంతేకాక వాస్తుశాస్త్రజ్ఞులై (ఇంజనీర్లు) బలయంత్రనిర్మాతలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

జపహోమాదిక్రమము:-

పై యనువాదముందలి 17 మంత్రములను సంపూర్ణముగా 5 వేలు పఠించి జపమొనర్చినచో పురశ్చరణసిద్ధులుకాగలరు. జనపదములందు వ్యాధులుపంపించునపుడు రాజు శాంతినిజేయింపవలెను. సిద్ధులైన బ్రాహ్మణులు 11 గురిచే ఈశ్వరాలయమున జపముజేయింపవలెను 5 గురు జప

మును, 5 గురుహోమమును జేయవలెను. ఒకడు తిలతోనమస్కరించునపు డెల్లహోమముచేయవలెను. నూరువేలు జరమొనర్చినచో దేశమందలి వ్యాధులు నశించును. వాహనములైన జంతువులకు రోగమువాటిల్లునపుడు తెలకపిండితో గలిపిన అప్పాలతో హోమముచేయవలెను. ఇట్లు 11 వేల హోమముచేసి నచో వాహనములకు వాటిల్లినసామాన్యవ్యాధినశించును వాహనేతరములకు వాటిల్లినవ్యాధితొలగుటకు వాహనశాలలో ఉత్తరేణీపుల్లలతోబాటు తండులములను అజ్యమునుగలిపి, 8 వేలు హోమముచేయవలెను అపుడు వానివ్యాధి నశించును ప్రదానులకు వాటిల్లిన వ్యాధితొలగుటకు, శుద్ధతండులములను నేతితోదడిపి, శివాలయమున 100 వేలు హోమముచేయవలెను. అమాత్యులకు వాటిల్లిన వ్యాధితొలగుటకు ఉత్తరేణీపుల్లలతో ప్రత్యేకముగా 8వేలు హోమము చేయవలెను. అపుడు వారి వ్యాధినశించును. రాజులకుగల్గిన వ్యాధులు తొలగుటకు ఈక్రిందిజెప్పిన విధులుచేయవలెను. మంత్రసిద్ధినందిన 21 బ్రాహ్మణులచే ఈక్రిందిపనులుచేయించవలెను. పైనజెప్పిన విప్రులలో ఒకడు బ్రహ్మగా నుండవలెను. రాజప్రమాణమైన అగ్నికుండమునొనర్చి, అండుపద్మింద్రు కజ్జలను మధించగావచ్చిన అగ్నినిబ్రతిష్ఠించి, మిగిలిన విప్రులు జంటగా నేర్పడి హోమము చేయవలెను. పిమ్మట బియ్యము, నూలు, చామధాన్యము, నివ్వరిధాన్యము, ఉత్తరేణీపుల్లలు, దూర్వాలు, శామరపూవులకింజల్కములు, పరిశుద్ధాన్నము, అజ్యము 'అను వస్తువులను అపునేతితోగలిపి, హోమము చేయవలెను. అయ్యగ్నికుండమునకు దక్షిణపువెక్కున, పడమరభాగమున, జలవూర్ణమైన కలశను బ్రతిష్ఠించి, బ్రహ్మగానున్నయాతడు జరముచేయ వలెను. అహూతినివస్తనాడి కాంతముగా నిరంతరముచేయవలెను. ఇట్లు అమా వాన్యతో మొదలిడి, అమావాస్యంతము హోమముచేయవలెను రాజునకు గల్గినరాజరోగనివారణార్థము అహోమకాలమున ఉదయము మొదలు అస్తమయమువరకును హోమముచేయవలెను. నాడికాహోమమునకు ప్రతిదినము ప్రతిపురుషునకును అర్ధనిష్కమును అనగా వివిధవింగారునాణెములను దక్షిణగా నొసంగవలెను. దివాహోమమున దానికి రెట్లంపు దక్షిణను ఒసంగ

వలెను అపార్యునకు దానికిరెండురెట్లు దక్షిణ నొసంగవలెను. రాజు ఉపయోగించుద్రవ్యముపై కలశోదకమును జల్లవలెను. ఇట్లు చేసినచో రాజరొగమునశించును. రాజరొగనివారణకు వేటొక ఉపాయమునుగలదు. ఏమనో రాజరొగనివారణకు నిత్యముచెప్పు అనువాకముతో, నూలునేయికలిపిన తెల్ల బియ్యముతో 8 వేల అమాతులను సమర్పించవలెను. పైనజెప్పిన విధమునఁ జేసినచో రాజు నిత్యము నీరోగుడగును. దీర్ఘాయుష్కుడగును. ఇతరులకు రొగము వాటిల్లనపుడు ఈయనువాకముతోడనే వ్రతి వసుస్కారము చేయుచు నేతితోడను తెనెతోడను దడిపిన నూవులను బియ్యమును యవ దాన్యమును 8 వేలు హోమముచేయవలెను. అట్లుచేసినచో వారి వ్యాధి నశించును. ఈయనువాకముతోఁజేయు అభిచారిక హోమమును దేవతల వ్యంసమునకై రావణాది రాక్షసులుచేసినట్లు పురాణములవలనఁ దెలియుచున్నది. శ్రీ వాల్మీకిరాక్షోయణమున రావణాసురుడు శ్రీరామలక్ష్మణుల నాశమునకై, నికుంభిళాహోమముచేసినట్లు యుద్ధకాండమునఁ గలదు. శత్రు నాశనమునకై దుర్యోధనాదిరాజులును ఈయాభిచారిక హోమముచేసినట్లు మహాభారతమునగలదు. పైయనువాక మంత్రములయర్చముగల ఈక్రింది స్తోత్రములను మహాదేవుని ధ్యానించి జపము చేయుట చాలసంబిది.

1. శ్లో॥ రూపయావనసంపన్నా మూర్తావనదేవతాః
పుష్పితాశోకపున్నాగ సహకారశిశుపమః॥
సప్తవింశతినక్షత్రో సూర్యారకృతశేఖరః॥
2. శ్లో॥ అకలంకశరద్భండ్ర పూర్ణబింబసమాననః॥
ప్రాంతేబద్ధకవర్దంతోవసాసశ్చర్మకోమలం॥
3. శ్లో॥ సవ్యాపసవ్యవిభృత కృతమాలావిభూషితః
దరాదంబపుంజేన నాభిదేశప్రలంబినా॥
4. శ్లో॥ అజంభప్రేక్షణీయేన ప్రేక్షణీయోఽపిశత్రుభిః
బోధ్యాశ్చదారుసర్వాంగీవన్మూలంకారభూషితా॥

5. శ్లో॥ అదర్శమూర్తిశ్శోభానాం వన్యానామివ నిర్మలా,
తస్యాహస్తేనన్దర్శత్వాశరమేకంచ నిర్మలమ్॥
6. శ్లో॥ ద్వితీయమంసమాలంబ్య శిష్టంవామేనభాహునా,
సుగంధిపుష్పస్తంబకమాఘ్రాయాఘ్రాయపాణీనా॥
7. శ్లో॥ వీజ్యమానోమందమందం నవవల్లవశాఖయా,
సమావృతోబాలకైశ్చశ్వభిశ్చావీమనోహరైః॥
8. శ్లో॥ గచ్ఛద్భిరగ్రతోద్భృతైర్భూతవ్యోజగతాంగురైః,
ఏవంభూతో మహాతేజాఃకిరాతవపురీశ్వరః॥

తాత్పర్యములు.

మహాదేవుని నివాసము ఒక వనఘు. అదియే ప్రకృతి. ఆమెమూర్తి
ప్రసించిన వనదేవత. ఆమె, రూపసూర్యవనములతోనిండియున్నది. ఆమె
దేవుడు, పుష్పించిన శశోకపున్నాగవృక్షములును గున్నమామిడిచెట్టును
సామ్యముగాగలవాడు ఇరువదియేడునక్షత్రములును ఆతని శేఖరమున బూల
వలెగలవు. (“పంచవింశతినక్షత్రః” అను పాతాంతరమున పూర్వాషాఢా
పూర్వాభాద్రాపదానక్షత్రములు శక్కువగును.) ఆతని శేఖరము మయూరాకార
మున నున్నది. ఆతని ముఖము కళంకములేని శరత్కాలచంద్రుని పూర్ణ
ఖింబమువలెనున్నది. ప్రాంతమునందు జటాజూటాంశమును బంధించినాడు.
కోమలమైన వ్యాఘ్రానురగజానురగర్మములను వస్త్రములుగాఁదాల్చి, భక్తులగు
అయ్యనురులనాదరించినాడు. కుడియెడమచేతులందు దుద్రాక్షపూసలదండలను
పూర్ణదండలుగా అలంకరించు కొనినాడు. జలధారవలె తిన్నగా వ్రేలాడు
కడిమి పూలదండను బొడ్డుఫరకును వ్రేలాడగట్టుకొనినాడు. కాళిపిక్కల
వరకును వ్రేలాడు పూలదండలతో జూడసాంపుగానున్నాడు. శక్రపులుసు
ఆతని చక్కదనమును గన్నులారఁగాంచుచున్నారు.

ఆ మహాదేవుని భార్యసౌందర్యముతో తులతూగు సర్వావయవములు కలది. ఆమెవనమందలి వస్త్రపుష్పాద్యలంకారములతో ఆలంకరింపబడి యున్నది. వనమందలి వస్తువులశోభకు ఆదర్శమైన ఆకారముకల్గియున్నట్లు ఆమె అతినిర్మలముగానున్నది. తనభర్తయైన మహాదేవుడు తనకొసంగిన ధనుస్సును నిర్మలమైన బాణమును ఆమెచేతదాల్చెను. ఆమె తనవామబాహువును బరమేశ్వరుని యంశమున అనుకొని యుండెను. ఆస్మహామాతసుగంధము గల పూలగుత్తినిచేత దాల్చి దానినువాసనను బాగుగాఁ బీల్చుచుండెను. ఆమె తనచేతితో మెల్లమెల్లగా మహాదేవుని వీచుచుండెను. మహాశివుడు క్రొంజి గుళ్ళతోనిండిన శాఖతో జక్కగా ఆవరింపబడియుండెను. బాలకులును మనోహరమైనకుక్కలుతో అతనికి ముందుగానడచుచుండిరి. వారు ఆమహాత్ముని యాశ్రయముచే బలవంతులై గర్వముతో నిండియుండిరి. నకల జగంబులకు అతడు గురువును దండియునై వారిచే ఛానింపబడుచుండెను. ఇన్విధముగా నున్న మహేశ్వరుడు మహాతేజస్కుడై, కిరాతవేహము దాల్చియుండెను.

పైనున్నమంత్రముల యర్థముతోనిండియున్న ఈ శ్లోకములను మంత్రములకు మాటుగా భక్తులు జపించుట. మంచిది. పైమంత్రముల యర్థముగల ఈశ్లోకములకును మంత్రములకునుగల సంబంధమును బరికింతుముగాక

ఈతృతీయానువాకమునగల పదనేడు మంత్రములను సూచించుచు ఈశ్లోకములందు బడనేడుపాదములుకలవు. పరమేశ్వరునకుఁగల క్రియాపితృత్వము వీనిలో బ్రదర్శింపబడుచున్నది. పరమశివుని క్రియలలో మొట్టమొదటిదగు సృష్టిక్రియను అతనిప్రేరణచే అతని ప్రకృతియే (శక్తియే) గావించుచున్నది. ఆమెయే ఆదిశక్తియగు మూలప్రకృతి. నకల వస్తువులందును గల సత్త్వరజస్తమోగుణములు ఆమెవే. పదనాల్గుభువనంబులుగల బ్రహ్మాండముయొక్క నిర్మాణమున ఆమెకండగానున్న బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఆమహాదేవుని యాశ్రయముతోనున్నవారే. అవ్వరాశక్తి అంశతోనున్నవారే

లక్ష్మీసరస్వతీ పార్వతులు అమూల్యశక్తిరూపాస్తరమే మొదటి ధ్యానశ్లోకమున వనదేవతగాబేర్కొనబడినది. భక్తుల శుభాశుభకర్మలను ఆమె తన రూపముతో సహించుచున్నది. అదియే మంత్రమందలి "సహమాన" నామమున బేర్కొనబడెను.

శ్రీ భక్తిభాస్కరవిరచితమైన ఖాష్యమున రుద్రప్రశ్నమున తృతీయానువాకము సమాప్తము.

-: శ్రీ దుందాభిషేకమహాత్మ్యము :-

-: చతుర్థానువాకము :-

తృతీయానువాకమున ఉభయతో నమస్కారములుగల యజ్ఞస్థులు చెప్పబడినవి. అటులనే ఈయనువాకమునందునను, ముందువెనుకల నమస్కారములుగల యజ్ఞస్థులుకొన్ని చెప్పబడుచున్నవి.

—: ప్రథమయజ్ఞస్థు :—

“నమఃఅవ్యాధిసీభ్యోవివధ్యస్తీభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

అవ్యాధిసీభ్యః = సంపూర్ణముగా వేధించుటకు (వీడించుటకు) నమస్కులైన స్త్రీలకు, నమః = నమస్కారము. వివిధ్యస్తీభ్యశ్చ = విశేషముగా వీడించుటకు నమస్కులైన స్త్రీలకు, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భాష్యము:- నకలవస్తువులందేకాదు, నకల ప్రాణులందును శివ శక్తికలదు. ఆప్రాణులలో జీవులను వీడించునవికొన్ని. జీవులకు జీవన యోగ్యలో సాయపడునవికొన్ని జీవులుజేయుకర్మము ననుసరించి,

వారినికొన్ని పీడించును. అపీడించువానిలోగొన్ని స్త్రీ మూర్తులు. అస్త్రీలుశివాజ్ఞచేతనే ప్రజలను బీడింతురు. కావున వారికిని నమస్కారములు నమర్చింపబడుచున్నవని గ్రహించవలసియున్నది. అందుచేతనే భక్తులు, అవ్యాధినులు, వివ్యాధినులునగు స్త్రీలను నమస్కరించుచున్నారు.

81 వ నామము:- శివ:- "నమఅవ్యాధినీభ్యః"

భ. భా. భా:- అనెడి ఈయనువాకమునకు దుర్వాసుడు ఋషి. ఉష్ణిక్కుభందస్సు. శంభుడు దేవత జీవులకుజెందినక్రియలకు, గుణములకు, ద్రవ్యములకునుజెందిన విషయములకు శివుడే అధిపతి; అను విషయము ఇందఱ జెప్పబడును. ఈయనువాకమందలి మంత్రములన్నియును బ్రత్యక్షకృతములే శివాంశయున్న కారణమున జీవులనంఘములు నమస్కరింపబడుచున్నవి.

సంహారకర్తశివుడు; కావున అతడు కర్మఫలానుకూలముగా జీవులను తన సేనకుజెందిన అయాశేషజాతులచే బడునాల్గు భువనములలో ఎచ్చట నున్నను నర్వకాలములందును బాధింపజేయును. చితుకకొట్టించును. అట్టి బాధలుతొలగుటకై ప్రతిప్రాణియును అవ్యాధులైన సేనలను నమస్కరించును.

82 వ నామము:- శివ:- "వివిధ్యన్తీభ్యశ్చనమః"

భ. భా. భా:- శివప్రేరణచే శివునిసేనలు ప్రాణులను బహువిధముల బాధించును. అందుచే వివిధ్యన్తులైనసేనలును నమస్కరింపబడుచున్నవి. బాహ్యజగత్తులోనున్న ఈశివసేనలే జీవుల అంతరజగంఘన (శరీరములో) కామక్రోధాదిరూపముననుండి పీడించుచున్నవి.

81, 82. నామములు:-

విష్ణు:-

శివశక్తులవలె విష్ణుశక్తులును సేనలుగానుండి పాపులను శిక్షించును. విష్ణుశక్తివయైనక. బి విష్ణుభక్తుడైన అంబరీషుని బీడించు దుర్వాసునిపై జిమ్ము

బడి, శిక్షించి వానిగర్వముడంచినదికర్త! కటులనే భక్తులైన ధ్రువకుచేలాడాల మనస్థైర్యము పరిశీలించుటకు విష్ణుప్రేరితలైన శక్తులు అభక్తులకు భయము గొల్పినవికదా! అందుచేతనే ప్రజలు అవ్యాధినులు, వివిధ్యనులైన విష్ణు శక్తులను నమస్కరింతురు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“అవ్యాధిని” అను నామమునందు “అ + వ్ + య్ + అ + థ్ + ఇ + న్ + ఈ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టదిక్కులకును అష్టచక్రములకును బిహ్నుములు. ఇందు వాయుబీజమైన యకారమును, వారుణబీజమైన వకారమును ధనదబీజమైన ధకారమును శక్తిబీజమైన ఆకారవ్యయముతోడను, ఈకారనకారములతోడను గూడియుండుటచే, బైనామము నుపాసించు వారు శాక్తియులై భూతవైద్యులై భూతపిశాచాదిబాధలను జలోదరవాతరోగాదులను బోగొట్టగలవారలగుదురు. ధనవంతులై వాయుయంత్రములను జలయంత్రములను నిర్మించగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

82 వ నామము-

“వివిధ్యన్తి” అను నామమునందు “వ్ + ఇ + వ్ + ఇ + థ్ + య్ + అ + న్ + త్ + ఈ” అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి దశేంద్రియములకును దశదిక్కులకును బిహ్నుములు. ఇదియును బైనామమునే పోలియుండుటచే, బైనామము నుపాసించువారికిఁ బించుశక్తులే ఈనామము నుపాసించువారికిని లభించునని తెలియుచున్నది.

‘నమోఽగణాభ్యస్త్యగ్ంహతిభ్యశ్చవోనమః’

అర్థము:-

ఉగణాభ్యః = ఉత్కృష్టగుణహుతైన సప్తమాతృకలు మున్నగు స్త్రీలకు, నమః = నమస్కారము. తృంహతిభ్యశ్చ = పరులను హింసించుటకు సమర్థులైన దుర్గమున్నగు భయంకరదేవతలకును, నమః = నమస్కారము

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- శివునిచెంతనుండి పార్వతీదేవికి బరిచర్యచేయుస్త్రీలుకలరు వారినే సప్తమాతృకలందురు. వారికి ఉగణలనిపేరు. వారిలో శివశక్తికలదు. కావున వారిని భక్తులు నమస్కరింతురు. మహాదేవునిచెంతను పార్వతీదేవి ఆవతారములైన దుర్గాదేవతలందురు. వారుచూడ భయంకరులు. వారు దుర్మార్గులైన, రాక్షసాదులను హింసించ సమర్థులు. వారియందును శివశక్తి కలదు. కాన వారికిని భక్తులు నమస్కృతులు సమర్పింతురు.

రితి వ నామము- శివ:- “నమోఽగణాభ్యః”

భ. భా. భా: పరమశివునిసేనాముఖమున ప్రపథగణములుకలవు. అవికాక ఉత్కృష్టగుణములుకల సప్తమాతృకలునుగలరు వారు (1) బహ్మ (2) మహేశ్వరి (3) కౌమారి (4) వైష్ణవి, (5) వారాహి (6) ఇంద్రాణి (7) చాముండి అను నామమునగలరు. వారు నేరముచేసిన జీవులను శిక్షింతురు. అందుచే వారిని భక్తులు నమస్కరింతురు. వారినే ఉగణలందురు.

84 నామము;- శివ;- “తృంహతీభ్యశ్చవోనమః”

భ. భా. భా:- “తృహ = హింసాయామ్” అను ధాతువునుండి వీర్పడిన తృంహతీశబ్దమునకు హింసించువారని యర్థము. వారేదుర్గాదివేవతలు. వారు పూర్వజన్మకర్మలననుసరించి, జీవులకు కఫవాత పిత్రవ్రణాదిరోగములను, ధననాశాదినష్టములను, రాజదండనాదిశిక్షలను, ఒసంగుదురు. అట్టి హింసలను బోగొట్టుకొనుటకే భక్తులు దుర్గాస్తోత్రాదులను బఠించుచు, దుర్గాపూజాదులను ఆచరించి, వారికి నమస్కరించెదరు.

83, 84 నామములు;- “సర్వదృక్ సింహః”

విష్ణు:-

అను విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రోని సింహనామమును బరిశీలించినచో విష్ణువుకూడ కర్మఫలాను సారముగా జీవులను హింసించును. కావున సింహనామకుడాయెను. ఆ సింహశక్తియే “వారాహీవైష్ణవీ, ఇంద్రాణీ” అను భేదములతోనుండి పావజీవులను శిక్షించును. ఆ విష్ణుశక్తికలదేవతలకే “అవ్యాధినీ, వివిధ్యనీ, ఉగణ, తృంహతీ” అను నామములుకలవు. అందుచే భక్తులు పైనామములతో విష్ణుశక్తులను సైతము నమస్కరింతురు. పైవిధమున భయముకల్గించువాడగుటచేతనే విష్ణువునకు “భయకృత్” అను నామము విష్ణుసహస్రమున బేర్కొనబడెను. ఈనామము సైతము పైనామముల యర్థమునే వెల్లడిచేయుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి;-

“నమఉగణాభ్యః” ఈనామమునందు “ఉ + గ్ + అ + ణ్ + ఆ” అని ఐదక్షరాలుకలవు. ఇవి పంచభూతములకును, పంచకోశములకును ఉపలక్షక

ములు. ఈ నామమున గణపతిబీజమైన గకారమును, నందిబీజమైన ఇకారమును, వాయుపరాశక్తి సర్వదేవతాబీజాక్షరములతో, గూడియుండుటచే దీని నుపాసించువారు పశుజాతికివాటిల్లు వాతాదిరోగములను బరిహరింపగల వారలును గణనాయకులునుగాఁగలరని తెలియుచున్నది.

"తృంహతి" అను నామమున "త + ఋ + మ్ + హ్ + త + త్ + ఈ" అని ఏడక్షరములుకలవు. ఇవిసప్తవాయుమండలములకు జిహ్వాములు. ఈనామము నుపాసించువారు దేవాలయములను విలాసభవనములను పాతశాలలను నిర్మింపగలవారలగుదురు. గ్రహబాధలను దొలగింపగల వారలగుదురు.

—; తృతీయాయజుస్సు ;—

‘నమోగృత్సే భోగృత్స పతిభ్యశ్చమోనమః’

అర్థము;

గృత్సేభ్యః = విషయానక్తులకు, నమః = నమస్కారము. గృత్సపతి = విషయానక్తులను రక్షించునట్టి, పః = మీకు, నమః = నమస్కారము

తాత్పర్యము-

సా. భా:- లోకకీర్తనమునందు సైతము సంహారకర్తలలో శివాంశంబుండును. అట్టివానిలోజేరినవారే విషయానక్తులు. వీరు శరీరసుఖము కోరుదురు. అందులను క్రుటుంబములను నాశనముచేసికొందురు. అట్టిపరిస్థితి రాకుండుటకై శివోశతోగూడియుండు విషయానక్తులను, వానినిరక్షించువానిని

నమస్కరించి, భక్తులు తమకట్టిచి చేకూరకుండకాపాడుదురు.

83, 84 నామములు:- “నమోగృత్సే భోగృత్సపతిభ్యః”

శివ:-

భ. భా. భా:- లోకవ్యవహారములను దెలిసికొని జ్ఞాపకముంచుకొనుటను మేధయందురు. అధికలవారు మేధావులు. వారినే గృత్సలు అందురు. వారియందుఁ బరమేశ్వరాంశయుండును. వారుమంచిబుద్ధిమంతులై జీవింతురు. వారికిఁ బతులైన వారిని గృత్సపతులందురు. ఈనాడు నూతన విషయములను గనుగొనినవారిని, విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు మొన్నగువారిని గృత్సలు, గృత్సపతులు అందురు. వారు శివశక్తిసంపన్నులుకాన నమస్కరింపబడుచున్నారు.

విష్ణు:-

గృత్సలు అనగా ధర్మార్థకామమోక్షములను ఆభిలషించువారు. వారికి “కామీ” అనిపేరు. వారికోర్కెలను దీర్చినవారికి, పాలకులుగానున్న వారికి “కామపాలులు” అనిపేరు వారే గృత్సపతులు. “కామీ, కామపాలః” అను విష్ణుసహస్రనామములును, “గృత్సః, గృత్సపతిః” అను నమకనామములను సమానార్థకములే. కావున బైరెండునామములును, విష్ణువునకుఁ జెల్లునని తెలియుచున్నది

భీజాక్షరసంపుటి:-

“గృత్స” అను నామమున “గ్ + ఋ + త్ + స్ + ఆ” అని ఐదు అక్షరములుకలవు. ఇవి పంచాగ్నులకు, పంచప్రాణములకును బిహ్వములు. దీనినుపాసించువారు బ్రహ్మజ్ఞానులును, వాస్తుశాస్త్రజ్ఞులునై, గణపత్యారాధనచే, ప్రారబ్ధకార్యములను నిర్విఘ్నముగా అచరింపగలుగుదురు. రక్తప్రసరణ

లోపము రక్తలోపము, మున్నగు వ్యాధులను నివారించగలవారలగుదురు. గృత్పవతినామమున "పై + అ + త్ + ఇ" మఱి నాల్గక్షరములతో కలిసి తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. ఇవి నవావరణములకును శరీర నవద్వారముల కను జిహ్వములు ఈనామము నుపాసించువారు శరీరభాగములందు నీరు చేరుటచే గల్గరోగములను నివారించగలరు. జలపర్షకయంత్రనిర్మాతలు కాగలరు.

—; చతుర్థయజుస్సు ;—

‘నమోవాతేభ్యోవాతపతిభ్యోశ్చవోనమః’

అర్థము:-

వ్రాతేభ్యః = నానాజాతులసంఘములకు, నమః = నమస్కారము;
వాతపతిభ్యః = సంఘాధిపతులైన, వః = మీకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- నానావస్తుజాతమునందును శివాంశకలడు. అందుచే వస్తు సంఘములకును ఆయావస్తుసంఘాధిపతులకును భక్తులు నమస్కారములు సమర్పింతురు.

87, 88 నామములు:- శివ:-

భ. భా. భా:- నియతమైనవృత్తిలేని నానాజాతులవారిసంఘములకు వ్రాతములనిపేరు. తమ శరీరమును అమ్ముకొని జీవించువేశ్యలను, శరీర కష్టముతో బ్రతుకువారిసంఘములను, ఇతరములను సంహరించుచు జీవించు వారి సంఘములను అనగా మాంసాక్రేతలు, వ్యాధులమున్నగువారిని "వ్రాతలు" అందురు పొనియందును శివాంశయుండున; కాన వానిని నమస్కరింతురు. అంతేకాదు. వారినిగాఢాదువారిసంఘములను వ్రాతపతులందరు. వారియందును శివాంశకలడు; కాన వ్రాతపతులను నమస్కరింతురు.

విష్ణు:-

“వృత్ = వర్తనే” అను ధాతువునుండి వ్రాతపదము ఏర్పడెను; ఆధాతువునకు ఆవరించుట, గ్రహించుట, అభిలషించుట, ఇష్టపడుట, పంచుట విభజించుట, మున్నగు నర్థములు కలవు. సకలజీవులందును వ్యాపించియుండుట చేతను, బ్రహ్మాండబాహ్యోభ్యంతరములను ఆవరించియుండుటచేతను, భక్తులైన ముక్తులను దనలోనికిగ్రహించుటచేతను, దేవరాక్షసులకు అమృతమును బంచుటచేతను, సకలవస్తువులను చేతనాచేతనములుగ విభజించుటచేతను, విష్ణువునకు, వ్రాత, వ్రాతపతి అను నామములు పరించుచున్నవి. విష్ణుసహస్రనామందలి “అనంతరూపుడు, సంవృతుడు, కృష్ణుడు, నైకకర్మకృత్తు, పరిగ్రహుడు, విష్ణువు, వ్యాపీ,” అను నామములు పైనామములయర్థమునే వ్యక్తముచేయుచున్నవి. కాన విష్ణువునకు “వ్రాత, వ్రాతపతి” అను నామములు చెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“వ్రాత” అనునామమున “వీ + ి + అ + త్ + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు “వ్రాతపతి” నామమున “వీ + అ + త్ + ఇ” అను షటి నాల్గొక అక్షరములతోబాటు తోమ్మిది అక్షరములు కలవు ఇవి వచనవృత్తులకను, పంచకోశములకను, నవావరణలకను, శరీరసవవ్యవహారములకును జీహ్వాములు పైనామముల నుపాసించువారు, జలప్రకోపము, అగ్నిమాంద్యము, మున్నగు రోగములకు నిలయములైన శరీరయంత్రములకువాటినిన రోగమును బోగొట్టుగలవారలనగుదురు. అంతేకాదు. కృత్రిమవర్షమునోసంగుయంత్రములను, జలప్రవాహకయంత్రములను, నిర్మించువారలగుదురు.

—: పంచమయజుస్సు:—

“నమోగణేభ్యోగణపతిభ్యశ్చవోనమః”

అర్ధము:-

గణేభ్యః = దేవానుచరగణములకు, నమః = నమస్కారము. గణపతి
భ్యశ్చ = దేవానుచరగణప్రభువులైన, వః = మీఁ, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- యజ్ఞయాగాదులకుజెందిన దేవగణములెన్నియొకలవు.
వానికి ఎందఱోదేవులు ఇంద్రాదులు అధిపతులుగాగలరు. ఆగణములందును
దైవాంశకలడు. కానవారికి నమస్కారము.

89, 90. నామములు:- “నమోగణేభ్యో, గణపతిభ్యశ్చ”

శివ-

భ. భా. భా:- మహాదేవుని అనుచరులు ప్రమథాదులు ఎందఱో
కలరు. అట్లేభూతగణములెన్నియొకలవు. ప్రమథాదులులకు నందికేశ్వరుడు
పతి(ప్రభువు.) భూతములైన ఆకాశాదులకు పతివరమేశ్వరుడే అగణములును
గణపతులును శివస్వరూపులే కాన వారునమస్కరింపబడుచున్నారు. “గణా
నాంత్యాగణపతిగ్ంహవామహే” అను మంత్రమును అనుసరించిచూచినచో
దేవగణములకుఁ బ్రభువు పార్వతీపుత్రుడే వినాయకుడేయని తెలియుచున్నది.
అతడును శివప్రభావసంపన్నుడేకాన అతడును నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:-

“గణే”ధాతువునుండి పుట్టిన గణశబ్దమునకు లెక్కించువారు, లెక్కింప
బడువారని యర్థము గౌరవముచూపుట అను నర్థముకూడకలడు పరమేశ్వరు
డైన విష్ణువు గణకులైన భక్తులచే బురుషోత్తముడుగా లెక్కింపఁబడునపుడు

గణకులైన భక్తులు ఆశ్రయులు గణింపబడు విష్ణువు ఆశ్రయము. "ఆశ్రయా శ్రయిణోరభేదః" అను న్యాయముచే గణకులైన భక్తులకును, గణవతియైన విష్ణువునకును భేదములేదు. కావున, "గణగణపతులు" ఇరువురును నమస్కరింపబడుచున్నారు. జ్యోతిర్గణముకూడా "తమేవభాన్తమను భాతిసర్వమ్" అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు పరమాత్మయైన విష్ణువు ననుసరించి ప్రకాశించును. కావున అవియును బ్రధానగణములే వానికి ప్రభువు కావున, విష్ణువు "జ్యోతిర్గణేశ్వరః" అని స్తుతింపబడుచున్నాడు. ఈ విష్ణుసహస్రనామమును, ఇందలి గణపతి నామమును సమానార్థకములే. పైరెండు నామములచే, దెలియజేయుబడు విష్ణువును విష్ణుభక్తులును, నమస్కరింపబడుచున్నారు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇటు గణశబ్దమున "గ్ + అ + ణ్ + అ" అని నాల్గు అక్షరములు కలవు. ఇవి నాల్గువురు షార్థములకును, అంతఃకరణదత్తుష్టయమునకును జిహ్వాములు. "గణపతి" నామమున "వ్ + అ + త్ + ఇ" అని మఱినాల్గు అక్షరములు అధికముగా కలవు. ఆయెనిమిదక్షరములు, అష్టప్రకృతులుకును, అష్టదశకములకును జిహ్వాములు.

ఇందుగల గణపతి నందిబీజములును పర్వస్థబీజమును అకారేకారములతో గూడియున్నవి. పైరెండు నామములను పాసించువారు సర్వకార్యముల నిర్విఘ్నముగా నొనర్చి, సర్వత్ర సిద్ధి పొందగలరు. సకల జీవులకవసరమగు జలమొసంగుచుండ్రనిస్మాతలుకాగలరు. సర్వకాలములందును అవసరానుకూలముగా పర్వమును రిసింపగలవారలై సర్వకార్యములందును వృద్ధి సిద్ధులను బొందగలరని తెలియుచున్నది.

-: ఉష్ణయజుస్సు :-

"నమోవిరూపేభ్యోవిత్వరూపేభ్యశ్చవోనమః"

అర్థము:-

విరూపేభ్యః = వికృతరూపులైన నగ్నముండాడులకు, నమః = నమస్కారము. విశ్వరూపేభ్యశ్చ = తురంగగజవక్త్రాదినానారూపములను చాల్చు భృత్యులును అగు, షః = ఓకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమాత్మనుండివేర్పడిన శక్తియే ప్రకృతి. దానిరూపాన్తరమే 14 లోకముల సమష్టిరూపము. అందుగల జంతుజాలమున శివశక్తికలదు. ఆ జంతుజాలమున విరూపులు, అనగా వికృతరూపులైన, నగ్నముండాడులు కలరు. అంతేకాదు విశ్వరూపులైన తురంగగజవక్త్రాది నానావిధరూపధారులు కలరు. వారికందఱికిని నమస్కారము.

91, 92. నామములు “నమోవిరూపేభ్యః, విశ్వరూపేభ్యశ్చ” శివ:-

భ. భా. భా:- శివశక్తియైన ప్రకృతి అష్టవిధములగలదు. (1) భూమి (2) నీరు, (3) గాలి, (4) అగ్ని, (5) అకాశము, (6) మనస్సు (7) బుద్ధి, (8) అహంకారము అనునవి ప్రకృతభేదములు. నగ్నములు (వస్త్రహీనులు) ముందులు (బోడిగుండువారు) వికలాంగులు సొట్టి, మూగమున్నగువారు, అతిరిక్తాంగులు (బూర, గూడ, మున్నగురూపముగలవారును) విరూపులు. వీరు ప్రకృతి లోకములే. అంతేకాదు. విశ్వరూపులు అనగా స్వేచ్ఛగా సంపదించు గణనింహవ్యాఘ్రములును బైనజెప్పిన ప్రకృతిచే విర్పడినవే. వీనియందు శివశక్తికలదు కాన నమస్కరింపబడుచున్నవి.

విష్ణు:-

“మమయోనిర్మహద్భూహ్మ” అను గీతా సూక్తిచేమహావిష్ణువు యోనియే ప్రకృతియని తెలియుచున్నది. అదియే పరావ్రకృతిగా అపరావ్రకృతిగాఁ గలదు. దానియొక్క రూపాన్తరములే పంచభూతములు.

“ప్రభాస్మితశశిరూప్యయోః” “జ్యోతిషాంరవిరంశుమాన్” “నక్షత్రాణామహంశశీ” అను గీతాసూక్తులచే మహావిష్ణువు విభూతి” సూర్యచంద్రులలో గలడు; వారిలోనున్నప్రభము (కాంతియును) విష్ణువిభూతియే; అని తెలియుచున్నది. కావున అట్టి ప్రకృతిలోగల జంతుజాలముపైనఁజెప్పిన విష్ణుప్రభలోపించినపుడును, పంచభూతములపాళ్ళులోపించినపుడును విరూపమగును. అట్టి విరూపులేనగ్నముండాడులు. విష్ణువు సింహవ్యాఘ్రాదిరూపధారియై ప్రకృతిలోగలడు. కావున విశ్వరూపుడాయెను. “అనంతరూపోఽనంతశ్రీః” “విశ్వమూర్తిరృహామూర్తిః” అను సహస్రనామములందుగల “అనంతరూపుడు, విశ్వమూర్తి” అను నామములును నమకమందలి, “విరూపవిశ్వరూప” నామమును సమానార్థకములే. కావున వైనామములు విష్ణువునకుఁజెల్లును. అందుచే అతడు వైనామముచే నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విరూపనామమున “వ్ + ఇ + ర్ + డో + వ్ + అ” అని అక్షరములు కలవు. అవి షడ్వింద్రియములకును, షడ్భుతువులకును జిహ్వాములు. ఇందున్న అచ్చులు శివవిష్ణువులను ప్రకృతియైరభూమిని సూచించు బీజములు. అందుచే ఈ నామము శక్తిసహిత విష్ణుస్వరూపము ఇది సర్వమతములవారికిని ఉపాస్యమై రక్తప్రబోటు, శ్యామలమున్నగు రోగములను నిర్మూలించు శక్తి నొసంగును ఇందలి హల్లులు వరుణాగ్నివర్ణనృబీజములు ఇవి వైయచ్చులతోఁగూడియున్న కారణమున వైనామము నుపాసించువారికి, బొల్లి, జలోదరము, అగ్ని మాంద్యము మున్నగు రోగములను నిర్మూలించు శక్తి నొసంగును అంతేకాదు. వైరామోపాసనము జలప్రేషకయంత్రములను, అగ్నిప్రేషకములను నిర్మించు శక్తి నొసంగును. భూమిలో జలాగ్నిలోహతైలములుగల తావులను గనుగొను శక్తిని, వానిని వెలిబుచ్చునుం త్రనిర్మాణశక్తిని ఉపాసకులకు నొసంగును.

విశ్వరూపనామమన “వ్ + ఇ + శ్ + వ్ + అ + ల్ + డో + వ్ + అ” అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. ఇవి నవబ్రహ్మలకును, శరీరస్థ నవద్వారములకును జిహ్వాములు. పైనామము నుపాసించువారు అనుకూలవాతాతపవర్షములుకల్పించి, సస్యాదిసర్వసమృద్ధినిజేకూర్చగలరు; లక్ష్మీఖీమైన శవగప్రభావముచే అనంతసంపదలను జేకూర్చగలవారలగుదురు.

—; సప్తమయజుస్సు ;—

“నమోమహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

మహద్భ్యః = అణిమాద్యష్టైశ్చర్యములతోగూడినవారికిని, నమః = నమస్కారము. క్షుల్లకేభ్యశ్చ = అష్టైశ్చర్యములులేని, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

అణిమాద్యష్టైశ్చర్యములుకలవాడు మహాదేవుడు. అతడు మహాత్ములండును, హినులండును దనయశను వారికర్మఫలమునకు అనుకూలముగానుంచును. అందుచే భక్తులు ఈశ్వరునికివలె అష్టైశ్చర్యములుకలవారికిని, లేనివారికిని, సమానముగనే నమస్కారములను ప్రసరించెదరు.

లిలి వ నామము:- శివః- “నమోమహద్భ్యః”

భ భా భాః - లోకమున మహత్వము జ్ఞానముచేగాని, ఆకారముచేగాని ప్రభావముచేగాని యొప్పుడు. “సత్యం జ్ఞానమనంత్రబ్రహ్మ” అను

శ్రుతిచే జ్ఞానము బ్రహ్మస్వరూపమని తెలియుచున్నది. అది శివ విష్ణుస్వరూపము అటులనే ఆకారము సాత్వికరాజస తామస భేదముతోనుండును. అందుచే అదియును శివవిష్ణుస్వరూపమే “ఉత్పాహఃపారుషంశక్తిః” అను సూక్తిచే ఉత్పాహపారుషశక్తులు శివవిష్ణుతేజోశక్తియనితెలియును. వాఁరూపాన్తరమే ప్రభావము జ్ఞానాకారప్రభావములచే గల్గిన మహాత్వముగఁవారు శివ స్వరూపులేయని తెలియుచున్నది.

“సార్కేంద్రగ్రహనక్షత్రాంద్యాంకుర్యుర్యేషహీతలే|

ప్రాప్త్యాష్టగుణమైశ్వర్యంయేనయాంతి సువిస్మయం|

యేషాంవిస్మయతేనిత్యంకర్మభిర్భగవాన్శివః|

అను సూక్తిచే మహాశివుడు సూర్యచంద్రగ్రహనక్షత్రములతోగూడినట్లు ఆకాశమును మహిమంశలమునగావించెను. ఆతనివలననే ప్రాణులు అపైశ్వర్యమును బొంది విస్మయమొందుచున్నవి. భగవంతుడైన శివుడు యజ్ఞయాగాదికర్మలచే నిత్యము విస్మయముగావించుచున్నాడు; అని తెలియుచున్నది సూర్యాదులచేతను, అపైశ్వర్యములచేతను, కర్మలచేతనుగల్గిన మహాత్వము శివస్వరూపము. అదిగలవారు శివస్వరూపులే కాన నమస్కరింపబడుచున్నారు.

విష్ణుః:-

“గుణభ్రత్ నిరుణోమహాన్” అను విష్ణుసహస్రనామకీర్తి విష్ణువునకు “మహాను” అను నామముకలదని తెలియుచున్నది.

“అనంగోఽపృర్భశ్చ మహాన్శుభిః” అను అనస్తంభ సూక్తిచే శబ్దాదిగుణరహితుడును, సూక్ష్మస్వరూపుడును, నిత్యశుద్ధుడగుటచే విష్ణువునకు “మహాన్” అను నామమేర్పడినట్లుతెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః:-

“మహాన్” అను నామమున “మ + అ + హ్ + అ + న్” అని ఐదక్షరములకలవు. అవి పంచభూతములకును, పంచకోశములకును జిహ్వాములు.

ఇందు శివసావిత్రిమదనబీజములైన హకారనకారమకారములు, అకారాకారములతో గూడియుండటచే పైనామము నుపాసించువారు శాక్తాద్వైతులును, జితేంద్రియులను అగుదురు. పంచభూతములవశమొనర్చుకొని, పర్వత్ర విజయములుకాగలరని తెలియుచున్నది.

94 వ నామము- శివ:- “నమఃక్షుల్లకేవ్యైః”

భ. భా. భా:- శ్శుద్రమైన జ్ఞానము, అకారము, ప్రభావమునుగల వారు శ్శుల్లకులు. మంచిచెడ్డవస్తువులన్నింటను దైవాంశకలదా; కాన మహాజ్ఞానులందువలె అల్పజ్ఞానులందును, మహాకారులందువలె నీచాకారులందును, మహాప్రభావముకలవారియందువలె నీచమైనప్రభావముకలవారియందును భగవంతుడుండును. కావున శ్శుల్లకులను నమస్కరింపబడుచున్నారు. అట్లే కూటయుద్ధముననిల్చి, చెల్లాచెడురు చేయువారియందును దైవాంశయుండును. అందుచే వారును నమస్కరింపబడుదురు.

విష్ణు:-

“ఉద్భవఃక్షోభణోదేవః” అను విష్ణుసహస్రనామక్రితే సృష్టికాలమునఁ బ్రకృతియందును బురుషునియందును బ్రవేశించి, గుణవైషమ్యముకల్గించి, మహావిష్ణువుక్షోభకల్గించును. కావున విష్ణువు ఖోభణుడాయెను. ఖోభణశ్శుల్లక శబ్దములు సమానార్థకములు కావున శ్శుల్లకనామము విష్ణువునకుఁజెల్లును. సృష్టిలోగల ఉచ్చస్థిచవస్తువులన్నియుఁ బ్రకృతి పురుషులకు పయోగపడును. కావున వినాశకద్రవ్యములందును విష్ణుశక్తియుండును. విషుశక్తిలేని వస్తుజాలమేలేదా. కావున విష్ణువును శ్శుల్లకనామకుడేయగును. ఈనాడుశ్శుల్లకములైన ఆయుధములశక్తిని వృద్ధిచేయుటకే విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు విష్ణుజ్ఞానమునుపయోగించుచున్నారు. భయకృత్ భయనాశనకృత్యములు రెండును విష్ణువు గావించునవే. కావున విష్ణువునకును శ్శుల్లకనామము సరిపడును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

క్షుల్లకనామమున "క + ష + ఉ + ల్ + ల్ + అ + క్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టప్రకృతులకు, శరీరమందలి అష్టచక్రములకును జీహ్వాములు. విద్యాతత్త్వమైన క్షకారము వాయుబీజమైన ఉకారముతో, గూడియున్నకారణమున బైనామము నుపాసించువారు యోగవిద్యతోబాటు సకల విద్యలనభ్యసించినవారై రాజవశీకరులు అగుదురు. వృదివీబీజమైన లకారద్యయమును ప్రజౌపతిబీజమైన కకారమును, సర్వదేవతాకమైన అకారముతో, గూడియుండుటచే, బైనామము నుపాసించువారు గుండలినీ శక్తి యోగవిద్యావేత్తలై శత్రుస్తంభనము మున్నగు కార్యములు ఘనకార్యములు చేయువారును, సకాల వృష్టినిరోధకడుష్టశక్తులను దొలగించి, సస్యానుకూలముగ వర్షముకురిపించగలవారలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

—: అష్టానుయజుస్సు:—

“నమోరథిభోభౌరభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము:-

రథిభ్యః = శరీరరథము నధిష్ఠించిన పరమాత్మకును, రథులైన(రథముగల) యోధులకును, జీవులకును నమః = నమస్కారము. అరథేభ్యః = రథములేని సామాన్యజీవులకును, శరీరరథములేని అప్రాణులున్నగు, వః = మీకును; నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- పరమాత్మ తన నృప్తిలో, గల జీవులలో ప్రాణరూపమునను అగ్నిరూపముననుండుటచే శరీరమేరథముగాగలవాడాయెను. అంతేకాదు.

శరీరరథముగల సకలప్రాణులును బరమాత్మరూపములే. రథికులైన యోధులును దైవస్వరూపులే రథములేని అనగా బ్రాణరహితములైన అచేతనములును సామాన్యమానవులును శివస్వరూపులే. అందుచే రథమునదిష్ఠించినట్టియును రథహీనులునగు సర్వులును భక్తులచే నమస్కరింపఁబడుచున్నారు.

95, 96. నామములు:- "నమోరథిభ్యః, అరథేభ్యః"

శివ-

భ. భా. భా:- శివాజ్ఞచే బ్రకృతి మూలానసృష్టి జరిగినది. అందు శివుడుచేతనాచేతన వస్తువులందంతటనుగలడు త్రిపురాసురసంహారకర్తయైన శివుడు రథారూఢుడైనట్లు సంహారకర్తలైనయోధులును రథారూఢులగుదురు. అందుచే భక్తులు రథికులను సైతము తమను బాధింపవలదని నమస్కరింతురు. అరథులు (రథహీనులైన) సామాన్యయోధులందును శివశక్తియుండును. కావున వారికిని నమస్కారము.

విష్ణు:-

"శత్రుజిత్, రణప్రియః" అను విష్ణుసహస్రనామములను బడిశీలించినచో విష్ణుపురథియై రణప్రియుడై శత్రువులనుజయించినట్లు తెలియును. కావున విష్ణువుకూడ శివుడువలె రథినామకుడాయెనని తెలియుచున్నది. విష్ణువు ఇండుగలడు; అందులేడనపిలులేడు. సర్వాంతర్యామి. అందుచే సకలజీవుల శరీరములనెడి రథములను ఆరూఢుడైయున్నాడని తెలియుచున్నది. "అమూర్తిః, అమూర్తిమాన్" అను విష్ణుసహస్రనామములను బడిశీలించినచో విష్ణువు రూపరహితుడనియును, రథము అనగా శరీరములేనివాడు కాన అరథుడనియును తెలియుచున్నది. "రథీ, అరథః" అను నామములు విష్ణువునకును సార్థకములేయని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“రథి” అను నామమున “ఠ + అ + థ + ఈ” అని నాల్గిఅక్షరములు కలవు అవి ధర్మార్థకామమోక్షములకును, మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములకును జిహ్వాములు. ఇండు అగ్నిబీజమైన రేఫమును ధర్మబీజమైన థకారమును బాలాబీజమగు ఈకారముతోడను, సకలదేవబీజమగు అకారముతోడను గూడి యుండుటచేఁ బై నామము నుపాసించువారు సకలవస్తుజాతమండుండు అగ్నులను, (1) సత్యము, (2) సావిత్రము, (3) నాచికేతము, (4) జాక్షర్హోత్రము, (5) వైశ్వస్థజము, (6) ఉపానువాక్యము, (7) ఆరుణకేతుకము, ఆనెడిపేర్లుగల అగ్నులను ఆరాధించువారై సంవత్సరమును, సూర్యుని, పరబ్రహ్మను వ్రత్యక్షమొనర్చుకొనువారై, తొలగినప్రాణములను, శరీరమును సంపాదించువారై, సకలలోకముల సంచరింపఁగలవారై పరబ్రహ్మతో కాదాత్మ్యమును అందినవారై ధర్మసంస్థాపకులై లోకరక్షకులుకాగరని తెలియుచున్నది. పంచభూతములకును చిహ్నములగు పంచాక్షరములుగల “అరథ” అను నామమును ఉపాసించువారు పైనబేర్కొన్న మనతగలవారే యగుడరని తెలియుచున్నది.

...; నవమయజుస్సు ;...

“నమోరథేభోరథపతిభ్యశ్చనమః”

అర్థము:-

రథేభ్యః = రథరూపులకు, నమః = నమస్కారము. రథపతిభ్యశ్చ = రథములకు బ్రభువులైనట్టియు, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము. ఇందలి ఐహవాచనము భిన్నత్వమున ఏకత్వమును సూచించును.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- ప్రాణముగలచేతనములందును భగవంతుడు పరమశివుడు కలడు. కావున అచేతనములైన రథములును, చేతనములైన రథపతులును శివస్వరూపులే అగుటచే నమస్కరింపఁబడుచున్నారు.

97, 98. నామములు “నమోరథేపేభ్యః, రథవతిభ్యశ్చ” శివః:-

భ. భా. భా:- “అధారాధేయములకు అభేదము” అను న్యాయముచే అధారమగురథమునకును, అధేయుడగు పరమశివునకును భేదములేదు. రథము నందుండుటచే మహాదేవుడు అధేయుడుఅయెను అందుచేఁబరశివుని రథములు నమస్కరింపబడుచున్నవి, పరమశివునిరథము రథజాతికిని పరమశివుడు రథ పతులకను ఉపలక్షకులు కావున మంత్రమున “రథేభ్యః రథవతిభ్యః” అని బహువచనము వీర్చడెను.

“హయాంశ్చచతురోవేదాన్ సర్వదేవమయంరథమ్”
అను మహాభారతవచనముచే, సర్వదేవమయమగు మహాదేవుని రథమునకు నాల్గువేదములు అశ్వములుగాఁ గలవని తెలియుచున్నది.

“అర్కాబ్జితేమిర్వేదాశ్శత్రుయన్త్రింశన్ మరున్మయః! పురారేకల్పితో దేవైశ్చరథోబ్రహ్మసారథిః!” అనుభవిష్యత్పురాణవచనముసైకము, దేవకల్పితమైన మహాదేవుని రథమునకు సూర్యచంద్రులు చక్రములుగా, వేదములశ్వములుగానున్నట్లు తెలియుచున్నది. రథావయవములును శివస్వరూపములే అగుటచే నమస్కరింపబడుచున్నవి. రథపతులు సంహారకర్తలు కాన శివస్వరూపులై నమస్కరింపఁబడుచున్నారు.

విష్ణు:- తమపైఁగూర్చుండువారిని ఆనందపఱచునది కాన రథమున కానామము సార్థకము రథమువలె అశ్వములును తమపైఁగూర్చుండువారిని ఆనందపఱచుచుభారమునుమోయును. కావునవానికి “ధుర్యములు” అను నామమువాటిలెను. రథములు అశ్వములు మున్నగునవన్నియును రథాంగములే. వానిలో “ధుర్యః” అను పదము విష్ణువునకు నామముగానున్నట్లు “స్కందస్కందధరోధుర్యః” అను విష్ణుసహస్రనామక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. కావున ధుర్యపదమువలె రథపథమును విష్ణువునకు సార్థకనామమేఅగును. విష్ణువు తనపై అధారపడియున్న గజేంద్రాదులను రక్షించి ఆనందపఱచి నాడుకదా! కావున రథనామము శివకేశవులకు సమానముగనేవర్తించును. రథవతియనగా దనపైఅధారపడినవారిని, రక్షించి, ఆనందపఱచి, వారికి బ్రభువుగానున్నవాడని యర్థము. దానిననునరించి విష్ణువు రథవతి నామకుడని తెలిసికొనవలెను. అందుచేతనే రథవతి! అనివిష్ణువును నమస్కరించుచున్నారు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“నమోరథేభ్యః” “రథ” అను నామమున “ఓ + అ + ధ్ + అ” అని నాల్గక్షరములుకలవు. ఇవి చతురగ్గులకును అంతఃకరణచతుష్టయమునకును జిహ్వాములు. ఇందు అగ్నిబీజమైన రేఫము సంహారకరము. ధకారము జయప్రదమైన ధర్మబీజము. అవి అకారముతో గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు అగ్నిరథాధనగల యజ్ఞములనాచరించి, హోమములుచేసి అపారశక్తినిార్జించి, శత్రుసంహారకులై జయశీలులై లోకమున ధర్మమును స్థాపించగలరు. అంతేకాదు. అగ్నినివారకములు, అగ్నితృప్తిదకములు, అగ్నిప్రేషకములునగు అయుధములను, యంత్రములనుత్పాదించి, దేశవినాశక శత్రువులను సంహరించి, ధర్మమును స్థాపించగలరు.

“నమోరథపతిభ్యః” రథపతినామమున “ఓ + అ + ధ్ + అ + వ్ + అ + త్ + ఇ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టాగ్నులను, అష్టచక్రములను సూచించును. ఈ నామము నుపాసించువారు బైనామోపాసనచే బ్రాప్తించిన శక్తులతో సామాన్యయంత్రనిర్మాణశక్తిని, జలప్రేషకయంత్ర శక్తిని, మేఘయాననిర్మాణశక్తిని బొందగలరు; అని తెలియుచున్నది.

—; దేశమయజుస్సు ;—

“నమస్సేనాభ్యస్సేనా నిభ్యశ్చవోనమః”

అర్థము;

సేనాభ్యః = రథగజతురగపదాతిరూపసేనలకు నమః = నమస్కారము; సేనానిభ్యశ్చ = సేనానాయకులైనట్టి వః = మీకు, నమః = రమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- రథగజతురగపదాతిరూపసేనలు శత్రుసంహారకములు. సేనానాయకులును శత్రుసంహారకులే. సంహరించువస్తువులందును జీవులందును లయకర్తయైన శివునితేజస్సుండును. కాన వానికి నమస్కారము.

99, 100. నామములు:- నమస్సేనాభ్యః, సేనానిభ్యశ్చ శివ:-

భ. భా. భా:- పరమాత్మ తనలోనుండి బైటపడిన తన శక్తికిఁజెందిన సత్వరజస్తమోగుణములను, అగుణములు కలత్రిమూర్తుల తేజస్సుతోనింపియున్నాడు. వానిలోఁగొన్ని జగన్నిర్మాణకములు. కొన్నిజగద్రక్షకములు. కొన్నిజగన్నాశకములునగుచున్నవి. త్రిమూర్తులలో శివుడు నారాయణుడువలె అంతటను ఆవరించియున్నాడు అతడు సేనలరూపమునంది, యుద్ధక్రీడలను గావించుచున్నాడు. అంతేకాదు సేనానాయకులరూపముననుండియు అసేనలను బ్రవంఛమంతటను నడిపించి, సంహారక్రీడలనొనర్చుచున్నాడు. అందుచే సేనలను సేనానులను నమస్కరించుచున్నారు. అట్టి శివశక్తియే బ్రహ్మధగణములనెడి సైన్యమునందును అట్టి సైన్యమున కధిపతియైన నందీశ్వరునందునుగలడు. దేవసేనకంతటికిని నాయకుడైన తనపుత్రుడు కుమారస్వామియందు శివుడు తనశక్తిని బ్రవేశపెట్టినాడు తారకాసురిని సంహరింపజేసినాడు. కావున బ్రహ్మధగణరూప సేనలకును, సేనానులైన నందీశ్వరునకును, కుమారస్వామికిని నమస్సులు సమర్పింపఁబడుచున్నవి.

విష్ణు-

శౌర్యదైర్యాది సమృద్ధియే విభూతి. అట్టి విభూతిగలచేతనాచేతనవస్తుజాతమంతయును బరమాత్మయైన విష్ణువుయొక్క స్వరూపమే అను విషయము

“యద్యత్ విభూతిమత్ సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవవా।

తత్తదేవావగచ్ఛత్త్వం మమతేజోంశసంభవమ్॥

అను గీతాసూక్తి చేదెలియుచున్నది. నావిభూతిగల చేతనాచేతనమంతయును సిరిసంపదలు, కళాకాంతులునుగలదై గొప్పతనముచెందియున్నది. అదంతయును నాతేజస్సునుండి సంభవించినదేయని యెఱుగుము; అని శ్రీకృష్ణభగవానుడుచెప్పినాడు ప్రైమంత్రమునజెప్పినసేన, సేనానాయకులును శౌర్యదౌర్వాదిరూపవిభూతికలవారే. అండు విష్ణువుకలడు. కావున సేనానామము విష్ణువునకుజెందును. అట్టి సేనలలో బ్రధానమైన దేవసేనను నడిపించు కుమారస్వామి విష్ణువిభూతికలవాడే. “సేనానామహంస్కందః” అను గీతాసూక్తిలో, “సేనానాయకులలో బ్రధానుడైన స్కండుడు కుమారస్వామినేనే అని భగవంతుడు శ్రీకృష్ణుడుచెప్పినాడు. అందుచే సేనానినామము సైతము విష్ణువునకు జెందునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“నమస్సేనాభ్యః సేనానిభ్యశ్చ” “సేనా” అను నామమున “న + వీ + న్ + ఆ” అని నాల్గుఅక్షరములుకలవు. ఇవి అంతకరణబిత్తువైయు మునకును, చతురగ్నులకును జిహ్వాములు. “సేనానీ” అను నామమున “న + వీ + న్ + ఆ + న్ + ఈ” అని ఆరక్షరములుకలవు ఇవి షడ్భుతువులకును షండింద్రియములకును ఉపలక్షకములు. ఈ రెండునామముల మొత్తమున “అకారేకారములు” శక్తిబీజములు వీకారము వీరభద్రబీజము. ఇవి శక్తిపురుషుల సంఘ్యుపాసనకుఁ జెందినవి. శాక్తేయుల జపంబునకుఁ బ్రధాన నామములు. వానితోగూడిన సకారనకారములు వరుసగా సావిత్రి శక్తిబీజములు. ఈ రెండునామములందును శక్తిబీజములే ఎక్కుగాగలవు. కావున వీని నుపాసించువారు శాక్తేయులై పాపపరిహారకులును స్థితికరులునై, సర్వమును వశపఱచుకొని సామాన్యులకువాణ్ణిల్లుమానసికరోగములను బోగొట్టఁగలవారలగుదురు. జ్ఞానులగుదురు. నూతనవస్తువులను సృష్టించఁగలవారలగుదురు. మానవసంఘమును సన్మార్గమున నడిపించఁగలవారలగుదురు.

“నమఃక్షత్తృభ్యఃసంగ్రహీతృభ్యశ్చనమః”

అర్థము:-

క్షత్తృభ్యః = రథశిక్షకులును, సంగ్రహీతృభ్యశ్చ = రథములను గ్రహించుసారథులనగు, వః = మీకు, నమోనమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- యజ్ఞరూపరథమును శరీరరూప రథమును నడిపించు వాడు పరమాత్మయే. కాన ఆతనికి “క్షత్తా” అను నామమువాటిలైనను, యజ్ఞ శరీరములరూపమున గలరథమును నడిపించువాడును బరమాత్మయే. కావున బరమాత్మను బరమాత్మరూపమహాదేవుని భక్తులు నమస్కరించెదరు.

101, 102. నామములు “నమఃక్షత్తృభ్యః, సంగ్రహీతృభ్యః”

శివ:-

భ. భా. భా:- “క్షద” ధాతువునుండు యేర్పడిన క్షత్తృ పదమునకు హింసించువాడని యర్థముకలదు. హింసించువాడు సంహారకర్త వరమశివుడు ఆతడు నేకరూపముల హింసించును. ఆతడే సారథిరూపముననుండి రథములకు శిక్షరూప హింసనొసంగును. కావున ఆతనికి “క్షత్తా” అను నామమేర్పడెను. ఆ పరమశివుడే సన్మార్గమున నుంచుటకై రథములను సంగ్రహించును. కావున సంగ్రహీతృ నామధారియాయెను. అందుచే క్షత్తృ సంగ్రహీతృ నామకుడైన పరమేశ్వరునకునమస్కారములు నమర్పింపఁబడును.

విష్ణు:-

క్షదధాతువునకు గత్యర్థముకలదు. కావున దానినుండియేర్పడిన క్షత్త్రునామమునకు సర్వవ్యాపకుడని యర్థము. క్షత్త్రా, అనగా అంతటను వ్యాపించు వాడని యర్థము. “క్షత్త్రా, విష్ణుః” అను రెండునుసమానార్థకములే. అందుచే క్షత్త్రునామము విష్ణువునకుఁ జెల్లును. విష్ణువు సమస్తమును దనలోనికి సంగ్రహించును. కావున “అతీంద్రస్సంగ్రహస్వర్గః” అను విష్ణుసహస్రనామమున సంగ్రహనామము విష్ణుపరముగా బేర్కొనఁబడెను. సంగ్రహసంగ్రహీత్యనామములు రెండును సమానార్థకములే. ఒకే గ్రహధాతువునుండియేర్పడిన పదములే. కావున సంగ్రహీత్యనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

క్షత్త్రునామమున “క + ష్ + త + త్ + ఋ” అని ఐదక్షరములుకలవు ఇవి పంచాంగులను, పంచప్రాణములను సూచించును. ప్రాణావత్యబీజమైన కకారమును ద్వాదశాత్మబీజమైన షకారమును పరాశక్తిబీజమైన తకారముతోడను, వాస్తుబీజమైన తకారము బ్రహ్మదైవత్యమైన ఋకారముతోడను గూడియుండుటచే బైనామమును శారశాక్తేయమతములవారుపాసించి, బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నులు అగుదురని తెలియుచున్నది. పైనామము నుపాసిండువారు పితగ్రహవినాశకులై, కామెలరోగమును గ్రహబాధలను దొలగింప సమర్థులగుదురని తెలియుచున్నది. సూర్యమండలగమనోపయుక్తయంత్రనిర్మాతలును, వృష్టికురిపించగలవారలునగుదురని తెలియుచున్నది.

సంగ్రహీత్యనామమున “స్ + త + మ్ + గ్ + ర్ + త + హ్ + ఈ + త్ + ఋ” అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి దశదిక్కులకును దశేంద్రియములకును జిహ్వాములు. శక్తిమదనబీజములైన సకారమకారములు సర్వదేవతాకమైన తకారముతోడను, గణపతివహ్నిబీజములైన గకారరేఫములు తకారము

తోడను, శివబీజమైనహకారము మాయాబీజమైన ఈకారముతోడను వాస్తు బీజమైన తకారము బ్రహ్మబీజమైన ఋకారముతోడను గూడియుండుటచే బైనామము నుపొసిండువారు శైవులుశాక్తేయులు, గాణాపత్యులును అగుదురు. అగ్నిమాపకయంత్రవిర్మాతలను సేనానాయకులునై వ్రజలకోరికలను విర్విష్ణు ముగా నెకవేర్పగలవారలును, రక్తదోషనివారకములు, రక్తవృద్ధిదాయకములనగు ఔషధములను జేకూర్పగలవారలగుదురు.

—: ద్వాదశయజుస్సు:—

1 “నమస్తక్షిభోరథకారేభ్యశ్చనోనమః”

అర్థము:-

తక్షభ్యః = దేవాదిష్టానులైన శిల్పిశేషులకు, నమః = నమస్కారము.
రథకారేభ్యశ్చ = చక్కగారథములను నిర్మించు శిల్పులునగు, వః = మీకు,
నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- అష్టాదశసిద్ధులను, 64 కళలును దైవాంశసంపన్నములు. వానియందు దైవమహిమకలదు. అందునను కళలుదేవుని సౌందర్యమును, నిరూపించును. వానిలో బ్రధానము శిల్పము. శిల్పమును నిర్మించువారిలో శిల్పులు ముఖ్యాలు. “పౌరుషంన్మణామ్” అను గీతాసూక్తిలో పౌరుషము దైవస్వరూపమని చెప్పబడెను. అట్టిస్వరూపనిర్మాతలైన శిల్పులకును, రథకారులకును దైవదృష్టితో నమస్సులుపమర్పించుచున్నారు.

103, 104. నామములు:- "నమస్తత్కల్పో రథ కారేభ్యః"
శివ:-

భ. భా. భా:- సృష్టిలో గల సమస్తమును మహేశ్వర విభూతికలదియే అండుత్తమవస్తువులలో అధికముగాను, తక్కువ వస్తువులలో తక్కువగాను మహాదేవుని విభూతి కలదు. కాన నర్వమును దైవముగా భావించబడి నమస్కరింపదగినదే. ఈమంత్రమునఁ బేర్కొనఁబడిన తక్షులు శిల్పులు. రథకారులు విశ్వకర్ములు. వీరిలో విభూతికలదు. కావుననే వారు అనగా తక్షులు దైవ తేజస్సుకల శిల్పకళనుద్ధరించిరి. విశ్వకర్ములు రథాదులను లోహదారు శిలాదులతో దైవతేజస్సుగల రథాదులను సృష్టించుచున్నారు. అందుచే తక్షులను, రథకారులను శివునిగా భావించబడి నమస్కరింపబడుచున్నారు. "తక్షా = తనూకరణే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన "తక్షన్" అను దానికి శిలాదులను సూక్ష్మీకరించి, దివ్యతేజస్సును అండు జౌనుపుటయనియర్థము. అది శివశక్తియే. రముధాతువునుండియేర్పడిన రథపదమునకు అనందకరమగు క్రిడ అని యర్థము. అట్టివిनోదకరవస్తువులు రథాదులు. వానినిసృష్టించి, అనందవఅనుభవివాంశయే. అందుచే రథకారనామకుడైన శివునకు నమస్కారము.

విష్ణు:-

తక్షపదమునకు గరుడుడు అనియునర్థముకలదు. అతడు విష్ణువునకు వాహనము. అతడు బ్రహ్మన్వరూపుడు "తత్తద్వతోరభేదః" అనున్వాయముచే వాహనమైన తక్షునకును అధికలవిష్ణువునకును భేదములేదన్నమాట. అంతేకాదు "తక్ష, త్వష్టా" అను రెండుపదములును ఒకేధాతువునుండి వుట్టినవి. సమానార్థకములుకూడ. విష్ణువు ప్రజాపతిరూపముననుండి సంహార పయమున సర్వభూతములను సూక్ష్మీకరించును. కావున త్వష్టాయేను. "భిశ్వకర్మమనుస్తవష్టా" అను విష్ణునహస్రసూక్తిలో "త్వష్టా" అను పదము

విష్ణునామముగా బేర్కొనబడెను. కావున త్వష్టా" అను పదమునకు సమానార్థకమైన "తజ్జ" అనుపదమును విష్ణునామమై విష్ణువును బోధించునన్నమాట.

"రథము అనగా ఆనందము. విష్ణువు చేతనాచేతన వస్తుజాతమునకు శరీరరూపరథమును ఆనందనిలయముగా నిర్మించి, రథకారుడు = ఆనందకరుడగుచున్నాడు. "అనంతరూపోఽనంతశ్రీః" అను సహస్రనామంలో జెప్పిన అనంతరూపములలో రథకారరూపమొకటియైయున్నది. కావున రథకారనామము విష్ణువునకు జెల్లినని తెలియుచున్నది. ఈవిషయమే "అశ్వానంరథినం విద్ధి శరీరంరథమేవతు" అనుమంత్రమునఁజెప్పబడెను. "రథీ, రథకారుడు" అనునవి సమానార్థకములే.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"తక్షన్" అను పదమున "త్ + త + క్ + ష్ + త + న్" అని ఆరక్షరములుకలవు. ఇవి షడ్భుతులకును, షడింద్రియములకును ఉపలక్షకములు. ఈనామము నుపాసించువారు వర్షకారకులైన శూర్యప్రజావతుల శక్తులను సంపాదించి, అకాలవర్షములను గురిపించగలరు. ఋష్యశృంగాదులలోఁ జైదేవతలశక్తులుకలవు. కావున వారువచ్చుప్రాంతమున వర్షములు కురిసెడివి. ఇంతేకాదు. పైనామము నుపాసించువారు జలప్రేషకయంత్రముల నిర్మించి వానినుండి వింతశక్తులను జనింపజేయగలరు.

రథకారనామమున "ర్ + త + థ్ + త + క్ + త + ర్ + త" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులకుఁ జిహ్వాములు. రేఘవ్యయును ఆకారమునుగలవు. అవి అగ్నిశక్తిబీజములు. వానితో బ్రాహ్మవత్సబీజమును, ధర్మబీజమైన థకారమునుగూడియున్నవి. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించువారుశక్తి ప్రభావముచే వివిధాగ్నిశక్తులను సంపాదించి, అగ్న్యైశ్వాదకయంత్రాయుధముల నిర్మించి, దుష్టశక్తులను సంహరించి, ధర్మమును స్థాపించగలరు. జయము సంపాదించగలరు.

“నమఃకులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ నమః”

అర్థము:-

కులాలేభ్యః = కుంభకారులకు (కుమ్మరులకు, నమః = నమస్కారము.
కర్మారేభ్యశ్చ = లోహకారులగు, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

వాత్సర్యము-

సా. ఖా:- త్రిమూర్త్యాత్మకుడగు పరమాత్మయొక్క విభూతి సర్వత్ర కలదు. కావున కులాలస్వరూపుడును, లోహకారస్వరూపుడునగు పరమేశ్వరునకు నమస్కారములు నమర్పింపబడుచున్నవి.

105, 106. నామములు- “నమఃకులాలేభ్యః, కర్మారేభ్యశ్చ”
శివ:-

భ. ఖా. ఖా:- మహాశివుని సంహారశక్తి కుంభకారులతోను, లోహకారులందునుగలదు. భూమియందలి మట్టినికుండలు మున్నగువస్తువులకై మర్దించువాడుకులాలుడు. కర్మారమనగావెడరు. దానిచే సూచింపబడు లోహములుకూడ కర్మారములే. వానివస్తువులను తయారుచేయువారు కర్మారులు. వారేలోహకారులు. కులాలులు అనగా కుమ్మరులు మట్టివస్తువులతో ధనమార్జించి జీవింతురు. కర్మారులు కట్టి, బంగారు, వెండి, రాగి, ఇమము, ఇత్తడి మున్నగులోహములతో జీవికావసరవస్తువులను నిర్మించి ధనమార్జించుకొని జీవింతురు. శివశక్తిసంపన్నులగుటచే కులాలులును, కర్మారులును నమస్కరింపబడుచున్నారు.

విష్ణు-

మహావిష్ణువు హిరణ్యాక్షునివధించుటకై భూమిని మర్దించెను. 'లక్షణా శక్తిచే భూమిపైగలరాజులుకుశబ్దముచే సూచింపబడుదురు. ఆరాజులను

బరతురామావతారమువాల్చి, విష్ణువు 21 సార్లు మర్దించెను. కు = భూమిని
లడతి = మర్దించుచున్నాడు అను వ్యుత్పత్తిచే కులాలశబ్దము విష్ణువునకు
నామముగా జెల్లును. కుందరః = భూమిని మర్దించువాడు; కుం = భూమిని,
ద్యతి = ఖండించువాడు కుండుడు. "కుముదఃకుందరఃకుందః" అను విష్ణు
సహస్రనామస్తోత్రమునందు, కుంధరకుందనామములును కులాలనామమును పమా
నార్థకములే కావున కులాలనామము విష్ణువునకును జెల్లును.

కర్మ = యజ్ఞకర్మను, ఇయర్తి = పొందువాడు కావున విష్ణువు కర్మ
రుడు అయెను. విశ్వమందలి లోహములను బోలు కర్మలుకలవాడు కావున
విష్ణువునకును లోహాదికర్మకారులకువలె విశ్వకర్మనామముజెల్లును. అటులనే
కర్మారనామమును లోహకారునకువలె విష్ణువునకును జెల్లును. "నైకాత్మానైక
కర్మకృత్" అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమున జెప్పినట్లు విష్ణువెన్నియోకర్మలను
ఆచరించెను. అందుచే కర్మారనామము విష్ణువునకు జెల్లును.

శీతాక్షరసంపుటి:-

కులాలనామమున "కొ + ఉ + ల్ + అ + ల్ + అ" అని ఆరక్షరములు
కలవు. ఇవి షడ్గుతువులకును, షడింద్రియములకును జిహ్వాముఖ, ఇంద్ర
వశీకరణాకర్షణశక్తులను దెల్పు అకారాకారములతోడను వాయువీజమైన
ఉకారముతోడను కకారలకారములుకూడియున్నవి. కకారము ప్రాజాపత్యము
లకారము పృథివీవీజము. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు శక్తివాయు
ప్రభావములు సంపాదించుకొనినవారై యోగులగుటయేకాక, సకాలమున
వర్షముకురిపించగలవారలై భూమిని సవ్యసమ్పృద్ధముగావించి, ప్రభువులను
బ్రజలను పశపఱచుకొనగలవారలగురు.

కర్మారనామమున "కొ + అ + ల్ + మ్ + అ + ల్ + అ" అని ఏడక్షర
ములుకలవు. ఇవి సప్తగుతువులకు సప్తధాతువులకు ఉపలక్షకములు
బైనామమున అకారాకారములకు దోడువహింపజేసిన రేఫవ్యయమును, మదన

భీజమైన మకారమునుగలవు. పైనామము నుపాసించువారు అగ్న్యూపాసకులై దేశమునవాణ్ణిలు నీచకామమును ప్రమాదకరరోగభీజములను సంహరించి దేశక్షేమంకరులు కాగలరు. రోగనివారక వైద్యులుకాగలరు. మహారోగ నివారకౌషధప్రస్థలు కాగలరని తెలియుచున్నది.

—; చతుర్దశయజుస్సు ;—

“నమఃపుంజష్టేభ్యోనిషాదేభ్యశ్చనమః”

అర్థము:-

పుంజష్టేభ్యః = పక్షిపుంజములను సంహరించువారికి, నమః = నమస్కారము; నిషాదేభ్యశ్చ = మత్స్యభూతుకులైనట్టియు, వః = మీకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

“బలంబలవతాంచాహమ్” అను గీతాసూక్తిచే బలవంతులబలము భగవంతుని అంశయనితెలియుచున్నది. భగవంతుడు సంహరించువారిలో బలము రూపముననున్నవాడు. కావున పక్షులను సంహరించునట్టియు మత్స్యములను నశింపజేయునట్టివారికి నమస్సులు సమర్పింపబడుచున్నవి.

107, 108. నామములు- “నమఃపుంజష్టేభ్యః, నిషాదేభ్యశ్చ”

శివ:-

భ.భ.భా.:— శివుడు సృష్టిలోనున్న చేతనాచేతనములందంతటను గలడు. ముఖ్యముగా సంహారకరుడైన కారణమున అతడు సంఘముగానుండు

పక్షులను బరివేష్టించి బాధించువారిలోను, మత్స్యభూతుకులందును బలరూపముననున్నాడు. “బలాయనముః, బలప్రమథనాయనముః” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు బలవంతులైన వుంజిష్టులరూపమునను నిషాడలరూపముననుగల శివుని నమస్కరించుచున్నారు. వుంజిష్టులనగా పక్షిగణపంహరకుఁబా, నిషాడలనగా మత్స్యభూతుకులు. వీరుదఱును శివస్వరూపులే. కావ వారికి నమస్కారము.

విష్ణు-

“వై = వేష్టతే” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన “వృ” అను పదమునకు “చుట్టుట” అని యర్థము. “పుంజి” అను పదమునకు అంగుష్ఠాదిప్రమాణము అని యర్థము పైరెండు పదములును గలియగానేర్పడిన “పుంజి+వృ” అను పదమునకు అంగుష్ఠాదిప్రమాణమును జుట్టి బ్రహ్మాండమునగల పురుషుడని యర్థము; అతడు శివుడని కొందఱును, కేశవుడని కొందఱును అందురు. అతడు శివకేశవస్వరూపుడనుటయధార్థము “అంగుష్ఠమాత్రః పురుషో జ్యోతిరవాధూమకః” అను శ్రుతియేదీనికిఁ బ్రమాణము. ఈ విషయమే “శ్రవమాణంబీజమవ్యయమ్” అను విష్ణుసహస్రనామక్రితే సూచించబడినది కావున వుంజిష్టపదము విష్ణువునకుజెల్లువని తెలియుచున్నది. “నిషాద” పదము నిషార్యకషడ్గధాతువునుండి యేర్పడినది. “షడ్గ = విశరణగత్యవసాదనేషు” అను దానిచేషడ్గధాతువునకు గత్యర్థముకలదని తెలియుచున్నది. ని = నితశాం = మిక్కిలి, సీధన్తి = ప్రాణులు తనయందుండును; తననుజేరును; అనువ్యుత్పత్తిచే పరమాత్మయైన విష్ణువునందు జీవులన్నియును జేరియుండుననితెలియుచున్నది. కావున విష్ణువు నిషాదైశవాశు “నిష్ఠాశాంతిఃపరాయణమ్” అను సహస్రనామక్రియందలి “నిష్ఠా” అను నామమునకును జీవులు తనయందుండుననియే యర్థము. అందుచే, నిషాద నిష్ఠాపదములు సమానార్థకములై విష్ణువును భోధించుచున్నవని తెలియుచున్నది. నాదబ్రహ్మయైన విష్ణువునందు సర్వములన్నియునుండును. కావున విష్ణువునకు నిషాదనామము ఏర్పడెననియును జెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

పుంజిష్ఠనామమున "వ్+డి+న్+జ్+ఇ+వ్+త్+అ" అని పనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులకును, అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు, వాయుబీజమైన ఉకారముతో వర్ణస్యబీజమైన వకారమును, విష్ణుబీజమైన ఇకారముతో పానిశ్రీబీజమైన నకారమును ఇంద్రబీజమైన జకారమును చంద్రబీజమైన తకారమును, సూర్యబీజమైన షకారమును అకారముతోడను గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు ఇశాపింగళానాడులద్వారా ప్రాణాయామముగావించి, వాతరోగములను, జలీదరాదిరోగములను, మెదడునకును ఊపిరితిత్తులకును జెందినరోగములను నివారించగలవారలగుదురు. జలవాయుప్రేషకయంత్రములను సృష్టించగలవారలగుదురు.

నిషాదనామమున "న్+ఇ+వ్+అ+ద్+అ" అని అరక్షరములు కలవు అవి వడింద్రియములకును, వడ్డతువులకును జిహ్వాములు. ఇంద్రశక్తి బీజములధికముగానుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు శక్త్యుపాపకులై యుద్ధవిజేతలును భూతవైద్యులును కాగలరనియును, "శ్యామల, బొల్లి, కుమ్మ, పొండుపు" అను రోగములను నివారించగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

—: సంపదతయజాస్సు:—

"నమజస్సుకృద్భౌతదన్వకృద్భౌతృవోనమః"

అర్థములు:

ఇహ్యోకృద్భౌతః = చక్కని శరమునుజేయునట్టి, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము. దన్వకృద్భౌతః = చక్కనిదోనస్ఫులనుజేయునట్టి, వః = మీకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. బాః - వధూత్మసాధువులందును, అసాధువులందును, వృత్తి విధ్యాసంఘస్థులందున్నుగలడు. కావున శరములు, ధనుస్సులు మున్నగు వానిని దయారుచేయుచుంత్తకారులందునుగలడు. కానవారికి నమస్కారము.

109, 110. నామములు - “నమశ్శక్తికృద్భక్తిః, ధన్వకృద్భక్తిశ్చ” శివః:-

శ బా. బాః - సంహారకరుడై క్రమశిక్షణలోనుంచు శివునియొక్క శక్తిసకల ప్రాణులందేకాక ప్రాణములేని వస్తువులందును, బలరూపమునను జేజోరూపమునను, దహనశక్తిరూపముననుగలడు. అందుచే శివుడు “బలాయ నమః, బలవ్రహ్మనాయనమః” అనికొనియాడఁబడి నమస్కరింపఁబడినాడు. కావున దుష్టులను సంహరించు పాధనములైన శరములందున్ను, ధనుస్సు లందును, వానిని నిర్మించుచుంత్తకారులందును బరమశివుడుకలడు. కావున శరధనుష్కారక్షులు నమస్కరింపఁబడుచున్నారు. అందుచే శివునకు, ఇష కృత్, ధన్వకృత్” అను నామములు చెల్లును.

విష్ణు-

“ఇష = గతౌ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన ఇషుపధమునకు విష్ణు పదమునకువలె సర్వగమనుడు, సర్వవ్యాపకుడనియు నర్థములుకలవు. బలరూపమున శివుడువలె తేజోరూపమున విష్ణువు ఇషుడై, కృత్ = జగద్రక్షణ కరుడు అగుచున్నాడు. కావున “ఇషకృత్” అను నామము విష్ణువునకు వీర్యదేను. అంతేకాదు.

“ధన్వకృత్” అను నామముకూడ విష్ణువునకుఁజెల్లును. “ధన్వ = మరణే” అను ధాతువునుండియేర్పడిన ధన్వపదమునకు వాశము అనియర్థము

కలదు. దుష్టులైన రాక్షసులకు ధన్వను = నాశమునుజేకూర్చువాడు కావున విష్ణువు ధన్వకృత్ నామకుడు అయినాడు. "ధన = ధాన్య, ప్రార్థనాయాంచ "అనుభావునుండియేర్పడిన ధన్వపదమునకు బ్రార్థింపబడువాడు అని యర్థముకలదు. గణేంద్రాదులచే ధన్వ = ప్రార్థింపబడినవాడై, కృత్ = రక్షణక్రియనొనర్చినవాడు; కావున విష్ణువు ధన్వకృత్ నామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"ఇమకృత్" అను నామమున "ఇ + వ్ + ఉ + క్ + ఋ + త్" అని అక్షరములుకలవు. ఇవి షడ్భుతువులకు, షడింద్రియములకును జిహ్వాములు విష్ణుబీజమైన ఇకారమును, సూర్యబీజమైన షకారమును, వాయుబీజమైన ఉకారమును పరుసగాగలవు పైనామము నుపాసించువారు వాయుగ్గుల శక్తులతో సూర్యమండలముచేరగలవారలగుదురు. పృథివ్యస్తరిక్షన్వర్గయా నులుకాగలరు. అంతేకాదు. బ్రహ్మప్రజాపతిబీజములు కకారఋకారములు వాస్తుబీజమైన తకారముతోగూడియుండుటచే పైనామము నుపాసించువారు వాయుగ్ని సూర్యశక్తులతోపితగ్రహణనితరోగనివారకయంత్రనిర్మాతలు కాగల రనితెలియుచున్నది.

"ధన్వకృత్" అనునామమున "ద్ + త + న్ + వ్ + త + క్ + ఋ + త్" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టదిశలకును శరీరమందలి అష్ట పక్రములకును జిహ్వాములు. పైనామము నుపాసించువారు పలురకాల రోగములను నివారించువారును వృష్టికారకజలప్రేషక యంత్రనిర్మాతలును కాగలరని తెలియుచున్నది.

—; పోడతయజాస్య ;—

“నమోమృగయభ్యత్సవిభ్యత్సవోనమః”

అర్థము:-

మృగయభ్యః = మృగములను జంపెడివ్యాధులకు, సమః = నమస్కా

రము. శ్వనిభ్యశ్చ = కుక్కలమెడలయందుగట్టబడిన పాశములనుదాల్చు, వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమేశ్వరుడు నానావిధజాతుల మూర్తులరూపమున నుండును. అందుచే. వేటగాండ్రరూపమునను, కుక్కలను వెంచెడి యజమానులరూపముననుండు పరమేశ్వరుని భక్తులు నమస్కరించుచున్నారు.

111, 112. నామములు:- "నమోమృగయుభ్యః శ్వనిభ్యశ్చ".

శివ:-

భ. భా. భా:- పరమేశ్వరుడు క్రూరజంతువులబారినుండి రక్షించు వ్యాధులరూపముననుండును. అంతేకాదు. మృగ = జంతువులను, యు = సక్రమమార్గమునకుజేర్చువానిరూపముననుండును. తనకన్నకూతును బరిణయమాడిన బ్రహ్మ, మహాదేవునివలన భీతుడై లేడిరూపముదాల్చివఱుగెత్తునపుడు శివుడు వ్యాధునిరూపముదాల్చెను. భక్తుడైన అర్జునుని శక్తివరీషింపఁదలచి పందిని దఱుముచున్న వ్యాధునిరూపముదాల్చెను. అందుచే శివునకు మృగయుడు అనునామముసార్థకమాయెను.

అనన్తాయకొసగినపరముననుసరించి పరమ శివుడు ఆమెకు పుత్రుడుగా టుట్టినపుడు దేతాత్రేయునిరూపముదాల్చెను. అపుడు వేదములు శ్వానరూపముదాల్చెను. అసమయమునశ్వానములకు బరమశివుడు నేత = నాయకుడుఅయెను అందుచే బరమశివునకు శ్వనినామముసార్థకమాయెను.

విష్ణు:-

మృగము = జంతువగు వీనుగు. వి పు తన భక్తుడైన మృగమును గజేంద్రుని రక్షించి, యు = దానికిముక్తినిజేకూర్చెను. అంతేకాదు. మృగులు = యోగతపోజ్ఞానాదిమార్గములదనను అన్వేషించువారు, వారికి, యు = ముక్తినిజేర్చువాడు విష్ణువు. కావున విష్ణువునకు మృగయునామము సార్థకమాయెను.

“ఋ ఓశ్వ = గతివృద్ధిః” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “శ్వ” పదమునకు, శ్వయతి = గచ్ఛతి అను సర్థముకలదు కాన చేతనాచేతనవస్తువులను జేరు విష్ణువును “శ్వ” అనవచ్చును. “ని = నేత, శ్వాచతసానిశ్చశ్వనిః” అనగా అంతటను వ్యాపించునాయకుడు అనియర్థము. కావున శ్వనినామము విష్ణువునకు జెందునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః

మృగయునామమున “మ + ము + గ్ + త + య + డి” అని అరక్షరములుకలవు. ఇవి షడ్భుతువులకును షష్ట్యక్రములకును జిహ్వాములు. వాయు బీజములైన యకారోకారములు రెండుకలవు. అందుచే ఈనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామవర్గులై పచ్చకామెర్లు, నీలిమ, రక్తదోషరోగములు, శ్యామల, మాన్మగరోగములను, పీడాపికావాదిబాధలను దొలగింపఁగలవారలగుదురు వాయుమానయంత్రనిర్మాతలుకాగలరు.

“శ్వని”నామమున “శ్ + వ్ + త + న్ + ఇ” అని యైదక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములకును, పంచేంద్రియములకును జిహ్వాములు. పైనామము నుపాసించువారు లక్ష్మీసంపన్నులై జలయంత్రనిర్మాతలై జలమునందగుల శక్తులను వస్తువులను లైటపెట్టగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

—; సప్తదశయజ్ఞాస్సు ;—

“నమశ్శ్వభ్యశ్వపతిభ్యశ్వచోనమః”

అర్థముః-

శ్వభ్యః = శ్వానరూపదారులకును, నమః = నమస్కారము. శ్వపతిభ్యశ్చ = శునకస్వాములైన వః = మీకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- పరమాత్మసమస్త ప్రపంచముననుగలదు. కావున యజమానియందును, విశ్వావముకలవై, చోరాదులకు భయముగొల్పునవై రక్షించు శునకములందును ఆతని విభూతికలదు. శ్వపతులై దుష్టజంతుగ్రాహకములగు శ్వానములకుస్వాములై దుష్టజంతుశంహారకులైనవారియందు ఆతని విభూతికలదు. కానశ్వానములును శ్వానపతులును నమస్కరింపబడుచున్నారు.

118, 114. నామములు- “నమఃశ్వభ్యః, శ్వపతిభ్యశ్చ”

శివ:-

భ. భా. భా:- బ్రహ్మాండమంతటను ఆవరించిన విభూతిగల పరమశివుడు ఒకప్పుడు ధైరవమూర్తియైకలడు. అధైరవుడేశ్వానము శ్వానరూపమున నుండి రక్షించుకారణమున శ్వనామధారిమాయెను. శ్వపతులు క్షేత్రపాలకులు. కావున మహాదేవుడు శ్వపతిరూపముననుండి రక్షించుచు శ్వపతినామధారియై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు:-

“శ్వయతి = గచ్చతి” అను క్రియనుండి విష్ణుత్వమైన శ్వశబ్దమునకు నర్వవ్యాపకుడని యర్థము. అందుచే శ్వపదము వినుపదముతో నమానార్థకమై విష్ణునామమాయెను. “శ్వాపతిశ్చ = శ్వపతిః” అని విశేషణోభయపదకర్మధారయముగాజెప్పినచోశ్వయతి = నర్వవ్యాపకుడైవ, పతి = ప్రభువు మహావిష్ణువు. అందుచే శ్వపతినామము విష్ణువునకుజెల్లును. అందుచే శ్వపతియైన విష్ణువునకు నమస్కారము.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“శ్వా” అను నామమున “శ + వ్ + అ” అని మూడక్షరములుకలవు అవి త్రికాలములకు త్రిశరీరములకు బిహ్వములు. లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణము, వరుణబీజమైన వకారమును పరాశక్తిబీజమైన ఆకారముతో గూడియుండుటచే పైనామము నుపాసించువారు లక్ష్మ్యుపాసకులు. వారులోకమునవాణిల్లు జలో దరాదిరోగములకునివారకులై, సకాలవర్షముకురిపించగలవారై లోకులకు లక్ష్మినిజీహూర్చగఱరనితెలియుచున్నది.

శ్వపతినామమున “శ + వ్ + అ + వ్ + అ + ల్ + ఇ” అని ఏడక్షరములుకలవు. అవి సప్తవాయుమండలములను, సప్తధాతువులను సూచించును. పైనామము నుపాసించువారు కృత్రిమమేఘములను సృష్టించి, కృత్రిమవర్షము కురిపించగలవారై, జలప్రళయనివారకులై, నూత్నయంత్ర నిర్మాతలు కాగలరనితెలియుచున్నది.

సా. భా:- ప్రథమానువాకమున ప్రత్యక్షపరోక్షమార్గములలో మహాదేవుని మహిమప్రదర్శింపబడినది ద్వితీయానువాకమున లీలార్థముధేవకామూర్తియైన మహాదేవుడు ప్రధానముగాస్తుతింపబడెను. తృతీయానువాకమున రజోమూర్తియైన మహాదేవుడు ప్రధానముగాస్తుతింపబడెను. ఈచతుర్థానువాకమున నానాజాతిమూర్తియైన మహాదేవుడు ప్రధానముగా స్తుతింపబడెను.

భ. భా. భా:- ఈయనువాకమునకుజెందిన పురశ్చరణమిందజెప్పబడుచున్నది. 12 రాత్రులు పూర్ణముగా కృద్భృతము అచరించి 9 వేలు జాతముచేయవలెను. పిమ్మట శివాలయమున 8 వేల ప్రదక్షిణములుచేయుచు విరంతరము జపముచేయవలెను. అప్పటితో పురశ్చరణము పూర్తియగును. దినములలెక్కచూడక రుద్రాభిషేకము జపముచేయవచ్చును రాజయక్షగల

మానవుడు సిద్ధిచేసిన ద్వితీయకు వరుణునిచ్చి, శాంతిచేయవలెను. ఇట్లు వరుణునిచ్చిన, విప్రుడు యజమాని యింటనొకభాగమున అగ్నిరాధనకు బాహుమాత్రకుండమును నిర్మింపవలెను. అగ్నికుండమునకు ఎదురుగా వేదికను నిర్మింపవలెను అవేదికపైని తొమ్మిది జలపూర్ణమటములను ఉంచవలెను. అమటములకు ధారముచుట్టవలెను. ఈయనువాకముచెప్పుచు మహాదేవుని అందు బ్రక్షింపవలెను. ఆవాహనము ఒకసారి పిమ్మట గంధాదులతో బూజింపవలెను. పిమ్మట గంధము, కర్పూరము, పుష్పము, తామరసహజము, ఉశీరాదులతోడి దశాంగము, నేతిదీపమును, సమర్పించవలెను. ఇట్లు తనను ఆరాధింపుకొని, తత్త్వమునారాధించి, వడునొకండుదినములు దీక్షచేయవలెను. ప్రారంభ దినమున మంత్రపుష్పాంతమాచరించి, ఈయనువాకముతో బడునొకండు సార్లు ప్రతిసమస్కారములు సమర్పించి నేతితోహోమమొనర్చి, అమహాదేవుని సన్నిధిని ఇరువదియొక్కవేలు జపముచేయవలెను. అప్పుడదిమొదలు దీక్ష పూర్తియగువరకును అగ్నినిసంరక్షింపవలెను. పిమ్మటను అనుజునాడు నిత్య కార్యమాచరించి, నేతిలోను తేనెలోను తడిపినతెలను, లాజిలను (పేలాలను) ధూర్వాలను, ఖియ్యమును, యవలను ఈయనువాకముతో బడునొకండుసార్లు హోమముచేయవలెను. ఇట్లు మూడుదినములు ప్రతిదినము మధువుతోను నేతితోను హోమముచేయవలెను.

పిమ్మట సప్తమాష్టమదినములలో అశ్వత్థాపా మార్గ సమిధేలతో హోమము పూర్వమువలెనేచేయవలెను. తర్వాతనొకదినము ఉదయమునుండి అస్తమయమువరకును నిత్యకర్మలకు అవి రోధముగా అవశ్యకముగా నిరస్తరము అనువాకమును జపింపవలెను. పిమ్మటను, నవమదినమున నేతితోడను, తేనెతోడను హోమముచేయవలెను. దశమదినమున ఉదయాస్తమయము లందు జపముచేయవలెను. పిమ్మట సమాప్తిదినమున (11 వ దినమున) బ్రతి సమస్కారమునందును ఈయనువాకముచెప్పుచు ఏనిమిదివేలకమలములతో మహాదేవుని ఆరాధింపవలెను. పిమ్మటగౌరినారాధించి, బ్రాహ్మణులచే వ్యాధి

నిర్మోచనమగుగాకయని యాశీస్సుపొందవలెను. దానముజేయునమయమున రాజు 8 వేలో, నాల్గువేలో, 8 వందలో బంగారునాణెములను దక్షిణగా నొసంగవలెను. ఇతరులు (రాజులుకానివారు) 8 వందలో, 4 వందలో, ఇరువదియైదోబంగారునాణెములను యథాశక్తి దక్షిణగా నొసంగవలెను. ఇట్లు ఒకేబ్రాహ్మణునకు బ్రత్యేకముగా దానముజేయవలెను పిమ్మట జవహోమాది కర్మలకు తగినట్లు దక్షిణానొసంగవలెను. వ్రతదినము ఒకనాణెముదక్షిణగా నొసంగవలెను. పిమ్మట సమస్తమునకును దక్షిణగా ధేనువును ఈయవలెను.

ఇట్లు ఈవ్రతమును సమాప్తిచేసి దేవుని విసర్జింపవలెను. దేవాలయాది కర్తకు ఈక్రింది విధానమును జెప్పిచేయించవలెను. ఏమన?

మఱిజలముతో నిత్యముదేవునికి స్నానము చేయింపవలెను. ప్రోక్షణ చేయవలెను. ఈవిధముగాజేసినచో రాజయశ్శతనశించును. శంభవప్రసాదము వలననే దీర్ఘాయువులభించును. ఈయనువాకముతోడనే మేహశాంతియు జేయింపవచ్చును మేహవ్యాధిగలవాడు అగ్నిలోతేనెతోబాటు నేతితో ప్రతినమస్కారమునండును తొమ్మిదివేల ఆహతులను హోమముజేయవలెను. ఇట్లుచేసినచో మేహరోగమునశించును. ఇతరములైన కుష్ఠాదిరోగములు తొలగుటకును 100 వేలసార్లు ఈయనువాకముతో జపముజేయవలెను. దాని మూలమున వ్యాధులు నశించును. జ్వరాదిరోగములు ఏకకాలమున సంభవించినచో నమర్తుడైన బ్రాహ్మణునిచే జపాడులనూ జేయించవలెను. అబ్రాహ్మణుడు నాభిమాత్రజలముననో ప్రవాహముననోనిలిచి, 8 వేలరక్తకమలములను బ్రతినమస్కారమునను చిమ్మవలెను. శేషముతో భృంగివిహుజుజేయధగియున్నది ఇట్లుచేసినచో మహాజ్వరమునశించును మహాశివుడు మోరస్వరూపుడు కావున ఆతనిపూజావిధానాడులను జరిపించుటకు విద్వాంసుడైన వివ్రుడే గురువుగానుండవలెను. వేరువిధముగా జరిగినచో కలహము సంభవించును, ఏలోపమువాటికకుండవైన జెప్పిన జవహోమాదులు జరుగవలెనుగదా! పిమ్మట చైతన్యవాకమంత్రముల యర్చనగల ఈక్రింది శ్లోకముతో ధ్యానము చేయవలెను.

శ్లో॥ భస్మోద్భాసితసద్వాంగం జటామండలమండితం
ధ్యాయేత్ త్ర్యక్షం వృషా రూఢంగణేశ్వరయుతహరమ్॥

తాత్పర్యము:-

క్రితోచనమై శివుడు భస్మమువలన బాపిట్ట వర్వాంగములు కల్గి
యుండెను. అతడు జటామండలముతో అలంకరింపబడి, వృషభారూఢుడై
గణేశ్వరయుతుడైయుండెను. అట్టిహరుని ధ్యానింపవలెను.

విద్యారణ్యభాష్యమును, భట్టభాస్కరభాష్యమునుగల

శ్రీ ద్రుద్రవత్సమునచతుర్థానువాకము సమాప్తము.

శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము

∴ పంచమానువాకము ∴

—; ప్రథమయజుస్సు ;—

చతుర్థానువాకమున జాభయతోనమస్కారములుగల మంత్రములుకలవు.

పంచమానువాకమునుండి నవమాంతానువాకములందుగల

మంత్రములు నమస్కారాదులైకలవు.

మంత్రము- “నమోభవాయచరుద్రాయచ”

అర్థము:-

భవాయ = ప్రాణలయత్పత్తికిమూలకారణమైన, రుద్రాయ = జీవుల రోదనమునకు గారణమైనట్టియు, దుఃఖమును ద్రవింపజేయునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా. ధ్యాన్వజ్ఞానాదులయొక్కాత్మజ్ఞానాభ్యాసము. అతడే జీవులను ఏడిపించును. జీవులదుఃఖమును ద్రవింపజేయును. జీవోత్పత్తికి మూలకారణమగు శక్తిమహాదేవుని శరీరమునుండియేవేరైనది. అట్టిజీవులకు కర్మానుసారముగా దుఃఖములగల్గింది, యేడిపించునాతడును రుద్రుడేయని తెలియుచున్నది.

115 నామము:- శివ:- “నమోభవాయ”

భ. భా. భా:- “నమోభవాయ” అను దానితోడను, నమోజ్యేష్ఠాయ” అను దానితోడను, అరంభమగు అను పాదములకు భగవంతుడైన శంఖుడే

ఋషియును, దేవతయునైయున్నాడు. మహావిరాట్టుపందస్సు. ఇట్లు ఈతను వాకములతో మహాదేవునకు విశ్వాధిపత్యము ప్రతిపాదించబడెను. తర్వాత అష్టమూర్తియను అధిష్ఠానభేదముతో మహాదేవుడు స్తుతించబడుచున్నాడు. ఉభయతో, సమస్కారములుగల మంత్రములైన పిమ్మట, ఆపియిండు మాత్రమే సమస్కారముగల మంత్రములు చెప్పబడుచున్నవి.

సర్వత్రవిల్లపుడును ఉన్నకారణమున శివునకు భవుడను నామము కల్గెను. భవుడనగా ఎల్లపుడు ఉన్నవాడు; శాశ్వతుడు అనియు అర్థముకలదు. ఎల్లపుడును బ్రహ్మాండము అంతయు తనలోనేకలదని భావించువాడును, సర్వ లదే తమహృదయములందు భావించబడువాడునగుటచే, శివునకు “భవుడు” అను నామముకల్గెననియును జెప్పవచ్చును. సాలీడునోటిలోనే దారముగా మారు ఉమ్ముకలదు. పట్టుకల్లునపుడు అదియేదారముగా లైకువడును. మఱల అదియేమింగబడును. అటులనే బ్రహ్మాండము సృష్టిస్థితిలయములందు మహా శివునిలోనుండియే మార్పుచెందును. కావున శివుడు భవనామకుడాయెను. శివుని అష్టమూర్తులలో భవుడు జలములకు అధిష్ఠాత. సూర్యునకు రుద్రుడు అధిష్ఠాత.

116 నామము “నమోరుద్రాయ”

రుద్రుడు అను నామమునకు శివపరముగాను, విష్ణుజరముగాను అర్థము ఇంతకుముందు వ్యాఖ్యానింపబడెను. బీజాక్షరపరమగు అర్థమును వివరింపబడెను.

విష్ణు-

“అపాం నిధిరధిష్ఠానమ్” అను విష్ణుసహస్రనామమునకు సకల భూతములకు సూర్యాదులకును విష్ణువు అధిష్ఠాత. రుద్రుడును అధిష్ఠాత. కాశ్యపః కృష్ణః” అను విష్ణుసహస్రనామమునకు సర్వజాలములందున్నవాడి

శాశ్వతుడైనట్లు తెలియుచున్నది. భవుడు అనగా శాశ్వతుడు. పరిశీలించగా “భవుడు, శాశ్వతుడు” అను రెండునామములను సమానార్థకములైయుని తెలియుచున్నది. అందుచే శాశ్వతనామమువలె భవనామమును విష్ణువునకు జెల్లువని తెలియుచున్నది “ప్రభవః ప్రభుః” అను విష్ణుశాస్త్రసూక్తిలోని “ప్రభవుడు” అను నామముకూడ ఘైయర్థమునే బోధించునని తెలిసికొనవలసి యున్నది.

“భవ” అనునామమున “భ + వ + వ + వ” అనీ నాల్గు అక్షరములు కలవు. ఇవి నాల్గుయుగములకును, అంతఃకరణచతుష్టయమునకును జిహ్వాములు. భకారము శీవశక్తులకుజెందినవీజము. భకారమువారుణవీజము. ఈరెండును అకారాకారములతోగూడియున్నవి అందుచే జైనామము నుపాసించువారు, జలప్రకోపరోగములను, భూతాదీబాధలను నివారించువారును రాజనీతివిశారదులును, కాగలరు. జలప్రయాణసాధననిర్మాతలుకాగలరు. శ్రిత్రమును బొల్లిజబ్బును రక్తరోగములను నివారింపగలవారలగుడతని తెలియుచున్నది

—; ద్వితీయయజుస్సు ;—

“సమశ్శర్వాయచపశుపతయేచ”

అర్థము:-

శర్వాయచ = పౌషనాశకునకును, పశుపతయేచ = అజ్ఞానులైన పురుషులను బొలింపువారికిని, సమః = సమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- ప్రళయకాలమున సృష్టినంతఃకరితలె సామాన్యకాలములందు నకల జీవులపాపములను నాశనముజేయువాడు పరమేశ్వరుడే జ్ఞానహీనులై తప్పుమార్గములందు నంచరించుప్రజలను సర్వార్థముఁకుమరల్చి, పాలించు హితును పరమేశ్వరుడేయని తెలియుచున్నది.

117, 118. నామములు- “నమశ్శర్వాయ, వశుపతయేభ”

అగ్నికి అధిష్ఠాతయై పరమేశ్వరుడు ప్రళయకాలమునందు శర్వమును హింసించును. నశింపజేయును. ప్రళయేతరకాలములందుచేతనాచేతనవస్తు జాలమందలిలోపమును, దోషమును విరివొందువాడును అపరమేశ్వరుడే. భూమికి అధిష్ఠాతయై శివుడు భూమిపైగల నకలవశువులను, అనగా జీవులను, లోపములు తొలగించియు, ఆరోగ్యముజేకూర్చియు, శక్తి నొసంగియు రక్షించును. అందుచే పరమశివునకు, శర్వుడు వశుపతినామములుచెల్లును.

విష్ణు-

“శ్వా = హింసాయామ్” అను ధాతువునుండి శర్వపదమేర్పడెను. దుష్టతన రాక్షసులను, గజేంద్రాదిభక్తులను వీడించు మకొరాదులను హింసించినవాడు కావున విష్ణువునకును శర్వనామముచెల్లును. “నర్వద్భక్” సింహాః” అను విష్ణుసహస్రనామంలోగల విష్ణువరమైన సింహపదమునకు హింసించువాడనియే యర్థము. ప్రేశర్వనామము, సింహనామమును సమానార్థకములే కావున శర్వపదమునకు విష్ణువు అనియు అర్థము, చెప్పవచ్చును.

సూచన-

వశుపతినామమునకు విష్ణువరమగు అర్థము 34 వ నామమున ఇంతకుముందు వివరింపబడెను. బీజాక్షరపరమగు అర్థము కూడ ఇంతకుబూర్వమే వివరింపబడెను

బీజాక్షరసంప్రటి:-

శర్వనామమున “శ్ + అ + ఓ + వ్ + అ” అని ఐదక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములకును, పంచకోశములకును బిహ్నుములు. లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణమును అగ్నివరుణబీజములైన రేఫవకారములును స్వదేవతాకమగు అకారముతో గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు జలయంత్రాగ్నిమాపకయంత్రనిర్మాతలు అగుటయేకాక విష్ణునౌకామాత్రల ద్వారావాణిజ్యము నెఱపి, ధనమార్జింపి, లక్ష్మీసంపన్నులుకాగలరనియును, జలాగ్నిరోగనివారకులుకాగలరనియును తెలియుచున్నది.

—: తృతీయయజుస్సు :—

‘మంత్రము- “నమోనీలగ్రీవాయచశితికంతాయచ”

అర్థము:-

నీలగ్రీవాయ = కాలకూటవిషధారణముచే నీలమైన కంఠభాగముకలవాడును, శితికంతాయచ = మిగిలిన కంఠప్రదేశమున శ్వేతవర్ణముకలవాడు. నగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమశివుడు లోకరక్షణకై క్షీరసముద్రమథనమున ఉద్భవించిన కాలకూటవిషమును, కంఠముననిడుకొనేను. అందుచే వానికంఠమున కౌంతభాగము నల్లగాను, మిగిలిన భాగము తెల్లగాను ఉండెను. అందుచే అతనిని నీలకంఠుడు శితికంఠుడు అనియును గొనియాడి నమస్కరింతురు.

119, 120. నామములు:- "నమఃనీలగ్రీవాయ, శితికంఠాయ"

శివ:-

భ. భా. భా:- నీలగ్రీవనామార్థము ఇంతకుమున్నే వివరింపబడెను. "శితిధవళమేషకా" అను నిఘంటుసూక్తిచే శితి పదమునకు తెల్లని అనియర్థము కలదు. కంఠమున గరళములేనిభాగము తెల్లగానుండును. అట్టి తెల్లనికంఠ భాగముకలవాడు కావున శివుడు శితికంఠనామధారియాయెను. భగవంతుడైన శివుని కంఠమున సహస్రతమభాగముమాత్రమే స్పృశానలముచే నల్లనిదాయెను. "యథాంబికావతయే ఉమావతయే పశుపతయేనమోనమః" అను సూక్తిలో అదర్భాగము మొదటిరెండును పార్వతీపతియను సర్థమునందే ప్రయోగింపబడెను. అటులనే ఈయజుస్సులో నీలగ్రీవశితికంఠనామములు సమానార్థకములుగా అవరముకొఱకు జెప్పబడెననియు జెప్పవచ్చును.

శ్లో॥ సత్వాద్భ్రంజాయతే జ్ఞానంరజస్రోలోభవీచచ।

ప్రమాదమోహాతమస్రోభవతోఽజ్ఞానమేవచ॥

అను గీతాసూక్తిచే సత్త్వప్రధానమైన శుక్లవర్ణము జ్ఞానమును తమఃప్రధానమైన నీలవర్ణము ప్రమాదమోహాజ్ఞానములను ఒనగునని తెలియుచున్నది. శుక్ల నీలవర్ణమిత్రమైన కంఠముగల పరమశివుడు తనను ధ్యానించుభక్తులకు ప్రమాదమోహాజ్ఞానములను తొలగించి జ్ఞానమునొనంగునని తెలియుచున్నది. అందుచే బైరెండు శివనామములును ఒకచోటప్రయోగింపబడెను.

విష్ణు:-

"కణ = శబ్దే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన కంఠశబ్దమునకు ఊవులచే బిల్కించువాడు అనియర్థము చెప్పవచ్చును "కఠి = శోకే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన కంఠశబ్దమునకు దుర్మార్గులనేడిపించువాడని యర్థము చెప్పవచ్చును. "శి = శోధనే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన శితిపదమునకు నకల

వస్తువులందుండుటచే బరిశోధింపబడువాడని యర్థము చెప్పవచ్చును. “శితి శ్చాసాకఁతశ్చ = శితికఁతః” అని విశేషణోభయపదకర్మధారయ సమాసము చేసి, ఈపదమునకు విష్ణువరముగా అర్థము చెప్పవచ్చును. ఇందుగఁడందు లేడనపిలులేడు సర్వగతుడైన విష్ణువు సర్వలచేతను పరిశోధింపబడును. కావున విష్ణువు శితినామకుడాయెను. నేరములు చేయురాక్షసాదులను శోకింప జేయువాడు కావున విష్ణువు కఠరామకుడాయెను. “శితి + కఠ” అని రెండును గలియగానేర్పడిన శితి కఠపదము పైవిధముగా విష్ణువునకు జెల్లునని తెలియుచున్నది, సర్వలచే జూడబడు విష్ణువునకు “సర్వదృక్” అను నామము ఏర్పడెను “సర్వదృక్” అను విష్ణుసహస్రనామమును “శితి” అను నామమును సమానార్థకములు. “విశోధనుడు” అను విష్ణుసహస్రనామము “శితి” నామముకూడసమానార్థకములే. విశేషముగా “గజేంద్రుడు” మున్నగు భక్త చీవులచే శోకింపజేయువాడు అను సర్థముకల “విశోకుడు” అనుసహస్ర నామమును కఠరామమును సమానార్థకములే కావున శితికఠనామముచే విష్ణువు చెప్పబడునని తెలియుచున్నది.

—; చతుర్థయజ్ఞాస్పి ;—

“నమఃకవర్ధినేచవ్యస్తకేశాయచ”

అర్థము:-

కవర్ధినేచ = జటాజూటముకలవానికిని, వ్యస్తముండితకేశునకును (జాతు లేనివానికిని) నమః = నమస్కారము. పాశుపతాదివేషధారియగుటచే శివుడు కవర్ధితయెను యతుః, సన్న్యాసులు మున్నగు వేషధారులుగానుండుటచే మహాదేవుడు జాతులేక వ్యస్తకేశుడాయెను.

తాత్పర్యము-

సా భా:- మహాదేవుడు పశుపతి. అందుచే పాశుపతాదులవేషము ధాల్చి జటాధారియై కవర్ధినామకుడాయెను. యతుః, సన్న్యాసులు మున్నగు

వారిలో శివాంశకలదు. యశ్యాదులజేషముదాల్చుటచే జుత్తులేనివాడై శివుడు వ్యుత్తకేశుడాయెను.

121 నామము- శివ:- “నమఃకవర్దినే”

భ. భా. భా:- జలస్వరూపిణీయగుగంగ వ్యక్తముగానున్నచో ప్రవాహ స్థావితయై, ప్రపంచమును బ్రహ్మాండమును సశింపజేయును. అందుచే మహా దేవుడు గంగసహితమైన శిరస్సును జటలతో బూరించి, ప్రపంచమును రక్షించెను. కావున కవర్దినామకుడాయెను.

విష్ణు-

క + వర్దీ = “మారుతేవేధసిబ్రధ్నే” అను అమరకౌశసూక్తిచే, క = సూర్యుడు అని తెలియుచున్నది. విష్ణువు, క = సూర్యరూపముతో వర్దీ = జగంబులను బూరించుచు, పాలించుచున్నాడు. కావున విష్ణువు కవర్దినామకు డాయెను. అందుచేతనే, రవి, సూర్యుడు అను నామములును విష్ణుపరములై యున్నవి.

వీణాక్షరసంపుటి:-

కవర్దినామమునకు వీణాక్షరపరిమళముగా అర్థము ఇతితకుమున్ను వివరింపబడెను.

122 నామము- శివ:- “నమోవ్యుత్తకేశాయ”

భ. భా. భా:- యజ్ఞమాగాదులనాచరించు యజమానులు వ్యుత్తకేశులు అనగా ముండితకేశులైయుండురు. వారు శివస్వరూపులు. కావున వ్యుత్తకేశుడు

శివుడాయెను. అంతేకాదు. వ్యుత్తమైన = వికేర్ణమైన బ్రహ్మాండమున జెదిరిన, క = అనగా జలమునకు, జలరూపిణియైన శక్తికి, ఈశుడైయున్నవాడు పరమ శివుడు. కావున ఆతనికి వ్యుత్తకేశనామముస్థాపకమాయెను.

విష్ణు:—

వ్యుత్త = అంతటను జెదిరిన (నంచరించిన) క = సూర్యునకు, ఈశుడు = ప్రభువు; కావున విష్ణువు వ్యుత్తకేశుడాయెను. “తస్య భాసాసర్వ మిదం విభాతి” అను శ్రుతివలన మహావిష్ణువుయొక్క తేజస్సుచే సూర్యచంద్రా గ్నులు సమస్తబ్రహ్మాండమును బ్రకాశింపజేయుచున్నారని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు వ్యుత్తడైన సూర్యునకు ప్రభువై వ్యుత్తకేశనామకుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

—; వలచమయజాన్యు ;—

“నమస్సహస్రాక్షాయచతతధన్వనేచ”

అర్థము:

సహస్రాక్షాయ = ఇంద్రవేషముచే సహస్రాక్షములు కలవాడును, శతధన్వనేచ = సహస్ర భుజములుగల అవతారమువాల్గుటచే వందలకొలది ధనుస్సులు కల్గవాడునగుశివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- “సహస్రాక్షాయస్థితేషాం” అను మంత్రమున శివుడు ఇంద్ర వ్యూహుడని చెప్పబడెను. అందుచే శివుడు వేంకొలది కన్నులుకలవాడై త్రిలోకవ్యవహారముల విధిశిలించుచున్నాడు. “సహస్రాక్ష స్సహస్రహాత్”

అను పురుషసూక్తమంత్రమున బరమాత్మకువేలకొలది పాదములున్నట్లు చెప్పబడెను. అందుచే పాదములవలె గరములును గరములచేవాల్పబడు ధనుస్సులును వేలకొలదిగా బరమాత్మకుగలవన్నమాట. వానితో డుష్టసంహారమొనర్చి శిష్టులను రక్షింపవరమాత్మయే పరమశివుడు. కావున మహాదేవుడు శత ధన్యమయెను.

123 నామము- శివ- “నమస్సహస్రాక్షాయ”

భ. భా. భా:- సహస్రాక్షనామమునకు ఇంతకుముందు శివ విష్ణు వీణాక్షరసంపుటులకుజెందిన యర్థములు మూడును వ్రాయబడెను.

124 నామము;- శివ:- “నమఃశతధన్యనే”

భ. భా. భా:- “పురషవీవేదగ్గోనర్వమ్” అనుశ్రుతిచే సర్వజీవులును విరాట్ పురుషులేయని తెలియుచున్నది. సకలజీవులలో గలమహాశివుడు, బహూరూపుడై బహుధనుస్సులుకలవాడును బహ్వాయుధములుకలవాడైనై శతధన్యనామకుడాయెను.

“ధన = ధాన్యేష్టార్థనాయామ్” అను ధాతువునుండి ధన్యపదమేర్పడెను. శతపదము అనంభ్యాకజీవకోటిని డెలియజేయును. అందుచే బరమాత్మయైన విష్ణువు పడెలకొలదిగాగల జీవులచే, దేవతలచే ధన్యా = రక్షింపవలసినదిగా బ్రార్థింపబడుచున్నాడు. కావున విష్ణువు శతధన్యనామకుడాయెను. “సుధన్వాఖండవరణః” అను స్తోత్రంలోని సుధన్యపదమును శతధన్యపదమును సమానార్థకములేయని తెలియబడుచున్నది.

125 నామము:- శివ + విష్ణు;-

బీజాక్షరసంపుటి;-

“గిరిశాయ” అను పదముయొక్క అర్థము ఇంతకుమున్ను శివ విష్ణు బీజాక్షరసంపుటి పరముగా వివరించబడెను.

126 నామము- శివ:- “నమఃశివీవిష్ణాయ”

భ. భా. భా:- దేవదాయవనప్రదేశములందు పార్వతీసహితుడై పరమేశ్వరుడు ప్రవేశించుటచే శివవిష్ణుడాయెను.

శ్లో॥ కైత్యాచ్చయనయోగాద్వాశీతి (శి + ఇతి) వారిప్రచక్షతే।

తత్పానాద్రక్షణాద్వాసి శివయోరశ్మయోమతాః॥

తేషుప్రవిష్టస్సవితా శివీవిష్టస్తదోచ్యతే॥

అను స్కందపురాణవచనముచే శివుడు సూర్యరూపుడై చల్లగానుండు నీతిని లోననిముడ్చుకొని లోకరక్షణమొనర్చుకొరణములలో బ్రవేశించియుండుటచే శివవిష్టనామకుడైనట్లు తెలియుచున్నది. “యజ్ఞోవైవిష్ణుః పశవఃశివః” అను శ్రుతిచే సర్వప్రాణులందును శివుడు అంతర్యామిగా బ్రవేశించియున్నట్లు, వానిచే సేవింపబడినట్లును తెలియుచున్నది

శ్లో॥ అత్మానఃపశవఃప్రోక్తాః సర్వేసంసారవర్తినః॥

తే సాంపతిత్వాత్ విశ్వేశోభవఃపశుపతిస్సృతః॥

అను స్కందపురాణవచనముచే పశువులను (జీవులను) శివులందురనియును, సంసారవర్తనులైన శివులందు = జీవులందు బ్రవేశించి, వారిచే సేవింపబడిన కారణమున శివునకు శివవిష్ణుడు పశుపతి అను నామము వీర్చడినట్లు తెలియుచున్నది.

విష్ణు:—

“శిపివిష్ణుఃప్రకాశనః” అను విష్ణుసహస్రనామక్తిలో విష్ణుసరముగా శిపి విష్ణుపదముకలదు. “యజ్ఞోవైవిష్ణుఃవశవశ్శిపిః” అనుసూక్తిచే యజ్ఞవశువు లందు విష్ణువు యజ్ఞరూపమున బ్రవేశించియుండుటచే శిపివిష్ణునామకుడాయెను “శి+పి” అనువర్ణములలో శైత్యమును బట్టియు, భగవంతునకు శయన మగుటచేతను, “శి” అనువర్ణమునకు జలము అను నర్థమేర్పడెను. పి = అనగాబాలనముచేయుట. జలపాన పాలనక్రియలుగలవగుచే రశ్మిలకు = కిరణములకు “శిపి” అను నామమేర్పడెను. శివులందు = కిరణములందు బ్రవేశించుటచే విష్ణువునకు శిపివిష్ణునామముకల్గెను. “శిపివిష్ణుస్తుడుశ్చర్మ ఖల్వాటహరిశంకరాః” అను నానార్ధసంగ్రహసూక్తిచే శిపివిష్ణుపదమునకు విష్ణువు అనునర్థమున్నట్లు తెలియుచున్నది. విష్ణువు నూర్యరూపుడై శివులతో = కిరణములతో, అంతకును, విష్ణుడు = వ్యాపించియున్నవాడు కావున విష్ణువు నకు శిపివిష్ణునామము ఏర్పడెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “శ్ + ఇ + వ్ + ఇ + వ్ + ఇ + స్ + ట్ + అ” అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు అవి నవగ్రహములకును, నవద్వారములకును జిహ్వా ములు ఇండు, శ, స, అనునవి శక్తిబీజములు. ఇకారత్రయము విష్ణుబీజము. శక్తిసహితపురుషుడుకలడు; కాన ఈనామము శాక్తేయులకు ప్రధానోపాస్యము వకారము వర్ణనబీజము. వకారము వరుణబీజము. ఉకారము భానుబీజము. ఇవి ప్రైవర్ణములతోగూడియున్నవి. కావున దైనామము నుపాసించువారు సకాలవర్ణములు కురిపించి పంటలుపండించి, దేశమును లక్ష్మీసంపన్నముచేయ గలరని తెలియుచున్నది. రక్తశుద్ధిగావించు ఔషధములను జేకూర్చురోగనాశ కులు కాగరని తెలియుచున్నది.

-: సప్తయజుస్సు :-

“నమోమీథుష్టమాయచోమమతేచ”

అర్థము:-

మీథుష్టమాయ = మేఘరూపమున మిక్కిలి వర్షము కురిపించువాడును,
ఇమమతేచ = బాణములుకలవాడునగు, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- “సహస్రాక్షాయమీథుషే,” “యాతేహేతిర్మీథుష్టమ” అను మంత్రములందు మహాదేవుడు, మేఘరూపుడైయున్నట్లుచెప్పబడెను. పరమ శివునిరూపములలో మేఘముఒకటి. అందుచే శివుడు సస్యానుకూలవర్షము సమృద్ధిగాకురిపించి రక్షించుచున్నాడు. అతడు బాణములను జేతదాల్చివర్షము నకు అంతరాయముకల్గించు వ్యతిరేక శక్తులను లోకపీడాకరులగు డుష్టులను సంహరించి రక్షించుచున్నాడు. కాన అతడు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

127 నామము- శివ- “నమోమీథుష్టమాయ”

భా. భా:- ధూమము, అగ్ని, జలము, వాయువు అను నాల్గును గలియగా మేఘమువీర్పడును. అందువాయుగ్నిజలములు మహాదేవుని మూర్తులు మహాదేవుడు డుష్టసంహారకుడైనను జగత్సృష్టి తనశక్తిమాయచే వీర్పడుటచే జగద్రక్షణము తన కర్తవ్యమే. కావున జగజ్జీవులపోషణకై ఆహారము అవసరము అట్టి ఆహారముచేకూర్చుటకై సస్యసమృద్ధియేర్పడుటకై అత్యంతమువర్షించును. కావున శివుడు మీథుష్ట రామకుడాయెను. అంతేకాదు. వాయురూపమున బ్రాణశక్తి నొసంగియును, అగ్నిరూపమున జ్వలంత శక్తి నొసంగియును రక్షించును. అందుచే బరమశివునకు “మీథుష్టమ” నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణు-

మహావిష్ణువుకూడ మేఘరూపుడై శివునిచేగల్గిర తాపత్రయమును జల సేవనముచే బోగొట్టుచున్నాడు. సర్వకామవర్షకుడు అగుచున్నాడు. అందు చేతనే "వర్షన్యఃపావనోఽనిలః" అను విష్ణుఃపూత్రసూక్తిలో వర్షన్యనామమున గొనియాడబడినాడు. పైన బేర్కొనినవర్షన్యపదమును మీథుష్టపదమును సమానార్థకములే కావున మీథుష్టనామము విష్ణువునకు సార్థకమాయెను

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు మ్ + ఈ + థ్ + ఊ + స్ + థ్ + అ + మ్ + అ" అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. ఇవి నవావరణలకును, నవద్వారములకును జిహ్వాములు మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారము, మదనబీజమైన మకారముతో గూడియుండుటచే ఈ నామము నుపాసించువారు సర్వకామములు అగుదురని తెలియుచున్నది. వాయుబీజమైన ఊకారముతో మరుతోబీజమైన థకారముకూడియున్న కారణమున ఈనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామపరులై జీవులకుఁ బ్రాణశక్తినొసంగి మృత్యువినాశకులుకాగలరని తెలియుచున్నది. శక్తిబీజమైన సకారమును సూర్యబీజమైన ఊకారమును అకారముతో గూడియున్న కారణమునఁ బైనామము నుపాసించువారు అరోగ్యవ్రదులై రక్తశుద్ధిచొసంగి సుఖావహాలగుదురని తెలియుచున్నది

128 నామము- "నమశ్శుమతే"

"ఇషుమాన్" అను నామముయొక్క అర్థము శివవిష్ణు బీజాక్షరపరముగా మూడర్థములు ఇంతకుమున్నే వివరింపబడెను.

—; అష్టమయజుఃస్థు ;—

"నమోహస్వాయచవామనాయచ"

అర్థము:-

హ్రస్వాయచ = అల్పప్రమాణుడగుటచే హ్రస్వముగానున్నట్టియును, వాయనాయచ = శ్రేణ్ణమున్నగు అవయవముల సంకోచమువలన వామనుడుగానున్నట్టి శివునకు, నమః = సమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- “అణోరణీయాన్ మహతోమహీయాన్ అనుశ్రుతిచే బరమాత్మ అణువుకంటె అణువును, మహాత్తుకంటె సుహాత్తునైయున్నాడు. అని తెలియచున్నది. అపరమాత్మయే హ్రస్వుడైన సుహాదేవుడు మహాప్రళయమున అంగుళ్యాద్యవయవములుగల బ్రహ్మాండమును “కూర్మోంగానీవసర్వశః” అను నూక్తిలో జెప్పినట్లు తనలోనికి దీసికొని ముడుచుకొన్నట్లుండును. అందుచే మహాదేవుడు వామనుడుగానుండును. అట్టిపరాత్పరుని అందఱును నమస్కరింతురు.

129 నామము- శివ:- “నమోహ్రస్వాయ”

భ. భా. భా:- “హ్రస = శబ్దే (నవ్వబడువాడు)” అను ధాతువు నుండి హ్రస్వశబ్దమేర్పడెను పరమశివుడు వికటనేత్రుడు, సర్వభూషణుడు, దిగంబరుడు, వృషభవాహనుడనైయుండుటచే లోకులారనినిగూర్చినవ్వెదరు. కాన శివుడు హ్రస్వుడాయెను. హ్రసధాతువునకు ధ్వనిచేయువాడనియు నర్థము కలదు. మహాదేవుడు రాక్షససంహారసమయమున హంకారమును పెద్దధ్వని చేయును. “హంకారేణేవధనుషా” అని కాళిదాసుజెప్పినట్లు హంకారధ్వనియే శివునకు ధనుస్సుగానున్నట్లు తెలియచున్నది. అందుచే మహాదేవుడు హ్రస్వ నామకుడాయెను. హ్రస = హ్రసే = కొంచెమైయుండువాడు. అను నర్థము ననుసరించిచూచినచో “అణోరణీయాన్” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు పరమ శివుడు హ్రస్వుడు = అణువైయున్నట్లు తెలియచున్నది. అందుచేతనే సర్వమును భస్మముచేయు శక్తి కలవాడతడాయెను. అతని అగ్నినే తగ్గి మందలి శక్తియే ఈనాటి అణ్వాయుధములలో గలదు. పై కారణములచే శివుడు హ్రస్వనామకుడాయెననియు జెప్పవచ్చును.

విష్ణు:—

హ్రస్వుడు = కొంచెమైయుండువాడు; కృశించినవాడు విష్ణువు హిరణ్య కశిపునిచేదరుమఁబడినప్పుడు కృశుడై వానిశరీరముననే దూరియుండెను. అణువైయుండెను. “ఏషోఽణురాత్మా” అను శ్రుతిలో ఈ విషయమే చెప్పఁ బడెను. “అణుస్పృహత్కృశస్థూలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో ఈ హ్రస్వనామముననే అణుకృశనామములు విష్ణుపరముగాఁ జెప్పబడెను. అందుచే హ్రస్వనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లుననితెలియచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

హ్రస్వనామమున “హ + ల్ + అ + స్ + వ్ + అ” అని ఆక్షరములు కలవు. ఇవి షడ్గుతువులను షడింద్రియములను సూచించును. ఈనామము శాక్తేయులకు పరమోపాస్యము శక్తిశేషులప్రభావముకల జలయొక్కయు, అగ్నియొక్కయు భేదములు విజ్ఞానశాస్త్రమున ఎన్నిగలవో వాటన్నిటితో నిర్మింపఁబడు ఔషధములను యంత్రములను దయాచేయుశక్తియును, జలాగ్ని సంచారశక్తియును, సర్వరోగనివారకశక్తియును ఈనామము నుపాసించు వారికి లభించువని తెలియుచున్నది.

180 నామము:- శివ:- “నమోనామనాయక”

భ. భా. భా:- వామత్వం = కుటిలత్వం అస్మాస్మితి = వామనః అను వ్యుత్పత్తిననుసరించి మహాదేవుని ఆకారము కుటిలముగానుండునని చెప్పవలసి యున్నది. సహజముగా శివుడు సుందరుడైనను మూడవతండ్రిచేఁ గుటిలత్వము ఆకలిలో ఏర్పడెను. “వము = ఉద్గిరణే” అను ధాతువునుండి వామన పదము ఏర్పడెనని చెప్పునపుడు మహాశివుడు తనలోనున్నశక్తులను పంచ భూతములుగాను, సూర్యాచంద్రమనులుగాను, అగ్నిగాను పర్లన్యూనిగాను బ్రేక్షికిపిడిచెను. అందుచే శివునకు వామనుడు అను నామము ఏర్పడెను.

విష్ణు-

"వా = గతిగంధనయోః" అను ధాతువునుండి వాచనపదము ఏర్పడెను. వాయతే = గమ్యతే; పొందఁబడువాడు; అనగా విష్ణువు సర్వవ్యాపి అగుటచే అందఱిచేపొందబడును. అతని విభూతులు స్థావరజంగమములు అన్నింటనుగలవుకదా! అతడు బలివక్రవర్తిని అడంచునపుడు వాచునుడై వచ్చెను. అతడే యోగులచే తాపనులచే ప్రాణాయామప్రక్రియలో హృణ్మథ్యమునఁ జూడఁబడుచున్నాడు.

"ఉర్ధ్వప్రాణమున్నయత్యపానప్రత్యగస్యతి;

మధ్యేవాచనమాసీనం విశ్వేదేవాఃపాసతే॥"

అను మంత్రములో జెప్పినట్లు హృదయమధ్యమున విష్ణువు వాచునుడుగా గోచరించును. "వాచఃపుంసహరే" అను నిఘంటుకొనిచే వాచునుడు అనగా విష్ణువు అని తెలియుచున్నది. "ఉపేంద్రోవాచనఃప్రాంతుః" అను విష్ణుసహస్రనామకీలో వాచనపదము విష్ణునామముగాఁ జెప్పఁబడెను; అని తెలియుచున్నది. కావున వాచునుడు అను నామము విష్ణునామమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

వాచననామమున "వ్ + త + మ్ + త + న్ + త" అని అక్షరములు కలవు. ఇవి షడ్భుతువులకును, షట్ప్రకరములకును జిహ్వాములు. ఈనామము సావిత్రిప్రధానమైనది దీనినుపాసించువాడు జలోదరాది రోగనివారకమును, పాపనాశకులునై సర్వజయప్రదులుకాగలరని తెలియుచున్నది.

—; నవమయజుస్సు ;—

"నమోబృహతేచవర్షేయసేచ"

అర్థము:-

బృహతేచ = అకారముచే ప్రౌఢుడైనట్టియును, వర్షేయసేచ = గుణములచే సమృద్ధుడైనట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- సూర్యచంద్రాగ్నివాయుజలాదులన్నియును బరమేశ్వరుని రూపములేయగుటచే ఆతని ఆకారము ప్రౌఢము. అందుచే నాతడు బృహన్నామకుడైనాడు. “అహింసాసమతాతుష్టిః” అను గీతాసూక్తిలో, జెప్పిన దైవీసంపద, అతనిలో సమృద్ధిగాఁగలదు. సత్త్వరజస్తమోగుణములు మాయాసహితుడగునపుడు అతనిలో సమృద్ధిగాఁగలవు. కావున, బరమేశ్వరుడు వర్షీయసనామకుడైనాడు. అందుచే అతనికి నమస్కారము.

131 నామము- శివ:- “నమోబృహతేచ”

భ. భా:- పరమేశ్వరుడు అణువులలో అణువేకాక సూర్యాద్యాకారములచే జాలగొప్పవాడు. కావుననే “మహతోమహీయాన్” మహత్తులలో బృహత్తులలో గొప్పవాడుగానుండును. అతనిలోఁగలశక్తియే జలరూపమునఁ బైబిబడినది అదియేఅదిశక్తి అమెనుండివీర్పడినవే వేదములు. వానికి బ్రభువు పరమేశ్వరుడే. “తత్, తద్వత్తులకు ఫేదములేడు” అనున్యాయముచే వేదమంత్రములకుఁగలనామము బృహత్ అనునది పరమేశ్వరుని నామముగాఁ జెప్పఁబడెను.

విష్ణు—

“అణుర్బృహత్ కృశస్థూలః” అనువిష్ణుకహానసూక్తిచే బృహత్ అను నామము శివునకువలె విష్ణువునకునుగలదని తెలియుచున్నది. “బృహః = వృద్ధా” అనుధాతువునుండియేర్పడిన బృహత్పదమునకు వృద్ధియొందువాడని యర్థముకలదు. అణువుగా, వామనుడుగానున్న విష్ణువు సర్వవ్యాపకుడు కావున అవసరమునుబట్టి పొడవరియై వృద్ధియొందును. కావుననే “ఇంతింతై వటుడింతయై” అనిపోతన్నగారుచెప్పినట్లు చూచుచుండగనే బృహద్రూపుడై

మూడుపాదవిన్యాసములచే బ్రహ్మాండము నాక్రమించి 'బలిచక్రవర్తిని బాతా శమునకు అడంచినాడు. ఈవిషయమే త్రిపాదూర్ధ్వము దైత్పురుషః" అను పురుషసూక్తమంత్రమున నూచింపఁబడెను కావుననే బృహత్ అను నామము విష్ణువునకుఁ జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

"బృహత్" అను నామమున "బ్ + ఋ + హ్ + అ + త్" అని ఐదక్షరములు కలవు. ఇవి పంగభూతములకు, పంచకోశములకును జిహ్వాములు. త్రిమూర్తిబీజమైన జకారమును శివబీజమైన హకారమును వాస్తుబీజమైన తకారమును బ్రహ్మబీజమైన ఋకారముతోడను సర్వబీజమైన అకారముతోడను గూడియున్నవి. కాన బ్రైవామము నుపాసించువారు యంత్రసహాయమున నూతనవస్తువులను సృష్టించి, రక్షించి, సంహరింపఁగలవారలగుదురు. విద్యావంతులును అగుదురు. పకల జీవులకును అర్థనిధిచేకూర్చఁగలవారలగుదురు.

132 నామము:- శివ:- "నమోవర్షీయసేవ"

భ. భా. భా:- "పరమేశ్వరుడు గుణసమృద్ధికలవాడును సృష్టికి, మొదటివాడును అగుటచే అకారవృద్ధుడును, దక్షిణామూర్తిరూపమున విద్యులనొసంగుటచే జ్ఞానవృద్ధుడును అయెను. అందుచేఁ బరమశివునకు వర్షీయాన్ అను నామము సార్థకమగును. వ్యాకరణమునవృద్ధశబ్దమునకు వర్షాదేశము వచ్చుటచే బైయర్థముపొసంగుచున్నది. అకారవృద్ధుడును జ్ఞానవృద్ధుడనై శక్తిసహితడై శివుడు లోకమునకు పిత(తండ్రి) అగుచున్నాడు. మహాకవికాళిదాసువ్రాసిన

శ్లో॥ వాగర్థావివసంస్మక్తోవాగర్థప్రతివత్తయే॥
జగతఃపితరౌవందేపార్వతీపతమేశ్వరౌ॥

అను శ్లోకమున ఈవిషయమేకలక్ష. పరమేశ్వరుడు అర్థము. పార్వతీదేవి వాక్కు. వాగర్థములవలె పార్వతీ పరమేశ్వరులు అవినాభావసంబంధము కలవారై లోకులకు శబ్దార్థజ్ఞానముల నొసంగిపితరులగుచున్నారు. “పార్వతీ పరమేశ్వరా” అను పదవిభాగముచేసి పరిశీలించితిమేని, పార్వతీవతివలె, పరమేశ్వరుడైన (లక్ష్మీవతియైన) విష్ణువుకూడ జ్ఞానవాతయై లోకపితరుగు చున్నాడని తెలియును.

విష్ణు:—

పైకారణములచే “వర్షీయాన్” అను నామము పరమశివునకువలె విష్ణువునకును చెల్లును ఎట్లన? “అత్యంతవృద్ధో వర్షీయాన్” అను వ్యుత్పత్తిచే వర్షీయాన్ అను పదమునకు ఆకారవృద్ధుడు, జ్ఞానవృద్ధుడు, గుణసమృద్ధుడు అను నర్థములు చెప్పవచ్చును. శివుడువలె విష్ణువుకూడ పురాతన స్వరూపుడు కావుననే “మహర్షిర్ బుద్ధోవృద్ధాత్మా” అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రంలో ఆకార వృద్ధుడను నర్థమున వృద్ధాత్మపదము విష్ణుపరముగా బ్రయోగింపబడెను. కావున “వృద్ధాత్మా, వర్షీయాన్” అను రెండుపదములును సమానార్థకములే యని తెలియుచున్నది. జ్ఞానవృద్ధుడను నర్థమున విష్ణుపరముగాగల బుద్ధపదమును, వర్షీయాన్ అను పదమును సమానార్థకములే. శివకేశవులు ఇరువురును త్రిగుణసమృద్ధులేయగుటచే “గుణభృన్నిరుణః” అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రంలోగల “గుణభృత్” అను పదమును వర్షీయాన్ అను పదమును సమానార్థకములేయని తెలియుచున్నది. కావున శివకేశవులు ఇరువురును “వర్షీయాన్” అను నామముగలవారలగుచున్నారు.

బీజాక్షరసంపుటి-

“వర్షీయాన్” అను నామమున వ్ + అ + ి + ష్ + ఈ + య్ + అ + స్” అని ఎనిమిదక్షరములుగలవు. ఇవి అష్టసూర్యమండలములను, శరీరమందలి అష్టచక్రములను సూచించును. ఇండు పరణబీజమును జలసూచకము

నగు వకారమును, అగ్నిబీజమైన రేఫమును, వాయుబీజమైన యకారమును గలవు. ఇవి సూర్యబీజమైన షకారముతోడను, శక్తిబీజమైన సకారముతోడను, మాయాశక్తిబీజమైన ఈకారముతోడను, సర్వదేవతాబీజమైన అకారముతోడను గూడియున్నవి. ఇది శాక్తేయులకును రోగనివారకవైద్యులకును ఉపాప్యము. దీనిని జపించువారు ప్రాణాయామవరులై జలాగ్నివాయుస్తంభవిద్యలను శక్తిదయతో సంపాదించి, సూర్యమండలమున బైమాడుకూతములకలయికచే నేర్పడిన శక్తివార్జించి, జలాగ్నివాయుప్రకోపజనితరోగనివారకులు అగుదురు. జలాగ్నివాయుశక్తుత్పాదకయంత్రములను నిర్మించుశక్తిగలవారై సూర్యమండలయాత్రసాగింపగలవారలు అగుదురని తెలియుచున్నది.

—; దశమయజుస్సు ;—

“నయోవృద్ధాయచసంవృధ్వనేచ”

అర్థము:-

వృద్ధాయ = వయసుచే అధికుడైనట్టియును, సంవృధ్వనేచ = బాగుగా శ్రుతులచే వృద్ధిపొందునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- సృష్ట్యారంభముననుండి సృష్టికి గాఢణుడైనకారణమున (ఐర మేశ్వరుడు వయోవృద్ధుడాయెను. అందుచే అతనిని ఋరాణపురుషుడందురు. శ్రుతులందు అతని మహిమయేకలడు. అందుచే శ్రుతులనాలకించిసరమేశ్వరుడు వృద్ధిపొందును. సంవృధ్వనుడుఅగును. అతనిని అందుజును నమస్కరింతురు.

133 నామము- శివ:- “నమోవృద్ధాయచ”

భ. బా. భా:- జగత్తులకు పితరులు పార్వతీవరమేశ్వరులు. అందుచే వారునమోవృద్ధులన్నమాట. కావున శివుడు వృద్ధనామకుడాయెను. “వృద్ధిం గతః = వృద్ధః” అను వ్యుత్పత్తిచే వృద్ధిచొందినవాడని తెలియును. పరమేశ్వరుడు జ్ఞానధర్మవృద్ధుడు కావున ధక్షిణామూర్తియై ఋషులకు జ్ఞానధర్మాది విద్యలను బోధించెను. “వృద్ధాశ్విష్యాగురుర్యువా” అను ప్రసిద్ధిచొందెను. తానుగురువు శిష్యులు వృద్ధతాపనులునుకాగా రాక్షసప్రమాదముచే తొలగిన విద్యలను మఱివారికొసంగెను అందుచే వృద్ధనామకుడాయెను.

విష్ణు—

“వృధు = వృద్ధా” అను ధాతువునుండి వృద్ధపదమేర్పడెను. వర్ణత జనివృద్ధః = వర్ణిల్లువారు. కాన వృద్ధశామెను. వాసుదావతారమున వడుగై వచ్చి, మూతుడుగులనేల స్వీకరించునపుడు చూచుచుండగనే ఆకాశమంత వృద్ధిపొందెను. వృద్ధిపొందుటయే ఆత్మగా స్వభావముగాగలవాడు కావుననే వృద్ధాత్మ అను నామము విష్ణుహస్తమున విష్ణుసోధకమైకలడు “వృద్ధాశ్వా, వృద్ధః” అను రెండును సమాసార్థములే. కావున వృద్ధనామము విష్ణువునకు జెల్లును అనితెలియుచున్నది.

బ్రహ్మరసంపుటి:-

“వృద్ధ” అను నామమున “వ + ఋ + ధ్ + థ్ + ఆ” అని ఐదక్షరములుకలవు ఇవి పంచేంద్రియములకును పంచభూతములకును జీహ్వాములు ఇందు బ్రహ్మబీజమైన ఋకారముతో పరుణబీజమైన వకారముగూడియున్నది. అందుచే ఈనామము నుపాసించువారు పితృగ్రహప్రభావముచే, రక్తము పీచించినంభవించిన జలౌదరాదిరోగములను నివారించగలవారలగుదురు. ద్రావిడబీజమైన దకారము, థనదబీజమైన థకారమును ఆకారవిశిష్టములై పైవర్ణములతోగూడియున్నవి. అందుచే దుర్లోపాసకులు హైరామము నుపా

సించి పలువిధములైన ధననిక్షేపములుకల తావును గనుగొనుటయేకాక జలమందలి ధనానూనిను యంత్రసహాయమున గనుగొనిదేశమును ధనవంతముగా చేయగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

134 నామము- శివ:- “సమఃసంవృధ్యనేచ”

భ.భా.భా. — సమ్యక్ = బాగుగావృద్ధుడైనవాడు సంవృధ్యయగును పార్వతీ పరమేశ్వరులు అవిదంపతులు అగుటచే బరమేశ్వరుడు సంవృధ్యనుడాయెను. శివుడు ఉబ్బులింగడు. అతడు భక్తులస్తుతులచే నిత్యమును వర్ధమానుడై వారి కోర్కెలనుదీర్చును. మార్కండేయుడుమున్నగు ఉత్తమభక్తులవలె షధ్యమభక్తులైన కార్తవీర్యార్జునాదులు గావించు స్తుతులచే సైతము శివుడుస్పృంగి వర్ధమానుడై వారికోర్కెలను నెరవేర్చెను. “వర్ధంతుత్వానుష్ఠకయః” అను శ్రుతిచే బైవిషయముతెలియుచున్నది భక్తులకు అయురారోగ్యైశ్వర్యాదుల నొసంగివృద్ధిపొందించును. కావున శివుడు సంవృధ్యనామకుడు అయెననియు జెప్పవచ్చును.

విష్ణు-

విష్ణువు సమ్యక్ శ్రుతిపర్థితుడు కాన సంవృధ్య అగును సాగరమందు తరంగములవలె శ్రుతులు అనగా వేదమంత్రములు విష్ణుమహిమను వెదజల్లుచువనియందే అణగియుండును. కావుననే “వివిక్తశృంగిసాగరః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో శ్రుతిసాగరనామము విష్ణుపరముగా పైయర్థమునందే ప్రయోగింపఁబడెను. అదియును సంవృధ్యనామమును సమానార్థకములే స్తుతిపర్థితుడై గజేంద్రాదిభక్తులను విష్ణువు కాపాడివృద్ధిచేసెను కావున విష్ణువు సంవృధ్యఅయెను. “మాధవోభక్తవత్సలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలోనుండలి భక్తవత్సల పదమును, సంవృధ్యనామమును సమానార్థకములే. అందుచే సంవృధ్య నామము విష్ణువునకు చెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“సంవృద్ధన్” అను నామమున “న్ + ఆ + మ్ + వ్ + ఋ + థ్ + వ్ + ఆ + న్” అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. ఇవి శరీరమందలి నవద్వారములను, నవావరణాలను సూచించును. ఈ నామమున అద్యంతములందు శక్తి సావిత్రివీజాక్షరములును, మధ్యను బ్రహ్మవీజమైన ఋకారమునుగలవు. ఈ నామము నుపాసించువారు శాక్తాద్వైతతలై శక్తిప్రభావముచే అణిమాద్యష్ట శక్తులను సముపార్జించుకొనగలరు. జీవనాధారమైన ధనమునార్జించువారును రోగనాశకులును, సర్వజయప్రదాలు గాగలరని తెలియుచున్నది.

-: వికాదశయజుస్సు :-

“నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయ చ”

అర్థము:-

అగ్రియాయ = జగదుత్పత్తికిఁ బూర్వమున్నట్టియును, ప్రథమాయ చ = సభలో ముఖ్యుడునగు పరమశివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు శక్తిసహితుడై జగదుత్పత్తికిఁ బూర్వమునందే కలడు. జగంబులను బ్రహ్మయై సృష్టించినాడు. శ్రీకాళిదాసమహాకవి “జగ తఃపితరౌవందే” అని తనరఘువంశకావ్యారంభమునగోనియాడినాడు. దేవ సభలోనేకాడు. వెకుంతాదిలోక సభలన్నింటిలోను ముఖ్యుడు. కావున బ్రథమముడుగానెన్ని అకనిని నమస్కరించుచున్నారు.

135 నామము:- శివ:- “నమోఽగ్రియాయచ”

భ. భా. భా:- “సతోవాఇదమగ్రాసీత్” “సప్రజాపతిరేకః పుష్కర
పర్ణేనసుభవత్” అను శ్రుతులచే బరమాత్మ, సృష్టిగావింప, రంక్షింప, సంహ
రింప దనశక్తులతో శివునిదొల్త అవిర్భవింపజేసెను. కావున మహాదేవుడు
అగ్రేభవుడు; మొట్టమొదటివాడాయెను. అతడే ప్రజాపతి. మహాదేవుని స్వరూప
ములే పంచభూతములు. వానినుండియే సృష్టియేర్పడెను. కావున శివుడు
అగ్రియుడాయెను.

విష్ణు:-

“ఆగి = గతౌ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన అగ్ర, అగ్రియపదములు
సర్వవ్యాపకుడైన విష్ణువు తొల్త జన్మించెనని తెల్పుచున్నవి. “యోదేవానాం
ప్రథమం పురస్తాత్” అను శ్రుతిచే పరాత్పరుడే ప్రథమమున అవిర్భవించి
నట్లును అతడే రక్షణక్రియలో విష్ణువామెననియును దెలియుచున్నది.
“హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే” అను శ్రుతిచే విష్ణువు హిరణ్యగర్భుడై తొల్త
జన్మించినట్లు తెలియుచున్నది. అగ్రియుడు అను నర్థమునే అగ్రజపదము
తెల్పును. కావుననే “నైకజోఽగ్రజః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో అగ్రజ
పదము విష్ణుపరముగాఁ జేర్కొనబడినది. పైరెండుపదములును సమానార్థక
ములే కావున అగ్రియనామము విష్ణువునకు జెల్లునని తెలియుచున్నది.

అగ్రియనామమున “అ + గ్ + య్ + ఇ + య్ + ఆ” అని అక్షరములు
కలవు. అవి షడ్భుతువులను, షడింద్రియములను సూచించును. ఇందు గణ
పతిబీజమైన గకారమును, వహ్నిబీజమైనరేఫమును, వాయుబీజమైన యకార
మును అకారేకారములతో గూడియున్నవి. కానఁ బైనామము నుపాసించువారు
నాయకులును, వాయుగ్నిప్రేషకయంత్రనిర్మాతలునై పలువిధములగు రోగము
లను దొరిగించి లోకమును రక్షింపగలవారలు అగుదురని తెలియుచున్నది.

136 నామము- శివ- “నమఃప్రథమాయచ”

భ. భా. భా:- యజ్ఞయాగాడలలో శివుడే ప్రధానుడు. అందుచే నిరీశ్వరమైన యజ్ఞమే ఎచ్చటనులేడు. మానవులుచేయు కర్మలలో ఈశ్వరుడు లేని కర్మలేలేవు. కావున శివుడు ప్రథముడు = ప్రధానుడు. ప్రథధాతువు నుండియేర్పడిన ప్రథమపదమునకు వ్యాపించువాడనియును ఆర్థముకలదు. శివుడు సూర్యచంద్రాగ్ని వాయ్వాదిరూపముల అంతటను వ్యాపించియున్నాడు. అందుచే శివుడు ప్రథమ నామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“ప్రథ = ప్రఖ్యానే” అను ధాతువునుండియేర్పడిన, ప్రథమ ప్రథిత పదములు రెండును ప్రసిద్ధుడను నర్థమున పమానములే. విష్ణువు రక్షణ క్రియలోఁ బ్రసిద్ధుడు. కావుననే “అచ్యుతః ప్రథితప్రాణః” అను విష్ణురహస్ర సూక్తిలో ప్రథితపదము విష్ణువరముగా గలదు. అందుచే ప్రథితపదమువలె ప్రథమపదమును విష్ణువాచకమగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ప్రథమః అను నామముయొక్క ఆర్థము ఇంతకుమున్నే బీజాక్షర సంపుటి పరముగా వివరింపబడెను.

—; 12. వ. యజాస్యు ;—

“నమఃశివేచాబిదాయచ”

ఆర్థము:-

శివేద = అంతటను వ్యాపించునట్టియు, ఆబిదాయ = గమనకుశల డైనట్టి శివునకు, నమః = సమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా.- పరమశివుడు “భూమి, నీరు, గాలి, అగ్ని, అకాశము, సూర్యుడు, మేఘము” అను రూపములతో అంతటను వ్యాపించినాడు, ఎచటి కైనను వాయురూపుడై ఏగుటచే గమనకుశలుడైయున్నాడు కావున ఆ మహా దేవునకు సమస్కారము.

137 నామము:- శివ:- “నమతతవేచ”

ద. భా. భా:- పరమశివుడు వాయుస్వరూపుడు. కావున శీఘ్రవ్యాపియై అన్నింటనుండి ప్రాణశక్తిని సంగి సకల జీవులను రక్షించును. పండ్రరూపుడై అశువులను, అనగా ధాన్యములను వృద్ధిచేసి జీవులను పోషించుచున్నాడు. పైకారణములచే శివుడు అశునామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“అశూ = వ్యాప్తా” అనుధాతువునుండి అశుపదము ఏర్పడెను. అశువు అనగా సర్వవ్యాపకుడు. “నక్షత్రాణామహంశశీః” “జ్యోతిషాంరవిరంతు మాన్ః” “వశూనాంపావకశ్చాస్మి” అనుగీతాసూక్తులలో జెప్పినట్లు విష్ణువు సూర్యచంద్రాగ్నిస్వరూపుడై అంతటను వ్యాపించియున్నాడు. అశువు, విష్ణుడు అను నామములురెండును సమానార్థకములే. కావున విష్ణువు అశునామకు డాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

అశువు అను నామమున “అ + శ్ + డి” అని మూడక్షరములు కలవు. అవి స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరములను, భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలము లను సూచించును. ఇండు వ్యోమాభమును లక్ష్మీబీజమునగు శవర్ణము, పరా శక్తిబీజమైన ఆకారముతోడను, వాయుబీజమైన ఉకారముతోడనుగూడి యున్నవి. కావున బ్రాణాయామవరులైన యోగులు శాక్తేయులై అకాశగమ

నాదిశక్తులను సంపాదించగలరనియును, ధనవంతులగుడరనియును, సకలమును వశముగావించుకొనువారును అగుడరని తెలియుచున్నది.

138 నామము- శివః— “నమోఽజిరాయచ”

భ. భా. భా:- అజి = గతిజేపణయోః అను ధాతువునుండి యేర్పడిన అజిరపదమునకు వాయువు అనియును అర్థముకలదు. శివునిరూపములలో వాయువు ఒకటికలదు. కావున మహాదేవుడు వాయురూపుడై గమనకుశలుడు అగుటచే అజిరనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు-

గత్యర్థకమైన అజిరపదమునకు వ్యాపకుడని యర్థముకలదు. విష్ణువు అనగా వ్యాపకుడు. అందుచే విష్ణుపదమును అజిరపదమును సమానార్థకములైనవి. కావున విష్ణువు అజిరనామకుడాయెను. “సర్వోపగతుండు విష్ణువు” అని ప్రహ్లాదుడువలకగా, పగులగొట్టబడిన స్తంభమున హిరణ్యకశిపునకు గాన వచ్చి వానిని చీల్చిదండాడినవాడు, ఈయజిరుడేయనితెలిసికొనవలసియున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి-

అజిరపదమున “అ + జ్ + ఇ + ర్ + అ” అని ఐదుక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములను, జ్ఞానేంద్రియపంచకమును సూచించును. దీని నుపాసించువారు పిడుగులను బడనియకయు అగ్నిప్రేక్షకములగు అణ్వప్రములను జిల్లార్చియుప్రపంచవిజేతలై లోకరక్షకులుకాగలరు. అగ్నిమాంద్యము అగ్ని ప్రకోపము మున్నగు వ్యాధులను దొలగించి, ఇంద్రవృష్టానమైన మూర్ధను రక్షింప గలవారలగుదురు.

—; 13. వ. యజాస్సు ;—

“నమశ్శ్రీఘ్రియాధుచశీభ్యాయచ”

అర్థము:-

శీఘ్రియాయచ = శీఘ్రముగాబోవువాడను, శీఘ్రియచ = ఉదకప్రవాహమున నున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాశివుడు వాయుగ్నిహనోరూపుడుఅగుటచే బ్రహ్మాండమున శీఘ్రముగాబోవును వ్యాపించును. ఉదకప్రవాహమున శీతలరూపుడును, అగ్నిరూపుడనైయుండును. కాన అతనికి నమస్సులు అర్చింపబడుచున్నవి.

189 నామము- శివ- “నమశ్శీఘ్రియాయచ”

భ. భా. భా:- శీఘ్రముగాబ్రవహించుజలములండుండువాడు కావున శివుడు శీఘ్రియుడాయెను. జలము శివశక్తియైనప్రకృతి. దానియండుగల బంగారు తామరాకుపై శివుడు ప్రజాపతి రూపముననుండెను. ఈవిషయము

“అపోవాఇదమాసన్ సలిలమేవ, సప్రజాపతిరేకఃపుష్కరవర్ణే సమభవత్”

అనెడి అరుణమంత్రమున జెప్పబడెను. అందుచే శివుడు శీఘ్రియనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“శీఘ్ర = వ్యాప్తా” అను ధాతువునుండి శీఘ్రపదమేర్పడెను. వాయువు వలె జలమును బ్రకృతిలో శీఘ్రముగావ్యాపించును. అందుచే శీఘ్రపదమునకు జలమనియర్థము చెప్పవచ్చును. ఈయర్థము యోగశక్తిచేలభించును గానయోగికము. శ్రీమహావిష్ణువు శీఘ్రమునండు (జలమునండు) శేషశాయియై యుండి అంతటను వ్యాపించుటచే శీఘ్రియనామకుడాయెను. శీఘ్రియపదమునకు, శివుడు, విష్ణువు అను రెండర్థములును నిఘంటువునండుగలవు. “అకావత్సర్వగతశ్చనిత్యః” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు విష్ణువు సర్వవ్యాపి కావున “స్వావనస్సవశోవ్యాపీ” అను విష్ణుసహస్రనామంలో “వ్యాపీ” అను నామము విష్ణుపరముగాగలదు. “శీఘ్రియః, వ్యాపీ” అను రెండును సమానార్థకములే. అందుచే విష్ణువు శీఘ్రియనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి-

“శీఘ్రయ” అను నామమునందు “శ్ + ఈ + ఘ్ + ఓ + ఇ + య్ + ఆ” అని ఏడక్షరములుకలవు. ఇవి ధాతువులను సప్తగ్రహములను సూచించును. ఇందుఁగల శకారేకారములు లక్ష్మీమాయాశక్తిబీజములు. ఘకారేకారములు భైరవవిష్ణుబీజములు. రేఫయకారములు అగ్నివాయుబీజములు. వీటన్నింటిపైని సర్వదేవతాబీజమైన అకారముకలదు. అందుచే హైనామము సకల మతస్థులకును ఉపాస్యము. ఉపాసకులు ప్రాణాయామప్రక్రియచేకుండ లిసీరూపాగ్ని ఉత్థాపనచేసి షట్పక్రములందును లక్ష్మీనారాయణులను, శక్తి శివులను ధ్యానించి, లక్ష్మీసంపన్నులును, శత్రుసంహారకులును కాగలరు. శరీరమందలి షష్టక్రిములను, అరిష్టద్యర్శమును సంహరించి, అరోగ్యవంతులును, సర్వవిజేతలునుగాగలరు. వాయ్యగ్నిప్రేషకయంత్రవిర్మాతలై సర్వవిజేతలుగాగలరని తెలియుచున్నది.

140 నామము:- శివ:- “నమశ్శీఘ్రాయచ”

భ. భా. భా:- వేగముగా బ్రవహించుజలములందు ఉద్భవించుశక్తికి శీఘ్ర మనునామముగలదు శీఘ్రముగా బ్రవహించుజలమున, అగ్ని, వాయువు జనించును. అవి శివుని అష్టమూర్తులలోజేరినవే. అవి సృష్టిస్థితిలయములు మూడింటికిని హేతువులే. అందుచే “శీఘ్ర” అను నామము శివునకు జెందినది. ప్రాణదాతయు బ్రాణహరుడను శివుడేయని దీనివలనఁ దెలియుచున్నది.

విష్ణు-

శీఘ్రమునగా ఉదకప్రవాహమునగలది; అని యర్థము. ఉదకమున శిశిరము తాపత్రయమును జల్లార్చు చల్లదనమును, రసము అనగా రుచియును గలవు. భగవంతుడు విష్ణుఁడు తాపత్రయమును జల్లార్చును గాన శిశిరనామకు డాయెనని “శిశి-శ్చర్మరీకరః” అను విష్ణువు సహస్రనామముచేఁ దెలియుచున్నది.

“రసోఽహమప్సుకౌంతేయ” అను గీతానుక్రిచే జలమున విష్ణువు రసరూపమున నున్నట్లు తెలియుచున్నది. పైన బేర్కొనిన “శశిరము, రసము” అనునవి శిభ్యవదారములే; కాన విష్ణువు శిభ్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“శిభ్య” అను నామమున “శ్ + ఈ + భ్ + య్ + ఆ” అని ఐదుక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములకు పంచకోశములకును జిహ్వాములు. శకారేకారములు ఁక్షిశక్తిబీజములు. భకారము భృగుబీజము. ఇవి వాయుబీజమైన యకారముతోడను, సర్వదేవబీజమైన అకారముతోడనుగూడియున్నవి. ఈ నామమును యోగమార్గమున ఉపాసించి, విద్యాధనములను రెండింటిని సంపాదించి, సర్వార్థసిద్ధినందగలరు. వాణిజ్యాభివృద్ధిగావించి దేశమును ధనసమృద్ధముచేయగలరని తెలియుచున్నది.

—; 14. వ. యజుస్సు ;—

“నమఃఊర్ధ్వాయచావస్వన్యాయచ”

అర్థము:-

ఊర్ధ్వాయచ = తరంగములతోగూడియున్నట్టియు, అవస్వన్యాయచ = ధ్వనిరహితమైన స్థిరమైనజలమున ఉన్నట్టియును, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- ఊర్ధ్వము అనగా తరంగములు. వానియందొందునది, వానితోగూడినదియును ఊర్ధ్వముఅగును. జలవికారములైన తరంగములు ప్రకృతికి జేందినవే. కావున శివుడు ఊర్ధ్వతోగూడియుండును. అంతేకాదు. అవస్వనము అనగా ధ్వనిరహితమై స్థిరమైనజలమునండును శివశక్తియుండును. అందుచే శివుడు, ఊర్ధ్వము, అవస్వన్ముడును అయెను.

141 నామము- శివ:- "నమఃశ్రీశైవ్యాయచ"

భ. భా. భా:- జలము శివశక్తియైన ప్రకృతి. జలవికారములు ఊర్ములు; అనగా తరంగములు. వానియందు శీఘ్రగమనమును శబ్దమును ఉండును. శీఘ్రగమనమువాయుధర్మము. శబ్దము అకాశధర్మము. శివుడు వాయ్వాకాశ రూపుడు. కావున అతడు ఊర్ములందుండి, శీఘ్రగమనముడై శబ్దముచేయును. అందుచే శివునకు ఊర్ముడు అను నామము ఏర్పడెను.

విష్ణు-

ఋచ్చతి = గచ్ఛతీతిఊర్మిః ఊర్మిపదము "ఋ = గతౌ" అను ధాతువు నుండియేర్పడెను. ఊర్మిశీఘ్రగతికలదు. "గతిర్భర్తాప్రభుస్సాక్షి" అను గీతా శ్లోకముచే భగవంతుడు గతినామకుడని తెలియుచున్నది ఊర్ముడు = అనగా గతి యందుండువాడు; గతికలవాడు. "గతిః, ఊర్మ్యః" అను రెండును సమానార్థకములే. అనన్తరూపుడైన విష్ణువు ఊర్ముడు అయియున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"ఊర్మ్య" అను నామమున "ఊ + ర్ + మ్ + య్ + త" అని ఐదుక్షరములు కలవు. ఇవి పంచభూతములను, పంచాగ్నులను, పంచ ప్రాణములను సూచించును. అగ్నిబీజమైన రేఫమును, మదనబీజమైన మకారమును, వాయుబీజమైన యకారమును, తమముండువెనుకలలో భూమి బీజమైన ఊకారముతోడను, సర్వదేవతాబీజమగు అకారముతోడను గూడియున్నవి ప్రతిప్రాణికిని భౌతికములును శారీరికములునుగుకోరికలుండును. అవి భూవాయ్యగ్నులవలననే తీరవలెను. కావునఁ బైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామప్రక్రియచే సిద్ధులైకోరికలనందిలోకకాంక్షలను దీర్చగలరు. అంతేకాక వాయ్యగ్నిసహాయమున భూమిలో గలగనులనుగనుగొని, యంత్రసహాయమున సకలవస్తువులను వెలిదీయఁగలవారలగుడారనియును, శరీరమందలి వాయ్యగ్ని రోగమును నివారింపగలవారలును, వాని నివారణకుఁడగు ఔషధములను ఉత్పత్తిచేయఁగలవారలును అగుడరని తెలియుచున్నది.

142 నామము.- శివ:- “నమోఽవస్వన్యాయచ”

భ. భా. భా:- “అపారోఽవ శబ్దః” అను నియమముచే అవపదమునకు (అవగతము) తొలగినది అను నర్థముకలదని తెలియుచున్నది. అవస్వనము నిశ్శబ్దము అని యర్థము. “స్థిరమైదకమవస్వనమ్” అను నార్యోక్తిచే స్థిరమైన ఉదకమును అవస్వనము అందురని తెలియుచున్నది. అనగా నిలుకడగా నున్ననీరు నిశ్శబ్దమన్నమాట. అవస్వనమందు = నిలుకడగా నిశ్శబ్దముగా నున్ననీటిలో నున్నది = అవస్వన్యమగును. స్థిరదకమున పుష్కరపర్ణమున నున్నవాడు ప్రజాపతి అని “సప్రజాపతి రేకఃపుష్కరపర్ణేనమభవత్” అనెడి అరుణమంత్రముచే తెలియుచున్నది. అప్రజాపతియేచుడ్రుడు. కావున రుద్రుడు అవస్వన్యనామకుడాయెచు.

విష్ణు:- “రసోఽహమపుకౌంతేయ” అను గీతాశూక్తిచే జలమందలి రసము విష్ణువని తెలియుచున్నది. అవస్వనమున = స్థిరదకమున విష్ణువు రసరూపమున గలడన్నమాట. స్థిరజలము సముద్రము. అదియే అవస్వనము. అందు ఆదిశేషునిపై పవళించియుండువాడు విష్ణువే. కావున “సరసాయస్మిసాగరః” అను గీతాశూక్తిలో జెప్పిన సాగరుడు భగవంతుడు విష్ణువేయని తెలియుచున్నది. అందుచే అవస్వన్యనామము విష్ణువునకుఁ జెందునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“అవస్వన్యనామమున” “అ+వ్+అ+న్+వ్+అ+న్+య్+అ” అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. ఇవి నవబ్రహ్మలను, నవావరణలను, శరీరమందలి నవద్వారములను సూచించును ఇందు సర్వదేవబీజములైన అకారములు నాల్గుగలవు. వరుణబీజములైన వకారములు రెండును, శక్తి బీజమైన సకారమును, సావిత్రిబీజమైన నకారమును, వాయుబీజమైన యకారమును, అకార చతుష్టయముతోఁగూడియున్నవి. పైనామము నుపాసించువారు శాక్తేయులను బ్రాణాయామపరులునై జలోదరాదిరోగములను భూతపిశాచాది బాధలను వాతరోగములను దొలగింపగలవారలగుదురు. అంతేకాదు. భూమిలో నున్నరత్నాడలను, జలముననున్నతైలలోహాడలను గనుగొనువారలగుదురు. జలవాయుపథసంచారక యంత్రములను సృష్టింపగలవారలగుదురనియును దెలియుచున్నది.

“నమస్రోతస్యాయచద్వీప్యాయచ”

అర్థము:-

స్రోతస్యాయచ = ప్రవాహముననున్నట్టియును, ద్వీప్యాయచ = జలమధ్యస్థములైన ద్వీపములందున్నట్టి, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- సృష్టియంతయును బరమేశ్వరునిశక్తియగు జలరూప ప్రకృతి నుండేయేర్పడినది. అందుచే అతడు జలప్రవాహమునందున్నాడు. జలమధ్యమున ద్వీపములుకలవు. వానియందును బరమశివుడు చరాచరవస్తురూపమున నున్నాడు. కాన అతడు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

143 నామము- శివ:- “నమస్రోతస్యాయచ”

భ. భా:- స్రోతస్సు అనగా జలప్రవాహము. అందు అగ్నియుండును అదిస్రోతస్యమగును. అయ్యగ్నిశివస్వరూపముకావున శివుడు స్రోతస్య నామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“స్వ = గతౌ” అను ధాతువునుండి స్రోతస్సు అను పదమేర్పడెను. సర్వాంతర్యామియైన కారణమున విష్ణువుస్రోతోనామకుడుఅగును. స్రోతస్సుననున్నవాడు స్రోతస్యుడు. స్రోతస్సున(గల మకరము విష్ణువు విభూతి విష్ణువు మకరరూపుడై స్రోతస్సుననుండును. కావున ప్రోతస్యనామకుడు అగును. “యుషాణాంమకరశ్చాస్మి” అను గీతాసూక్తి అందులకు బ్రహ్మాణము కూర్మము (తాబేలు) కూడ స్రోతస్యమేఅగును. విష్ణువుకూర్మరూపుడై స్రోతస్సుననున్నాడు; అనుటకు “అనరతః కూర్మంభూతగ్ం సర్పస్తమ్” అనెడి కరుణమంత్రము ప్రమాణము. అందుచే విష్ణువునకు స్రోతస్యనామము చెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

స్రోతస్యనామమన "నో + ఓ + ఓ + త్ + అ + న్ + య్ + ఆ" అని యోనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టవిక్కులకును, అష్టసూర్యమండలములకును శరీరమందలి అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు. ఇండు శక్తివీజమైన తకారమునకును, శివవీజమైన ఓకారమునకును నడుమను అగ్నివీజమైన రేఫముకలదు. ఇది శక్తిపురుషులు ఇరువురును అగ్నిస్వరూపులనితెల్పుచు, ఈనామమునుపాసించువారికి అష్టసిద్ధులనొసంగును. బాహ్యోభ్యంతరశత్రువులనుదొలగించి, జీవునకుస్థితినిజేకూర్చును. పైమూడక్షరములతోడను వాస్తువీజమైన తకారమును వాయువీజమైన యకారమునుగూడియున్నవి. వానిపైని పర్యదేవవీజమగు అకారముకలదు. అందుచే దీనినుపాసించువారికి అగ్న్యైశ్వాదకములును, అగ్నివివారకములునగు యంత్రములను నిర్మించుశక్తిలభించునని తెలియుచున్నది.

144 నామము:- శివ:- "నమోద్వీప్రాయచ"

భ. భా. భా:- రెండు ప్రక్కలను నీరుగల ఉన్నతస్థలమును ద్వీపమండరు అందుండువాడు కావున శివునకు ద్వీప్యధు అను నామముకల్గెను పద్మకోశ ప్రతికాశమును అధోముఖమునగు హృదయము ఉన్నతభూమి, అదియేద్వీపము దానికిరుప్రక్కలనుగల, మూలాధారాది వట్పుకములు జలమయములు, అట్టియున్నత ద్వీపమైన హృదయముననున్నవాడు పరమశివుడు. అతడే నారమునకు జలరాశికినిలయమైన నారాయణుడు. అందుచే మహాదేవుడు ద్వీప్య నామకుడాయెను.

విష్ణువు:-

"అష్ట = గతౌ" అను ధాతువునుండియేర్పడిన, అష్ట పదమునకు అంతటను అవరించియున్నవాడనియర్థము. ఆ విష్ణువుముఖ్యముగా బ్రహ్మాండమునకు బైబరమాత్ముడుగను, బ్రహ్మాండములోన విరాట్ రూపుడుగను గలడు.

ద్వీ = ద్వీవిధముగా విరాట్ పరమాత్మలరూపమున, అపః = అంతటనున్న వాడు కావున ద్వీపుడు విష్ణువు. అతడే ద్వీపమైన బ్రహ్మాండమున చరాచర రూపమునఁగలడు. కాన ద్వీప్యనామకుడాయెను. "అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణ స్థితః" అను మంత్రము ఈయర్థమునే తెలియజేయుచున్నది. కాన విష్ణువు ద్వీప్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"ద్వీప్య" అను నామమున "ద్ + వ్ + ఈ + ప్ + య్ + అ" అని ఆరక్షరములుకలవు. అవి షడ్భుతువులకును, షడింద్రియములకును జిహ్వాములు. ఈనామము నుపాసించువారు శాక్షేయులై సర్వసిద్ధులనందగలరు. అంతేకాదు. జలోదరము, శ్వానరోగము, వాతపీడనము, మూత్రబంధము మున్నగురోగములను నివారించగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

విద్యారణ్యభాష్యమును, భట్టభాస్కరభాష్యమునుగల
రుద్రప్రశ్నమున పంచమానువాకము సమాప్తము.

∴ షష్ఠానువాకము ∴

∴ వ్రథ మయజుస్సు ∴

“నమోజ్యేష్ఠాయచకనిష్ఠాయచ”

అర్థము:-

జ్యేష్ఠాయచ = విద్య, ఐశ్వర్యముమున్నగువానిచే జ్యేష్ఠుడైనట్టియును, కనిష్ఠాయచ = విద్యాదూలతో శూన్యుడైనట్టియు మహాదేవునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా: — దక్షిణామూర్తిరూపమున విద్యాదాతయును, శివరూపమున శుభములను, ఈశ్వరరూపమున ఐశ్వర్యము నొసంగు మహాదేవునిలో ఎన్నియోశక్తులుకలవు. కావున శివుడందఱికంటెను జ్యేష్ఠుడాయెను. మహారూపముతోబాటు అణురూపముతోడనుండుటచే బరమశివునిలో జ్యేష్ఠత్వ కనిష్ఠత్వములురెండునుగలవు. అతనికి ఉత్తమాధములు జరువురును సమానులే అతనిలోగల కనిష్ఠత్వమే అణుస్వరూపము. అయ్యణుశక్తిలో సకలోత్పాదకనాశకశక్తులురెండునుగలవు. కావున అతనిరూపములు రెండును నమస్కారార్హములే.

పంచమానువాకమునందువలె ఈయనువాకమునందును అన్యతరనమస్కారముగల యజుస్సులేకలవు.

145 నామము- శివః — “నమోజ్యేష్ఠాయచ”

భ. భా భా: — “జగతఃపితరౌపందేవార్వతీపరమేశ్వరౌ” అని కాళిదాస మహాకవి చెప్పినట్లు జగంబులకు భార్యతీపరమేశ్వరులు తల్లిదండ్రులగుటచే

వారేవృద్ధతములని తెలియుచున్నది. అందుచే మహాదేవుడు జ్యేష్ఠుడనగా వృద్ధుడని తెలియుచున్నది యజ్ఞయాగాదులలో బ్రధానముగా బూజింపబడు దైవము పరమశివుడే కాన ప్రశస్యతముడాయెను. అందుచే అతనికి జ్యేష్ఠుడను నామముచ్చెల్లును. అతనికి నమస్కారము.

విష్ణు-

“ప్రాణోవావజ్యేష్ఠశ్చశ్రేష్ఠశ్చ” అను శ్రుతిలో విష్ణువు సర్వకారణుడైన కారణమున జ్యేష్ఠుడును, సర్వశ్రేష్ఠుడైన కారణమున శ్రేష్ఠుడు నగుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. జ్యేష్ఠశ్రేష్ఠఃప్రజాపతిః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో వృద్ధుడును బ్రహ్మశివుడునగుటచే విష్ణువునకు జ్యేష్ఠరామము పేర్కొనబడెను. అతనికి నమస్కారము.

బీజాక్షరసంపుటి-

“జ్యేష్ఠ” అను నామమున “జ్ + య్ + వీ + ష్ + త్ + అ” అని ఆరక్షరములుకలవు. ఇవి షడ్గుతువులను, షట్పుక్రములను సూచించును. ఇంద్రబీజమైన జికారమును, వాయుబీజమైన యకారమును, వీరభద్రబీజమైన ఏకారముతోడను, సూర్యచంద్రబీజమైన షకారశకారములు సర్వదేవబీజమగు నకారముతోడనుగూడియున్నవి. అందుచే ఈనామమును ఇశాపింగళానాడుల ద్వారావాయుప్రేరణముచేసి, యోగులై అష్టసిద్ధులనంది భూతప్రేతాదులను లోకికులైన బాహ్యశత్రువులను జయించి, లోకమునకు నిత్యకల్యాణము చేకూర్చుగలవారలగుదురు. సూర్యచంద్రగోళగమనార్హయంత్రనిర్మాతలు కాగలరు. వాతరక్తకాలేయదోషజనితరోగపరిహారకులును గాగలరని తెలియుచున్నది.

146 నామము:- శివః- “నమఃకనిష్ఠాయచ”

భ. భా. భా:- పరమశివుడు యువకబాలదూపములతోబాటు అతినూత్నమైనరూపుడునై కనిష్ఠరామధారియై లోకకల్యాణకరుడు అగుచున్నాడు. యువకుడైన

కుమారస్వామిరూపముదాల్చి తారకాసుర సంహారయ్యెను. బాలుడైన దక్షిణామూర్తిరూపముదాల్చి సకలవిద్యాదాతయెను. స్వల్పమైన అణురూపము దాల్చి సర్వశక్తులను లోకమునకు జేకూర్చును. అందుచే కనిష్ఠనామము శివునకు సార్థకమాయెను.

విష్ణు:—

విషువు బాలకృష్ణరూపముననుండి గోవర్ధనధారియైగోవులను జీవులను గాపాడెను. యువకడైన శ్రీరామునిరూపముదాల్చి రావణాదిరాక్షససంహరియై లోకమునుగాపాడెను. స్వల్పమైన అణురూపముదాల్చి హిరణ్యకశిపుని దేహమునదూరియు, సముద్రమునదూరియు దుష్టశక్తులను జెండాడికాపాడెను. కావున విష్ణువునకు కనిష్ఠనామముసార్థకమాయెను. జ్యేష్ఠుడైన బలరాముని కంటె శ్రీకృష్ణుడు కనిసుడేకదా! కౌంతేయులండును కనిష్ఠుడేకదా! కావు విష్ణువు కనిష్ఠనామకుడేయనవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"కనిష్ఠ" అను నామమున "క + ఆ + న్ + ఇ + ష్ + త్ + ఆ" అని వీడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తవాయుమండలములను శరీరమందలి సప్తధాతువులను సూచించును. ప్రజాపతిబీజమైన కకారము అకారముతోడను సావిత్రిబీజమైన నకారము ఇకారముతోడను, సూర్యచంద్రబీజములైన షకార తకారములు అకారముతోడనుగూడియున్నవి. అందుచే ఉపాసకులు సూర్య చంద్రప్రజాపతుల నుపాసించి, సావిత్రీకపాక్ష లబ్ధమహిములై సకాలవర్షములను కురిపించగలరు. ఇళాపింగళానాడులండు సావిత్తీరూపకుండలి నుపాసించి, అమృతవృష్టికారకులుకాగలరు. కృత్రిమవర్షదాయకయంత్రములను నృష్టింపగలరని తెలియుచున్నది.

—; ద్వితీయయజుస్సు ;—

“సమఃపూర్వజాయచావరజాయచ”

అర్థము:-

పూర్వజాయచ = జగదాదిని హిరణ్యగర్భరూపమున జన్మించినట్టియును,
 అపజరజాయచ = జగదవసానసమయమున అగ్న్యైదిరూపమున జన్మించినట్టి
 మహాదేవునకు, సమః = సమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా. — పరమాత్మజగత్సృష్టిగావించినపుడు అన్నింటికంటె మొదటను
 హిరణ్యగర్భరూపమున అవతరించెను. జగంబులునశించునమయమున
 కాలాగ్నిమున్నగువానిరూపమున జన్మించెను. అపరమాత్మయేమహాదేవుడు.
 అతడే, హిరణ్యగర్భకాలాగ్నియైదిరూపముననుండెను. అందుచే పరమశివుడు
 పూర్వజుడు, అపరజుడు అను నామముల నుతింపబడి నమస్కరింపబడెను.

147 నామము- శివ- “సమఃపూర్వజాయచ”

భ. భా. భా. — పరమాత్మరూపముననున్న మహాదేవుడు సృష్టికి బూర్వము
 సనే ఉండెను. కాని అతని రూపము అదృశ్యము “అజాతజత్యేవంకశ్చిట్టీరుః
 ప్రపద్యతే” అను సూక్తిచే మహాదేవునకు జన్మలేదనియే తెలియుచున్నది. కాని
 సృష్టిచేయగాంక్షించి, సర్వప్రాణులకంటె ముందుగాఁ దనమాయయైన శక్తిని
 తననుండి విడిచెను. అను సృష్టిచేయించెను. అట్టి శక్తికిని, శక్తిమంతుడైన
 శివునకును భేదములేదు. కావున అమృతహాదేవుడు పూర్వజుడుగా భావింపబడి
 నమస్కరింపబడుటచే అనామమేర్పడెను.

విష్ణు:-

“పూర్వ = పూరణే” అను ధాతువునుండి వీర్పడిన పూర్వపదమునకు
 బ్రహ్మాండమంతటినిఁ బూరించువాడనియర్థము. పూర్వదైజన్మించువాడుకాన
 పూర్వజుడాయెను, “పురుషవీచేదగ్గంశర్వమ్” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు సకల
 మును బూరించువాడై, సర్వముకానై విరాట్ రూపమున జన్మించెను అతడే

తూర్పున అదిత్యరూపమున జన్మించెను. అందుచే విష్ణువునకుఁ బూర్వజ నామమేర్పడెనని తెలియుచున్నది,

బీజాక్షరసంపుటి:-

పూర్వజనామమున “వ + ఊ + ల్ + వ్ + అ + ఙ్ + అ” అని యేడ ఖరములుకలవు ఇవి సప్తవాయుమండలములను సప్తధాతువులను నూచించును పర్వస్థబీజమైన పకారమును భూమిబీజమైన ఊకారమును, అగ్నివరుణేంద్ర దేవబీజములతో గూడియున్నవి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు పర కాయప్రవేశాదిశక్తులను సంపాదించుకొనుటయేకాక భూమియందలి సకలవస్తు జాలమును జలమందలివస్తుజాతమును అగ్నిప్రేషకయంత్రములను సృష్టించు వారైవానిసాయమున వెలిబుచ్చగలవారలు అగుదురని తెలియుచున్నది.

148 నామము- శివ:- “నమః అపరజాయచ”

భ. భా. భా:- మహాశివుడు సృష్టిసంతరకాలమందునను సకల వస్తురూప మున జన్మించువాడై కానవచ్చును. “త్రిపాదూర్ధ్వముడైత్ పురుషః” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు మూడుపాదములతో విరాజిల్లుపరమాత్మయై సర్వప్రాణుల కంటె ఊర్ధ్వముగా సైతముజన్మించెను. అందుచే శివునకు “అపరజాడు” అను నామమేర్పడెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

“నవిద్యతేవరోయస్మాత్ స అపరస్సన్ జాయతే” అను వ్యుత్పత్తినను సరించి, పరమాత్మయైన విష్ణువుకంటె బరుడలేడని తెలియుచున్నది. అందుచే పురుషోత్తమనామధారియై అపరయైన పడమటిదిక్కునందు సకలప్రాణులకును బ్రాణములనొసంగువాయుపురూపమున జన్మించెను; ఈ విషయము

అథారుణఃకేతుఃపశ్చాదుపాదధాత్ ।

వివాహివామోశతిః తతోవాయురుదతిష్ఠత్ ॥

అను ఆరుణశ్రుతిచే దెలియుచున్నది. కావున ఏష్ఠువు, అవరజనా మకుడామెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః:-

"అవరజ" అను నామమున "అ + వ + అ + ర్ + అ + జ్ + అ" అని ఏడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తవాయుమండలములకును, మనోబుద్ధులతోడి పంచజ్ఞానేంద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందలి నాల్గు అకారములును విరాట హిరణ్యగర్భత్రయావ్యాకృతతురీయపురుషులకు జెందినవి. పర్జన్యగ్నింద్రబీజములు వీనితోగూడియున్నవి. ఆండాదేఁ బైనామము నుపాసించువారు తమ శరీరపర్జన్యమును అగ్నిప్రధానముజేసి ఆయువును, సర్వకృతునినాశమును జేకూర్చగలవారలగుడారని తెలియుచున్నది.

—;తృతీయయజుస్సు ;—

“నమోమధ్యమాయచాపగల్భాయచ”

అర్థము:-

మధ్యమాయ = మధ్యకాలమున దేవతీర్యగాది రూపమున జన్మించి నట్టియును, అపగల్భాయచ = ప్రరూఢములుకాని ఇంద్రియములకలవాడు నగు పరమశివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. ఖా: — “పాదోఽన్యవిశ్వాభూతాని” అను శ్రుతిలోఁజెప్పినట్లు అప్పరమాత్మయొక్క నాల్గుపాదము విశ్వభూతముల రూపమునఁ బరిణ

మించెను. అతడు సృష్ట్యనంతరమున, మధ్యకాలమున సకలదేవతల రూపము ననువశువజ్ఞ్యేదిరూపమునను ప్రాదుర్భవించెను. 'అతడే ఇంద్రియపటుత్వము అధికముగాలేని బాలురరూపముననుప్రాదుర్భవించెను. అట్టి వరమేశ్వరుని అఖిలశీవులును నమస్కరించుచున్నారు.

149 నామము- శివ:- "నమోమధ్యమాయ"

భ. భా. భా:- దివ్యతేజస్వరూపుడైన వరమేశ్వరుడు మధ్యమకాలమున సకల చేతనాచేతనవస్తుస్వరూపుడై లోకరక్షకుడు, లోకశిక్షకుడు, లోకనాకకుడును అయెను. అతడే హిమవత్ వింధ్యపర్వతమధ్యభాగమైన కాశీ నగరమున విశ్వేరుడైయుండి మధ్యనామకుడైయుండెను. వరమశివుడు నాద స్వరూపుడు. నాదములలో క్రొంచభాషితమైన మధ్యమస్వరస్వరూపుడై సకల జనానందకరుడాయెను. అందుచే మహాదేవునకు మధ్యమనామమేర్పడెను.

విష్ణువు:-

శ్లో॥ తద్వదేవోద్భితోవాయురురః కంఠసమాహితః।

నాభిప్రాప్తోమహానాదో మధ్యస్థత్వాచ్చమధ్యమః॥

అను సూక్తిలో జెప్పినట్లు కంఠమునకును నాభికిని మధ్యనుండి వాయువు వెడలునపుడు మహానాదమేర్పడునుదానికి మధ్యమనిపేరు. అమహానాదమే ప్రణవము. ఓంకారము. అదివిష్ణుస్వరూపము. కావున విష్ణువు మధ్యమ నామకుడాయెను. "అహమాదిశ్చమధ్యంచ" అను గీతాసూక్తిలో జెప్పినట్లు విష్ణువు భూతములయొక్క అదిమధ్యాస్తస్వరూపుడు; కావున మధ్యమనామకు డాయెను. అంతేకాదు. "పాండవానాంధనంజయః" అను గీతాసూక్తిలో జెప్పినట్లు పాండవమధ్యముడైన అర్జునుడు విష్ణుస్వరూపుడు. నరనారాయణులలో నరుడు కావున విష్ణువు మధ్యమనామకుడై నమస్కరింపఁబడుచుండెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

మధ్యమనామమున "మ + అ + ధ్ + య్ + అ + మ్ + అ" అని యేడక్షరములుకలవు. ఇని పప్తవాయుమండలములకును సప్తనాడులకును బిహ్వములు. ఇందలి మకారమునాదబిహ్వము. పైనామము నుపాసించువారు మధురనాదమునుధరించి, బైటికి బ్రసరింపజేయువాయువుగలనాదయంత్రములను వీణాదులనుసృజించి, సర్వానందదాయకులుకాగలరని తెలియుచున్నది. ఖూమియందును జలమునందునుగల ధనరాసులను బ్రాణవాయుశక్తితోఁ బైటపెట్టగలవారలగుదురు; అనియునుదెలియుచున్నది.

150 నామము;- శివ:- "నమోఽవగల్భాయచ"

భ. భా. భా:- మహాశివుడు, బాల్నీనృత్తపికాదాది రూపముఁ నెన్నింటినో దాల్చి తనచేనిర్మింపజేయబడిన జగంబుననేమెలగెను అతడెవ్వరినిధర్మింపక ఆవ్రగల్బుడై ముక్కుమూసికొని తపంబొనరించుచుండెను. అతడే అపగల్బుడైన అనగా బాలుడైన దక్షిణామూర్తిరూపంబుననుండి సకల విద్యాదాతయాయెను. అందుచే అతనికి అపగల్భరామమేర్పడెను.

విష్ణు:-

అపగల్బుడనగా బాలుడు. అత్యంతశిశువు. విష్ణువు బాలకృష్ణుడై వ్రేవల్లెలోఁబెరిగినపుడు అతనిశక్తిఅపగల్భము = అస్పష్టము. అందుచేతనే, పూతన, శకటాసురుడు, మున్నగువారు అతనినిజేరి అతనిచేతనే క్రిడారూపమున సంహరింపబడిరి. బాలవదమునకు గ్రహణధారణపటువు అనియునర్థము కలదు. బాలుడుగానున్న శ్రీకృష్ణుడు గోపాలురిచేఁ బ్రార్థింపబడి గోవర్ధనగిరి నెత్తిరక్షించినాడు, అపగల్బుడు = శూరుడుకానివాడు అనియునర్థముకలదు. కృష్ణావతారమున విష్ణువుశూరుడుగానుండకయేపాండవులనుగాపాడి, దుష్టులను శిక్షింపజేసినాడు. కావున అతనికి అపగల్భనామముసార్థకమేఅయెను.

తీజాక్షరసంపుటి:-

"అవగల్భ" అను నామమున "అ+వ్+అ+గ్+అ+ల్+భ్+అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు ఇవి అష్టప్రకృతులకును, శరీరమందలి అష్టచక్రములకును జిహ్వాములు పైనామము నుపాసించువారు వృద్ధివీతత్వ మైన లకారమును, భార్గవబీజమైన భకారమును బ్రధానముచేసికొని, చతుర్విధ పురుషులనుద్ధానించి సకలసేనాగణాదిపత్యమునువహింపఁగలరు. కృత్రిమ మేఘములనుసృష్టించి, అకాలమండను వర్షముకురిపించగలరు.

∴ చతుర్థయజుస్సు :-

“నమోజఘన్యాయచ, బుద్ధియాయచ”

అర్థము:-

జఘన్యాయచ = గవాక్షులచశ్చాద్భాగమున వత్పాదిరూపముననున్నజ్జియును, బుద్ధియాయచ = వృక్షాక్షులమూలమున శాఖాక్షులరూపముననున్నజ్జి శివునకు, నమః = నమస్కారము

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- తనమాయయైనప్రకృతి, గోవు, వృద్ధి, జలము మొన్నగు రూపములతోనుండగా విరమేశ్వరుడు ఆ ప్రకృతి వెనుకనేవత్స, గంధము, రసముమున్నగురూపములతోనుండెను. అప్రకృతియే వృక్షాక్షులరూపములను దాల్చగా, తానుశాఖాక్షులరూపముననుండి వానిఫలములను తోకమునకు అందించుచుండెను. అందుచే విరమేశ్వరుని అందఱును నమస్కరించుచున్నారు.

151 నామము;- శివ:- “నమోజఘన్మాయ”

భ. భా. భా:- జఘనమనగాక టియొక్క (మొలత్రాడుగలవ్రదేశముయొక్క) పశ్చాద్భాగము (వెనుకభాగము) అది బలమునకుస్తానము. అందున్నవాడు మహేశ్వరుడు అతడు బలస్థానమైనమస్కరింపబడుచున్నాడు. “బలాయనమః, బలవ్రవథనాయనమః” అను శ్రుతిలో, బరమేశ్వరుడు బలముగా బేర్కొనబడెను. ఆ బరమే జఘన్యము. కావున బరమేశ్వరుడు జఘన్యనామమున, బేర్కొనబడి స్తుతింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు:-

జఘన్యము (బలము) విష్ణువుయొక్క విభూతి “బలంబలవతాంబాహమ్ అను గీతాసూక్తిలో విష్ణువు బలముగా, బేర్కొనబడెను. అంతేకాదు. జఘనము అనగా సేనానివేశము. అందుండువాడుసేనాని. సేనానిలో విష్ణువిభూతి కలదు. కావుననే “సేనానీనాం అహంస్కందః” అను గీతాసూక్తిలో సేనానులలోస్కందాడు విష్ణువుగా జెప్పబడెను. అందుచే జఘన్యనామము విష్ణువునకు జెందునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

జఘన్యనామమున “జ్ + అ + ఘ + అ + న్ + య్ + అ” అని ఏడక్షరములుకలవు. అవి సత్తవాయుమండలములకును సప్తధాతువులకును జిహ్వాములు. అందు ఇంద్రభైరవబీజములైన జకారఘకారములు అకారనకారయకారములతోగూడియున్నవి. అందుచే జైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామప్రక్రియచే సోపిత్రిసాజెత్కారముపొంది, ఇంద్రభైరవశక్తులు, సంపాదించుకొని బాహ్యభ్యంతరశత్రుసంహారకులై, శత్రుసంహారకహారణాత్మసర్వలు కాగలరని తెలియుచున్నది.

152 నామము- శివ:— “నమోబుధియాయచ”

భ. భా. భా:— బుధ్విము అనగా మూలము. ప్రధానకారణము. సృష్టికి మూలకారణము వరమశివునిమాయ. బుధ్విముతో గూడినవాడు బుద్ధియుడు. అందుచేఁ బరమశివుడు బుద్ధియనామకుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

బుధధాతువునుండియేర్పడిన బుద్ధియపదమునకుఁ దెలిసికొనదగిన వాడని యర్థము. శివుడువలె విష్ణువుకూడ సృష్టికిమూలమైనవాడుగా, మూలముననున్నవాడుగా దెలిసికొనబడుటచే బుద్ధియనామము విష్ణువునకుజెందునని తెలియుచున్నది.

బ్రహ్మక్షరసంపుటి:-

బుద్ధియనామమున “బ్ + డ + థ్ + న్ + ఇ + య్ + త్” అని యేడక్షరములుకలవు. ఇవి మేఘ, వాయు, చంద్ర, నక్షత్ర, గ్రహశూర్య, ధ్రువ మండలములనెడి ఏడుమండలములను, మనోబుద్ధులతోడి జ్ఞానేంద్రియములను సూచించును. ఇందు వాయుబీజములు ఉకారయకారములురెండుకలవు. అవి త్రిమూర్తిబీజమైన బకారముతోడను, సావిత్రి ధనదబీజములతోడనుగూడి యున్నవి. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించువారు వాయుప్రేషకయంత్రముల నిర్మించి, వానిసాయమున భూనిక్షిప్తధనరాసులను వెలిబుచ్చఁగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

-: పంచమయజుస్సు :-

“నమస్సో భ్యామచప్రతినర్యామచ”

అర్ఘ్యము:-

పోభ్యాయచ = పుణ్యపావములతో గూడియున్నవాడును, ప్రతిసర్వా
యచ = రక్షణంధమునకు అర్పమైయున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— “పుణ్యేరపుణ్యలోకంజయతి పాపేన పాపము భాభ్యామేవ
మనుష్యలోకమ్” అని అధర్వణకులు చెప్పునూక్తిచే, పుణ్యముచేఁ బుణ్యలోక
మును, పాపముచేఁ బాపలోకమును, పుణ్యపావములచే మనుష్యలోకమును,
జీవుడుపొందునని తెలియుచున్నది. మహాశివుడు జీవరూపముననున్నపుడు పుణ్య
పావములురెండింటికీఁ గూడియుండునని తెలియుచున్నది. వివాహాది శుభ
కార్యములందు హస్తమున ధరింపబడు రక్షణంధమురూపముగలవాడై, శివుడు
దానికర్తుడైయుండునని తెలియుచున్నది. అందుచే మహాదేవుని నమస్కరించు
చున్నారు.

153 నామము- శివ:- “నమస్సోభ్యాయచ”

ధ. భా. భా:— “పుణ్యపావములతోఁగూడిన మనుష్యలోకమున నుహా
శివుడు చేతనాచేతనరూపముననుండుటచే సోభ్యుడాయెను. అంతేకాదు.
“సాల్యస్సౌభమద్విష్టాయ” అను మహాభారతవచనముచే సోభము అనగా
గంధర్వనగరమని తెలియుచున్నది. సోభము అన్నినగరములకును ఉపలక్ష
ణము. అఖి:నగరములందును మహాదేవుడు చేతనాచేతనరూపమునగలడు.
కావున సోభ్యనామకుడాయెను. ఇంకొకవిశేషమేమని? శీతోష్ణములతోఁగూడిన
లోకములందు సూర్యాచంద్రాది రూపమునను; సుఖదాఃఖములు, జననమరణ
ములు మున్నగు జంటలతోఁగూడిన జీవులందు బ్రాణరూపమునను ఉన్నకార
ణమున మహాదేవుడు సోభ్యనామకుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

విష్ణుః:-

ఉభౌ ధాతువునుండి ఏర్పడిన ఉభ్యపదమునకు బంధింపదగినది, నింపదగినదనియు ఉర్ధములుకలవు. “అస్తర్భహిశ్చతత్పర్వంవ్యాప్యనారాయణస్థితః” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు బ్రహ్మాండమునకుబైటను, దానిలోవలను విష్ణువు, విష్ణుతేజస్సును అవరించియున్నవి; అని తెలియుచున్నది, బ్రహ్మాండమున గర్మవాశముతో బంధింపదగినవి జీవులు. నింపదగినది విష్ణుతేజస్సు. అట్టి తేజస్సుతోగూడిన సోభ్యడువిష్ణువు. బంధ్యములైన జీవులతోగూడిన సోభ్యడు నారాయణుడు. అందుచే విష్ణువుకూడసోభ్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః:-

పోభ్యనామమున “నో+ఓ+భే+యే+అ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి వందభూతములకును, అన్నమయాపివంచకోశములకును జిహ్వాముఖ. శక్తివరమేశ్వరబీజములు సకారోకారములు. అవి భార్గవవాయుసర్వదేవబీజములతోగూడియున్నవి. అందుచే బైనామమును యోగాభ్యాసమున ఉపాసించిధ్యానించినవారు సర్వవిద్యలను, సర్వార్థసిద్ధిని బొందగలరని తెలియుచున్నది.

154 నామము- శివః:- “నమఃప్రతినర్యామచ”

భ. బా. బా:— వివాహాదికార్యములందు మొదటహస్తమున బండింపబడిన, ధరింపబడిన రజఃబంధరూపముననుండి, నిర్విఘ్నముగా గార్యములనెరవేర్చి రక్షించువాడుకావున శివుడు ప్రతినర్యనామకుడాయెను. అంతేకాదు. “తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చాయీ” అను శ్రుతిలో జెప్పినట్లు తిర్యక్కుగఁ బ్రతికూలముగా తేజోరూపమున బ్రవరించియున్నవాడు; అగుటచే సైకము ప్రతినర్యనామము శివునకు ఏర్పడెనని తెలియుచున్నది.

155 నామము:- శివ:- “నమోయామ్యాయచ”

భ. భా. భా:- యమమనగా అంతకాలము అట్టి ప్రళయకాలమున సర్వమును సంహరించుటకు రుద్రరూపముననున్నవాడు మహాదేవుడు. అతడే సకలజీవుల ప్రాణములను, దనలోనికిగైకొనుటకై స్రవరించును. అతడే యమపురమున సకల జీవులను శిక్షించుటకు యమరూపమున నుండును. అందుచే శివునకు యామ్యనామమువాటిలైనను.

విష్ణు-

యమపురమున సకల జీవనియామకుడుగానున్నవాడుయముడే. అతడే యామ్యుడు. అమృహావిష్ణువు బ్రహ్మాంశాంతర్గతుడై పరోవద్రవాడలను, ఉప శమింపఁజేయుటచే యమనామకుడాయెను. “ధృతాత్మానియమోయమః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో, ఖేర్కొన్నయమపదమును, ఇందలి యామ్యపదమును, సమానార్థకములే కాన యామ్యుడన్ననామము విష్ణువునకుజెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి—

యామ్యనామమున “య్+అ+మ్+య్+అ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవివేదోక్తపంచఋతువులకును బంధప్రాణములకును జిహ్వాములు. ఆరవఋతువు ఐదవఋతువునఁజేరటచే వేదమున ఋతువులు ఐదుగా జెప్పబడెను. ఇందువాయుబీజమైన యకారద్వయము శక్తిపురుషబీజములతోఁ గూడియున్నవి. వానిమధ్యను మదనబీజమైన మకారముకలడు. పైనామమును బ్రాణాయామమున శక్తిపురుషాభేదముగా నుపాసించి, మన్మథప్రేతకామమునువీడి జ్ఞానులగుదురు. భూతవైద్యులై భూతప్రేతపిశాచాడలను దొలగించి, జీవులను రక్షింపఁగలరని తెలియుచున్నది.

156 నామము:- శివ:- “నమఃక్షేమ్యాయచ”

భ. భా. భా. క్షేమపదమునకు, రక్షణము, మోక్షము, గుప్తిస్థానము, అను నర్థములుకలవు. పరమేశ్వరుడు పంచభూతస్వరూపుడై రక్షణస్థానముననుండి,

జీవులను రక్షించును. కర్మఫలానుభవానంతరమున మోక్షస్థానముననుండి, జీవులకుమోక్షమునొసంగును. గుప్తిస్థానమైన వికాంతస్థలముననున్నవాడును అప్పరమేశ్వరుడే. కావున శివుడు క్షేమ్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:—

క్షేమమున రక్షాస్థానముననుండి మహావిష్ణువు సత్త్వగుణమాశ్రయించి జగత్త్రయమును రక్షించును. కాన "వీరహారక్షణః" అను సహస్రనామాక్షిలో, గల రక్షణపదముచే విష్ణువుస్తుతింపబడెను. క్షేమ్యరక్షణనామములురెండును సమానార్థకములే. మోక్షస్థానమైన క్షేమమునుండి భక్తులైన జీవులకు ముక్తి నొసంగి, ముకుందనామకుడాయెను. "ముకుందోఽమితవిక్రమః" అను నామాక్షిలో గల ముకుందనామమును, క్షేమ్యనామమును, సమానార్థకములే. హృదయాకాశరూపమైన గుప్తిస్థానమున క్షేమముననున్నవాడగుటచే విష్ణువు గుహ్యోగభీరః" అను సహస్రనామాక్షిలో గుహ్యనామమున స్తుతింపబడెను. గుహ్యక్షేమ్యనామములు రెండును సమానార్థకములే. ప్రేకారణములచే క్షేమ్యనామము విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి-

క్షేమ్యనామమున "క + ష్ + పి + మ్ + యే + ఆ" అను నామమున ఆరక్షరములుకలవు. అవి షడ్భుతువులకును షడింద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందలిమొదటిమూడువర్ణములును పరుసగా ప్రజాపతిసూర్య వీర భద్రబీజములు. వానితో మదనవాయు సర్వదేవబీజములుకూడియున్నవి. పైనామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామమున సూర్యాడూను ధ్యానించి, సకలలౌకికకాంక్షలను బొందినవారై రక్తదోషముచేనేర్పడిన కామెర్థమున్నగు రోగములను దొలగించు నొషధములనుగనుగొని రోగనివారకులుగాగలరు. సూర్యునికిరణజన్యశక్తులొంది సకలరోగనివారకులుకాగలరు. భూతాడూను దొలగించి, ప్రజలను రక్షించగలరని తెలియుచున్నది.

-; 7. వ. యజుస్సు :-

“నమఉర్వర్యాయచఖల్యాయచ”

ఆర్థము:-

ఉర్వర్యాయచ = సర్వసస్యములతోనిండిన భూమిలో ధాన్యాదివిశేష రూపముననున్నట్టియును ఖల్యాయచ = మేడి, నక్కనాగలిరూపమున భూమిని డున్ని అందలిసారమును వెలిబుచ్చునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. బా. — సర్వసస్యములను పలింజేసి, జీవకోటినిఁ బోషించుటకు భూమిపై గల సస్యములందు బరమేశ్వరుడు ధాన్యాదిరూపముననున్నవాడు. అతడే సస్యసమృద్ధినిజేకూర్చుటకు మేడి, నక్క, నాగలియున్నగు వ్యవసాయపు బరికరములరూపమునంది, భూమిలోనున్నసారమును వెలిబుచ్చుచున్నాడు. అట్టి మహనీయునకు నమస్కారము.

157 నామము. శివ- “నమఉర్వర్యాయచ”

భ. బా. బా. — “భూమిస్మాతాదితిర్నః” అనెడి స్వాధ్యాయమునకు తము భూమియే చేతనాచేతనములను రక్షించుమాతయని తెలియుచున్నది. శక్తి సహితుడైనశివుడు సర్వసస్యసంపూర్ణమైన భూమిలో ధాన్యాది రూపమున నున్నాడు. ధాన్యాదులే అన్నము. అన్నమేపరబ్రహ్మము దానిచే జీవులు జనించుచున్నారన్నవిషయము “అన్నంబ్రహ్మేతివిజానాత్, అన్నద్వేషఖల్విమాని భూతానిజాయంతే” అనుతైత్తిరీయబ్రహ్మసమితివలన తెలియుచున్నది. అందుచే శివుడు ఉర్వర్యనామకుడు (ఉర్విలోనున్నవాడు) అయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు-

ఉర్వరయందు భూమియందుగలది ఉర్వర్యము. "ఉర్వ = హింసా యామ్" అను ధాతువునుండివీర్పడిన ఉర్వరపదమునకు జీవులయాకలిని బోగొట్టునదియని అర్థము. అనగా బల మాత్ర భూమిలోగల సస్యములందు అన్న రూపముననుండి జీవులను రక్షించును. కాన ఉర్వర్యము, అనగా అన్నమని తెలియుచున్నది అన్నము విష్ణువే కాన "అన్నమన్నాదపీవచ" అను విష్ణు సహస్రనామంలో అన్నపదము విష్ణునామముగా బ్రయోగింపబడెను. భూగర్భ ముండున్నది అన్నముకూడ అగును. భూగర్భము విష్ణువే, కాన "హిరణ్యగర్భ భూగర్భః" అను సహస్రనామంలో భూగర్భపదము విష్ణునామముగానున్నది. వరికింపగా "ఉర్వర్యము, అన్నము. భూగర్భము" అను మూడును సమా నార్థకములేయని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు ఉర్వర్యనామకడేయని చెప్పవచ్చును.

ఉర్వర్యనామమున "ఉ+ర్+వ్+అ+ర్+య్+అ" అని యేడక్షరములకులవు. అవి సప్తవాయుమండలములకును, మనోబుద్ధితోడివంచేంద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇందలి ఉకారయకారములు వాయుబీజములు, రేఫద్వయము అగ్నిబీజము. వకారమువరుణబీజము. అవి అకారద్వయముతో, గూడియున్నవి. పైనామము నుపాసించువాడు వ్రణవోపానకుడు. అతడు అగ్ని వరుణవాయుశక్తులతో, గూడిన మారణాస్త్రములను ఔషధములను సృజించి, సకల రోగములతోబాటు సకలశత్రువులను సంహరింపజేయగలవాడుకాగలడని తెలియుచున్నది.

158 నామము- శివః— "నమఃఖల్యాయచ"

భ. బా. భాః—సస్యమును శోధనచేయుస్థానమును ఖలము అందురు, అందుగలవాడు ఖల్యుడు. అనగా సస్యశోధనభవుడు శివుడు అనితెలియు

చున్నది. “ఖలితి = చలతి” అను ధాతువునుండిపుట్టినపదముఖలిము. చలించెడి చేతనాచేతనవస్తువులందు బరమేశ్వరుడువాయురూపమునను, ఆణుశక్తి రూపమునను ఉండును. కాన శివుడు ఖల్యనామకుడాయెను.

విష్ణు:—

“సూర్యోనోదివస్పాతువాతో అంతరిజాత్, అగ్నిర్వఃపార్థివేభ్యః” అను సౌరమంత్రముచే ఖలమైన భూమిలో, విష్ణువు అగ్నిరూపముననున్నవాడని తెలియుచున్నది. ఖం = అకాశమును, లాతి = గ్రహించువాడు, ఖలుడు; అనగాద్యుమణియైన సూర్యుడు. అనూర్యునిలో “వ్రభాస్మిశశినూర్యయాః” అను గీతానూక్తిలో, జెప్పినట్లు కాంతిరూపముననున్నవాడు ఖల్యుడు. అనగా బరమాత్మయైన విష్ణువు అని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు ఖల్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:—

ఖల్యనామమున “ఖ్ + అ + ల్ + య్ + ఆ” అని యైదక్షరములు కలవు. అవి పంచాగ్నులకును, పంచకోశములకును జిహ్వాములు పైనామము నుపాసించువాడు మూలాధారమున బృధివీతత్త్వమును బ్రాణాయామక్రియలో నుపాసించి, గంగాబీజమైన ఖకారముచేతెలియు, జలరూపప్రకృతిని సాక్షాత్కరించుకొనగలడు. పావములను బోగొట్టుకొనగలడు. యోగశక్తిచే వాయు భేదములను వశబతుచుకొని వాయుశక్తిచే బృధివియందును, జలమునందును, గల సకల వస్తుజాతమును బైటపెట్టగలవారలగుడారని తెలియుచున్నది.

—: రి. వ. యజుస్సు :-

“నమశ్శ్లోకాయబావసాన్యాయచ”

అర్థము:-

శ్లోకమునగా వేదమంత్రములు. శ్లోక్యాయచ = వేదమంత్రములచేఁ దెలియదగుమహిమగలవాడై, వానిలోనున్నట్టియును, అవసాన్యాయచ = వేదాంతములైన ఉపనిషత్తులచే నిరూపింపదగుతత్త్వముకలవాడు కాన వానిలో నున్నట్టిశివునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— వేదమనగా ఐరమాత్మ. వేదమంత్రములు అవ్వరమాత్మనుహి మను బ్రతిపాదించును. అవి ఋగ్వేదమున శ్లోకరూపమును, యజుర్వేదమున యజుస్సులుగా అనగా వచనముల రూపమునను, సామవేదమున గానముతోగూడియు, ఆధర్వణచేదమున విజ్ఞానశాస్త్రముతోగూడియును గలవు. అటులే అవసానములు వేదాంతములైన ఉపనిషత్తులుకూడఁ బరమాత్మ మహిమనే ప్రతిపాదించును.

159 నామము- శివ:- “నమఃశ్లోక్యాయచ”

భ. భా. భా:— శ్లోక్ = సంఘాతే” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన శ్లోక వదమునకు పాదబద్ధమైన అక్షరసమూహమువలె చేతనాచేతనబద్ధమైన బ్రహ్మాండమనియు అర్థముకలడు. అట్టిబ్రహ్మాండమున పంచభూతముల స్వరూపముతోడను, సూర్యచంద్రులస్వరూపముతోడను ఉన్నవాడగుటచే శివునకు శ్లోక్యనామమువీర్పడెను. వేదస్వరూపుడు కాన శ్లోకములైన వేదమంత్రములందుఁ బరమేశ్వరుని మహిమకలడు అందుచేఁ బరమేశ్వరుడు శ్లోక్యనామకు డాయెను.

విషయ:-

“ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య ధర్మస్య యశసః శ్రీయః” అను సూక్తిచే శ్లోకము అనగా యశస్సుభగవద్విభూతియనితెలియుచున్నది. తస్య నామ మహాద్యశః”

అను శ్రుతిచే మహద్యశోనామకుడై అందు భగవంతుడు, విష్ణువు కడని తెలియుచున్నది. “శ్లోక్యతే = స్తుతింపబడుచున్నాడు” అని యర్థముచెప్పునపుడు పరమాత్మయైన విష్ణువుకూడ శ్లోక్యనామకుడేయనితెలియుచున్నది. “స్తుతస్తోతారణప్రియః” అను సహస్ర సూక్తిలోగల స్తుతుడు అనునదియును శ్లోక్యుడు అను నదియును సమానార్థకములేకాన శ్లోక్యనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లుఁని తెలియుచున్నది

బీజాక్షరసంపుటి:-

శ్లోక్యనామమున “శ్ + ల్ + ఓ + క్ + య్ + అ” అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్గుతువులకను, షడింద్రియములకును జిహ్వాములు. లక్ష్మీ బీజమైన శకారమును పృథివీబీజమైన లకారమును, ఈశ్వరబీజమైన ఓకారముతోడను, ప్రజాపతి బీజమైన కకారము, వాయుబీజమైన యకారమును, సర్వదేవబీజమైన అకారముతోడనుగూడియున్నవి అందుచే ఉపాసకులు ప్రాణాయామక్రియలోఁ బృథివీచక్రమున శక్తిసహిత శివుని ధ్యానించి పృథివియిండిల్ సకల సంపదలను జేకూర్చగలరు. వర్షము కురిపించి పంటలు పండించగలరు. మూలవ్యాధి పొందువు మున్నగురోగములను నివారించగలరు; అని తెలియుచున్నది.

160వ. నామము:- శివ:- “నమతవసాన్త్యాయచ”

భ. భా. భా:- “సన్వార్థములనుపసంహరించు శ్రయకాలమున మహాదేవుడు వికారశరుద్రరూపముననుండును. అందుచే అతడు వేదాంతవేద్యుడై అవసాన్యనామకడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

తనభక్తులైన గణేంద్రాదులయొక్క జీవితావసానసమయమునఁ బ్రత్యక్షమై, అక్కాలముననుండి వారిని రక్షించును. కాన విష్ణువు అవసాన్య నామక డాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి —

అవసాన్యనామమున "అ + వ్ + అ + స్ + అ + స్ + య్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు అవి అష్టప్రకృతులకును, షట్పుక్రములతో గూడిన ఇథాపింగళానాడులకును జిహ్వాములు. ఇందలి సకారసకారములు శక్తిసావిత్రి బీజములు. అకారమువరాశక్తిబీజము. మూడుశక్తిబీజములకును మూడు పురుషబీజమైన అకారములకలవు. యీ శక్తిపురషత్రయము పరుణబీజమైన వకారముచే జలప్రకృతికిఁ జెందినవిగా సూచింపఁబడెను. ప్రైదేవతలను యకారముచే సూచింపబడిన ప్రాణాయామక్రియలో ధ్యానించి, ఉపాసించి, ఉపాసకులు సర్వశక్తినంపన్నులై కలుషజలవాయుపులజేఁ గల్గిరరోగములను నశింపఁజేయుఁగలవారును జలవాయునంచారయంత్రనిర్మాతలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

—: నవమయజుస్సు :-

“నమోవన్మాయచకఙ్గైయచ”

అర్థము:-

వన్మాయచ = వృషాదిరూపముననున్నట్టియును, కఙ్గైయచ = లతాది రూపముననున్నట్టియు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- చేతనాచేతనరూపముననుండు పరమశివుడు వనమునండు వృషాదిరూపమునను, లతాదిరూపముననుండెను. అందుచే అతనికి నమస్కారము.

161 నామము:- శివ:- “నమోవన్మాయచ”

భ. భా భా:- దేవమానవరాక్షసాదిభేదముతోడను, స్త్రీపుంసపుంసక భేదముతోడను, వృషాదులలో, బెక్కుతెగలుకలవు. వానిలోగల బలము,

రుచి, రసము, తేజస్సు, మున్నగునవి శివశక్తులే. అందుచే మహాదేవుడు వనమున వృక్షాదిరూపముననుండి, వన్యనామకుడై సమస్కరింపఁబడుచుండెను. "వన" అను ధాతువునకు పూజించు, జయించు, ప్రార్థించు, మున్నగు సర్థములు కలవు. అట్టి వనధాతువునుండియేర్పడిన వన్యపదమునకుఁ బూజింపఁదగినవాడు, ప్రార్థింపఁదగినవాడని యర్థములు కలవు. అందుచేఁ బరమేశ్వరుడు ఐశ్వర్యకాములచే ఈశ్వరరూపమునను అ రో గ్య కా ము ల చే ఆవిత్యరూపమునను బూజింపఁబడుచు, ప్రార్థయింపఁబడుచునై వన్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు: —

వనితుం = పూజితుం, ప్రార్థయితుం యోగ్యః వన్యః — ఈ వన్యపదముచే మహావిష్ణువు జెప్పబడును. ఎట్లన? విష్ణువు వృక్షములలో అశ్వద్ధరూపమునను, మృగములలో సింహరూపమునను, బక్షులలో గరుడరూపముననుండి వన్యుడు పూజ్యుడాయెను. "అశ్వత్థస్సర్వవృక్షాణామ్;" మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహమ్ వై సతేయశ్చపక్షిణామ్" అను గీతాసూక్తులచే బైవిషయము, సూచింపఁబడెను. వనమునందు = జలమునందు వరుణరూపమునను, మకరరూపమునను, సాగరరూపముననుండి మహావిష్ణువు వన్యుడగుచున్నాడు. "వరుణోయాద సామహమ్; ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి; సరసాః స్మి సాగరః" అను గీతాసూక్తులచే బైవిషయము తెలియుచున్నది. విష్ణువు శంకరాదిత్యసూర్యరూపములనుండి వన్యనామకుడగుచున్నాడని (పూజ్యుడగుచున్నాడని) తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

వన్యనామమున "వ + అ + న్ + యే + త" అని ఐదక్షరములు కలవు అవి పంచాగ్నులకును, పంచేంద్రియములకును జిహ్వాముఖ. ఇందలి ఏకార సకారయకారములు వరుణవాయుసావిత్రిబీజములై శివవిష్ణుబీజముగు అకార ద్వయముతో గూడియున్నవి. వైవామము సువాసించువారు వైదేవతల

సాక్షాత్కారమంది, జలోదరము, బొల్లికాలిను, తెల్లనుచ్చలు, మున్నగుచోగములను భూతప్రేతాదిభయమును బోగొట్టగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. వాయుజలయానప్రేషకయంత్రనిర్మాతలును గాగలరని తెలియుచున్నది.

162 నామము- శివ:- "నమఃకశ్యాయచ"

భ. భా. బా:- వరమేశ్వరుడు, కశ్యపరూపమున అనగా లతాదిరూపమున నుండి, జీవులభక్తిభావమును ఇనుమడింపజేయుటకుఁ బుష్పాదులనొసంగుచున్నాడు. అందుచే కశ్యపనామకుడాయెను "కష = హింసాయామ్" అను ధాతువునుండి కశ్యపదమేర్పడుటచే దుష్టులను రాక్షసులను హింసింప శివుడు అర్హుడైయుండెను. అక్కారణముచే సైతము మహాదేవుడు కశ్యపనామకుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును

విష్ణు:-

భగవంతుడైన విష్ణువు తనయవతారములను దానుగాపాడుకొనుచు లోకములనుగాపాడెను. అందులకై తానుసంజీవనీమున్నగుకక్షల (లతల) రూపమునుదాల్చి, వానిలోదనజ్యోతిస్సునుంచెను. శ్రీరామావతారమున యుద్ధమున హనుమంతునిచేఁ దేబడినసంజీవనీలతచే జీవించబడుటయే అండులకు దార్కాణము, కావున విష్ణువు కశ్యపనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి-

కశ్యపనామమున "కై + అ + క్ + ష్ + య్ + ఆ" అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్భుతువులకును, షడ్వింద్రియములకును జిహ్వాములు. ఇండు సూర్యబీజమైన షకారము క కారయకారాకారములతోఁ గూడియున్నకారణమున బై నామము నుపాసించువారు ప్రాణాయామశక్తిచే యోగధారణమున సూర్యభగవానునిజూడగలవారలను సూర్యమండలగాములునుగాగలరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు వాయుశక్తిసహితములును సూర్యగోళ గమనార్హములు నగు యంత్రములను నిర్మింపఁగలవారలు అగుడరని తెలియుచున్నది.

-; దశమయజుస్సు;-

“నమశ్శ్రవాయచ ప్రతిశ్రవాయచ”

అర్థము:-

శ్రవాయచ = శబ్దస్వరూపుడును, ప్రతిశ్రవాయచ = ప్రతిధ్వనిరూపుడు
నగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- నాదబ్రహ్మ స్వరూపుడగుటచే బరమాత్మ శబ్దస్వరూపుడను
ప్రతిధ్వనిరూపుడనై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

163 వాచము- శివ:- “నమఃశ్రవాయచ”

భ. భా. భా:- శ్రవయతఃశ్రవః అను వ్యుత్పత్తిచే మహాదేవుడు శబ్ద
త్వకుడై సుప్రసిద్ధుడై శ్రవనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది. శృణోతీతిశ్రవః
అను వ్యుత్పత్తిచే సూర్యచంద్రవాయురూపములతో అంతటగుటోపును. అంత
టను జరించును. వినును. కావున శివుడు, శ్రవనామకుడాయెనని చెప్ప
వచ్చును.

విష్ణు:-

గమనార్థకశ్రుభాతువునుండి శ్రవశబ్దమేర్పడుటచే ద్వనివలె విష్ణువు
సర్వగమముడై సర్వవ్యాపకుడైనకారణమున శ్రవశబ్దవాచ్యుడాయెను. “శృణో
తీతిశ్రవః” అను వ్యుత్పత్తిచే భక్తులస్తోత్రార్తనాదములనాకించుననియు,
అందుచే శ్రవశబ్దవాచ్యుడాయెననియుజెప్పవచ్చును. అంతేకాదు వేదశబ్ద
స్వరూపుడుకాన శ్రవనామకుడాయెననియు, తెలియుచున్నది. “సుఘోషస్సు
ఖదన్నుహ్యతో” అను విష్ణుసహస్రనామంధలి సుఘోషనామమును శ్రవనామ
మును సమానార్థకములే కాన విష్ణువు శ్రవనామకుడని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి-

శ్రవనామమున “శ్ + ర్ + అ + వ్ + ఆ” అని ఐదక్షరములకలవు
ఆవి పంచప్రాణములకును, పంచకోశములకును జిహ్వాములు. లక్ష్మీబీజమైన

శకారమును అగ్నిబీజమైన రేఫమును, వరుణబీజమైన వకారమును అకార ద్వయముతో గూడియున్నవి. పైనామమును యోగమార్గమున నుపాసించు వారు జలాగ్నిరోగములను దొలగించి, శరీరమునకు బ్రహ్మవర్చస్సును జీకూర్పగలరనియును, అగ్న్యైశ్వాదకయంత్రములను, జలస్థనరాశిప్రేక్షకయంత్రములను సృష్టించి, సకల సంపత్సంపన్నులుకాగలరని తెలియుచున్నది.

164 నామము;- శివ:- “నమఃప్రతిశ్రవాయచ”

భ. భా. భా:- శివుడు ప్రతిధ్వనిస్వరూపుడును, ప్రతివచనస్వరూపుడు నగుటచే ప్రతిశ్రవనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

విష్ణువు సకలవస్తుసంచారికావున సకల వస్తువులందలి ప్రతిధ్వని ఆతనిదే. అందుచే విష్ణువు ప్రతిశ్రవనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ప్రతిశ్రవనామమున “వ్ + త్ + అ + త్ + ఇ + శ్ + ఓ + అ + వ్ + ఆ” అని పదక్షరములుకలవు. అవి దశదిక్కులకును దశేంద్రియములకును జిహ్వాములు. పైనామము నుపాసించువారు వాస్తు శాస్త్రజ్ఞులై, మేమాగ్ని జలైశ్వాదకయంత్రనిర్మాతలును సకల సంపత్సంధాయకులును గాగలరని తెలియుచున్నది.

:- 11. వ. యజుస్సు :-

“నమఃఅశుషేణాయచాశరథాయచ”

అర్థము:-

అశుషేణాయ = వేగముగాబోవు సేనకల్గినట్టియును, అశురధాయచ = వేగముగాబోవురథముకల్గినట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— “తస్యాగ్నిరనీకమాసీత్” అను శ్రుతిచే అగ్ని శివునిసేనయని తెలియుచున్నది. వాయువులో అగ్నికలదు. కాన వాయువుతోబాటు అగ్నిరూప శివసేనయును అతిశీఘ్రముగా బ్రహ్మాండమునఁ బ్రసరించునని తెలియుచున్నది “క్షోణీరహోహరిశరః” అను సూక్తిచే శివునిరథము భూమియనితెలియుచున్నది. భూమితనచుట్టుకాను దిరుగుచు, సూర్యునిచుట్టును దిరుగును. కాన శివుని రథము అతిశీఘ్రముగాబోవునని తెలియుచున్నది అట్టిసేనయును రథమును గల శివునకు నమస్కారము.

165 నామము- శివః— “నమఅశుషేణాయచ”

భ. భా. భా:— పరమేశ్వరుడు పంచభూతస్వరూపుడేకాడు. సూర్యచంద్ర స్వరూపుడుకూడ. అందుచే అతడు తనసేనయైన అగ్నివలె దానును సూర్య స్వరూపుడై అంతటను అశువే = వ్యాపించియుండువాడే; కాన అశుషేణ నామకుడాయెను

విష్ణు-

ఇనేనసహవర్తతఇతిసేనః; అశ్శుతఇతిఅశుః; అశుశ్చాసాసేనశ్చ అశుషేణః” అని వ్యుత్పత్తిచెప్పి, విశేషణోభయపదకర్మధారయసమాసముచేయ వచ్చును. అందుచే విష్ణువు, అశువు = సర్వవ్యాపకుడును, “చంద్రసూర్యాచ నేత్రే” అను సూక్తిచే ఇనరూప (సూర్యరూప) నేత్రముతోగూడియుండు

వాడునుగాన “అశుషేణ” నామకుడాయెననితెలియుచున్నది. అవర్తనో నివృత్తాత్మా” అను విష్ణుసహస్రనామంలో అవర్తనపదము విష్ణునామముగాగలదు. “అ = సమస్తాత్ విర్రత ఇతి అవర్తనః” అను వ్యుత్పత్తిచే అంతటనువేగముగా బ్రవర్తించువాడు అని చెప్పవచ్చును. అప్పుడు “అశుషేణుడు, అవర్తనుడు” అను రెండును సమానార్థకములగును. అందుచే విష్ణువు అశుషేణనామకుడనవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

అశుషేణనామమున “అ + శ్ + ఊ + ష్ + వీ + ణ్ + అ” అని వీడక్షరములుకలవు. అవి సప్తసూర్యమండలములను శరీరస్థ సప్తధాతువులను సూచించును. ఇందుఁజ్ఞీపరాశక్తి బీజములైన ఆకారశకారములు వాయు బీజమైన ఊకారముతోఁగూడియున్నవి. సూర్యబీజమైన షకారము, వీరభద్ర బీజమైన వీకారము, నందిబీజమైన ణకారమును ఆకారముతోఁగూడియున్నవి. అందుచే బ్రహ్మము నుపాసించువారు సూర్యోపాసకులై, శక్త్యారాధనచే సర్వశక్తిసంపన్నులై, వాయుసహాయమున సూర్యమండలగాములుకాగలరనియును, సూర్యగోళగాములైన యంత్రములను నిర్మింపఁగలవారలునుగాఁగలరని తెలియుచున్నది. సూర్యునిద్వాదశాత్మలనుపాసించి, సూర్యకిరణముల నుండి ద్వాదశశక్తులను సంగ్రహించి, సకల రోగనివారకులు కాగలరని తెలియుచున్నది.

166 నామము- శివ- “నమతశురధాయచ”

భ ఖా. భా:- శివుని రథము వృద్ధివి. అది బ్రహ్మాండమంతటను వ్యాపించియున్నది. అది ఆతిశీఘ్రముగా అంతటను సంచరించును. వృద్ధివీతత్వములే నట్టి, చేతనాచేతన వస్తువులేలేవు. అందుచే మహాదేవుడు ఆశురధనామకుడాయెను. పరమశివుని రథము = అనగా పంచభూతాత్మక శరీరము, ఆశువు = బ్రహ్మాండమంతటను వ్యాపించును. కావున శివుడు ఆశురధనామకుడాయెను. విష్ణు:- “పాదోఽస్మే హాభవత్పునః” అను శ్రుతిచే భగవంతునినాల్గుపాదములలో ఒకటి బ్రహ్మాండరూపముననున్నట్లుతెలియుచున్నది. రథపదమునకు బాదమనియునర్థముకలదు. ఆ రథమే, విష్ణువుయొక్క నాల్గవపాదము. అది బ్రహ్మాండరూపమున ఆశువునగా అంతటను వ్యాపించినది. కావున విష్ణువు ఆశు రధనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు "అ + శ్ + ఉ + ఓ + అ + ధ్ + ఆ" అని ఏడక్షరములుకలవు. అని నక్షరాయమండలములను, సక్షేంద్రియములను సూచించును. పైనామము నుపాసించువాడు అగ్న్యూపాసకుడై వాయుగ్గులసాయమున ధన లక్ష్మిని జీవులకు జేకూర్చుచు బ్రహ్మాండమున, భూకారముచేఁ దెలియుధర్మమును స్థాపించును. అని తెలియుచున్నది.

-; 12. వ. యజుస్సు ;-

“నమఃశూరాయచావభిందతే”

అర్థము:-

శూరాయచ = యుద్ధమున దైర్యముకలవాడును, అవభిందతేచ = శత్రువులను సంహరించువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు యుద్ధమున మహాదైర్యశాలి. త్రిపురాసురాది శత్రు సంహారకుడు కావున శివునకు నమస్కారము.

167 నామము- శివ:- “నమఃశూరాయచ”

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు సంహారకర్త. యుద్ధమొనర్చిరుడై త్రిపురాసురాది రాక్షసులను సంహరించినాడు. “దృతిఃక్షమా” అను గీతాసూక్తిచే దైర్యము భగవంతుని విభూతియని తెలియుచున్నది. “భయకృత్ భయనాశనః” అను సూక్తిలో జెప్పినట్లు భగవంతుడే భయకారకుడు. అతడు వరమిచ్చుడే. కావున శివుడు శూరనామకుడాయెను.

విష్ణు: దైర్యవంతులలో అగ్రగణ్యుడు శ్రీరామచంద్రుడు. అతడు విష్ణువేయను విషయము “రామశృత్రుభృతా మహమ్” అను గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది “శూరశృరిః” “శూరశృరిజనేశ్వరః” అను విష్ణుసహస్రనామములలో శూర పదము విష్ణుపరముగాఁగలదు అందుచే శివుడువలె విష్ణువుకూడ శూరనామ కుడేయనితెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి—

శూరనామమున "శ్ + ఊ + క్ + ఆ" అని నాల్గక్షరములుకలవు. అవి దవాగ్నిమున్నగు చతుర్విధాగ్నులకును అంతఃకరణచతుష్టయమునకును (మనో బుద్ధిచిత్తాహంకారములకు) జిహ్వాములు భూమిదైవత్యమైన ఊకారముతో లక్ష్మీబీజమును, ఆకారముతో అగ్నిబీజమునుగూడియున్నవి. అందుచే ఉపాసకుడు మూలాధారచక్రమైన భూమియందు అగ్నిరూపిణీగాఽష్మినుపాసించి, సకలసంపదలను బొందుననియును, అగ్నిసహాయమున భూమిలోని సకల సంపదలను గనుగొనఁగలవాడునుగాఁగలడని తెలియుచున్నది.

168 వ. నామము:- శివ:- “నమోఅవభిందనేచ”

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు తన భక్తుడైన మార్కండేయుని ప్రాణములు గొంపోవద్దేషించిన యముని అవ్రయత్నముగనే ఆటనుండి భేదించి తొలగించినాడు. ఆటలనే తన భక్తులను ద్వేషించువానినెల్ల భేదించును. అంతేకాదు, బ్రహ్మాండమును ధరించురక్షించు ధర్మమును ద్వేషించినవానినెల్ల భేదించును. అందుచే శివునకు “ఆవభిందన్” అను నామముసార్థకమాయెను.

విష్ణువు:-

మహావిష్ణువుకూడ తన భక్తులైన వ్రహ్మాదాదులను ద్వేషించుహిరణ్యకశిప్వాదులనెల్లభేదించినాడు. ధర్మమును ధ్వంసముచేయురావణాదులను భేదించినవాడు. కావున విష్ణువు “ఆవభిందన్” అను నామముకలవాడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఇందు “అ + ణ్ + ఆ + భ్ + ఇ + ణ్ + ద్ + అ + ణ్” అని తొమ్మిది అక్షరములుకలవు. అవి సప్రబ్రహ్మలకును సప్రవ్యూరములకును జిహ్వాములు.

పైనామము నుపాసించువారు జలోదరాదిఁగములను, బుద్ధికిజెందిన రోగములను, శ్యామలాదిచర్మరోగములను నివారించుశక్తిని పాపనివారకశక్తిని పృగు డుర్గా సావిత్రి జపములచే సంపాదించగలరని తెలియుచున్నది.

-: 18. వ. యజుస్సు :-

"నమోవర్చిణేచవరూఢినేచ"

అర్థము:-

వర్చిణేచ = కవచముకల్గినట్టియును, వరూఢినేచ = గృహముకలవాడు నగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. ఖా:— మహాశివుడు జీవస్వరూపుడు కాన యోధరూపముననున్నపుడు కవచముకల్గియుండెను. నివాసార్హములైన గృహములను గల్గియుండెను. అట్టి మహాదేవునకు నమస్కారము.

169 వ. నామము- శివ:- "నమోవర్చిణేచ"

భ. ఖా. ఖా:— వృణోతిశరీరమితివర్చ" అను వ్యుత్పత్తిచే శరీరమును రక్షించుటకు అవరించియుండు కవచమును "వర్చ" అందురు. నకల జీవులను రక్షించుటకు పాంచభౌతికమైన శరీరము వర్చవలెనుండును. "ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానమ్" అను గీతాసూక్తిలో, జెప్పినట్లు జీవస్వరూపుడైన శివుడు తననుదాను రక్షించుకొనుటకు తన రూపాంతరములైన పంచభూతములతో నేర్పడిన శరీరమును వర్చగాగల్గియుండెను. తన దేహముతో జీవుడు తన నుద్ధరించుకొనవలెనుగదా! కావున మహాదేవుడు వర్చినామకుడామెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:—

శరీరరథమును రక్షించునది విష్ణుశక్తి. అదియే జీవులకు వరూఢము కవచము. “వృక్ష” ధాతువునకు బ్రార్థించుటయను నర్థముకలదు. కావున వర్మయనగా బ్రార్థనమనితెలియుచున్నది దైవనిమిత్తకృతప్రార్థనయే వర్మ. భగవంతుడు విష్ణువు జీవలను రక్షింపవారొనరించు ప్రార్థన మనెడి వర్మ కలియుండెను. కాన విష్ణువు వర్మినామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:—

“వర్మి” అను నామమున “వ్ + అ + ర్ + మ్ + ఇ + న్” అని ఆరక్షరములుకలవు. అవి షడ్భుతువులను, షట్చక్రములను సూచించును. పైనామము నుపాసించువారు రేఫముచేఁదెలియు అగ్నియొక్క శక్తినిార్జించుకొని సకల విధాగ్నుకాంతులతో జలోదరాద్యభిలరోగనిర్మూలకౌషధములను, యంత్రములను తయారుచేయగలరు జీవులకు సర్వజయప్రదములగుటచే. జలాగ్నిప్రేషకాయుధములను సృష్టించగలవారలగుడారని తెలియుచున్నది.

170 వ. నామము:— శివ:— “నమోవభూధినేచ”

భ. భా. భా:— జీవులదేహములు వరూఢములు. గృహములు. జీవులలో నున్నకారణమున, మహాదేవుడు సకల జీవులదేహములనెడి వరూఢములను, గృహములను కల్గియుండెను. “బుద్ధింతుసారథింవిద్ధి, మనఃప్రగ్రహమేవచ” అను శ్రుతిలోఁజెప్పినట్లు బుద్ధియనెడిసారథియొక్క గుప్తిస్థానము, అనగా బద్మకోశప్రతికాశమైన హృదయముకల్గియుండెను. ప్రకారణములచే మహాశివుడు వరూఢినామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు-

జీవుల శరీరరథమును రక్షించునది విష్ణుశక్తి. అదియే కవచము. అది కలవాడు కాన విష్ణువు వరూఢినామకుడాయెను. అంతేకాదు. జీవుల శరీరరథమునందు జ్యోతిష్మత్సూరము. అదికలవాడు కాన విష్ణువు వరూఢినామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“వరూధీ” అను నామమున “వ + అ + ి + ఊ + ి + ఈ” అని ఆరక్షరములుకలవు. అవి షడిండ్రియములను షడ్భ్రతువులను సూచించును. పైనామము నుపాసించువారు ఊకార సూచితమగు భూమిస్థానమునను వకార సూచిత జలస్థానమునను, రేఫసూచితమగు అగ్నిస్థానమునను ధర్మస్వరూప మైనమాయాశక్తిని ధ్యానించి, సకల శక్తులను సముపార్జించుకొనఁగలరు. జలాగ్నిగ్రాహకయంత్రభూమిలోఁగల సకల వస్తువులను జలమందలి వస్తు సమూహమును గనుగొని జీవులనుద్ధరించి ధర్మప్రతిష్ఠ చేయగలరని తెలియుచున్నది.

14. వ. యజుస్సు

“నమోబిల్వినేచకవచినేచ”

అర్థము:-

బిల్వినేచ = బిలము (రంధ్రము) ఉపమానముగాగలదియును, యుద్ధమున శిరోరక్షకమునగు కిరీటముకలవాడును, కవచినేచ = శరీరక్షకమైన కవచముకలవాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — జీవస్వరూపుడైనకారణమున శివుడు యోధరూపుడనైయుండెను. యోధుడైనపుడు యుద్ధమున శిరోరక్షకమగు కిరీటము అవసరము. అందుచే శివుడు బిత్తోపేతమైన కిరీటమును, శరీరక్షకమైన కవచమును కల్గియుండెను
171 వ. నామము:- శివ:- “నమోబిల్వినేచ”

భ. భా. భా:- యోధరూపముననున్నపుడు శివుడు బిలముగల శిరోరక్షకము (కిరీటము) కల్గియుండెను. అందుచే బిల్వినామకుడాయెను. విష్ణు- “స్తుతిస్సోత్తరణప్రియః” అను విష్ణుసహస్రనామములో విష్ణువు రణప్రియుడుగాఁ బేర్కొనఁబడెను. రణప్రియునకు యుద్ధరంగమున శిరస్సొరణము (కిరీటము) ఉండవలెనుగదా! అందుచే విష్ణువుకూడ బిలముగల శిరస్సొరణము కల్గి బిల్వినామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

"బిల్వీన్" అను నామమున "బ్ + ఇ + ల్ + మ్ + ఇ + న్" అని ఆక్షరములు కలవు. అవి షడ్వతువులకును, షట్పక్షములకును జిహ్వాములు. ఇండు త్రిమూర్తిబీజమైన బకారమును, పృథివీబీజమైన లకారమును, సుదనబీజమైన మకారమును, సానిత్రీబీజమగు నకారమును, ఇకార్యవయముతో గూడి యున్నవి. పై నామమును పృథివీపక్షమున నువాసించి, సానిత్రీచేవితో బాటు త్రిమూర్తులను ధ్యానించువారు శాక్తేయులు వారు తమతపశ్శక్తిచే భూమిలో గల వస్తుజాతమును గనుకొని, వానితో రక్షకయంత్రములను, సంహారకర యంత్రములను సృష్టించి, శత్రువులనుండి రక్షించి, జీవులకవసరమగు కాంక్షలను దీర్చగలవారలగుడారని తెలియుచున్నది. పృథివిపై సకల సస్యములను ఫలింపజేసి, ప్రజలను సకల కామపరిపూర్ణులను గావింపగలరని తెలియుచున్నది.

172 నామము;- శివ:- "నమఃకవచినేచ"

భ. భా. భా:- యోధరూపుడగు శివుడు పాంచభౌతికమైన అంగరక్షకల్గి తన శరీరమునుబోలె సకల జీవులను రక్షించువాడు. కాన శివుడు "కవచి" నామకుడాయెను. అతడు వాయుసూర్యస్వరూపుడు. క = వాయుసూర్యులకు జెందిన, వచస్సులు = శక్తిసూచక వచనములు స్తోత్రవచనములును గల్గి యుండెను. కాన శివుడు "కవచి" నామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

"వంచు = విప్రలంభే" అను ధాతువునుండి వచః పదమేర్పడెను. "కాన్ = బాణాన్ వంచయంతి కవచిః" అను వ్యుత్పత్తిచే విష్ణువునారాయణాత్మ స్వరూపుడును, సువర్చనచక్రసరూపుడనై శత్రు ప్రయుక్తబాణములనెల్ల వంచించి, భక్తకోటిని, లోకములను రక్షించుచుండెను. అందుచే విష్ణువు "కవచి" నామకుడాయెనని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంఘటి:-

"కవచిన్" అను నామమున "క + అ + వ్ + అ + వ్ + ఇ + న్" అని యేడక్షరములుకలవు అని సప్తవాయుమండలములను, మనోబుద్ధులతోడి పంచేంద్రియములను శూచించును. పై నామము నుపాసించువాడు ప్రజాపతి వలె వృష్టికరుడును, వరుణపురుషుడువలె రోగనాశకుడును, రుద్రరూపుడై శత్రుసంహారకుడును అగునని తెలియుచున్నది. వర్షముకురిపించుయంత్రములను, జలయంత్రములను, మారణాయుధములను సృష్టించగలవాడునగునని తెలియుచున్నది

∴ 15. వ. యజుస్సు :-

“నమశ్రుతాయచశ్రుతసేనాయచ”

అర్థము:-

శ్రుతాయ = వేదప్రసిద్ధుడైనట్టియును, శ్రుతసేనాయచ = నిగ్రహము లుండు (శత్రువులనెదిరించుటయందు) ప్రసిద్ధుడైన సేనకలవాడునగు శివునకు నమః = నమస్కారము

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— శివకేశవులు అభిన్నులు. వారిరువురిమహిమయువేదము లుండు ప్రసిద్ధమైయున్నవి. శివుని సైన్యము, సేనానాయకుడైన నందికేశ్వరుని అధ్వర్యమునగల ప్రసుథగణము అది శత్రువులనెదిరించుటలో సుప్రసిద్ధమై యున్నది. అందుచే మహాదేవుడు శ్రుతసేనుడాయెను. అతనికి నమస్కారము.

173 వ. నామము- శివ:- “నమశ్రుతాయచ”

భ. భా. భా:— “ఓంనమస్సోయామచ,” ఈ శ్వర స్పర్శ విద్యా నామ మున్నగు శ్రుతులందు మహాదేవుడు వర్ణితుడై ప్రసిద్ధుడైయున్నాడు.

“విశ్వస్యాధిపతిః, విశ్వస్యాధిష్ఠాతా, విశ్వాకారస్త్యమ్” మున్నగువేదమంత్రములు, మహాదేవుని, విశ్వాధిపతియనియును, విశ్వాధిష్ఠాతయనియును, విశ్వాకారుడనియునుగొనియాడుచున్నవి. కావున శివుడు శ్రుతనామధేయుడాయెను.

విష్ణు:-

“సర్వేదేదాయత్పదమాసునన్తి, వేదాహమేతంపురుషంచహస్తమ్” నకలవేదములును మహావిష్ణువునే రక్షణస్థానముగా వివరించుచున్నవి. అతడే మహాత్ముడైన పురుషుడనిపేర్కొనినవి. ప్రైత్రతులలో మహావిష్ణువే ప్రసిద్ధుడుగాఁ బేర్కొనఁబడినాడు. “వివిక్తశ్చృతిసాగరః” అను విష్ణుసహస్రనామమున శ్రుతులనెడి నడులన్నియును విష్ణువునందేకలవనిచెప్పబడెను. “వేదోవేదవిదవ్యంగః” అనునూక్తి విష్ణువునేవేదముగా వేదవేత్తగాజెప్పెను. పరికింపగా సహస్రనామములోని వేదపదమును, ఇందలి శ్రుతపదమును సమానార్థకములే కావున విష్ణువు శ్రుతుడను నామధేయముకలవాడాయెను.

బ్రహ్మరసంపుటి-

శ్రుతపదమునందు “శ్ + ర్ + ఉ + త్ + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచభూతములను బంచప్రాణవాయువులను సూచించును. ఉత్కారముచేఁ దెలియువాయువు, రేఫముచేఁ దెలియుఁగ్నియును, శవర్ణముచేఁ దెలియు మహాఽగ్నియొక్క అదిశక్తియొక్కరూపములే. ఆమెయొక్కవికారమే తక్కారముచేఁ దెలియువాన్తవిషయక బ్రహ్మాండమనితెలియుచున్నది. ప్రాణమమునుపాపించువారు అదిశక్తిప్రసాదముచే వాయ్యగ్నిభేదములనువాయ్యగ్నులనుకూడించుయంత్రములను నిర్మింపగలవారై నకలరోగసంహారకులుకాగలరని తెలియుచున్నది.

174 నామము. శివః— “నమశ్రుతసేనాయచ”

భ. భా. భాః— సకలలోకసేనలందును దేవసేనగొప్పది. దానికి నాయకుడు మహాశివునికుమారుడగు కుమారస్వామియే కావున శివసేన శ్రుతము = సుప్రసిద్ధము మహాదేవుడు త్రిపురాసురుని, ఇంద్రరూపుడై వృత్రాసురుని, కుమారస్వరూపుడైతారకాసురుని సంహరించుటచే ఆతనిసేన శ్రుతమై యున్నది. సకల సంహారకములైన ఆయుధములును, వానినువయోగించు సేనయు, శివుని రూపములైన పంచభూతములచే వినిర్మితములే. కాన శివుడు శ్రుతసేననామకుడాయెను.

విష్ణుః—

భేదనార్థకమైన శృధాతువునుండియు, గమనార్థకమైన శ్రుధాతువు నుండియును శ్రుతపద మేర్పడెను. ఇనునితో = సూర్యునితో గూడినది, సేన యగును. విష్ణుసహస్రమందలి సూర్యపదము విష్ణునామముకాన, అగ్నిగోళ మైన ఇనునితో = సూర్యునితో, విష్ణువుతో గూడినది సేనయగును. అది సర్వ వ్యాపకమై దుష్టశక్తులనెల్లభేదించినది. విష్ణుసేన హిరణ్యకశిపుని, రావణాది రాక్షసులను సంహరించి, బ్రహ్మాండమునుగాపాడెను. కావున విష్ణువు శ్రుత సేననామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటిః—

శ్రుతసేననామమున “శ్ + త్ + డి + త్ + అ + స్ + వీ + న్ + అ” అని తొమ్మిదియక్షరములుకలవు. అవి నవబ్రహ్మలకును, నవద్వారములకును జిహ్వాములు. “శ్రు” అనుదానిలో లక్ష్మీనారాయణబీజములును, “సే” అను దానిలో శక్తిశివులబీజములునుగలవు. కావున ఇది శివకేశవాభేదవాదలకు అత్యంతోపాస్యమైననామము. పైనామము నుపాసించువారు బాహ్యోభ్యంతర శత్రువినాశకులును, జలాగ్న్యత్పాదకయంత్రనిర్మాతలును, జలోదరాగ్ని ప్రకాశపాదీరోగపరిహారకులునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

భ. భా. భా:— పైరెండు అనువాకములమంత్రములను ద్విరాత్రదీక్ష వహించి, జపించవలెను. పరుభోజియై నిరంతరము జపించవలెను. పడ నొకండుదినములు పునశ్చరణచేసినచో గృతకృత్యుడగును. ఈరెండు అనువాకములమంత్రములు పఠించుచు ఒకనెల దినములు వ్రతినమస్కారమునను శ్వేతపద్మమును లింగోపరిభాగమున పడనొకండుసార్లు పూజించవలెను. అట్లుచేసినచో రాజ్యశ్రీ వృద్ధిపొందును. దేవుడైన దక్షిణామూర్తి సన్నిధానమున పడనొకండుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టవలెను. రాజుగారి జన్మదినమున రాజాగ్నియందో, మథింపబడిన అగ్నియందో ఇరువదియొక్క వేయిరావినమిలను నేతితోదడిపి హోమముచేయవలెను. పడనొకండువేలు దూర్వాలను సమర్పించవలెను. అట్లుచేసినచో రాజుగారియొక్క విజయాయుర్దాయములు వృద్ధియగును. విజయముకొనుట ఈరెండు అనువాకములను బ్రతిమానమునను లక్షసార్లు జపించవలెను. రాజులకు సంగ్రామము సమీపించునపుడు పైమంత్రములను వేయిసార్లు జపించినచో రాజుల ఆయుధములెల్లను దేశోపతములగును. తద్వారావిజయముచేకూరును వ్రతినమస్కారమండును లక్షజిల్లెడు సమిధలను అదిత్యునుద్దేశించి, హోమముచేసి, ఛో ఎఱుగున్నశత్రుసేనలు అగ్గుటనే స్తంభించిపోవును. ఇదియే శత్రుసేనా స్తంభనవిద్య. రాజునకు సేనకును అవసరమగు సకలభోజ్యవస్తుశాతమును ఈమంత్రములతో అభిమంత్రించినచో అవి అన్నియును అమృతములగును. శత్రుదేశశఙ్ఖకరములగు వనుఃన్నింటిని వరాహాది మాంసహోమజపాదులచే అనాదు అచరించెడివారు

పైరెండు అనువాకమంత్రములతో జపహోమాదులనాచరించు విప్రులకు రాజులు సువర్ణరజతగోళూమివస్త్రాదులను దక్షిణలుగానొసంగవలెను. వంధ్యులకు (గొడ్డువారికి) కారణాంతరములచే బుత్రులులేనివారికిని బుత్రసంతానముకల్గుటకు గొన్నినియమములుకలవు. అవేవన? అత్తిచెట్టు సమిధలను బెరుగులోతేనెలో నేతిలోదడిపి పైనామముల నుచ్చరించుచు ఇరువదియొక్క

వేలుహోమముచేయవలెను. జలపూర్ణమును, క్రొత్తబట్టలతో, తంతువులతో జాట్టబడిన కలశలతో నీళ్లుతెప్పి, అభిషేకముచేయవలెను. ఎనిమిదివేల జప మొనరించి, ఈమంత్రములతో మహాదేవునికి అభిషేకముచేయవలెను. ఎనిమిదివేలసార్లు ప్రదక్షిణముచేయవలెను. ఈమంత్రములతో పిష్టపిండమును అభిమంత్రించి, భుజింపజేయవలెను. నదీప్రవాహముననిల్చి వడనొకడు సార్లు చొప్పన జపించుచు శమీశ్రములతో సహజపిండిలెక్కించవలెను. ప్రైవ్రయోగములచే బరిశుద్ధులైనవారికి, రుద్రసమానుడైన పుత్రుడు జన్మించును ముప్పదియేనిమిదివత్సరములు ప్రాయముగల వనితకును, నలుబదిఎనిమిది వత్సరములు ప్రియముగల పురుషునకును, బైనజేర్కొన్న పిఠుల నొనరించినచో బుత్రుడుకలును. వంశోద్ధారకుడుగా జన్మించిన ఆబాలుని హస్తమున శివభక్తిసూచకశూలముద్రలు, రేఖలునుండును.

ఈమంత్రములతో ఘృతపాయసమును ఎనిమిదివేలు హోమము చేయవలెను. అన్విధమునజేసినవాడు అన్యజన్మలో విప్రుడై జన్మించును. ఈమంత్రములతో ఒకసూత్రమును అభిమంత్రించి గడ్డినీస్త్రీహస్తమునకు గడ్డినచో గర్భస్రావముకాని గర్భనాశముకానిసంభవింపవు. కుమారగ్రహాది బాధలున్నవారికి ఈమంత్రములతో భస్మధూపరక్షగావించి, రాత్రిశిఖను బంధించినచో కుమారగ్రహభయము సంభవింపదు.

ధ్యానము:

శ్లో॥ గౌరీకరాంబుజన్యస్తస్వర్ణలైలశరాసనం।

ఇమహస్తంరథారూఢం నరనారీతనుంస్మరేత్॥

తాత్పర్యము:-

నరనారీతనుడనగా స్త్రీపురుషౌత్కరశరీరుడు. అర్ధనారీశ్వరుడన్నమాట అయ్యవతారమున బాహ్యతీదేవికరకమలములందు కనకలైలధనువును, నారాయణశరంబునుగలవు ఆతడు భూరథము నధిష్ఠించియుండెను. అట్టి మహాదేవుని స్మరింపవలెను.

—: షష్ఠానువాకము సమాప్తము :—

శ్రీ రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యము

-: సప్తమా ను వా క ము :-

ఇందు అన్యతర నమస్కారములుగలయజుస్సులుండును. మహాదేవు నకు విశ్వాధిపత్యమును ప్రతిపాదించి, మహాదేవ! శంభో! అని ఉద్దోషించవలెను.

-: వ్రథ మయజుస్సు :-

“నమోదుంధుభ్యాయచాహనన్యాయచ”

అర్థము:-

దుంధుభ్యాయచ = పేరీనుండి బయల్పెడలిన శబ్దము స్వరూపముగా గలవాడును, అహనన్యాయచ = దుండుభిని మ్రోగించుదండముతో మొత్తు టచే వెడలిననాదము రూపముగాగలవాడును, వంశదండోద్భవుడునగు శివునకు నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— ఓంకారము త్రిమూర్తిస్వరూపము దానినాదముకూడ త్రిమూర్తి స్వరూపమే. అందుడుండుభినాదము శివస్వరూపము. దుండుభినిమ్రోగించుట కుపయోగించుదండమునుండి శాడనరూపమున ఉత్పన్నమైనవాడును మహా దేవుడే అందుచేతనే శివునకుదుండు భ్యాహనన్యనామములు వీర్పడినవి. కాన ఆ నామములతో శివుడు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

175 నామము- శివ:- “నమోదుంధుభ్యాయ”

భ. భా. భా:— అనేడి అను వాకమునకు హేమకోశనామకుడు ఋషి. శ్రీరుద్రుడుదేవత. మహాపంక్తి నామము దీనికి చందస్సు. మహాదేవుని

హంకారనాదమునందిదే ఈ “డుండుం” నాదముకూడ. హంకారనాదము నుండివలె ఈ “డుండుం” నాదమునుండియు శివశక్తియే బయల్పెడలి బ్రహ్మాండమునునింపినది. అందుచే మహాదేవుడు డుండుభ్యనామకుడాయెను. “ఉభి = పూరణే” అను ధాతువునుండి ఉభిపదమువీర్చడెను. డుండుభ్యనితో బ్రహ్మాండమును, ఉభి = పూరించువాడు, అనాదమునుండి ఉద్భవించిన వాడునుగావున శివుడు డుండుభ్యుడాయెను. “సైషావాగ్వనవృత్తిమవదత్తి, యాడుండుభౌ, యాక్షాణవే, యావీణాయామ్” అను శ్రుతిచేవాక్కులరూప మగునాదమును ఉద్భవింపజేయు డుండుభి మున్నగు వాదిత్రములరూపమున శివుడువెలసినట్లు తెలియుచున్నది. పైకారణముచేశివుడు డుండుభ్యనామకు డాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణుః-

అనందదాయకమైన డుండుంశబ్దముతో భాతి = ప్రకాశించువాడైఅందు భయం కర రూపముననుండుటచే విష్ణువు డుండుభ్యుడాయెను. ఇందుచేతనే “భయకృత్ భయనాశనః” అని విష్ణువును బేర్కొనుచున్నారు. మేఘగంభీరమైన వేదరూప మోషకలవాడు కావున విష్ణువు “సుమోషః” అని సహస్రనామములోఁ బేర్కొనబడెను. “డుండుభి” యనునామము విష్ణునామముగా నిఘంటువు చందుగలడు. శ్రీరామావతారమున డుండుభిరాక్షసునిమొండెమును దన కాలితో మీటి బానినుండి వెడలిన ధ్వనితోఁ బ్రపంచమునునింపెను. అందు చాదరూపముననుండెను. “శబ్దఃఖేపారుషంసృమ” అను గీతాసూక్తిలో భగవానుడు తాను శబ్దిరూపుడనని చెప్పినాడు. కావున విష్ణువు, డుండుభ్య నామకుడాయెనని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“దుండుభ్య” అను నామమున “ద్ + డ + మ్ + ద్ + డ + భ్ + య్ + ఆ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి అష్టప్రకృతులకును, శరీరమందలి అష్టప్రకములకును బిహ్వములు. ఇండు, దుర్గాబీజములైన దకారములు రెండును, వాయుబీజములైన ఊకారయకారములును, మదనబీజమైన మకారముతోడను సర్వదేవబీజముగు ఆకారముతోడనుగూడియున్నవి. పైనామమును యోగులు ప్రాణాయామక్రియలో దుర్గాదేవిని ధ్యానించి, నవదుర్గారాధకులై భూతప్రేతాద్యుద్భాటనముద్వారా శత్రునాశకులై రాజవశీకరులై సర్వకామములను, సర్వత్ర విజయమును బొందగలరని తెలియుచున్నది. శ్యామలము మున్నగుచర్మ రోగములను సైతము పరిహరించగలరని తెలియుచున్నది.

176 నామము:- శివ:- “నమఅహనన్యాయచ”

భ భా. భా:- హంసోపనిషత్తులో జెప్పినట్లు దుండుభిద్వానము శివుని హంకారము. దుండుభిని మ్రోగించి, భవనినుత్పాదించు వంశదండము, శరీరమందలి నుషుమ్నానాడి. అది శివస్వరూపము అందు శివుడు పరమాత్మ స్వరూపముననుండి నమస్కరింపబడుచున్నాడు అహననమనగావంశదండము నుషుమ్నానాడి. అందుండుకారణమున పరమశివుడు అహనన్యాయాయెను.

విష్ణు:-

అహననమనగా వంశదండమువలెనుండి భవనినుత్పాదించు నుదర్శనచక్రము. దానియందు శక్తిరూపముననుండువాడు విష్ణువు. కాన విష్ణువు అహనన్యాయాయెను. ఆయాహననమే శ్రీ కృష్ణునిచేతియందు వంశనాళము; పిల్లనగ్రోవి. దానిని విష్ణువు వృద్ధిచేయును. అందుచే విష్ణునామములలో “వంశవర్ధనః” అను పదముకలదు. ఆ వంశజే అహననము అందుండి వృద్ధిచేయువాడే అహనన్యాయ; వంశవర్ధనుడు. ఈతెందునామములును సమానభావసూచకములే క్షాపున విష్ణువు అహనన్యాయముకూడాయెనని తెలియుచున్నది.

చీజాక్షరసంపుటి—

అహనన్యనామమున "అ + హ + అ + న్ + అ + న్ + య్ + అ" అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి శివుని అష్టమూర్తులను, మనోబుద్ధిచిత్తములతోడి పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇండు పరాశక్తిసావిత్రిబీజములు శివబీజమైన హకారముతోడను వాయుబీజమగు యకారముతోడను, స్వదేవ బీజమగు అకారముతోడనుగూడియున్నవి. ఈనామము నుపాసించువారు ప్రాణధారణలో శక్తి సహిత శివుని ధ్యానించి, పకలపాపరోగనాశకులై, లోకక్షేమంకరులు కాగలరని తెలియుచున్నది.

—: రెండవయజుస్సు :-

"నమోధృష్టవేచప్రమృశాయచ"

అర్థము:-

ధృష్టవే = యద్ధమునఁ బలాయనరహితుడును, ప్రమృశాయచ = పర సైన్యవృత్తాంతమును బరామర్శించువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- త్రిమూర్తులలో సంహారకరుడు మహాదేవుడు కావున అతని కెచ్చటను అడ్డులేడు. నిర్భయుడు కాన యద్ధమున శత్రువులను ఎదిరించి చిలుచునేకాని పలాయనముచిత్తగించడు. వాయుగ్నిరూపమున సర్వవ్యాపకుడు కాన బలరసైన్యములకు జెందిన వృత్తాంతములను సౌకల్యముగఁ దెలిసికొన గలడు. కావున సర్వరక్షకుడగు అతనికి నమస్కారము.

177 వ. నామము:- శివ:- “నమోధృష్టవేచ”

భ.భా.భా. :-

“ఙ్ధృషా = ప్రాగల్భ్యే, జయే, నాశకే” అను నర్థములుగల ధృష ధాతువునుండి ధృష్టు పదమేర్పడెను. శత్రువులనెదుర్కొనుటలో దిట్ట కావున శివుడు ధృష్టుడాయెను. ధృష్టుడనగా శక్తిమంతుడు. అందుచే మహాదేవుడు నకల జగద్రక్షణకు శలబడగుచున్నాడు. తనరూపులైన ఆదిత్యాగ్నివాయువు లచే మహాదేవుడు ప్రాణశక్తి నొసగి నకల జగంబులను రక్షించుచున్నాడు. కావున శివుడు ధృష్టు నామకుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు

విష్ణు:-

ధృష ధాతువునకు జయించుట అను నర్థము కలదు. కావున ధృష్టువు = విజేతయని తెలియుచున్నది. “మహావిష్ణువు నకల భూతములనతిశయించి నకలమును జయించినవాడు” అను విషయము రామకృష్ణాద్యవతారగాధలచే దెలియుచున్నది. “అనఘోవిజయోజేతా” అను విష్ణు సహస్రమునగల “జేత” అను నామమును “ధృష్టు” అను నామమును సమానార్థకములనియు, విష్ణువు ష్టనామకుడనియును తెలియుచున్నది.

బ్రహ్మక్షరసంపుటి:-

“ధృష్టు” అను నామమున “ధ్ + ట్ + ట్ + ట్ + ట్” అని యైద ష్టరములుకలవు. అవి పంచభూతములను, అన్నమయాదిపంచకోశములను సూచించును ఇందు ధనదబీజము ధకారము బ్రహ్మబీజమైన ట్టకారముతో, గూడియుండుటచే ఈనామము నుపాసించువారు బాలగ్రహాదిభాధలను, కామల మున్నగురోగములను నివారించగలవారలగుడిరని తెలియుచున్నది. నందిబీజ మైన ణకారము, సూర్యబీజమైన షకారమును, వాయుబీజమైన ఉకారముతో గూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువారు వాయుశక్తితో నందివలె యంత్రనాయకులై సూర్యమండలగాములు కాగలరనియును, పండ్రెండు

విభములైన సూర్యకిరణ శక్తులను గనుగొని సకలకోగనివారకులై సర్వార్థసిద్ధి నందగలరనియును చెలియుచున్నది.

178 నామము- శివ:- “నమఃప్రమృశాయచ”

భ. భా. భా:- పరమేశ్వరుడు పండితుడు కావున సర్వులను బరామర్శించుటలో గుశలుడైయున్నాడు. ప్రకృష్టశీలుడగుటచే ఆతనిని అందఱును దమ తమకోరికలు తీర్చుకొనుటకును శ్రేయస్సును = ముక్తినిబొందుటకును భజించుచున్నారు. “అత్మవత్సర్యభూతానియఃపశ్యంతిసపండితః” అను సూక్తిలో, జెప్పినట్లు అమహాశివుడు అందఱిని దననుగా భావించుకొని రక్షించుచున్నాడు. కావున ఆతనికి బ్రహ్మశనామమేర్పడెను.

విష్ణు-

ప్రపూర్వకమృశ్ ధాతువునుండి ప్రహ్మశపదమేర్పడెను. మృశ్ ధాతువు నకు “మర్దించుట, స్పృశించుట, పరామర్శించుట” అను నర్థములుకలవు. మహావిష్ణువు తన భక్తులను కుచేలాడులను పరామర్శించి రక్షించినాడు. రావణాదిరాక్షసులను మర్దించినాడు. శిలారూపముతోనున్న అహల్యను స్పృశించి నిజరూపమొనంగిరక్షించినాడు అందుచే విష్ణువు ప్రమృశ నామకుడాయెను.

బిజాక్షరసంపుటి-

ప్రమృశ నామమున “పి+త్+తి+మి+ము+శ్+తి” అని యేడక్షరములు కలవు. అవి సప్తమేఘమండలములను, శరీరమందలి సప్తధాతువులను సూచించును. ఇండు పర్వస్యబీజమైనపవర్ణము, అగ్నిబీజ సర్వదేవ బీజములతోడను, మకారము బ్రహ్మబీజముతోడను, లక్ష్మీబీజమైన శవర్ణము ఆకారముతోడనుగూడియున్న కారణమున బైనామము నుపాసించువారు అగ్నియారాధనమున పర్ణము కుఱిపించి, పంటలుపండించి, జీవులను లక్ష్మీనంపన్నులగావించి, లోకులకోర్కెలను దీర్చగలవాడు కాగలడని తెలియుచున్నది.

-: 3. వ. యజుస్సు :-

“నమోదూతాయచప్రహితాయచ”

అర్థము:-

దూతాయచ = స్వామివృత్తాంతములను స్వస్వామిజనులకుఁ దెలియ జేయుటలోఁ గుశలుడైనట్టియును, ప్రహితాయచ = స్వామిచేఁబఁపబడిన పురుషుడైనట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా. — లోకస్వరూపుడైన మహాదేవుడు లోకవృత్తాంతమును దెలియ జేయుటకు అగ్నినిదూతగా నియోగించెను. మహాదేవుడే అయ్యగ్నియై దూత కృత్యమున గుశలుడైయుండెను. స్వామియైన హిరణ్యగర్భునిచే వాయురూపు డుగాఁ బఁపబడెను. అట్టి పరమశివునకు నమస్కారము.

179 వ. నామము- శివ:- “నమోదూతాయచ”

భ. భా. — మహాశివుడు స్వయముగా దౌత్యమునున్నగుకృత్యము లాక రించి భక్తులను రక్షించినాడు. దూతయనగా సందేశహరుడు. పరమశివుడు భక్తవత్సలుడగుటచే అగ్నిరూపుడై యజ్ఞయాగాదికర్తలయాహ్వానమును దేవత లకు దెలియజేయుచు, వారొసంగుచోమద్రవ్యములను దేవతలకు జేయుచు దేవదూత అయెను.

“అగ్నిదూతంవృణోమహేహోతారం విశ్వేదేదనమ్;”

“అగ్నిర్దేవానాందూతఅసీత్;”

“త్వందూతఃకవిరసిప్రచేతా;”

మున్నగుశ్రుతుచే మహాదేవుడు అగ్నిరూపమున దేవదూతయైనట్లు తెలియు చున్నది. పార్వతీపరిణయానంతరమున, దన సంసారకృత్య విషయమును

హంసరూపుడైన అగ్నివలననే దేవతలకు దెలియజేసెను. ఆ సమయమున బార్వతి అగ్రహించి, తన సంసారకృత్యమెఱిగిన దేవతలకు తర్వాత పంతు కలుగనట్లు శపించి, శాశ్వత సంతాన నిరోధము నేర్పజెను. అందుచే, దేవతల సంఖ్య ముప్పదిమూడుకొట్లతో, బరిమితమాయెను. శ్రీరామావతారమున మహాశివుడు హనుమంతుడై సీతారాములవృత్తాంతమును, అన్యోన్యము తెలియజేసెను. శివావతారడైన హనుమంతుడు అవందర్భమున దూత అయెనుగదా! కావున అతడు దూతఘోషుకుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణువు:—

“దూష్” ధాతువునుండి దూతపదమేర్పడెను. “దూష్” ధాతువు నకు, పీడించు, బాధించు, ఇచ్చు, మున్నగునర్థములుకలవు. “బలంబలవతాం బాహమ్” అను గీతాసూక్తిజే మహావిష్ణువు బలరూపుడైనట్లు తెలియుచున్నది. సీతాదేవికి శ్రీరామసందేశమును ఎఱుగజేయుటకు దూతగా నేగినహనుమంతునిలో విష్ణువు బలరూపుడైయుండి, రాక్షసులనుబాధించి, లంకాదహన రూపమున వారినిదీరించెను పరులను = శత్రువులను బరితపింపజేయుటయు దూత కృత్యమేకదా! విష్ణువు మత్స్యాద్యవతారములనుదాల్చి దూతయై పరులైన రాక్షసులను పరితపింపజేసెను. “పవనఃపవతానుస్మి” అను సూక్తిజే విష్ణువు పవనరూపుడైనట్లు తెలియుచున్నది. పవనుడనగావాయువు. అతని పుత్రుడు ఘావని. అతడే హనుమంతుడు అత్మావైపుత్రనామాసి” అను శ్రుతిలో, జెప్పినట్లు పవనుడేపావనియైన హనుమంతుడు పితాపుత్రులకు భేదములేదు. కావున దూతకృత్యము నెఱపిన హనుమంతునిలో విష్ణువు పవన రూపముననుండి దేవకార్యము నెఱవేర్చెను. అందుచే విష్ణువు దూతనామకుడేయని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:—

దూతనామమున “దే + డి + త్ + అ” అని నాల్గొక్షరములు కలవు. అవి చతురగ్నులను, అంతఃకరణదత్తుష్యయమును సూచించును, ప్రైవామమున

దూర్గాబీజముగు దకారము, భూమి బీజముగు ఊకారముతోడను, వాస్తునర్మ దేవబీజములగు తకారాకారములతోడనుగూడియుండుటచే బైనామము నుపాసించువాడు దూర్గారాధకుడై భూమిలోని వస్తువులను వెలిబుచ్చుయంత్రములను నిర్మింపగలవాడును, తెలుపునలుపుచుచ్చులు వీర్చుడుటయను చర్మకోగములను నివారించగలవాడునగుననియును తెలియుచున్నది.

180 నామము- శివః— “నమఃప్రహితాయచ”

భ. భా. భాః— పరమశివుడు భక్తవత్సలుడగుటచే దాసునివలె ప్రహితుడై— పంపబడినవాడై భక్తులకార్యములను నెఱవేర్చినట్లు శైవకథలవలన దెలియుచున్నది. ప్రకృష్టుడైనహితుడు ప్రహితుడు. అనగా జలాగ్నివాయురూపములనుండి శివుడు జీవులకు గొప్పహితకారియగుచున్నాడు; అని “ప్రైషకృత్ ప్రథమస్సృతః” అను శ్రుతిచేదెలియుచున్నది. కావున మహాదేవుడు ప్రహితనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణుః—

“ప్రహితుడు” అనుపదమునకు (1)ముందునకు బెరిగినవాడు, (2)పంపబడినవాడు అని యర్థములకలవు. విష్ణువు వాచనావశాదుడై బలివక్రవర్తనడంపవచ్చి, అతడొసంగుమూడడుగుల నేలకొలుచునపుడు బ్రహ్మాండమంతట కను బెరిగెను. ఈ విషయమునే పోతనామాత్యుడు “ఇంతింతైవటుడింతయై” అను పద్యమున జక్కగానిరూపించెను. రాక్షససంహారమునకై విశ్వామిత్రుని వెంటపంపబడిన శ్రీరామచంద్రుడెంతటి ఘనకార్యములనుజేసెను? గొప్ప హితమొనరించిన శ్రీరాముడు విష్ణువేకదా! కావున విష్ణువు ప్రహితనామకుడాయెను; అని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః—

ప్రహితవాషమున “వీ+ఓ+అ+హో+ఇ+త్+అ” అని ఏడ

క్షరములుకలవు. ఇవి సప్తార్చులకును, సప్తధాతువులకును జిహ్వాములు. ఇందు రేఫహకారములు అగ్నిశివబీజములు ప్రధానములు. ఈనామము నుపాసించువారు అష్టాధిపతులను భుక్తిముక్తులను బొందుటయే కాక అగ్నిశక్తులతో యంత్రసహాయముతో బిర్జన్యమును = మేఘమును సృష్టించి, వకాలవర్షదాయకుడై లోకక్షేమంకరుడు కాగడని తెలియుచున్నది.

-: 4. యజుస్సు :-

“నమోనిషంగిణోచేషుధిమతేచ”

అర్థము:-

నిషంగిణే = అడముకలవాడును, ఇషుధిమతేచ = బాణాధారమైన అమృతపాదకలవాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- శివుడు లోకస్వరూపుడు కావున లోకనాకశక్రువులను సంహరించుటకు, చేతనిషంగమును (అడమును) బాణములకాధారమైన అంబ పొందిని భుజమునను గలియుండెను.

181, 182. నామములు- “నమోనిషంగిణో, ఇషుధిమతేచ”

శివ:-

భ. భా. భా:- ఇంతకుమున్ను ఈ రెండునామములును స్త్రీయపరముగా వివరింపబడినవి. భూతరక్షణముకొఱకు మహాదేవుడు, ఆయుధములను గ్రహించునని నూదించుటకు మణిలవానిని బేర్కొని చెప్పెను. ఈ రెండు నామముల యర్థము ఇంతకుమున్నే శివాద్యర్థపరముగా వివరింపబడెను.

-: 5. వ. యజుస్సు :-

“నమస్తీక్షేషవేచాయుధినోచ”

అర్థము:-

తీక్షేషవే = వాడిబాణములుకలవాడును, అయుధినోచ = బహ్మయధములుకలవాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— త్రిపురాసురుడు మున్నగు రక్కసులను సంహరించుటకు విష్ణువు మున్నగువారిశక్తులతో ఎన్నియో వాడిభాణములు మహాదేవునకు జేకూరినవి. త్రిశూలము మున్నగు శ్రేష్ఠమైన ఆయుధములెన్నియో శివునకుగలవు. అందుచే అతనికి నమస్కారము.

188 వ. నామము- శివ:- "నమఃపీక్షేషువే"

భ. భా. భా:— మహాదేవుడు పీక్షము అనగా విషమువలె భయంకరమును వాడియును, నారాయణారూపమునగు ఇషువు = భాణము కల్గియుండెను. అగ్ని వాయువు మున్నగునవన్నియును అతనికి పీక్షమైన ఇషువులే. వానితో ఎందఱినో రాక్షసులను శివుడు సంహరించెను. కావున అతనికి పీక్షేషు నామము సార్థకమాయెను.

విష్ణువు:-

"తిజ = నిశాతనే" అను ధాతువునుండియేర్పడిన పీక్షవదమునకు హింసించునదనియర్థము. 'ఇష = గతౌ' అనుధాతువు నుండియేర్పడిన ఇషు వదమునకుబోవునదియని యర్థము. మహావిష్ణువునకు యుద్ధమునవడిగాబోయి హింసించునాయుధముకలడు. అది సుదర్శన చక్రరూపము, బ్రహ్మాస్త్ర రూపము, నారాయణాస్త్రరూపమునైయున్నది. వానితో విష్ణువుకృత్తి, హిరణ్యాక్షుడు, రావణుడు మున్నగు దుష్టులనెందఱినో సంహరించి లోకములను గాపాడెను. అందుచే విష్ణువునకును పీక్షేషునామము సార్థకమేకగును.

పీక్షేషు నామమున "తే + ఈ + క్ + ష్ + త్ + పి + ష్ + డ్" అని యెనిమిదక్షరములుగలవు అవి అష్టప్రకృతులకును మనోబుద్ధులతోడి వట్టు క్రములను సూచించును. ఇందు ఈకారమొక్కటియే మాయాశక్తిబీజము.

మిగిలిన యక్షరములు వాస్తుమదన సూర్యునంది వీరభద్రవిష్ణుబీజములే. కాన బైనామము నుపాసించువాడు శక్తిమహిమచే బుద్ధిబలమునంది ప్రాణులకోర్కెలను దీర్చువస్తువులను సూర్యమండలమేగుయంత్రములను, శత్రుసంహారకములగు అణ్ణస్త్రిగూలను స్వప్నించగలవాడునగునని తెలియుచున్నది.

184 నామము;- శివ:- “నమాయుధినోచ”

భ. బా. భా:- “సహస్రాక్షసహస్రధాబాహవోస్తవ హేతయః” అను శ్రుతిచే మహాదేవుడు అనంతకోటి జీవస్వరూపుడు కావున వేలకొలది బాహువులను వేల కొలది ఆయుధములను గల్గియుండెనని తెలియుచున్నది అవన్నియును బ్రశస్తములేకాన శీవుడు ఆయుధినామకుడాయెను.

విష్ణు:-

(1) ప్రహరణము (2) హస్తముక్తము (3) యంత్రముక్తము అని ముఖ్యముగా ఆయుధములు మువ్విధములు. నందకమను ఖడ్గము విషువు నకుగల ప్రహరణరూపాయుధము. సుదర్శనచక్రము విష్ణువుయొక్క హస్తముక్తమైన ఆయుధము. నారాయణాస్త్రము మున్నగునవి యంత్రముక్తాయుధములు. అవికలవాడుకావున విష్ణువు ఆయుధినామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

“అయధీ” అను నామమున “అ + య్ + థీ + థ్ + ఈ” అని ఆరుదా అక్షరములుకలవు. ఇవి పంచభూతములను పంచకోశములను సూచించును. ఇండు పరాశక్తిమాయాశక్తిబీజములు చివరలందును వాయువిష్ణుధనదబీజములు మధ్యనుగలవు. కావున బైనామము నుపాసించువాడు శాక్తీయుడై వాయుశక్తినిధారముగాజేసికొని ప్రకృతిలోగల వివిధ ధనరాసులను బైట పెట్టగలవాడగును; అని తెలియుచున్నది.

— 6. వ. యజ్ఞస్సు —

“నమస్సాయుధాయచసుధన్వనేచ”

అర్థము:-

స్వాయుధాయచ = శోభనమైన త్రిశూలరూపమగు ఆయుధముకల వాడును, సుధన్వనేచ = శోభనమైన పినాకరూపమైన ధనుస్సుకలవాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా.భా.:— మహాశివుని ఆయుధము త్రిశూలము. అది చాల శోభనమైనది. అతని ధనుస్సు పినాకము. అదియును శోభనమైనదే. అందుచే శివుడు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

185 నామము- శివ:- “నమఃస్వాయుధాయచ”

భ. భా. భా.:— శివుని ఆయుధము త్రిశూలము అది సోభనమైనదేకాదు. ఆమోఘమైనదికూడ. దానియాకారముచూడఁ జక్కగానుండెను. దానికిగల మూడుశూలుములును సత్త్వరజస్తమోగుణములను మూడింటిని సూచించును. దానిని ధరింపశివుడొక్కడే అర్హుడు; అను విషయము “అరన్బిభర్షిసాయకాని ధన్వజతిచ” అను శ్రుతిచేఁ దెలియుచున్నది. అందుచే శివుడు స్వాయుధ నామ కుడామెను.

విష్ణువు:- విష్ణువు ఆయుధము సుదర్శనదక్రము. అది సు = అనగా శోభనమైనది; ఆమోఘమైనదియును; శోభనాకారముకలదియును. దాని అంచులు అనంతమైన సూర్యకిరణములను సూచించును. అందుచే విష్ణువు స్వాయుధ నామకుడామెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

స్వాయుధ నామమున “స్ + వ్ + ఆ + య్ + ఉ + థ్ + ఆ” అని యేడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తవాయుమండలములను, సప్తభాతువులను సూచించును. ఇండు రెండు శక్తిబీజములు రెండువాయుబీజములుకలవు. అవి వరుణధనదబీజాకారములతోగూడియున్నవి కాన బైనామమునుపొందించువారు.

నకలశక్తులను స్వాధీనముచేసికొని, వాతరోగములను జలరోగములను, భూతాదులను దొలగింపగలవారలను అగుదురు. అంతేకాదు. అనేక విధ వాయువుల సహాయమున, నీరమునదూర్తి, నీటిలోగల ధనరాసులను, పస్తువులను వెలిబుచ్చగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

186 నామము:- శివ:- “నుధన్వుధన్వనేచ”

భ. భా. భా:- శివకోదండము పినాకము, సువర్ణమయము; మేరుస్వరూపము. అందుచే శోభనమైనది దానితో త్రిపురాసురాదిరాక్షసులను సంహరించెను. కావున శివుడు అతిశయవ్రభావుడై సుధన్వనామకుడాయెను. అంతేకాదు. “ధన్వ = మరణే” అను భాతువునుండి ధన్వపదమేర్పడెను. “సుధన్వ తీతిసుధన్వా” అనగా మహావ్రళయమున నకలమునునశింపజేయువాడు; కావున సుధన్వనామము శివునకు సార్థకమాయెను.

విష్ణు:- శివుని పినాకమువలె విష్ణువు శార్ణముకూడ వ్రధానమైనదే దానితో విష్ణువు గ్రసనాదిరాక్షసులను సంహరించి లోకములనుగాపాడెను. “ధన్వతే = ప్రార్థితే” అను భాతువునుండియేర్పడిన ధనుఃపదమునకు ప్రార్థన అర్థము. శోభనమైన ప్రార్థనకలవాడు కావున సుధన్వఅయెను. అనగా గజేంద్రాదులచే బాగుగా బ్రార్థింపబడినవాడన్నమాట. శోభనధనుస్సుకలవాడు సుధన్వా అనునదియును “ఈశ్వరోవిక్రమీధన్వీ” అను విష్ణుసహస్రనామంలోని ధన్వినామమునకు సమానార్థకమే. కావున “రామశృతృభృతామహమ్” అను గీతాశ్లోలో ధన్వులలో రాముడనునేను అని భగవంతుడు చెప్పుకొనుట సమంజసమే. ప్రైకారణములచే సుధన్వనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లినని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“సుధన్వా” అను నామమున “స్ + డ + ధ్ + త + న్ + వ్ + అ” అని ఏడక్షరములు కలవు ఇవి సప్తమేఘ మండలములను, మనోబుద్ధులతో గూడిన జ్ఞానేంద్రియములను సూచించును. ఇంద్రియకారనకారకములు శక్తి బీజములు. అవి వాయు ధనద వారుణబీజములతోఁగూడియున్నవి. ప్రైనామము నుపాసించువాడు త్రిశక్తుల వశమొనర్చుకొని వాత జల రోగనాశకుడై జీవులకు ధనములను జేకూర్చగలవాడు అగునని తెలియుచున్నది.

7. వ. యజుస్సు

“నమస్సృత్యాయచవభ్యాయచ”

అర్థము:-

సృత్యాయచ = పాదసంచార యాత్రయోగ్యమైన ఊద్రమార్గమునకు అర్హుడును, వభ్యాయచ = రథాశ్వాది సంచారయోగ్యమైన ప్రాథమార్గము కల వాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — మహాశివుడు అదిభిక్షుకుడైకాలినడకతో ఊద్రమార్గమున సంచరించినాడు. పాశుపతాస్త్రమునొసంగుసందర్భమున బోయవాడై ఊద్రమార్గమున సంచరించెను. అందుచే సృత్యుడాయెను. స్రుతియనగామార్గము. రాక్షససంహార సందర్భమున మహావీరుడై రథాశ్వాదిసంచారయోగ్యమైన ప్రాథమార్గమున నుండి వభ్యుడాయెను. అందుచే నమస్కరింపబడుచుండెను.

187 నామము- శివ- “నమఃసృత్యాయచ”

భ. భా. భా: — మహాశివుడు భృత్యరక్షణకై సర్వత్రనియంతగానుండెను అందుచే సృతిలో ఊద్రమార్గముననుండెను. సకలజీవ స్వరూపుడు కాన “మానావమానయోన్ముల్యః” అన్నట్లు అవమానకరమార్గమున సైతముండెను. అందుచే సృత్యనామకడాయెను.

విష్ణు-

“సృ = గతౌ” అను ధాతువునుండి సృతివదమేర్పడెను. సృతిలోగల వాడు కాన సృత్యుడు. విష్ణువు సర్వాంతర్యామియగుటచే ఊద్రవస్తువులలో నున్నపుడుసృత్యుడాయెను. వరాహాదిరూపములదాల్చి ఊద్రమార్గమున నుండుటచే సృత్యనామకడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

సృత్యనామమున "న్ + ఋ + త్ + య్ + ఆ" అని అయిదక్షరములు కలవు. అవి పంచప్రాణములను, పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇండ్ల శక్తిబీజమైన సకారము బ్రహ్మబీజముతోడను, వాన్తబీజముతకారము వాయు బీజదేవబీజములతోడనుగూడియున్నవి. అందుచేఁ బైనామము నుపాసించు వారు శాక్తాద్వైతులై వాయువాహకయంత్రనిర్మాతలై గ్రహాంతరయాత్ర చేయగలరు. ప్రాణాయామక్రియలో శక్తిపురుషులనారాధించి, పితగ్రహ వినాశకులుకాగలరని తెలియుచున్నది.

188 వ. నామము:- శివ:- "నమఃపద్మాయచ"

భ. భా. భా:- మహర్షులకు జ్ఞానబోధచేయుటకును, మహావీరులతో బోరాడుటకును మహోన్నతమార్గములందుండుటచే మహాశివునకు పథ్యుడను నామమేర్పడెను. జీవులకు ఆరోగ్యముచేకూర్చుటకుపథి = నిరామయమార్గమున ఉండుటచే శివునకు పథ్యనామమేర్పడెను.

విష్ణు:-

సత్పథమున = సన్మార్గమున జరించువాడు కాన సత్పథాచారుడను నామమేర్పడినట్లు "ఉార్ధ్వగసత్పథాచారః" అను విష్ణుసహస్రనామములో చెలియుచున్నది. పరమే = ఉత్కృష్టమైన మహామార్గమున మార్గదర్శకుడై ఉండు వాడు కావున పరమేష్ఠినామకుడైనట్లు "పరమేష్ఠీ పరిగ్రహః" అను సహస్రనామములో చెలియుచున్నది. పథి = మహామార్గముననుండువాడు కావున పథ్యుడాయెను. పరికింపగా "సత్పథాచారుడు, పరమేష్ఠీ, పథ్యుడు అను నవినమానార్ధకములని తెలియుచున్నది అందుచే పథ్యుడనునామము విష్ణువునకు జెల్లునని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

పథ్యనామమున 'ప్ + ఆ + థ్ + య్ + ఆ" అనిఐదు అక్షరములుకలవు

ఇవి శ్రుతిప్రసిద్ధపంచఋతువులను, పంచేంద్రియములను సూచించును ఇండు ధర్మబీజమైన ధకారము, పరస్పరవాయుదేవబీజములతోఁ గూడియున్నది. పైనామము నుపాసించువాడు సకాలవర్షము కురిపించి వృద్ధిసిద్ధులను గల్గించు వాడును, ధర్మస్థాపనలో నియంతయై జయమొసంగువాడును, యోగియైన బాహ్యభ్యంతరశత్రునివారకుడు కాగలడని తెలియుచున్నది.

— ౮. వ. యజుస్సు —

“నమఃకాట్యాయచనీప్యాయచ”

అర్థము:-

కాట్యాయచ = కుత్పితమైన జలము అనగా అల్పజలము, అటతి = ఎరట ప్రవహించునో అస్థలమును కటము అందురు. అందు జలరూపమున నున్న శివుడు కాట్యాయుడగును అతనికి, నమః = నమస్కారము. నీప్యాయచ = అధోముఖముగాను అడ్డముగాను ప్రవహించుచోటను జలరూపమున నున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — పరమశివుని రూపములలో జలమొకటి. కొన్నిచోట్లజలము కుత్పితముగా (అల్పముగా) ప్రవహించును. దానినే కుల్యాప్రదేశము అందురు అరట మహాదేవుడు జలరూపముననుండును. కావున కాట్యాయమకుడై నమస్కరింపబడును. పర్యతాగ్రమునుండి జలము; నిస్యగ్భవమున అనగా అధోముఖముగా వడుచుండును. (ని + అవము = నీవము) అప్రదేశమును నీవ ముందురు. అప్రదేశమునగూడ మహాశివుడు జలరూపముననే ఉండును. కావున నీవ్యనామమున సైతము నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

189. నామము- శివ: "నమఃకాట్యాయచ"

భ. భా. భా:— ఇంద్రుఃకృత్సోవృత్రహణంశచీవతింకాఁచేని బాహు" అను సూక్తిచే కాటము అనగా కూపము అనితెలియుచున్నది. కాటమునందు జలరూపమున నుండువాడు కాన శివుడు కాట్యుడని తెలియుచున్నది.

"చతుష్టయ్య అసోగృహ్లాతి, కూప్యాగృహ్లాతి, వీతావైతేజస్వినీరావః" అనెడి అరుణశ్రుతిచే కూపమున శివతేజస్సుతోనిండిన జలములున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇంతేకాదు, కటియందుండు లింగము కాటము. అందునిత్యము నన్ని హితుడైయుండువాడు కావున మహాదేవుడు కాట్యనామకుడైనట్లు "నతాత్వార్య రేణుకకాటోఅశ్నుతే" అను శ్రుతిచేదెలియుచున్నది కటము అనగా శ్మశానము అందుండువాడు కాన శివుడు కాట్యుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:-

"కటతిమదంకటః" అనువ్యుత్పత్తిచే మదమును స్రవించు గజేంద్రుని చెక్కిలిలో దేజ్ఞోరూపముననుండి భక్తుడైనకారణమున దానిని విష్ణువు మొసలి తొరినుండి తప్పించిరక్షించెను, అందుచే విష్ణువునకు కాట్యనామమువాటిలెను. అంతేకాదు, కటధాతువునకు గతి, ప్రకాశము అను నర్థములుకలవు. అంతటను సంచరించు విష్ణువు "ప్రభాస్మిశశిసూర్యయోః" అను గీతాసూక్తిలో జెప్పినట్లు సూర్య చంద్రులలో ప్రభగా బ్రకాశముగా నుండెడివాడని తెలియుచున్నది. కావునవిష్ణువుకూడ కాట్యనామకుడాయెనని చెప్పవచ్చును.

శ్రీకృష్ణరసంవృత్తి:-

కాట్యనామమున "కై + అ + ఖ్ + య్ + అ" అని ఐదక్షరములుకలవు ఇవి పంచాగ్నులను, పంచేంద్రియములను సూచించును. ఈనామమున ప్రజ్ఞ

పతి భానువాయుబీజములు అకారాకారములతో గూడియున్నవి. ఈ నామము నుపాసించువారు సూర్యకిరణాణువులను వాయుణువులను గ్రహించు యంత్రములనిర్మించి, వాని మూలమున వర్షముకురిపించగలరు. సకల జీవులకును సామాన్యవద్దతులను, కృత్రిమవద్దతులను, సంతానము గల్గించు మార్గములను వెలిబుచ్చగలరు. తన్మూలమున బ్రభవించురోగములను పుట్టవ్రణాదిబాధలను సూర్యకిరణశక్తిచే దొలగించువారలును, సుఖావహాలునుగాఁ గలరని తెలియుచున్నది ప్రాణాయామవద్దతిని సూర్యుని ఉపాసించువారై సకలలోకారోగ్యకరులు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

190 వ. నామము- శివ;- "నమోనీప్రాయచ"

భ. భా. భా:- నీవపదమునకు నిర్గతజలముకలవి, చేర్చబడిన జలముకలవి అని రెండర్థములుకలవు. "ణీజ్ = ప్రాపణే" అను ధాతువునుండివీర్పడిన "నీ" అను పదమునకు "నీత" అను సర్థముకలదు. నిర్గతమైన జలముకల ప్రదేశములకు జలముచేర్చునది నీవము = మేఘము. అందు విద్యుద్దూపమున నుండువాడు పరమశివుడు. కాన అతనికి నీవ్యనామము సంభవించినది. నిర్గతమైన జలముకలవర్షతాడులందు శిలావృక్షాదుల రూపమునను లోహాదిరూపమున నుండువాడు పరమశివుడు, కావున అతనికి నీవ్యనామము వీర్పడెను. అందుచే నీవ్యనామకుడైన శివుని నమస్కరించుచున్నారు.

విష్ణు;-

ణీజ్ ధాతువునుండి వీర్పడిన "నీ" అను పదమునకు స్వీకరింపబడిన అను సర్థముకలదు. "నీ+అవః నీవః = అనుదానికి నేలమీది జలము అవిరి రూపమున సూర్యునిచే స్వీకరింపబడును; కావున సూర్యుడు నీవనామకు డాయెను. "ప్రభాస్మితశిసూర్యయోః" అను శ్లోకానికి నీవునియందు = సూర్యుని యందు ప్రభారూపముననుండుటచే విష్ణువునకు నీవ్యనామమువాటిలెను. అంతేకాదు. "నయతిప్రాణీనస్సుఖమ్" అను వ్యుత్పత్తిచే బ్రాణులకు సుఖమును

జేకూర్పు సూర్యాగ్ని వాయుమేఘాదులకును నీచనామము వర్తించును. వాని యందుండు విష్ణువునకు నీవ్యనామము వాజ్ఞిల్లును విష్ణు సహస్ర మందలి “సుఖదః” అను నామమును నీవ్యనామమును సమానార్థకములే అని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు నీవ్యనామకుడై నమస్కరింపబడును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

నీవ్యనామమున “న్ + ఈ + వ్ + య్ + అ” అని ఐదక్షరములుకలవు అవి పంచప్రాణములను, జ్ఞానేంద్రియములను సూచించును. ఇందుసావిత్రి దేవతోపాసనావద్ధతికలదు. ఉపాసకులు ప్రాణాయామపరులై సావిత్రిసాక్షి త్కారమంది భూతప్రేతాదిభయమును, పాపములను దొలగించువారై వాయు శక్తితో కృత్రిమమేమనిర్మాతలు కాగలరని తెలియుచున్నది.

-: 9. వ. యజుస్సు :-

“నమస్సూద్యాయచ సరస్యాయచ”

అర్థము:-

సూద్యాయచ = బురదనేలలో జలరూపమున నున్నట్టియును, సరస్యాయచ = సరస్సున జలరూపముననున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- బరమశివుడు బ్రహ్మాండమంతటను పంచభూతాత్మకుడై యుండెను. అందుచే అతడు సూదమండును (బురదనేలలోను) సరస్సునందును జలరూపముననుండి, నమస్కరింపబడుచున్నారు.

191 వ. నామము:- శివ:- “నమస్సూద్యాయచ”

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు సూదమునందు (బురదలో) జలరూపుడై యుండెను. సూదము = సంహరించునది. క్రిశాలాదికము. అందు బల

రూపమునను, తేజోరూపమునను మహాదేవుడుండును. అందుచే అతనికి సూద్యనామమువాటిలైనను.

విష్ణు-

సూదము = ఉఖ. యజ్ఞములందలి అగ్ని ఈ యుఖితోతయారుచేయబడును. దానినే ఉఖాగ్నియందురు. సూదమునందు అగ్నిరూపమున మహావిష్ణువు ఉండును. సూదము అనగా ఆధారము. ఆధారమైన బ్రహ్మాండమున సూర్యచంద్రాగ్ని రూపములతోనుండుటచే విష్ణువు ఆదేయమాయెను. సకల చరాచరవ్రవంచమునకును ఆధారమైన విష్ణువు ఆదేయముగా పైతము ఉండుటచే సూద్యనామకుడాయెను.

“అస్తర్భహిశ్చతత్సర్వం వ్యావ్యనారాయణస్థితః”

అను శ్రుతి పైవిషయమునకుమూలము.

బీజాక్షరసంపుటి—

సూద్యనామమున “స్ + ఊ + ద్ + య్ + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచభూతములను పంచకోశములను సూచించును. ఇవి పంచభూతములను, పంచకోశములను సూచించును. ఇందు శక్తి దుర్గావీజములైన సకారదకారములు భూమి వాయు సర్వదేవవీజములతో గూడియున్నవి. ఉపాసకుడు ప్రాణాయామమున భూచక్రమైన మూలాధారమునందు ఆవిశక్తిని అమెరూపాస్తరయైనదుర్గాదేవిని ధ్యానించి, సకలశక్తులనుస్వాధీనమొనర్చుకొనును రక్తవాయుప్రకోపములచే గల్గురోగములను దొలగించునూ, వాయుభేదములనుగనుగొని, సకల శక్తుల నుపయోగించి భూమిలోగల సకల భవనానులకువెంబువ్వుగలవాడగునని తెలియుచున్నది.

192 వ. నామము:- శివ:- “నమస్సరస్యాయచ”

భ. భా. భా:- వరమశివుడు కృత్రిమజలాశయమైన సరస్సునందు జల రూపముననుండుటచే సరస్యనామకుడాయెను. “బలాయనమః, బలవికరణాయ నమః” అని శివుని బేర్కొందురు. మహాశివుడు భూజలాశయములందు, వడిగా బోవు సరస్సులందు అనగా యంత్రములందు బలరూపమునను తేజో రూపముననుండుటచే సరస్యనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“సరతీతినరః” అను వ్యుత్పత్తిచే అంతటను బ్రవహించుజలమునకు “నరః” అను నామముకలదు. సరస్సునందు విష్ణువు రసరూపముననుండు నని “రసోఽహమహ్నుకౌంతేయ” అను గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. కావున విష్ణువు సరస్యనామకుడాయెనని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

సరస్యనామమున “సో + అ + త్ + అ + సో + యో + అ” అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తశ్వాలలను, సప్తధాతువులను సూచించును. ఇందు శక్తిబీజములైన సకారములు, అగ్నివాయుసకలదేవబీజములతో గూడియుండుటచే ఆమెను శక్త్యగ్నిస్వరూపిణిగా యోగమున సేవించవలెననియును దెలియుచున్నది. పైనామము నుపాసించువాడు శక్తిసహాయమున అగ్నివాయుభేదములను, వానితోనడుచుయంత్రములను క్షగనుగొనుననియును, వాయుగ్ని ప్రకోపముచేవాటిల్లురోగములను దొలగించి జీవులను రక్షించుననియును దెలియుచున్నది.

“నమోనాద్యాయచ వైశంతాయచ”

అర్థము:-

నాద్యాయచ = నదీగతజలరూపుడైనట్టియును, వైశంతాయచ = ఆ ల్ప పరస్పలండు జలరూపముననున్నట్టి శివునకు, ననుః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- పరమశివుడు చరాచరముల నన్నింటిని ఆవరించి పలువిధములైన రూపములతోనున్నాడు. నడులండును అల్పపరస్పలమైన వేశంతములండును జలరూపముతోనుండి మహాదేవుడు నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

193 నామము- శివ:- “నమోనాద్యాయచ”

భ. భా. భా:- పంచభూతములు శివస్వరూపములు. మహాదేవుడు నడలలో జలరూపముననుండుటచే నాద్యనామకుడాయెను. అంతేకాదు. వాయురూపుడగుటచే యోగనాదమునందుండి నాద్యనామధేయుడాయెను.

విష్ణు-

“ప్రణవస్సర్వవేదేషు” అను గీతాశూక్తిచే వేదములందలి ప్రణవము విష్ణుస్వరూపము. అది నాదస్వరూపము అందుండుటచే విష్ణువు నాద్యనామకుడాయెను. నాదమనగావాక్కు. అందుస్తోత్రరూపమున నుండుటచే అతడు నాద్యనామకుడాయెను స్తోత్రము విష్ణునామముగా “స్తవ్యస్తవప్రియస్తోత్రమ్” అను శూక్తిలోఁ బేర్కొనఁబడెను.

బ్రహ్మరసంపుటి—

నాద్యనామమున “న + అ + ద్ + య్ + త” అని ఐదక్షరములుకలవు అవి పంచభూతములను, పంచప్రాణములను సూచించును. ఇండు వరుసగా

సావిత్రిపరాశక్తిదగ్ధాబీజములుకలవు. అనివాయుసర్వదేవబీజములతోగూడి యున్నవి. శాక్తేయులకిది ప్రధాననామము. ఈనామమును బ్రాణాయామ క్రియలో నుపాసించువారు వాయుభేదములను గుర్తించివాని సాయమున నూతన యంత్రములను నిర్మింపగలరు. దేవీసాక్షాత్కారముపొంది తాము తరించుటయేకాక ఉపాసకులు పొందువు, రక్తపుబోటు శ్యామల, తెల్లమచ్చలు, వాతరోగములు అను వ్యాధులను దొలగింపగలవారలును, బైవ్యాధులను నిర్మూలించు ఔషధములను తయారుచేయగలవారలును గాగలరని తెలియు చున్నది.

194 నామము;- శివ:- “నమోవైశంతాయచ”

భ. భా. భా:- వేశంతమునగా అల్పసరస్సు. అందుదేవతర్పణాదులకు వయోగించుజలరూపమున మహాదేవుడుకలడు. మహిషాది సకల జీవుల హృదయకోశమే అల్పసరస్సు. అందు బ్రాణరూపముననున్నవాడగుటచేమహా శివునకు వైశంతనామము వాటిల్లెను.

విష్ణు:-

“విశ = గమనే” అను భాతువునుండి వేశంతపదమేర్పడెను. మహా విష్ణువు వ్యాపనమునకు నిలయమైన బ్రహ్మాండము ఈవేశంతపదముచే సూచింపబడెను. అందు సూర్యచంద్రాగ్నివాయ్వాదులరూపమున నుండుటచే విష్ణువునకు వైశంతనామమువాటిల్లెను.

శుక్ర:-

వైశంతపదమున “వీ + ఐ + శీ + త + మ్ + త్ + అ” అని ఏడక్షర ములుకలవు. అవి సప్తమండలములను, మనోబుద్ధులతోడిసంబంధియము లను సూచించును. ఇందు వరుణబీజమువాగ్నిజమైన ఐశారముతోగూడి

యున్నది. అందుచే ఈ నామమును జలచక్రమున వాగ్దేవినిధ్యానించి జపించు వారికి సకలవిద్యలును బ్రాప్తించుటచే జ్ఞానసిద్ధి నొందుదురు. మూకాడలకు మాటలు వచ్చునట్లును, జ్ఞాపశక్తినిజేకూర్చుటకు అనువగు సౌఖ్యములను గావించుటకు సమర్థులునుకాగలరు. లక్ష్మీబీజమైన శకారము మదనవారుణాది బీజములతో గూడియుండుటచే జలచక్రమున లక్ష్మీనిధ్యానించి ఉపాసించువారు సకలకామములను, సకలసంపదలను బొందుటయేకాక, లోకులకును వానిని జేకూర్చగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

— 11. వ. యజుస్సు —

“నమఃకూప్యాయచావత్యాయచ”

అర్థము:-

కూప్యాయచ = కూపములందు జలరూపముననున్నట్టియును, అవఖ్యా యచ = గర్తములందు జలరూపముననున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- వరమశివుడు, నదులు సరస్సులును, లేక ఖావులు మాత్రమే కలతావులందుండు బీవుల నుద్ధరించుటకై వానిలో జలరూపముననుండెను. గర్తములందును జలరూపముననుండెను. అందుచే అతనిని నమస్కరించు చున్నారు.

195 నామము- శివ- “నమఃకూప్యాయచ”

భ. భా. భా:- కూప్యగృహ్లాతి, ఏతావైతేజస్వినిరావః” అనెడి ఆరుణశ్రుతిచే గూపములందలి జలములేజ్ఞోవంతము అని తెలియుచున్నది. మహాశివుడు, తన తేజస్సైన అగ్నినికూపస్థ జలమందుఁ బ్రవేశపెట్టి అందుండుటచేఁ గూప్యనామ కుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:- కూపమునగా రంధ్రము. అదియే జీవుల శిరంబులందుండు బ్రహ్మ రంధ్రము. అందుగల సహస్రారమున మహావిష్ణువు శక్తిసహితుడై తేజో రూపమునగలడు. అందుచేతనే శిరస్సుపూజార్హమైన స్థలము. అందున్న కారణమున విష్ణువు కూప్యనామకుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

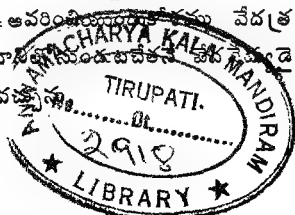
భీజాక్షరసంపుటి—

కూప్యనామమున “కొ + ఊ + వ + య + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచాంగులను, పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇందు ప్రాణావత్యభీజము, భూభీజమైన ఊకారముతోడను, పర్వన్యవాయుదేవభీజములతోడను గూడియున్నవి. ఉపాసకులు ప్రాణాయామమున భూచక్రము నందు ప్రణావతి పర్వన్యలను ధ్యానించి జపించుటచే, భూమిలోగల జలరాసులను గనుగొని, వాయుశక్తితో వానిని బైటపెట్టి వర్షింపఁజేయగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు భూమిలోగల తైలజలలోహాదులను గనుగొనువారలు కాగలరని తెలియుచున్నది.

196. నామము- శివ: “నమోవత్మాయచ”

భ. భా. భా:- భూమిపైగళరంధ్రమునకు అవటచునిపేరు. దానిలో జలరూపముననుండుటచే మహాదేవుడు అవట్యనామకుడాయెను. భూరంధ్రమున గల సర్పాదిజీవులను రక్షించుటకై అందున్న కారణమున శివునకు అవట్యనామమువాట్లైనను. అ = శివునియొక్క, వటః = కోశము అవటము అనగా హిమాలయపుగుహ. అందు తపంబునకుండువాడు కావున శివుడు అవట్యనామకుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

విష్ణు:- అ = విష్ణువు. వటము = అతనిని ఆవరించియుండుకోశము అవటము. అదియే జీవుల హృదయకుహరము. అందుండుటచే విష్ణువు అవట్యనామకుడాయెను. అ = ఓంకారమును, వటము = ఆవరించుకొనఁగలము వేదత్రయము. ఋగ్యజుస్సామవేదస్వరూపము. దానినిండుబాచేకన్ శివశక్తియై విష్ణువు అవట్యనామకుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి -

అవట్ట నామమున “అ+వ్+అ+ర్+య్+అ” అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్భుతువులను, షట్పక్రములను సూచించును. ఇందలి మూడక్షరములు క్రిముర్తులను సూచించును. వీనిలో సూర్యబీజమైన డక్షరము పరుణవాయుబీజములమధ్యనున్నది. అందుచే బైనామము నుపాశించువాడు జలవాయు ప్రేషకయంత్రములసాయమునః సూర్యమండల గామికాగలదనియును, జలవాయు శక్తుల తోడ్పాటుచే సూర్యకిరణ శక్తులను గ్రహించి సకల రోగనివారకుడు కాగలదనియును తెలియుచున్నది సూర్యోపాసకులకు ఇది ప్రధాననామము.

— 12. వ. యజుస్సు —

‘నమోవర్ణాయబావర్ణాయచ’

అర్థము:-

వర్ణాయచ = వర్ణజలరూపుడైనట్టియును, అవర్ణాయచ = సముద్రాది జలరూపుడైనట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సో.భా. :- మేఘము, వర్షము జలరూపములు, జలము శీఘ్రరూపములతో నొకటి. కావున మహాదేవుడు వర్షజలమండను, సముద్రాది జలమండు నుండి జీవులను రక్షించుచు, నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

197 నామము. శివః. “నమోవర్ణాయచ”

భ.భా.భా. :— "చక్వారివా అపాగ్ంరూపాణి, మేఘోవిద్యుత్, స్త్రయిత్సుర్వృష్టిః" అను శ్రుతిచే జలరూపములలో వర్షమొకటియని తెలియుచున్నది. అందు మహాశివుడు జలరూపముననుండుటచే వర్షనామకుడై నను స్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

వర్ష పదమునకు సంవత్సరమని యర్థము కలదు. వర్షమునందు మహా విష్ణువు కాలమునుదెల్పు : సూర్యుని రూపముననుండెను. "వత్సరోవత్సలో వత్సః" అను విష్ణు సహస్రనామమునందు వత్సరపదము విష్ణువునే తెల్పుచున్నది. వత్సరవర్షపదములు రెండును సమానార్థకములై విష్ణువునే తెల్పును కాన విష్ణువు వర్షనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:—

వర్ష నామమున "వ్+అ+త్+ష్+య్+అ" అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్భువులను, షడిందిరియములను సూచించును. ఇందు అకారముతోబాటు వరుణాగ్నివాయుబీజములతో గూడిన సూర్యబీజము షకారము కలదు. సూర్యప్రధానముగా ఈ నామము నుపాసించువారు జలాగ్నివాయు ప్రకోపములచే నేర్పడిన రోగములను నివారించువారు జలాగ్నివాయు శక్తులతో గూడిన యంత్ర సహాయమున సూర్యమండల గాములును సూర్య కిరణ శక్తిగ్రాహకులును గాగలరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు, శరీరమున నేర్పడు నానావర్ణపు మచ్చలతో గూడిన చర్మరోగములను నివారించు వారు గాగలరని తెలియుచున్నది.

198 వ. నామము- శివ:- "నమోఽవర్షాయచ"

భ.భా.భా. :— వర్షింపకయే జలముగల సముద్రాదులందు మహా దేవుడు జలరూపమునను, ఐదాగ్నిరూపమునను ఉండుటచే అవర్షనామ కుడై ననుస్కరింపబడుచున్నాడు.

విషయం-

వర్షింపనివి అవర్షములు. నముద్రము పర్యతముమున్నగునవి. వాని యుండుండువాడు అవర్ష్యుడు. మహావిష్ణువు క్షీరసముద్రమున శేషశాయియై యుండెను. అతడే “రసోఽహమృతౌతేయ!” అను గీతాసూక్తిచే సముద్రాది జలమున రసరూపముననున్నట్లు తెలియుచున్నది అందుచే విష్ణువు అవర్ష్యనామకుడాయెను. రత్నగర్భుడు = నముద్రుడు రత్నగర్భపదనేశ్వరః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో సముద్రార్థకమైన రత్నగర్భపదము విష్ణునామ ముగాగలదు రత్నగర్భుడు, అవర్ష్యుడు” అను రెండు నామములును సమానార్థకములే. రత్నగర్భుడును (నముద్రుడును) వర్షింపనివాడేకదా! కావున విష్ణువునకు అవర్ష్యనామముచెల్లును. అవర్షము = పర్యతము అని చెప్పి నను శేషాచలభద్రాచలాది పర్యతములందును విష్ణువుండుటచే అతనికి అవర్ష్యనామముచెల్లును. విష్ణువువలె శివుడును శ్రీశైలపర్యతమునగలడు కాన అవర్షనామకుడగును. “అచలశృలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో అచలపదము విష్ణుపరముగాగలదు. “స్థావరాణాంహిమాలయః” అను గీతాసూక్తిచే హిమాలయమున విష్ణువిభూతియున్నట్లు తెలియుచున్నది. హిమాలయము అవర్షకమే అందుండుటచే విష్ణువు అవర్ష్యనామకుడగును. ఈవిధముగా విష్ణువు నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

వర్ష్యనామముకంటె అవర్ష్యనామమున ఆకారము మాత్రము అధికముగాగలదు. ఇందుగల ఏకక్షరములును సప్తకిరణములను, సప్తధాతువులను సూచించును. ఈనామము నుపాసించువాడును వర్షనామోపాసకుడు సౌంధ్యశక్తులనే పొందగలడు.

“నమోమేఘ్యాయచవిద్యుత్తాయచ”

అర్థము:-

మేఘ్యాయచ = మేఘమునందున్నట్టియును, విద్యుత్తాయ = మెఱపుతో
సహసంచరించునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాశేవుడు మేఘమునందు జలవాయుగ్నిరూపముననుండెను
ఆతడు విద్యుత్తునందు (మెఱపునందు) సువర్ణచ్ఛాయరూపముననుండెను.
అందుచే ఆతనిని నమస్కరించుచున్నారు.

199 నామము:- శివ:- “నమోమేఘ్యాయచ”

భ.భా.భా. :- “ధామజ్యోతిస్సలిమరుతాంసన్నిపాతఃర్షమేఘః” అను
కాలిదాసరూక్మిచే “పొగ, అగ్ని, నీరు, గాలి” అను నాల్గింటికలయికచే
మేఘము ఏర్పడినట్లు తెలియుచున్నది. వాయుగ్నిజలదులు శివస్వరూపములు
మేఘమున జలాగ్నివాయురూపమున నుండిలోకమునకుమేలుచేయుటచే మహా
శివుడు మేఘ్యనామకడాయెనని తెలియుచున్నది

విష్ణు:-

“జ్యోతిషాంపరిరంభమాన్” “పవనఃపవతామస్మి” అను గీతాసూక్తు
లచే జ్యోతిస్సు, పవనము (గాలి) విష్ణువిభూతులని తెలియుచున్నది. ప్రైరెండును
మేఘమునందుగలవు. కావున విష్ణువునకు మేఘ్యనామము ఉచితమని తెలియు
చున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి —

మేఘ్యనామమున “మ + వీ + ఘ + య + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి దంచాగ్నులను, పంచకోశములను సూచించును. ఇలడు మదన బీజము పీఠభద్రబీజమైన వీకారముతోడును భైరవబీజమైన ఘకారము వాయు సర్వదేవబీజములతోడను గూడియున్నవి. పైనామము కైపులకు ముఖ్యోపాస్యము. ప్రాణాయామమున భైనానుము నుపాసించువారు జాహ్నవ్యవ్రత శత్రుసంహారకులై సర్వసిద్ధుల నొసంగగలరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు, భౌతికములైన వాయువులతో నిండిన ఆయుధములను నిర్మింపగలవారులును అట్టి వాయుశక్తితో సర్వశత్రుసంహారకులును గాగలరని తెలియుచున్నది.

200 నామము;- శివ:- “నమోవిద్యుత్ప్రాయచ”

భ.భా.భా. :- మహాశివుని రూపములలో నొకటగు జలము ప్రకృతిలో “మేఘము, విద్యుత్తు, స్తనయిత్తువు, వృష్టి” అను నాలుగు రూపములతో నున్నట్లు

“చత్వారివాఅసాగ్ంరూపాణి,

మేఘో విద్యుత్, స్తనయిత్పుర్వప్రేః”

అనెడి ఆచార మంత్రముచే దెలియుచున్నది, అట్టి విద్యుత్తుతోగల అగ్నియే శివునిరూపమైన వైద్యుతమని ప్రసిద్ధమైనది. వైద్యుతము, విద్యుత్తము ఒక్కటియే. కాన విద్యుత్తులో అగ్నిరూపముననున్న శివుడు విద్యుత్తనామకుడైనమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణువు:-

“విశేషణద్యోతకఇతివిద్యుత్” అనువ్యుత్పత్తిచే విశేషముగా ద్రుకాశించు విష్ణువు విద్యుత్తు అయెను. అందుగల తేజస్సే విద్యుత్తము. అదియే మహా

ప్రళయమున సహస్ర సూర్యతేజస్సుతో త్యుమై యుండును. “తేజస్తేజస్వీ నామహమ్” అను గీతానుక్తిచే తేజస్సులైన సూర్యులందఱి విద్యుత్తులందలి తేజస్సు విష్ణుఁడౌతఱియుని తెలియుచున్నది. ఈ యర్థముననే “సహస్రార్చిస్సప్త టిహ్వః” అను విష్ణుసహస్రనామక్తిలోని సహస్రార్చి పదము విష్ణునామముగా బేర్కొనబడెను. సహస్రార్చి విద్యుత్త్య పదములు రెండును సమాన విషయములు కాన విష్ణువు విద్యుత్త్యనామకుడై నమస్కరింపబడెను.

విద్యుత్త్యనామమున “వ్ + ఇ + ద్ + య్ + త్ + త్ + య్ + ఆ” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్ట ప్రకృతులను, అష్టాంగములను సూచించును. ఇందు వరుణ విష్ణువాయువాస్త్రుసకల దేవదీక్షములు, దుర్గాబీజమైన దకారముతో గూడియున్నవి. ఇది దుర్గోపాసనకు ముఖ్యము. దుర్గాదేవి అగ్ని స్వరూపిణి. అందుచే బైనామము నుపాసించువారు సర్వార్థసిద్ధిదాయకులగుదురు. అంతేకాదు, సర్వవ్యాపకములైనట్లు జలాగ్నివాయుప్రముల నిర్మింపగలవారై నకల భయంకరులై సర్వప్రపంచమును వశమొనర్చుకొని, రక్షింపగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

∴ 14. వ. యజుస్సు :-

“నమశ్శాన్త్రియామహతప్యాయచ”

శ్లో ౧౫ :-

ఈద్రియాయ = సీర్మలముగా బ్రకాశించు శరత్కాలమేఘమున నున్నట్టి యును, అతప్యాయచ = అతపముచే వర్షించు మేఘముననున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా భా:— ప్రకృతిలో గల సకల వస్తువులందును బరమేశ్వరుడు కలడు. కాన అతడు నిర్జలమై నిర్మలముగా బ్రకాశించు మేఘముననుండెను. అతః ముచే వర్షించు మేఘమునందును ఉండెను.

201 వ. నామము:- శివ:- “నమశ్శాద్రియామచ”

భ భా. భా. మహాదేవుడు చక్కగా బ్రకాశించు శరత్కాలమేఘమున శ్వేత తేజోరూపుడైయుండి ప్రకృతిని బ్రకాశింపజేయును. అందుచే ఈద్రినామకడై యుండెను. అంతేకాదు. ఈ = మాయాశక్తిని, తనలో జలరూపమునదాల్చి యుండుటచే ఈద్రీయనామక డాయెననియుజెప్పవచ్చును.

విష్ణు:-

శరత్కాలమేఘమున సకలమును ఆకర్షించి అనందవజ్రముకాంతిరూప మున మహావిష్ణువు ఉండెను. విష్ణుసహస్రమున శర్వరీకరనామము విష్ణువర ముగాగలడు. శర్వరీకరుడైన (రాత్రింకరుడైన) చంద్రునిలో గల ప్రభ విష్ణు తేజస్సే. అది శరత్కాలమేఘమందునుగలడు కావున విష్ణువు ఈద్రీయు డాయెను. ఈ = మాయాశక్తివ్వరూపిణియైన లక్ష్మీదేవిని తనవక్షంబునదాల్చి యుండువాడు కావున విష్ణువు ఈద్రీయనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి —

ఈద్రీయనామమున “ఈ + ధ్ + ర్ + ఇ + య్ + త్” అని అరక్షర ములుకలవు. అవి షడ్భుతువులను షడింద్రియములను సూచించును. ఇందు మాయాశక్తిని, విష్ణువును సర్వదేవతలను దెల్పు ఆచ్ఛుబకలవు. వాని నడు మను ధనదవాయుగ్నిబీజములుకలవు. ప్రాణాయామ ప్రక్రియలో శక్తి విష్ణువులను ధ్యానించి, పైనామము నుపాసించువారు దైవశక్తిని దాంతుకొని

వాయ్యగ్నులను త్యాదించు యంత్రములను గనుగొని, వానిసాయమున భూజలస్థ ధనములను వెలిబుచ్చగలవారలగుదురు. వాయ్యగ్నిప్రకోపములచే గల్లు రోగములను నిర్మూలింపగలవారలగుదురని తెలియుచున్నది.

202 వ. నామము:- శివ:- “నమతప్యామచ”

భ. భా. బా:- శివుడు సూర్యాగ్నిస్వరూపుడగుటచే సముద్రారణ్యాదులను, సకలచేతనాచేతనములను ఆతపముననుండి తపింపజేయును. విషక్రిములను దుర్వాసనలను దొలగించి, సకలమును ఆరోగ్యవంతముగావించును. అందుచే శివుడు ఆతప్యనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

అశ్చార్వకమగు “తప = తపనే” అనుధాతువునుండివీర్పడిన ఆతప్య పదమునకు సంపూర్ణముగా తపంబొనర్చుటకును, బ్రత్యక్షముగావించుకొనుట కును దగినవాడగు విష్ణువు అని అర్థము. కావుననే ధ్రువాడలాతనినిగూర్చి తపంబొనర్చిరి. అందుచే విష్ణువు ఆతప్యనామకుడాయెను.

బ్రహ్మక్షరసంపుటి—

ఆతప్యపదమున “అ + త్ + అ + వ్ + య్ + అ” అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడావరణలను, షడింద్రియములను సూచించును. పరాశక్తి ప్రధానముగా, జైనామము నుపాసించి వాతరోగములను నిర్మూలింపగల వారును వాయుప్రేషకయంత్రములను నిర్మించువారును కృత్రిమమేఘ నిర్మాతలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

‘నమోవాత్మాయచరేష్మియాచుచ’

అర్థము:-

వాత్మాయి = వాయువుతో గూడిన వర్షముకుఁజీపించువాడును, రేష్మియాచుచ = సకలభూతములు నశించుప్రళయకాలమున నుండువాడును ఇసుక రాళ్లు మున్నగువానితో గూడిన వర్షమునొసంగువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— షరమశివుడు సంహారకర్తయగుటచే వృష్టిగా, సమష్టిగాను శిక్షలనొసంగ సమర్థుడు. అందుచేతనే పెనుగాలులతో గూడిన వర్షముకుఁజీపించియు, ఇసుక, రాళ్లు, వడగండ్లు, అగ్నికణములు, మున్నగువానితో గూడిన, వర్షముకుఁజీపించియు, జీవులను శిక్షించును. అందుచే అతనిని నమస్కరించుచున్నారు.

203 వ. నామము- శివ:- “నమోవాత్మాయచ”

భ. భా. భా:— మహాదేవుడు వర్షముకుఁజీపించి ప్రకృతిని, బోషించును. ప్రపంచమంతటను వర్షమువడుటకు వాయుసహాయము అవసరము. వాయువు శివస్వరూపము కావున వాయువుతో గూడిన వృష్టిలోఁబ్రాసించెను. అంతే కాదు. గాలివానలో అగ్నిస్వరూపుడైయుండివేడిగాలులు వీపించి, ప్రకృతిని శిక్షించును. కావున శివుడు వాత్మనాయకుడాయెను.

విష్ణు:—

“పవనఃపవతామస్మి” అను గీతాసూక్తిచే వాయువు విష్ణు విభూతియని తెలియుచున్నది అందుచే విష్ణువు జీవులకు జీవనము నొసంగుజు: మున వాయు

రూపమున ఉండెను. అందుచే విష్ణువు వాత్యనామకుడాయెను. “పవనః పావనోఽనలః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో గల పవననామమును ఈవాత్యనామమును సమానభావముగలవి. కావున విష్ణువునకును వాత్యనామము చెల్లును. పృథివిలోఁ బుష్కలగంధముపీచుటకు విష్ణువు వాయురూపుడై యుండుటచే వాయునామము విష్ణువునకు వీర్చుడెను. అందుచేతనే వాట్రావాయురథోక్షజః” అను విష్ణుసహస్రనామంలో వాయునామము విష్ణువరముగాగలదు. వాత్యవాయునామములును సమానభావములే. కావున విష్ణువు వాత్యనామకుడాయెను.

వీతాక్షరసంపుటి:-

వాత్యనామమున “వ్ + త + త్ + య్ + త” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచాక్షులను, పంచకోశములను సూచించును. పైనామమున వరుణవాస్తువాయుబీజములు అకారాకారములతో గూడియున్నవి. పరాశక్తి ప్రధానముగాఁ బైనామము నుపాసించువారు, జలోదరవాతపిశాచాదిబాధలను దొలగించగలరు. అంతేకాదు. జలవాయుయంత్రములను గనుగొని, వాని సాయమున నూతనయంత్రనిర్మాతలుకాగలరని తెలియుచున్నది

204 నామము- శివ:- “నమోరేష్మీయాయచ”

భ. భా. భా:- పరమశివుని ప్రభావముచే భూతప్రేతాదులు మిక్కిలి వేగముగా నశించును యుగాంతకాలమున “సంవర్త” మని ప్రసిద్ధమైనవాయువు శిలాపాషాణములను వర్షింపఁజేసి సర్వమును నాశనముచేయును. దానినే “రేష్మ” అందురు. అది శివస్వరూపము. గ్రీష్మఋతువునుగూడ రేష్మయందురు. గాలిచే ఎగిరిపడు ఇసుక రేణువులుకూడ రేష్మలు అనుబడును. వానియందును శివశక్తి కలదు. కావున శివుడు రేష్మీయనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“భూతాత్మాభూతభావనః” అను విష్ణుసహస్రనామిచ్చే రేష్మలు అనగా నశించునట్టి భూతములు విష్ణువు వానిలోఁ దానాత్మయైయున్నాడని తెలియు

చున్నది. కావున భూతాత్మనామమును, “రేష్మీయ” యననామమును సమానార్థకములేయని తెలియుచున్నది రేష్మీయుడనగా రేష్మలండున్న వాడనితెలియుచున్నది. విష్ణు శక్తిగలవాయుభేదమే సంవర్తము. అందుండి విష్ణువు స్రవ్యమున భయంకరముగావీచి, సర్వమును నశింపజేయును. పైకారణములచే విష్ణువునకును రేష్మీయనామము సార్థకమేయనితెలియు చున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి—

రేష్మీయనామమున “ఽ + వీ + ష్ + మ్ + ఇ + య్ + అ” అని ఏడక్షరములుకలవు. అవి సప్తధాతువులను సూచించును. వానిలో వీరభద్ర బీజము అగ్నిబీజమైన రేఫముతోడను, సూర్యమదనబీజములు విష్ణుబీజమగు ఇకారముతోడను, వాయుబీజముదేవబీజమగు ఆకారముతోడనుగూడియున్నవి. పైనామమును సూర్యప్రధానముగా నుపాసించువారు లోకములందలి శత్రు శక్తులను నశింపజేయగలవారును, కామోద్రేకముతోఁ బ్రవర్తించి సంపాదించిన అగ్నివాయుప్రకావజాతరోగములను నివారించువారునుగాఁగలరని తెలియుచున్నది. వ్రాణాగ్నిప్రాణవాయుసహాయమున సూర్యమండలగాములగుటయేకాక సూర్యకిరణశక్తిగ్రాహకులై లోకరక్షకులుకాఁగలరనియును దెలియుచున్నది.

— 16. వ. యజుస్సు —

“నమోవాస్తవ్యాయచవాస్తుపాయచ”

అర్థము:-

వాస్తవ్యాయచ = ధనరూపమునను, గవాశ్వాదిరూపముననుఁడుటయే కాక, తత్కార్యరూపముననున్నట్టియును, వాస్తుపాయచ = గృహనిర్మాణ భూమియైన వాస్తువును బాలించువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా భా:— భగవంతుడు శివుడు సకలచరాలరవస్తువులందునుగలడు. ముఖ్యముగా జనులజీవనాధారమైన ధనమునందును, గవాశ్వాదులందునుగలడు. గృహనిర్మాణమునకు అవసరమగు భూమిలో వాస్తుపురుషరూపముననుండి జీవులను రక్షించును కావున అతనికి నమస్కారము.

205 నామము. శివ: "నవాస్తవ్యాయచ"

భ. భా. భా:— “మేధనంచమేవనుచమేవసత్తిశ్చమే” అను చమకమంత్రమున జీవులు అపేక్షించుధనమునందుండి శివుడు జీవులను రక్షించును. అని కలడు. గోవులు అశ్వములు మున్నగువానిలోనుండి మహాశివుడు క్షీరాదిజీవనసామగ్రినిచ్చుననియును తెలియుచున్నది. యోగక్షేమంవహామ్యహమ్” అను సూక్తిలో జెప్పినట్లు జీవులవస్తుభారమును వహించియు రక్షించుచున్నాడు. కావున వాస్తవ్యనామము శివునకేర్పడెను.

విష్ణు:—

“గతిర్భర్తావ్రభుః” నేను సకలమునకును గతినైయున్నాను. “మత్తః సేర్వంవ్రవర్తతే” నానుండే సర్వమును వ్రవర్తించుచున్నది. “జీవరం సర్వభూతేషు” సర్వప్రాణులందునుగల జీవమునునేనే. అనిగీతలో భగవంతుడు చెప్పినాడు. కాన విష్ణువు వస్తువులందు అనగా ధనము గోవులు, అశ్వములు మున్నగువానియందుండి జీవుల సకల జీవనమును నడుపుచున్నాడు. కావున విష్ణువు వాస్తవ్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి -

వాస్తవ్యనామమున "వ + ఆ + న్ + త్ + ఆ + వ్ + య్ + అ" అని ఏనిమిదక్షరములు కలవు. అః అష్టసిద్ధులను, శరీరమందలి అష్టప్రకృతిములను సూచించును. ఇందు బ్రహ్మశక్తిబీజములు రెండుకలవు. కావున శక్తిసూచనకు ఇది ప్రధాననామము. ప్రేనామము ను పానించు వారు సకల చర్మరొగములను, భూతదిబాధలను, జలవాతసంబంధిరోగములను నివారించగలవారలగుడని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు జలవాయువులందుఁగల అగ్నిని వెల్లెఱుచుచుండుత్రములను నిర్మించగలరనియఁ దెలియుచున్నది.

206 నామము - శవ - "నమోవాస్తుప్రాయశః"

భ. భా. ఖా:— వాస్తుప్రభావము "ఆజీమ, మహిమ, గిరిమ, లఘిమ, ప్రాప్తి, ప్రాకాశ్యము, ఈశత్వము, వశిత్వము" అను రీతిని అష్టవిధములై యున్నది. అందుండి లోకములనుగాపాడును, గాన శివుడు వాస్తుపనామకు డాయెను. "నమోబ్రాయవాస్తోవృతయే" అను శ్రుతిచే వాస్తుపనగా స్వామియై రక్షించువాడు కాన వాస్తుపనామకుడాయెను. వాస్తోష్ఠతి వాస్తుప పదములు సమానములే. అః ఇంద్రునిదెల్పును. శివరూప ఇంద్రరూపుడై లోకములను రక్షించును; కాన వాస్తుపనామకుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు -

"వస్తువేవాస్తువు" అని వ్యాకరణమున వస్తుపనమువాస్తుపదముగా మారును. వాస్తువు అనగా సత్యము. విష్ణువు సత్యస్వరూపుడైయుండి, ప = రక్షించుచున్నాడు; కాన వాస్తుపనామకుడాయెను. వాస్తు అనగా నివాసభూమి అదియే జీవులకు, శరణము = రక్షకము. "నివాసశరణం సుహృత్" అని గీతలోఁ జెప్పినట్లు విష్ణువువాస్తువై నివాసస్వరూపుడై జీవులను రక్షించుచున్నాడు. కావున విష్ణువునకు వాస్తుపనామముచెల్లును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

వాస్తుషనామమున “వ + అ + న్ + త్ + ఉ + వ్ + ఆ” అని ఏడక్షరములుకలవు. అవి సప్తవాయుమండలములను, సప్తభాతువులను సూచించును. పైనామమున శక్తి బీజములు రెండుకలవు. కావునఁ బ్రాణాయామమున శక్తిని బ్రధానముగా ధ్యానించి, ఉపాసించి, మహిమనార్జించి, శారీరికరోగనివారకయంత్ర నిర్మాతలును, జలవాయుప్రేషకయంత్రనిర్మాతలును గృత్రిమమేషునిర్మాతలునై వృష్టికరులును, రాజవశీకరులునుగఁ గలరనితెలియుచున్నది.

భ థా. భాష్యము:- సప్తమానువాకమంత్రపురశ్చరణవిధానము ఇందఁ గలదు. ఒకదినమున ఉపవాసమొనర్చి, 8 వందల జపముచేసినఁ బునశ్చరణగావించినవాడగును. పశుర్వర్ణములవారును వశముకావలెననికోరినచో అశ్వత్థోదంబరవటప్రక్షనమిధలను దధిమధుఘృతములతోఁదడిపి, 10 వేల హోమము ఈయనువాకముతో జేయవలెను. మేధాశక్తికావలెననికోరినవాడు కపిల గోవుణేతితో 5 వేలహోమముచేయవలెను. వానికి మేధామయైనపుత్రుడు జన్మించును పుష్టికావలెననికోరినవాడు, అపూపములతో 9 వేలహోమము చేయవలెను. అరోగ్యమును గాంక్షించువాడు భాదిరసమిధలను దధిమధుఘృతములతోఁదడిపి, 6 వేలహోమముచేయవలెను. సౌందర్యకాంక్షి 10 వేల మామిడి చిగుళ్ళును దధిమధుఘృతములతోఁదడిపి హోమము చేయవలెను. శ్రీకాముకుడు కాన్తారమున న్వాకారప్రమాణముగల అగ్నికుండమును ద్రవ్యి అందుంచిన మథితాగ్నిలోఁ దెల్లక మలములను దధిమధుఘృతములతోఁదడిపి 5 వేలహోమముచేయవలెను. ఇట్లాచరించినచో వాఁడవంశము పరమేశ్వరప్రసాదముచే భూమియున్నవర్యంతము వృద్ధి నొందును. కార్పూరవత్ప్రకాంక్షి, ప్రతిగింజలను తేనేతోఁదడిపి 10 వేలహోమముచేయవలెను. గోవులకావలెనని కాంక్షించువాడు గోవులమందలో ఈయనువాకమును జపించుచు 10 వేల ప్రదక్షిణములుచేసినచో గోవులనుబొందును. పుత్రకాముడు పరాశసమిధలను

దధిమధుఘృతములతో (దడిపి, 10 వేలహోమముచేసినచో వంశకరుడైన పుత్రుని బొందును. ఆయుర్దాయమును గాంక్షించువాడు దూర్వాను నేతిలో దడిపి, ప్రతిసంవత్సరము 10వేల హోమముచేసినచో శతసంవత్సరములు జీవించును. విద్యలనుగోరువాడు అశ్వత్థసమిధలను నేతితో (దడిపి, 100 వేల హోమముచేసినచో సర్వవిద్యాపారంగతుడగును. రాజ్యమును గాంక్షించువాడు సాగండికసమిధలనుతేనెలో (దడిపి, 5 లక్షలహోమముచేసినచో జక్రవర్తియై జన్మించును.

పిమ్మట ముక్త్యపాయము చెప్పబడుచున్నది. మోక్షమును గాంక్షించు వాడు తొలుత చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి, ఈయనువాకమును 21 వేలు జపించి అటుపిమ్మట 5 వేల ప్రదక్షిణములు ఆచరించి వ్రాణాయామము ఒనర్చిన పిమ్మట శంభునిసన్నిధిని అగ్నిలో, బలాశాశ్వత్థసమిధలను మధుఘృతము లతో (దడిపి, 3 లక్షలహోమముచేసినచో శంభుని ప్రసాదమువలన ముక్తుడగును అన్యకులజాతులు సైతము కౌరవనరకమునఁ బడ్యమానులైనను శివ పురమున రమింతురు ఇంద్రపంచకముగడిచిన పిమ్మటను ఆయా కుల జాతులు పైనఁ జెప్పినట్లుచేసి వృధివియున్నంతకాలము వృద్ధి నొందుదురు ధ్యానము:-

శ్లో॥ జటాభిర్లంబమానాభిర్భ్రత్యంతమభయప్రదం।

దేవంశుచిస్మితంద్యాయేత్ వ్యాఘ్రచర్మపరిషక్రతమ్॥

తాత్పర్యము-

వ్రేలాడుచున్న జటలతో నొక్కముచేయునట్టియును, అభయమొసంగు వాడును, తెల్లని చిఱునవ్వుగలవాడును, వ్యాఘ్రచర్మముదాల్చినవాడునగు మహాదేవుని ధ్యానించవలెను.

ఈశ్లోకమును జపించినను, ఈ యనువాక ముగ్రతములను జపించి, హోమప్రదక్షిణలు గ్రావించినను పైనఁజెప్పినఫలములను అందఁగలరని తెలియుచున్నది.

రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యము

∴ అష్టమా ను వాకము :-

ఈ యనువాకమండును అన్యతరతోనమస్కారములైన యజ్ఞస్థులు చెప్పఁబడుచున్నవి.

“ఓంనమస్సోమాయచ రుద్రాయచ”

అర్థము:-

సోమాయచ = ఉమతోఁగూడియున్నట్టియును, రుద్రాయచ = న క ల జీవులరోదనహేతువైన దుఃఖమును ద్రవింపఁజేయునట్టి, శివునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భాః— మహాదేవుడు అర్థనారీశ్వరావతారమునఁ బార్వతీదేవితోఁగూడి యుండెను. అతడు నకలజీవులను దుఃఖింపఁజేయుకష్టములను నశింపఁజేయును కాన అతనిని నమస్కరించుచున్నారు

207 నామము- శివః “ఓంనమస్సోమాయచ”

భ. భా. భాః— “నమస్సోమాయ” మొదలు “నమోవఃకిరికేభ్యః” అను నంతవరకునుగలవి ఒకే మంత్రముగానున్నవి. దీనికి భగవంతుడే” ఋషి. మహానుభువ్ ఛందస్సు. దేవతయును భగవంతుడే. ఇటదేవుని అనుగ్రహ రూపములైన మంత్రములు ప్రదర్శింపఁ బడుచున్నవి. మహాశివుని అనుగ్రహ రూపమును బ్రకటించుటకు రుద్రుడు, వశువతి మున్నగుపదములు పూర్వోక్తములైనను మఱల చెప్పఁబడుచున్నవి.

జీవులపట్లను, అందునను భక్తులపట్లను దనకుఁగలప్రసాదమును, దయను బ్రదర్శించుటకై మహాశివుడు ఉమాసహితుడై కనఁబడి నమస్కరింప బడుచున్నాడు. సోముడు అనగాఁ జంద్రుడు. రుద్రుడు చంద్రాత్ముడై అమృత కిరణములద్వారా, అహరమును సమర్పించి, సకలచేతనాచేతనములను అనందపఱచుటయేకాక పితృదేవ మనుష్యులకు ముఖ్యముగాఁ దృప్తికల్పించు చున్నాడు. సోమయాగాత్మకుడై సోమయాగరూపమున బురుషులకు అభివృద్ధిని జేకూర్చుచున్నాడు. సోమరూపుడై = వాయురూపుడై జీవులను బ్రతికించు చున్నాడు. పైకారణములచే శివుడు సోమనామకుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు

విష్ణు-

మహావిష్ణువు చంద్రరూపుడై ఓషధులను బోషించుటచే సోమనామకుడై “సోమసోఽ మృతహస్సోమః” అని విష్ణుసహస్రనామక్తిలో, బేర్కొనబడెను. పాలసముద్రమును మదించునపుడు విష్ణువుకూర్మరూపుడై మంథరవర్వత మును జలమునఁ దేల్చియుంచుటచే అందుండి అమృతముఉద్భవించెను. “సూతేఅమృతమితిసోమః” అనువ్యుత్పత్తిచే ఈయర్థమే ప్రకటింపఁబడు చున్నది. కావున విష్ణువుసోమనామకుడాయెను. సోమవదమునకు, గాలి, యముడు అనియు నర్థములుకలవు. విష్ణువుయమరూపుడై సకల జీవులను శిక్షించుచు సన్మార్గమున నియమించుచున్నాడు. కావున విష్ణువు సోమనామకు డాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరనంపుటి:-

సోమనామమున “సో + ఓ + మ్ + అ” అని నాల్గక్షరములుకలవు. అవి ఛర్మార్ధకామమోక్షములను అంతఃకరణచతుష్టయమును సూచించును. ఇందు సకారౌకారములు శక్తిశివబీజములు. వానితో మదనబీజములుకూడియున్నవి. పైనామమును శివశక్త్యభేదముగా నుపాసించువారై సర్వశక్తులను నము పార్జించుకొని విజ్ఞానులై స్థితకరులును సర్వఫలప్రదులును గాఁగలరని

తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. అజీమాద్యష్టసిద్ధులనొందినవారై సర్వకార్య జయప్రదూలును అ గు డు ర నితెలియుచున్నది

208 నామము- శివ:- “నమోదుద్రాయచ”

భ. భా. భా:- ఈరుద్రనామార్థము శివవిష్ణుబీజాక్షరాది పరముగా ఇంతక మున్నువివరింపబడెను.

— 2. వ. యజుస్సు —

“నమస్తామ్రాయబారుణాయచ”

అర్థము:-

తామ్రాయచ = ఉదయకాలమున అదిత్యరూపుడగుటచే అత్యంత రక్త వర్ణుడైయున్నట్టియును, అరుణాయచ = ఉదయానంతరమున ఇంచుకంతరక్త వర్ణుడైయుండునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమశివుడు సూర్యస్వరూపుడు. సూర్యుడు ఉదయకాలమున మిక్కిలి యెఱ్ఱగానుండును. అతడే ఉదయించినపిమ్మట ఇంచుకంతరక్తవర్ణుడై యుండును. మహాదేవుడు సూర్యరూపమునఁ బ్రకాశించి, జీవులను మేల్కొల్పి జ్ఞానమునొసంగును. సకల జంతువులకును వాసివారికర్పణను అచరించుటకుఁ బురికొల్పి, అరోగ్యదాతయైకాపాడును.

209, 210. నామములు-

తామ్ర అరుణనామముల యర్థము, శివవిష్ణు బీజాక్షరసంపుటి పర ముగా ఇంతకుమున్నే వివరింపబడెను. శ్రీవిష్ణుసూరిగారి భాష్యానుసారమైన అర్థము శాక్తాద్వైతపరముగవ్రాయబడు గ్రంథభాగమున మున్నుండు వివ రింపబడును.

-: తృతీయ యజుస్సు :-

'నమశ్శంగాయచపశుపతయేచ'

అర్థము:-

శంగాయచ = సుఖమునుబొందించువాడును, సుఖము సుత్పాదించు వాడును, పశుపతయేచ = భయహేతువులైన పాపరోగచోరాదులనుండి రక్షించువాడునగు మహాదేవునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. సా:— భగవంతుడైన మహాదేవుడు సూర్యాదిరూపములతో జీవులకు సుఖమునుజేకూర్చును. పాపరోగచోరాదులనుండి భయపడు జీవులను రక్షించును. కాన అతనికి అందఱును నమస్కరించుచున్నారు.

211 వ. నామము:- శీవ:-

భ. భా. భా:— పరమశివుడు జీవులకు సూర్యస్వరూపుడై ఆరోగ్యమును, అగ్నిస్వరూపుడై జీర్ణశక్తిని, వాయుస్వరూపుడై ప్రాణశక్తిని, చంద్రస్వరూపుడై జీవశక్తిని ఒకరి సుఖమును జేకూర్చుటచే శంగనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

"సుఖోషస్సుఖదస్సుహృతో" "సుఖదోనైకదోఽగ్రణః" అను విష్ణు సహస్రనామములలో "సుఖదః" అను నామము విష్ణుపరముగాగలదు. విష్ణువు రావణాదిదూష్టులను సంహరించి, లోకమునకు సుఖముజేకూర్చెను. మకరమునుఖండించి, గజేంద్రునకు సుఖముజేకూర్చెను. వ్రహ్మవాడులకు సుఖము నిచ్చెను. శంగః = సుఖమునుజేకూర్చువాడు అను నర్థముగల శంగ నామము సుఖదనామమును, సమానార్థకములేకాన విష్ణువును శంగనామకుడేయని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి—

శంగనామమున “శ్ + అ + మ్ + గ్ + ఆ” అనియొకక్షరములుకలవు అని సంవహితములను, పంచేంద్రియములనుసూచించును. ఈనామమును లక్ష్మీగణపతి ప్రధానముగా నుపాసించువారికి సకల సంపదలును లభించును నిర్విఘ్నముగా సకల కార్యములునెఱవేర్చి, సకలకాంక్షలను బొందఁగల వారలగుడారని తెలియుచున్నది.

212 నామము;- “నమఃసకుసతయేచ”

అను నామముయొక్క అర్థము ఇంతకుమున్నే వివరింపఁబడెను.

-: 4. వ. యజుస్సు :-

“నమఉగ్రాయచ భీమాయచ”

అర్థము:-

ఉగ్రాయచ = విరోధులను నశింపఁజేయుటకుఁగ్రోధయుక్తుడైనట్టియును,
భీమాయచ = దర్శనమాత్రమున విరోధులకు భయహేతువైనట్టి శివునకు,
నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము;-

సా. భా:- మహాదేవుడు జీవులకుఁగల బాహ్యశత్రువులను, అంతరంగిక శత్రువులను నశింపఁజేయుటకు ఉగ్రరూపముననుండెను. అతడుకంటితోఁ జూచినమాత్రాన శత్రువులకు భయమొదలించి, జీవులను స్మరించుచుండెను. అందుచే అతనికి నమస్సులర్పించుచున్నారు.

213 వ. నామము- శివ:- “నమశ్శ్రీగ్రాయచ”

భ. భా. భా:- “భయకృత్ భయనాశనః” అని పెద్దలుచెప్పినట్లు భగవంతుడైన మహాదేవుడు కల్మషలానుభవమునకు అనుకూలముగా పాపరోగ నరకాదులను జేకూర్చి, జీవులకు భయము ఒదవించుచున్నాడు. అతడే యజమానియు, ఆధిష్ఠాతయునగుటచే జీవులను రక్షించుటకుగాను, వారిరోగాదులను అడంచుచున్నాడు. అతడే వారికిఁగల కామక్రోధావ్యాంతరంగిక శత్రువులను, బాహ్యశత్రువులైన రాక్షసులను నాశనముచేయుటకై శ్రీగ్రమ్మార్తిగా నున్నాడు. కావున శివుడుగ్రనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

శ్రీగ్రన్పవత్సరోదక్షః” అను విష్ణుసహస్రనామములో శ్రీగ్రనామము విష్ణుపరమగుఁగలడు. “భీష్మోదేతిసూర్యః” అను శ్రుతిలోఁ జెప్పినట్లు సూర్యాదులకు విష్ణువు భయమొదపించుటకు నారసింహాదిభయంకరరూపముననున్నాడు. కావున విష్ణువును శ్రీగ్రనామకుడాయెను.

బ్రహ్మరసంపుటి-

శ్రీగ్రనామమున “శ+గ్+ర్+ఆ” అని నాల్గక్షరములుకలవు అవి చతురస్థులను అంతఃకరణచతుష్టయమును సూచించును. ఇండు వాయుగ్ని బీజములు గణపతిదేవబీజములతోఁగూడియున్నవి. వైవాస్వతి గణపతి ప్రధానముగా నుపాసించి వాయుగ్నిభేదములను గనుగొని వానిచే సంహరింపదగు ఆయుధములను సర్విష్ణుముగా నిర్మించఁగలవారలగుచున్నారు; వాతాగ్ని మాంద్యాదిరోగనివారకులునగుచున్నారు; అని తెలియుచున్నది.

214 నామము- శివ- “నమోభీమాచ”

భ. భా. భా:- మహాశివుడు భీముడు; అనగా, బావరోగాదులకే భయపేతవు. అతనిమహిమచే జీవుల నాక్రమించియున్న పాపరోగాదులు వఱ

పంచలగును. ఈతనివలన సకల లోకములను బీడించురాక్షసులు బీతులు అగుదురు. ఈతడాకాశమూర్తికి అధిష్ఠాతకావున అకాశమునందును రాక్షసాదులుండుటకు వెఱచెదరు.

“భీషాస్మాద్వాతఃపవతే భీషోదేతిసూర్యః—మృత్యుర్థావతి పంచమజతి”

అను శ్రుతిచేనాయువు, సూర్యుడు, అగ్ని, ఇంద్రుడు, ఈతనిమూర్తులైనను, ఈతనివలన భీతులైమెలుగుచున్నారట. బ్రహ్మాండమంతటిసిబ్బి మ్రింగునట్టి మృత్యువు సైతము ఈతనివలన భీతుడై పటువులిడుచున్నాడట. కావుననే మహా శివుడు భీమనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణుః-

“అతుశ్శరభోభీమః భీమోభీమవరాక్రమః” అను విష్ణుసహస్ర నామాలలో భీమనామము విష్ణువరముగాఁగలదు. విష్ణువు సర్వభయంకరుడు. హిరణ్యాక్షుడలను ద్రుంచినాడు. శ్రీరామావతారమున పముద్రుడుకూడ భయపడి, ప్రత్యక్షమై, అమోఘమగు ఆతని బాణమును దనలోదాగియున్నరాక్షసులుగల ప్రాంతమున విడిచిపెట్టించినాడు. ఇట్టి గాధలెన్నోయొకలవు. “మహద్భయంవజ్రముద్యతమ్” అను శ్రుతిలోఁ బరమాత్మ వజ్రమువలె అప్రతిహతుడు; భయకారకుడు; అని తెలియుచున్నది. కావున విష్ణువును భీమనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది,

బీజాక్షరసంపుటిః-

భీమనామమున “భీ + ఈ + మ్ + త” అని నాల్గుఅక్షరములుకలవు. అవి చతురస్రులను, అంతఃకరణచతుష్టయమును సూచించును. ఇందు భార్యవ బీజము, మాయాశక్తి బీజముతోఁగూడియున్నది. కావునఁ బైనామమును ఉపాసించువారు జ్ఞానులై శాక్తీయులై సకలైహికకామములను బరిత్యజించగలరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. లౌకిక వ్యవహారములందు సకల సిద్ధులను పొందఁగలరనియుఁ తెలియుచున్నది.

“నమోఅగ్రేవధాయచ దూరేవధాయచ”

అర్థము:-

అగ్రేవధాయచ = ఆగ్రమునందు వధగలవాడు, అనగా ఎడతటనున్న వారిని వధించునట్టియును, దూరేవధాయచ = దూరమందు వధగలవాడు, అనగా దూరమందున్నవానిని వధించునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహాదేవుడు స్వచ్ఛందముగా. అతనికికెందును అడ్డులేదు. అతడు ఎడరుగానున్న శత్రువులనుగాని, దూరమందున్న శత్రువులనుగాని చంపగలడు ఆకారణమున లేశమంతదోషముగలవారైనను భయంపడి అతనిని నమస్కరింతురు.

215 నామము శివ:- “నమోఅగ్రేవధాయచ”

భ. భా. భా:—

నమోఃస్తురుద్రేభ్యోయేష్యధివ్యాంయేఽన్తఃక్షే”

అను శ్రుతిచేఁ జరమేశ్వరుడు పృథివిలోను, అంతరిక్షమున దివియాదుఁడంతటను ఉన్నట్లుతెలియుచున్నది. మహాదేవుని స్వరూపములే పంచభూతములు. వానిలో అణుశక్తికలదు. వాని ఆయుధములైన క్రైశూలాదులందును, అణుశక్తికలదు అందుచే అతడు సకలాయుధములందును, శతఘ్ని మున్నగువానిలోనుండి, ఎడరుగానున్నవైరులను, వ్యతిరేకశక్తులను, శత్రుదేశములను సైతము వధించి, భస్మముచేయగలడు. అందుచే అతనికి అగ్రేవధనామము సార్థకము.

విష్ణు-

“పురుషవీవేదగ్ంసర్వమ్; పాదోఽఞ్శ్చైశ్వాభూతాని;

చక్షోస్సూర్యోఽజాయత; ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ”

అను శ్రుతులచే బ్రహ్మాండమంతయును విష్ణుస్వరూపమేయనియును, అతని నేత్రములనుండి సూర్యుడు, ముఖమునుండి ఇంద్రాగ్నులు ప్రభవించినట్లును దెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణుస్వరూపములే పంచభూతములనియును, అతని ముఖనేత్రములు అగ్నిమండలములనియును దెలియుచున్నది. అందుచే అతని అముఢములును అణ్వప్రములేయని తెలియుచున్నది. కాన అతడు ఎదురుగా నున్న శత్రువులను శత్రుదేశములనుగూడ ధ్వంసముచేయగలవాడనియును దెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు అగ్రేవధనామకుడని చెప్పవచ్చును.

సం

అగ్రేవధనామమున “అ + గ్ + ల్ + వీ + వ్ + అ + థ్ + అ” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులను, శరీఃస్థాష్టచక్రములను సూచించును. ఈనామమున వీరభద్రదీక్షమైన ఏకారము, అగ్నిదీక్షము రేఫము, వరుణదీక్షముగు వకారమును బ్రధానములు. వీనిని బ్రధానముగాఁ జేసి, పైనామము నుపాసించువారు జలాగ్నిరోగములను దొలగించగలవారలును, జలాగ్నిశక్తులచే భూమిలోని సకల ధనములను వెలిదీయగలవారలును అగుడరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు. ఈనాటి నూతనాయుధములైన అణు బాంబులను, ఉదజనిబాంబులను నిర్మించగలవారలును అగుడరని తెలియుచున్నది. అణూదజనిశక్తులను ధరించు అముఢములను నిర్విఘ్నముగాఁ బ్రయోగించి, వీరభద్రునివలె సర్వసంహారకులగుటయేకాక, అణ్వదిశక్తులను శాంతిసాధనములుగా వినియోగించగలవారలును అగుడరని తెలియుచున్నది

216 నామము- శివ- “నమోమూరే వధాయచ”

భ. భా. భా:— పరమేశ్వరుడు తననేత్రాన్నిచే దూరమునండుండు శత్రువులను, దూరకాలమునండుండు దురాత్ములను ద్రుంచగలడు. ఖండాంతరవేధులు ఈతనిశక్తిజనితములే. కాన మహాశివుడు దూరేవధనామకుడై సమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

“చక్షోస్సూర్యోఽజాయత” అను శ్రుతిచే సూర్యుడు విష్ణువునేత్రములనుండి ఉద్భవించినట్లుతెలియుచున్నది. అసూర్యమండలము అణ్వగ్నిసంహారము. దానినెవ్వరును జేరలేరు. అట్టి అణ్వగ్నివిష్ణుచక్రమునఁగలడు. అదియే సుదర్శనచక్రము దానితో ఎంతటిదూరమండున్న శత్రువులనైనను ఆతడు వధించగల్గినాడు. ఈనాటి ఖండాంతరవేధులు అసుదర్శన చక్రపుటలువులే. వానితో దూరమందలివారిని వధించిన కారణమున విష్ణువును దూరేవధనామకుడై సమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి-

దూరేవధనామమున “దౌ + ఊ + ర్ + వీ + వ్ + అ + ద్ + అ” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టదిశలను, ఆష్టాంగములను సూచించును. దుర్గాబీజమైన దకారము భూమిబీజమైన ఊకారముతోడను, అగ్నిబీజము పీఠభద్రబీజముతోడనుగూడియున్నవి ఈ నామమును భూమియైన మూలాధారమున దుర్గాగ్ని పీఠభద్రులను ధ్యానించి, జాహ్న్యంతర శత్రువులను, జాహ్న్యంతరోగములను నివారింపగలరు సకల ధనరాసులను భూజలములను అన్వేషించి, పొందగలరు. అంతేకాదు. అగ్రేవధపదముచే దెలియు, ఆణ్వాద్యస్త్రములనేకాక, దూరదేశధ్వంసక ఖండాంతరవేధులను దూరగమనములైన రాకెట్లను, నిర్మింపగలవారలగుదురు. తమ తవశ్శక్తిచే భూజలాంతరస్థ

విధ్వంసకవస్తువులను అగ్నిశక్తితో వెలిబుచ్చగలవారలగుదురు. వాని నిర్మాణమునకవసరమైన ధనవస్తురాసులను జేకూర్చగలరు ఈనామమున గల దుర్గాగ్నివీరభద్రజలములు, విధ్వంసకరశక్తిసంపన్నములు. కాన ఉపాసకులు ఆశక్తులను బడయగలరని తెలియుచున్నది.

— 6. వ. యజుస్సు —

“నమోహస్తే౧చహసీయసేచ”

అర్థము:-

హస్తే౧ = దూరసమీప వర్తిశత్రువులను ధ్వంసముజేయువాడును, శత్రు ధ్వంసకరూపముననున్నవాడును, హసీయసేచ = సర్వాతి శాయిశక్తిచే సర్వులను సంహరించువాడునగు, శివునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- అగ్రమునఁగాని దూరమునఁగానియున్న విరోధులను మహా దేవుడు అనాయాసముగా సంహరింపఁగలడు. లోకమున శత్రుహస్తకులైన చీరుండఱును రుద్రరూపులే శత్రుసంహారకవస్తువులన్నియు రుద్రతేజస్సంపూర్ణములే. సర్వాతిశాయిపరాక్రమశంపన్నుడై సర్వులను సంహరించువాడును మహారుద్రుడే. అందుచేతనే సర్వేశ్వరుడు అర్జునితో

శ్లో॥ మయైవైతేనిహతాఃపూర్వమేవ! నిమిత్తమాత్రంభవసవ్యసాదిన్॥
ఓసవ్యసాచీ! అర్జున! నీవునిమిత్తమాత్రముగానుండవయ్యా! నాచేఁబూర్వమే శత్రువులందఱును సంహరింపఁబడినారు; అని చెప్పినాడు. అందుచే ఆసర్వేశ్వరునకు నమస్కారము.

217 నామము- శివ:

భ. భా. భా.— సృష్టించుట బ్రహ్మవిది. రక్షించుట విష్ణువువిది. సంహరించుట శివునివిది. మువ్వురును బరమాత్మస్వరూపులే. ఆతని మూర్తులే ఒక్కడే మువ్వురుగామానినను, వారుగావించుచుండుల ననుసరించి, భిన్నులుగా భావించబడుచున్నారు. సంహరించువారందఱిలోను, నాశనముచేయువస్తువులన్నింటిలోను, శివశక్తికలదు. కావున శివుడు హస్తనామకుడామెను. శివశక్తి సూర్యునిలోఁగలదు. సూర్యుడు అష్టవిధస్వరూపుడై బ్రహ్మాండమంత టిలోఁగలదుష్టజీవులను సంహరించును.

“అరోగోభ్రాజఃపటఃపతంగః। స్వర్ణరోజ్యోతిషీమాన్

విభాసః। కశ్యపోఽష్టమః”

అనెడి అరుణశ్రుతిలో అష్టవిధసూర్యమండలములు పేర్కొనఁబడెను.

“అగ్నిశ్చజాతవేదాశ్చ। సహోజాఅరుణావభుః।

వైశ్వానరోనర్యాపాశ్చ। పంక్తిరాధాశ్చసప్తమః। విపర్ణేవాష్టమోఽగ్నినామ్” అను శ్రుతిలో అష్టవిధాగ్నులుపేర్కొనఁబడెను. అయిన్నియే సముద్రమున బడబారూపమునను, అరణ్యములందు దవాగ్నిరూపమునను, జీవులలో జితరాగ్నిరూపమునను, మేఘములందు వైద్యుశాగ్నిరూపముననుండి విషక్రిమి సంహారముచేయుచున్నది. సముద్రజలము నుష్పాంగసీయకపక్షిప్తిలోనుంచుచున్నది. అటవికమృగసంఖ్యను అధికముకాసీయక అరికట్టుచున్నది. ఈనాటి అణ్ణాయుధములందును, ఖండాంతరవేధులందును, మారణాయుధములందును శివతెజస్సే, అగ్నిరూపమునఁగలదు. వైకారణములచే వరమశివుడు హస్తనామకుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణుః-

జగద్రక్షణకై విష్ణువు దశావతారములనుదాల్చి, సోమకహిరణ్యాక్షుని రాక్షసులనెందఱినో సంహరించెను. “అణోరణీయాన్ సహతో ఽహీయాన్” అను శ్రుతిచేఁదెలియు అణుశక్తి విష్ణుతేజస్సే విష్ణువు మహాహస్తకావుననే విష్ణుసహస్రమున “సర్వశత్రుభృతాంవరః” “సర్వప్రహరణాయుధః” అను

నామముతోఁ బేర్కొనఁబడెను. “విదారణః” అను విష్ణునామమునకు సమస్తమును జీల్చిచెండాడువాడని యర్థముకలదు. “ఆణుర్భూహత్” అను సూక్తిలో విష్ణువు ఆణుశక్తిగాఁబేర్కొనఁబడెను. కావున విష్ణువునకు “హస్త”నామము చెల్లునని తెలియుచున్నది.

సం

“హస్త” నామమున “హ్ + అ + న్ + త్ + ఋ” అని యైదక్షరములుకలవు. అవి పంచాంగులను బంచకోశములను సూచించును. ఇందలి హకారము శివభీజము నకారతకారములు సావిత్రివాస్తుభీజములు. అవి సకలదేవభీజముతోడను బ్రహ్మభీజముతోడనుగూడియున్నవి. పైనామము నుపాసించువారు పాపవినాశకులు, పీతగ్రహవినాశకులును అగుదురు. అంతేకాదు శక్తిశివులు ఇరువురును సంహారకరులేకాన ఈనాటిమారణాయుధ విశేషముల నన్నింటిని దయారుచేయుటకు వీలైనయంత్రములను సృష్టించగలవారలు అగుదురని తెలియుచున్నది.

218 నామము- శివః- “నమోహనీయచ”

భ. భా. భాః- మహాదేవుడు విశ్వాతిశాయి బలముకలవాడై జీవులకన్నిటికిని ప్రభువుగానుండెను. అతనితేజస్సును వీతేజస్సుమించలేదు. అందుచే అతని చేతనే మహాప్రళయమున సమస్తబ్రహ్మాండమును, సంహరింపఁబడును. కావున “హనీయాన్” అను నామము అతనికి సార్థకమాయెను.

విష్ణుః.

“తమేవభాస్తమనుభాతిసర్వమ్” ప్రకాశించునట్టి అతనిని అనుసరించియే సర్వమును బ్రకాశించుచున్నది. “యదాదిత్యగతంతేజః” సూర్యకాంతి సర్వత్రవ్యాపించినట్లే విష్ణుతేజస్సు సర్వత్రవ్యాపించును. అందుచే విష్ణువునకు “జ్యోతిర్గణేశ్వరః” అను నామము సహస్ర సూక్తులలోఁగలదు. సకలతేజోగణములకును అతడే ఈశ్వరుడు కావున అతడే సర్వమును అతిశయముగా సంహరించుచున్నాడు అందుచే విష్ణువునకు “హనీయాన్” అను నామము సార్థకమాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"హనీయాన్" అను నామమున "హ + అ + న్ + ఈ + య్ + అ + న్" అనియేడు అక్షరములుకలవు. అవి సప్త వాయుమండలములను, మనో బుద్ధులతోడి పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇందలి హకారము సర్వ సంహారక శివబీజము మాయాశక్తి ప్రరాశక్తి బీజములు ఆకారేకారములు. వాని మధ్యను వాయుబీజముతోఁగూడిన సావిత్రిబీజములు రెండుకలవు. శక్తినుండి యేర్పడిన బ్రహ్మాండమును శివసహితయై మాయాస్వరూపిణీయైన వరాశక్తియే సంహరించును. అజ్ఞానధ్వంసమునొనర్చి, జ్ఞానమొసంగునది సావిత్రిదేవి. ఆమెయే పావనినాశిని. ఇదిశక్తిప్రధానమైన నామము. ప్రాణాయామక్రియలో శక్తి ప్రహిత శివునుపాసించి, తపోఽగ్నిజ్వాలలతో సర్వమును సంహరింపఁగలరు. అంతేకాదు. బ్రహ్మాండధ్వంసకల సకల మారణాయుధములను నిర్మింపఁగలరు. సకలరోగనివారకౌషధ నిర్మాతలై సర్వమును రక్షింపఁగలరని తెలియుచున్నది.

— 7. వ. యజుస్సు —

“నమోవృక్షేభ్యోహరికేశేభ్యః”

అర్థము:-

వృక్షేభ్యః = కల్పవృక్షాదిస్వరూపుడును, హరికేశేభ్యః = హరితవర్ణములును, కేశసదృశములునగు అకులుగల వృక్షములు స్వరూపముగాఁగలవారునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భాః — పరమేశ్వరుడు సకల సర్వలతాగుల్మ వృక్షస్వరూపుడు. కేశసదృశములై అకువచ్చగానుండు అకులుగల కల్పవృక్షాదులును శివ

స్వరూపములే. కావున జీవకోటి కవసరమగు ఆహారమునిచ్చిపోషించియు, కల్పవృక్షస్వరూపుడై సకలకాంక్షలను నెఱవేర్చుచున్నాడు. అందుజేసిత్యము ఆతనిని నమస్కరింతురు.

219, 220. నామములు- వృక్షేభ్యః, హరికేశేభ్యః

అను రెండునామములకు, శివ, విష్ణు, బీజాక్షరసంపుటివరముగాఁగల అర్థ వివరణములు ఇంతకుమున్ను వివరింపఁబడెను.

-: ౧. వ. యజుస్సు :-

“నమస్తారాయ”

అర్థము:-

కారాయ = ఓంకారరూపమైన ప్రణవముచేఁ బ్రతిపాదించఁబడు శివునకు, ననుః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భాః— ఋగ్యజుస్సామవేదస్వరూపమగునట్టియును, అకార, ఉకార, మకారాత్మకమునగు ప్రణవముచే మహాదేవుడు ప్రతిపాదించఁబడును. కావున ఆతనికి నమస్కారము.

221 వ. నామము- శివః- “నమస్తారాయ”

భ. భా. భాః— మహాదేవుడు జననమరణస్వరూపమైన సంసారమునుండి జీవులను దరింపఁజేయును. సంసారము సముద్రమువలె గంభీరము; మహా జంతువులను బోలినకట్టములతోనిండియుండును. అట్టి సంసారబాధలులేకుండ జీవులను దరింపఁజేయునాడు పరమ శివుడు

అత్రహిజంతోః ప్రాణైరత్కమమాణ్యరుద్రస్తారకం బ్రహ్మవ్యాచష్టే”
అను జాబాలోపనిషత్సూక్తిలో మహారుద్రుడు ప్రాణోత్కమణము (ప్రాణాలు పోవుట) పొందినపిమ్మటను దరింపజేయుటకు జీవులకు బ్రహ్మనుపదేశించెనని కలదు. అందుచే రుద్రుడు తారకుడు అంతేకాదు. శివుడు నాలుగ్రాత్రమముల వారిని సకల జాతులవారిని దరింపజేయుటకుఁ ద్రిగుణాత్మకప్రణవరూపము దాల్చెను తారమేతారకము = కంఠిలోని నల్లగ్రంథు శివుడు జీవులనేత్రము లందు నల్లగ్రంథురూపమునను, అందుతేజోరూపముననుఁడండి, అంధకారము నుండియు, అజ్ఞానమునుండియు జీవులను దొలగించును. తారము అనగా నాదము. అతడు ఘంటలో నాదరూపముననుండి, జీవులదృష్టిని వనప్రై మరల్చి, భక్తిజ్ఞానములనుఁబంగివారిని రక్షించును. ప్రైకారణములచే మహాదేవుడు తారకనామధాయై నమస్కరింపఁబడును.

విష్ణు:—

విష్ణువు జగద్రక్షకుడు. తనపాలనలోఁగల జీవులను జ్ఞానవంతులఁ గావించి, గర్భనరకమునుండియు, జన్మదూఃఖమునుండియు, జరామరణముల నుండియు, వాటిల్లుభయమును దొలగించి, తనలోఁజేరుటయను ముక్తిని ఁసంగును. ప్రవృత్తుడు, ద్రువుడు, గజేంద్రుడు మున్నగు భక్తులగాధలు పైవిషయమునకుఁదార్కాణము. కావుననే “శ్రోత్రస్తారణస్తారః” అను విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రంలో విష్ణుపరముగాఁ దారనామముపేర్కొనఁబడెను. శ్రీరామ చంద్రుడు జీవులకుమార్గదర్శకుడుగాఁ బ్రవర్తించి, సవ్యిషయములుబోధించి, తరింపజేయుటచే దాను “తార” నామకుడాయెను. అందుచేతనే అతనికిఁ జెందిన శ్రీరామనామమును దారకమంత్రముగాఁ బెద్దలుచెప్పుదురు. సప్తర్షులు బోధించి, ఉపదేశించిన రామనామకతారకమంత్రమును జపించుటచేతనే, దారులుకాబిదోపిడీలు హత్యలునుజేసిన బోయవాడు, వాల్మీకియై శ్రీమద్రామాయణమునురచించి, అధికవియాయెను. అవతారపురుషుడైన శ్రీరాముడు విష్ణువే కాన తారనామము అతనికిఁజెల్లును. తారనామమేవ్యాకరణమున“క”

ప్రత్యయముచేరుటచేఁ దారకనామమాయెను. అంతేకాదు. విష్ణువు ప్రణవస్వరూపుడై జీవులను సంసారసాగరమునుండి పరిచేర్చి, రక్షించుననుటకు "రుచేలుని" గాఢయేతార్కాణము కావుననే "తారణస్తారస్పవితావ్రపితామహః" అను విష్ణుసహస్రనామంలో దారనామము విష్ణుపరముగాఁ జేర్కొనఁబడెను కావున విష్ణువుకూడ తారనామమయినను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

తారనామమున "త్ + త + ర్ + ఆ" అని నాలుక్షరములుకలవు. అవి చతురగ్గుఱును, అంతఃకరణచతుష్టయమును సూచించును. పైనామమును అగ్నిప్రధానముగా నుపాపించి అయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బొందఁగలరు. అగ్నిమాండ్యము, రక్తరోగము, తెల్లమచ్చలు, బొల్లి మున్నగురోగములను నివారించుగొనఁగలరు. పరులకుఁ బ్రాప్తించిన రోగములను నివారింపఁగలరు. పరాశక్తిసహాయమున అగ్నిమండలమైన సూర్యమండలమునకును బోఁగల యంత్రములను నిర్మింపఁగలరు

— 6. వ. యజుస్సు —

“నమశ్శంభవేచమయోభవేచ”

అర్థము:-

శంభవేచ = “శం” అనగా సుఖము నుత్పాదించువాడును, మయోభవేచ = లోకములను సుఖమును భావించువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా భాః — మహాదేవుడు సుఖహేతువు. అతనివలననే సుఖముకలుచున్నది. అతడు నిరతము లోకసుఖమునే మనస్సునభావించును. అందుచే అతనికి నమస్కారము.

222 నామము- శివః- “నమశ్శంభవేచ”

భ. భా. భాః — పరమశివుడు సూర్యాగ్నిచంద్రేంద్రవర్షస్వరూపుడగుటచే అతనివలననే లోకమునకు సుఖము కలుకారణమునను శంభుడాయెను. శం = అనందరూపసుఖము అతడేయని “అనందోబ్రహ్మేతివిజానాత్” అను శ్రుతివలనఁ దెలియుచున్నది. సుఖమార్గద్రష్టయునాతడే. కాన అతనికి శంభునామము ఏర్పడెను; అని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:—

“స్వయంభూశృంభురాదిత్యః” అను విష్ణు పహస్రసూక్తిలో శంభు నామము విష్ణుపరముగాఁగలడు. విష్ణువు గజేంద్రాదిభక్తులకు సుఖమును జేకూర్చును. కావున శంభునామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

శంభునామమున “శ్ + అ + మ్ + భ్ + ఉ” అని యైదక్షరములు కలవు. అవి వేదోక్తపంచముతువులను బంధప్రాణములను సూచించును. పైనామమున లక్ష్మీబీజము ఆకారమకారములతోడను, భార్గవబీజము ఉకారముతోడను గూడియుండుటచే, బైనామమును వాయుచక్రమున ఉపాసించి, భూమిలోనను జలమునండునుగల సకల సంపదలను, పకలవిద్యలను బొందఁగలడని తెలియుచున్నది. తన్మూలమున పకల సుఖములను బొందఁగలడనియును దెలియుచున్నది. అంతేకాదు. వాతరోగములను రక్తపుబోటు పొందువు మున్నగురోగములను స్వయముగాఁ బోఁగొట్టుకొనుటయేకాక, పరులకువాఙ్మిలినను బైరోగములను బోఁగొట్టఁగలడనియును దెలియుచున్నది.

223 నామము శివ:- “నమోమయోభవేచ”

భ. భా. భా:- మయమును అనగా ఐహికాముష్మిక సుఖములను జీవులకు జేకూర్చువాడు పరమేశ్వరుడే. అతనిదయవలననే ప్రాణులు భూలోకమున సకల సుఖములను భార్యపుత్రాదులవలనను, భూభవనకనకవస్త్రాదులవలను అనుభవించుచున్నవి. అతని ప్రేరణచేతనే సత్కార్యములనాచరించి, అముష్మికమును అనగా స్వర్గలోకసౌఖ్యమును బొందుచున్నవి. అతడు అభ్యుదయరూపమునను, మోక్షరూపముననుండి, జీవులకు అసుఖమును జేకూర్చుచున్నాడు. తుదకు మయరూపమున అనగా ఒంటెలరూపముననుండి, ఎడారులలో, బయనించువారికి, సుఖమునుజేకూర్చుచున్నాడు. మయము అనగా

అశ్వము పరమశివుడు అశ్వరూపముననుండి రాజాదులకు యుద్ధములు మున్నగువానిలోఁ దోడ్పడి, విజయరూపసుఖము నుజేకూర్చుచున్నాడు. కావున శివుడు మయోభవనామకుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

నుహశివుడేకాడు, మహావిష్ణువుకూడ గజేంద్రునికిఁ బ్రాణరక్షణ మొసంగియు, కుచేలునకు సంపదలనొసంగియు, ధ్రువునకు శాశ్వతమండలము నొసంగియు, బ్రహ్మాదునకు అగర్భవిజ్ఞానమును బ్రాణప్రమాదవిముక్తిని శాశ్వతానందమునుజేకూర్చి ఇహపరలోక సౌఖ్యప్రదాతయని ప్రతిష్ఠ నఁచినాడు.

శ్లో॥ జ్ఞానానందమయందేవం నిర్మలశ్శబ్దకాకృతిం॥

అథారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే॥

అను సూక్తిని బరిశీలించినచో మహావిష్ణువు మయోభవుడు అశ్వములును అనగా హయగ్రీవుడై భక్తులకు నిర్మలశ్శబ్దకారమును బ్రదర్శించి, సర్వవిద్యలను, జ్ఞానానందమునొసంగి సౌఖ్యదాతయైనట్లు తెలియుచున్నది. మయదురూపమున నుండి పాండవులకు నవరత్నమయభవనమునొసంగి సుఖము చేకూర్చినాడు. శ్రీకృష్ణరూపముననుండి వారికి విజయమును మోక్షమును ఒసంగినాడు. మయోభవుడు సుఖుడు అను నామములు సమానార్థకములు. కావుననే "సుఖదోనైకదోఽగ్రజః" అను విష్ణు సహస్రనామంలో సుఖసనామము విష్ణు పరముగానున్నది. అందుచే అతనికి మయోభవనామము చెల్లునని చెప్పవచ్చును.

బీజాక్షరసంపుటి—

"మయోభవ" నామమున "మే+అ+యే+ఓ+భే+అ+వే+అ" అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి ఆష్టవిధప్రకృతిని, శరీరస్థాష్టచక్రములను

సూచించును. ఇండు మదనబీజము అకారముతోడను, వాయుబీజము ఈశ్వర బీజమైన ఓకారముతోడను, భార్గవవరుణబీజములు ఆకారముతోడను గూడియున్నవి. ఈనామము నుపాసించువారు, ఇహపరలోక సుఖములను, బ్రాణాయామధారణశక్తిని, జలప్రేక్షణశక్తినిబొందగలరు. అంతేకాదు. అష్టైశ్వర్యములను, నకల విద్యలను భూమిలోని నకలవస్తుజాలమును బొందగలరు. చర్మరోగములను, వాతరోగములను, రక్తదోషరోగములను, భూతాది బాధలను, జలోదరాదిరోగములను బోగొట్టుకొనగలరు. వాయుశక్తి సహాయమునఁ జిన్నమెదడుకుఁజెందినరోగములను దొలగించుకొనగలరని తెలియుచున్నది.

— 10. వ. యజుస్సు —

“నమశ్శంకరాయచమయస్కరాయచ”

అర్థము:-

శంకరాయచ = విషయసుఖమునుజేకూర్చువాడును, మ య స్కరాయచ = మోక్షసుఖమును జేకూర్చువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- విషయసుఖమని, మోక్షసుఖమని సుఖమురెండు విధములు. పైపంక్తమున బీవులకు ఈరెండు సుఖములను బరులచే జేకూర్చినట్లుకలదు. ఇండుఁదానే న్యాయముగావానిని జేకూర్చినట్లు చెప్పబడెను. తల్లిదండ్రులుమున్నగు వారిరూపమున లౌకిక సుఖములను బీవులకు మహా

శ్వరుడుచేకూర్చెను. ఆచార్యుడు, శాస్త్రము మున్నగువానిరూపమున జీవులకు మోక్షనుభమును ఈశానుడే చేకూర్చెను. ఈవిషయము శివపురాణము, హర విలాసము అనేడి సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములవలనఁ దెలియుచున్నది. కావున ఆ శివుని అందఱును నమస్కరించుచున్నారు.

224 వ. నామము- "నమశ్శంకరాయచ"

సూచన:—

ఈ శంకరనామముయొక్క అర్థము శివ విష్ణు బీజాక్షరసంపుటిపర ముగా ఇంతకుమున్నే వివరింపఁబడెను.

225 నామము;- శివ+విష్ణు;- "నమోమయస్కరాయచ"

మయోభవానామార్థమునందే మయస్కరనామార్థము ఇమిడియున్నది. అందే ఈమయస్కరనామార్థము శివ విష్ణుపరముగా వివరింపఁబడెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

మయస్కరనామమున మ్ + అ + య్ + అ + స్ + క + అ + త్ + త్
అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. ఇవి నవగ్రహములను, శరీరస్థ నవద్వారము లను సూచించును. ఈనామము నుపాసించువారు వాయుగ్నివ్వరూపిణీయగు శక్తినిధ్యానించి, సకాలవర్షములు కురిపించియు, కృత్రిమమార్గమున సైతము వర్షము కురిపించియుఁ బంటలు పండించఁగలరు. జీవులకు శివుడు సకల విధ సుఖములను జేకూర్చునని తెలియుచున్నది.

-: 11. వ. యజుస్సు :-

‘నమశ్శివాయచ శివతరాయచ’

అర్థము:-

శివాయచ = కల్యాణస్వరూపుడై, స్వయముగా నిష్కల్మషముగానుండు నట్టియను, శివతరాయచ = మిక్కిలి కల్యాణస్వరూపుడుగానుండునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు అష్టసిద్ధులుకలవాడు కావున లోకములకు స్వయముగాఁ గల్యాణమునొపంగఁగలడు. అంతయధికముగా జీవులకుఁ గల్యాణము చేకూర్చువాడు ఇంకొకడులేడని తెలియుచున్నది.

226 నామము- శివ- ‘నమశ్శివాయచ’

స. భా. భా:- మహాదేవుడు నిష్కల్మషుడును, వత్సరజన్తమోగుణహీనుడు నగుచున్నాడు. కల్యాణ స్వరూపుడతడే అభ్యుదయము, నిశ్చేయసము (మోక్షము) అనేడికల్యాణములను శివుడు జీవులకుఁ జేకూర్చును. “శివః పంథాశ్శివోఽభ్యుపాయః” అను సూక్తిచేఁ గల్యాణమార్గస్వరూపుడును, గల్యాణప్రాప్తికి ఉపాయమైనవాడును శివుడేయని తెలియుచున్నది.

“శివవీకోధ్యేయః, శివంకరస్పర్శమన్యత్పరిత్యజ్య”
అన్యమును సర్వమును విడిచి, శివునొక్కనేధ్యానింపవలెను; అతడే శివంకరుడు అని అధర్వశిఖావచనముచేఁ దెలియుచున్నది.

శ్లో॥ సమేధయతియన్నిత్యం సర్వార్థాన్ సర్వకర్మణుః।
శివమిచ్ఛన్ మనుష్యాణాంతస్మాదేవశ్శివస్పృతః॥

అనెడి మహాభారతవచనముచే శివుడుడొక్కడే సర్వకర్మలందును విజయము చేకూర్చుచు, నిత్యము జీవుల సర్వార్థములను వృద్ధిచేయుచున్నాడనియును, అతడే మనుష్యులకుఁ గల్యాణము కలుగవలెననికొరుచున్నాడనియును, అందు వలన అదేవుడే శివుడని తలంపఁబడుచున్నాడనియును తెలియుచున్నది. సజ్జనమనస్సులు శివునియందేకలపు కాన శివుడాయెను. ఇవిధంబున శివ నామము అతనికిఁ జెల్లును.

విష్ణు-

విష్ణువు సత్వరజస్తమోగుణాతీతమైన శుద్ధస్వరూపముకలవాడు. కావున "సర్వశృష్టిసస్థాపి" అను సహస్రనామాక్తిలో శివనామము విష్ణువరముగా గలదు. "సబ్రహ్మసశివః అను శ్రుతిలోఁ ద్రిగుణాతీతుడైన విష్ణువు బ్రహ్మగా, శివుడుగాఁ బేర్కొనఁబడెను. తననామమును స్మరించుభక్తులను పావనము చేయువాడు కావున "క్షేమకృచ్చివః" అను విష్ణు సహస్రనామాక్తిలో శివ నామము విష్ణువరముగాఁ బ్రయోగింపఁబడెను. అంతేకాదు. పరమానంద రూపుడై శాంతించుకారణమున విష్ణువు శివుడాయెను. నిర్వికారుడై సజ్జ మనస్సులో మహావిష్ణువుశయించును. శుభప్రదుడై భక్తులను రక్షించును. పైకారణములచే విష్ణువునకును శివనామము సార్థకమాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

శివనామమున "శ్ + ఇ + వ్ + ఆ" అని నాల్గక్షరములుకలవు. ఇవి చతురగ్గులను అంతఃకరణచక్రవ్యయమును సూచించును. జలచక్రమున లక్ష్మీప్రధానముగాఁ బైనామము నుపాసించువారు సకల సంపదలను పొంద గలరు. రోగనాశకులుకాగలరు. జలమందలి ధనధానులను వస్తుజాతమును గనుగొనఁగలరు; అని తెలియుచున్నది.

227 వ. నామము:- శివ + విష్ణు - “నమశ్శివతరాయచ”

అత్యంతశుభంకరులైనకారణమున శివతరనామము శివకేశవులను జరుపురిని దెలియజేయును.

బీజాక్షరసంపుటి—

శివతరనామమందలి యెనిమిదక్షరములును అష్టవిధాగ్నులను. అష్ట చక్రములను సూచించును. శివనామముకంటె శివతరనామమున వాస్తవ బీజాగ్నిబీజములు అధికముగాఁగలవు. జలాగ్నిచక్రములందు లక్ష్మీయావశక్తిని ధ్యానించుచు ఈనామము నుపాసించినవారు, మహదైశ్వర్యసంపన్నులును యంత్రసహాయమునను మంత్రశక్తితోడను జలాగ్నిప్రకోపముచేఁగల్గవ్యాధులను నివారింపఁగలవారలగుదురు జలాగ్నిప్రమాదనివారకయంత్రనిర్మాతలును ఉదజని, అణువుమున్నగువానితో నిండినయంత్రములను నిర్మింపఁగలవారలై శత్రుభయంకరులుకాఁగలరని తెలియుచున్నది.

-: 12. వ. యజుస్సు :-

“నమస్తీర్థాయచకూల్యాయచ”

అర్థము:-

తీర్థాయచ = వ్రయాగాదితీర్థములందు సన్నిహితుడైయుండునట్టియును, కూల్యాయచ = సదీతీర్థములందుఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడిన లింగరూపముననుండునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు తన భక్తులను నిష్కల్మషులుగాఁ జేయుటకుఁ బ్రయాగాదితీర్థములందు సన్నిహితుడైయుండెను. అతడు గంగాదిపుణ్యనదుల

తీరములందులింగరూపమునఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడియుండి తనభక్తులనుగాపాడుచుండెను. అందుచే అతని నమస్కరించుచున్నారు.

228 వ. నామము- శివ:- "నమస్తీర్థాయచ"

భ. భా. భా:- మహాశివుడు ఆధారవిశేషవశమున జగత్తును అనుగ్రహించుచున్నాడు; అని యిచ్చుచుచేప్పెను. తీర్థముఅనగాఁ బ్రయాగాదిపుణ్యక్షేత్రము. అందుఁదనమహిమనుంచి పరమేశ్వరుడు జీవుల నుద్ధరించుచున్నాడు. కావున దీర్ఘనామకుడాయెను. తీర్థము అనగా గురువు. శివుడు గురువుగానుండి, సకలమునులకు జ్ఞానమును, విద్యలను ఒసంగెను. అదియే శివుని దక్షిణామూర్తి స్వరూపము. అందుచేఁ దీర్ఘనామకుడాయెననియుఁ దెలియుచున్నది. అంతే కాదు తీర్థమునందు అగ్నిలోఁ దనతేజస్సునుంచి, రిపించెను. కావునఁ దీర్ఘనామకుడై శివుడు నమస్కరింపఁబడుచున్నాడనియును జెప్పవచ్చును.

విష్ణు-

తీర్థపదమునకు శాస్త్రమనియు నర్థముకలదు. శాస్త్రములందు శివమహిమతోఁ బాటు, విష్ణుమహిమయుఁ బేర్కొనఁబడెను తీర్థములను శాస్త్రాదివిద్యలను హయగ్రీవరూపమున విష్ణువు లోకములకొసంగెను. అందుచేతనే "మనోజవస్తీర్థకరః" అను విష్ణుసహస్రనామములోఁ దీర్థకరనామము విష్ణువరముగాఁ బేర్కొనఁబడెను తీర్థకరతీర్థనామములు సమానార్థకముఁని తెలియుచున్నది. కావున విష్ణువునకును దీర్ఘనామముచెల్లును ప్రయాగాదితీర్థములందుండి, విష్ణువు జీవులనుద్ధరించుచున్నాడు. కావున దీర్ఘనామకుడై విష్ణువు నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

తీర్థరామమున "త్ + ఈ + ఓ + థ్ + య్ + ఆ" అని అక్షరములు కలవు. అవి షశ్చతువులను షట్పక్రములను సూచించును. అగ్నిస్వరూపిణి యగుకుండలినీశక్తిని బ్రాహ్మాయామప్రక్రియలో ఈశరీరయంత్రమున ఉత్థాపించి, పైనామమునుజపించి, ఈంకారవాచ్యయగుశక్తిని వశపఱచుకొని ఆమె మహిమవలన ఉపాసకులు ధర్మవంస్థాపనచేయగలరు. అణిమాదిశక్తులను అర్జించుకొని వాయుగ్ని ప్రేషకయంత్రములను సృష్టింపగలవారలగుదురు; అని తెలియుచున్నది

229 నామము శివ:- "నమఃకూల్యాయచ"

ద. భా. భా:- కావేరి మున్నగు మహానదీతీరములందు లింగరూపమున మహాదేవుడుకలడు. కాళీవిశ్వేశ్వరుడు అందులకుఁదార్శణము. అందుచే శివుడు కూల్యనామకుడాయెను పంచభూతముల రూపమున జీవులనావరించియుండఁ దగినవాడు మహాదేవుడు. కావున, గూల్యనామకుడాయెను. "కూల = అవర్ణణ" అను ధాతువునుండియేర్పడిన కూలపదమునకు అవరించియుండువాడని యర్థముకలదు.

విష్ణు:

కూలమనగా జలాశయము. కాళీయును సర్వరాజా యమునానదీ జలాశయముననుండెను. అతడు అనదీతీరవాసులగు గోగోపాలకులను, ప్రాణులను ఆప్రాంతమున నంచరింపవీలుకలుగనియక, తనఁజేష్ఠాగ్నిజ్వాలలచేఁ బీడించుచుండెను. దానిబారినుండి తప్పించి, వారిని రక్షించుటకు, అకాలీయుని అడంచుటకును, మహావిష్ణువు ఆయుమునాకూలమున దుమికి, అందుండి వాసినడంచి, దూరముగాఁ బారద్రోలెను. అందుచే విష్ణువుకూల్యనామకుడాయెను. అంతేకాదు. కూల్యుడనగా జీవుల హృదయములను జతరాగ్ని

రూపమున అవరించియున్నవాడనియునర్థముకలదు. “అహంవైశ్వానరో భూత్వాప్రాణీనాందేహమాశ్రితః” నేనువైశ్వానరడడనై (అగ్నినై) ప్రాణుల దేహములనాశ్రయించి, అవరించియున్నవాడనని చెప్పిన గీతాసూక్తియే అందులకుఁ బ్రమాణము. అంతేకాదు.

“అంతర్బహిశ్చతత్సర్వంవ్యాప్యనారాయణస్థితః”

అను శ్రుతిలో ప్రాణులదేహాంతర్బహిర్భాగములను వ్యాపించినారాయణుడు = విష్ణువు, కలదని చెప్పబడెనుగదా! కావున విష్ణువుకూల్యనామకడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి-

కూల్యనామమున “కే + డో + ల్ + య్ + త” అని ఐదక్షరములు కలవు అవి పంచభూతములను, బండకోశములను సూచించును. ఈనామము నుపాసించువారు భూచక్రమున వాయుధారణమొనర్చి, ప్రజాపతినిధ్యానించి నూతనవస్తుసృజనశక్తిని సంపాదించగలరు. భూతాదిబాధలను దోలగింపగలరు. భూమిపైని కృత్రిమవర్షముకురిపించగలవారలై, వాతరోగాదులను దోలగించి, అనందకరులుకాగలరని తెలియుచున్నది. యోగదృష్టితో భూమిలోనున్న వస్తుజాలమునుగనుగొనగలవారలగుదురు.

:- 13. ప. యజుస్సు :-

“నమఃపార్యాయచావార్యాయచ”

అర్థము:-

పార్యాయచ = సంసారసముద్రమువాటించి, మోక్షకాములచే ద్యానింప దగినవాడును, అవార్యాయచ = సంసారమధ్యముననున్నవారికిఁ గామ్యఫల

ముల నొసంగువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- సంసారము సముద్రమువంటిది. అందుగల భార్యాపుత్రాదులు మకరాడలను, బోలినవారు. వారినుండివాటిల్లుచిక్కులను గడ్డములను బోగొట్టుకొని మోక్షమును బొందగోరివారు పరమేశ్వరుని ధ్యానింతురు. అతడు వారిని సంసారసముద్రతీరము చేర్చిరక్షించును. అవారము అనగా అర్వాక్షీరము. అదియే సంసారమధ్యము. అందుండి జీవులు కామ్యఫలము లను అపేక్షింపగా మహాదేవుడు భక్తులు వాంఛించుకోరికలను చీర్చును.

230 నామము- శివ:- “నమఃపార్వత్యాయచ”

భ. భా. భా:- పార = తీరకర్మసమాప్తా” అనుధాతువునుండి, “పార” అనుపదమేర్పడెను. పారమండుండువాడు పార్శ్వగు. అనగా మోక్షకాములై తనను అర్పించుభక్తులకర్మలను నశింపజేసి, సంసారదూఃఖములను బాపి, పరమశివుడువారిని రక్షించును. అందులకే అతడు నద్యాడలతీరములండు లింగరూపముననుండి, భక్తులకు సుభుడగును. కావున శివుడు పార్వతాసుకు డాయెను.

విష్ణు:-

పరము అనగా ఉత్తమముగు వైకుంఠస్థానము. అందుండుటచే విష్ణువు పార్శ్వడాయెను. గోదావర్యాది సహనడల పారమండుండు భద్రాద్వతాది క్షేత్రములండు భగవంతుడు శ్రీరామాదులరూపములనుండి, భక్తులను గాపాడును. తీరకర్మసమాప్తిలో మునిగియుండును. అర్జునుడు, తిన్నడు మున్నగు భక్తులను గాపాడి, మోక్షమొసంగుకారణమున విష్ణువు పార్వతాసుకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

“పార్యనామమున “ప + అ + ర్ + య్ + అ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచాగ్నులను బంచకోశములను సూచించును. ఈనామమును వాయుగ్నిప్రధానముగా వాయుస్థానమున ఉపాసించినచో ఉపాసకులు వాయుగ్నిశక్తి సంపన్నులై ముక్తులుకాగలరు కృత్రిమమేఘవ్రష్టలై వర్షము కురిపించగలవారలగుదురు. అగ్నిమాంద్యవాతరోగాదినివారకులుకాగలరు. భూతప్రేతపిశాచాది బాధానివారకులునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

291 నామము;- శివ — “నమోనారాయచ”

భ. భా. భా:- అవారమునగా నముద్రముయొక్క అర్వాక్షరము. విశుద్ధమైన సముద్రతీరమునకు, భారము అనిపేరు. విశుద్ధమైన శివారాధకులు అందుండి ముముక్షువులు అగుదురు. అవిశుద్ధమైన (అపవిత్రమైన) సముద్ర తీరమునకు అవారమనిపేరు. అందుండు జీవులు బహిష్కృతవంశలతోనుండురు. వారు పరమశివుని జూజించి, కామ్యఫలములను బొందుదురు. సర్వాంతర్యామియైన పరమశివుడు అజీవులను రక్షించుచుండును. కావున అవార్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:

“నవిద్యతే, వారో = జలంయత్రతదవారమ్” [అను వ్యుత్పత్తిచే నీరు లేనితావునకు అవారమనిపేరున్నట్లు తెలియుచున్నది. అవారములు అనగా, శేషాద్రి, భద్రాద్రిమున్నగు పర్వతములు. పానిపై, విష్ణు, శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీరామాదినామములతోనున్నవాడు. అందుచే విష్ణువు అవార్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

భీజాక్షరసంపుటి:-

అవార్యనామమున "అ + వ్ + అ + ి + య్ + అ" అని అరక్షరములు కలవు. అవి షడ్భుతువులను, షట్సక్రములను సూచించును. ఈనామమును శక్తిప్రధానముగా నుపాసించినవారు జలాగ్నివాయురూపధారులై భగవంతునిలోఁజేరఁగలరు. అంతేకాదు పరాశక్తికృపాబద్ధిజ్ఞానముచే జలసంచారక, అగ్నిగోళసంచారక, వాయుమండలసంచారకయంత్రనిర్మాతలుకాఁగలరు. తన్మూలమువ నిధిసేషేపాదులను వెలిబుప్పఁగలరు. జలాగ్నివాయుప్రేషకయంత్రముల నిర్మింపఁగలరు. జలాగ్నివాయుప్రకోపజనిత రోగనివారకులుకాఁగలరని దెలియుచున్నది.

-: 14. వ. యజుస్సు :-

“నమఃప్రతరణాయచోత్తరణాయచ”

అర్థము:-

ప్రతరణాయచ = ప్రకృష్టమైన (గొప్పవగు) మంత్రజపాదులయొక్క రూపమునఁ బాపతరణమునకు హేతువైనట్టియును, ఉత్తరణాయచ = తత్త్వజ్ఞానరూపమున సంపూర్ణముగా సంసారమునుండి దాటించువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — భక్తులు మహాదేవునకుఁజెందిన మంత్రజపాదులనాచరించి, పాపములనుండి తరించుచున్నారు. తత్త్వజ్ఞానమూర్ఛించి, జననమరణరూప సంసారమునుండి, పూర్తిగాముక్తుఁగుచున్నారు. అట్టి శక్తినొసంగుటచే భక్తులు మహాదేవునే సేవింతురు.

232 నామము- శివ- “నమః ప్రతరణాయచ”

భ. భా భా:— తరణసునగాఁ బ్రవసము = తేలుట, దాటుట అని యర్థము ప్రకృష్టమైన తరణము ప్రతరణము. ఉత్తమయోనులలో జన్మించుటయే ప్రకర్ష. ఉత్తమావమయోనులలో నెచట జన్మించినను, అజన్మ, బంధకారణమేయగును. అందుచే మహాదేవుడు తనను ఆరాధించినవారిని సంసారసముద్రమునుండి తరింపఁజేయుటకుఁ బ్రవమువలె (తెప్పవలె) ఉండును. వారి నుద్ధరించి, ముక్తులఁ గావించును. కావున శివుడు ప్రతరణనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

“అశోకస్తారణస్తారః” “తారస్పవితాప్రపితామహః” అను విష్ణు సహస్రనామాలలో “తారణః, తారః” అను పదములు రెండును విష్ణువరములుగాఁగలవు. విష్ణువుతనభక్తులను, సంసారగర్భ జన్మజరామృత్యువులనుండి తరింపఁజేయును. కావునఁ బైనామములు అతనికివీర్పడెను. “ప్రతరణుడు, తారణుడు” అను పదములు సమానార్థకములేకాన తరణనామము విష్ణువునకు జెల్లువని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి —

ప్రతరణనామమున “ప + త + అ + త + అ + త + అ + త + అ” అని తొమ్మిదిక్షరములుకలవు. అవి నవావరణలను, నవద్వారములను సూచించును. పైనామమును అగ్నిప్రధానముగా నుపాసించువారు నంది కేశ్వరదయాపాత్రులై తరింతురు. వారు అగ్నిప్రేషకయంత్రలను, వర్షదాయకయంత్రములను సృష్టించి, దుష్టశిక్షకులుకాఁగలరని తెలియుచున్నది. అనేక విధయంత్రములను నిర్మించు ఇంజనీర్లు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

238 వ. నామము:- శివ “నమఉత్తరణాయ”

భ. భా. భా:- ఉత్తరణుడు అనగా దాటించువాడు. సంసారమునఁ బడఁ ద్రోయుకామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యములనుండి భక్తులను నిర్గమింప జేసి రక్షించువాడు కాన మహాశివుడు ఉత్తరణనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

“ఉత్తారణోద్వృత్తిహా” అను విష్ణుసహస్రనామానికి ఉత్తారణపదము విష్ణువరముగాఁగలదు. పరికింపగా “ఉత్తరణుడు, ఉత్తారణుడు” అను రెండు పదములును సమానార్థకములే. శివుడువలె విష్ణువును భక్తులను భవదూఃఖము నుండి తొలగించువాడే కాన ఉత్తరణనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బ్రహ్మక్షరసంపుటి—

ఉత్తరణనామమున “ఉ + త్ + త్ + త + త్ + త్ + త్ + త్” అని ఎనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టసూర్యమండలములను, శరీరమందలి అష్ట చక్రములను సూచించును. ఇందలి నందికేశ్వరబీజము ణకారము, వాయు వాస్తు అగ్నిబీజములతోఁగూడియున్నవి. దీనినుపాసించువారు వాయుగ్ని పురుషులతోఁగూడిన వాస్తుప్రభావముచే, సూర్యమండలాంతర్గతులై తరింపఁ గలరు. వాయుశక్తిపూర్ణయాత్రసహాయమున అగ్నిగోళములను జేరఁగలరు. అండులకు అవసరమగు యంత్రములను నిర్మింపఁగలరు. సేనానాయకులై శత్రువిజేతలుకాఁగలరని తెలియుచున్నది.

— 15. వ. యజుస్సు —

“నమఅహార్యాయబాలాద్యాయచ”

అర్థము:-

అతార్యాయచ = జీవరూపమున మఱల సంసారగమనమునకు ఆర్హుడైనట్టియును, అలాద్యాయచ = సంపూర్ణముగా గర్మఫలమును అనుభవించు జీవుడైనట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- సంసారవిముక్తిసాధనమైన తత్త్వజ్ఞానముకల్గినను దానినుపేక్షించి జీవులు కామ్యకర్మలను అనుష్ఠించుటకు సంసారమునే మఱలవచ్చి చేరుదురు. అట్లువచ్చిచేరుటనే అతారముఅందురు మహాదేవుడు జీవరూపుడైన సంసారమున జేరనర్హుడైయుండును కావున అతార్యుడాయెను. అలం = సంపూర్ణముగా గర్మఫలమునుభవించును. అందుచే జీవునకు : అలం + అడుడు = అలాడుడు" అని పేరువాటిలెను. "తయోరన్యవిప్పలంస్వాద్యత్తి" అను శ్రుతిలో, జ్ఞాని, జీవుడు అను వారిలో అన్యుడైనజీవుడు కర్మఫలానుభవమునకై సంసారమునుజేరునని చెప్పబడెను. సంసారప్రేరకుడైన సంసారబంధము ననుభవించు జీవుడుగానున్న శివుడు అలాద్యనామకుడాయెను. అతనికి నమస్కారము.

234 వ. నామము:- శివ "నమఅతార్యాయచ"

భ. భా. భా:- ప్రారబ్ధాదికర్మములఫలము శేషించినచో దానిననుభవించుటకై జీవుడు సంసారమునుజేరును. శివుడు సంసారమున చైతన్యరూపముననుండి, సంసారస్థజీవులను అనుగ్రహించి, తరింపజేయును. అందుచే అతార్యనామకుడాయెను. అంతేకాదు. లోహములలో రజితము శివునిజేజ్జోరూపమైన రేతస్సు. అట్టి రజితరూపముననుండి జీవులనుద్ధరింపయోగ్యుడాయెను. "నమశ్శివాయ" యనెడి తననామమును స్మరించువారిని బుణ్యాపాపములనుండి తరింపజేసెనరక్షించును. జీవులకన్నులలో నల్లగ్రుడ్డురూపముననుండి దృష్టి నొసంగి శివుడు వారిని అంధకారమునుండి దాటించి, రక్షించును తారము అనగా నాదము పరమశివుడు నాదరూపుడైన జీవులనానందపఱచును. తద్వారా వారిని దరింపజేయనర్హుడైయుండును. కావున శివుడు అతార్యనామకుడైనమస్మరింపబడుచునాడు.

విష్ణు:—

తారము అనగా గాంతి. అదియే ప్రకాశము. "ప్రభాస్మి శశిసూర్యయోః" అను గీతాసూక్తి ననుసరించి, సూర్యుచంద్రులలోఁగల కాంతినిఁ విష్ణుతేజస్సుగా జెప్పవచ్చును. విష్ణువు ఆతారము అనగా సమపూర్ణమగు కాంతిగానుండి, ఓవులను దరింపఁజేయనర్హుడైయుండెను. అందుచేతనే "అశోకస్తారణస్తారః" అను సహస్రనామక్తిలో తారణతారవచములు విష్ణుపరములుగానున్నవి. అందుచే విష్ణువు ఆతార్యనామకుడాయెను. తారలనగా నక్షత్రములు చంద్రుడునక్షత్రములలోఁ బ్రధానుడు అతడు పిష్టువిభూతి యను విషయము "నక్షత్రాణామహంశశీ" అను గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. విష్ణువు చంద్రుని నక్షత్రముల రూపముననుండి, ఎశావలందును సముద్రమందును బయనించువారలకు మార్గదర్శకుడై తరింపఁజేయుచున్నాడు. కావున విష్ణువు ఆతార్యనామడైన మన్మథులకుఁబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఆతార్యనామమున "అ + త్ + ఆ + త్ + య్ + ఆ" అని ఆక్షరములుకలవు. అవి షట్కర్మక్రికలను షట్కర్మలను సూచించును. ఇందు వాయుగ్నిబీజములు వరాశక్తిబీజముమైన ఆకారద్యయముతోడను, ఆకారముతోడనుగూడియున్నవి. ఈ నామమును శక్తిప్రధానముగా వాయుగ్నిస్థానములందు పాసించినచో ఉపాసకుడు వాయుగ్నిస్వరూపుడై శక్తిసహితులనంది, వాయుగ్నిలతో నడిచుయంత్రములను, వాయుగ్నిప్రేషకయంత్రములను సృష్టించఁగలవాడగును. వాయుగ్నిదోషసేతతోగనిర్మూలకుడగునని తెలియుచున్నది

దిలిలి నామము:- శివ:- "నమోఽలౌద్యాయచ"

భ. భా. భా:- అలాదపదమునకు సృష్టి, స్వర్గము అను సర్వములుకలవు. అలాదమునగా సర్గము (సృష్టి) మాణిమాణికిని సంసారసాగరమున నుడి

వలె దిరుగుచునుండి, పరమశివుడు సృష్టిలోనుండియే ప్రళయమున సృష్టిని
ధ్వంసముచేయును. జీవులను సంసారసాగరమునఁ బడద్రోసి నుడివలెఁ
ద్రెప్పుచుహింపించును. పుణ్యఫలభోగానంతరమున స్వర్గమునుండి పడఁ
ద్రోయును. జీవులను దరింపఁజేయువాడును, శిక్షించువాడును బరమశివుడే
కావున అతనికి అలాడ్యుడను నామమేర్పడెను. అందుచే అతనిని నమస్కరిం
చుచున్నారు.

విష్ణు:—

“అంతర్బహిశ్చతత్పర్వంవ్యాప్యనారాయణస్థితః” అను శ్రుతిలోఁ
జెప్పినట్లు విష్ణువు అలాదమున (సృష్టిలో) జేతనాచేతనరూపమునఁగలడు.
అతడు తనభక్తులైన ప్రహ్లాదాదులను సైతము సంసారముద్రమున జొనిపి;
పెక్కుకష్టములను అనుభవించఁజేసి, తుదకు రక్షించెను. జీవులను రక్షించు
టకు విష్ణువుతానును సంసారమున రామకృష్ణాదిరూపములఁ బ్రవేశించి,
కష్టములను అనుభవించెను. స్వర్గమునఁ గలదేవతలను సైతము కర్మాను
కూలముగాఁ గష్టములననుభవించఁజేసి, రక్షించెను. కావున విష్ణువునకు
అలాడ్యుడను నామము వీర్పడెనని తెలియుచున్నది.

భీషాక్షరసంపుటి-

అలాద్యనామమున “అ + ల్ + అ + ద్ + య్ + ఆ” అని అరక్షర
ములుకలవు. అవి షడ్భుతువులను షట్కృతములను సూచించును. ఇండు
వృద్ధిపీఠములైన లకారమును దుర్గాబీజమైన దకారమును బరాశక్తిబీజమైన
అకారమునుగలవు. అమూడును స్త్రీబీజములే కాన అవి ఇచ్చాక్రియాజ్ఞానశక్తు
లను మూడింటిని సూచించును. వివి వాయునర్వదేవబీజములతోఁగూడి
యున్నవి. పైనామమును బృథివీప్రకమున దుర్గాప్రధానముగాఁ బ్రాణాయామ
క్రియలో ఉపాసించినచోవాడు శక్తిసహితపురుషునిలో లీ ను డ గు ను.
ఈనామము నుపాసించువాడు ప్రాణశక్తిసహాయమున భూమిలో దూరి

అండుగల పకల వస్తుజాతమును వెలిబుచ్చగలడనియు, జర్మరోగములను నిర్మూలించగలడనియును దెలియుచున్నది.

— 16. వ. యజుస్సు —

“నమశ్శష్ఠ్యాయచ ఫేన్యాయచ”

అర్థము:-

శష్ఠ్యామచ = గంగాతీరాదులలో జన్మించు కుశాంకురాదులకు అర్హుడై యున్నట్టియును, ఫేన్యామచ = నదీమధ్యగతఫేనమునకు అర్హుడైయున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

వాత్సర్యము:-

సా. భా:- శష్ఠములనగా బాలత్పణాదులు, లేతగడ్డిమున్నగునవి. వానిలో జేరినవే కుశదర్భాదులు. అవి గంగాతీరాదులలో జన్మించినపుడు గంగాదీ జలసారము వానిలో నుండును అండు దివ్యతేజస్సుఁగిండును. అది శివ స్వరూపము. అందుచేతనే కుశదర్భాదులను దేవపితృకార్యములందు ఉపయోగింతురు. అట్టి శష్ఠములను కుశదర్భాదులను బొందుటకు శివుడు అర్హుడై శవ్యనామకుడుఅయినను, నదీజలములరాపిడిచే నదీమధ్యమున, నురగవీర్పడును. అదియే ఫేనము. అండుగల శ్వేతకాంతి శివకాంతియే. అందుచే శివుడు ఫేనమును బొందనర్హుడై ఫేన్యనామకుడై నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

236 నామము:- శివ — “నమశ్శష్ఠ్యాయచ”

భ. భా. భా:-

“పవిత్రవంతః పరివాజమానతేః పితృష్టాంప్రత్యోఽభిరక్షతవతమ్”

అను శ్రుతివలనఁగు శదర్భాదులకుఁ బరిత్రమనునామముకలదని తెలియుచున్నది. ఇందలి శష్పపదముచేఁగుశదర్భాదులుచెప్పఁబడుచున్నవి. వానిలోఁగలతేజస్సు శివస్వరూపము. వానిలో శివుడు గలడన్నమాట కావున అతడు శష్పనామకుడాయెను. “శను = హింసాయాం” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన శష్పపదమునకు హింసించువని యర్థముకలదు. హింసించు వస్తువులందఁగల సంహారశక్తి శివునకుఁ జెందినదే. వానియందున్నకారణమున శివుడు శష్పనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణుః

శష్పమనగా దూర్వ. అదిశతమూలయు, శతాంకురయునై తనతో దైవమునర్పించువారిపాపములను బరిహరించును. అందు విష్ణుశక్తివ్యాపించి యుండుటచేతనే దానికి అపావపరిహారకశక్తిలభించినది. కావున విష్ణువుకూడ శష్పనామకుడాయెను. బుద్ధినన్నిధిని శష్పమందురు. బుద్ధినన్నిధినుండునది సహస్రారము. అందు శిందెడివాడు కావున విష్ణువు శష్పనామకుడాయెను.

శష్పనామమున “శ్ + అ + ష్ + వ్ + య్ + అ” అని అరక్షరములు కలవు. అవి షడావరణలను, షడింద్రియములను సూచించును. ఇందు ద్వాదశాత్మకుడైన సూర్యునిబీజము షకారము పద్మన్యవాయుదేవబీజములతోఁబాటు లక్ష్మీబీజముతోడనుగూడియున్నది. అందుచే ఈనామము నుపాసించువారికి సూర్యుడుప్రాణశక్తిని, ద్వాదశవిధతేజస్సులనుఁజుంగి, వజ్రదేహులను దివ్యతేజస్సులనుగూచించును. వారిపై అస్మృతస్రావమును వర్షింపజేయును.

అంతేకాదు. ఈనామము నుపాసించువారు సూర్యకిరణములనుండి వండ్రెండు విధములైన విద్యుత్తులను స్వీకరించి, వివిధ వాయువులశక్తులతో వానిని జోడించి, సూర్యమండలగాములుకాగలశక్తిని సంగ్రహింపగలరు. సర్వకాలము లందును సువృష్టికరులను గావించురని తెలియుచున్నది.

237 నామము- శివ- “నమః ఫేన్యాయచ”

స. భా. భా:- మహాదేవుడు ఫేనమునందు నీతినురగిలోఁ దనదగుశ్వేత తేజస్సును బ్రవేశపెట్టి, ప్రకాశించునుగాన ఫేన్యుడాయెను. మహాశివుడు తన రూపములైన పంచభూతములతో ఉష్ణాంగుబ్రహ్మాండమునఁ జేతనాచేతనముల రూపముననుండును. కావున శివుడు ఫేన్యనామకుడాయెను. “స్నాయీ వృద్ధో” అను ధాతువునుండియేర్పడుటచే ఫేన్యశబ్దమునకు ఈయర్థమువచ్చెను

విష్ణు:-

సముద్రమునందలి ఫేనమువలెనుండి, అందునుండి జన్మించుటచేఁ జంద్రుడు ఫేనమువంటివాడు. అతనిలోఁ బ్రభారూపముననుండుటచే విష్ణువు ఫేన్యుడాయెను. “స్నాయతే = వర్షత ఇతి ఫేనః” అనువ్యుత్పత్తిచేఁ దనరక్షణచే నుష్ణాంగు బ్రహ్మాండమునకు ఫేనమనిపేరు. అందు సకలవస్తువుల రూపముననుండుటచే విష్ణువు ఫేన్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ఫేన్యనామమున “ఫ + వీ + న్ + య్ + ఆ” అని బిదక్షరములుకలవు. అవి పంచభూతములను, బంచేంద్రియములను హుచ్చించును ఇందు పకారైకారములురెండును వీరభద్రపశుపతిబీజములు. అవి సావిత్రిబీజముతోడను, వాయుదేవబీజములతోడనుగూడియున్నవి. పైనామము శాక్తేయులకును, తైవులకును, అద్వైతులకును బ్రధానోపాస్యము. ఈనామము నుపాసించు వారు సకలపాపకములనుండి విముక్తులగుదురు. వైష్ణవమతస్థులు సావిత్రి

ప్రధానముగాఁ బైనామము నుపాసించి, ముక్తులుకాగలరు. భూతప్రేతాది భయమును బోగొట్టగలరు. సంహారక రాయుఁ డములనెల్ల నిర్మించి, డుష్టులను అడుపులోనుంచఁగలరని తెలియుచున్నది.

∴ 17. వ. యజుస్సు :-

“నమస్సి కత్యాయచ ప్రవాహ్యాయచ”

అర్థము:-

సికతాయచ = సికతకు అర్హుడైయున్నట్టియును, ప్రవాహ్యాయచ = ప్రవాహమునకు అర్హుడైయున్నట్టిశివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భాః— సైకతలింగరూపముననుండుటచేతను, గంగాప్రవాహమును నెత్తిపైవాల్చుటచేతను, శివుడు, సికతకు (ఇనుకకును) ప్రవాహమునకును అర్హుడై నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

288 నామము- శివః

భ. భా. భాః— మానవుడు శ్రద్ధాభవగుఁచు, స్నానాది తత్పరుఁడును గంగాదీ తీరవాసియునైయున్నవాడు శిష్టాదిధారియైతరించఁగలడు సికతలనగా ఇనుక రేణువులు. వానియందు రజతసువర్ణాదులు తళతళమెఱయుచుండును. వెండి మున్నగులోహములన్నియును శివతేజస్సులే. అగ్నిబీజము పవిత్రతగల దర్భాదులను, సువర్ణాదివస్తువులను ధరించుమానవుడు శివతేజస్సునొంది అరోగ్యవంతుడగును. కావున సికతలండుండి సికత్యనామకుడైన శివుని మానవులు నమస్కరింతురు.

విష్ణువు:—

విష్ణువు యమునానదీసైతములందు గోపికలతో గూడియుండి, విహరించి, హితబోధచేసి, గోపికలను భక్తురాండ్రగావించితరింపజేసెను. ఈవిషయము భాగవతమునఁగలదు. అందుండుకారణమున విష్ణువు సకత్యనామకుడైనమస్కరింపబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంపుటి:-

సకత్యనామమున "న + ఇ + క్ + అ + త్ + య్ + అ" అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తవాయుమండలము. ను, మ నో బుద్ధులతోడి పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇందలి శక్తిబీజము సకారములక్షిని, ఇకారము విష్ణువును సూచించును కాన ఇది లక్షినిరాయణోపాసకులకై బ్రధానము. దీనినుపాసించువారు విష్ణుస్వామ్యులై పొందుదురు. అంతేకాదు, వాయుభేదములను, వాయుప్రేషకయంత్రములను గనుగొనఁగలరు. జలాగ్ని వాయుశక్తులచే గృత్రిమవర్షము కురిపించగలరు. చర్మరోగములను రక్తరోగములను బోగొట్టఁగలరు; అనితెలియుచున్నది

239 నామము- శివ:- “నమఃప్రవాహ్యాయచ”

భ. ఖా. ఖా:— ప్రవాహముఅనగా నదీస్రోతస్సు. అందుఁగలవేగము, అగ్ని రసము, పరమేశ్వరస్వరూపములు.

“చక్షుష్టయ్య ఆపోగృహ్లాతి; చత్వారివాఅపాగ్ంరూపాణి; మేహ్మోఽద్యుత్;”

స్తనయిత్పుర్వషిః”

అను శ్రుతిచే మేఘము, విద్యుత్తు (కరంబు) స్తనయిత్తువు (అగ్నిపిడుగు) వృష్టి అనునాల్గును జలదాయకములు. వానిలోఁ బరమేశ్వరుడు తన శక్తిని బ్రవేశపెట్టినాడు. కావున శివుడు ప్రవాహ్యనామకుడైనమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

ప్రకృష్టముగా జలమును వహించునది సాగరము (లేక) పర్వస్యము. సాగరము విష్ణువిభూతి. అందు వినువు బడబాగ్నిరూపమునఁగలడు. “సరసా మస్మిసాగరః” అను గీతాసూక్తిచేఁ బైవిషయము తెలియుచున్నది. మేఘము నందలి రసము (నీరు అండుండురుచియు) విష్ణుస్వరూపము. రసోఽహమప్పు కౌంతేయ” అను గీతాసూక్తిచే అవిషయము తెలియుచున్నది ప్రవాహ్యము, పర్వస్యము అను రెండును సమానార్థకములు “పర్వస్యఃపావనోఽనిలః” అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రలోగల పర్వస్యపదము విష్ణునామముగాఁగలదు. పర్వస్య నామమువలెఁబ్రవాహ్యనామముకూడ విష్ణువునకుఁజెందినదే

బీజాక్షరసంపుటి—

ప్రవాహ్యనామమున “ప + త్ + అ + వ్ + అ + హ్ + ఆ” అ ని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టసూర్యమండలములను, శరీరమందలి అష్టచక్రములను సూచించును. ఇందుఁ జర్లన్య్యాగ్నివరుణవాయుదేవభీజములు శివశక్తిబీజములైన హకారాకారములతోఁగూడియున్నవి. ఇదిశాక్తాద్వైతలకఁ బ్రధానోపాస్యము. దీనినుపాసించువారు కైలాసమును, వైకుంఠమును బొందుదురు. జలోదరాగ్నిమాంద్యవాత శ్విత్రాదిరోగపరిహారకులై జీవులకు వృద్ధి సిద్ధులనుజేకూర్పఁగలరు. వాయుగ్నిజలశక్తులతోఁ గృత్రిమమేఘములను సృష్టించి, వర్షదాయకులుకాఁగలరు. వాయుగ్నిజలమండలసంచారులను గాఁగలరని తెలియుచున్నది.

రుద్రాభిషేకమహాత్మ్యము

∴ నవమానువాకము ∴

అష్టమానువాకోక్తనామములకంటె భిన్నములైన నామములు

ఇందుఁ జెప్పఁబడుచున్నవి.

— 1. వ. యజుస్సు —

“నమఃఇరిణ్యాయచప్రవథ్యాయచ

అర్థము:-

ఇరిణ్యాయచ = ఊషరక్షేత్రములందు (చవిటినేలలో) ఉండునట్టి
యును, ప్రవథ్యాయచ = పదిమందినడుచుత్రోవలోనుండునట్టి శివునకు,
నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- భగవంతునకు సర్వమును సమానమే. అందుచేత ఊషరక్షేత్రములందును, పదిమందినడిచిపోవు మార్గములందునుగలదు. పడగురు అడు
మాటయును బడుగురుపోవుత్రోవయును పొడియై ధరలోఁ జెల్లును అప్పాడి
యును శివస్వరూపమే. కావుననే ఈ ఊషరమును సూక్తిగావేమన “పడగు
రాడుమాట పొడియై పరచెల్లు” అని తనసూక్తిలోఁ బేర్కొనినాడు. అందుచే
ఇరిణ్యుడు ప్రవథ్యుడు అను నామములతోఁ బరమశివుడు స్తుతింపఁబడి
నమస్కరింపఁబడుచున్నాడు.

240 నామము:- శివ:- “నమఃఇరిణ్యాయచ”

భ. భా. భా:- చవిటినేలలు నివాసయోగ్యములుకావు. అచటనున్నచో
అహోరపానీయాదులు లభింపక నశించును. చేతనాచేతనములందు గల శివుడు

వానితో బాటుతానును ఇరిణములందుండి అటకు జేరినవానిని నశింపజేయును చవిటినేలలో గలమట్టిలో శివస్వరూపమైన అగ్నికలడు. కావున అనేలలో ఆశ్వమును నిలిపి, దాని డెక్కలక్రింది మట్టిని ద్రవ్వి, దానిని గాడిదలచే మోయించి తెచ్చి ఉభాగ్నినిర్మాణమునొనర్చుటకు బుయ్యని తయారుచేయునట్లు వేదమున గలదు. కావున ఇవిణీలో గల శివుడు ఇరిణ్యనామకుడాయెను.

విష్ణు:-

చవిటినేలలో ఉప్పువండింతురు. ఉప్పులో తిన్న అహారమును జీర్ణము చేయు శక్తి కలదు. అది లేనిదే ఏ సదార్థమునను రుచి పుట్టనేరదు. అందుచేతనే “నవరుచులకుఁ దల్లి నొవడా ఉప్పుగల్లి” అను సూక్తియేర్పడినది అయ్యుప్పులో గల రుచియే వైశ్వనరశక్తి అందుచేతనే పరమాత్మ” అహంవైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణీనాండేహమాశ్రితః, ప్రాణాపానసమాయుక్తః పంచమ్యన్నంచతుర్విధమ్” “నేను ఉప్పులోఁ గల రుచియైన వైశ్వానరుడనై ప్రాణులదేహమున జేరివారు తినెడి పంచుర్విధాహారమును బచనముచేయుచున్నాను” అనిగీతా సూక్తిలోఁ జెప్పినాడు. “ఇందుఁ గలడందులేడని సందేహమువలదు. చక్రిసర్వోపగతుడు.” కావున విష్ణువు నివాసయోగ్యముకాని ఇరిణమునందుండియును జీవులకుమేలు చేసి ఇరిణ్యనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

“ఇరిణ్య” నామమున “ఇ + ర్ + ఇ + ణ్ + య్ + అ” అని అక్షర కలపు. అవి షడ్వక్తువులను, షడింద్రియములను సూచించును. ఇందలి ఇకార ద్వయము విష్ణుబీజము. అది అగ్నిబీజముతోడను, నందిబీజమైన ణకారము వాయుదేవబీజములతోడను, గూడియుండుటచేఁ బైనామము నుపాసించువారు శివకేశవశక్తులను రెండింటిని సంపాదించుచుకొని ముక్తులుకాగలరు అంతే కాదు. అగ్నివాయుభేదములను, తస్మాత్కవస్తువులను సృజించి, ఆరోగ్యదాతలును భూతప్రేతపిశాచాదిబాధానివారకులునుగాగలరు. అగ్నివాయుప్రధానాయుధములద్వారాడుష్ణులను శీఘ్రించి, శిష్ణులను రక్షింపగలరని తెలియుచున్నది.

241 నామము- శివ:- “నమఃప్రపథ్యాయచ”

భ ఖా. బా:- పడుగురుపాడించు సన్మార్గము అనగా జపయజ్ఞవానాది మార్గముననుండిరక్షించువాడును, కర్మఫలప్రదాతయునగుటచే శివుడు ప్రపథ్యనామకుడాయెను. ప్రకృష్టమైనపథమున సూర్యవాయుగ్నిస్వరూపుడై యుండి హితకరుడైనకారణమున శివుడు ప్రపథ్యనామకుడాయైననియు, జెప్పవచ్చును. దివి, అంతరిక్షము, పృథివి అను మూడింటికిని జెందినమార్గములే ప్రపథములు. పథమనగామార్గము.

“సూర్యోనోదివస్పాతువాతోఅంతరిజ్ఞో, అగ్నిర్నాపార్ధివేభ్యః”

అనెడి సారమంత్రమువలన, బైవిషయముతెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

ప్రపథముఅనగా, బ్రహ్మమైన కల్యాణమార్గము. అందుండి విష్ణువు తన భక్తులకు శుభములనుజేకూర్చును. “భూఃపాదాయస్య రాభిర్వియదసుర నిలశ్చంద్ర సూర్యావనేత్రే” అను సూక్తిలో, జెప్పినవిషయముననుసరించి, విష్ణువు సూర్యచంద్రాగ్నివాయుస్వరూపుడని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు భీవులకు సూర్యరూపమున ఆరోగ్యమును, చంద్రరూపమున అన్నమును, వాయురూపమున, బ్రాణశక్తిని, అగ్నిరూపమున, దేజస్సును, ఒనగూచు శ్రేయస్కరుడైన కారణమున, బ్రహ్మనామకుడైనట్లు తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ప్రపథ్యనామమున “ఘ్ + ర్ + అ + ఘ్ + అ + థ్ + య్ + అ” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులను, అష్టచక్రములను సూచించును. పైనామము నుపాసించువారు అగ్నిరాధకులై, యోగులై

వైకుంఠమునొందగలరు. వాయుగ్ని వర్జన్యశక్తులతో గృత్రిమమేఘములను
సృష్టించి, పాడివంటలతో దేశమును తులకాగించి, జనులకు వృద్ధిసిద్ధులను
జేకూర్చగలరు. అగ్ని మాంద్యవాతమతిభ్రమణాదిరోగపరిహారకులుకాగలరని
తెలియుచున్నది.

— 2. వ. యజుస్సు —

“నమఃకిగ్ంశిలాయచక్షవణాయచ”

అర్థము:-

కిగ్ంశిలాయచ = కుత్సితములు అనగా క్షుద్రములైన శిలలుగలప్రదేశ
మండండునట్టియు, క్షయణాయచ = నివాసయోగ్యప్రదేశమండున్నట్టి, శివు
నకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు జీవచైతన్యమునఁజేరినకారణమున జీవులకవసర
మగు చేతనాచేతనవస్తువులందెల్లగలడు. అందుచే గుత్సితశిలలుగల ప్రదేశ
ములందు లోహరూపమునఁగలడు. నివాసయోగ్యప్రదేశములందు అహార
వస్త్రభవనాదిరూపముననున్నవాడు. అందుచే అతనికి నమస్కారము.

242 వ. నామము:- శివ “నమఃకిగ్ంశిలాయచ”

భ. భా. భా:- కింశిలలనగా క్షుద్ర శిలావృత్ప్రదేశములు అందుమహా
దేవుడు సృజికములు మున్నగురత్నములరూపముననున్నాడు. అందుచేతనే
జనులు ఆరూఢులములనందుటకై నవరత్నధారణమునరింతుడు. కింశిలలు
దొరకుతావునఁగలవాడు కావున శివుడు కింశిలనామకుడాయెను.

విష్ణు

"తేజస్తేజస్వినామహమ్" [అనుగీతానూక్తిచేదేజోవంతములైన రత్నాడలలోని తేజస్సు విష్ణువిభూతియని తెలియుచున్నది. కింశీలలో నవరత్నాడలలో విష్ణువు తేజోరూపమునగలడు. "శిశ్" = నిశాతనే" అను ధాతువునుండి యేర్పడిన శిలావదమునకు ఆయుధములను తనూకరించునదియని తెలియుచున్నది. కిం = అణురూపమున అల్పమైయుండు, శీల = ఆయుధములను తనూకరించు సురర్చనముకలవాడు విష్ణువు పైనిషయములచే విష్ణువు కింశీలనామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి -

కింశీలనామమున "క + ఇ + మ్ + శ్ + ఇ + ల్ + అ" అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తమేఘమండలములను, మనోబుద్ధులతోడి వంచేంద్రియములను సూచించును. లక్ష్మీవిష్ణుబీజములైన శకారేకారములు ప్రజాపతి మదనవృద్ధివీ దేవబీజములతో గూడియున్నవి. వృద్ధివీచక్రమున లక్ష్మీనారాయణుల నుపాసించినవారు వృష్టికరులై సకల సస్యములను బండించియు బృద్ధివియండుగల సకలధనరాసులను, సకలలోహౌషధ రాసులను బైబి పెట్టి ప్రజుకోర్కెలను దీర్చగలవారలగుదురు. చర్మరోగనివారకులుకాగలరని తెలియుచున్నది.

243 వ. నామము - శివ:- "నమాక్షయణాయచ"

భ. భా. భా:- "క్షి = నివాసగత్యోః" అను ధాతువునుండియేర్పడిన క్షయణపదమునకు 'నివాసయోగ్యప్రదేశమందున్నవాడనియర్థము మహాదేవుడుచేతనాచేతనవస్తువులందువలె నివాసయోగ్యప్రదేశమందునుగలడు. అనగా గ్రామ, నగరాడులందంతటను గలడు. అందుచే క్షయణనామకుడాయెను. సకల సంహారకర్తయై క్షయమొందించువాడు కావునక్షయణ నామకుడాయెను.

స్వల్పప్రాణులైన జీవులు శష్పతుల్యములు. స్వల్పాయుష్కులు ఘేనతుల్యులు. అతిక్షుద్రులు సికతసమానులు. ప్రకృష్టములైనమహావిభూతులు ప్రవాహతుల్యములు. శూన్యశక్తులు ఇరిణిశృకులు. ప్రకృష్టమార్గప్రవర్తనులు ప్రప్రథతుల్యులు. కుత్స్వితశీబురు కింశీల సమానులు క్షయశీబురుక్షయణులు. వీరంజఱిలో నుండుటచే శివుడు శష్పాద్విరామధేయుడైయుండెను. అందుచే శివుడు పైవానిపై అనుగ్రహముచూపును.

విష్ణు:

మహావిష్ణువు దుష్టులైన రాక్షసాదులనెల్లనశింపఁజేయువాడును, శిష్టులైనదేవాదులనెల్లక్షయములను = గృహములనుజేర్చి, రక్షించువాడగుటచే క్షయణనామకుడాయెను. ఈక్షయపదముయొక్క అర్థమునే “క్షేమకృత్, క్షోభణః” అను విష్ణుసహస్రనామములు వ్యక్తముచేయును. అందుచే విష్ణువు క్షయణనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

క్షయణనామమున “కీ + ష్ + అ + య్ + అ + ణ్ + అ” అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తమేఘమండలములను, మనోబుద్ధులతోడి పంచేంద్రియములను సూచించును. ఈనామమున ద్వాదశాత్మబీజము షకారము ప్రధానము దీనినుపాసించువారు సూర్యమండలభేదాలై వైకుంఠము చేర్చగలరు. తాము ఆరోగ్యవంతులగుటతోబాటు ఉపాసకులులోకులకు ఆరోగ్యముచేకూర్చగలరు. సూర్యకిరణములనుండి ద్వాదశ విధతేజస్సులను స్వీకరించి, వాయుప్రజాపతిశక్తులనుజోడించి, మారణాయుధసప్తతై శత్రుభేదకులు కాగలరు. వాయుప్రజాపతినందికేశ్వరశక్తులను స్వీకరించి, సూర్యమండలగాములుకాగలరని తెలియుచున్నది.

-: తి. వ. యజుస్సు :-

“నమఃకవర్దినేచపులస్తయేచ”

అర్థము:-

కవర్దినేచ = జటాబంధముకలవాడును, పులస్తయేచ = భక్తులయెడట నుండునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- వరమేశ్వరుడు గంగాప్రవాహప్రమాదనివారణకై జటాబంధము కల్గియుండెను. తననుధ్యానించి, తపస్సుచేయుభక్తులయెడట దయాశాలియై యుండును. అందుచే జనులాతనిని నమస్కరింతురు.

244 నామము- శివ- ‘నమఃకవర్దినేచ’

భ. భా. భా.- భగవానుడు వరమేశ్వరుడు భక్తులపట్ల అనుగ్రహముచూపు కాలమున, గవర్దియై అనగా జటాబంధముకలవాడైవచ్చునని కొందఱు అందురు. మహానుభావుడైన అతడు తననుగోల్చువారికెల్ల సులభుడని తెలిపి కొనవలసియున్నది. అతడు గంగాజలముతో, దనశిరస్సును బూరించియుండి, తజ్జలముతో లోకములను బవిత్రముచేయువాడు కావున, కవర్దినామకడాయె నని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

విష్ణువు, కేన = నీటితో, వర్ది = జగంబులను బూరించుచున్నాడు. అతడు తన పాదములనుండిపుట్టిన గంగాజలముతో బ్రహ్మాండమును నింపి, పవిత్రముచేయుచున్నాడు. కం = చాయువును, వివర్తితివర్ది = లోకముల హృషింపఁజేసి నింపుచున్నాడు. ప్రైకారణములచే విష్ణువు కవర్దినామకడాయె నని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి—

కవర్తినామమున “క + అ + ష్ + అ + ర్ + ద్ + ఇ + న్” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టదిక్కులను, శరీరమందలి అష్టచక్రములను సూచించును. ఇండు అగ్నిదూర్గాబీజములు రేఫవకారములు విష్ణుబీజముతోడను ముండున ప్రజాపతివర్ణస్వర్యదేవబీజములతోడను, గూడియున్నవి. దీని నుపాసించువాడు అగ్నిస్వరూపిణీయగు దుర్గాదేవిని, మహాక్షిని విష్ణువును గన్నులారఁగాంచి ముక్తుడగును, రక్తదోషరోగములను, శ్యామలరోగమును, పచ్చకామెర్ధనదొలగించి, లోకము నుద్ధరింపఁగలడని తెలియుచున్నది.

245 వ. నామము:- శివ— “నమఃపులస్తయేచ”

భ. భా. భా:- పులస్తలను (ముంగురులను) గల్గి, భక్తులకు అనుగ్రహముతో దర్శింపఁబెనుంగును. సర్వదా సకలజనులపురోభాగముననుండి రక్షించును. కావున పులస్తినామకుడాయెను. రేఫలకారములకు వ్యాకరణశాస్త్ర రీత్యాభేదములేనికారణమున “పుల పుర” అను రెండుపదములను సమానార్థకములే కాన “పులస్తీ” పదమునకుఁ బురోభాగముననున్నవాడను సర్థము వాటిల్లెను. అందుచే శివుడు పులస్తీ (పురస్తీ) నామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

విష్ణు:-

“పులఃసర్వవ్యాపకస్సన్ స్త్రాయతి = సంచినోతిసర్వమ్” అను వ్యుత్పత్తిచే, సర్వవ్యాపకుడైన విష్ణువు ప్రళయమున సమస్తమును నశింపఁజేయును. కావున అతడు పులస్తినామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి-

పురిస్తవదమున "వ + ఉ + ల్ + అ + స్ + త్ + ఇ" అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తవాయుమండలములను సప్తగ్రంథులను సూచించును. పైనామమును ఉపాసించువాడు పృథివిలోనుండియే శక్తివిష్ణు సాక్షాత్కారము పొందగలడు. నకలవాయువులను నృష్టించి, వానిసాయమున భూమిలోగల వస్తువులనెల్లవెలిబుచ్చుయంత్రములకు నిర్మాతయు, కృత్రిమమేఘనిర్మాతయునై ప్రపంచప్రభాతుడుకాగలడని తెలియుచున్నది.

— 4. వ. యజుస్సు —

“నమోగోష్ఠ్యాయచగృహ్యాయచ”

అర్థము:-

గోష్ఠ్యాయచ = గోశాలలోనుండునట్టియు, గృహ్యాయచ = సోమాన్యగృహమునందుండునట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు గోశాలలో గోరూపమునను, సోమాన్యగృహములందు సోమాన్యజనులుగానుండును. కాన అతనికి నమస్కారము.

246 వ. నామము- శివ:- “నమోగోష్ఠ్యాయచ”

భ. భా. భా:- పశుపతియైన శివుడు గోశాలలో గోరూపముననుండుటచే గోష్ఠ్యాదాయు. “గావోజలానిత్రతత్త్వన్తి” అను వ్యుత్పత్తిచే జలము సమృద్ధిగానుండు సముద్రమునకు గోష్ఠమనిపేరు. అట్టిగోష్ఠములో బడబాగ్నిరూపమున మహాదేవుడుండును గోవులు అగ్నియును పరమపవిత్రములు వానిరూపముననుండుటచే శివుడు గోష్ఠ్యనామకుడాయెను.

విష్ణు-

గోవులు అనగా కాంతికిరణములు. వానికి నిలయులైన సూర్యచంద్రులు గోవులగుడురువారిలోఁ బ్రభారూపమున (కాంతిరూపమున) విష్ణువు ఉండును. కాన అతడు గోఘృడాయెను. గోవులు అనగా ఇఘవులు = బాణములు. అవి గలది కావున అమ్ములపొదికిగోవ్వమనిపేరు. అందునారాయణాస్త్రముమున్నగు రూపముననుండువాడు కావున విష్ణువు గోఘృడాయెను, గోవులు అనగా వాక్కులు. వానికి తావులు వేదములు. వానియందుఁగ్రహమరూపమున నుండుటచే విష్ణువు గోఘృడాయెను. పైవిధమున గోవ్వనామకడైన విష్ణువు నకు నమస్కారము.

బీజాక్షరసంపుటి:-

గోవ్వనామమున "గ్ + ఓ + వ్ + ఠ్ + య్ + ఆ" అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్వక్తవులను, షడ్వింద్రియములను సూచించును. ఇండ్ల గకారము గణపతిబీజము, ఈశ్వరబీజమైన ఓకారముతోడను, ద్వాదశాత్మ (సూర్య) బీజముచంద్రబీజమైన ఠకారముతోడను, వాయుదేవబీజములతోడనుగూడియున్నది. ఈనామమున మహాదేవుడు సూర్యచంద్రవాయురూపుడుగా ధ్యానింపఁబడి, ఉపాసకులకుయోగముమున్నగు సకలవిద్యలను, కైలాసమును ఓసంగును పైనామము నుపాసించువారు సూర్యచంద్రమండలగాములును ద్వాదశసూర్యతేజోగ్రాహకులునై ఆరోగ్యదాతలు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

247 నామము:- శివ — “నమోగృహ్యాయచ”

భ ఖ. ఖా:— ప్రతిగృహముండున్నవాడగుటచే శివుడు గృహ్యడాయెను. భారతీయులు ప్రతిగృహమునందును ఐశ్వర్యమును జ్ఞానమునపేషించి, శివునారాధింతురు. అందుచే శివుడు గృహ్యనామకడాయెను.

విష్ణు:—

ప్రతిమానవుడును రక్షణకాముడై సంపదనభిలషించువాడై తమ గృహములందు లక్ష్మీనారాయణులను ఆరాధించును. నారాయణునిరూపాన్తరములైన సూర్యసత్యనారాయణవేంకటేశ్వరులనారాధింతురు. కాన్డవిష్ణువు గృహ్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి-

గృహ్యనామమున “గ్ + ఋ + హ్ + య్ + త్” అని యైదక్షరములు కలవు. అవి పంచభూతములను పంచకోశములను సూచించును. ఈనామము బ్రహ్మశివప్రధానము. దీనినుపాసించువారు యోగులును జ్ఞానులునై ముక్తు లగుదురు. ఈనామము నుపాసించువారు నిర్విఘ్నముగా సూతన వస్తు సృష్టిని, శత్రుసంహారమునుగావింపగలరు. రక్షదోషరోగములను, కామలను శ్యామలరోగమును, భూతాదిబాధలను దొలగింపగలరు; అని తెలియుచున్నది.

— లీ. వ. యజుస్స —

“నమస్తల్పాయచగేహ్యాయచ”

అర్థము:-

తల్పాయచ = తల్పమునందును, మంచముపైని శయనీంచునట్టియును
గేహ్యాయచ = ధనికులప్రాసాదములందుండువాడునగు శివునకు, నమః =
నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహాశివుడు జీవరూపముదాల్చుటచే సామాన్యమానవునివలె, దల్పమునందును, మంచమునందును శయనించియుండును. అతడు ధనవంతులవలె మహాప్రాసాదములందును ఉండును. అట్టి యా త ని కి నమస్కారము.

248 నామము- శివ:- “నమస్తల్యాయన”

భ. భా. భా:— జీవులకు సుఖముచేకూర్చుటయే మహాదేవుని కృత్యము. అతడు చేతనాచేతనములందెల్లనుగలడు. అతడు అచేతనమైన తల్పమందుండి సుఖకరుడై తల్పనామకుడాయెను. భగవంతునిలో, గలశక్తియే మూల ప్రకృతి ఆమె జలస్వరూపిణి. అందు శివుడు రసము శైత్యము, మున్నగురూపములనుండుటచే, దల్పనామకుడాయెను. అతని తల్పమే పుష్కరపర్ణము. అందుండు ప్రజాపతియే పరమశివుడు; అను నీవిషయము “సప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే సమభవత్” అను శ్రుతిలో, జెప్పబడెను. అట్లు తల్పుడైన శివువకు నమస్కారము.

విష్ణు:-

మహావిష్ణువు తన ప్రతిబింబమును జీవుడునగు అదిశేషుని దల్పముగాఁ జేసికొని అందుండుటచే, దల్పనామకుడాయెను. తల్పపదము “తల = ప్రతిష్ఠాయామ్” అనుభాతువునుండియేర్పడెను. అతల్పపదమునకు భార్యయని యర్థము. భగవంతునకు భక్తులెల్లరును భార్యలే అందుచే అతడు “గోవువెంటఁదగులుకోడభంగి” నుండి తనభక్తులవెంటఁగనువారిలోనుండునాతే వానికిఁ బ్రతిష్ఠచేకూర్తురు. అందుచే విష్ణువు తల్పనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

తల్వ్యపదమున “త్ + అ + ల్ + వ్ + య్ + ఆ” అని అక్షరములు కలవు. అవి షడావళిలను, షడింద్రియములను సూచించును. ఈనామము నుపాసించువారు వృధివిలో సుప్రతిష్ఠలుకాగలరు వారువాయుభేదములను తెలిసికొనివానితోఁ బలురకములగు యంత్రములను నిర్మించి, వృధివిలోఁగల నకల వస్తువులను వెలిబుచ్చగలరు. కృత్రిమమేఘనిర్మాతలకాగలరు. చర్మముననేర్పడు తెలుపు, ఎఱుపు, నలుపు మచ్చలనుబోగొట్టగలరని తెలియుచున్నది.

249 నామము:- శివ:- “నమోగేహ్యయచ”

శ. భా. భా:- ధనవంతులు నివసించుప్రాసాదాదులకు గేహమనిపేరు. అందుండు ధీవులలోఁజేరిపరమశివుడు నివసించును. “గ్రహ = ఉపాదాన” అను ధాతువునుండియేర్పడిన గేహపదమునకు గ్రహించుట అని యర్థము. పురుషుడు సంపాదించు పురుషార్థములలో ధనమును గ్రహించునది గేహము అననమే ఐశ్వర్యము. తనభక్తులకు ఐశ్వర్యముసంగుటకు మహాదేవుడు వారి గృహములందుండును. కావున గేహ్యానామకుడాయెను. అంతేకాదు. ధీవుల దేహములకును ఇంద్రియాదులను గ్రహించియుండుకారణమున గేహమను సంజ్ఞకలదు. అగేహమున ధీవరూపముననుండుటచే శివుడు గేహ్యానామకుడాయెనని చెప్పవచ్చును.

విష్ణువు:-

భగవంతుడు మహావిష్ణువు లక్ష్మీదేవినివిడువకయేయుండు. లక్ష్మీదేవి రూపములలో ధనమొకటికావుననే ఆమెకు ధనలక్ష్మీయనునామమువాటిల్లెను. ఆమెగేహములందుండును అమెతోగూడిగేహములందున్నకారణమున విష్ణువునకు గేహ్యానామమువాటిల్లెను. “ధనమగ్నిర్ధనం వాయుర్ధనం సూర్యో

ధనంపనుః" అను సూక్తివలన అగ్ని, వాయువు ధనఃస్మిరూపాస్తరములని తెలియుచున్నది అవి గేహమైనశరీరములోనుండును. అగేహమునందేవానితోఁ గూడి విష్ణువు జ్యోతిరూపమునగలడు. అగేహము పద్మకోశప్రతికాశమైన హృదయము. అందున్నకారణమున విష్ణువు గేహ్యానామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

గేహ్యానామమున "గ్ + వీ + హ్ + య్ + త్" అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచభూతములను బంచేంద్రియములను సూచించును. వీనిలో శివవీజమైన హకారము వీరభద్రగణపతివాయుదేవవీజాక్షరములతోగూడి యుండెను. ఇవన్నియును శివసంబంధములే. దీనినుపాసించువాడు అష్టైశ్వర్య సంపన్నుడై శివసాయుజ్యమునండును. పైనామము నుపాసించువాడు సర్వ సైన్యాధ్యక్షుడై, సకల సంహారకర్తకాఁగలడనియును, సకల చర్మరోగములను భూతప్రేతపిశాచాదులను దొలగించువాడుకాఁగలడనియును తెలియుచున్నది.

∴ 6. వ. యజుస్సు :-

"నమఃకాట్యాయచ గహ్వరేష్ఠాయచ"

అర్థము:-

కాట్యాయచ = కుత్సితముగాఁ దిరుగుచొడును, ముండ్లతోనీండిన లతా దూళిఁ బ్రవేశింపనలవికానిప్రదేశమున నున్నవాడును, గహ్వరేష్ఠాయచ = విషయములైన గిరిగుహాదులలోనుండువాడునగు శివునకు నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — మహాదేవుడు దిగంబరుడును, సర్పభూషణుడునగుటచే, గుత్తితముగా (దిరుగుచుండును, సర్పవ్యాపకుడుకాన ముండ్రతుప్పలతోనిండి, దుష్ప్రవేశమైన దుమారణ్యమందునుగలడు. గిఁగుహాదులందునుగలడు. అట్టియాతనికి నమస్కారము.

250 నామము- శివ: + విష్ణు: “నమఃకాట్యాయచ”

భ. భా. భా: — ఈకాట్యనామమునకు ఆర్ధము 218 వ. నామమున శివవిష్ణు బీజాక్షరపరముగా ఇంతకుమున్నే వివరింపబడెను.

251 నామము- శివ- “నమోగర్హరేష్ఠాయచ”

భ. భా. భా: — పరమేశ్వరుడు సతీదేవియొక్క దేహత్యాగానంతరమున హిమవత్పర్వతారణ్యగుహలందుండి తపంబొనరించెను. అందుచే గర్హరేష్ఠ నామకుడాయెను. దుష్టశక్తులు విహరించునట్టి తావులందుండుటచే గర్హరేష్ఠ నామకుడాయెననియుఁ జెప్పవచ్చును.

విష్ణు:—

“అంతశ్చరతి భూతేషుగూహాయాం విశ్వమూర్తిషు” అను శ్రుతిలో మహానుభావుడైన విష్ణువు సకల భూతములందేకాక గర్హరమందునుగలడని చెప్పబడెను. అంతేకాదు గర్హరమనగాఁగానరానిచోటు. హిరణ్యకశిపుడు వెంటాడునపుడు కానరానిచోటైన వానిహృదయమందేదాగియుండెను. పైకారణములచే విష్ణువు గర్హరేష్ఠ నామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

గర్హరేష్ఠనామమున ‘గ్ + అ + హ్ + వ్ + అ + ర్ + వీ + ష్ + థ్ +

అ'' అని పదక్షరములుకలవు. అవి దశదిక్కులను, దశేంద్రియములను సూచించును. ఇది కేవలము శివశక్తిసంబంధమగు నామము ఇందు గణపతి వీరిభద్రధనద బీజములు శక్తిశివబీజములును సర్వదేవరుణాగ్నిబీజములతో గూడియున్నవి. ఈనామమును ఉపాసించువారు శివశక్తి సాయుజ్యమునంద గలరు. ఇహలోకమున ధనములనందఁగలరు అంతేకాదు అగ్నిశక్తిసహాయులై జలశక్తినిబైటపెట్టి భారుణాగ్నియాప్తములను (ఉదజన్యబాహులును) గనుగొని సకల శత్రుసంహారకులు కాగలరని తెలియుచున్నది. రక్తపుబోటు, కామెల, శ్విత్రోగము అనువానిని పరిహరించువారై, సృజికములను వెలిబుచ్చగలవారలును అగుడరని తెలియుచున్నది.

— 7. వ. యజుస్సు —

“నమోహ్రదయ్యాయచ నివేష్యాయచ”

అర్థము:-

హ్రదయ్యాయచ = అగాధజలములందుండువాడును, నివేష్యాయచ = నీహారజలమందుండువాడునగు, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా.భా. :— మహాదేవుడు అగాధజలములందును, మంచునీళ్ళలోనుండి, జలజంతువులను రక్షించుటేకాక నీహారమందలి(మంచుతోని) చల్లదనముతో సకలపస్తువులును బహుకాలము దెడకయుండునట్లు గావించును. అందుచే ఆతనికి నమస్కారము.

252 నామము- శివ- “నమోహ్రదయ్యాయచ”

భ. భా. భా: — హ్రదమనగా అగాధజలాశయము. అందుండి కెరటములచే మహాధ్వని బయల్పెడలును. అదిఅకాశగుణము. అకాశము శివస్వరూపము. మహాశివుడు హ్రదయ్యనామకుడాయెను.

విష్ణు:—

శబ్దఃఖేపారుషంస్పృశ" అను గీతాసూక్తిచే అకాశమందలిశబ్దము విష్ణు స్వరూపమనితెలియుచున్నది. అ శబ్దము ప్రాదమండునుగలడు. కావున విష్ణువు ప్రాదయ్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

ప్రాదయ్యనామమున దుర్గాబీజమైన దకారమును, శివబీజమైన హకారమును అగ్నివాయురర్వదేవబీజములతోఁగూడియున్నవి. ప్రాణాయామ క్రియలో, బైరామమును శివదుర్గాప్రధానముగా నుపాసించువారు అష్టసిద్ధుల నొందఁగలరు. వాయుగ్నిశక్తులచే దుర్గమప్రదేశములనైనను జేరఁగలరని తెలియుచున్నది. వాతరక్తదోషరంజనితరోగములను నిర్మూలింపఁగలరని తెలియుచున్నది ఇండు "హ్ + త్ + అ + ద్ + ఆ + య్ + య్ + " అ అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులను అష్ట చక్రములను సూచించును.

251 నామము:- శివ— "నివేష్ప్యాయచ"

భ. భా. భా:— నివేష్పమనగా మంచునీరు. అందుశీతల గుణరూపమున నుండుటచే మహాశివుడు నివేష్ట్యుడాయెను. పరమశివుడు హిమాలయమునఁ దపంచొనరించునపుడు నివేష్పమైన మంచునీటియందేకలడు. కావున అ నామమాతనికి సార్థకము.

విష్ణు:-

"రసోఽహమప్పుకొంతేయ" అను గీతాసూక్తిచే జలమందలిరసము విష్ణుస్వరూపమని తెలియుచున్నది. విష్ణువు నీహారజలమండు రసరూపమునఁ గలడు; కావున నివేష్ట్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

నివేష్ట్యనామమున "న్ + ఇ + వ్ + వీ + ష్ + వ్ + య్ + ఆ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులను షనోబుద్ధిచిత్తములతోడి

వంచేంద్రియములను నూచించును. వీనిలో సావిత్రివరణసూర్యబీజములు, విష్ణు వీరరద్రపద్మన్యాయుదేవబీజములతోగూడియున్నవి. దీని నుపాసించు వారు వైకుంఠముచేరుదురు. సూర్యమండలగామి యంత్రములను సూర్య కిరణజన్యశక్తిస్ఫోరకయంత్రములను, జలాంతర్గామియంత్రములను, జల వస్తుసూచకయంత్రములను, సర్వవ్యాపకములగు అణువాయుశక్తులచే నిర్మింప గలవారలగుదురు. జలోపరము, పుష్టవ్రణము, చిన్నమెదడునకఁజెందిన రోగములు, వాతరోగములు సర్వవ్యాపకక్రిమిరోగములు మున్నగువానిని అణు యంత్రములచే నిర్మూలింపఁగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

— ౮. వ. యజుస్సు —

“నమఃపాంసవ్యాయచ రజస్యాయచ”

అర్థము:-

పాంసవ్యాయచ = పరమాణువులందున్నట్టియును, రజస్యాయచ = విస్పష్టమైన ధూళిలోనున్నట్టి, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— ఇందుగలదందులేదని నదేహమువలదు. మహాశివుడు పరమాణువులందుఁగలడు. అటులనే ధూళిలో సైతముకలడు. అతనికి నమస్కారము, 254 వ. నామము- శివ:- “నమఃపాంసవ్యాయచ”

భ. భా. భా:— “అణోరణీయాన్” అను శ్రుతిచొస మహాదేవుడు అణువు కంటె అణువుగానుండును. అందుచే నాతడు పాంసువులందు = సూక్ష్మ రేణువులందుండి పాంసవ్యనామకుడాయెను. “పసి = నాశనే” అను ధాతువు నుండియేర్పడిన పాంసుపదమునకు నశింపఁజేయునదని యర్థము. సర్వమును నశింపఁజేయునవి అణుశక్తులు. వానిలో సంహారకుడుగా నుండుటచే శివునకుఁ బాంసవ్యుడని నామమేర్పడెను.

విష్ణు:-

“పాంసయతివృష్టిమ్” అను వ్యుత్పత్తిచే చూపరలవృష్టినినశింపఁ జేయువాడు సూర్యభగవానుడు. అతనిలోఁ బ్రభాకూపమున విష్ణువున్నట్లు “ప్రభాస్మితశశూర్యయోః” అను గీతాశ్లోకముచేఁ దెలియుచున్నది. కావున విష్ణువునకును బాంసవృక్షమునామము సార్థకమని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి —

పాంసవ్యనామమున “ఐ + అ + మ్ + స్ + అ + వ్ + య్ + ఆ” అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. అవి అష్టప్రకృతులను, అష్ట చక్రములను సూచించును. శక్తివరాశక్తివీజములు, వర్ణవ్యవధాన విష్ణువీజములతోఁగూడి యున్నవి. వరుణవాయువీజములు అకారముతోఁగూడియున్నవి. ఈనామము శక్తిప్రధానము. దీనిని బ్రాణాయామమున జలస్థానమున నుపాసించువారు సకలకామములనుబొందగలరు. జలమునందలి వస్తుజాలమునెల్లఁ గనుగొనఁ గలరు. వాయుసహాయమున సముద్రాడలలో సంపరింపఁగలరు; అని తెలియు చున్నది.

251 వ. నామము:- శివ — “నమోరజస్యాయచ”

భ. భా. భా:- “మహతోమహీయన్” అను శ్రుతిలోఁ జెప్పినట్లు మహాదేవుడు మహత్తులకంటెమహతైయున్నాడు. రజస్సు అను దానికి ధూళి, రజోగుణము అని రెండు అర్థములుకలవు. రెండును మహత్తులే. వానిలో మహాదేవుడుకలడు. రజస్సుతో = ధూళితోఁగూడిన అహోరవదార్థములు హాని చేకూర్చును. రజస్సుకన్నులలోఁ బడిదృష్టిని జెడఁగొట్టును. అందుచే రజస్సులందు స్థూలరేణువులందుఉన్నవాడై రజస్యడాయెనని ఇంద్రుఁడెప్పుఁబడెను. అంతేకాదు. రజస్సునుండి = రజోగుణమునుండి ప్రాణులకుహానిచేయు కామక్రోధములుద్భవించునని “కామవీషక్రోధవీషరజోగుణసముద్భవః” అను గీతాశ్లోకముచేఁ దెలియుచున్నది. లోకముపైఁ గ్రోధముచూపువాడు శివుడు. అతడు క్రోధరూపుడై రజోగుణముననుండును. అందుచే రజస్యడాయెను.

“యదస్యపారేరజనః” అనుసూక్తిచే రజశ్శబ్దము లోకవాచకమని తెలియుచున్నది. రజోలోకమున నుండుటచే శివుడు రజస్యనామకడాయెననియుఁ దెలియుచున్నది.

విష్ణుః “రజ్యంతే అనేనేతిరజః” ఈరజోగుణముచే అందఱును రాగయుక్తులగుదురు. లోకమును రాగయుక్తముగానొనర్చుటకు విష్ణువు రజోగుణమున నుండునను విషయము “ధర్మావిరుద్ధోరాగోఽస్మి” ధర్మవిరుద్ధముకాని రాగమునేననిచెప్పిన గీతాసూక్తిచేఁ దెలియుచున్నది. “రజఃకర్మణీభారత” అను గీతాసూక్తిచే రజోగుణము జీవులకుఁ గర్మలందాసక్తిని గల్గించునని తెలియుచున్నది. విష్ణువు రజోగుణముననుండి రాక్షసులలో రజోగుణమును రేకెత్తించి వారిచే దుష్టకృత్యములనుజేయించి, వారిని శిక్షించినాడు. అందుచే విష్ణువు రజస్యడాయెను. అతడు రజోగుణముననుండుటచేతనే రజోగుణనిలయులైన వానరులు శ్రీరాష్ట్రపండ్రాని బ్రేమించి భావిజన్మలోగోపికలై శ్రీకృష్ణుని బ్రేమించినారు. అపుడు విష్ణువు శ్రీకృష్ణుడై భ్రమరగీతమువారిచేఁ బాడించినాడు. కావున విష్ణువును రజస్యనామకడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటిః-

రజస్యనామమున “త్ + అ + జ్ + అ + స్ + య్ + అ” అని యేడక్షరములుకలవు. ఇవి సప్తవాయుమండలములను, సప్తధాతువులను సూచించును. ఇందు ఇంద్రశక్తిబీజములు జకారసకారములు ప్రధానములు. వానిముందువెనుకలలో అగ్నివాయుదేవబీజములుకలవు. ఇందుచే గుండలిని శక్తిని అగ్నిరూపిణిగాభావించి ప్రాణాయామమున ఉపాసించవలెను. ఇట్లు చేసిన ఉపాసకులు ఇంద్రలోకమును జేరఁగలరు. అంతేకాదు. ప్రాణాయామము నుపాసించువారు శక్తిదయచే మహిమనొంది రాజులును నాయకులును అధికారులుకాఁగలరు. శత్రుంజయులుకాఁగలరు వాయుగ్నిశక్తులుకల ఓషధులను దయారుచేసి రక్తదోషరోగములను, వాతరోగములను చిన్నమెదడునకఁ జెందినరోగములను దొలగించఁగలరు.

-: 9. వ. యజుస్సు :-

"నమశ్శుష్కాంత్యయచహరిత్యాయచ"

అర్థము:-

శుష్కాయచ = కాష్ఠములందు (కఱ్ఱలందు) ఉన్నట్టియును, హరిత్యా
యచ = తడిసినదానియందును క్రొత్తదానియందునున్నట్టి, శివునకు, నమః =
నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- మహాదేవుడు అచేతనములైన కాష్ఠములందును (కఱ్ఱలందును)
తడిసినదానియందునునుండును. అట్టి శివునకు నమస్కారము.

256 నామము:- శివ:- "నమశ్శుష్కాంత్యయచ"

భ. భా. భా:- శుష్కము అనగా నీరు లేక ఎండినస్థలము. అది నివాస
యొగ్యము. కాన అందుండు వస్తువులలో పంచభూతాత్మకుడై పరమేశ్వరు
డుండును. అంతేకాదు. దగ్ధమైన స్థలమునుగూడ శుష్కముఅందురు.
అందుండు భస్మము తనకు (బ్రీతికరము. కాన శుష్కమున శివుడుండి శుష్క
నామకుడాయెను.

విష్ణు:- శుష్కము అనగా ఎండినకఱ్ఱ స్తంభము మున్నగునదికదా! విష్ణువు
స్తంభమునందుండుటచేతనేకదా! హిరణ్యకశిపుడు వగులగొట్టిన స్తంభము
నుండి ఉద్భవించి, వానిని సంహరించెను. భగవంతుడు విష్ణువు సర్వమున
నుండుననియేకదా "ఇందు (గలడందులేడని సందేహమువలదు).

చక్రీసర్వోపగతుండు!

ఎందెందు వెదకిచూచిన నందందేగలడు దానవాగ్రజీవితే"

అను పోతన పద్యమువలనఁ దెలియుచున్నది. శుష్కమునందు (స్తంభము నందు) నృసింహరూపమునను, ఎండిన కఱ్ఱలో అగ్నిరూపముననుండుటచే విష్ణువు శుష్కనామకడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

శుష్కనామమున “శ్ + ఉ + ష్ + క్ + య్ + అ” అని అక్షరములు కలవు. అవి షడ్వతువులను షడ్వింశతియములను సూచించును. లక్ష్మీబీజము వాయుబీజమైన ఉకారముతోడను, సూర్యబీజమైన షకారము ప్రజాపతి వాయుదేవబీజములతోడనుగూడియున్నది. దీనినుపాసించువారు. సూర్య తేజస్సును మోక్షలక్ష్మినిబొందుదురు. వాయుసూర్యశక్తులసహాయమున నేలపైనున్న ప్రజలకుఁ జేకూర్పఁగలవారలై, నకలరోగహరులై అరోగ్య ప్రదులుకాఁగలరని తెలియుచున్నది.

257 నామము; శివ; “నమోహరిత్యాచ”

భ. భా. బా:— హరితముఅనగా అకువచ్చనిరంగు. పింగళవర్ణము. వానిలో శివుడు పోషకశక్తిరూపముననుండి జీవులను రక్షించును. కాన హరిత్య నామకుడాయెను.

విష్ణు:—

హరితమనగా సింహము. “మృగాణాంచమృగేంద్రోఽహమ్” అను గీతాసూక్తిచే హరితమైన సింహమునందు విష్ణువిభూతికలడు. కావున విష్ణువు హరిత్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి-

హరిత్యనామమున “హ + అ + య + ఇ + త్ + య + ఆ” అని ఏకక్షరములుకలవు. శివబీజము, అగ్నిబీజము, వాస్తువాయుబీజములును సకలదేవ విష్ణుబీజములతోగూడియున్నవి. దీనినుపాసించువారు శ్రద్ధామేధాయశః ప్రజ్ఞాసంపన్నులై శివ విష్ణుసాయుజ్యములనుబొందగలరు. అంతేకాదు. వాయుగ్నిశక్తులతోనిండినమారణయగ్రతములను సృష్టించి, వానిని సర్వప్రవ్యాపింపజేసినర్వ సంహారకులును అగ్నివాయుప్రకోపములచే గల్గిరోగములను నివారించువారలునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

-: 10. వ. యజుస్సు :-

“నమోలోప్యాయచోలప్యాయచ”

అర్థము:-

లోప్యాయచ = తృణాదికములోపించుకఠిన ప్రదేశముననున్నట్టియును, ఉలప్యాయచ = రెల్లమొదలగు తృణములండున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- భగవంతుడు సమవర్తి సమదర్శియగుటచే తృణాదికములండని కఠినప్రదేశముననుండును. అటులనే రెల్లమొదలగు తృణలతలండును ఉండును అందుచే అతనికి నమస్కారము.

258 నామము- శివ:- “నమోలోప్యాయచ”

భ. భా. భా:- వరమశివుడు చేతనాచేతనములందంతటనుండును. మొక్కలు మొలవని నేలలందు, కఠిన ప్రదేశములందు జాతినేలఅండునుగలదా

కఠిన ప్రదేశములందు, భూమిలో రక్షాలు, లోహములు, అభ్రకాదులు నుండును. వానిలో తేజోరూపమున శివుడుండును. అతాత్మినిలే లోహములు. వానిలోనుండుటచే శివుడు లోహ్యనామకుడాయెను.

విష్ణు — “అదర్శనంలోహః” కానరాకుండుటయేలోహము. సామాన్యనేత్రము లకుఁగానరాని వైకుంఠాదిలోకజాతమునకు లోహము అనిపేరు వానియందు విష్ణువుండును. లోహమనగా కఠిన ప్రదేశమవిచ్ఛేద్యముండినది! అదియే మహాభారమును వహింపఁగలనేల. “బలంబలవశాంచాహమ్” అను గీతా సూక్తిచే బలముగలవానిలో బలరూపమున విష్ణువిభూతియుండునని తెలియుచున్నది. బలవంతమైన లోహములోనుండుటచే విష్ణువుకూడ లోహ్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి.

లోహ్యనామమున “ల్ + ఓ + వ్ + య్ + అ” అని ఐదక్షరములుకలవు అవి పంచభూతములను, పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇందువృద్ధి బీజమైన లకారము ఈశ్వరబీజముతోడను, పర్వత్యబీజము వాయుదేవబీజములతోడనుగూడియున్నది పైనామమును వృద్ధిచక్రమున శివప్రధానముగా ధ్యానించి, జపముచేయువానికి అణిమాద్యష్టశక్తులులభించును. దానిమూలమున శక్రుస్తంభనమును కృత్రిమమేఘశృష్టిని జేయగలరు. వృద్ధివిలోగల నకలవస్తుజాతమును వాయుశక్తితోఁగనుగొని వృద్ధివీశ్వరులుకాగలరు. భూతప్రేతాదులను దొలగించి జీవులనుగాపాడగలరు.

259 వ. నామము:- శివ — “నమఉలప్యాయచ”

భ. భా. భా:- “ఉల = సంవరణే” అను ధాతువునకు చుట్టుకొనియుండునది. లత, అనితర్థములుకలవు ఉలచే = లతచే, ప = రక్షించువాడై, వానిలో నుండువాడు ఉలవృక్షుడు. తెల్లుమొదలగు తృణాదులను ఉలపములందరు. వానిలోతేజోరూపమున శివుడుండును. కావున వానిని యజ్ఞయాగాది కర్మలకు ఉపయోగించుచున్నారు. అవి పరమ పవిత్రములు కావుననే వానికి

పవిత్రమనిపేరున్నట్లు "పవిత్రంజేవితతంబ్రహ్మణస్పతే" అను శ్రుతివలనఁ దెలియుచున్నది. వానిలోనున్నకారణమున శివునకు ఉలవ్య నామము వర్తించును.

విష్ణు-

తృణజ్యోతిర్లతలైన "సంజీవని" మున్నగువానిని ఉలవములందురు. వానిని గొనివచ్చి హనుమంతుడు రావణముద్ధమునమూర్చితులైన శ్రీరామ లక్ష్మణులను వానరులను బ్రతికించినట్లు శ్రీరామాయణకథవలనఁ దెలియుచున్నది. ఉలవములైన అలతలలో విష్ణువు జీవశక్తిరూపముననుండెను. కావున విష్ణువు ఉలవ్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి —

ఉలవ్యనామమున "ఉ + ల్ + త + వ్ + య్ + త" అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షణ్మాండలములను, షట్పక్రములను సూచించును. ఇది వాయు ప్రధాననామము. యోగులకు ముఖ్యము. పృథివీచక్రమున వాయువునునిల్పి, ప్రాణాయామముచేయువారికి పృథివీలోకముననే ముక్తిలభించును. దీనినుపాసించువారు పృథివీగతవస్తుజాలమును గనుగొనఁగలరు. అనేక విధచర్య రోగములను తొలగొట్టఁగలరు.

— 11. వ. యజుస్సు —

'నమఃఊర్వాయచ సూర్యాయచ'

అర్థము:-

ఊర్వాయచ = భూమియందుండువాడును, సూర్యాయచ = చక్రబీజైరములు కలనడులందుండువాడునగు శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహేశ్వరుడు భూమిపై నానారూపములనుండి జీవులను రక్షించుచున్నాడు. కైరటములతోమిండిన నడులలో నానారూపములనుండి జీవులనుగాపాడుచున్నాడు కాన అతనిని నమస్కరించుచున్నాడు.

260 నామము; శివ; “నమఃశివాయచ”

భ. భా. భా:— మహేశ్వరుని రూపములెనిమిదింటిలో భూమియొకటి. అందుచే శివుడు ఉర్విలోనుండెను, అందు అన్నరూపముననున్న కారణమున శివుడు ఉర్వ్యానామకుడాయెను. అతని సహనశక్తియే భూమికి సంక్రమించెను అందుచే ఉర్వ్యానామకుడై శివుడు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

విష్ణు:—

శివునివలె విష్ణువును భూమిలోనుండుటచే భూగర్భుడాయెను. “గర్భః కుక్షిసంశంతోచ” అను హాలాయుధ నిఘంటుసూక్తిచే గర్భస్థ శివునుకూడ గర్భమనియందురు విష్ణువుభూమిలో గర్భుడుగానుండెను. “హిరణ్యగర్భో భూగర్భః” అను విష్ణుసహస్రనామసూక్తిలో విష్ణునామముగానున్న భూగర్భవదమును ఉర్వ్యానామమును సమావార్థకములే కావున విష్ణువు ఉర్వ్యానామకుడాయెను. ఉర్విలో గంధరూపముననుండుటచే ఉర్వ్యుడైన విష్ణువు నమస్కరింపబడుచున్నాడు.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

ఉర్వ్యానామమున “ఉ + ర్ + వ్ + య్ + ఆ” అని ఐదక్షరములు కలవు. అవి పంచభూతములను, బంచకోశములను సూచించును. ఇది అగ్ని ప్రధాననామము. దీని నుపాసించువారు జ్యోతిరూపమును బొందుదురు. పంచభూతకోశములందును. విహరించుశక్తిలభించును. శ్యామల, రక్తపు, బోటు, జలోదరము శ్విత్రము, వాతరోగము మున్నగువానిని బోగొట్టగలరని తెలియుచున్నది.

261 నామము- శివ- “నమస్సూర్యాయచ”

భ. భా. భా:- సుషిరమనగా, నశియను సుగంధద్రవ్యము. అది చక్కగా నుండుచోటును సూర్యులందురు. “సూర్యుంజ్వలన్ద్రింవాశ్లేష్య” అను వచనముచే సూర్యుని అశ్రయించి, శివుడుండును, అని తెలియుచున్నది. కావున శివుడు సూర్యునామకుడాయెను.

విష్ణు:- శోభనములైన కెరటములు కలనడలను సూర్యులందురు ఊర్ములనగా కెరటములు. రసోఽహమవృత్తంతేయ” అను సూక్తిచే విష్ణువునడలలో రసరూపముననుండునని తెలియుచున్నది. అందుచే విష్ణువు సూర్యునామకుడాయెనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షిరసంపుటి—

సూర్యునామమున “స్ + ఊ + ర్ + మ్ + య్ + ఆ” అని అక్షరములుకలవు. అవి అరుణుతువులను, షట్పక్రములను సూచించును. ఇందు శక్తిబీజము సకారము, భూమిబీజమైన ఊకారముతోఁగూడియున్నది. వాని తర్వాత అగ్నిమదనవాయు సకల దేవబీజములుకలవు. ఇదిశక్తిప్రధానబీజము దీనినుపాసించువారు శక్తిచే నేర్పడిన సంసారమును బొగొట్టుకొని ముక్తులగుదురు. దీనివ్రథావముచే ఉపాసకులు వాయుగ్నిభేదములనుగనుగొని, వాని సాయమునభూమిలోని సకల వస్తుజాతమునుగనుగొనిబైటబైట్టి జీవులకువలయు సకలకామములను జేకూర్చెదరు. శ్యామలాదిరోగములను దొలగింపఁగలరు.

∴ 12. వ. యజుస్సు :-

“నమఃపర్యాయచ పరశద్యాయచ”

అర్థము:-

పర్యాయచ = అకులండున్నట్టియును, పరశద్యాయచ = ఎందుటాకులమొత్తమందున్నట్టి శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- పరమేశ్వరుడాకులండుండియు జీవులను రక్షించుచున్నాడు. అతనికి నమస్కారము.

262 నామము- శివ:- “నమః పర్వతాయచ”

భ. భా. భా.— పర్ణమనగాఅకు, చెట్టుననుండి దానికిఁ బోషకద్రవ్యమును జేకూర్చియు, జెట్టునకు అవసరమగు జలమును, బొగ్గువులునుగాలిని విడుచుచు దానిని రక్షించును “పృ = పాలనపూరణయో.” అను ధాతువునుండి యేర్పడిన పర్ణపదమునకు రక్షించునదియనియర్థముకలదు. మహాశివుడు అశ్వత్థవృక్షమునఁ (సంసారవృక్షమున)గల పర్ణములందు అనగాఁ బర్ణములు ఉపలక్షకములుగాఁ గలత్రిశక్తులందు ఇచ్ఛాక్రియాజ్ఞానశక్తులందుండి జీవులను రక్షించుచున్నాడు కావుననే పర్వనామకదాయెను. “త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్” అను శ్రుతిచేఁ దెలియుత్రిసుపర్ణము భగవద్గీతలోఁ జెప్పబడిన అశ్వత్థవృక్షమే దానిపర్ణములందున్నవాడు శివుడే. అతడే త్రిసు పర్ణములందును అనగాఁ బర్ణములచే సూచింపఁబడుముల్లోకములందునుగలడు. అందుచేతనే అపర్ణములు సుపర్ణములాయెను. అంతేకాదు పర్ణములందు బాణములకు వడిగాఁబోవుటకుఁగట్టఁబడుతెక్కలందు మహాశివుడుండి శత్రు సంహారక్రియలో యోధులకుఁదోడ్పడును. అందుచే అతడు పర్వనామకు దాయెను.

విష్ణు:- “పృ” ధాతువునుండి యేర్పడిన పర్ణపదమునకు రక్షించుట, పోషిం చుట అని యర్థములుకలవు. మహావిష్ణువు తనవాహనమైన గరుత్మంతుని యొక్క తెక్కలందుండి గమనవేగమునుజేకూర్చును అటులనే యోధులబాణపు తెక్కలందుండి గమనవేగమునుజేకూర్చి, యోధులకు యుద్ధమున దోడ్పడును. గమనవేగముచేకూర్చుశక్తి పర్ణములకుండుటచేతనే విమానములకును తెక్కలను సంధించినారు. త్రిపురసంహార సమయమున విష్ణువు శివుని భనుస్సున బాణముగానుండి, దానికిఁగల తెక్కలందు శక్తిరూపముననుండి, త్రిపురాసు రుని సంహరించి, లోకములనుగాపాడెను. పర్ణమున = పాలనక్రియలో నుండె నన్నమాట. పర్ణము అనగా బలాశవృక్షము. విష్ణువు అందుండి, యజ్ఞమున కవసరమగు సమిధలుతానై యజ్ఞమునుగాపాడెను. కావున విష్ణువు పర్వ నామకదాయెననుట సమంజసమే.

బీజాక్షరసంప్రటి:-

పర్వపదమున “ఐ + అ + ఓ + ఊ + య + ఆ” అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి షడ్భుజములను, షట్పక్షములను సూచించును. వాయుగ్ని ప్రధానమైన ఈనామము నుపాసించువారు యోగులై అగ్నిస్వరూపిణియైన దుర్గాదేవినారాధించి, ముక్తులగుదురు. పైనామమును నందికేశ్వరప్రధానముగా నుపాసించువారు. నాయకులై వాయువ్యాగ్నేయాస్త్రములను గనుగొని శత్రుసంహారకులుకాగలరు. కృత్రిమమేఘములను సృష్టించి, వృష్టికరులై సస్యపోషణముగావించి, అన్నదాతలగుదురు. రక్తవాతప్రకోపజనితరోగ పరిహారకులునుగాగలరని తెలియుచున్నది.

263 నామము:- శివ:- “నమఃపర్లశద్భ్యాంచ”

భ ఖా. భా:- శుష్కపరములరాశిని (ఎందుటాకులప్రోవును) పర్లశదము అందురు పరమశివుడు అందుండి సర్వజనులకును సుఖభద్రగుచున్నాడు. “శద్”, ధాతువునుండియేర్పడిన శదపదమునకు శాకము, ఫలము అని యర్థములుకలవు. పర్ల = రక్షించునట్టి, శదములందు = శాకఫలములందు అతడుండి, జీవులకాహారమునొసంగి, రక్షించువాడు కావున, మహాశివునకు పర్లశద్యుడను నామము ఏర్పడెను.

విష్ణు:-

పాలించుట, పూరించుట అను నర్థములుగల “పృ” ధాతువునుండి ఏర్పడిన పర్లపదమునకు ఇపటః భూరించుటయనియర్థము. విష్ణువు తన రూపములైన సూర్యాగ్నివాయువులను బ్రహ్మాండమున వ్యాపింపజేసి, దుష్టులను నాశనముచేసి శిష్టులను రక్షించుచున్నాడు. శదధాతువునకు నాశనము చేయుటయనునర్థముకూడకలదు సూర్యాగ్నివాయువులు శదలైదుష్టనాశకులై యున్నకారణమున, వారిరూపముననున్న విష్ణువు పర్లశద్యనామకుడాయెను.

బీజాక్షరసంపుటి:-

పర్ణపద్యనామమున "వ్ + అ + ఓ + ఊ + అ + శ్ + అ + డ్ + థ్ + అ" అని పదక్షరములుకలవు. ఇవి పదిదిక్కులను, దశేంద్రియములను సూచించును. ఇందు లక్ష్మీదూర్గావీణములైన శకారదకారములు ప్రధానములు. శాక్తేయులకిదిముఖ్యనామము. దీనినిపాసించువారు అమితజేజన్మునుబొంది దుర్గములైన వైకుంఠాడలను జేరగలరు. లక్ష్మీదూర్గావీణములతోగూడి యుండుటచే దీనినిపాసించువారు సకాలపర్ణములు కురిపించియు జీర్ణశక్తిని బ్రాణశక్తిని సంగియు, నాయకత్వమునుజేకూర్చియు జీవులను రక్షింపగలరు. పలువిధములైన చర్మరోగములను బాజగలరు.

:- 13. వ. యజుస్సు :-

"నమో వసురమాణాయ బాభిష్టుతే చ"

అర్థము:-

అవసురమాణాయ = సిద్ధముచేయఁబడిన అయుధములుకలవాడును, బాభిష్టుతే చ = సంపూర్ణముగా సంహరించునట్టి శివునకు నమః = నమస్కారము

తాత్పర్యము:-

పా. భా. — మహాదేవుడు రాక్షససంహారమునకొనర్చుండుదేవునకు అయుధములను సిద్ధముచేసెను. రాక్షసులను సంపూర్ణముగా సంహరించెను అట్టి దేవునకు నమస్కారము.

264 సామముః. శివ — "నమో వసురమాణాయ"

భ. భా. భా. — "గుర్" ధాతువునకు గౌరవపఱచుట, చంపుటయనునర్థములు కలవు. దానినుండి గురమాణకుడమేర్పడెను. అపహర్షకమైన గురమాణ

పదమునకు ("అప + గురమాణ") నిగ్రహించువాడు, సంహరించువాడని యర్థములుకలవు. మహాదేవుడు దూరాత్ములను నిగ్రహించి, సంహరించుటకుఁ బ్రవర్తించినవిధము ఇండు చెప్పఁబడెను. త్రిపురాసురుడు మున్నగు రక్కసులు లోకపీడకులు కాన నిగ్రహింపఁదగినవారు వారిని సంహరించుటకు ఆతడు అయుధములను సిద్ధముచేసెను. అందుచే ఉద్యతాయుధుడాయెను. కావున శివునకు అపగురమాణనామమువీర్చడెను.

విష్ణు:

అపగురమాణపదమునకు ఆంతటకునుబోవువాడనియు నర్థముకలదు. అనగా సర్వవ్యాపకుడనియర్థము విష్ణువు సర్వవ్యాపకుడు కావున అపగురమాణనామకుడాయెను. విష్ణువు, అపగురమాణుడు అను రెండుపదములును సమానార్థకములే.

బ్రహ్మరసంపుటి —

అపగురమాణపదమున "అ + ప్ + అ + గ్ + డ్ + త్ + అ + మ్ + అ + ణ్ + అ" అని పదనొకండక్షరములుకలవు. అవి ఏకాదశరూపములు శరీరమందలి ఏకాదశద్వారములను సూచించును. ఇండు సర్వదేవపరస్య గణపతి వాయుగ్నినందికేశ్వరభీజములుకలవు. ఇవి పరాశక్తిమదనభీజములతోఁగూడియున్నవి. ఇది పరాశక్తిప్రధానమగునామము. దీనినుపాసించువారికిఁ బరాశక్తిద్యూతములను దొరికించి, మోక్షేచ్ఛగల్గించి తరింపఁజేయును అంతేకాదు. ఈనామము నుపాసించుటచే, నీలిమ, రక్తపుఁబోటు, శ్విత్రము, శ్యామల, కామెల మున్నగురోగములుతొలగును. నిర్విఘ్నముగా సకలకార్యములెఱవేర్చి, రాజాదరణమున మహానాయకులుకాఁగలరని తెలియుచున్నది.

265 వ. నామము:- శివ — “నమోఽభిష్టుతే చ”

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు హంతవ్యులైన రాక్షసాదులకెదురుగానీల్చి, వారిని సంహరింపఁగలడు. జీవచైతన్యమై జీవులకుఁగల లౌకిక శత్రువులను సైతము ఎదిరించి సంహరించును. అందుచే శివుడు “అభిష్టున్” అను నామముకలివాడాయెను.

విష్ణు:

విష్ణువు నృసింహాద్యవతారములందు మహోగ్రుడై అభిముఖముగా నున్నహిరణ్యకశిప్వాదులను సంహరించెను. అందుచే ఆతడును అభిష్టున్ నామకడాయెను.

బ్రహ్మరసంపుటి —

“అభిష్టున్” అను నామమున శ్లో“అ+భీ+జి+ఘ్+న్+అ+న్” అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తవాయుమండలములను, మనోబుద్ధులతోడి పంచేంద్రియములను సూచించును. ఇది శివవిష్ణుప్రధాననామము. దీనినుపాసించువారు భార్గవవీజప్రభావముచే మహా విద్యావంతులు, మహావిజ్ఞానులును అగుదురు. జలాకాశవృక్షపులండుఁగల నకల శత్రువులను సంహరింపఁగల నానావిధాయుధ నిర్మాతలుకాఁగలరనియు, అండులకుఁగగిన యంత్రములను నిర్మింపఁగలరనియును దెలియుచున్నది.

“నమఃఅభిదతే చప్రభిదతే చ”

అర్థము:-

అభిద తేచ = ఇంచుకంతదూఃఖము కల్గించునట్టియును, ప్రభిద తేచ = అత్యంతము దూఃఖముకల్గించునట్టి, శివునకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడు దుష్కర్మఫలము తక్కువైనచో జీవులకు ఇంచు కంతదూఃఖముకల్గించును. దుష్కర్మఫలము మిక్కుటమగుచో జీవులకు మిక్కిలిగా దూఃఖముకల్గించును.

266 నామము- శివః+విష్ణు- “నమఃఅభిదతే చ”

భ. భా. భా:- శివుడు సంహారకర్త. విష్ణువు శిక్షించి, రక్షించువాడు. ఇరువురును బ్రాణులుచేయుదుష్కర్మతక్కువైనచో దక్కువగా శిక్షించి, దూఃఖముకల్గింతురు. శివుడు పార్వతీసహితుడై కైలాసముననుండగా వానిని గదిలించి, పరాభవింపఁదలంచిన రావణాసురుని కాలిబొటనవ్రేలితోఁ బర్వతమునడంచి, దానిక్రిందనున్నవానిని, కిక్కిలాడించి, నసుకనామములతో స్తోత్రముచేయుగా విడిచిపెట్టినాడు. దక్షుడుగర్వముతో శివునాహ్వానింపక యజ్ఞముచేయుచు అశమయమునవచ్చినకూతు సతీదేవిని అదృశ్యమిచ్చేయొగా గ్నిలోఁ బడితమె సురజీంపగా వీరభద్రరూపుడై శివుడువచ్చి, అదక్షుని శిరంబుఖండించెను. అప్పుడు దక్షుడు చమకమంత్రములతో స్తోత్రముచేయుగా శివుడు మేకతలనతికి వానిని రక్షించెను. విష్ణువు ఇంచుకంతఁగ్రావించిన దుష్కర్మఫలమునుభవింపఁజేయుటకై సుగ్రీవుని వాలిచేఁ జితుకమొత్తించి కాపాడెను. కర్మఫలానుకూలముగాఁ గర్షణములనుభవింపఁజేసి, విష్ణువు, కుచేలుని, గజేంద్రునిగాపాడెను. అందుచే శివకేశవులిరువురికిని “అభిదన్” అను నామము వర్తించును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"అఖిదన్" అను నామమున "అ + ఖ + ఖ + ఇ + ద్ + అ + న్" అని యేడక్షరములుకలవు. అవి సప్తమేఘమండలములను, సప్తధాతువులను సూచించును. ఇంద్రః బరాశక్తి గంగాదగ్ధాబీజములు, సావిత్రిబీజమును విష్ణు దేవబీజములతో గూడియున్నవి. ఇది శక్తిప్రధానమైన నామము. దీనినుపాసించువారు పాపములనుబోగొట్టుకొని, దేవీకృపచే విముక్తులగుదురు. శక్తిప్రభావము సర్వవ్యాపకము. బాహ్యోఽన్తర శత్రునాశకము. దీనినుపాసించువారు జలప్రయాణయంత్రములను, జలము లందలి వస్తువులను బైటపెట్టుయంత్రములను, శత్రుసంహారకయంత్రములను చర్మరోగపరిహారకౌషధములను నృష్టింపఁగలవారలగుడరని తెలియుచున్నది.

267 నామము:- శివ + విష్ణు:- "నమః ప్రఖిదతోచ"

భ. భా. భా:- శివకేశవులు ఇరువురును మహాపాతకకర్తలైన రాక్షసులను త్రిపురాసురరావణాసుర శిశుపాలాదులను అవరాధానుకూలముగా శిక్షించి సంహరించిరి. అందుచే వారిదువురకును "ప్రఖిదన్" అను నామముసార్థకమే యగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

"ప్రఖిదన్" అను నామమున "ప్ + ర్ + అ + ఖ + ఖ + ఇ + ద్ + అ + న్" అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. అవి నవావరణలను, నవద్వారములను సూచించును. ఇది దగ్ధాప్రధానమైననామము. దీనినుపాసించువారు దేవీసాక్షాత్కారమంది ముక్తులగుదురు. జలాగ్నిశక్తులసహాయమున గృత్రిమ మేఘనిర్మాతలును, జలప్రేషక తగ్నిప్రేషకయంత్రనిర్మాతలును అగుదురు. జలాగ్నిప్రకోపజనితరోగపరిహారకులు అగుడరని తెలియుచున్నది.

భ. భా. భాష్యవిశేషాః;

ఈ మంత్రముయొక్క పురశ్చరణాదికమును గూర్చి చెప్పుచున్నాము వినుడు. కృచ్ఛద్వయమాచరించి, తొలుత అయిదుపందల జపముచేయవలెను అట్టెనచో పురశ్చరణచేయువాడగును. మొదట రాజులకుఁ జెందిన నియమము చెప్పబడుచున్నది. సామ్రాజ్యమును గోరురాజు ఈచెప్పబోవుపనినిజేయవలెను. వసంతకాలమున, దేశమునందో, పర్వతమునందో, కాంతారమునందో కలశివాలయమునదేవసన్నిధిని బ్రాహ్మణులచేఁ గార్యసిద్ధికనుకూలమగు మంత్రములను బఠింపజేసి, దేవునిబూజించి, మిగిలిన కార్యమారంభింపవలెను. అర్ధానక్షత్రమునందో, అమావాస్యనాడో ఆరంభింపవలెను. మంత్ర సిద్ధులగు బ్రాహ్మణులను గ్రహింపవలెను. లేదా అచార్యుడు తక్షణమే కర్మ సిద్ధిని అచరింపవలెను. కల్పవేత్తయైన అచార్యుడే సిద్ధుడుగాఁ జెప్పబడును. అతడు పలికినట్లే సిద్ధిచేకూరును. అప్పుడే సద్యస్సిద్ధియని చెప్పబడుచున్నది. సంశుద్ధుఁడును, అచార్యుఁడునగు అబ్రాహ్మణునుండి, మంత్రమును స్వీకరించి 15 దినములు నిరంతరము జపించవలెను. పిమ్మటను గర్మయోగ్యులగుదురు. ఇట్లు సిద్ధులైనవారిచేతనే హోమముచేయఁదగినదెయున్నది. వ్రతినమస్కారమునందును అహతిచేయవలెను తిలలు ప్రీహాలు యవటమున్నగువానిని నేత్తితోఁగలిపి, హోమముచేయవలెను. సూర్యోదయము మొదలు సూర్యాస్తమయమువరకును హోమకాలమే. ఎల్లపుడు పడనొకండు గురువిప్రులచే 30 దినములు ఇట్లు చేయింపవలెను. హోమముచేయువారికిఁ బాత్రలతోఁబాటు ఉత్తరీయాడులు ఒసంగవలెను. అచార్యునకును గుండలాడుల నొసంగవలెను. హోమాగ్నిపైఁబాత్రతో ధారగానే యిపోయ

వలెను. ఇట్లు కార్యము సమాప్తమైన పిమ్మట దేవునుద్దేశించి, ప్రతిదినము ఎనిమిదేమందికి, భోజనము పెట్టవలెను. బ్రాహ్మణులకు సంవూర్ణముగా భోజనము పెట్టినపిమ్మట ప్రతిదినముతాను భుజింపవలెను. తుదిదినమున నిత్యముకంటె రెండురెట్లుభోజనము పెట్టవలెను. ఆచార్యునకు సారవంతమైన భూమి దానముచేయవలెను. ఋత్విజులకు నూరు బంగారునాణెములనుగాని, దానిలో నగముకాని దక్షిణగానొసంగవలెను దానికి రెండురెట్లు దక్షిణ ఆచార్యునకు ఒసంగవలెను. శివపూజలోగంధము, కర్పూరము ఒసంగవలెను తామరపూలను తర్పించవలెను. కర్పూరముతోఁబాటు గుగ్గిలపుఘావము నను తర్పించవలెను. అవునేతితో దీపము పెట్టవలెను. నైవేద్యముగూర్చి చెప్పితిమికదా! ఇట్లు ప్రతిసంవత్సరము రుద్రారాధనముచేయవలెను. ఇట్లు ఆరాధించినచో రాజుచక్రవర్తిఅగును. సాగర మధ్యన్తులైన రాజులైనను రుద్రరూపులచే యింపఁబడుదురు ఇహలోకమున సకల భోగములనుభవించిన పిమ్మట రుద్రరూపులచే అనుగ్రహింపఁబడినవాడై అచక్రవర్తి శివపురముచేరును. అతడు రుద్రరూపుడై పదివేలకల్పములు శివపురమున భోగములనుభవించిన పిమ్మట శివభక్తుడైన ఆరాజు నవద్వీపాధిపతియగును. అట్టివానిచేతులందు శివ ధనుస్సు గుఱుతులుండును. అట్టిగుఱుతులచే ఆరాజు రుద్రారాధన కార్యుని తెలియును. వీరాజుచేతులలో ఈగుఱుతులుండునోవాడును రుద్రారాధకుడే యని తెలియును. ఇట్లు 11 గురు విప్రులచేఁ బ్రతిసంవత్సరము రుద్రపూజ చేయింపవలెను.

ధాన్యము-

శ్లో॥ పినాకపాణింభూతేశముద్యత్సూర్యాయుతఙ్మృతిః

భూషితంభుజగైర్ద్యాయేత్ కంఠేకాలంకవర్దినమ్

తాత్పర్యము:-

పినాకమను ధనుస్సుచేతఁగలవాడును, నకల భూతములకుఁ బ్రభువును, పదివేలమంది ఉదయకాలపు సూర్యులకాంతికలవాడును, సర్పములచే అలంకరింపఁబడినవాడును, కంఠమండు నలుపుకలవాడును, జటాజూటముగల శివునిధ్యానింపవలెను.

∴ 15. వ. యజుస్సు :-

“నమోవఃకిరికేభ్యోదేవానాగ్ంహృదయేభ్యః”

అర్థము:-

కిరికేభ్యః = భక్తులకుధనములను జిమ్మెడి ఉదారుఁగు రుద్రావతారులకును, దేవానాంహృదయేభ్యః = సర్వదేవప్రియుడగుటచే సర్వదేవతల హృదయమగువానికి, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భాః— మహాదేవుడు భక్తులకు రుద్రావతారులైన ఉదారులరూపమున వచ్చి, ధనములనొసంగును. సర్వదేవప్రియుడైన ఆతడు దేవతలహృదయములందుఁజేరి, ఆయారూపముల సేవింపఁబడి, పెక్కుకోర్కెలను దీర్చును. కాన ఆతనికి నమస్కారము.

268 నామము;- శివ— “నమోవఃకిరికేభ్యః”

భ. భా. భాః— ఈనామముతో అరంభమైన ఈయనువాకము చివరవరకును ఒక సేమంత్రము భగవంతుడైన ఈశ్వరుడే ఈమంత్రమునకు ఋషియు

దేవతయునైయున్నాడు. ఈమంత్రము వట్టదియైన జగతీభంవస్సునకుఁ జెందియున్నది. ఈమంత్రము ప్రత్యక్షకృతము అనునది యుష్మచ్ఛబ్ద ప్రయోగమువలనఁ దెలియుచున్నది. గుణములు, క్రియలు, జాతి, ఆకారము అను నవి దేవతావిగ్రహమూర్తులకు ఆధారము అయియున్నవి ఇట్టి ఆధారము యొక్క భేదముచే, దేవుని విగ్రహములలో భేదములు ఏర్పడుచున్నవి. ఇట్లు ఈశివుని విగ్రహములు భిన్నములైయున్నవి. వీటికన్నిటికిని బ్రత్యేకముగాఁ బ్రతినమస్కారములు నమర్పింపఁబడుచున్నవి. ఇపుడు మాత్రము సమూహరూపమున నమస్కరింపఁ బడుచున్నది. మహాదేవుని నమస్కరించి, ఇపుడు వానియనుచరులను నమస్కరించుచున్నారనికొందఱుచెప్పుచున్నారు. మహాదేవునియొక్క ప్రసిద్ధవేషాకారములు నమస్కరింపఁబడుచున్నవి. జగంబులను శాసించువారి స్వభావముఞ్జాతముగాఁడును. వారుదాలగుప్తముగానుండురు వారిపుడు నమస్కరింపఁబడుచున్నారని ఇతరులు చెప్పుచున్నారు. ఇంతవరకు జెప్పిన ఈపక్షము సాధిష్ఠమైయున్నది. అఞ్జాతవిషయదోషకడు ముండుగానే ఉపపన్నతరుడగుచున్నాడు. "దేవానాంహృదయేభ్యః" అను వచనముచే దేవతలహృదయప్రవర్తనమునే మేము తెలిసికొనుచున్నాము నమస్కార పదముండుటచే ఇది అందఱికినీ విశేషణమని తెలియుచున్నది. కిరికాది స్వభావులైన దేవాదులే వీరినెఱుగఁగలరు; కాని మనుష్యాదులు ఎఱుగఁజాలరు అమీకును నమస్కారమగుగాక. మీరు దయచూపుడు; అయుధములను ఉపసంహరింపుడు; అని దీనియర్థము. ఇంతవరకును ఇది ఉపొద్ధాతము

"నమోవఃకిరికేభ్యో"

లోకులనుగూర్చియులోకములనుగూర్చియు స్వేచ్ఛగా హింసాకర్మలను వెదజల్లువారిని కిరులు అఁడరు. స్వేచ్ఛగాలోకములను నాశనముచేయు వారినిగూడ కిరులఁడరు. కిరులే. కిరికులు. కిరులైనమీరు దేవతల హృదయములందే మెలగుదురు. అందుచే కిరికులగుమీరుదేవులే అగుదురు. దేవతలే

మిమ్ములను ఎఱుగుదురు. మీరులోకులను అనుగ్రహించుటకై దేవతల హృదయములందు ఆవిర్భవించుదురు. లోకులు తమకోర్కెలు సిద్ధించుటకు ఆఙీరికులను సదాస్మరించుదురు. దేవతావిశేషములు వారియందుండును గాన వారు దేవహృదయులైరి. దేవులైనకిరికులు అగ్నివాయుసూర్యరూపులును, వారివిభూతులునై పృథివియందును, అంతరిక్షమునందును, దివియందునుండురు. దేవవిభూతులైన వారు పడునొకండుగురు. “యేదేవాసోదివ్యేకదశస్థాః” అను శ్రుతిలోదేవులు పడునొకండుగురై దివియందుగలరని చెప్పబడెను. ఈసంఖ్యననుసరించి ముల్లోకములందుగలవారు ముప్పది ముగ్గురని తెలియుచున్నది. ప్రధానదేవునితోఁబాటు అతని విభూతులు సూర్యురుదేవులు. ప్రధానులైన అగ్నివాయు, సూర్యులగుణములుమూడు. వానినిరెట్టింపుచేసికలిపినచో తొంబది తొమ్మిండుగురు (99) అగుచున్నారు. సూర్యురితెల్లలో ఒకడు ప్రధానుడు. అతడే మహాదేవుడు. ఇట్లు పృథివిలోఁ బడునొకండుగురు ప్రధానభూతులు. వారిని అగ్నివాయుసూర్యులతోరెట్టింపుచేసిన ముప్పదిముగ్గురు అగుదురు. వారే ముప్పదిమూడుగుణములు అగుచున్నారు. వారే గణాధిపులు “త్రయోదేవావీకాదశత్రయస్త్రింశాన్పురాధనః” అను శ్రుతిలో బైవిషయముకలదు. ఈదేవతలే అగ్నియొక్కవిభూతులు. విశేషులైన వాయుసూర్యులు ఇద్దఱును అగ్నిననుసరించిజేయువారు. ఇట్లు వీరందఱునుగలిసి ఒకవేయి సూటముప్పది తొమ్మిండుగురు అగుదురు (1189) అంతరిక్షమందున్నవాయు విభూతులైన దేవులును అందఱేయని తెలిసికొనవలెను. విశేషులైన అగ్నిసూర్యులు ఇరువురును సూర్యుననుసరించిజేయువారు. ఇట్లు పైనఁబేర్కొన్నవారందఱును గలిసి మూడువేలమూడువందల ముప్పదితొమ్మిండుగురు (3389) దేవతలు అగుచున్నారు “త్రీణీశతానిత్రినహస్రాణ్యగ్నింత్రింశచ్చ దేవానవదానవర్యన్” అను శ్రుతివలన బైవిషయము తెలియుచున్నది. వీరందఱును నానావేషాది కారములుకలవారై, ఇష్టాపూర్తభాగధేయులై మహాభూతముయొక్క విష్ణు

లింగములగుచున్నారు. ఒక బ్రాహ్మణమునఁ గలప్రక్రియననుసరించి, ఈవిధమైన వారందఱును బ్రహ్మాండపిండాండములందుండి ఆనన్దుఁగుచున్నారు. ఇట్లు ఈవిషయమును వివరించిన అతిప్రసంగమగును.

విష్ణు:

విష్ణువుకిరియై (వరహయై) భూమిని జాపవలెఁ జాడ్చిన హిరణ్యాక్షుని సంహరించెను. అటులనే లోకములనువీడించువారిని సంహరించుటకు విష్ణువు తనశక్తులను దేవతలందుఁ బ్రవేశపెట్టెను. వారిచేదూష్టులను సంహరింపఁ జేసెను. కిరులే కిరుకులు. కాన దేవహృదయులైన కిరుకులును విష్ణువువలెఁ గిరికనామకులు అగుదురు. అందుచే విష్ణువుకూడ దేవహృదయుడగుటచేఁ గిరికనామకుడాయెను.

చిజాక్షరసంపుటి.

“కిరిక”నామమున “క + కి + ర్ + కి + క్ + క” అని ఆరక్షరములు కలవు. అవి: షడ్భుతువులను, షట్పక్షములను నూచించును. పైనామము నుపాసించువారు అగ్నిస్వరూపులై ముక్తులగుదురు. అగ్నిభేదములను వానిశక్తులను బైటపెట్టి కృత్రిమమేఘములద్వారా సకలకాలములందును వర్షము కురిపించి, వంటలు వండించి, జీవులను రక్షింపఁగలవారలును, రక్తపుఁబోటు, కామెర్లమున్నగుబోగముఁనుబోగొట్టుఁగలవారలును అగుదురని తెలియుచున్నది

∴ 16. వ. యజుస్సు :-

“నమోవిక్షణకేభ్యః”

అర్థము:-

విక్షణకేభ్యః = క్షిణించువానికంటె విపరీతములై ఎన్నఁడును నశింపని శివశక్తులకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- జీవశక్తులునశించును. జీవులనుద్ధరించుశివశక్తులుమాత్రముఎఱియును నశింపవు. కావున వానికి నమస్కారము.

269 నామము;- శివ— “నమోవిశ్లేణకేభ్యః”

భ. భా. భా:- పరమేశ్వరుడు తనశక్తులను, నానాదేవతలందును బలవంతులందును బ్రవేశపెట్టి, భక్తులుకానివారిని విచిత్రముగా హింసించును. వారిని హింసించిశిక్షించుటకే వ్యాధులను, దోరులను సర్వకము మున్నగువానిని వీర్యజెను. కావున శివశక్తులు విశ్లేణకములాయెను. వ్యాధిదోరాదులలో గల శివశక్తులు వివిధముగా శిక్షించును. కాన విశ్లేణకములాయెను అందుచే విశ్లేణకనామము శివునకు సార్థకము.

విష్ణు-

“ఉద్భవఃక్షోభణోదేవః” అను విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రంలో క్షోభణనామము విష్ణుపరముగా గలదు. “ప్రకృతిపురుషంచైవ ప్రవిశ్యాత్సౌభ్యయాహరిః, క్షోభయామాన” అను విష్ణుపురాణస్తోత్రంలో సృష్టిసమయమున విష్ణువు ప్రకృతిలోను బురుషునియందును బ్రవేశించి, క్షోభపఱచును; అని కలదు. అందుచే విష్ణువు క్షోభణుడాయెను. పైక్షోభణపదమును హింసార్థకమైన విశ్లేణకనామమును సమానార్థకములు. కావున విశ్లేణకనామము విష్ణువునకుఁ జెల్లనని తెలియుచున్నది.

బీజాక్షరసంపుటి:-

విశ్లేణక నామమున “వ + ఇ + క్ + ష్ + ఈ + ణ్ + అ + క్ + ఆ” అని తొమ్మిదక్షరములుకలవు. అవి నవద్యుర్లును, శరీరమందలి నవద్వారములను సూచించును. ఇందుద్వాదశాత్మబీజము (సూర్యబీజము) ప్రధానము. దీనినుపాసించువారు సౌరలోకముచేరుదురు. ఆరెగ్యవంతులు తేజోరూపులునుకాగలరు. విష్ణుబీజమాయాశక్తిబీజప్రభావముచే దీనినుపాసించువారు జలమండలమున, సూర్యమండలమునగల వస్తువులను బరిశోధించువారు, జలాగ్నిమండలయాన నిపుణులునై జలోదరమును శ్యామల, కామల అను

వానిని, రక్తదోషరోగములను విర్మూలింపఁగలవారలగుదురు. నందికేశ్వర ప్రజాపతిబీజములున్న కారణమున దీనిని ఉపాసించువారు మహానాయకులును గాఁగలరని తెలియుచున్నది.

:- 17. పో. యజ్ఞిస్తు :-

"నమోవిచిన్వత్కేభ్యః"

అర్థము:-

విచిన్వత్కేభ్యః = అపేక్షించు అర్థమును సంపాదించియొసంగు శివు లకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- బ్రహ్మర్మకాములు పరమేశ్వరుని బూజింతురు. బ్రహ్మర్మము పొందుదురు. పరమేశ్వరుడు తన భక్తులకు వారపేక్షించిన అర్థకాతముసంపా దించి యొసంగును. కావునవాడు శివుని ననుస్మరింతురు.

270 నామము- శివ:- "నమోవిచిన్వత్కేభ్యః"

భ. భా. భా:- పరమేశ్వరుడు సుకృతము చేసినవారికుడు? అని పరిశోధించి సుకృతులనురక్షించును. కాన, విచిన్వత్కనామము శివునకు సార్థకము.

విష్ణు:-

విష్ణువు తనపాలనలోఁగల జీవులను జిక్కిఁగొ బరీక్షించును. సజ్జను లైనవారిని, విభీషణ సుగ్రీవాదులనువతే వృద్ధిచేయును. దుష్టులను రావణాది రాక్షసులనువలె సంహరించి తగ్గించును. కావున విష్ణువునకును విచిన్వత్క నామము సార్థకమగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

విచిన్యత్కనామమున "వ్ + ఇ + ద్ + ఇ + న్ + వ్ + అ + త్ + క్ + అ" అని పదక్షరములుకలవు అవి దశదిక్కులను, పశ్చిమములను, సూచించును. ఇండు రెండు విష్ణుబీజములు, రెండువరుణబీజములు సాన్నిప్రీతి వాస్తుప్రజాపతి దేవబీజములతోఁగూడియున్నవి. ఇండు శివకేశవబీజములు కలవు. కావున ఇది అద్వైతులకుఁ బ్రధానోపాన్యనామము. దీనినుపాసించు వారు ముక్తులగుదురు. అంతేకాదు. రక్షకపంచోరకయంత్రనిర్మాతలై, సముద్ర మందలి వస్తువులను బరిశీలించి, ప్రజలకుఁ దెచ్చియిచ్చి రక్షింపఁగలరు. సముద్రములో సంచరింపఁగలమారణాయుధములను జలాంతర్రాములు మున్నగు వానిని సృష్టించి, శత్రువులను సంహరించియుఁ బ్రజఃను రక్షింపఁ గలరని తెలియుచున్నది. అంతేకాదు శ్యామల, కామెల, నీలిమ, శ్విత్రము, మున్నగు రోగములను రక్తము నీరుగామారు రోగమును జలోదరాదులను దోలగింపఁగలరనితెలియుచున్నది.

— 18. వ. యజుస్సు —

“నమః అనిర్హతభ్యః”

అర్థము:-

అ = సంపూర్ణముగా, ని = నిశ్శేషముగా, హతేభ్యః = జీవులపాపములను, అచేతనములందలిదోషములను, లోపములను దోలగించు, శివులకు, నమః = నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- మహాదేవుడుచేతనాచేతనములందు నమద్భుష్టిచూపి, సకలమును రక్షించును. ప్రాణులలోఁగలలోపములేపాపములు. వానిని శివుడు సంపూర్ణముగా నిశ్శేషముగా దోలగించి, రక్షించును. అష్టప్రాణములేని వస్తువులందలి లోపములను దోలగించి, నిర్దుష్టములైన వస్తువులను లోకులకొసంగి రక్షించును. కాన శివుడు అనిర్హతనామకుడాయెను. వాని శక్తులు అనిర్హతములాయెను. అందుచే శివులను అందఱును నమస్కరింతురు.

271 వ. నామము:- శివ —

భ. భా. భా:- హననము (లేక) హతముఅనగా హింసఅనియర్థము. ఇట “అ + సత్ + హతేభ్యః” అని పదవిభాగము. ఆకారము, మర్యాదనుదెల్పును

నిక్ అనునదినిశ్చయమును దెల్పును. మర్యాదగానిశ్చితమైచేయఁబడినది అనిర్హతము. అదికలవారు అనిర్హతులు. పాపులను భగవంతుడు మర్యాదతో, నిశ్చయముతో సంహరించును కాన అనిర్హతుడుకనును. ఆతడు పాపులను సైతము అన్యాయముగా సంహరింపడు. అవరాధముకలవారిని ఉపేక్షింపడు: అని దీనివలనఁ దెలియుచున్నది. మర్యాదనుండి నిర్గమించినవారిని, (హద్దు మీరినవారిని) అమర్యాదగాఁ బ్రవర్తించినవారిని, నహషుడు రావణుడు మున్నగువారిని మహారుద్రుడు శిక్షించును; సంహరించును. కాన అనిర్హత నామకుడాయెనని తెలియుచున్నది. అజ్ఞివారినిశిక్షింపకున్నచో అప్పాపాత్ములను మిగిలిన వారితోఁ బూజించుట, కొనియాడుట జరుగును. అందుచే వారిని మిగిలిన దేవతలనుండి శివుడు వేరుచేసి, సంహరించును.

“మాత్వారుద్రచక్రదా, మానమోభి, ర్నాడుష్టతి, వృషభమాసుఃసాతి” అను మంత్రమున “రుద్రుడా! దుష్టులతోనున్నమాత్రాన మమ్ములను అగ్ర హింపకుము;” అని చెప్పఁబడెను “స్వాయామేవదిశిరుద్రంనిరవదయతే” అను బ్రాహ్మణవచనమునఁ బైవిషయమే చెప్పఁబడెను.

విష్ణు:- శివుడువలె విష్ణువుకూడ పాపులను దైత్యదానవరాక్షసులను శిక్షించెను సంహరించెను. “చంద్రమామనసోజాతః” మున్నగు శ్రుతుకును బరిశీలించినచో, విష్ణువునంశ చంద్రాదిదేవతలలోఁ గలదనియును, తాను స్యయముగా దుర్మార్గులను సంహరించుటయేకాక, తనయంశగలవారిచే సైతము సంహరింపజేసెను. కావున విష్ణువునకును అనిర్హతనామము సార్థకమగును.

బీజాక్షరసంపుటి:-

అనిర్హతనామమున “అ + న్ + ఇ + త్ + హ్ + అ + త్ + అ” అని ఎనిమిదక్షరములు కలవు ఇవి అష్టదిక్కులను, అష్టాంగములను సూచించును ఇందుఁ బరాశక్తి; సావిత్రిబీజములతోఁబాటు శివశేషవాగ్నివానదేవబీజములు కలవు. ఈనామము నుపాసించువారు శక్తిసహిత శివశేషపులను ఆరాధించి, అగ్నిసాయమున ఉత్తమలోకములనుబొందుదురు. అగ్నిమాంద్యచర్యరోగాదులనుబోగొట్టగలరు. సర్వవ్యాపకములైన సంహారకరములను సృష్టించగలరని తెలియుచున్నది.

“నమః ఆమీవత్కేభ్యః”

అర్థము:-

ఆమీవత్కేభ్యః = సంపూర్ణముగా స్థూలభావముపొంది దేవతలలోఁగల శివులకు నమస్కారము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహాశివుడు స్థూలములైన చేతనాచేతనవస్తువులందును దేవ హృదయములందును ఉండి సకల జీవులను, సకలలోకములను గాపాడెను. కాన ఆమీవత్కేభ్యః నమస్కరించుట.

పంచమానువాకముమొదలు నవమానువాకాంతముగల మంత్రము లందలినామములు అన్యతరనమస్కారములుగాఁ జెప్పఁబడెను పరమేశ్వరుడు సర్వాత్ముడని ప్రతిపాదించుటకు, ఏకైకయజుస్సుతో స్థావరజంగమ రూపము ఒక్కొక్కటి చెప్పఁబడెను. ఒక్కొక్క యనువాకమును ఒక్కొక్క మంత్రముగా ఖాళింపవచ్చును మంత్రపురస్పరణాదిప్రకారము రుద్రకల్పమునఁ జెప్పఁబడెను.

వేదార్థప్రకాశమగు సాయన భాష్యముగల
నవమానువాకము నమాప్తము

272 నామము- శివ- “నమః ఆమీవత్కేభ్యః”

భ. భా. భా:— “మీఁ = హింసాయామ్” అను ధాతువునుండియేర్పడిన మీవత్పదమునకు సంహరించువాడనియర్థము. “ఆ + మీవత్కేభ్యః = అంతటను విజృంభించుచు దురాత్ములను దూరముగాఁ దొలగించు శివులకు ఆమీవత్పదమేర్పడెను అవి నమస్కరించఁబడెను.

బీజాక్షిరసంపుటి —

అమీవత్కనామమున "అ + మ్ + ఈ + వ్ + అ + త్ + క్ + అ" అని యెనిమిదక్షరములుకలవు. ఇవి శ్లష్టప్రకృతులను. శరీరస్థాష్టచక్రములను నూచించును ఇందు శక్తివీజములగు ఆకారమును, ఈకారమును దేవవీజమైన ఆకారముతోఁగూడియున్నవి. ఇందు మదవవీజము, వరుణవాస్తుప్రజావతి వీజములునుకలవు శక్తిప్రధానమైన ఈవామము నుపాసించువారు జల యంత్రనిర్మాత, వృష్టికరులనై జలమందలి నకలవస్తువులను బైటపెట్టి, నకలకాంక్షలను దీర్చగలరని తెలియుచున్నది.

భ. ఖ. బా: — ఈమంత్రపురశ్చరణమును బరిశీలింపుడు. సావధానుడై 40 వేలసార్లు ఈమంత్రమును జపించవలెను అప్పటికి పురశ్చరణముపూర్తి యగును. మంత్రశోధనకై గురునన్నిధిని 8 వేలజపముచేయవలెను. అందు వలనఁగర్మయోగ్యుడగును. ఈమంత్రముచే సాధించరానిదేదియును, ఏమాత్రమునులేదు మంత్రప్రభావముచే సమస్తమునుజేకూరును. దీనిచేఁ గామ్యకర్మచెప్పఁబడెను. దేవుడైన దక్షిణామూర్తియొక్క సన్నిధిని, అత్మాగ్ని యందుగాని, మధితాగ్నియందుగాని పేలాలను, తిలలను (నూపులను) లక్ష సంఖ్యగా హోమముచేయవలెను. అట్లైనచో నువర్ణము ఉత్పన్నమగును.

అపామాదగ్గవీజములను పెరుగులోదడిపియు, వేణువీజములనుదేనెలోఁ దడి పియు, యవలను నేతిలోఁదడిపియును, 10 వేలుహోమముచేయవలెను. వేయి రెట్లు బంధారము ఉత్పన్నమగును. కన్యాకాముకుడు గుగ్గిలముతోఁ దనకిష్టమైన కన్యయొక్క ఆకారమును నిర్మించి, ధానిని స్వీకరించి 5 వేలజపమొనర్చి తర్వాతను అభొమ్మనుభేదించి, 6 వేలుహోమముచేయవలెను. అప్పుడు సర్వా భరణభూషితయై ఐష్ట్యమైన కన్యనుబొందును, తామరపూవులను నల్లకలు వలను, డెల్లకలుఫలను, లక్షహోమముచేసినవానికి ధాన్యలక్ష్మి వ్రత్యక్ష మగును.

మోడుగు మొలకనుబాలతోఁ దడిపి, లక్షహోమముచేసినచో యక్ష రాక్షస భూతప్రేతపిశాచాదులు అదృశ్యులును వశ్యులును అగుదురు. మహా రణ్యాభూమిలోఁ గన్నికుండమొనర్చి, మధితాగ్నిలోఁ బదివేలమారడివండ్లను హోమముచేయవలెను. పిడికిలితో మారడియాకులనుగైగొని, నేతితోఁదడిపి 5 వేలహోమముచేయవలెను. మారేడుపండు ఆకారముగల బంగారము ఉత్పన్నమగును. స్వర్ణవేదిపిండమగును సార్వభౌముడు, అనగా జక్రవర్తి యైన కుమారుడుకావలెననుకోరికయున్నచో మహాదేవునిపైఁ దెల్లతామర పూవులను అవునేతితోఁ దడిపి లక్షహోమముచేయవలెను. జమ్మి సమిధలను దెచ్చివాని చివరలనువంచి, వెండిపాత్రలోనుంచి, పెరుగు, తేనె, నేయి, అను వస్తువులతోఁ దడిపి, 10 వేలుహోమముచేసినచో శివభక్తుడులభించును. తెల్ల సుగంధిఫలములమూర్ఛమును వెండిపాత్రలోనుంచి, కపిలగోవునేతితోఁగలిపి, మంత్రించి, స్వయముగాసేవించినచో కవియగును. మేడికట్ట సమిధలను బెరుగు, తేనె, నేయి, అనువానితోఁ దడిపి, 10 వేలుహోమముచేసినచో, మహా భోగియగును. జాగరణముచేసి, మంత్రపురశ్చరణచేసినవాడు, మనోజవము కలవాడగును.

ఓక సంవత్సరము కృచ్ఛప్రతముచేసి, ఆత్మసంశోధనముచేసికొన వలెను. పిమ్మట బడనెనిమిది దినములు చతుశాకమూలఫలములు అహారముగా గలవాడై నిరంతరము జపముచేయవలెను. మధ్యలో బుద్ధిపూర్వకస్వప్నమైననురాదు. బుద్ధిపూర్వకముగా ాక స్వప్నమువచ్చినచో స్నానముచేసి, జపము చేయవలెను. పిమ్మట జపాంతమున మంత్రానుసారముగా వశమగుటకు గురువుగానికి బడబంగారునాణెములను ఒసంగవలెను. పిమ్మట 50వేలు గురు సన్నిధిలో దేవసన్నిధిలోజపముచేయవలెను. పిమ్మట వానికి సాజెత్తుగా రుద్రుడే ప్రత్యక్షమగును. వానివయవలన మనోజవముకలవాడగును. గురు వును స్మరించి, 800 మంత్రజపముచేసినవాడు తానుగోతనదేశమును జేరఁ గలడు. పూర్వమువలెఁ బురశ్చరణమొనర్చి, ఎఱ్ఱచందనము కపిలగోవుపాలతో

గలిపి, అగంధమును అశ్వత్థపత్రముననుంచి, స్పృశించి, 8 వేలు జవము చేయవలెను పిమ్మట దేవుని స్పృశించి, స్మరించి, ప్రాణాయామముచేసిన వాడు అదృశ్యుడగును. రాజు, రాజపుత్రులును వశులగుదురు. దక్షిణామూర్తినన్నిధిని నిత్యము 800 జవమునర్పించినచో రాజపుత్రులవలన భయము తొలంగును.

పైసుంత్రమునకు బదులు ఈక్రిందిశ్లోకమును జపించినను బైనఁ జేర్కొనినఫలములన్నియును బ్రాప్తించును.

శ్లో॥ విశ్వతఃపాణిపాదాబ్జంవిశ్వతోఽక్షి శిరోముఖం |
జ్వలంతంవిశ్వమావృత్యతేజోరాశింశివంస్మరేత్॥

తాత్పర్యము-

14 లోకములందును వ్యాపించియున్న కారణమున 14 లోకములందలి ధీవరాసుల, పాణులు, పాదములు, నేత్రములు, శిరస్సులు, ముఖములును ఐరమశివునివేయగును. ప్రకాశించుచున్న విశ్వమును అవరించి, తేజోరాశియై యుండు శివుని స్మరింపవలెను.

శ్రీ ఖట్టభాస్కరవిరచిత యజుర్వేదభాష్యమున
శ్రీ దుద్రవశర్వమున నవమానువాకము సమాప్తము.

శ్రీ దుద్రాభిషేకమాహా త్యము

∴ దశమానువాకము ∴

—; సతమ ఋక్కు ;—

“ద్రాపే అంధసస్పతేదరిద్రంనీలలోహితః

వీషాంపురుషాణామేషాం వశూనాంమాభేర్భాఽరోః

మోవీషాంకించనామమత్”

సా. భా:— ద్వితీయానువాకముమొదలు నవమాంతములైన అనువాకములందు వివిధములైనయజుస్సులు ఉభయతోననుస్కారములు, అన్యతరతో ననుస్కారములును, జెప్పబడినవి. పిమ్మట దశమానువాకమున ఋగ్రూపములైన మంత్రములు చెప్పబడుచున్నవి.

అర్థము:-

ద్రాపే = కుత్సితమైనగతినిబొందించువాడా! అంధసస్పతే = అన్నమును రక్షించువాడా! దరిద్రత్ = వీమియునులేనివాడా! నీలలోహిత = కంఠమున నల్లనివాడవై, ఇతరత్రవిష్టనివాడా! వీషాం = ఈమాదగు, పురుషాణాం = పుత్రపౌత్రాదులయొక్కయు, వీషాం = ఈమాదగు, వశూనాం = గోమహిష్యాదులయొక్కయు, సమూహమును, మాభేః = భయపెట్టకుము. వీషాం = ఈమోక్షమందిన అందఱిలో, కించన = ఒకవస్తువునైనను, మారః = నశింపజేయకుము. మోఆమమత్ = రోగమందిన వారిగాఁ జేయకుము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— ఓచుహాదేవ! పాపమొనర్చిన వారికందఱికినీ నరక

మొసంగి బాధ పెట్టుచున్నావు. భక్తులయొక్క అన్నమును గాపాడుచు, అర్చన ప్రదానముచే వారిని రక్షించుచున్నావు. నీవు సహజముగా విమియునులేనివాడవే. “ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మనేహనానాస్తికించన” మహాదేవా! పరమాత్మవైన నీవు ఒక్కడవే, నీకంటె కిండవదిలేదు. ఇటునీలో నానాత్వము విమాత్రమునులేదు; అని ప్రాశస్త్యముచెప్పుచున్నది. గరళము మ్రింగుటచే నీవు కంఠమండుమాత్రమే నల్లదనముకలవాడవు. ఇతర దేహభాగములందు ఎఱ్ఱనివాడవు. నీవు భక్తులచే ఇట్లు సంబోధింపబడుచున్నావు. నీవు మాపుత్ర పౌత్రాదులను, మాగోమహిష్యాదులను భయపెట్టుకుము. నీ దయచే మేమందఱును ముక్తులమే. మామధ్యనున్నవస్తువు వీదియును నశింపకుండునుగాక. వీదియును, రోగమొందకుండునుగాక.

273, 274, 275, 276. నామములు-

శివ+విష్ణు:-

“ద్రాపే, అంధసస్యతే, దర్శిద్రత్, నీలలోహిత!”

“ద్రాపే అంధసస్యతే” అను ఈమంత్రమునకు ఋషివృలహాదు. ఆస్తారవంత్రి ఛందస్సు ఆస్తారవంత్రిఛందస్సులో వంద్రెండు అక్షరములు కలవు. శ్రీరుద్రుడేదీనికిదేవత. ఈవిధముగా విశ్వరూపముతో దేవునిస్తుతించి, పిమ్మట మాతెవ్వరికిని భయములేకుండునుగాకయని భక్తుడుయాదించుచున్నాడు. ఈ వివరణమున శివపరముగను, విష్ణుపరముగను విషయముండును. జీవుల గతి వారికర్మఫలమునకు అనుకూలముగానుండును. అందుచే అది ఒకప్పుడు ఉత్కృష్టమును, ఒకప్పుడునికృష్టమునైయుండును. తీవ్రవేదనను అనుభవించుటయే అకర్మగతియొక్కవ్యభావము. ఒకప్పుడది దర్శిద్రస్వరూపమైయుండును. ప్రావిధములనుండునదే వికర్మగతి. కర్మ అకర్మ, వికర్మ, అని తొలమానపులుచేయువని మువ్విధములుగానుండును. వానిలో వికర్మఫలమును సంపూర్ణకర్తయైన శివుడు, రక్షణకర్తయైన విష్ణువును, జీవులచే అనుభవించబడుదురు.

“ద్రా = కృత్సాయాంగతౌ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “ద్రా” అను పదమునకు, కృత్సగతి అనగా నీచమైన గతియని అర్థము. అది శోచ్యము = దూఃఖింపఁదగినది. సర్వలోకమును ఉపసంహరించుటయే దానిలక్షణము. “అప్టగతౌ” అను ధాతువునుండియేర్పడిన “అపి” అను పదమునకు చేర్చు వాడనియర్థము శివకేశవులు కర్మఫలముతగ్గించి, తమభక్తులను తమయొద్దకు జేర్చుకొనుటకు వారిచే అనేక దూఃఖములను, కష్టములను అనుభవించజేయుదురు. కావున శివకేశవులు ఇరువురును “ద్రాపి” అను నామముకలవారే. “ద్రాపి” అనగా కవచముకలవాడు అనియునర్థముకలదు. శివకేశవులు రాక్షసులతో, బోరాడునపుడు కవచముకల్గియుండుదురు. కావున వారికి “ద్రాపి” యను నామముసార్థకమే.

శివుడు చంద్రనూర్యస్వరూపుడై జీవుల కవసరమగు అన్నమునొసంగును కావున అంధస్సునకు = అన్నమునకుఁబిడియై అంధసస్పతి నామకుడాయెను. అంధస్సుఅనగా నీరు. దానికిఁ బిడియైనవాడును అంధసస్పతియగును. మూల ప్రకృతియైన జలము వరమాత్మనుండివేరై ప్రకృతియాయెను అజలమే విష్ణు పాదోద్భవమై ప్రపంచమునవ్యాపించి, జీవులకు అన్నముగా సైతముఉండెను. అందుచే విష్ణువుకూడ అంధసస్పతినామకుడాయెను. దరిద్రత్ = నిష్పరిగ్రహాదు అనగా ఎవరినుండియును ఏమియును స్వీకరింపనివాడన్నమాట మహాదేవుడే మహావిష్ణువు. వారుఇరువురును జీవులకు నకలమును ఒసంగుదురు కానివారు ఎవ్వరినుండియును ఏమియును గ్రహింపరు కావున శివకేశవులు ఇరువురును దరిద్రస్సామకులేయన్నమాట.

శివకేశవులు ఇరువురును నీలలోహితనామకులే. ఎట్లన? దేవుని హృదయమునుండి అవిర్భవించుటచే రుద్రుడు నీలలోహితుడాయెను. శివుడు భిక్షునాదికముచేయుటచేనీలుడును, నారి = వనిత పగభాగముననుండుటచే లోహితుడనాయెను. నామరూపాత్మకడగుటచేనైనను శివుడు నీలలోహితుడే

కంతమునందు నీలమును, వామభాగమున లోహితమును అగు శరీరము కలవాడగుటచే సైతము శివుడు నీలలోహితుడే అగును.

విష్ణువునీలుడు = నల్లనివాడును, సూర్యరూపముననుండుటచే లోహితుడునుఅయిన లోహిత, రోహిత, అరుణనామములు సమావార్థకములే అగుటచే లోహితనామము విష్ణువునకుజెల్లును.

రాక్షససంహారముచే వాణ్ణి న కాలువ్యమంతయును దొలగుటచే సైతము నీలలోహితనామము శివకేశవులకు సార్థకమే అగును. ఇట్లు శివకేశవాత్మకుడైన రుద్రుని సంబోధించి, భక్తులు అతనిని అభయము ఒనగుమనియాచించుచున్నారు. శివకేశవస్వరూపుడవైన భగవంతుడా! పుత్ర పౌత్రాదిరూపులైన ఈమాపురుషులకుగాని గోవులుమున్నగు వశువులకుగాని వివిధమైన భయమువాణ్ణినీయక రక్షింపుము హింసించకుము. వీనికిమారము అనగా అకాలమరణాదికముప్రాప్తించకుండ, రక్షింపుముతండ్రి! మహాదేవా! మహావిష్ణో! నిన్నుబూజించుయజమాని వివిధమైన అర్చినిషీడనుబొందకుండుగాక. యజమానికిఁ జెందిన వశువులును అర్చినిజ్వరాదికమును బొందరాదని మాకోరిక.

ఒకదినమున ఉపవాసముచేసి, ఈమంత్రమును 10 వేలు జపించవలెను. అపుడు పురశ్చరణమువూర్తియగును. పిమ్మట కపిలగోవునేతితో అర్ధానక్షత్రయుక్తదినమున 10 వేలఅహతులనుహోమముచేసినచో ధనవంతుడగును. సన్నిపాతజ్వరముతోబాధపడువాని శిరస్సునుండి డూర్వాగ్రములను తుడిచి 5 వేలుహోమముచేసినచో రోగిజర్వవిముక్తుడై దీర్ఘాయుష్మంతుడుఅగును వరులుగావించు వ్రయోగమును, మారణహోమమును అభిచారమండూరు అట్టి అభిచారమునుండి భయముపోగొట్టుకొనుటకు, మానవుడు 10 వేలకంకతమాలను (వ్రసాధనములను) హోమముచేయవలెను. నేతితోఁదడిపినతెలను 10 వేలుహోమముచేసినచో మహాజనులుగావించు ద్రోహభయముతొలగును. 10 వేలుమేడిపుల్లలను నూలుగింజలతోఁ గలిపిహోమముచేసినచో సర్వభూత భయముతోఁగును.

గ్రామనగరమవ్యభాగమున అగ్నినుంచి, అందునేతితోఁ దడిపిన తెలకపిండిని 10 వేలుహోమముచేయవలెను. రా వి యా కు లం డు బ లి ని సమర్పించవలెను. తొల 8 వేలుహోమముచేయవలెను. అప్పుడు రుద్రుడు భైరవరూపియై భూతములతో సహవ్రత్యమగును. అతనిని జూచిభయపడకున్నచో మహాసిద్ధిజరుగును. చలించి భయపడినచో ఉన్నాదియగును. అపదలో అహవమును స్మరించినచో అపదలు తొలగును. పిమ్మట మహాదేవునిట్లు ధ్యానించవలెను.

శ్లో॥ అగుల్పాసితకంచుకో డమరుకాశిష్టోలసత్కుంతలీ।

భూలీకుండలిత శ్రవాస్పతిలకోమందంక్వణన్నాపురః।

శ్రీమన్నిర్మలదంతపంక్తికిరణశ్శ్వేతాయమానాననో

దేవోభైరవవేషభూషితవపుర్ద్యేయోమృడానీపతిః”

వాత్సర్యము-

మహాదేవుడు కానిశీలలవరంకునువ్రేలాడు తెల్లసికంచుకము కల్గియుండెను. డక్కాచే బాగుగాఁ దాకఁబడినట్టియును, ప్రకాశించుముంగురులు కల్గియుండెను. చేతఁద్రుిశూలము కల్గియుండెను. చెవులఁగుండలములు కల్గియుండెను. నుడుకుఁదిలకముతోఁగూడియుండెను. అతని నూపురములు మెల్లగాధ్వనిచేయుచుండెను అతనికి దంతములవరుస శోభావంతములై నిర్మలములైన కాంతికిరణములు కల్గియుండెను. అతని ముఖము తెల్లగానుండెను. న్యయంప్రకాశమానుడైన అతడు భైరవవేషముదాల్చియుండెను. అట్టి పార్వతీ పతియే సదా ధ్యానింపఁగగినవాడైయుండెను.

బీజాక్షరసంపుటి—

ద్రాపిపదమున “ద + రీ + ఆ + వీ + శ” అని ఐదక్షరములుకలవు. చల్లావహ్నిప్రధానమైన పైనామము నుపాసించువారు శక్త్యుపాసకులే

జ్ఞానవంతులై తరింతురు. దీని నుపాసించువారు అగ్నిచేదములను గనుగొని దుర్గావ్రభావముచేఁ గృత్రిమమేఘములను, సకాలవర్షమునుకురిపించి, లోక రక్షకులు కాఁగలరని తెలియుచున్నది.

అంధసన్పతినామమున "అ + మ + ధ్ + అ + న్ + అ + న్ + వ్ + అ + త్ + ఇ" అని పదనొకండు అక్షరములుకలవు. ఇందలి సకారద్వయము శక్తిప్రధానము. అకారచతుష్టయము పురుషప్రధానము. కావునఁ బైనామము శాక్తాద్వైతముకుఁ బ్రధానము. దీనినుపాసించువారు జ్ఞానులై తరింతురు. శక్తి ప్రభావముచే లోకకాంక్షలను దీర్చఁగలధనరాసులను గనుగొనియుఁ గృత్రిమమేఘస్పష్టిచే వర్షముకురిపించియు లోకరక్షణగావించఁగలరని తెలియుచున్నది.

"దరిద్రత్" అను నామమున రెండు అగ్నిబీజములును, రెండు దుర్గా బీజములునుగలవు. అవివాస్తుబీజముతోఁగూడియున్నవి. కానఁ బైనామము నుపాసించువారు శాక్తేయులై తరింతురు. ఈ నామము నుపాసించువారు అగ్ని ప్రేషకయంత్రములన్న నృప్తిచేదేశరక్షకులు, వ్యాధిని వారకులును గాఁగలరు. స్థిలలోహితనామమున "న్ + ఈ + త్ + అ + త్ + ఓ + హ్ + ఇ + త్ + అ" అని పదక్షరములుకలవు అవి దశదిక్కులను, దశేంద్రియములను సూచించును. ఇందు వరుసగా సావిత్రిమాయశక్తిపృథివీబీజములుకలవు. అవి వరుసగా బ్రహ్మశివ విష్ణుబీజములతోడను, వాస్తుబీజముతోడనుగూడి యున్నవి. ఇవి సకల మతస్థులకును ఉపాస్యమైన నామము. దీనినుపాసించు వారు సాయుజ్యాది ముక్తులనుబొందుదురు. అంతేకాదు. పృథివిలోఁగల పాంచభౌతికవస్తువులనెల్ల యంత్రసహాయమున వెలికిదీసి, లోకోపకార మొనర్పఁగలరని తెలియుచున్నది. పృథివిగత వస్తువులనెల్ల బైటికిదీయఁగల యంత్రములన్న నిర్మించఁగలవారలుకాఁగలరనియును తెలియుచున్నది.

-: 2. వ. ఋక్కు :-

“యాతేరుద్ర! శివాతనూశ్శివావిశ్వాహభేషజీ,

శివారుద్రస్యభేషజీ, తయానోమృడజీవసే”

అర్థము:-

హేరుద్ర = ఓ శివుడా! తే = నీదగు, తనూ = ఒకశరీరము, శివా = శాంతమైనది. తయా = ఆశరీరముతో, నః = మమ్ములను, జీవసే = జీవింపఁ జేయుటకు, మృడ = సుఖింపఁజేయుము సా = ఆశరీరము, విశ్వాహభేషజీ = విశ్వ+అహ = అన్నిదినములందును, రోగదారిద్ర్యములను దొలగించుటకు, భేషజీ = భోషధమువంటిదికాన, శివా = శుభకరమైనది. రుద్రస్య = శివుని యొక్క, తాదాత్మ్యముపొందుటకు, భేషజీ = భోషధరూపమైనదియును, జ్ఞాన దానముచే సంసారదుఃఖముతొలగించునుగాన, శివా = మంగళకరమైనది యును అగుచున్నది.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— సుహృదేవా! నీకు “మూర, శివ” అని రెండు శరీరములుకలవు. వానిలో శివ అను శరీరము శాంతస్వరూపము. ఆశరీరముతో మమ్ములను, అనగా జీవులను జీవింపఁజేయుదువు. మాకు సుఖమును జేకూర్చెదవు. పైశరీర ముతో, అన్నిదినములందునను, జీవులరోగములను దొలగించెదవు. వారికిఁ గల దారిద్ర్యమును సైతముతోగించెదవు. కావున అనీశరీరము భోషధము వంటిదై సుఖముచేకూర్చును. నిన్ను సేవించుభక్తులకు నీఅత్మలోఁ జేరఁబయనెడి తాదాత్మ్యరూపమోషమునొసంగెదవు. జ్ఞానమునొసంగి, జీవులకు జననమరణాదులచేఁ బ్రాప్తించు దుఃఖమును నివారించెదవు. అంతచే నీశరీరమునకుఁ గల శివయను నామముసార్థకమైనది.

శివ + విష్ణు:-

“యాతేరుద్ర” అను మంత్రమునకు స్కందాదుముషి. అనుష్ఠుప్పు ఛందస్సు స్కందరూపియైన రుద్రుడుదేవత. ఓ రుద్రుడా! నీవు విష్ణుస్వరూ

పడవైన శివుడవు శివకేశవరూపుడవైన నీ శరీరము, సకలజీవులకును సుఖకరమైనదే. అనిశరీరముతో మాకు శుభముచేకూర్చుము. నీవుచేయు శుభము రెండువిధములు. సర్వదూఃఖములను దొలగించుటలో భేషజముగా, ఔషధముగానుండుట ఒకవిధము. అత్యంతముకల్గు దూఃఖములను దొలగించుటలో భేషజముగానున్నది రెండవ విధము. మహాదేవ! నీవు తొలుత ధనపుత్రాదుల సుఖమును, స్వర్గసుఖమును, సంసారసుఖమును ఒకసంగుచున్నావు. అది ప్రథమ శుభము. పిమ్మటనిన్ను ఆరాధించు భక్తులకు సత్కేయసలక్షణసుఖమును (మోక్షసుఖమును) జేకూర్చుచున్నావు. అది కంఠవశుభము. పైనఁజెప్పినట్లు రెండు విధముల సుఖమునుజేకూర్చుటచే "శివ"యనుపేరుగల నీ శరీరము సకలదినములందును జీవులకు భేషజముగానున్నది వరమివ! "ఘోర"యనుపేరుగల నీశరీరము, దేశభేదమును, కాలభేదమును, సకల శరీరభేదమును, అవస్థాభేదమును, జనుసరించి, జీవులను రక్షించుటచే, భేషజముగానున్నది. మహాదేవ! నీవు రుజును అనగా సంసారమనురోగమును జీవులకువాటిల్లనియక ద్రవించఁజేయుచున్నావు. అనగా సశింపఁజేయుచున్నావు కావున నీవు రుద్రుడవైతివి. అందుచే నీశరీరమునకు భేషజనామము ఔషధననుపేరువాటిల్లరది. నీవు నీశరీరముతో సంసారరోగమునుండి భూతములను ఉద్ధరించుచున్నావు. నీశరీరమువలె, నీచ్యూభావము సైతము, జీవరక్షణకే ఉపయోగపడుచున్నది. కావున నీవు జీవులమగు మమ్ములను సుఖపెట్టుము.

శివుడువలె విష్ణువుకూడ జీవులను రక్షించుటకేపాటుపడుచుండుటచే విష్ణుశరీరమునకును శివయనునామము సార్థకమేయగును. శివశరీరమునకువలె విష్ణుశరీరమునకును, శివ, ఘోరయనుభేదముకలదా. శివునియొక్క ఘోరనామక శరీరమువలె, విష్ణువుయొక్క ఘోరనామక శరీరముసైతము జీవులను రక్షించును.

ఈ మంత్రమునెట్లు పునశ్చరణచేయవలెనో గమనింపుడు. 8 వందల ప్రాణాయామములుగావించి, 5 వేలు జపముచేసినచో, బునశ్చరణపూర్తియగును. దీనిచే, గేవలము గర్భరక్షణజరుగును. 9 నెలలగర్భమని వ్యక్తమైన పిమ్మట శిశురక్షణచేయవలెను. రుద్రమంత్రముచే సిద్ధిరంది బ్రాహ్మణునిచే గర్భస్థశిశువువృద్ధినొందుటకై తన విభవమునకు అనుకూలముగా అలంకరించి, శంభునిగాభావించి, అవిప్రుని నమస్కరింపవలెను. గర్భిణీస్త్రీదేహమున చక్కనికాంతివాటిలినపుడు, సాధుగర్భమును అసాధువులు చూడరాదను తలంపుతో ఈపనిచేయింపవలెను. రాజుగారిగృహమధ్యభాగమున జనశూన్య ప్రదేశమున అడ్డముగా అర్వాగ్గామిద్వయమును స్వీకరించి ధ్వజాద్యలంకారములతో అలంకరింపవలెను. రెండుమంత్రములతో, బ్రహ్మసుందరి పరిశుద్ధ తండలములను జల్లి అప్రదేశమున అగ్నికుండమును వేదికను గావించవలెను. అవేదికయందు సాధారణఘటముమీదను మహాసేనమంత్రముతో స్వర్ణపుష్పముతో శివుని ఆవాహనచేయవలెను. దానియందు అర్వాగ్గామిద్వయముతో గలశంకుంచవలెను. అకలశలుబిందుయుతములై దారముతో, జుట్టుబుడవలెను అకలశలలో స్వర్ణమువేసివానిపై మూకుళ్ళుబోర్లించవలెను అకలశలువిండుగా నముద్రమును జేరునదీజలముతోనింపవలెను. వానిపై గ్రౌత్తఃపట్టునుగప్పవలెను. అచుండుపమథ్యమున జలపూర్ణఘటమునుంచవలెను. అర్చాపి నక్షత్రములతో దినమును లెక్కించవలెను. దానిలో సువర్ణమువేసి, మిగిలిన వానిని నవరత్నములతోనింపవలెను. మూడు రత్నములను నీజితో నిండిన ఘటమున ఉంచవలెను. వానిపై విలువైన వస్త్రములను గప్పవలెను. వానిని స్థిరముగానుంచి దేవుని ఆరాధించవలెను అతనిపై గంధమును పూయవలెను. అందావహించిన శ్రీకంఠుని (శివుని) తామరపూలతో,

బూజింపవలెను. పిమ్మట గగ్గులదూపమును సమర్పించి, నేతిదేపమును చివరకుంచవలెను. అంతటను గర్పూరముతో గలువలెను. ఇట్టా రాదించి, అశివుని నర్పించి, ఉపస్థానమంత్రమును జపించవలెను. పిమ్మటఃపటసంసారమంత్రముతో హోమముచేయవలెను. నూపులు, దూర్వాగ్రములు, పేలాలు, తులిసి మంచిగంధము, పెరుగు, తేనె, నేయి, అనువానితో గూడిన హోమద్రవ్యముతో హోమముచేయవలెను. పిమ్మట హోమపూజచేయవలెను. ప్రస్తతండు లములను వండి, ప్రైమంత్రముతో హోమమును అగ్నిలో హోమముచేయవలెను. పిమ్మట గంధమును, వస్త్రమును, కర్పూరమును ఒంగవలెను. పిమ్మట గురువులను ఆదరించుచు, ఉద్దిష్టపురుషుడుకాని, ఇతరుడుకాని భుజించవలెను. తర్వాత సాయంకాలమునను, అగ్నికుండలములను, స్పృశించి, అచార్యుడు జపముచేయవలెను. నిత్యముచేయు ధముసనే వస్త్రాచ్ఛాదనము, వసనోత్తరీయము, సమర్పించుటయును జరుగును నిత్యము బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. ఇట్టా పరించిన రాజునకే శక్తి కలుగును. అపుడాతనికి అయుర్దాయముగల మంచిసంతానముకలుగును. గర్భస్రావము జరుగనేరదు. గురూవదేశముననునరించి, గంధముకంటె మిగిలినదానిని, బ్రధానముగా జేయవలెను. వపాఖండాదులు మంత్రసంబంధవైదికకృత్యములగుటచే అవిచేయు ప్రదేశమున స్త్రీశూద్రాదులు ప్రవేశించరాదు. తుదిదినమున స్నానముచేయవలెను. దండదానరూపముగా దాని గురువున కొసంగవలెను. పిమ్మట పుత్రస్వీకారమునకై గణపతిపూజచేయవలెను. అట్లైనచో వాని సంతానము, అయుర్దాయముకలదగును. కన్యాదేవతను దేశించినేతితో, దడిపినపేలాలను హోమముచేసినచో కన్యకలు కలుగును. అపొమార్గసమిధలతో హోమముచేసి

పండితుడు అలక్ష్మినిబోగొట్టుకొనవలెను. తిలాహూతలను సమర్పించినచో సర్వ కల్మషములునశించును. మేడిపుల్లలను హోమచేసినచో బ్రాహ్మణులు వశులగుదురు. శ్వేతరక్తనీలపీతసూత్రములతోఁ గలశలను బరివేష్టించి, లక్ష సారులు నేత్తితోహోమముచేసినచో సాధకుడు సర్వకామములనుబొందును, వస్త్రకాముకుడుశ్వేతకుసుమహోమముచేయవలెను. వీరంగుపుష్పములు హోమముచేసిన ఆరంగువస్త్రములు లభించును.

వృష్టికాముకుడు ఈక్రిందిరీతినిజేయవలెను ఎట్లన? గోమయముతో అలికి పరిశుభ్రముచేసినప్రదేశమున రక్తద్రవ్యముతో అచటనే మండలము చేయవలెను. మండలముఎడట నూరన కుంభమునుంచవలెను. గంధజలముతోనింపిన ఆకుంభమును సూత్రముతోఁ గట్టవలెను. పిమ్మట ఆకుంభమున సూర్యుని ఆవాహనముచేసివీకాగ్రమాననుడై సాధకోత్తముడు అటనున్న సూర్యదేవుని బూర్వమువలెఁ బూజింపవలెను. అచటపాలతో 108 సార్లు హోమముచేయవలెను. వీకాగ్రబుద్ధితో ధ్యానించుచు, వేయిసార్లు సూర్యమంత్రమును జపింపవలెను ఇట్లువీచుదినములోపండ్రెండొదినములోచేసినచో సూర్యభగవానుడు ప్రసన్నుడై మహావర్షముకురిపించును. పుత్రులుకావలెనని కోరువాడుశుచియైనుంచి నియములుకలవాడై రేఖవళ్ళుశాసనముచేయవలెను అగ్నిలోఁ బామనహోమముచేయవలెను 108 అహూతులను సమర్పించవలెను ఋతుస్నాతయైనపిమ్మట 4 వ దినమునస్నానమాడిన తర్వాత భార్యను శుచియైన వస్త్రాధికముతో అలంకరించవలెను పిమ్మట హతశేషమును ఆమెచే భుజింపజేయవలెను బుధుడైనవాడు 108 సార్లు జవమునర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. స్వస్తివచనముచెప్పించవలెను. ఇట్లు చేసినచో తేజ

శ్శాలియును, రోగహీనుడునగు పుత్రుడు లభించును అన్వయమనవస్తువును
జూచినపుడును, దుర్వృష్టముగాఁబడినపుడును, అభిచారకర్మలొనర్చుటచే
దోషమువాటిల్లినపుడును, అలక్ష్మితోఁగూడినపుడును, విగ్రహాదులుపోయినపు
డును, భయము ల్గినపుడును, సూర్యాదిగ్రహపీడలు కల్గినపుడును, భూత
పిశాచాదులు తనలో అవేశించినపుడును, ఇతరదోషములు వాటిల్లినపుడును.
ఇంతకమున్నుచెప్పినట్లే మండలముకావించి, నూతనకుంభమును గంగోదక
ముతోనింపి, దానికిఁ జెందిన మంగళకరకార్యములూచరించి, వీలకలను,
లవంగాలను, కర్పూరమును నిమ్మపండ్లును, జాజిఫలములను, అకుంభమున
ఉంచవలెను. అకలశలో మహాదేవుని అవాహన చేయవలెను.
పూజింపవలెను అచటనే హోమముచేయవలెను. (1108) 1 వేయి
108 సార్లు ఈ మంత్రముతో మహాశివుని మంత్రించవలెను. పిమ్మట యజ
మానికాని పరుడుకాని రుద్రాభిషేకముచేయవలెను. ఇట్లు చేసినచో దోషము
తెల్లతొలగిపోవును. నిత్యము ప్రాతఃకాలమునసొన్నమొనర్చి, వేయిసార్లు
ఈమంత్రమును జపించినచో, మానవుడు తప్పక, తనసంపదను, అరోగ్య
మును, తేజస్సును, సర్వదావృద్ధిచేసికొనఁగలడు. ఒక సంవత్సరము క్షీరా
హారమై జితేంద్రియుడై, జపమొనర్చి యథాశక్తిగాఁ బ్రతిదినము 10 వేలుపూజ
చేసినవాడు సాటిలేనిసిద్ధినిబొందును. అతడు అణిమాదిశక్తులనుబొందగలడు.
పానికిఁ దప్పక జగత్పతి వ్రసన్నుడగును. వానికి మానషభోగములేల? ఇట
ఒహగాఁ జెప్పనేల? మహాదేవునియందే చిత్తమనుంచి, తత్పరాయణుడై
“మహాశివోఽహమ్” అనుభావముపొందినవాడై పైమంత్రముజపించినచో,
మున్నయై తప్పక ముక్తుడగును. పైమంత్రమును బలింపఁజాలనివాడు ఈక్రింది
విధమున శివుని ధ్యానించి, ఈక్రింది శ్లోకమునే జపమొనర్చవలెను.

భౌతికశోకము:-

“ద్రుతచామీకరప్రఖ్యంశక్తి పాణింషడాననం।

మయూరవాహనారూఢం స్కందరూపం శివంస్మరేత్”

తాత్పర్యము-

అప్పుడే కరిగిన బంగారమువలెనున్నవాడును, శక్తియునునాయుధము చేతగలవాడును, అరుమోములుకలవాడును, నెమలివాహనము నధిష్ఠించినవాడును, కుమారస్వామిరూపుడనగు శివుని స్మరింపవలెను.

-: 3. వ. ఋక్కు :-

“ఇనూగ్ంరుద్రాయతవసేకవర్ధినే క్షయద్వీరాయప్రభరా

మహేమతిం।

యథానశ్శమనద్విషదేచతుష్టదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే

అస్మిన్ ననాతురమ్”

అర్థము:-

యథా = పీత్రకారముగా, నమః = మాయొక్క, ద్విపదే = పుత్ర పౌత్రాదిరూపమనుష్యునకును, చతుష్పదే = మహిష్యాది రూపపశువునకును, (గేదెలుమున్నగుపశుసమూహమునకును) శం = సుఖము, అనత్ = అగునో, కింఛ = ఇంతేకాదు, అస్మిన్ గ్రామే = ఈగ్రామమునందలి, విశ్వం = ప్రపంచము, పుష్టం = సుఖపూర్ణమును, అనాతురం = ఉపద్రవశూన్యమును, అగునో, తథా = అట్లు, వయం = మేము, రుద్రాయ = రుద్రునికొఱకు,

ఇహం = ఈ, మతిం = పూజ దాన్యము, మున్నగువానికి జెందినబుద్ధిని, ప్రభరామహే = గొప్పగా బోషించుచున్నాము. తవసే = బలముక్తుడును, తావసవేషుడును, షయద్వీరాయ = క్షీణించు ప్రతిపక్షపురుషులకలవాడు నగు, కషద్దినే = రుద్రునకు, సకలమును సమర్పించుచున్నాము.

తాత్పర్యము:-

మహాదేవుడు బలవంతుడు. తావసవేషముకలవాడు. సృష్టిలో గల సమస్తము ఆతని స్వరూపమే. తనకు వ్యతిరేకముగానున్నవన్నీయు, శత్రువులైన రాక్షసులు సమూహమంతయును, ఆతని దివ్యతేజస్సుచే క్షీణించును. తనకు వ్యతిరేకముగా బాసించు పాపమంతయు నశించుటకు ఆతడేహేతువు. అట్టి రుద్రునిదయ సంపాదించుటకు మాబుద్ధిని ఆతని పట్లనే ప్రవర్తింపజేసి, మన సారధ్యానింతుము. అతడు పుత్రుడు, పౌత్రులు మున్నగు మనుష్యులకును, మాప్రోక్షణలోఁ గలపశువులకును, సుఖముచేకూర్చుచుగాక. బ్రహ్మాండమనెడి ఈగ్రామమునగల సకలప్రాణులును ఆతని దయచే సుఖము పొందునుగాక. ప్రపంచమున ఏయుపద్రవములును వాణ్ణిల్లకుండునుగాక.

శివ + విష్ణు:

భ. భా. భా:— “ఇహగ్ం రుద్రాయ” “మృడానోరుద్రః” అను రెండు మంత్రములకును మాండవ్యదుఃఖి. ఈరెండును జగతీభందస్సనకుఁ జెందినవే. రుద్రుడు దేవత. ఈరెండుముక్కలును ఒకటేమంత్రమని కొందఱి తలంపు. శివకేశవరూపుడగు పరమాత్మకుఁ జేయు పూజలు, శారీరకము, వాచికము, మానసికము, అనిముద్విధములు. అందుచే భక్తులు బుద్ధిలోఁ బరమేశ్వరునిధ్యానించి, ప్రకృష్టముగా మానసికపూజచేయుచున్నారు “స్తుతంతోతాఁణప్రియః” అని విష్ణుసహస్రనామిలోఁ జెప్పినట్లు స్తుతిరూపులైన శివకేశవులను స్తుతిచేసి, భక్తులు ఆతనిని బ్రసన్నునిజేసికొనుచున్నారు. ఈవిధ

ము గ స్తుతిరూపపూజయును శివకేశవులకు సమర్పింపఁబడును. యజ్ఞాదులలో జేయుచుండు తోడను, అగ్నిలో సమర్పించు హవిర్దానములచేతను, భక్తులు తమ మతిని శివకేశవులపట్ల అవిచ్ఛిన్నముగానుంచుచున్నారు, శివకేశవులే స్తోత్ర వ్యులు (స్తుతింపఁదగినవారు.) ఉపాసించదగినవారు. ఆశ్రయింపఁదగినవారు చూడఁదగినవారు. వినదగినవారు. మంత్రవ్యులు. నిధిధ్యాసయోగులు. “ద్రష్టవ్యశ్శ్రోతవ్యోమంత్రవ్యోవిధిధ్యాసితవ్యః” అను శ్రుతిలో ఈవిషయమే చెప్పఁబడెను. శివుడు వాయుగ్నిచంద్రాదిత్యాదిరూపమాలతో బ్రహ్మాండమును వృద్ధిచేయుచుండగా విష్ణువు రక్షించుచున్నాడు. “బలాయనమోబలప్రవృథ నాయనమః” అను మంత్రమునఁ జెప్పినట్లు శివుడు తపము (బరము) కల్గియుండగా “బలంబలవతామస్మి” అను గీతాసూక్తిలోఁజెప్పినట్లు విష్ణువు తన పితృతాని బలముననుంచినాడు. కానవారు బలవంతులాయెనన్నమాట. కవర్దిమను జటలవరుసగల్గి శివుడుండగా, విష్ణువు, క = జలముచేపర్ది = బ్రహ్మాండమును బవిత్రముచేసెను. అందుచే శివకేశవులు కవర్దులై వీరు లందఱును శివునాశ్రయించి, క్షయన్తి = నివసించుచున్నారు. మహావీరులైన రాక్షసులు విష్ణువును సమీపించి, క్షయన్తి = నశించుచున్నారు. అందుచే శివకేశవులు క్షయద్వీరులైరి. ఓశివకేశవులారా! మీరు మమ్ములను బ్రకృష్టముగా భరించువారు కాన ద్విపదలైన మాపుత్రాడలను, పతుష్పాతులైన మావశ్వాదులను రక్షింపఁ బ్రార్థించుచు, మీయందే మామతిని లగ్నముచేయుచున్నాము. మాప్రాణిజాతమును సకలమును సుఖముచేకూర్చి రక్షింపుడు. పుష్పినొండునట్లు చేయుడు. వివిధములైన రోగములు లేకుండునట్లు కాపాడుడు.

“రుద్రాధ్యాయావసేద్యతగ్రామేవానగరేఽపివా,
నతత్రక్షుత్పిపాసాద్యాదుర్భిక్షవ్యాధయోఽపిచ”

అను పురాణసూక్తిచే రుద్రులైన శివకేశవుల మహిమగలమంత్రములను అధ్యయనముచేయువారు నివసించెడి గ్రామమునందగాని నగరమునందగాని క్షుత్పిపాసాదిబాధలుండవనియు, దుర్భిక్షమువ్యాధులునుండవనియుఁ దెలియుచున్నది. కావున శివకేశవులారా! జీవులమగుమాకు దసధావ్యాధికమును వమ్ముద్దిగానొసంగుడు; అనిభక్తులుప్రార్థించిరి.

∴ 4 వ. ఋక్కు ∴

“మృడానోరుద్రోతనోమయస్కృధిక్షయ ద్వీరాయ
నమసావిధేమతే
యచ్ఛంచయోశ్శమనురాయజేపితాతదశ్యామ తవరుద్ర
ప్రణీతౌ”

అర్థము:-

హేరుద్ర = ఓశివ! నః = మమ్ములను, మృడ = ఇహలోకమున సుఖింపఁజేయుము; ఉత = ఇంతేకాదు నః = మాకు, ఐరలోకమునను, మయః = సుఖమును, కృథి = చేయుము. క్షయద్వీరాయ = నశింపఁజేయఁబడిన మాపాపములును, వీరులునుగల, తే = నీకు, నమసా = నమస్కారముతో, విధేమ = సేవించెదము. పితా = పాలకుడైన, మనుః = వ్రజాపతి, యతో = వీ, శంచ = సుఖమును, యోశ్శ = దూఃఖమునకు దూరముగానుండుటను, యతోమయజే = విలేశమును, సంపాదించెనో, తతో = అస్వర్గమును, వయం = మేము, హేరుద్ర! = ఓ శివుడా!, తవ = నీమొక్క, ప్రణీతౌ = వ్రణయమును స్నేహాతిశయమునుగలుగగా, అశ్యామ = పొందఁగలము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:— మహాదేవ! నీయధీనమునఁగల జీవులకు ఇహలోక సుఖమును
ఐహలోక సుఖమును జేకూర్చుము. జీవులుచేసినపాపములను నశింపఁజేయుము
నీసేవచేయుదుము. నీకుమాయుండఁగల వాత్సల్యముచే నీయధీనముననుండి
పాలించెడి మనువుచేయుసుఖమును అనుభవించెదము. నీమూలమునఁ
బాపమునకుదూరులగుడుము; అని భక్తులు ప్రార్థించిరి.

శివ + విష్ణు:

భ. భా. భా:— శివునిదయచే మృకండ సుహృద్ పుత్రవంతుడాయెను. అతని
దయచేతనే అందఱును ఐశ్వర్యవంతులగుదురు. అటులే విష్ణువుదయచే
గజేంద్రుడు బ్రతికెను. కుచేలుడు ఐశ్వర్యవంతుడుఅయెను. బ్రహ్మాండమందలి
జీవులెల్లరును శివకేశవులదయచేతనే, పుత్రదనాదినమ్మిద్దిని, సుఖమును
బొందుచున్నారు. నిరతిశయమోజైనందమును బొందుటకు వారేమూలకార
ణము. మహావీరులు వీరినాశ్రయించియున్నవారు. తమ భక్తులశత్రువులు
నశించుచున్నారు. వీరికృపాదృష్టిచే భక్తులండఁగల కామక్రోధాదివీరులు
నశించినారు కాన మహావ్రభులారా! మిమ్ముల నమస్కరించియు, చరువు
రోడాశాఢులను నమర్పించియు, మీసేవచేయుచున్నారము. కావున మమ్ములను
రక్షించి సుఖముచేకూర్చుడు. సుఖమునొసంగినట్లే మాడఁఖములను సైతము
తొలగింపుడు. మాకుఁగడ్డములు కట్టుటకుగలకారణములను నిర్మూలించియు,
రాబోవుకడ్డములను రానికకుయు, రక్షింపుడు. పరమేశ్వరులారా!
మీశృష్టిలోనున్నజీవులకు సుఖమునుజేకూర్చుట్టకై మీయంశతో మనువును
సృష్టించినారు అతని యధీనమున బ్రహ్మాండమందలి జీవులకు సుఖము
చేకూర్చదలంపువాడుకావున అతడు మనుహయెను. ప్రజలకెల్లఁ బితరయ్యెను
ప్రజాపతియైన మనువు మీప్రేరణలననుసరించి, తనవశమునఁగల జీవులకు

వర్ణాశ్రమాదిభేదముతో, సుర్యాదను = హద్దును, వ్యవస్థను విగృహించినాడు. అతనిచే మీరుమాక (గృహధిభములను దొరికింపజేయుచున్నారు. అటులనే పీఠసాదమువలన మేము ప్రమత్తులముకాకఉండఁడును ప్రమాదమున్నప్పటికిని మీరయవలన పిమాట మీశత్రువునుదోషముపొందినవారముకాము. అతి శయముగా మాకు అభిముఖులుకండన్ని భక్తులు శివకేశవులను, రుద్రా! అని సంభోదించుచున్నారు. రుద్రులారా! మీశాసనమున ఉండగలము. మాపట్ల మీకు బ్రణయముకల్గినదో, మేము స్వాములైన తమచెంతను భృత్యులుగా ఉండగలము. అయ్యలారా! మనువు మీదేనియుక్తుడై ప్రజాపతియై ప్రజా హితముచేయుచున్నాడు. మాడు భములను, అతడు తొలగించునట్లు, మాకు సుఖము చేకూర్చునట్లును మెలగగలము. మనువుకూడ సర్వజ్ఞుడైన జగత్పితయై మాకృత్యములను బ్రశంసించుచున్నాడు. అతనిరక్షణకు మేము భావనముకాగలము; అనితమమొనరిపించుకొనిరి

పైరెఱుడుమంత్రముల పురస్కరణమును గమనింపుడు కృష్ణావ్రత మాచరించి పైమంత్రములను 9 వేలసార్లు జపించవలెను. అమావాస్యదినమున, నాల్గుబాటలు కలియుదోభిక్షు అగ్నిధుంభి, అందుదదిని 10 వేల అఘోరులు హోమముచేయవలెను. అందుచే గోశాంతి జరుగును. జలమును స్పృశించి, అర్చనక్షత్రయుక్తదినమున 10 వేలుజపమొనర్చి, జలమును వాహనశాలలో జల్లవలెను. అట్లెన్నఁదో రాణివాహనములకు శాంతిజరుగును.

పశుపత్యైదుల శాంతికి 10 వేలసార్లునేతితోఁ దడిపిన తిలలను హోమము చేయవలెను. ఇతరక్షిపులశాంతికి 10 వేలు దూర్గాలను హోమము చేయవలెను. మంత్రపతనార్హతలేనిపాదులు శుక్రిదివ్యావర్తకమును జపించవలెను.

శ్లో॥ దివ్యసంస్థానోనోనోనోస్తూయమాసోమహాత్మిభి॥
 వ్రేసన్నవదనంభ్యోయేత్ సోమంసోమార్థధారిణమ్"
 ("సోమాంశధారిణమ్") అని పాశాంతరముకలదు.

తాత్పర్యము:-

దివ్యసింహాసనాసీనుడై మహర్షులచే స్తుతింపఁబడునట్టియును, చంద్ర
రేఖనుదాల్చిఁజూచుని (శివుని) ధ్యాసంపవలె యి.

-: 5 వ. బుంకు :-

“మానోమహాంతముతమానో అర్భకం।

మానఉక్షస్తముతమానఉక్షితం

మానోవధీపితరంమోతమాతరం

ప్రియామానస్తనువోద్రుదరీరిషః”

అర్థము:-

హేచంద్ర! ఓరుద్రడా! నః = మాయొక్క, మహాంతం = మూడు
సలియైనపురుషుని, మారీరిషః = హింసింపకు, ఉత = ఇంతేకాదు. నమః =
మాయొక్క, అర్భకం = బాలుని; మారీరిషః = హింసింపకుము; కింఛ =
ఇంతేకాదు; నః = మాయొక్క; ఉక్షంతం = నీరుచిమ్ముటకు, సేవచేయుటకును
సమర్థుడైన పురుషుని, మారీరిషః = హింసింపకుము ఉత = ఇంతేకాదు. నః =
మాయొక్క, ఉపితం = గర్భమందలి పురుషుని, మారీరిషః = హింసింపకుము
నః = మాయొక్క, పితరం = తండ్రిని, మావధీః = చంపకుము. ఉత = అంతే
కాదు, మాతరం = మాతల్లినిగూడ, మావధీః = చంపకుము నః = మాయొక్క
ప్రియాశ్చ = ప్రియమైన, తనువః = శరీరములను, మా రీ రి షః =
హింసింపకుము

తాత్పర్యము:-

సా. భా — ఓమహాదేవ! మాయుంబుగఱి మూడుసలి మాతాత మహాపురుషుడని,
అతని, మాబాలుని, మాసేవక జనమును, మాగర్భస్థశిశువును, మాతండ్రిని,
మాతల్లిని మాప్రియమైన శరీరములను హింసింపకుము; అని గృహస్తుడు
ప్రార్థించెను.

శివ + కేశవ:-

భ. భా. భా:- ఓశివకేశవులారా! మీరురుద్రులు. మీరేబ్రహ్మాండమంతటికిని తండ్రులు, మాయంట, ఏద్యావయోజ్యేష్ఠులైన శిశువులను హామీలుగలరు. వారిని మీరు అనుగ్రహింపవలెను. శ్రద్ధాభక్తులు, సద్గుణములుగల మాపుత్రుని రోగాడలలోముంచి, హింసింపకుడు, మీరు అరోగ్యదాతయగు నూర్యుని స్వరూపులుకాన అరోగ్యమొనంగిరక్షింపుడు. దయాశీలురుకాన అత్యంతము శిశువగు మాపుత్రునిసట్ల అనుగ్రహమచూపుడు. సంసారయోగ్యుడు, యువ కుడు, సంతానకరుడునగు మాపుత్రునిరక్షించి, మావంశమును నిలబెట్టుడు వంశోద్ధారకుడైన శిశువుగర్భమునగు దు వానిని రక్షింపుడు. అన్యమును అరోగ్యమునొసంగు మాతల్లిని, ఏద్యాబుద్ధులు జీవమునొసంగు మాతండ్రిని రక్షింపుడు. వారు శ్రద్ధచూపదగినవారు. ప్రతిప్రాణికిని, తనకీరము ప్రియుము. అధిభర్మసాధనము కాన దానిని రక్షింపుడు. రోగాలడుచే పీడింప కుడు. ముఖ్యముగా భార్యపుత్రాడలను రక్షింపుడు. అని భక్తులు తమ కుటుంబరక్షణకై పరమశివుని బ్రార్థించిరి.

ఈక మంత్రపురస్కరణ ఫలితములను గమనింపవలెను మూడువవాసములు అచరించి, ఈమంత్రమును 5 వేలుజపింపవలెను. దానిచే స్వజనరక్షణ జరుగును. అండులకుగాను నేతీతోగలిపినయవలను దిలలను, 10వేలు హోమముచేయవలెను. నేతిలో ముంచి, 10 వేలు రావినమిథలను హోమము చేయవలెను. ప్రతినంపత్పరము అర్చానక్షత్రయుక్తకాలమున 10 వేలు హోమముచేసినచో దనయొక్క స్త్రీబాలవృద్ధజనులకు శాంతిజరుగును. ఇతర విషయములశాంతికిని 10 వేలుజపమేజీయవలెను. రాజు తన అంతఃపురజనాభివృద్ధికి ప్రతిమానమున ఈమంత్రముతోడనే అర్చానక్షత్రకాలమున హోమముచేయవలెను. అండువలన గాంతియులభించును.

ధ్యానము:-

శ్లో॥ బాలేందుమకుటందే వంతరుణాదిత్యవిద్రహం।
ధాయేన్నందిశ్వరాకారంగణేశ్వరసమావృతమ్॥

తాత్పర్యము:-

బాలపండ్రునిమకుటమున దాల్చినట్టియును, మధ్యాహ్నకాలపు సూర్యుని వలె మెఱయు శరీరముకలవాడును, స్వయంప్రకాశమానుడును, నందికేశ్వరాకారముకలవాడును, గణాధిపతులతోఁగూడినట్టి దేవుని ధ్యానించవలెను.

-: 6. వ. ఋక్కు :-

నూనస్తోకేతనయేమాన అయుషిమానో గోషుమానో అశ్వేషురీరిషః।
వీరాన్మానోరుద్రభామితోవధీర్హవిష్మంతో నమసావిధేమతే॥

అర్థము;

హేరుద్ర = ఓరుద్రడా! నః = మాయొక్కతోకే = సంతానమునందును దయచూపి మారీషః = హింసింపకుము నః = మాయొక్క, అయుషి = అయుర్దాయము విషయమై, మారీషః = హింసింపకుము అనగా అయువును తగ్గింపకుము నః = మాయొక్క గోషు = గోవులందును, నః = మాయొక్క అశ్వేషు = గుఱుము విషయమై, మారీషః = హింసను ఆచరింపకుము. భాషితః = క్రుద్ధుడవై, నః = మాయొక్క, వీరాన్ = వీరులను, భృత్యులను, మావధీః = వధింపకుము వయం = మేము, హవిష్మంతః = హవిస్సుగలవారమై, తే = నీకు నమసా = నమస్కారముతో, విధేయ = సేవించెదము.

తాత్పర్యము:-

సా భా: — మహాదేవ! మేము నిర్మాత్రయించియున్న జీవులము. కావున నీవు మానంతానమును, వంశోద్ధారకుడైన మాపుత్రుని హింసించకుము. మా ఆయుర్దాయమును తగ్గింపకుము మాగోవులను మాగుఱ్ఱములను హింసించకుము నీక్రోధము అణుశక్తి. అగ్రహించి దానితో మావీరులను, సేవకులను హింసించకుము మేము నిత్యము హవిస్సులను సమర్పించుచునిన్ను సేవింపుచున్నాము.

శివ + విష్ణు:-

భ. భా. భా: — ఈమంత్రమునకు భగవంతుడేముషి. జగతీభందస్సు దేవుడును భగవంతుడే. శివకేశవులారా! మీరు రుద్రులు. మీరు మాసంతానమును పుత్రపౌత్రులను, రోగాడుచే గృశింపజేసి, హింసించకుడు.

"అయుష్షాశశవర్షశతంప్రహ, షోడశం వర్షశతమశీవత్, ప్రహ షోడశం వర్షశతంశీవతి" "సప్తవింశత్యధికాని శతంవర్షాణి" "ఇత్యేకే" "శతమేవ" "ఇత్యన్యే" అనెడి ఛాందోగ్యాదిశ్రుతులచే నూరుసంవత్సరములకు దక్కువకానిది అయు:ప్రమాణమనితెలియుచున్నది. అట్టి ఆయుర్దాయమును తగ్గనియక కాపాడుదు. అహోరాత్రాలనొసంగుగోమహిష్యాదలను, యుద్ధప్రయాణాదులకువయోగపడు అశ్వగజాదలను హింసించకుడు మావీరులకాని, మూత్రజలుకాని ఏవేని అపకారములనుగావించిననుక్రోధమండక రక్షింపుడు. మీక్రోధముతగ్గించుటకై మేము పురోడాశాది హవిస్సులను సమర్పించుచున్నాము. సమస్కరించుచున్నాము; సేవింపుచున్నాము. కావున మీరు ఎల్లపుడు మమ్ములను రక్షింపుడు.

ఈమంత్రమునకుజెందిన పురశ్చరణమును గమనింపుడు కృచ్ఛ్ర వ్రతమాచరించి, ఉడుంబరపాత్రతో కపిలగోవుశేతినిదీసి, వేయిసార్లు మంత్రించవలెను. పిమ్మట పుడించీనీచ అగ్నిలో 8 వేలహోమమును, మహా వ్యాహృతులతో సమర్పించవలెను. హోమశేషమును తక్షించి మూడురాత్రులు ఉపవాసముచేయవలెను. పిమ్మట చతుర్థక్షణముచేసి 50 వేలు జపముచేయవలెను దీనిచారించజేయుగురువునకు ఐదురాత్రులునొసంగవలెను ఈవిధముగాజేయుటచే రాజులు అయున్ననొండుదూరు. సత్కముచేసినట్లే రాజు పుడించిన అగ్నిలో కేవలమనేతితోతడివిన నూవులతో 10 వేలు హోమము చేయవలెను. ఎనమండుగురు విప్రులు ఎనిమిదిదిక్కులందును 8 వందలసార్లు అభిమంత్రించిన భస్మము జల్లి రాజునురక్షింపవలెను. శ్వేతకమలమును (తెల్లతామరపూవులను) దదిషధుమృతములతో(దడిపి 10 వేలు హోమము చేయవలెను. రుద్రరూపులును మంత్రసిద్ధులు సద్యస్సిద్ధులునగు పడు నొకండుగురు విప్రులచే బైన(జెప్పినపనిచేయించవలెను అట్లే నో దత్తక్షణమే సిద్ధినిొండుదురు. అచార్యునివలన మంత్రోపదేశముపొంది, మూడు రాత్రులుపవసించి, నిరంతరజపముచేసినచో రాజులయొక్క రాజ్యశ్రీవృద్ధి నొండును. నేతితో(దడిపిన దూర్వాలు 10 వేలు పైవిధమున జపించిన పిమ్మట హోమముచేసినచో రాజు చిరంజీవియగును. పైవిధమున జపించిన పిమ్మట బంగారుతో వెండితో రాగితో(జేయబడిన కలశలను 8 వేలతో, 8 వందలతో నీతితోనింపి, అభిమంత్రించి గంధాదులతో అరాధించి వానిపై సూతన వస్త్రములుగప్పి, ఇతర మంగళకార్యములనాచరించి, అచార్యుడు రాజు జన్మదినమున అతనికి సన్నానముచేయించి, పూజింపజేసినచో అమహా రాజుశారీరకదోషములతోడను మహాపాతకములతోడను విముక్తుడగును. రాజు గారి అభివృద్ధికొరకు సత్కము ఒక విప్రునిచే 8 వేలు జపముచేయించవలెను. రాజుగారి అయుధవాహనశాలలందును రక్షాకరాదులందును, బ్రతిమాసమున శామ్యనక్షత్రమున శాంతిచేయించవలెను. అశ్వత్థసమిధలను, అపారమార్గ

సమిధఃను దధిమధుఘృతములతోఁ దడిపి, 10 వేలు హోమము చేయించినచో అయుస్సు గడిచినవానికిని అయుస్సు వృద్ధిచెందును జావమునందుగాని, వ్యవహారమునందుగాని ఈ మంత్రమును జపించినచో రాజు ఓటమిని బొందడు. మూడు రాత్రులువవసించి, నిరంతర జపమాచరించి, చరుభోజియై తేనేతోఁ దడిపిన బిల్వఫలములను 10 వేలు హోమము చేసినచో వేల కొలది బంగారు నాణెములు లభించును. దధిమధుఘృతములతోఁ దడిపిన తెల్ల కలువలను 10 వేలు హోమము చేసినచో చక్కని కన్య లభించును. ఈ మంత్రమును 1 సంవత్సరము జపించి, చరుభోజియై కపిఁగోవు ఘృతముతో అగ్నిలో నిత్యమువలె 8 వేల, 8 వందల అహతులు సమర్పించినచో సకల మహాపాతకములునుండి ముక్తుడగును. ఈ మంత్రముతోడనే రక్తచందన గంధమును అభిమంత్రించి, లలాటమున ధరించినచో సర్వులును వశ్యులగుదురు. అపామార్గసమిధలను 8 వేలు వ్రతి జన్మదినమున హోమముచేసినచో అపమృత్యువు తొలగును వర్షము కురియుటకుగాను సూర్యుని 10 వేల జపాశ్చష్టములతో అదివారమునాడు ఆరాధించి, ఎఱ్ఱని తలపొగను వస్త్రములను, గంధమును దాల్చినచో భగవంతుడైన అదిత్యుడు నుహావృష్టి కురిపించును దూరదేశము పోవువాడు దశశర్కరలను గ్రహించి, 8 వేలు అభిమంత్రించి, 10 దిక్కులందు జల్లిపోయినచో, క్షేమముగా నున్నవాడై ఇల్లు చేరును నిర్విఘ్నముగా మహాకార్యమాచరింపఁదలచినవాడు, 10 వేలు జపము చేసినచో అనాయసముగా అక్కార్యమును బూర్తిచేయఁగఁడు పుత్రకాముకుడు ఈమంత్రము వఱించుచు నేతితో 1లక్ష హోమము చేసినచో వంశకర్తడైన పుత్రుని బొందును. సర్వత్ర విజయము పొందును. దేవుని మంత్ర ప్రభావము వలన సాక్షాత్తు సిద్ధులైన వారికే ఇవి ఫలించును సిద్ధులుకానివారికి వ్యవప్రయాసమే జరుగును.

ధ్యానము:-

శ్లో॥ దధానమే కాదశథా విభక్త
దేహం విశుద్ధ స్ఫటికప్రకాశం।
తేజోనిధిం కూలిన మిందుమౌలిం విచింతయే
త్తత్రస దైవరుద్రమ్॥

తాత్పర్యము:-

పరమేశ్వరుడు పరిశుద్ధమైన స్ఫటికపుణ్ణాంతి కలవాడు. పదనొకండు విధములుగా విభజింపబడిన దేహము కలియున్నవాడు. ఆతడు తేజస్సునకు విధి. కూలము చేతగలవాడు. చంద్రుడుకొప్పుముడైనాగలవాడు. అట్టి రుద్రుని సవా ధ్యానింపవలెను.

-: 7. వ. ఋక్కు :-

“అరాత్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే కయ
ద్వీరాయ సుమ్న మస్మేతే అస్తు।
రజైచనో అధిచ దేవ బ్రూహ్మధాచనః
శర్మ యచ్ఛద్వి బహ్వాః ॥”

అర్థము:-

గోఘ్నే = గోవులనుజంపునట్టియు; ఉత = అంతేకాదు; పూరుషఘ్నే = పుత్ర హత్రాచి పురుషులను సంహరించినట్టియును; కయద్వీరాయ = నశింపఁ జేయఁబడిన సేవకులు కల్గినట్టి; తే = నీయొక్క; ఉగ్రరూపము; అరాత్ = హఠమున; అస్తు = ఉండుగాక; సుమ్న = సుఖకరమగు; తే = నీయొక్క హృదయము; అస్మే = మాయందా; అస్తు = ఉండుగాక; కించ = ఇంతేకాదు;

నః = మమ్ములను; రక్ష = అన్నివిధములఁ గాపాడుము; కించ = ఇంతేకాదు;
హే దేవ = ఓ వ్రతభూ; అద్రిబ్రూహి = మమ్ములను ఇతరులకంటె అధికముగ
జెప్పుము. అదాచ = ఇంతేకాదు; ద్విజ్ఞాః = రెండులోకములను వృద్ధిచేయు
నీవు; శర్మ = సుఖమును; దేవా = ఓనంగుము.

తాత్పర్యము:-

సా. భా : — మహాదేవ ! నేరముచేయు శివులను, పురుషులను, వీరులను,
సేవకులను నీవు సంహరింతువు. మంచిచేసినవారిని రక్షింతువు సంహరించు
నీ శరీరమును మాకు దూరముగా ఉంచుము. అఁ నీ శరీరమునే “ఘోర”
అందురు. శివసంజ్ఞకల్గి అందఱికిని సుఖమును జేకూర్చు నీ శరీరమును మా
వట్టి ఉపయోగించుము. మమ్ములను రక్షించుచు, ఇతర యజమానులకంటె
గొప్పవారినిగ దేవతలచెంతఁ జెప్పుము. దేవభూలోకములకంటెని వృద్ధిచేయు
నీవు మాకు సుఖము జేకూర్చుము.

శివ + కేశవ:-

భ. భా. భా : — “అరాత్రే” అను మంత్రమునకు ఋషి అత్రి. త్రిష్టుష్ప్
చందస్సు. శంభుడు దేవత. కేశవ ! మహాదేవ ! మీకు గోవులను, బుర్రు
లను హింసించుటచే గల్గిన తృప్తిని దూరముగా ఉంచుడు. అనగా వారిని
హింసించకుడు. దుష్టులను హింసించుచుఁ గ్రీడింపుడు. వీరులను హింసిం
చుటలో మీకుఁగల్గు తృప్తిని మావట్టి ఉంచుడు. అనగా హింసించకుడు. అంత
లకే మిమ్ము నమస్కరించుచున్నాము. గోవులను, బుర్రులను సంహరించు నీ
రూపములను మాత్రము మాకుఁ జూపక దూరముగా ఉంచుడు. క్షయద్వీరులు
అనగా మీలో నివసించు వ్రజలు. వారిపైఁజూపు అనుగ్రహమును మాపైఁ
జూపుడు. వారినివలె మమ్ములను రక్షింపుడు. భయంకరులను, భయనాశను
లును మీరేకావున “భయపడకుడు జీవులారా !” అని వల్కుడు. భక్తులమగు
మాకు సుఖమువరిగుడు, ఇహలోకవరలోక ప్రసిద్ధ సుఖమును జేకూర్చువారు

కావున మీరు ద్విబర్హులైరి. కాన మాకు ఇహవరసఖముల నొసంగుడు; ఇని భక్తులు శివకేశవులను బ్రార్థించిరి.

పురశ్చరణము : —

మూడు రాత్రులు పవసించి, జపము చేసినచో (పురశ్చరణము పూర్తియగును. ఆయష్కాములే ఇట్లు చేయఁజెను “శతాయుః పురుషః” అను శ్రుతి ఈర్ష్యమునే తెల్పును. ఇట్లు చేసినచో, ఇహజన్మలోను జన్మాంతరమునను ఆయుఃక్షయమగునట్లుచేయు బాలగ్రహులు నశించును యజమానికి ఆయుర్వృద్ధి జరుగును. నిత్యముపలె ఈ మంత్రము పఠించుచునే స్వాగ్నిలో నేతతో రివేలో, రివందలో అహతులను హోమము చేయవలెను. దధిమధుఘృతములతోఁగఁగడిపిన దూర్వాలతో రివేలు హోమము చేయవలెను. స్వఃస్మృతక్షత్రదినమున నిత్యము రివేలు జపము చేయవలెను. పశ్చిమేంద్రానక్షత్రమున ఆపఁజెయవలెను. ప్రత్యార్ధా నక్షత్రమునందును దధిమధుఘృతములతో గఁగడిపిన దూర్వాలను, దుచ్చన పుల్లలను జమ్మి పుల్లలను, నూపులను బ్రత్యేకముగా బదివేలు అహతులతో హోమము చేయవలెను. రాత్రిమండఁ బూర్ణముగా రివేల జపమొనర్చి, రివేల ప్రదక్షిణములు చేయవలెను. రాజు తన జన్మదినమున దూర్వాచామార్గాదులను బ్రత్యేకముగా బదివేలు చొప్పున హోమము చేయవలెను ఇట్లు చేసినచో రాజు దీర్ఘాయుష్యంతుడగును. శక్తిహినులు ప్రవాహమున హోమము చేయవలెను. మిక్కిలి శక్తిలేనివారు జపము మాత్రము చేసినఁజాలును తనెతోడను నేతితోడను గఁగడిపిన శుద్ధ తండులములతో హోమము చేసినచో ఆయుర్వృద్ధి జరుగును. ఈ మంత్రముతోడనే మహాదేవుని శిరస్సున అర్కపుష్పములతో (క్షిల్లేషు పూవులతో) 10వేల సార్లు పూజించినచో యజమాని సంపద వృద్ధి నొందును. అలయము పశ్చిమ ద్వారముచెంత చరుబోజ్మియె, అపశ్చాయియై బ్రహ్మచర్యముతో వేయిజపము చేసినచో నవజన్మములందునను శతాయుష్యంతుడగును. శక్తిలేనివాడు భిక్షాహారము తిసికొనుట ప్రశస్తము.

ధ్యానము :—

శ్లో॥ కుర్వాణం సన్నిహదేవ్యాదేవమానందతాండవం,
హుతాశనధరంధ్రాయేత్, తప్తకాంచన సన్నిభమ్॥

కావ్యర్యము:-

దేవి చెంతను ఆనందతాండవము చేయునట్టియును, అగ్నిని నేత్రమున
ధరించినట్టియును, అప్పుడే కరిగింపిన బంగారముతో నమానచ్ఛాయుగల
మహాదేవుని ధ్యానింపవలెను.

-: 8 వ. బుంక్కు :-

“స్తుతిశ్రుతంగర్తనదంయువానం మృగన్నభీమముపహత్తుముగ్రం,
మృడాజరితే రుద్రస్తవానో అన్యంతే అన్యన్నివపంతుసేనా:॥

అర్థము:-

“ఈశ్వరస్వరూపాకానాం హృద్దేశేక్షునఃష్టక” అను గీతాన్యూతిలో
సర్వ ప్రాణుల హృద్దేశమున ఈశ్వరుడు కడలి అర్జునుని గూర్చి కృష్ణభగ
వానుసేచే జెప్పబడెను. అందుచే గర్తవనం = గుహనుబోలిన హృదయ
పద్మమున సర్వదాఉండునట్టియును, యువానం = సత్యము యువకడై నట్టి
యును, భీమం = భయంకరమైన, మృగంన = సి.హమునువలె, ఉపహత్తుం
= ప్రళయకాలమున స్వజగత్తును సళింపజేయుటకు, ఉగ్రం = భయంకరు
డైనట్టియును, శ్రుతం = ప్రసిద్ధుడైన రుద్రుని, హేమదీయవచః = ఓ నాదగు
వాక్యా!, స్తుతి = స్తోత్రముచేయుము, ఓ రుద్రస్తవానః = మా వచనముచే
న్తుతింపబడినవాడవై, జరితే = ప్రతిదినము సళించు మా శరీరమునకు,
మృడ = సుఖము చేకూర్పుము, తేసేనా = నీసేనలు, అన్యత్ = అన్యథగు
శక్తువును, నివపంతు = సళింపజేయునుగాక. ఇందలి సకారము, ‘పంజి,
చలెను,’ అను సర్థమును తెల్పును.

తాత్పర్యము-

సా. భా : — భగవంతుడు శివుడు. యంత్రములనుచలె, సర్వభూతములను చలంపజేయుచు, సకలప్రాణుల హృత్పుండరీకమునఁ (హృదయపద్మమున) గలడు. వీనుగును సంహరించుటకు సింహమువలె, శ్రుత్యకాలమున సకల జగంబులను సంహరించుటకు, భయంకరుడైయున్నాడు. సకల వేదములందును బ్రసిద్ధుడైయున్నాడు అట్టి పరమేశ్వరుని, ఓవాక్కా! కొనియాడుము నిత్యము యువఁడవై మాచే గొనియాడఁబడుచు, బ్రతిదినము క్షీణించు మా శరీరము నకు సుఖమును జేకూర్చుము. నీ సేనలు మా శత్రువులను సంహరించును గాక.

శివ + కేశవ : —

భ. భా. భా : — ఈ మంత్రమునకు ఋషి వైయాఘ్రుడు. త్రిష్టుప్ చందస్సు. రుద్రుడు దేవత. శివకేశవ రూప విగ్రహము అత్యుగ్రము కాన భయముతో దేవుని మంత్రపూర్వార్థమున పరోక్షనిజేసి కొనియాడెను.

శివకేశవులారా ! మిమ్ములనుగూర్చి అంతరాత్మ ప్రబోధము గావించు కొనుచు మనసారాకొనియాడుచున్నాను. శివకేశవులమహిమ శ్రుతిప్రసిద్ధము. వారు గర్తనదులు. గర్తమనగా రథము. త్రిపురాసుర ధ్వంస స్తమయమున మహాదేవుడు రథమధిష్ఠించియుండెను. మహావిష్ణువు, శ్రీరాముడై మహేంద్ర విజేఁ బంబఁబడిన రథమధిష్ఠించి, రావణుని సంహరించెను. అందుచే శివ కేశవులు గర్తనదులు. అంతేకాదు, హృదయాదంతమును గర్తమందురు. శివకేశవులు జ్యోతి రూపులై ప్రాణుల హృదయాభ్యంతరములందుండిరి. “గిరతి = కవలయతి విశ్వమ్ అను వ్యుత్పత్తి ననుసరించి చూచినచో, గర్తమును = విశ్వమును ఆవరించి శివకేశవులు సకల వస్తువులందుండిరని తెలియుచున్నది. విశ్వమంతటినీ దేవస్వరూపులై శివకేశవులు ఆవరించి యుండుటచే గర్తనదులైరి. “గీర్జితే = అగ్ని నా భక్ష్యతే ప్రజాః అతశ్శతానే”

అను వ్యుత్పత్తిచేఁ బ్రాణత్వాగానస్తర సమయమున సకల ప్రజలును శ్మశానమున అగ్నిస్వరూపుడైన శివునిచే భక్షింపఁబడుదురు. అనగా గైకొనఁబడుదురు. యద్ధమున అగ్నిస్వరూపుడగు విష్ణువుచే రాక్షసులు భక్షింపఁబడుదురు. (సంహరింపఁబడుదురు.) అందుచే హరిహరులు గర్తృసదులైరి. శబ్దవంశమైన అక శమును గర్తృమంతురు. ఆకాశస్వరూపుడైన శివుడు ఆకాశమున వాయుస్వరూ డై యుండగా విష్ణువు అందు సూర్యస్వరూపుడైయుండెను. అందుచే రిహరులు గర్తృసదులైరి. "యవాపి తాస్వపారుద్ర ఏషామ్" అను మంత్రమున జీవులకు రుద్రుడు తండ్రియైయున్నట్లు చెప్పుటచే అతడు నిత్య యువకుడాయెను. అటులే విష్ణువును యువకుడై రావణాదులను సంహరించి, పితా = సద్గతి ప్రాప్తకుడు అయెను. మృగరాజైన సింహమువలె జీవప్రభువైన శివుడు భయంకరుడైయుండగా "మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహమ్" అను గీతానూక్తిచేఁ జెప్పినట్లు విష్ణువును భయంకరుడాయెను. శివుడు దుష్టులను సంహరింప నుద్యుక్తుడైయుండగా, విష్ణువు శత్రువులైన రాక్షసాదులను సంహరింప నుద్యుక్తుడాయెను. మృత్యువును జయింప శివుడు సన్నుడైయున్నట్లు దుష్టులనడంప విష్ణువు సన్నుడైయుండెను. శివకేశవు లిరువురును దుర్మార్గులకు మృత్యుసదృశులే. ఇట్లు దేవ సంకీర్తనముచే భయము తొలగించుకొని, భక్తులు హ హమలను బ్రత్యక్షమొనర్చుకొనుచున్నారు. కావున జీవుడా! శివకేశవులను స్తుతచేయుము. పిమ్మట నుభయు చేకూర్చుడు తండ్రులారా! శివకేశవులారా! అని జీవులు ప్రార్థించుచున్నారు. అయ్యలారా! మేము మిమ్ములను స్తోత్రము చేయుచున్నాము కావున జరిత్రులము. మీరు స్తోత్రము చేయఁదగినవారు. మీరు జగత్తులకు ఖోభకల్గించువారిని మాకంటె అన్యులను సహరింతురుగాక.

పురశ్చరణము : —

ఒక రాత్రి ఉపవసించి, మూడు రాత్రులు నిగంతరము జపించినచో పురశ్చరణము పూర్తియగును. రాజులు తమ శత్రువులకు నష్టము కల్గించుటకు

ఈ మంత్రమును జపించి, వైకంకత పరిధలు మున్నగువానితో హోమము చేయవలెను.

ధ్యానము :—

శ్లో॥ “ఉద్యద్భాస్కరకోటిప్రకాశమాదీప్తదహనసూర్ధానం,
అంబరనిలయం భీమంధ్యాదేదభయం శివం
సురామనుతం”

తాత్పర్యము—

మహాదేవుడు ఉదయించెడి కోటి సూర్యుల కాంతి కలవాడు. బాగుగా మండుచున్న అగ్ని శిరస్సున గలవాడు అకాశము వత్తముగ నిలయమున గలవాడు. భయంకరుడైనను అభయమొసంగువాడు. మంగళకరుడై దేవ సంఘముచే న్నుశించబడుచున్నాడు అతనిని ధ్యానము చేయవలెను.

∴ 4 వ. బుంక్కు ∴

“పరిణోదుద్రన్యహేతిర్వృణక్తుపరిత్వేషన్యదుర్మతితఘాయోః,
అన్ధిరామఘవద్భృస్తసుష్వమీధ్వస్తోకాయతనయాయమృడయ”

అర్థము:-

రుద్రస్య = శివునియొక్క, హేతిః = అముదము, స్తనః = మమ్ములను పరివృణక్తు = పూర్తిగా విడిచిపెట్టునుగాక, త్వేషన్య = క్రోధముచే బ్రోవరిల్లు నట్టియును, అఘాయోః = పాపపరిహారకరమునుగోరు శివునియొక్క, దుర్మతిః = భయంకరమగుబుద్ధి, నః = మమ్ములను, పరివృణక్తు = విడిచి పెట్టునుగాక, స్థిరా = విరోధ వినాశమునకై చెక్కుచెదరకయున్న భయంకర

బుద్ధిని, మమవద్యః = హవిస్సచేడి అన్నమతోఁగూడిన యజమానుఁనుండి
 అవతనశ్చ = తోఁగింపుము; హేమీధ్యః = భక్తుఁకోరికలను అమితముగా
 నొసంగు రుద్రుడా! తోకాయ = మాపుత్రులకు, తనమాయ = మామనుషుల
 కును, మృడయ = సుఖమునొసంగుము.

తాత్పర్యము-

సా. భాః— ఓరుద్రా! నీ ఆయుధము అందఱిని సంహరించును. దానిని
 మాహుట్ట విడువకుము. మమ్ములనువానితోబాధింపకుము. నీక్రోధము మహా
 త్రము. క్రోధముతోఁబిచ్చింభించునీవు మాపాపములను బరిహరించుటకు
 అక్రోధమును ఉపయోగింపుము. భయంకరమగునీబుద్ధిని జీవులపాపముఁను
 నశింపఁజేయుటలో ఉపయోగించుము. ఉగ్రమైన నీబుద్ధిచిరోదులనునశింపఁ
 జేయునుగాక. నిత్యమునీకై యాగములవొనర్చుచు, హవిస్సును భజించు
 యఃమానుఁనుండి నీముగ్రబుద్ధిని మఱియు మేధమునీజినివ్నంచునట్లు
 నర్చులకోర్కెలను దీర్చునీవు, మాపుత్రుఁను, మనుషులను రక్షించి, వారికి
 సుఖముచేకూర్చుము.

శివ + కేశవః:-

భ. భా. భాః— ఈసుంత్రము క్రిష్ణవేదంబునకుజేందినది. పర
 మేశ్వరుడే దీనికి ఋషియును, దేవతయునైయున్నాడు. ఇంద్రుఁ బేర్కొనఁ
 బడిన విగ్రహములుకూడ వూర్వమువలె ఉగ్రరూపములగుటచే పరోక్షము
 గాను బ్రిత్యక్షముగానుజేయఁ బడినప్రార్థనమింద్రుఁగలడు అర్ధముక్కునకు
 ఒక్కటిచొన వాక్యభేదమునుగలడు. మూడగులును మూడు శిఖలుగాఁగల
 త్రిశూలము మహాదేవునాయుధము. అదిజీవులమగు మమ్ములనుబాధింపక విడిచి
 పెట్టవలసినదిగాఁబ్రార్థించుచున్నాము. అగ్ని రూపమైనవిష్ణుచక్రము

జీవులను బాధింపక విడిచిపెట్టవలసినదిగా విష్ణువును బ్రార్థించుచున్నాము. నాదరూపమగు హంకారముక్రోధము. దానితో మహాదేవుడు విజృంభించును అటులే నాదబినియగు శంఖమును పాంచజన్యమును బూంతుచు విష్ణువు విజృంభించును వారిరువురును పాపకారులైన పురుషులకు వ్యసనముకల్గఁ గోరుదురు. వారునిగ్రహాత్మకబుద్ధితో భక్తులగుమాట్టి అనుగ్రహము చూపుదురు కాక. మేము పాపాత్ములముకామనిబ్రార్థించుచున్నాము పరమ శివా! స్థిరమైన నీధనుస్సును బీచాకమును, మహా! స్థిరమైన నీధనుస్సును శార్దూమును మాపైగురిపెట్టకవిడుపుదు. మేముశైవవైష్ణవయాగాగుండ హాస్సురూపముననున్నధనమును విడుచుచున్నాము కావున మమ్ములను హింసించకుదు. మీరు భక్తులకోర్కెల జెల్లించువారు కావున మీధ్యులు అగు చున్నారు. మీరు మాపుత్రులకును, మనుమలకును నడ్డుద్ధితేకూర్చి సుఖ మొనంగుడు.

పురశ్చరణము :—

పుత్రకాములు ఈమంత్రమును బ్రతిదినము 8 వేలు గుప్తముగాజపించ వలెను. పలాశఖదిరసమిధలను దధిసుధుఘృతములతోదడిపి, శివాలయపు ఒళ్ళిమద్వారమున అగ్నిలో 10 వేలుహోమముచేసినచో శివసస్పృశపుత్రుడు లభించును, దేవాలయమున అశ్వత్థవృక్షపునీడలోఁగాని, అత్తిగృహమునఁ గాని, గోశాలలోఁగాని, అర్ధ్రానక్షత్రయుక్తమగు అమావాస్యనాడుగాని, కృష్ణ పక్షాష్టమినాడుగాని జపమారంభించవలెను. దంపతులు ముండురోజున చరు వోజనులుకావలెను. జలపూర్ణకలశలకు దారమునుబాట్టి, అండుంచివాని కప్పును ఉన్నతకుంభముంచి, దానియందుసోమునిఆవాహనమొనర్చవలెను. గుఱధాడలతోఁ బూజింపవలెను. మధ్యకలశమునుండి ప్రకకలశమునందును ఒక్కొక్క మంత్రాక్షరముంచవలెను. పిమ్మట 9 వేలు జపమొనర్చిమధు ఘృతములతోఁ దడిసిరలాజలను 8 వేలుహోమముచేయవలెను. పిమ్మట మొదటికలశమునుగైకొని, అక్షరరూపుడైన భగవంతునిస్మరించుచు స్నానమా

జేయించవలెను. 8 వేలు లేక 8 వందలు విప్రులకు భోజనము పెట్టవలెను. పిమ్మటగలశలను, వస్త్రమును, ప్రీహను, 5 బంగారు తెములు ఆచార్యునకు ఓసంగవలెను. అట్లుచేసినచో దీర్ఘాయుష్మంతుడైనట్టియు, సంశకరుడైన పుత్రుడు కలుగును.

ధ్యానము:-

శ్లో॥ గజచర్మావృతతనుం స్ఫురత్ ప్రహరణోజ్జ్వలం |
సర్వపాపహరంధ్యాయేత్, దేవంకుంజరభేదినమ్॥

తాత్పర్యము:-

గజచర్మముచే అవరింపబడిన శరీరముకలవాడును, స్ఫురించుచున్న ప్రహరణముచే ఉజ్జ్వలమైనవాడును, సర్వపాపములను విహరించువాడును, గజాసురభేదియునగు మహాదేవుని ధ్యానింపవలెను.

:- 10. ప. ఋక్ :-

“హేమీధుష్టమేశివతమశినోనస్సమనాభవ! వరమేవృక్షాయుధం |

నిధాయకృత్తింపసానతచరపినాకంబిభ్రదాశసి!”

అర్థము:-

హేమీధుష్టము = అతిశయముగూ వర్ణించితడువువాడా! కామముల నొనంగువాడా! హేశివతమ = మిక్కిలిశాంతమైన స్వరూపముకలవాడా! నః = మమ్ములనుగూర్చి, శివః = శాంతుడవును, సుమనాః = మంచిమనస్సుతోడను, స్నేహముతోడనుగూడినవాడవు, భవ = ఆగుము. ఆయుధం = క్రైశూలాదికమును, వరమే = అత్యున్నతమైన, వృక్షే = మట్టి, రావిమున్నగు

వృక్షజాతమునందును, నిద్రాము = ఉంచి, కృత్రిమసానః = వ్యాఘ్రపర్యమును మాత్రమువాల్చువాడవై, అవర = మాకెదురుగారమ్ము పరాకం = పినాకమనువనుస్సును, భిభ్రత్ = హస్తమున ధరించుచు, అగహి = యమ్ము.

తాత్పర్యము:-

సా భా:- మహాదేవ! నీవు బ్రహ్మాండమున అత్యధికముగా వర్షము కురిపించుచుండెడివాడవు, జీవులకమితముగా, గోరికలనొసంగెడివాడు నీవు మిక్కిలి శాంతస్వరూపుడవుకాన భక్తులగు మాకు యిట్లు శాంతక్షయకమ్ము నిర్మలమనస్కుడవై మాయెడల స్నేహముతోనుండుము. త్రిశూలముమున్నగు నీమాయుధములను, మాకుఁగానరాకుండ అత్యున్నతములైన వజ్రాశ్మశ్చాది వృక్షములపైనుంచుము. వ్యాఘ్రపర్యవసనుడవై, మాకభిముగారమ్ము. వచ్చునపుడు పినాకమను వనుస్సును హస్తమున అలంకారముగా దాల్చుము బాణాధికములను విడిచిరమ్ము.

శివ+విష్ణు:

భ. భా. భా:- పైనుండ్రమునకు, వైరాజియుష్టి. మూడు, నాల్గు, ఐదు, ఎనిమిది, వంద్రెండు అక్షరములుగల, త్రిష్టవ్ఫందస్సులలో, పంచవదత్రిష్టవ్ఫందస్సులో ఇదికలదు. శివుడు దీనికిదేవత. విష్ణువు ఇంద్రరూపుడై ప్రేరేపించగా శివుడు షడ్జన్య రూపుడై వర్షము కురిపించును. హరిహరులు లోకనుభంకరులు. దేవ! రూపద్వయముతో మావాడవై మంగళకరడవగుము. నీవుజీవులవక్షి శామనవ్యముతో నుండుటయేకాక మామనస్సును సైతము శోభనమైనదిగానుంచుము.

శ్లో॥ “మూలతోబ్రహ్మరూపాయ, మధ్యతోవిష్ణు రూపితే
అంతతశ్శివరూపాయ, వృక్షరాజాయతేనమః”

అని నిత్యము జనులు ప్రార్థించుచు, రావిచెట్టునట్టును ప్రదక్షిణములు చేయుదురు. రావిచెట్టు త్రిమూర్తిస్వరూపము. కావున హరిహరస్వరూపా! దేవా! నీయాయుధములైన క్రిశూలనువర్చనచక్రాదులను దానిపైవారి, మాకు క్షేపము చేకూర్చుము అందుంచిన నీయాయుధములు మాకుగానరావు. దూర ప్రదేశమున దృష్టికిఁగొనరాకుండు వృక్షాదులందైనను నీయాయుధములను దానుము. దేవా! శివస్వరూపుడవై, వ్యాఘ్రవర్ణమును, విష్ణు స్వరూపుడవై కృత్తిని అనగా భేషింశదగిన పీతవస్త్రమునుదాల్చి, భక్తులనుగు మాయభిముఖమునకురమ్ము. దర్శనమొరంగుము. నీపినాకమునుగాని, శార్కమునుగాని జ్యోత్సాణరహితముగానించి, హస్తాలంకారముగాదాల్చి, దర్శనమొరంగుము; రక్షింపుము; అని హరిహరాత్మకమైన దైవమును భక్తులు ప్రార్థించిరి.

పురశ్చరణము:—

ఉపాసకులు ఈ మంత్రమును ఏకరాత్రదీక్షగా 15 వేలు జపముచేయవలెను. కేసలమునేతతో 5 వేలు అహతులను అగ్నిలోహోమము చేయవలెను అట్లయిఁచో ధన నాశభయము, ప్రాణభీతి, మహావిపత్తుచోఁగి భయమును దొలగి పోవును.

ధ్యానము:—

శ్లో॥ మంగళాయతనందేవం యువానమతి సుందరం |

ధ్యాయే ద్వనచరాకార మాగచ్ఛంతం వినాశినమ్॥

ఛాత్పర్యము:—

శివకేశవ స్వరూపుడైన దేవుడు మంగళములకు నిలయమైనవాడు. యువకుడు, అతి సుందరుడు అతఁడు తపముజేయు అర్హునునకు శివాంశమగు వనచర రూపమున (కిరాతరూపమున) ప్రత్యక్షముఅయెను భూమిని చాపగా

చుట్టు హిరణ్యాక్షుని సంహరింప కేశవవాంశగల వనచరమైన వరాహము యొక్క రూపమునఁ గానపచ్చెను, శివరూపమునఁజేత పినాకమును ధనుస్సునుదాల్చెను. పిష్టు రూపమున శార్ఙ్గమును ధనుస్సును చేతఁ దాల్చెను హరిహరాత్మకడైన దేవుని ఈ విధముగా ధ్యానించవలెను.

∴ 11 వ. ఋక్కు ∴

“వికిరిదవిలోహిత నమస్తే అస్తు భగవః!

యాస్తేనహస్రగ్ం హేతయోఽన్య మస్మన్నివవంతుతాః

అర్థము:-

వికిరిద = పశేషముగా భక్తులపన్నిధిని బహువిధముల భజరాసులను జిమ్మి ఒసగువాడా! విలోహిత = తెల్లనివాడా! లేదా, విక్కిలి యొరనివాడా, హే భగవః = ఓ భగవంతుడా! తే = నీకు, నమోఽస్తు = నమస్కార మగు గాక తే = నీకు యాః = ఏ! హేయతః = ఆయుధములు, సహస్రగ్ం = వేలకొలదికలవో, తాః = వానిని, అస్మత్ = మాకంటె, అన్యం = ఇతరుడైన విరోధిని, నివంతు = నశింపజేయునుగాక

తాత్పర్యము-

సా భా. మహాదేవ! సమగ్రమైన ఐశ్వర్యము, పంచార్జుమైన భర్తము, యశస్సు, సకల సంపదలుః జ్ఞానము, వైరాగ్యము అనేక ఆరును గలవాడవు కావున నీవు భగవంతుడవు. అంతేకాదు, బ్రహ్మాండముయొక్క ఉత్పత్తిని, వినాశమును భూతముల యాగమమును, వాని నిష్క్రమణమును, విద్యను అవిద్యనుఎరిగినవాడవు కావున భగవంతుడవు. నీవుభక్తుల పన్నిధిని బహువిధ భజరాసులను జిమ్మెదవు. వారికొసంగెదవు.

“ధ్యేయోముక్తా పరాగామ్య తరస కవితాద్రి ప్రవః” ముత్యాల పొడివలెను, అమృతరసముతోఁ గూడినట్లును. పరమశివుడు తెల్లగానుండును. అని మాంత్రికులు నిన్ను పంచాక్షర ధ్యానము నప్పురింతురు. “కాంచనాభోవ్యేయః పద్మాననః” పద్మాననమున నున్న మహాశివుడు బంగారు రంగువాడై ధ్యానింపఁ దగినవాడు” అని - ష్టోక్షర ధ్యానమున నిన్ను స్ఫురింతురు కావున శివా! నీవు తెల్లగానొకప్పుడు ఎఱ్ఱగానొకప్పుడును ధ్యానింపఁ బడుచున్నావు. అనంత శక్తులుకల నీకు నమస్కారము. వేఁకొలదిగానున్న నీ యాయుధములను మాపైఁగాడు మా శత్రువులపైఁ జీమ్మి వారిని నశింపఁ జేయుమని, భక్తులు శివుని బ్రార్థించుచున్నారు.

శివ + విష్ణు :— భా. భా భా. :- విరికిద అను మంత్రమునకు బులహాదు ఋషి; శంభుడు దేవత. అనుష్టుపు చందస్సు. పరమాత్మ మహాశివరూపమున దుష్ట శక్తులపై హింసా కర్మను విశేషముగాఁ జిమ్ముచున్నాడు కిరి = అనగా హింసను ఒసంగునవి కాన అయుధములు కిరి + దములగుచున్నవి. మహాశివుడు భక్తుల పట్ల వి + కిరిడుడు = హింసించ నుండన అయుధ హింసుడు అగుచున్నాడు శత్రు పీడకములైన అయుధములు యుద్ధముచేయునపుడు అతనికి ఉండవు. వి = అనేక విధముల, కిన్త్రి = హింసించు చున్నవి; కావున వికిరులు = వ్యాధులు, సంసారాదులను అగును. అనగా జీవులకు పాపకర్మానుభవమునకై విడువఁబడిన వ్యాధులను కర్మానుభవమునకై వినియోగింపఁబడిన సంసారాదులను వికిరులు అగును. “దో = అపఖండనే” అను ధాతువునుండి ఏర్పడిన “దః” అను పదమునకు, ఖండించు వాడని యర్థము. అనగా మహాదేవుడు తపోధ్యాన భక్తి కర్మ జ్ఞాన మార్గములననుసరించి, తనను జేరు జీవులకు పునర్జన్మ తేకుండఁ జేయునుగాన “వికిరుడుడు” అగుచున్నాడు. అటులనే పరమాత్మ విష్ణు స్వరూపుడగుచు, తనవాహనమైన వి = పక్షిచేతను, (గరుత్మాంతుని చేతను) కిరి = హింసించు శత్రువులను దః = ఖండింపజేయును అంతేకాదు భూమిని

జాపగా జుట్టిన హిరణ్యాక్షుని, వి = వింతయైన, కిరి = వరాహమై, దః = ఖండించెను. కావున విష్ణువు వికిరదుడాయెనని తెలియుచున్నది, కిరి = మేఘము. విష్ణువు పరస్మ్యదై, వి + కిరి = విశేషముగా, మేఘముఁచే, దః = లోకములకు నీటిని ఒసంగువాడు; కావున విష్ణువు వికిరదుడాయెను. "దరిద్రం నీలలోహిత; పురుషంకృష్ణ పింగశమ్" అను మంత్రములందు శివుడు నీలదేహముకొంత; లోహిత దేహముకొంత కల్గియున్నట్లు చెప్పఁబడెను. గరళ భక్షణచే ఖంతము నీలమైనను, మిగిలిన దేహము పింగశమై, లోహిత్యము కల్గియుండుటచే శివుడు లోహితాక్షుడాయెను అంతే కాదు లోహిత్యము అనగా కాఽష్ట్యము (మలినము) అదియే వికారము వికారమేమియును లేనివాడుకాన, పరమేశ్వరుడు విలోహితాక్షుడాయెను. యదార్థముగా కామాది వికారహేతువులేమియును శివునకులేవన్నమాట చిత్తమునకు మాలిన్యమతెచ్చు క్రోధాది వికారములు, యుద్ధేకర కార్యములందుఁ బరమేశ్వరునకు లేవన్నమాట. దుష్టులయిన రాక్షసులను సంహరించుటకుఁ దప్ప జీవులను శిక్షించుటకు మాత్రము మహాదేవుడు అయుధములను దాచుడు; అని తెలియుచున్నది. పరమేశ్వరుడవలె విష్ణువుకూడ, వి = విగతమైన, లోహిత్యము = వికారము (షడ్భావవికారములు) కలవాడు. కావున విలోహితాక్షుడాయెను. విష్ణువు ఆయాకార్యము లాచరించుటకు రామకృష్ణాది జన్మములెత్తి, వికారములు పొందినను యదార్థముగా మాత్రము అతనికి భావాదివికారములు లేవు. "పుట్టువులేని నీక భవ వుట్టుట" అనుభాగవత పద్యమునఁ బోతన్న క్రీడాజన్మడైన శ్రీకృష్ణునకు భవాది దశలు లేవని చక్కగా వ్రాసినాడు.

“జగదుత్పత్తి వినాశాదులను ఎఱుగుటయనెడి షడ్గుణములును, భగవద్భక్తిచే జెప్పఁబడు సమగ్రైశ్వర్యాదులును శివకేశవులను ఇరువురకునుగలవు. కావున ఇరువురును భగవంతులే అన్నమాట. ఏకిరిడ్డడవు, విలొహితుడవు, భగవంతుడవునగు హరిహరస్వరూపా! నీకు నమస్కారము. నీరూపుడవగు నీకు ఒక్కాయుధమైననులేడు. కానిజగత్తులనుపసంహరించునపుడు నీకు, వేయి కాని, వేలకొలదిగాఁగాని అయుధములుండును. వానిని, భక్తుడనగునాకంటె అన్యుడైన శత్రువును సంహరింప నుపయోగించుము. భక్తుడనగు నావట్టి అనుగ్రహముచూపుము; అని భక్తుడు పరమాత్ముని బ్రార్థించెను.

పురశ్చరణము : —

చరుభోజియైమూడురాత్రులు పదివేలు జపముచేయవలెను జపాంతమున పదివేలు ప్రదక్షిణములుచేయుచు జపముచేయవలెను. దధిమధుఘృతములలో ముంచిన సమిధలను పదివేలుహోమముచేసినచో మహాజన విరోధము, భయమును దొలగిపోవును. సకలజయముకోరువాడు అపారమార్గసమిధలను కపిలగోవునేతిలోదడిపి లక్షహోమముచేయవలెను. దానిచే పరాహుడుల వశమగును. తిర్యగ్గుంతువులను జయింపఁగోరువాడు దధిమధుఘృతములలో, దడిపిన బిల్వసమిధలను లక్షహోమముచేయవలెను. జలమధ్యమున అత్మాగ్నిని బ్రతిష్ఠించి, కపిలగోవుపాలతో లక్షహోమముచేసినచో జలప్రమాదములను బోగొట్టుకొనఁగలడు.

ధ్యానము :-

శ్లో॥ వ్రసన్నవదనం సౌమ్యంరచితోద్వాహమండనం,
అంబయానహితంధాయేత్ పురసంఘైరభిస్తుతమ్॥”

తాత్పర్యము:-

వ్రసన్నముఁబడును, సౌమ్యుడును వివాహభరణధారియును, బార్వతీ నహితుడును పురసంఘములచే స్తుతింపఁబడినట్టి పరమేశ్వరుని ధ్యానింపవలెను

-: 12 వ. ఋక్కు :-

“సహస్రాణీసహస్రధాభాహువోస్తవహేతయః,
తాసామీశానో భగవఃవరాచీనాముఖాకృధి॥”

అర్థము:-

హేరుద్ర! = ఓశివా! తవ = నీయొక్క, భాహువోః = చేతులండు,
హేతయః = ఆయుధములు సహస్రధా = వేయివిధముల, సహస్రాణీ = వేలకొలది
కలవు. హేభగవః = ఓభగవంతుడా! ఈశానః = సమర్థుడవగుచు, తాసాం =
ఆయాయుధములకు, ముఖా = ముఖములను, శల్యములను, వరాచీనా =
మాకు బరాక్కుములగునట్లు, కృధి = చేయుమా!

తాత్పర్యము-

సా. భా.- ఓరుద్రడా! ధనుస్సు, ఖడ్గము, త్రిశూలము, మున్నగు
విధమున ఆయుధములు అనేక విధములుకలవు. అవి నీచేతులండువేలకొల
దిగాగలవు వడ్డునములచే భగవంతుడవైన నీవు వీవనిచేయుటకైనను సమర్థు
డవే. కాన వానిని మానట్ట విముఖములుగాజేయుము.

శివ + విష్ణు-

వ. భా. భా:- ఈమంత్రమునకు నారదుడు ఋషి. కణ్వుడును
ఋషియే అనుష్టుప్పు ఛందస్సు. రుద్రుడనేవత. రాజోపద్రవశాంఘికై
దీనిని వినియోగింతురు.

పరమాత్మ రూపాస్తరులే శివకేశవులు. “శివాయ విష్ణురూపాయ, శివ
రూపాయవిష్ణవే” అను మంత్రమున శివ కేశవులకు భేదములేదని చెప్ప,
బడెను. ఈవిషయముననే తిక్కన సోమయాజి విరాట పర్వారంభమున
వ్రాసిన

“శ్రీయనగౌరినాబరగుచెల్వకుఁజిత్తమువల్లవింపభు,
ద్రాయితమూర్తియైహరిహరంబగురూపముదాల్చివిష్టురూ,
పాయనమశ్శివాయయనివల్కెడి భక్తజనంబువైదిక,
ధ్యాయితకిచ్చమెచ్చువరతత్త్వముగొల్పెదనిష్టసిద్ధికై”

అను పద్యమున శివకేశవాభేదమును బేర్కొని నమస్కరించినాడు. హరిహరు లిరువురును సహస్రశిర్షులే సహస్రాక్షసహస్ర బాహువులే అను విషయము “సహస్ర శిర్షా పురుషః, సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్” అను మంత్రమున. బేర్కొనఁబడెను. సామాన్యస్వరూపము నద్విబాహువులైనను, రాక్షససంహార సమయమునమాత్రము సహస్రబాహువులై వేలకొలదిగా అయుధములను జేత దాల్చెదరు. కావుననే శివకేశవులారా! మీరు సహస్రబాహు ఫలండును సహస్రబా అయుధములను దాల్చెదరనియు, సర్వసమృద్ధులుకాన భగవంతులనియును భక్తులు కొనియాడిరి. మీరు స్రయోగోపసంహారసమర్థులుకాన మీయాయుధము లను, మాశత్రువులపైఁ బ్రయోగించి, మాపైఁ బరాజ్యులుఁగావింపుదు; అనివేడుకొనిరి.

పురశ్చరణము: —

ఈ మంత్రమును 15 వేలసార్లు జపించినచో రాజో వద్రవశాంతి జరుగును. ఉపద్రవనాశమునకై శాల్యలీచైకృత సమిధలను, ప్రీహియవతిలలను నేతితోఁదడిపి, 10 వేలుహోమముచేయవలెను. స్రధానపురుషునిమారణము తొలగుటకు దక్షిణామూర్తి సన్నిధిని లక్షజపముచేయవలెను. పుట్టునున్నతో జేసినశివలింగమునకు ఆభిషేకముచేయవలెను, అమర్తనినదిలోఁ బారవైచి, నదీతీరముననేతితోఁ దడిపినతండులములను అగ్నిలో 10 వేలుహోమము చేయవలెను. దుర్గమారణ్యమున సంపరించువాడు, భస్మను 8 వేలసార్లు అభిమంత్రించి, దానిని శరీరమంతటను బూసికొనివెళ్ళినచో ఏ భయమునుండదు.

రాక్షసేభ్యోబలిముపహరామి" రాక్షసులకు బలినొసంగుచున్నాను; అని చెప్పి కృష్ణపక్షచతుర్దశినాడు : రాత్రిశృణానమున మార్దాలమాంసముతో బలినొసంగి సచో రాక్షసభయముతోఁగను; రాజకోపహతులైనను దైవోపహతులైనను, ఈమంత్రమును జపించిహోమము చేసినచో, రాజభయము, దైవోపద్రవము లును దొలగును.

ధ్యానము :—

శ్లో॥ సర్వపాపహరందేవంసర్వాభరణభూషితం
సర్వాయుధధరం ధ్యాయేత్ సర్వలోకమహేశ్వరమ్"

తాత్పర్యము:-

సర్వపాపములను పోగొట్టెడివాడును, సర్వాభరణములచే అలంకరింపఁ బడినవాడును, సర్వాయుధములనుదాల్చినవాడును, సర్వలోకములకును బ్రభువగు పరమేశ్వరుని ధ్యానింపవలెను.

—: దశమానువాకము సమాప్తము :—

-: శ్రీ రుద్రాభిషేకమాహాత్మ్యము :-

-: ఏ కా ద శా ను వా క ము :-

దశమానువాకమున ఋగ్రూపములైన మంత్రములుకొన్ని చెప్పబడినవి. ఈయేకాదశానువాకమున ఎనిమిది (8) ఋగ్రూపములు. మిగిలినవియజున్పులు

-: వ్రథ మ ఋక్కు :-

“సహస్రాణిసహస్రకోయేరుద్రా అధిభూమ్నాం!
తేషాంసహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసి॥”

అర్థము:-

భూమ్నామధి = భూమియొక్క ఉపరిభాగమున, యే = ఏ, రుద్రాః = రుద్రులు సహస్రశః = సహస్రప్రకారులై, సహస్రాణి = సహస్రసంఖ్యాకులై, కలరో, తేషాం = ఆరుద్రులయొక్క ధన్వాని = ధనుస్సులును, సహస్రయోజనే = మాకంటే! సహస్రయోజనములుదాటిన పిమ్మటగలదేశమున అవతన్మసి = తొలగింపబడిన వింతిత్రాడుగలవిగా, జేసిఉంచుము.

తాత్పర్యము-

సా. భా:- మహాదేవుడు తన తేజస్సును పీపిలికాది బ్రహ్మవర్యంతము గల జీవులందును, ప్రాణములేని వస్తువులందును బ్రవేశపెట్టి భూమిపై నంతటనువ్యాపింపజేసినాడు. వానిలో, గలవారు రుద్రులే. వారు అనేక విధములుగా లెక్కలే నందఱుగానున్నారు. వారందఱి చేతులందును ధనుస్సులుగలవు. అవి బాణములతో, గూడియున్నచో లోకములకు బ్రహ్మదము వాటిల్లును, కాన వానిని ఎన్నియోజనముల దూరమందున్నను వింతిత్రాడు లేనివిగాజేసియుంచుముతంద్రీ! అని ప్రార్థించిరి.

శివ + కేశవ:-

ప. భ. భా:- “సహస్రాణీరహస్రశః” మున్నగు మంత్రములు ఈయనువాకమున అనుష్టుప్ ఛందస్సులోఁగలవు. ఈయనువాకమునకు “అవతానము” అనుసంజ్ఞకలదు. ఈయనువాకమంత్రములచివరను “తేహా గోనహస్రయోజనేఽ వధన్వానితన్మసి” అను దానినిజేర్చిచదువవలెను. జపారంభమున, అద్యంతములండు దీనినిజేర్చిచదువవలెను. సమోరుద్రేభ్యః” మున్నగు మూడుమంత్రములను యజుస్సులు. ఇతిఁజెప్పిన విషయమేమన? దేవునిచేఁ బ్రార్థించఁబడిన బ్రహ్మమహాదేవునితో సమానులైన రుద్రులను సృష్టించెను. వారు సకలస్థావరజంగమములను రక్షించుచు, బోషించుచు, ఉపసంహరించుచున్నారు. వారువానికిఁ గర్మానురూపమైన ఫలమునుజేర్చుచున్నారు అరుద్రులు బ్రహ్మాండమంతటను, వాయువు, కిరణము, మనుష్యుడు మున్నగునానారూపములను అధివసించియుండిరి. అరుద్రులు ఇప్పుడు అనుగ్రహ సంపాదనకై ప్రార్థించఁబడుచున్నారు. మఱికొందఱుచెప్పినదేమన? ఈమహాదేవుడు అను గ్రాహ్యవశమున వందలుగా, వేలుగా, లక్షలుగ దనయాత్మను విభజించి, ప్రత్యేకముగా దర్శనమొనంగుట, అభిమతములనొసంగుట; మున్నగు విధముల అనుగ్రహించుచున్నాడు. అరుద్రులు ఇట్లు అనేకరూపములతో విభక్తులైనాకలేని సంసారసాగరమున, అసంఖ్యాకులుగానుండి, జగత్తును అనుగ్రహించుటకై ప్రవర్తించుచున్నారు. వారినుద్దేశించి, ఈమంత్రములు ప్రవర్తించుచున్నది, అనిరి, మఱికొందఱు ఇట్లుఅనిరి. సంహారకర్తయైన మహాదేవునియొక్క క్రోధాత్మ విస్ఫులింగములై ప్రాణులుగామారి, గొప్పవారమని తలంచుచు, విజృంభించి, సర్వలోకములండును సంగరించుచున్నది. వానికిఁ జెందినప్రసాదనమేఇది; అనిరి. రుద్రతుల్యులైన గణేశ్వరులండఱును రుద్రులే అని కొందఱునిరి అమంత్రములలోమొదటిన్నాల్గు మంత్రములకును దుర్వాసుడు ఋషి మిగిలిన మంత్రములకు దేవలుడుఋషి. అన్నింటికిని అనుష్టుప్ ఛందస్సు. అన్నింటికిని రుద్రుడేదేవత.

పైమంత్రములలో మొదటిది “సహస్రాణి సహస్రశః” అనునది. ఇందలి రుద్రపదమునకు (1) సంహారకములు, (2) భయంకరములు (3) రుద్రతేజస్సుతోనిండినవి, (4) రుద్రాంశగలజీవులు, (5) కిరణములు (6) వాయురూపములు, (7) రుద్రగణములు, అని పెక్కు అర్థములుకలవు. “రుద్రోబహశిరాబ్రుః” అను విష్ణుసహస్రనామకీర్తన రుద్రపదము, శివునకు వలె విష్ణువునకును జెల్లునని తెలియుచున్నది. శివవిష్ణుశక్తులలో శివశక్తి ప్రళయసంహారకము కాగా విష్ణుశక్తి రక్షణలో దుష్టసంహారకమని తెలియుచున్నది. శివవిష్ణుతేజస్సులు క్షిరేందును భయంకరములేయని శివసిద్ధిపీఠమున రావణుడును, విశ్వరూపముచూచిన అర్జునుడును గొనియాడిరి శివకేశవులు సూర్యస్వరూపులు కాన, వారులోకములను రుద్ర = తీవ్రమైనతేజస్సుతోనింపిరి. ఇరువురి కిరణములును లోకప్రకాశకములే యనువిషయము “తస్యభాసాసర్వమిదంవిభాతి” అను శ్రుతిచే తెలియుచున్నది. ఇరువురును ప్రాణాపానాది వాయురూపులే. శివ విష్ణుగణములు రెండును బావులను వీడిపించునవే “పాదోఽన్యవిశ్వాభూతాని” అను శ్రుతిలో శివకేశవస్వరూపుడైన పరమాత్మయొక్కపాదమే సర్వభూతములని చెప్పఁబడుటచేవారు సహస్రనామముల సహస్రసంఖ్యాకజీవులై భూమిపైనుండిరి. వారు ఇరువురును భూమీశ్వరులే. వారుకర్మానుకూలముగాఁ బ్రాణులను అనుగ్రహించుచు, శిక్షించుచున్నారు. ఇవిధమున బృదిపీఠాలైన మీరు మీయాధనుస్సులను వింటిత్రాణితో వేరుచేసియుంచెదరుగాక. విష్ణువును స్తుతులతో, నమస్కారములతో హవిస్సులతోఁ గృపావంతులుగాఁ జేయుదుము అందుచే మీధనుస్సులనుగొన్నియోజనాలదూరముననుంచుచు, ఉపటనుగూడ వానివలన హింసలేకుండుటకుఁగాను వింటిత్రాణితో శూన్యములుగానుంచుదురుగాక; అని ప్రార్థించిరి.

-: 2 వ. బుుక్కు :-

“అస్మిన్ మహత్కర్మవేంతరిక్షేభవాఅధి”

ఆర్థము:-

అస్మిన్ = ఈకానవచ్చు, మహత్కర్మవే = మహాసముద్రముతో సమానమైన, అంతరిక్షేఅధి = అంతరిక్షము నాశ్రయించియున్న. భవాః = రుద్రమూర్తివిశేషములు, సహస్రయోజనములదూరమున ఉండుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహాదేవ! భవములు అనగా నీమూర్తులు. చేతనాచేతన రూపమున అనేకవిధములుగానున్నవి. అవిమహాసముద్రమునండువలె సముద్రమువలె, బౌధముగానున్న అంతరిక్షమునండునుగలవు వానిలో హింసాత్మకమగు నీశక్తికలదు. కావున అవియును ఓవులు నివసించుప్రాంతములకు కొన్నివేలయోజనములదూరమున నుండుగాక. అవి అణుశక్తివంజివి.

శివ+విష్ణు:

భ. భా. భా: మహాశివుడు మహాసముద్రమున ఆగ్నిరూపముననుండగా విష్ణువు “రసోఽహమవు” అను గీతాశ్వాతిలోజెప్పినట్లు రసరూపమున, గలడు. భూమ్యాకాశముల మధ్యభాగముఅంతరిక్షము. అందు శివుడు హయ రూపముననుండగా, విష్ణువు సూర్యచంద్రరూపమున,గలడు. సముద్రమునండును, అంతరిక్షమునండునుగల శివకేశవశక్తులకు “భవములు” అని పేరుగలదు. చౌనికలుగతుండుటకుగాను, అభవములు దూరముగానుండి శివకారముచేయునుగాక యని భక్తులు ప్రార్థించిరి.

∴ 3 వ. ఋక్తు :-

“నీలగ్రీవాశ్శితికంతాః శర్వా అధఃక్షమాచరాః”

అర్థము:-

సా. భా. — రుద్రునియొక్క మూర్తివిశేషములు నీలగ్రీవాః = కొన్ని ప్రదేశములందు నీలవర్ణములును, ఇతరప్రదేశములందు శ్వేతవర్ణములై యుండును. శితికంతాః = నీలకంఠములును, శర్వాః = హింసించునవియును అధఃక్షమాచరాః = పాతాళమునందు సంచరించునవియునైయున్నవి. (తాత్పర్యమునుభవము)

శివ + విష్ణు:

భ. భా. భా. — నీలగ్రీవ, శితికంఠ, శర్వా అనునామములకు అర్థములు శివ విష్ణుపరములుగ ఇంతకమున్నే వ్రాయబడినవి శివకేశవులమూర్తివిశేషములును, కిరణములును, నీలగ్రీవములును, శితికంఠములును శర్వాములు = హింసించునవియున్నవి అంతేకాదు. అవి జలరూపములు, సర్పరూపములునై భూమికి, గ్రిండుగాఁగలపాతాళమునందును సంచరించుచున్నవి అవి జీవులకు గొన్నివేలయోజనములదూరముననుండుఁగాక.

∴ 4 వ. ఋక్తు :-

“నీలగ్రీవాశ్శితికంతాదివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః”

అర్థము:-

నీలగ్రీవాః = నీలశ్వేతవర్ణులును, శితికంతాః = నలపుకంఠమునందుఁగల, రుద్రాః = రుద్రాంశగలదేవాదులు, దివం = స్వర్గమును, ఉపశ్రితాః = ఆశ్రయించియుండిరి.

తాత్పర్యము:-

సా. భా.- రుద్రాంశగలదేవతలందఱును, నీలగ్రీవులును, నీలకంఠులునై స్వర్గమునందుఁగలరు. వారు మిగిలిన భూలోకాదివాసులను రక్షించుచున్నారు.

శివ + విష్ణు:-

భ. భా. భా:- శివకేశవులు ఇరువురును నీలగ్రీవులే. నీలకంఠులే. రుద్రులే వారితో శివుడు ఇంద్రరూపమునను, కేశవుడు సూర్యరూపమునను, ఇంద్రాది లోకములను అధిష్ఠించి, ప్రభువులై, మిగిలినలోకవాసులను రక్షించుచున్నారు.

పురశ్చరణము:-

చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి శరీరశోధనమునకై ఈమంత్రములను నాల్గింటిని 5 వేలసార్లు జపించవలెను. అట్లైనచో పురశ్చరణమువూర్తియగును.

ముఖ్యముగారాజులు శత్రునాశనమునకుఁగాను, ఈమంత్రములతో అభిచారిక హోమములనుజేయుదురు. దూర్వాదిహోమములచే బైరితిని, కేసినహోమములచే గలినపాపములను బోగొట్టుకొందురు.

ధ్యానము:-

శ్లో॥ దంష్ట్రైశ్చకరాళవదనంజ్వలజ్వలనమూర్ధజం।

బిభ్రాణంత్రిశిఖందీపంధ్యాయేభుజగభూషణమ్॥”

తాత్పర్యము:-

పైనాల్గుమంత్రములను జపించినర్హతలేనివారు, ఈ శ్లోకమును జపించుచు శివుని ధ్యానించవలెను. మహాదేవుడు నాగభూషణుడు అతని

వదనమునిమ్నోన్నతముగానున్నకోరలచే భయంకరముగానుండును అతని జుత్తుమండుచున్న అగ్నివలెమెఱయును త్రిశూలమునువలె మూడు శిఖలుగల దీపమును జేతఁదాల్చును. అట్టిపరమేశ్వరుని ధ్యానించుటచే సకలకార్యములు నెఱవేరును.

∴ 5 వ. ఋక్కు :-

“యేవృక్షేషుసస్పింజరా నీలగ్రీవా విలోహితాః”

అర్థము:-

వృక్షేషు = వృక్షములందు, యే = ఏరుద్రులుకలరో, తే = వారు, సస్పింజరాః = లేతగడ్డివలెపింజరవర్ణముకలవారు. నీలగ్రీవాః = నీలవర్ణమైన గ్రీవముకలవారు. విలోహితాః = కొందఱు విశేషముగా రక్తవర్ణముకలవారు.

తాత్పర్యము-

భగవంతుడైన రుద్రుని అంశలు వృక్షములందునుగలవు. కావుననే వృక్షనామమురుద్రునకుఁ జెల్లును. రుద్రులు లోకములందువలె, వృక్షము లందును, సస్పింజరులై, అనగా పింజరవర్ణముకలవారైయున్నారు. వృక్షము లందలి రుద్రులు నీలవర్ణగ్రీవులునై, విశేషముగ రక్తవర్ణముకలవారై యున్నారు.

శివ + విష్ణు:-

భ థా. థా — “వృక్షః, సస్పింజరః, నీలగ్రీవః, విలోహితః”. అను నాల్గు నామములును శివవిష్ణుపరములుగా వ్యాఖ్యానింపఁబడినవి. మహాదేవుడు

స్థావరజంగమరూపమునఁగలడు. కావుననే వృక్షములు సస్పింజరములై లోకములకు అనేకవిధములుగా ఉపకరించుచున్నవి. వానిలో నీలగ్రీవములు లోకపీఠకులను సశింపఁజేయును ఎలోహితములు లోకములకు ప్రభువులై రక్షించుచున్నవి కావుననే అశ్వత్థాదివృక్షములను శివవిష్ణురూపములుగా భావించి, ప్రజలు పూజించుచున్నారు.

:- 6 వ. ఋక్కు :-

“యేభూతానామధిపతయోవిశిఖాసఃకవర్దినః”

అర్థము:-

యే = వీరుడ్రులు, భూతానాం = కానరాని శరీరముకలవారై, మనుష్యులకు ఉపద్రవములను గావించుభూతగణములకు, అధిపతయః = ప్రభువులో, తేషు = వారిలో, కేఠిత్ = కొండలు, విశిఖాసః = నున్నగాఁ జేయఁబడిన శిరస్సులుకలవారై, కవర్దినః = జటాజూటముకలవారై జీవులను హింసించుచున్నారు. వారు దూరముగానుండురుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భాః— రుద్రుడు భూతప్రేతగణములందును, తనతేజస్సును బ్రవేశపెట్టినాడు. అట్టి భూతములగణములు, కానరాని శరీరముకలవై, మనుష్యులను కర్మఫలానుకూలముగాఁ బ్రీతించుచున్నవి. వారందఱును భూతాధిపతులైనరుద్రులే. వారిలోఁగోందఱునున్ననితలకాయలు కల్గియుండిరి. మఱికొందఱు జటాజూటములనుదాల్చియున్నారు. వారుజీవులను హింసంపకుండుటకు కొన్నియోజనాలదూరమునఉండురుగాక.

శివ+విష్ణు:—

భ. భా. భా:— శివకేశవులు ఇరువురును తమతేజస్సులను, భూమి, నీరు, గాలి, అగ్ని, ఆకాశము అనేడి పంచభూతములగణములకును, ఒసంగి, వారికి అధిపతులైయున్నారు. అభూతగణములు మానవుల ప్రవృత్తినివృత్తులకు హేతువులై, వారికి దుఃఖములతో బాటు సుఖములను సైతము ఒసంగుచున్నవి గణదూపులలోఁ గొందఱకు శిఖలులేవు. కొందఱు విఘ్నశిఖలను, అనేక విఘ్నకాంతులను, కల్గియున్నారు. కొందఱు జటామకుటములను, దాల్చి యున్నారు. జీవులకు ప్రమాదకరులుకాకుండుటకై వారు కొన్నియోజనముల దూరముననుండురుగాక. (కపర్దినామముయొక్క అర్థము ఇంతకుమున్ను వివరింపఁబడెను.)

:- 7 వ. బుంక్కు :-

“యేఅన్నేషువివిధ్యన్తిపాత్రేషుపిబతోజనాన్”

అర్థము:-

యే = వీరుద్రులు, అనగా, రుద్రాంశగలవి అన్నేషు = భుజింపఁదగిన వస్తువులందుగూఢముగానున్నవై, జనాన్ = జనులను, వివిధ్యన్తి = విశేషముగా బాధించుచున్నవో, పాత్రేషు = త్రాగదగినపాలుమున్నగువానిలో నున్నవై, పిబతః = త్రాగుచున్న జనులను, వివిధ్యన్తి = విశేషముగా బాధించుచున్నవో, అవిదూరముగానుండుగాక.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:— మహాదేవునితేజస్సు క్రిమికీటకాడలండునుగలదు. అవి అహారవదార్థములందుఁగలవు అవి తినఁదగిన వస్తువులను, అనగా, అన్నము కూర, వచ్చడి పిండివంటలుమున్నగువానిలోనుండి జనులను బీడించును. అటులే నీరు, పాలుపాయసము మున్నగు త్రాగెడివస్తువులందుండి కీటకాడులు ప్రజలను బీడించును. అవి కంటికిఁగానరాకయుండును. అందుచే అవి కొన్నియోజనాలదూరముననుండుఁగాక యనిప్రార్థించుచున్నారు.

శివ + విష్ణు:-

భ. భా. భా:- “అన్నంబ్రహ్మహిమిజానాత్; అన్నాద్వేదఖల్విమానిభూతాని జాయంతే” అనుశ్రుతివలన అన్నము బ్రహ్మపదార్థము. దానినుండే భూతములు జన్మించినవి; అని తెలియుచున్నది. అన్నము బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాత్మకము. త్రిమూర్తిస్వరూపులురుద్రులు. వారితేజస్సు ప్రాణులు తినఁదగిన అహారాది వస్తువులందుఁగలదు. శివకేశవులు అన్నమును అహారాదికమును భక్షించు జీవులుచేసినకర్మలకు అనుకూలమగు ఫలమును వారికొనంగుదురు. ముఖ్యముగాఁ బావుల పావఫలమునకు అనురూపమగు వ్యాధులు మున్నగు వానిని, వారికాహారపదార్థములద్వారాచేకూర్చెదరు. అంతేకాదు. పాత్రములందును త్రాగఁదగినపాటుమున్నగువానిలోనున్నవారై శివకేశవులు పావజీవులకుఁ బాపియములద్వారారోగాదులనుజేకూర్చెదరు. అందుచే అజ్ఞిబాధలువాణిల్ల కుండుటకై జీవులు శివకేశవులను బ్రార్థింతురు.

-: 8 వ. ఋక్కు :-

“యోవభాంపథిరక్షయః ఐలబృదాయవ్యుధః”

అర్థము:-

యే = వీరుద్రులు, పథిరక్షయః = లౌకికములును, వైదికములునగు మార్గములను రక్షించువారో, ఐలబృదాః = అన్ననమూహమును భరించువారో అన్నప్రదానముచే జీవులను బోషించువారో, తే = వారు, యవ్యుధః = మిశ్రములై విరోధులతో యుద్ధముచేయువారు, అగుచున్నారు. వారుదూరముగా ఉండురుగాక.

వాల్మర్యము:-

సా. భా:- యోధులు రుద్రాంశగలవారై లౌకికములైన మార్గముల నన్నింటిని రక్షింతురు దేవతలు, మునులు, మున్నగువారు రుద్రతేజస్సు

గలవారై వేదములలోఁ జెప్పిన మార్గములనన్నింటిని రక్షింతురు. ఇర, అనగా, అన్నము. అహారము అనేక విధములుగాగలదు. అన్నసమూహమునే ఐరము అందురు. అదియే ఐలము దానిని భరించువారే ఐలభృతులు. వారే ఐలబృదులు. రుద్రుడు సూర్యచంద్రకిరణములద్వారా తన తేజస్సును అహార పదార్థములందు ప్రవేశపెట్టెను అందుచే అహారసమూహమును భరించు చేతనాచేతనములు రుద్రులేఅగును. అవి అన్నప్రదానముచే జీవపోషకము లగును రుద్రులు అనేకవస్తువులలో నుండుటచే మిశ్రమములగుదురు. అవి కర్మఫలమునకు అనుకూలముగా జీవులయెడలఁ బ్రవర్తించుటచే విరోధులును అగును. అవిధముగా అవి జీవులయొక్క అస్వస్థములను నివారించును. అందుచే రుద్రాంశగలవానినెల్ల జీవులు నమస్కరింతురు.

శివ+విష్ణు: —

భ. భా. భా: — “పంథ” అనగా మార్గము. అది లౌకికము, వైది కము అని రెండు విధములుగాగలదు 14 లౌకికములకుఁ జెందినది లౌకిక మార్గము. వేదములందుఁ జేతనాచేతనములచరిత్రకుఁ జెందినట్లుబెప్పినది వైదిక మార్గము. పైరెండు మార్గములను రక్షించువారురుద్రులే వారు సకల ప్రాణులను నిరోధించుటకును, నడిపించుటకును సమర్థులు రుద్రులు సమష్టి స్వరూపులేకాదు. వ్యష్టి స్వరూపులకూడ అగుచున్నారని వేదములందుఁగలదు. “వశూయవోవసుసతేవశూనామ్” “గవామసిగోపతిరేక ఇంద్రః” ఇతి “సిధీనాంత్యానిధివతిగోంహవామహే” “ఇత్యాది” తేజస్సును ధనము నొసంగుటచే వసువులలో వసువతివైయుంటివి. గోవులను అనగా జీవులను రక్షించువాడవు; కావున గోపతియైన ఇంద్రుడవైతివి. నిధులను రక్షించు వాడవు కావున నిధివతిగాఁగొనియాడఁబడుచున్నావు; అని ప్రైమంత్రములచేఁ దెలియుచున్నది. శివకేశవులు ఇరువురును లౌకికవైదికమార్గరక్షకులే. కాన పథిరక్షకులగు రుద్రులగుచున్నారు. వారు సమష్టివ్యష్టస్వరూపులు. కావుననే ప్రైమంత్రములందు రుద్రుడు వసువతిగా గోపతిగా, నిధివతిగాఁ గొనియాడఁ

బడెను. సకల మార్గరక్షకులు శివకేశవులని సాకల్యమును = సకలస్వరూపుడుగా నుండుటను బ్రతిపాదించుటకే “పథాం” అని ఒహావచనము చెప్పఁబడెను. రేఫకనులకారమునకు భేదములేడుగావున “ఇరా, ఇలా” అను పదములు రెండింటికిని అన్నమనియే అర్థము సమార్థమున మెరిగినవారిని గూర్చి అన్నమును భరించు శివకేశవులు ఇలాభృతులు అగుదురు. వ్యాకరణ శాస్త్రరీత్యా ఇలాభృతులే బలబృదులు అగుదురు. జీవులందఱును శివకేశవాధీనులేకాన వారిని రక్షించు శివకేశవులు బలబృదులు అగుదురు. “పరోక్షప్రియా ఇవహిదేవాః” అను శ్రుతిచే దేవులు తమ పరోక్షమందున్నవారికి ఇష్టులగుడరని తెలియుచున్నది. “అన్నమన్నాదవీవచ” అను సూక్తిచే, అన్నము అన్నాడుడును శివకేశరావుడగు భగవంతుడే అని తెలియుచున్నది. “అహమన్నాదో అహమన్నాదః” అను శ్రుతిచే అన్నాడుడు శివకేశవస్వరూపుడే అని తెలియుచున్నది. “య” అనగా యువకులు. వారితో యుద్ధముచేసి సంహరించువారు “యవ్యధులు” అగుదురు. శివకేశవులు యుద్ధరంగమున యువకులతోడను యుద్ధముచేసి, సంహరించువారే కావున “యవ్యధులు” అగుదురు. శరీరేంద్రియ ప్రాణములను మిళితముచేసి జీవులను నిర్మింతురు కాన “యవ్యధులు” అగుడరనియు జెప్పవచ్చును.

పరికింపగా శివకేశవులు ాకిక వైదిక మార్గములందుఁ బ్రవర్తించు జీవులకు ప్రారబ్ధకర్మానుగుణముగా ఒకప్పుడు అన్నమును, ఒకప్పుడు అయువును ఇచ్చుచు ఒకప్పుడు అరెండింటిని అపహరింతురు, అనియును తెలియుచున్నది. వారు హింసించఁ దగినదానినే హింసించురనియును జెప్పవచ్చును

—: 9 వ. యజుస్సు :—

‘యేతీర్తానిప్రచరంతి స్మకావస్తోనిషంగిణః’

అర్థము:-

యే = వీరుద్రులు, తీర్థాని = కాశీప్రయాగాదిక్షేత్రములను, ప్రచరన్తి = రక్షించుటకు సంచరించుచున్నారో, తే = వారు, సృకావన్తః = ఈతెలుకల వారును, నిషంగిణః = కత్తులుగలవారును అయియుండిరి.

తాత్పర్యము:-

సా. భా:- దేవాలయములుగల ప్రదేశములు క్షేత్రములు. పుణ్య నదులుగల ప్రదేశములు తీర్థములు. తీర్థపదముక్షేత్రములకు ఉపలక్షకము. కాశీగయాప్రయాగాదిక్షేత్రతీర్థములు దేవతలకు నిలయములు. వానిని రాక్షసులు పాడుచేయఁదలంతురు. వానికేగుత్రోవలండు, చోరులు, క్రూరమృగములు మున్నగునవి ఉండి అటకవచ్చుజనులను బీడించును. రుద్రాంశకల వారు అడుఱులను శిషించి, శిష్టులను రక్షించుటకు, శూలములు, ఖడ్గములు మున్నగునవిచేతఁ దాల్చియుండురు. తీర్థములకేగువారిలో, దుష్టులు పాపాత్ములు కొందఱుండురు. వారిని అటకేగకుండ నిరోధించుటకును రుద్రులు ఖడ్గాదిధారులైయుండురు. భక్తులమగుమమ్ముకాపాడుటకు అరుద్రులను కొన్నియోజనాలదూరమున నుంచుమని భక్తులు శివుని బ్రార్థించిరి.

శివ + విష్ణు:

భ. భా. భా:- కాశీ, శ్రీశైలము మున్నగునవి శివక్షేత్రములు. తిరువతి భద్రాచలము మున్నగునవి విష్ణుక్షేత్రములు. రుద్రరూపులైన శివకేశవులు అయాక్షేత్రములకు వచ్చుప్రజలకు పలముఁనొసంగుటకును, క్షేత్రాగతభక్తులను బాధించువారిని రాసీయి నిరోధించుటకును ఖడ్గాద్యయుధములను జేతఁ దాల్చియుండురు. ప్రతిప్రాణియొక్క హృదయమునను బరమాత్మగలదు అవ్వరమాత్మను దర్శించు భక్తులను మనసునిలువనీయక కామక్రోధాదులు బాధించుచుండును. వానిని దొలగించుటకై పరమాత్మసూక్ష్మరూపమున శమముదమముమున్నగు నాయుధములను జేతఁదాల్చిభక్తులలోనుండి, జ్ఞానమొపగి రక్షించును. అవ్వరమాత్మయే దుష్టజీవులకు గర్భఫలమనుభవంప జేయుటకై జ్ఞానము కలుగనీయక, కష్టములకల్గించి, శిషించును, అని తెలియుచున్నది.

పురశ్చరణము: —

మానవుడు కృచ్ఛ్రిచాంద్రాయణాది వ్రతములనాచరించి, పైమంత్రములను 5 వేలజపముచేయవలెను. ఋతుగమనదినమున భార్యతోఁ గలియుటకు ముండుస్వాగ్నిలో, కపిలగోవుపాలనునేతిని గలిపి పైమంత్రములతో 8 వేలు హోమముచేసి, భార్యతోఁగలిసినచో ఏద్యాంనుడును వంశకరుడునగు పుత్రుడు జన్మించును. మహాశిర్ధములకేగునపుడు, స్వాగ్నిలోనేతితోఁ దడిపిన శుద్ధతండులములతోఁ బైమంత్రములు పఠించుచు, 10 వేలు హోమముచేయవలెను. వెళ్ళునపుడు మాటాడరాదు. స్నానముచేసివచ్చి, అగ్నినారాదించి, పైమంత్రములను జపించినచో యథార్థముగా శిర్ధపలమునుబొందును. పూర్వమువలె ధ్యానముచేయవలెను.

— 10 వ. యజుస్సు —

“యవితావస్తశ్చభూయాగ్ంసశ్చదిశోద్రావితస్థిరే,

తేషాగ్ం సహస్రయోజనేవధన్వానితన్మసి”

అర్థము:-

యేరుద్రాః = ఏరుద్రులు, వీతావంతశ్చ = వేలకొలదికలరో భూయాగ్ంసశ్చ = అంతకంటె అధికమై, దిశః = అన్నిదిక్కులను బ్రవేశించి, వితస్థిరే = కలరో; తేషాం = వారియొక్క, ధన్వాని = ధనుస్సులను, సహస్రయోజనే = వేయియోజనములదూరమున, అవతన్మసి = వింటిత్రాడు తొలగించి ఉంచుడు.

తాత్పర్యము:-

సా. భా: — మహాశివుడు తనతేజస్సును, సూర్యచంద్రాగ్ని వాయునక్షత్రాదులందుఁ బ్రవేశపెట్టెను. రుద్రతేజస్సుకలవారు రుద్రనామకులే. వారు వేళ

కొలదిగా అన్నిదిక్కులందునుగలరు. అందుచే హింసాత్మకములైన వారి ధనుస్సులు కొన్నివేలయోజనములదూరమందుండుగాక.

శివ + విష్ణు:-

భ. భా. భా:- మహాదేవుడు, మహావిష్ణువును తమశక్తులను భూమిపైఁ గల చేతనాచేతనములందును, అంతరిక్షమునందుగల సూర్యచంద్రాదు లందును, మహానముద్రమునఁగల జలములందును, జలచరములందును, పాతాళమునందును, దివమునందును, వృక్షాదులందును, భూతములందును, అన్నపానీయములందును, మార్గములందును, కీర్థములందును, వ్యాపింపఁ జేసిరి అందుచే రుద్రాఖ్యకలశివ విష్ణుస్వరూపములను ఎవ్వరును తెక్కింపఁ జాలరు. అందుచే వారందఱును సమస్కరింపఁబడిరి. దీనిపురశ్చరణము పూర్వమువలెనే చేయవలెను.

— 11 వ. యజుస్సు —

నమోరుద్రేభ్యోయేష్యధివ్యాం, యేఽంతరిక్షే।

యేదివి, యేషాంమన్తంవాతోవర్షమిషవ।

స్తేభ్యోదతప్రాచీర్దతదక్షిణాదతప్రతీచీ।

ర్దకోదీచీర్దతోర్ధ్వాస్తేభ్యోనమస్తేనోన్మృడయంతు।

తేయంద్విష్టోయత్సనోద్వేష్టి, తంవోజంభేదధామి”

అర్థము:-

యే = వీరుద్రులు, యేష్యధివ్యాం = భూమిపైఁగలరో, యేషాం = వీరుద్రు లకు, అన్తం = అహారమే, ఇషవః = బాణములో, తేభ్యః = అన్నమేభాణ ముగాఁగల, రుద్రేభ్యః = రుద్రులకు, - నమః = నమస్కారము.

యే = ఏరుద్రులు, అంతరిక్షే = ఆకాశమునందుఁగలరో, యేషాం = ఏరుద్రులకు, వాతః = వాయువు ఇషవః = బాణములో, తేభ్యః రుద్రేభ్యః = అరుద్రులకు నమః = నమస్కారము యే = ఏరుద్రులు, దివి = స్వర్గమునందుఁగలరో, యేషాం = ఏరుద్రులకు, వర్షం = వర్షము ఇషవః = బాణములో, తేభ్యః = అరుద్రులకు, నమః = నమస్కారము, దశప్రాచీః = తూర్పుముఖముగాఁ బదివేళ్ళచివరలుగల అంజలులతోడను, దశదక్షిణాః = దక్షిణముఖముగాఁ బదివేళ్ళచివరలుగల అంజలులతోడను, దశప్రతీచీః = పడవ.పి ముఖముగాఁ బదివేళ్ళచివరలుగల అంజలులతోడను, దశోదీచీః = ఉత్తరముఖముగాఁ బదివేళ్ళచివరలుగల అంజలులతోడను, దశోర్ధ్వాః = ఊర్ధ్వముఖముగాఁ బదివేళ్ళచివరలుగల అంజలులతోడను, తేభ్యః = అరుద్రులకు, నమః = నమస్కారము. తే = అరుద్రులు, నః = మమ్ములను, మృడయన్తు = నుభవఅనుడురగాక. యం = ఎవనిని, ద్వీష్ట్యః = ద్వేషించుమో, యశ్చ = ఏశత్రువు, నః = మమ్ములను, ద్వేష్టి = ద్వేషించునో, తం = ఆశత్రుద్యయమును, వః = రుద్రులారా! మీయొక్క, జంభే = తెఱచిఉన్ననోటిలో, దధామి = ఉంచుచున్నాను.

తాత్పర్యము:-

సా. భాః— (1) పృథివి, (2) అంతరిక్షము, (3) ద్యౌలోకముఅని, లోకములుమూడువిధములుగాఁగలవు. (1) భూలోకవాసులగురుద్రులకు అన్నము బాణము (2) అంతరిక్షవాసులగు రుద్రులకు వాయువుబాణము. (3) ద్యౌలోకవాసులగు రుద్రులకు వర్షముబాణము. పృథివీవాసులగురుద్రులు తప్పుచేసినవారిచే అపథ్యమైన అన్నముతినిపించి, రోగములు తెప్పించి, వారిని హింసించుచున్నారు. అన్నముకొనుదొంగతనముచేయించి, ఆదొంగలను హింసించుచున్నారు. కావున భూలోకవాసులైన రుద్రులకు నమస్కారము. అటులే అంతరిక్షవాసులగురుద్రులు శరముచేసినవారికి తీవ్రమైనవాయువుచే రోగములుపుట్టించి, హింసించుచున్నారు. కావున వారికి నమస్కారము. అటులే ద్యౌలోకవాసులైన రుద్రులు అతివృష్టిచేతను, అనావృష్టిచేతను,

బ్రాణులను హింసించుచున్నారు. రుద్రులు ఐదు దిక్కులందునుగలరు. దోసి లొగ్గి, తూర్పుదిక్కున నున్నవారికిని, దక్షిణాభిముఖులై దక్షిణదిగ్వానులకును వశ్చిమాభిముఖులై పడమటి దిక్కునందలి వారికిని, ఉత్తరాభిముఖులై ఉత్తర దిగ్వానులకును, ఉార్ధ్వాభిముఖులై ఉార్ధ్వదిగ్వానులకును నమస్కరించుచున్నారు పదిప్రేళ్ళివివరలుకలిపి, చేతులతో రుద్రులను జూపుచున్నారు. ఆరుద్రులు మాకునుభముచేకూర్చెదరుగాక. ఉరకనేయున్నశత్రువును, ఉరకనేయున్న మమ్ములను ద్వేషించుశత్రువులను తెరువబడియున్నరుద్రులనోడితో, ద్రోసి యుంచుచున్నాము. వారిని హింసించుడని ప్రార్థించిరి. “ప్రభాజమానా వ్యవదాతాః” అనెడి ఆరుణమంత్రముచేఁ దెలియు స్త్రీపురుషవాయువులను, అష్టదిక్పతులను రుద్రులుగాఁ దెలిసికొనవలసియున్నది.

మంత్రవినియోగము:-

పంచమప్రశ్నలో శతరుద్రీయహోమముచెప్పఁబడెను. “నమస్స ఖావతిభ్యః” అను సంతవరకును 1. వ. మంత్రము “అవార్యాయ” అను సంతవరకును 2. వ. మంత్రము. “తన్మసి” అను సంతవరకును 3. వ. మంత్రము. సమోరుద్రేభ్యః” అనుదానితో వృధివ్యాధిభేదముతో మూడు మంత్రములునుగలవు. మొత్తము ఈయారుమంత్రములతో హోమము చేయవలెను.

శ్లో॥ వేదార్థస్యప్రకాశే సతమోహార్దంనివారయన్,

పుమద్ధాంశ్చతురోదేయాత్ విద్యాతీర్థమహేశ్వరః”

తాత్పర్యము-

తీర్థమనగా సద్విషయముల నుపదేశించువాడు. మహేశ్వరుడు లోకులకు విద్యలను; దక్షిణామూర్తిరూపుడై ఉపదేశించుటచే విద్యాతీర్థుడాయెను. అతడు నాలువేదములందలి విషయములను వెల్లడిచేసి, తెలయఁజేసి, లోకుల హృదయములందున్నమోహమును (అజ్ఞానమును) నివారించుచు నాలుగురు షార్దములను, ధర్మార్థకామమోక్షములను లోకులకు ఒసంగునుగాక.

సాయనాచార్య విరచితమైన వేదార్థప్రకాశమను భాష్యమున యజుర్వేద సंहితలోఁచతుర్థకాండలోఁగల పంచమప్రపాతకమందలి రుద్రమునకు నమకమునకు వ్రాసిన భాష్యము సమాప్తము:-

శివ + విష్ణు:-

భ. భా. భా:- "నమోరుద్రేభ్యః" అను మంత్రమునకు భగవంతుడేఱుషి అనుష్టుప్పుచందస్సు. రుద్రుడేదేవత. వృధివ్యాదిలోకములు మూడింటఱగల రుద్రులను నమస్కరించి, తనకునుభమును, దనశత్రువులకునాశమును జేకూర్చుచుని ఈమంత్రమునఁ బ్రార్థింపఁబడెను. "నమోరుద్రేభ్యః అని మొదలగు మూడుయజుస్సులతో "శేవోదశప్రాచీః" మున్నగుమంత్రములను జోడించి, కర్థము చెప్పవలెను. "సూర్యోనోదివస్పాక్ష, వాతో అంతరిజెత్, అగ్నిర్నాపార్థివేభ్యః" అను సారమంత్రమునఁ జెప్పినట్లు సూర్యుడు దివమున నుండియు, వాయువు అంతరిక్షముననుండియు, అగ్నిభూమిపైనుండియు, బ్రజలకుమేలుచేయుచున్నారు. అపవ్యయమే ఈమంత్రమునఁగలదు. వృధివి, అంతరిక్షము, దివము, అని మూడులోకములుకలవు శివకేశవులు ఇరువురును అగ్నిరూపరుద్రులై భూమిపైఁగలరు శివుడు యజ్ఞాగ్ని స్వరూపమునుదాల్చియు విష్ణువు, "బడబము దావము, జతరము, లౌకికాగ్ని, అనునాల్గురూపములను దాల్చియు, లోకరక్షణకైనేలపైఁగలరు. వారు అగ్నిరూపులై అయువును, అన్నమును ఒనంగుడారని "అయుర్దా అగ్నేహవిషోఽపాణః" అను మంత్రమున జెప్పఁబడెను. అందుచే నేలపైఁగల అగ్నిరూపరుద్రులకు, జీవులను రక్షించుటకుఁగాని, శిక్షించుటకుఁగాని అన్నమేసాధనము(పాణము) అగునని తెలియుచున్నది. అందుచేవారు కర్మఫలానుకూలముగా జీవులచే అవధ్యమైన అన్నము తినిపించి, వ్యాదులువుట్టించి, బాదించుచున్నారు. కొందఱు జీవులకు అన్నము లేకుండఁజేసి, ఆకలితో బాధపడునట్లుచేయుచున్నారు. అహారమునక వసరముగు ధనమును వస్తువులను, సంపాదించుటకై జీవులచే దొంగతనము మున్నగు దుష్కార్యములుచేయించి, మరణదండనాడులను అనుభవించఁజేయుచున్నారు. అందుచే జీవులు అన్నసాధనకు అగ్నియొక్కరూపముదాల్చిన రుద్రులను నమస్కరించుచున్నారు. అవధ్యాహారముచే జ్ఞానేంద్రియములగుణేత్రాదులై దిండికిని, కర్మేంద్రియములగు కరచరణాదులెండికిని, బాధకల్లింపకుడని

తెల్పుటకై పదివేళ్ళనుజోడించి, జీవులు రుద్రులను నమస్కరించుచున్నారు. పంచభూతములవలన బాధకలుగ నీయకుడని తెల్పుటకై తూర్పు, దక్షిణము పడమర, ఉత్తరము, ఊర్ధ్వము అనెడి ఐదుదిక్కులకు ఎదురుమోముకలవారై నమస్కరించుచున్నారు. “ఊరకసజ్జనుండొవిగియుండిననైన దురాత్మకుండు! నిష్కారణమౌర్వలేక యపకారముచేయుటవానివిద్యగా అని భాస్కరకవి చెప్పినట్లు శత్రువులారకనేయున్నను మమ్ములను బాధింతురు. అందుచే మేము వారిని ద్వేషించెదము ఋణశేషము, శత్రుశేషమును మిగులరాదు కావున అశత్రువులను మీనోళ్ళలోఁజుంచుచున్నాము. వారిని సంహరింపుడు మీజంభములతో (దస్తములతో) గొట్టికి, అడుఱులను నశింపఁజేయుడు. తనకోపము తన శత్రువు కావున మాకువారిపైకోపములేకుండఁ జేయుదురుగాక. మానవులు చేయుకర్మలు, వాచికములు, కాయకములు, మానసములు, అనిముష్టిధములు కావున శివకేశవరూపరద్రులారా! “నమోరుద్రేభ్యః” అనుచుమిమ్ముమాటలతో నమస్కరించుచున్నాము “నమస్తేభ్యోదశప్రాచీః” అనుచుమిమ్ములను జేతులతో నమస్కరించి, మీకు శారీరికనమస్కారములను సమర్పించుచున్నాము. తేభ్యోనమః” అని ధ్యానించుచు, మీకు మానసిక నమస్కారములను సమర్పించుచున్నాము. మీరు మాకు సుఖముచేకూర్చెదరుగాక; అని తొలపృథివిపైగల రుద్రులను నమస్కరించిరి శివకేశవరూపరద్రులారా! మీరు వాయురూపులై అంతరిక్షముననున్నారు. “ప్రభ్రాజమానావ్యవదాతాః” మున్నగు అరుణమంత్రములను బఠిశీలించినచో బ్రహ్మాండమునఁ బంచప్రాణ వాయువులు, పంచదావవాయువులు పడునొకండు పురుషవాయువులు, పడునొకండు స్త్రీవాయువులు, ఇంద్రుడు వజ్రముతో దీతిగర్భమును ఛేదించగా వెలువడినసప్తవాయువులు, వానికిఁజెందిన 49 ఉపవాయువులునుగలవని తెలియుచున్నది. ఇట్లు పఠిశీలించినచో వాయువులు అనంతముగాఁగలవని తెలియును. ‘వానిలో’ రజతాదివాయువులు శివస్వరూపములు. వైద్యుతాది వాయువులు విష్ణుస్వరూపములు. ఇట్లు శివకేశవస్వరూపములైన వాయువులు రుద్రములై అంతరిక్షమునఁగలవు. ఇవన్నియును హింసాసాధనములే. ఇవి

కర్మఫలానుకూలముగా జీవులను రక్షించుటకును, శిక్షించుటకును, అధికముగానో, అల్పముగానో వీచుచుండును. ఒకప్పుడవి వాతస్తంభముగానేర్పడును. ఒకప్పుడు అగ్నిగుండములుగా, సుడిగాలుగానేర్పడును అందుచే బ్రాణులకు వాతరోగములు, రక్తపుణ్ణి, గుండెజబ్బుమున్నగునవివాటిలును. అందుచే బ్రాణులు మృతిచెందుదురు. కావున జీవకోటి అగ్నిరూపరుద్రులను నమస్కరించిప్రార్థించును. శివకేశవులు సూర్యరూపరుద్రులై దివమునందున్నారు. "ఆరోగోబ్రాజః పటరఃపతంగః" అను నారుణమంత్రమును బట్టినిమిది సూర్యమండలములుకలవనియు, వానిలో "ఆరోగుడు" అను సూర్యుని మండలము భూలోకమునకుఁ జెందియున్నదని తెలియుచున్నది. ఆరోగుడును సూర్యుడు భూమిపైగల తేమను ఆవిరిగాఁ దీసికొని, దానిని నీటిగామార్చి ముఖనేలపై దానిని వర్షింపఁజేయును. అవర్షజలముతోఁ బంటలుపండించి, వానివలనవచ్చిన అహారమును బ్రాణులు స్వీకరింతురు. అవర్షజలమును ద్రాగుదురు. సూర్యుడు వర్షముకురిపించుచున్నచో నీరులేక, అహారములేక, బ్రాణులునశింతురు. నరులేకాదు; జంతువులు, పక్షులు, క్రిమికీటకాదులు, వృక్షములు అన్నియును నీరులేకన్నచోనశించును. శివకేశవరూపరుద్రుడగు సూర్యుడు జీవుల కర్మఫలముననుసరించి, అనుకూలముగా వర్షింపక, అతివృష్టి, అనావృష్టి మున్నగునవిచేకూర్చి శిక్షించును. నశింపఁజేయును. అసూర్యుడు శివకేశవరూపుడనివేదాదులవలనఁ దెలియుచున్నది. అందుచే భక్తులు అగ్నిని వాయువును బ్రార్థించినట్లే, హింసాసాధనమైన వర్షమును జేవట్టిన సూర్యుని సైతము నమస్కరించుచున్నారు. "పృథివి, అంతరిక్షము దివి, అను మూడును శక్తియైన ప్రకృతియొక్కరూపములు. వాని నధిష్ఠించియున్న "సూర్యుడు, వాయువు, అగ్ని" అనువారు షరమాత్మస్వరూపులు. అందుచేఁ బ్రతిప్రాణియును బ్రకృతి సహితషరమాత్మను అత్మరక్షణకై ప్రార్థించును.

పురశ్చరణము :—

21 దినములు దీక్షవహించి, 10 దినములు అనుమనేతవృషణి చేసిని ఘడింపరాడు. మొదటి ఐదురోజులు పాలుత్రాగి, తర్వాత ఐదురోజులు ఫలములు భక్షించి పిమ్మట ఐదురోజులు పెరుగుత్రాగి, అటుపిమ్మట ఐదురోజులు వండ్లతినవలెను తుడిదినమున ఉపవాసముచేయవలెను. అట్లుచేసి 21 దినములు హోమపదార్థమును భక్షించుచుండి, జపముచేయవలెను. పిమ్మట ఐదుదినములు కత్తుకబంజినీటిలోనిల్చి జపముచేయవలెను. అటుపిమ్మట అమమర్షణస్నానముచేసి, జపముచేసి, గుర్రసేవచేసి, ఆచార్యునకు 100 బంగారు నాణెములు దక్షిణా నొసంగవలెను. పిమ్మటను హోమాదులుచేసి, మోస దీక్షతోనుండి, సిద్ధిపొందిన వానికిగలశత్రువులు జయింపబడుదురు, అభిమత సిద్ధివారికిచేకూరును. కాలజ్ఞానములభించును, అయుఃప్రమాణము అధికమగును.

భ. భా. భా:— సమష్టిరుద్రాధ్యాయము ననుసరించి, చేయదగిన జపహోమాదిక్రమము నిరూపింపబడుచున్నది. తత్సముకూడఁ జెప్పఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ వృషాధిరూఢందేవేకం సర్వలోకైకకారణం।

ధ్యాయేత్ బ్రహ్మాదిభిస్తుత్యం పార్వతీసహితం॥

తాత్పర్యము—

పార్వతీ సహితడైన మహాశివుడు వృషభమును అడిష్టించియుండెను. అతడు దేవతలకెల్లఁ బ్రభువు. సర్వలోకములకును అతడే మఖ్యకారణము. బ్రహ్మాదులు అతనినిస్తోత్రముచేయుచున్నారు. అతనిని ధ్యానింపవలెను.

ఈ రుద్రనముదాయమును జపించిన మాత్రాన నర్వసిద్ధులుచేకూరును శ్రీవశిష్టానమచేసి జపముచేసినవాడు పంచమహాపాతకములను బోగొట్టుకొని పవిత్రుడు అగును శౌనకుడుచెప్పిన రుద్రపూజాఫలమును గమనింపుడు. నమకమునఁ బ్రథమానువాకమును, చమకమునఁ బ్రథమానువాకమును జోడించి, జపముచేసి, శివుని బూజింపవలెను. పిమ్మట బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టవలెను. పైరీతినిజేసినచో నర్వకామములు నెరవేరును రాజ్యకామము కడు రుద్రాధ్యాయమును జపించి “మాసస్రోకే” అను మంత్రముతో హోమముచేసి, పద్మోత్పలాదులతోఁ బూజింపవలెను. “ప్రముంచధన్వనస్త్యమ్” అను మంత్రముతోఁ జందనాదులను సమర్పించవలెను. “నమో వశికికేభ్యః” అను దానితో తండులహోమముచేయవలెను. బోధాయనుడు చెప్పిన ఓదమును అచరించినవాడును ఐశ్వర్యమునుబొందును. కాశికాపురాణమున పనత్కుమారుడుచెప్పిన పూజావిధానమెట్టిదని? స్నానమాచరించిన పిమ్మట నదీతీరమున, వృషభాదిరహితుడైన రుద్రుని బళ్ళిమాభిముఖముగాఁ బ్రతిష్ఠించి, పంచగవ్యాదులతో స్నానముచేయించవలెను. గోరోచనము, బిల్వపత్రములు మున్నగువానితోఁ బూజింపవలెను. ఇట్లు 11 దినములఁబంచి, జపహోమాదులుచేసినచో సకలకాంక్షలు నేరవేరును. నిధులు మున్నగునవి లభించును కృష్ణపక్షాష్టమియొదలు కృష్ణచతుర్దశివరకును అభిషేకాదులతో మహాదేవుని ఆర్చించి, నమోఽస్తునీలగ్రీవాయ” అను మంత్రమును జపించవలెను. దానిచే నర్వసిద్ధులుబొందుడరని కొందఱుచెప్పిరి. అన్నకామడు “అశాయస్తామ్రః” అను మంత్రమును ఆదిత్యునుద్దేశించి, జపించవలెను. వర్షముకురియుటకును ఈ మంత్రమునే జపించవలెను. పూర్వోక్త విధి ననుసరించి, దేవునారాధించి, రుద్రానువాకములు పడునొకండిండిని 11సార్లు జపించి, “అరాత్రేగోఘ్న” అను మంత్రముతో షోడశోపచారములుచేసి, అమంత్రమును వేయిసార్లు జపించినచో దీర్ఘాయుష్మంతుడగును. ఆదివారమునాడు బ్రాహ్మణునకు దక్షిణనొసంగి వేయిజపముచేసినచో వ్యాధివిముక్తుడై శతాయుష్కుడగును. “పరిణోరుద్రస్య” అను మంత్రముతో వటసమిధలు

10 వేలుహోమముచేసినచో అయుష్మంతుడగు పుత్రునిబొందును. గోవృద్ధికి “నమోవఃకిరీకేభ్యః” అను మంత్రముతో జపహోమములుచేయవలెను. మహారాజమార్గమునఁ బుట్టుచున్నంతో, కేసిన శివలింగమును బ్రతిష్ఠించి, పంచగవ్యస్నానముచేయించి వూజించి, “నమోవఃకిరీకేభ్యః” “మానస్తోకే” అను మంత్రములను దక్షిణామూర్తి చెంతను జపించినచో మాటలు రానివానికి మాటలువచ్చును. ఉపన్యాసకడగును.

నాభిమాత్రజలమునడిండి, అదిత్యాభిమ ఖండై బహుప్రములను జపించి, పిమ్మట శివునిచ్చించినచో వరదాడును. భక్తవత్సలుడునగు వృష కేశుడు ప్రత్యక్షమగును. అతడు పితృపితృతగును. “మానోమహస్తమ్” అను మంత్రమును 10 వేలు జపించినచో బాలురకు పరిజనమునకు, యజమానికిని ఆరోగ్యము లభించును. “మీథుష్ఠమ్” అను మంత్రముతో పోడశోప చారములుచేసి, రుద్రమును 11 సార్లు జపించినచో సర్వభయమును, సర్వ క్లేశములును తొలగును. మహాన్యాసపూర్వకముగా వీకాదేశవారాభిషేకమును ఆచరించినచో స్వస్థుడగును. “నమోభవాయ; నమోజ్యేష్ఠాయ” అను మంత్రములతో జపహోమాదులనాచరించి, భస్మనభిమంత్రించి, రక్షచేయవలెను. చేయిందవలెను. రాశిశిఖాబంధము చేయవలెను. అందుచే గ్రహభయము తొలగును. “మీథుష్ఠమ్” అను మంత్రమును జపించినచో మహాభయము బోరభయము, అగ్నిభయము, ప్రాణభయమును దొరికిపోవును, “ఇమాగ్ం రుద్రాయ” అను మంత్రజపముచే మహాజ్వరబాధ తొలగిపోవును. “నమస్తే రుద్రమన్యవ” అను మంత్రమును జపించుటచే వాయుబాధ తొలగును. “అధ్యవోచదధివక్తా” అను మంత్రముజపించి, రక్షబంధముధరించి, ప్రయాణముచేయమొదలిడినచో మార్గమున అతనికి బ్రహ్మరాక్షస భూతప్రేతపిశాచ భాధలు ఉండనేరవు. “యాతేరుద్రశివాతనూ” అను మంత్రముజపించి, వీకాదేశగ్రంథులను హస్తమునఁ గట్టినచో, బాలురును, గుర్విణీలును (గర్భిణీ స్త్రీలును) నుఖముగా వృద్ధిబొందుదురు. “సహస్రాణి సహస్రధా” అను

మంత్రముజపించి, భాష్యములోఁ జెప్పినట్లు శాంతి విధానమాచరించినచో సర్వలోకగత శత్రువులునునశింతురు నమోహిరణ్యభాహవే" అను మంత్రమును జపించి, హోమముచేసినచో పక్రాద్యాయుధభాధలుతొలగును. శౌనకమునిచెప్పిన అభిదారికహోమాడులు ఈకాలమున ఆచరణీయములుకావు

ప్రతిదినము శివలింగాభిషేకముగావించువారు జన్మజన్మాంతరకృత పాపములను దొలగించుకొనఁగలరు నమకచమకములతో ఏకవారాభిషేకము చేసినచో ఋతుద్రవగును. 11 సార్లు నమకచమకములతో అభిషేకము చేసినచో మహారుద్రముఆగును. దీనిచే నిర్ధనుడు ధనవంతుడగును. మేరు తంత్రోక్తవిధానముననుసరించి, చెప్పిన విధానము సమాప్తము.

—: శ్రీ పట్టభాస్కరాచార్యకృతనమకభాష్యము సంపూర్ణము :—

—: ఏకాదశానువాకములుగల నమకమంత్రములకు, (1) యజ్ఞపరముగా, (2) శివపరముగా, (3) విష్ణుపరముగా, (4) బ్రహ్మరసంపుటి ననుసరించి విజ్ఞానశాస్త్రసూచకముగా :—

శ్రీ తెలికిచెర్లోపనామకులును, కౌండిన్యనగోత్రులును
పుణ్యదంపతులునగు లక్ష్మీకాంతాకామేశ్వరులపుత్రుడగు

రాజేశ్వరశర్మచే వ్రాయఁబడిన

అర్ధవివరణములుగల

శ్రీ రుద్రాంధ్ర భాష్యము

—: స మాప్త ము :—

